

LUND UNIVERSITY

Den medeltida träskulpturen i Skåne : en bilddokumentation

Liepe, Lena

1995

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Liepe, L. (1995). *Den medeltida träskulpturen i Skåne : en bilddokumentation*. (Skånsk senmedeltid och renässans; Vol. 15). [Publisher information missing].

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

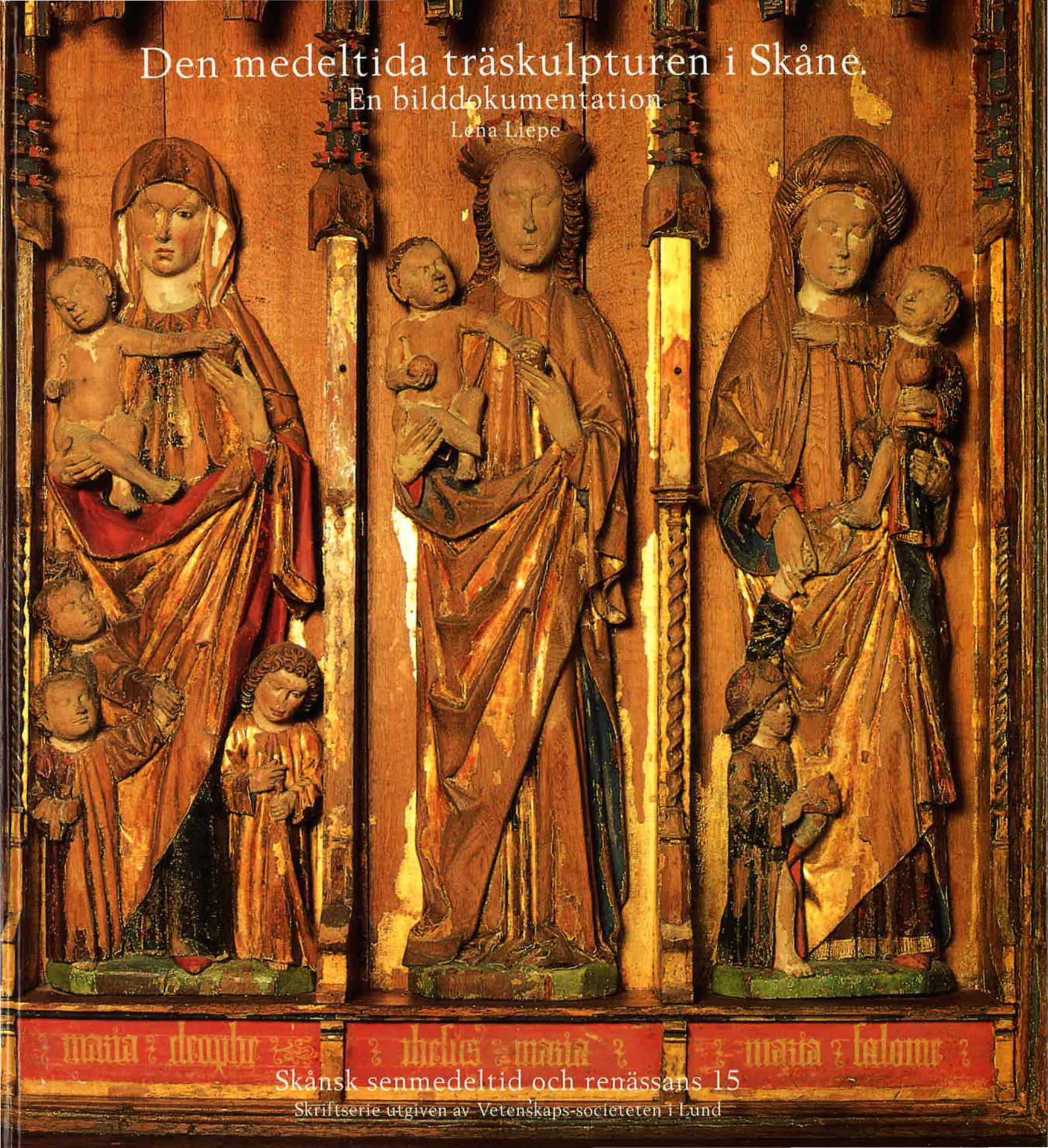
LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Den medeltida träskulpturen i Skåne.

En bilddokumentation

Lena Liepe

maria & barnet

maria & barnet

maria & barnet

Skånsk senmedeltid och renässans 15

Skriftserie utgiven av Vetenskaps-societeten i Lund

SKÅNSK SENMEDELTID OCH RENÄSSANS

Skriftserie utgiven av Vetenskaps-Societeten i Lund

Lund University Press
Box 141, S-221 00 Lund, Sweden

Art nr 20391
ISBN 91-7966-338-9

Lay-out: Max Andersson
Tryck: Bloms Boktryckeri AB
Lund 1995

Omslagsbilden visar ett altarskåp från Elleköpinge kyrka, nu i S:ta Maria kyrka i Åhus
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter

SKÅNSK SENMEDELTID OCH RENÄSSANS

*Skriftserie utgiven av
Vetenskaps-Societeten i Lund*

15

Den medeltida träskulpturen i Skåne

En bilddokumentation

AV
LENA LIEPE

FOTO
BENGT ALMGREN
HELENE TORESDOTTER
LENA WILHELMSSON
STIG AXELSSONS SAMLING

WITH AN ENGLISH SUMMARY

Lund University Press

REDAKTIONSKOMMITTÉ

BIRGITTA HÅRDH

ERIK CINTHIO

NILS LEWAN

GÖTE PAULSSON

SIEGRUN FERNLUND

BENGT PAMP

OSCAR REUTERSVÄRD

STEN SKANSJÖ

SKRIFTSERIEN »SKÅNSK SENMEDELTID OCH RENÄSSANS«
HAR TILLKOMMIT MED EKONOMISKT BISTÅND
AV FÖLJANDE PERSONER OCH FÖRETAG:

DIREKTÖR EDW. BERGER, HALMSTAD (†)
KONSUL THORSTEN BERGH, MALMÖ (†)
DIREKTÖR HOLGER CRAFOORD, LUND (†)
FRÖKEN GERDA COLLIANDER, LUND (†)
DIREKTÖR JÖRGEN FAXE, MALMÖ
DIREKTÖR P. EG. GUMMESON, ÖRKELLJUNGA (†)
HOVJÄGMÄSTARE G. A. HAGEMANN, BJERSJÖHOLM (†)
DIREKTÖR EINAR HANSEN, MALMÖ (†)
ADVOKAT EMIL HEIJNE, STOCKHOLM (†)
AMBASSADÖR GUNNAR JARRING, VIKEN
BYGGMÄSTARE HARRY KARLSSON, LUND (†)
DISPONENT NILS KJELLSTRÖM, MALMÖ (†)
PLANTSKOLEÄGARE BIRGER LINDBERG, ÅKARP (†)
DIREKTÖR SVEN LUNDBERG, HELSINGBORG (†)
FRU MARGIT LUNDSTRÖM, HILDESBOURG
DIREKTÖR FRANS MÖLLER, LUND (†)
CIVILINGENJÖR J. O. NAUCLÉR, PERSTORP (†)
BYGGMÄSTARE ANDERS NEVSTEN, MALMÖ (†)
BYGGNADSIINGENJÖR GOTTFRID NILSSON, MALMÖ (†)
ADVOKAT WILH. PENSER, ESLÖV (†)
TRÄVARUHANDLARE P. PERSSON, MALMÖ (†)
DOCENT GAD RAUSING, LONDON
DIREKTÖR HANS RAUSING, WADHURST
DIREKTÖR RUBEN RAUSING, LAUSANNE (†)
HERR SVEN RAUSING, MALMÖ
DIREKTÖR MED. LIC. BO SAHLIN, ESLÖV (†)
INGENJÖR SVEN D. SONESSON, STOCKAMÖLLAN (†)
KAMMARHERRE NILS SWARTLING, SVÄNGSTA (†)
GREVE STIG THOTT, SKABERSJÖ (†)
ÖVERINTENDENT MED. OCH FIL. DR. ÅKE WIBERG, APERTIN (†)
FRU KLARA WIKANDER, F. KOCK, GÖTEBOURG (†)
BANKDIREKTÖR ANDERS WINBLAD, LUND
AB ALLHEMS FÖRLAG, MALMÖ
BLEKINGE MUSEI- OCH HEMBYGDSFÖRBUND, KARLSKRONA
BRYGGERI AB FALKEN, FALKENBERG

BRÖDERNA EDSTRAND AB, MALMÖ
EBBE KOCKS STIFTELSE, LUND
GAMLA SPARBANKEN I LUND (nuv. SPARBANKEN FINN)
AB CWK GLEERUP BOKFÖRLAG, LUND (nuv. LIBER AB)
AB GLEERUPSKA UNIVERSITETSBOKHANDELN, LUND
GULDVARUAKTIEBOLAGET G. DAHLGREN OCH Co, MALMÖ
JUNEX KONFEKTIONS AB, HUSKVARNA
KARLSHAMNS YLLEFABRIKS AB, ÅKEHOLM
AB KLIPPANS FINPAPPERSBRUK, KLIPPAN
KNUT OCH ALICE WALLENBERGS STIFTELSE, STOCKHOLM
KOCKUMS JERNVERKS AB, KALLINGE
KOCKUMS MEKANISKA VERKSTADS AB, MALMÖ
AB LANDSVERK, LANDSKRONA
AB MALCUS HOLMQVIST, HALMSTAD
MALMÖ SPARBANK, (nuv. SPARBANKEN SKÅNE)
MALMÖ YLLEFABRIKS AB, MALMÖ
MANUFAKTUR AKTIE BOLAGET I MALMÖ
NYA SPARBANKEN I LUND (nuv. SPARBANKEN FINN)
AB HÅKAN OHLSSONS BOKTRYCKERI, LUND
OXIE HÄRADS SPARBANK, MALMÖ (nuv. SPARBANKEN SKÅNE)
SKANDIAKONCERNEN, STOCKHOLM
SKANDINAVISKA BANKEN, STOCKHOLM
SKÅNSKA BANKEN, MALMÖ
SKÅNSKA BRANDFÖRSÄKRINGSINRÄTTNINGEN, LUND (nuv. WASA)
SKÅNSKA CEMENT AB, MALMÖ (nuv. SKANSKA AB)
SKÅNSKA HYPOTEKSFÖRENINGEN, LUND
SPARBANKEN BIKUPAN I MALMÖ (nuv. SPARBANKEN SKÅNE)
STRÖMMA BOMULLS SPINNERI AB, KARLSHAMN (nuv. GUSTAF WERNER AB)
SVENSKA AB BROMSREGULATOR, MALMÖ (nuv. WILH. SONESSON AB)
SVENSKA SOCKERFABRIKS AB, MALMÖ (nuv. SOCKERBOLAGET)
SYDSVENSKA DAGBLADET AB, MALMÖ
TORNA BARA OCH HARJAGERS HÄRADS SPARBANK, LUND
(nuv. SPARBANKEN FINN)
TRELLEBORGS GUMMIFABRIKS AB, TRELLEBORG AB (nuv. TRELLEBORG AB)
ÖRESUNDSVARVET AB, LANDSKRONA

Innehåll

I. Inledning	II
II. Krucifix, helgonbilder och altarskåp	II
III. Skulpturerna som kultbilder	V
IV. Träskulptur i Skåne från 1100-talet till 1500-talet	VII
<i>Från 1100-talets mitt till 1200-talets början</i>	VIII
<i>Det fortsatta 1200-talet och 1300-talets början</i>	VIII
<i>Det fortsatta 1300-talet</i>	IX
<i>Från 1300-talets slut till 1500</i>	X
<i>1500-talets första tredjedel</i>	XIII
V Tillverkning av träskulptur	XV
VI Medeltidens bilder i nyare tid	XVII
Medieval Wooden Sculpture in Scania	XIX
Planscher	
Färgplanscher	I
Från 1100-talets mitt till 1200-talets början	19
Det fortsatta 1200-talet och 1300-talets början	27
Det fortsatta 1300-talet	59
Från 1300-talets slut till 1500	67
1500-talets första tredjedel	171
Katalog	232
Noter	394
Källor och litteratur	398
Förkortningar	405

I. Inledning

Ett medeltida kyrkorum var ett rum fyllt av bilder. I vaggarnas och valvens målningar, i fönstrens mångfärgade glasmåleri, i broderierna på altartextilierna och prästernas skrudar, i de liturgiska kärlens graverade och emaljerade bilder, i mässböckernas illuminationer, och inte minst i skulptur i trä och metall, visualiserades de heliga personerna och evangeliernas och helgonlegendernas skeenden. Här mötte medeltidens människor kyrkans förkunnelse i synlig form. Det som finns bevarat i dag av medeltidens kyrkliga konst är en ledtråd bakåt i tiden som, genom att tolkas och placeras i ett historiskt sammanhang, kan öka vår kunskap om de människor som brukade kyrkan och dess bilder under medeltiden.

Denna bok presenterar i bild och text det samlade beståndet av bevarad medeltida träskulptur från Skånes kyrkor. Det är ett rikt material om över trehundra föremål, från 1100-talets mitt till reformationens genombrott en bit in på 1500-talet. Mycket är av hög kvalitet, och flera skulpturer har aldrig tidigare publicerats. Dokumentationen består dels av fotografier, och dels av en katalog med kortfattade beskrivningar av varje föremål. I denna inledning till katalogen skall de olika typerna av medeltida träskulptur presenteras. Skulpturernas roll i kyrklig kult och liturgi, tillverkningsprocessen samt de medeltida bildernas öde efter reformationen kommer också att beröras.

Samtidigt med detta planschverk utges en avhandling av Lena Liepe i ämnet konstvetenskap, under samma titel och i samma serie som denna volym (Skånsk senmedeltid och renässans 14 och 15). Avhandlingen är en studie över Skånes medeltida träskulptur och dess historiska miljö. I undersökningen diskuteras skulpturernas datering, produktionsförhål-

landen, skulpturernas funktion i den kyrkliga kulturen, samt omständigheterna kring förvärv av träskulptur till enskilda kyrkor.

Planschverkets fotografier är dels nytagna, och dels framtagna från äldre negativ och glasplåtar. Lena Wilhelmsson och Helene Toresdotter har tagit bilder på skulpturer i ett femtiotal kyrkor runtom i Skåne. Bengt Almgren har nyfotograferat samtliga skulpturer i Lunds Universitets Historiska Museums (LUHM) och Lunds Domkyrkomuseums samlingar. Omkring femtio bilder är hämtade från Stig Axelssons samling av fotografier på kyrkor och kyrkliga inventarier i Skåne, tagna 1961–1965. Ytterligare ett antal fotografier kommer från LUHM:s bildarkiv, och ett tjugotal bilder är gjorda efter glasplåtar från 1900-talets början i LUHM. Ett mindre antal bilder kommer från Riksantikvarieämbetets Antikvarisk-Topografiska Arkiv i Stockholm.

II. Krucifix, helgonbilder och altarskåp

Medeltidens kyrkliga träskulptur är i huvudsak av tre slag: krucifix, bilder av Maria med Jesusbarnet och av andra helgon, samt altarskåp. Varje skulptur har haft sin bestämda plats i det medeltida kyrkorummet. De stora krucifixen har hängt i triumfbågen mellan kyrkans långhus och kor, och kallas därför triumfkrucifix. Denna benämning används även för senmedeltidens krucifix, trots att Kristus här inte längre visas som en triumferande konung, utan som lidande och döende, krönt med en törnekrona i stället för en kungakrona. Triumfkrucifixen har ofta flankerats av två sörjande sidofigurer, Maria på Kristi högra sida och Johannes evangelisten på den

vänstra.¹ En sådan grupp kallas kalvariegrupp, efter *calvaria* som är latin för Golgota, "huvudskalleplats", avrättningsplatsen där Jesus korsfästes. Många medeltida krucifix, som i dag är ensamma, har troligen från början ingått i kalvariegrupper där sidofigurer har förstörts efter medeltidens slut. Krucifix, som är för små för att ha kunnat hänga i en triumfbåge, har haft funktionen som processionskrucifix eller altarkrucifix. Man kan också anta att en hel del av de senmedeltida krucifixen i litet format har ingått i en korsfästelsescen i ett altarskåp.

Helgonskulpturerna har varit placerade i helgonskåp på kyrkans sidoaltaren. Den äldsta typen av madonnaskulptur visar alltid en tronande Maria med barnet mitt i skötet, vända frontalt mot betraktaren. Den tronande Maria med barnet återkommer under hela medeltiden. En ovanlig variant av motivet finns bevarad från Fjellie kyrka: Maria som mjölkgivarska, med ett blottat bröst som hålls av Jesusbarnet i hennes knä (pl 131).

Under medeltidens lopp tillkommer andra madonnatyper. Från och med 1300-talet visas Maria ibland stående med barnet sittande på vänster arm eller halvliggande i famnen. Den så kallade apokalyptiska madonnan blir vanlig från och med 1400-talet: Maria identifieras med kvinnan "klädd i solen och med månen under sina fötter och med en krans av tolv stjärnor på sitt huvud" i Bibelns Uppenbarelsebok (Upp. 12:1), och hon återges därför stående på en månskära med barnet i famnen, omgiven av en

krans av solstrålar. Den apokalyptiska madonnan förekommer ofta i senmedeltida altarskåp.

Maria var det främsta av medeltidens helgon, och madonnaskulpturen hade sin plats på det norra av sidoaltaren i långhuset. Skulpturerna av Maria med Jesusbarnet var ofta placerade i helgonskåp med ryggbräde, krönande baldakin och slutbara dörrar. Det samma gäller medeltidens övriga helgonskulpturer, även om få av dessa helgonskåp finns bevarade i dag. Skåpdörrarnas utsidor kan vara målade med dekorativa blommönster, medan insidorna antingen har målade bilder ur helgonets legend, eller reliefer med figurer eller berättande scener (färgpl 3, 7; pl 57, 125, 128). De äldsta helgonskulpturerna i Skåne, som inte föreställer madonnan, visar tronande biskopshelgon eller den norske helgonkungen S:t Olof. Ärkeängeln S:t Mikael förekommer relativt ofta i nordisk 1200-talsskulptur, men ingen Mikaelsskulptur finns bevarad i Skåne från detta skede.

Under senmedeltiden (från och med 1400-talet) tillägnades kyrkornas sidoaltaren en växande skara helgon. Bland skånska skulpturer från 1400-talet och 1500-talets början finns till exempel Johannes döparen, S:t Sebastian, S:t Göran, S:t Kristoffer och S:t Martin. Ett av de mest omtyckta helgonen under senmedeltiden var S:ta Anna, Marias mor och Jesu mormor. Det finns åtta så kallade Anna-själv-tredje-grupper med S:ta Anna, Maria och Jesusbarnet bevarade i Skåne. Beteckningen Anna-själv-tredje kommer från tyskans "Anna Selbdritt", som har innebörden "Anna som den tredje tillsammans med två andra", det vill säga Maria och Jesusbarnet. I skulpturgrupperna står eller sitter Anna med både Maria och Jesusbarnet i famnen, eller också sitter

¹Alla angivelser av höger och vänster är *heraldiska* (det vill säga från skulpturen sett). Med "figurens vänstra arm" avses således den arm som, från betraktaren sett, är till höger, och med "altarskåpets högra flygeldörr" avses den dörr som, från betraktaren sett, är till vänster.

hon med Jesusbarnet i knäet medan Maria står bredvid.

Det finns ytterligare några typer av skulpturer som kunde vara placerade i skåp på sidoaltarena i kyrkorna. Hit hör pietàgrupperna (efter italienskans *pietà*, "fromhet"), där den sörjande Maria sitter med den döde sonens kropp i knäet. Åtta pietàgrupper finns bevarade i Skåne. Ett annat motiv är den så kallade nådastolen, där Gud fader håller korset med den korsfäste sonen framför sig. Ibland är även den helige andes duva återgiven, och då blir nådastolen en sinnebild för treenigheten. En variant, som kan kallas nådafader, visar Gud fader hållande den döde sonen i famnen. Denna framställning påminner om pietàmotivet men med Gud fader på Marias plats. Begreppet "nådastol" går tillbaka på Gamla testamentet, där nådastol är en beteckning för förbundsarkens guldlock, platsen för Jahves uppenbarelse (2 Mos 25:17, 20–22, 26:34, 37:6–9). Fem nådagrunder finns som fristående skulpturer i Skåne, men bildtypen finns också i flera altarskåp.

Även skulpturer av Kristus själv har placerats i helgonskåp på sidoaltarena. Ett motiv som förekommer under senmedeltiden är smärtomannen, som visar den uppståndne Kristus, törnekrönt och med sår i sidan, i händerna och i fötterna. Det finns ingen sådan fristående skulptur från något skåp bevarad i Skåne, men Kristus som smärtoman återfinns tillsammans med en stående madonna och S:t Laurentius i ett altarskåp i Falsterbo (färgpl 12) och med Maria och Johannes evangelisten i en altarskåpsgrupp i Hallaröd (pl 340). Ett motiv som lätt förväxlas med smärtomannen är den sittande Kristus, som egentligen återger Kristus i väntan på korsfästelsen. Figuren är törnekrönt och har ibland bundna händer, men kan skiljas från smärtomansfiguren genom att den inte har något sidosår eller genomstungna händer och fötter. I Skåne är tre sådana sittande Kristusfig-

urer bevarade, från Harlösa, Östra Tommarp och Frillestad (pl 223, 229, 305). En fjärde sittande Kristus har funnits i S:t Gertruds kyrka i Falsterbo (pl 310).

Under senmedeltiden pryddes korets högaltare i de flesta kyrkor av altarskåp. Ett altarskåp består av ett mittparti med ett eller flera par slutbara dörrar. När altarskåpen är helt öppna visar skåpets mittparti, *corpus* (latin för "kropp"), skulpterade framställningar av korsfästelsen, helgonfigurer eller scener från evangelierna eller helgonlegenderna. Flygeldörrarna kan ha skulptur på insidorna, eller målade scener och helgonbilder på både in- och utsidorna. Tidiga varianter av altarskåp börjar uppträda i Skandinavien under 1300-talets senare hälft. Till slutet av samma århundrade (1398) hör altarskåpet i Lunds domkyrka, som är det första riktigt stora bevarade altarskåpet i Norden (pl 75–77). I corpus mitt tronar Kristus och Maria i himmelsk härlighet, flankerade av sammanlagt fyrtio helgonfigurer i två rader i corpus och på flygeldörrarnas insidor (i dag återstår 26 av de ursprungliga helgonfigurerna medan tolv senmedeltida figurer har placerats i altarskåpets flygeldörrar på 1800-talet). Flygeldörrarnas utsidor har varit målade, liksom båda sidorna på ett yttre dörrpar som i dag är borta.

I Skåne finns endast 16 hela altarskåp bevarade, vilket är en bråkdel av alla dem som en gång måste ha fyllt de skånska kyrkorna. Altarskåpet från strax före 1400-talets mitt i Sankt Olofs kyrka har en annorlunda komposition än Lundaskåpet (pl 146–152). Här upptas corpus av en folkrik korsfästelsescen, omgiven av 16 helgonfigurer i dubbla rader på flygeldörrarnas insidor. Altarskåpet har kvar båda paren flygeldörrar, och när det inre paret är tillslutet visas 16 reliefer, med motiv från passionshistorien. Altarskåpet i Mariakyrkan i Helsingborg från omkring 1450 har skulpterade scener från Jesu barndom både

i corpus och på det inre dörrparets insidor, medan dörrarnas utsidor och det yttre paret flygeldörrar visar målade helgonbilder och scener från passionshistorien (pl 153–155, färgpl 10).

Utformningen av altarskåpen varierar under hela senmedeltiden. Altarskåpen i kyrkorna i Valleberga, Oppmanna, Kiaby och från Elleköpinge har två eller tre stora helgonfigurer i corpus, omgivna av mindre figurer i flygeldörrarna (altarskåpet i Valleberga är delvis en rekonstruktion) (pl 239, 315–317, 321, 322). I altarskåpet i Gualövs kyrka fylls corpus och flygeldörrarnas insidor av fem lika stora figurer, och det mindre av två altarskåp i Falsterbo har tre figurer i corpus och ett dörrpar med målade insidor (färgpl 12). Sockeln, eller predellan (efter italienskans *predella*, "underlag" eller "trappsteg") som bär själva skåpet har vanligen målningar av Kristus eller olika helgon, men i Gualöv pryds predellan av en relief med Kristus och apostlarna efter uppståndelsen. Ett av Skånes praktfullaste altarskåp finns i Västra Ingelstad och är ett importarbete från Antwerpen från omkring 1520 (färgpl 18; pl 324–327). Korsfästelsen i centrum omges av fem scener från passionshistorien, fyllda av fint skulpterade och livligt agerande figurer i moderiktiga 1500-talsdräkter.

Ett avsevärt antal av helgonfigurerna från 1400-talet och 1500-talet har säkerligen hört hemma i nu försvunna altarskåp. När det finns två eller flera, likartade figurer i mindre format från en och samma kyrka, kan man förutsätta att de är de enda resterna från ett altarskåp, och detsamma gäller sannolikt många enstaka figurer. Från några kyrkor finns ett större antal skulpturer från samma altarskåp bevarade. Till en grupp i Hallaröds kyrka med smärtomannen, Maria och Johannes evangelisten, hör fyra helgonfigurer i mindre format (pl 340–344). I Höörs kyrka pryder en apokalyptisk madonna och två manliga helgon från 1500-talets första del i dag en altaruppsats från

1600-talet. Ytterligare nio figurer, från det altarskåp som skulpturerna från början har tillhört, finns i Lunds universitets Historiska museum (pl 328–337). En apokalyptisk madonna och två manliga helgonfigurer finns i Saxtorps kyrka, medan fem figurer och en relief från samma altarskåp finns i Statens Historiska Museum i Stockholm (SHM) (pl 351–359).

*

Antalet kyrkor och kapell i Skåne bör under medeltiden ha uppgått till över 500. Om man räknar med att varje kyrklig byggnad har haft upp till fem träskulpturer, utgör det nuvarande beståndet bara något mer än en tiondel. Sannolikt är den verkliga andelen bevarad skulptur ännu lägre, eftersom skulpturer förnyades och byttes ut under sekternas gång, och större kyrkor ägde betydligt fler än fem skulpturer. Trots detta ger de drygt 300 träskulpturerna, som finns kvar från Skånes kyrkor, en både rik och varierad bild av den skulpturskatt som en gång har fyllt kyrkorna, och som gav synlig form åt medeltidsmänniskans uppfattning om Kristus, madonnan och de heliga personerna från evangelierna och helgonlegenderna.

III. Skulpturerna som kultbilder

I varje medeltida kyrka – antingen det var en liten sockenkyrka i en by på landsbygden, en församlingskyrka inne i staden, en klosterkyrka eller en stor domkyrka – fanns kultbilder i trä. Sockenkyrkorna på landsbygden ägde åtminstone ett triumfkrucifix och ett par helgonbilder, och i större kyrkor kunde det finnas flera altaren med helgonskåp och altarskåp. I vallfartskyrkan i Sankt Olof i östra Skåne

fanns under senmedeltiden nio altaren. Fortfarande står tre helgonskåp och ett altarskåp från 1400-talet på plats på fyra av altarena (pl 128, 129, 138, 146–152). Helgonbilder som inte var placerade på altaren hängde på väggarna eller stod i nischer och på utsprång i muren.

Lunds domkyrka ägde vid medeltidens slut ett sextiototal altaren, varav de flesta bör ha varit prydda med altarskåp eller helgonskåp. I dag återstår från domkyrkan endast ett altarskåp, rester från ytterligare två samt en madonna, en S:t Kristoffer och ett krucifix (färgpl 13; pl 72, 75–77, 126, 233, 246, 247, 303). En bättre uppfattning om rikedomen på träskulptur i Nordens största kyrkor under senmedeltiden ger klosterkyrkan i den heliga Birgittas klosterstiftelse i Vadstena. Enligt en besökare ägde klosterkyrkan 1432 (två år efter dess färdigställande) 62 altaren, och fortfarande finns närmare fyrtio träskulpturer bevarade, varav tre krucifix och fyra altarskåp.

I dag utgör triumfkrucifixen hälften att det totala beståndet av bevarad medeltida träskulptur i Skåne. Detta beror på att krucifix i högre grad än altarskåp, madonnaskulpturer och andra helgonbilder, accepterades av kyrkan även efter reformationen. Krucifixet eller kalvariegruppen hade sin plats i triumfbågen mellan kyrkans kor och långhus. Korset och sidofigurerna vilade på en trabesbjälke som löpte från sida till sida i triumfbågsöppningens övre del. Under 1100-talet och 1200-talet förefaller krucifixen – med eller utan sidofigurer – ha varit anbringade ganska lågt, så att de fyllde större delen av öppningen, medan de under senare medeltid lyftes högre upp, mot muren ovanför triumfbågen. I de fall äldre medeltida krucifix har fortsatt att användas medeltiden igenom har korsstammen ofta kortats av, så att krucifixet skulle få plats högre upp under valvet. Ett arrangemang där krucifixet reste sig från nå-

got slag av krucifixpedestal, ett korskrank eller en lektoriemur (en murad avgränsning mellan kyrkans långhus och kor) är också tänkbart.

Alla kultbilder var inte alltid synliga. Man får anta att krucifixet eller kalvariegruppen framför koret ständigt befann sig inför församlingens ögon. Detta var emellertid inte fallet med de helgonbilder som var placerade i helgonskåp eller de skulpterade figurerna inuti altarskåpen. När skåpens dörrar var tillslutna var det de målade framställningarna, av helgon eller passionsscener, på dörrarnas utsidor som kom till synes. När dörrarna slogs upp vid de stora kyrkliga högtiderna eller på respektive helgons festdag, framträdde de skulpterade figurerna i skåpens inre nästan som levande, med naturtroget målade ansikten och klädda i rikt förgyllda dräkter mot en guldglänsande bakgrund. Kontrasten till dörrmålningarnas tvådimensionella framställning i mer verklighetstrogen färgskala, med figurerna placerade i landskap eller stadsmiljöer, måste ha varit ytterst effektiv, i en tid som i jämförelse med vår egen var tämligen fattig på bildupplevelser.

Öppnandet och slutandet av altarskåp och helgonskåp är inte de enda exemplen på hur de medeltida träskulpturerna hanterades i samband med kult och liturgi. Svenska ordinarier (texter med instruktioner för liturgin) från 1400-talet beskriver hur krucifix bars fram till kyrkans altare, lades på golvet framför altaret och kysstes av prästen, i samband med långfredagens gudstjänst. Flera slag av träskulpturer var avsedda speciellt för bruk i samband med påskgudstjänsterna. Dit hörde så kallade palmåsnor med Kristus på en åsna som kunde dras runt på hjul i processioner, krucifix med figurer med rörliga armar som kunde lyftas ned från korsen, eller särskilda gravskulpturer som lades i graven på långfredagen och var borta på påskdagens morgon. En skulptur av det sistnämnda slaget fanns kvar långt efter medelti-

dens slut i Genarps kyrka i Skåne, men avlägsnades 1685 av de kyrkliga myndigheterna i Lund, eftersom kyrkobesökarna hade för vana att offra mynt till figuren.

Den katolska kyrkans officiella syn på bildbruk i kyrkan var att bilderna av Kristus och helgonen kunde vördas för det de representerade, men att denna vördnad för de heliga personerna måste skiljas från en tillbedjan av bilden i sig. Denna distinktion var förmodligen inte alltid så lätt att uppfatta för den vanlige kyrkobesökaren, särskilt inte inför så kallade nådabilder, som var berömda för att vara särskilt effektiva i förmedlandet av bönhörrelse. I Danmark vallfärdade många till krucifix i Randers och Kliplev på Jylland, och i dominikankonventet i Stockholm fanns Helga lösen, en skulpturgrupp av korsnedtagandet, som var en av Nordens mest kända nådabilder. En mirakelsamling från 1400-talet innehåller vittnesbörd från en mängd tacksamma pilgrimer som hade avgivit löften om vallfart till Helga lösen i nödens stund, och som hade blivit bönhörda.

De heliga bilderna kunde även få funktionen av relikvarier, det vill säga relikbehållare. En relik är en lämning av en helig person, till exempel en skelettdel från ett helgon, en bit av en klädnad eller ett föremål ägt av en helig person, eller en flisa av det heliga korset. Varje vigd altare i en katolsk kyrka skulle fram till andra Vatikankonciliet 1962–1965 innehålla en relik som lades i altarets *sepulcrum* (latin för "grav"), en liten täckt fördjupning i altarskivans mitt eller främre kant. Reliker kunde även placeras i speciella relikvarier, och i några fall i träskulpturer. Krucifixen från Gärdslöv och Kågeröd i Skåne har runda fördjupningar i bröstet där en gång relik har varit placerade, täckta av genomskinliga bergkristaller (pl 15, 98). I LUHM finns en liten samling av relik som har hittats i hjässhålet på skånska krucifix och

helgonbilder, men det är osäkert om de har lagts dit från början eller om placeringen är sekundär.

*

I dag möter vi ofta de medeltida träskulpturerna i museernas samlingar, och uppskattar dem kanske främst för deras skönhetsvärde eller som lämningar från en sedan länge gången historisk period. När skulpturerna har lyfts bort från sitt ursprungliga sammanhang i kyrkorummet till museisalen, blir denna attityd naturlig, men det är samtidigt viktigt att komma ihåg att de från början skapades för ett annat syfte. Träskulpturerna var bruksföremål, avsedda att användas i kyrkans kult och liturgi. Det värde de tillmättes var inte i första hand ett skönhetsvärde, utan ett bruksvärde, som avgjordes av hur väl de fyllde sin funktion som kultbilder. Eller snarare, under medeltiden var detta ett och detsamma: en skön bild var en bild som i sig förenade trons och kultens olika aspekter till en helhet.

IV. Träskulptur i Skåne från 1100-talet till 1500-talet

Över trehundra skulpturer från fem århundraden – från 1100-talets mitt till 1500-talets första tredjedel – finns bevarade från skånsk medeltid. Även om det bara är en liten del av vad som en gång har fyllt de skånska kyrkorna, är det ett rikt material. Det ger prov både på den inhemska produktionen i lokala skånska verkstäder och på den import av träskulptur som har ägt rum medeltiden igenom. Den stora mängden skulptur är naturligt nog från senmedeltiden, det vill säga 1400-talet och 1500-talets tre första årtionden fram till reformationen 1536. Något under en fjärdedel av skulpturbeståndet hör till något av de tre tidigare århundradena.

Från 1100-talets mitt till 1200-talets början

Det första skede från vilket det finns bevarad träskulptur sträcker sig från 1100-talets mitt till 1200-talets första decennier, med sju krucifix och en tronande madonna. Krucifixen från denna period visar Kristusfiguren levande och upprätt, med rest huvud och fötterna placerade bredvid varandra och inte lagda ovanpå varandra, som på yngre krucifix. Krucifixet från Tryde, som är ett av de förnämsta krucifixen från 1100-talet i hela Norden, är ett gott exempel på denna figurtyp (färgpl 1). Kristusfiguren bär en krona av förgylld koppar, anletsdragen är lugna och samlade, och den fylliga bålen visar inga spår av lidande. Exakt hur Trydekrucifixet har sett ut i sitt ursprungliga skick vet vi dock inte, eftersom den i dag synliga stafferingen består av flera sekundära bemålningsskikt som har blandats samman vid en ofullständig framtagning på 1930-talet.² Bland annat återger den nuvarande gestaltningen av ögonens detaljer med all säkerhet inte den ursprungliga utformningen, och detsamma gäller höftklädets polykromi.

I samlingarna på Huseby herrgård utanför Växjö i Småland finns ett krucifix som köptes från en skånsk kyrka i slutet av 1800-talet (färgpl 2; pl 2). Husebyfiguren står så nära Trydekrucifixet i utförandet att de båda krucifixen kan antas ha utförts i samma verkstad – kanske i Lund – vid 1100-talets mitt eller andra hälft. Husebykrucifixets rundade släta hjässa visar att den har haft en liknande metallkrona som Trydekrucifixet. Stafferingen är här den ursprungliga,

²Begreppet staffering omfattar inte endast skulpturernas polykromi och förgyllning, utan avser även grunden under färg och metallbeläggning. Grunderingen utgörs mestadels av en krithaltig grund, kredering. Utförandet av grunderingen var en väsentlig del av arbetet med bemålning av en medeltida träskulptur. En kredering som har bearbetats plastiskt genom att hårlockar och detaljer i anletsdrag och dräkter har formats före bemålningen, eller mönster har ristats före eller punsats in efter förgyllningen, är en viktig förutsättning för skulpturens visuella uttryck.

med ljus rosa karnation, mörk pupill, brunt hår och skägg och ett målat sidosår. Skånes andra krucifix med metallkrona finns i Vitaby kyrka. Det är ett krucifix från 1100-talets mitt med en krona i förgylld koppar med infattade bergkristaller (pl 1). Kronan passar dock inte riktigt på figurens huvud, som inte visar några spår av att från början ha varit avsett att krönas. Detta tyder på att kronan, som är av skånsk tillverkning, är ett lokalt tillägg till själva krucifixet, som troligen är framställt i en verkstad på västtyskt område.

Från medeltida svenskt område finns mer än femtio skulpturer med den tronande madonnan från 1100-talets slut och 1200-talets början. Den enda skånska motsvarigheten är en madonna från Eljaröd, en smalaxlad Maria som sitter på en låg tron (pl 7). Tronen har rektangulära sidostycken med spiralformade ändknoppar, till skillnad från de runda gavelstolpar som kännetecknar de svenska skulpturerna. Barnet saknas och skulpturen har delvis huggits om vid något senare tillfälle: håret är kapat i höjd med Mariafigurens hals, och ett djupt jack är inskuret i hakan. Detta slags omarbetning av äldre figurer är inte ovanlig.

Ett annat exempel från samma period är ett krucifix från Rebbelberga. Under senmedeltiden sågades Kristusfigurens huvud av och placerades i en mer framåtlutad attityd, benen sågades av vid knäna och lades i kors, och kungakronan ersattes av en törnekrona (i dag är benens hållning åter den ursprungliga) (pl 4).

Det fortsatta 1200-talet och 1300-talets början

Först från det fortsatta 1200-talet och till och med 1300-talets början finns det träskulptur bevarad i någon större mängd i Skåne. Det förefaller som om det var först nu det blev allmänt förekommande med

skulpterade triumfkrucifix och helgonbilder i kyrkorna. Drygt femtio skånska skulpturer – krucifix, kalvariegrupper, tronande madonnor och andra helgonfigurer – kan dateras till denna period. Ett av de finaste arbetena är kalvariegruppen från Gualöv, där Kristusfiguren visar de karakteristiska dragen hos periodens krucifix: något svängd kroppshållning, huvudet lätt lutat åt höger, lång och rak bål, höftklädet hängande ned i rika veck från en bred vulst i midjan, och korslagda fötter (pl 25–28). Gestalten äger mera av lidande och smärta än de äldre krucifixen, men fortfarande präglas framställningen av ett upphöjt lugn och en samlad värdighet. Figuren saknar i dag krona, och det är ovisst om den från början har burit en kungakrona eller en törnekrona – bådadera förekom under 1200-talet. På ansiktets stora släta ögonrundlar syns inga konturer som antyder ögonens form, utan detta tillkom vid stafferingen. Däremot är de båda sidofigurernas ögon skurna i relief. Själva korset är format som två korslagda trädstammar med avhuggna grenutskott. Det är korset som livets träd som åsyftas: genom sin död på korset kunde Kristus återuppstå och öppna vägen till evigt liv.

Övriga krucifix från detta skede är till typen mer eller mindre lika Gualövsfiguren. Det finns flera påfallande fina arbeten, till exempel ett fragmentariskt krucifix från Ignaberga, ett krucifix i Kiaby, med skor av ornerat silverbleck som figuren är ensam om i Norden, och ett krucifix från Vedby (pl 8, 9, 12, 13, 16). Nära krucifixet i Kiaby i utförandet står ett krucifix från en okänd skånsk kyrka, i dag placerat i S:t Clemens kyrka i Helsingborg (pl 11). Andra krucifix är av enklare slag, till exempel krucifixen i Hov, Gislöv och Välluv (pl 37, 41, 43).

Både i Ignaberga kyrka och i Kiaby kyrka finns madonnaskulpturer från samma skede, och i Ignaberga dessutom ett stående manligt helgon (pl 45, 51, 62). På samma sätt som krucifixen allmänt sett ligger

nära varandra i utförandet, samtidigt som de skiljer sig åt i enskildheterna, har madonnaskulpturerna från perioden en mängd gemensamma drag, men är ändå alla olika – utom madonnorna i Östra Vram och från Brösarp som har så stora likheter att de måste komma från samma verkstad (färgpl 3, 4; pl 52).

1200-talets Mariafigurer sitter vända framåt på en låg bänk med Jesusbarnet på vänster knä. Både mor och barn är krönta och bär klädnader som draperas med många tunna veck. Trots de kungliga kronorna och moderns frontala hållning finns där mindre av 1100-talsskulpturens högtidliga majestät, och den senare medeltidens allt ömmare skildring av modern och barnet kan anas redan här. Hos Mariafigurerna från Ravlunda och Perstorp ersätts det äldre skedets stränga anletsdrag av ett mjukare uttryck, och Maria från Munkarp ler ett fint litet leende som upprepas hos barnet på hennes knä (pl 46, 47, 50).

Både krucifix och madonnaskulpturer, liksom övriga helgonskulpturer från perioden, hör till en stilriktning som har kallats den sydsandinaviska stilen, eftersom skulptur i samma strömning återfinns även på annat håll i det dåvarande Danmark. Influenserna kommer från början från Frankrike, men mängden bevarade skulpturer visar att den inhemska tillverkningen måste ha varit ganska omfattande. Två dendrokronologiska dateringar (av Mariafiguren i kalvariegruppen från Gualöv till efter 1215 och av madonnan och en S:t Olofskulptur i Östra Vram till början av 1300-talet) visar att den sydsandinaviska stilen var förhärskande under närmare hundra år.

Det fortsatta 1300-talet

Det fortsatta 1300-talet är påfallande fattigt på bevarad träskulptur. Från århundradets första hälft

finns några krucifix och helgonfigurer, de flesta av enklare slag. Från perioden efter 1300-talets mitt finns i stort sett ingenting kvar. De enda mer framstående arbetena kommer från Östra Tommarp: en tronande madonna och ett krucifix från 1300-talets första hälft respektive mitt. Trots madonnaskulpturens skadade skick framgår den höga kvaliteten tydligt, i Marias fint skurna anletsdrag och i dräktens breda, mjukt svepande veck (pl 66, 67). Enligt en beskrivning från 1700-talet har barnet suttit på Marias vänstra arm, men i dag återstår endast barnets ben, med foten på moderns högra knä. Krucifixet från Östra Tommarp är ett arbete av en helt annan karaktär. Figuren är tung och kraftfull med en hållning och ett uttryck som åskådliggör den korsfästes plåga och dödsångest (pl 68). Det här slaget av krucifix från 1300-talet kallas lidandekrucifix, med en starkare betoning av korsfästelsen som offerdöd än tidigare. Båda arbetena är importerade. Madonnan kommer sannolikt från Nordtyskland, medan krucifixet är tillverkat på medeltida svenskt område, möjligen i Småland, där det finns flera jämförbara verk.

I Visseltofta i Nordskåne, nära Smålandsgränsen, finns den äldsta skånska skulpturen med en stående madonna (pl 69). Maria är krönt och bär slöja, och det brett leende barnet sitter vänt framåt på hennes vänstra arm. I samma kyrka finns en tronande S:t Olof som är av en ålderdomligare typ, trots att den är tillverkad i samma verkstad som madonnan (pl 70). Dessa båda skulpturer visar att en lokal verkstad kunde blanda äldre och nyare drag i sin tillverkning av träskulptur.

Från 1300-talets slut till 1500

Först från och med slutet av 1300-talet ökar mängden bevarad träskulptur. En exakt datering finns för ett av de främsta skulpturarbetena från perioden,

nämligen altarskåpet på högaltaret i Lunds domkyrka (pl 75–77). 1398 testamenterade fru Ide Pedersdatter (Falk) av Gladsax tio mark silver som slutbetalning för det nyss färdigställda altarskåpet. Skåpet är tillverkat i Nordtyskland, i en nordtysk variant av en stilriktning som var förhärskande under decennierna kring 1400, och som brukar benämnas internationell gotik. Materialtekniska undersökningar har visat att skåpet är gjort i samma verkstad som ett mindre altarskåp från S:t Petri klosterkyrka i Ystad (färgpl 6; pl 78, 79).

Ytterligare skånska arbeten i samma riktning är en pietägrupp från Lilla Bedinge, ett litet riddarhelgon från ett altarskåp i Bjäresjö, ett krucifix i Hörby och ett altarskåp i S:ta Maria i Ystad (färgpl 8; pl 80, 81, 84–87). Ett helgonskåp, med en manshög skulptur av S:t Kristoffer med Jesusbarnet i S:ta Gertruds kyrka i Falsterbo, är samtida med övriga arbeten, men kan vara av mera östligt, troligen böhmiskt, ursprung (färgpl 7; pl 83). Kristofferskulpturen har en enastående välbevarad ursprunglig staffering, med guldrosor på helgonets röda livklädnad och grönskande ekblad målade i kronan på det unga träd han stödjer sig på.

Från och med 1400-talets inledning ökar antalet träskulpturer påtagligt, liksom bredden och variationen både i stilhänseende och kvalitativt. Krucifixen från 1400-talets första hälft visar större återhållsamhet i skildringen av korsfästelsens plåga än under 1300-talet. Till århundradets början hör tio krucifix från en och samma verkstad. Ett av de finaste krucifixen i gruppen hänger i Maglarps kyrka (pl 88). Figuren är rak och platt med stort, tungt lutat huvud, håret hängande i en lång spetsig test framför höger skuldra, och blodådror och senor i relief på armarna och benen. Till samma grupp hör krucifixen från Brågarp, Flädie, Lyby, Näs, Stora Harrie, Stävie, Söndervinge, Törringe och Vellinge (pl 89–97). Efter-

som samtliga krucifix kommer från kyrkor i västra och sydvästra Skåne bör verkstaden ha legat i Lund eller Malmö.

Krucifixen från Kågeröd och Farstorp representerar två andra figurtyper från 1400-talets första hälft. Kågerödskrucifixets figur är lång och kraftig, och hänger med kroppen i en spänd båge på korset (pl 98). Revbenen är grova upphöjningar på bröstkorgens sidor och höftklädet är draperat med en knut på höger höft. Figuren från Farstorp är mindre dramatisk till gestaltningen, med ett känsligt skuret ansikte och en mjukare rundning i modelleringen av bålen (p 118). Kring båda krucifixen kan samlas ytterligare arbeten av likartad utformning.

Omkring 1400-talets mitt framträder en ny krucifixtyp under inflytande av nordtysk skulptur, och då framför allt lybsk; i Lübeck finns flera krucifix av detta slag fortfarande kvar. Krucifixet i Södra Rörum är ett av de finaste exemplen i Skåne. Figuren hänger rakt med uppdagna knän, bröstkorgens utformning är mindre stiliserad än i exemplen från 1400-talets första hälft, höftklädet är kort och svept om länderna med ändarna korsande varandra mitt fram, hår och skägg är fint räfflade och törnekronan sluter tätt om hjässan (pl 157). Krucifixet är säkerligen ett importarbete från en nordtysk, möjligen just lybsk, verkstad.

Krucifixen och kalvariegrupperna från 1400-talets senare hälft och 1500-talets början är många, ofta av ordinärt och i flera fall tämligen enkelt, utförande. Kalvariegruppen från Asmundtorp och krucifixet i Mörap är karakteristiska för den tidigare delen av denna period (pl 161, 162). Kristusfigurerna är långa och kraftiga, med tunga bröstkorgar och lågt placerade, korta höftkläden. Fysionomierna är ganska summariskt skurna, med ögonen som smala springor och halvöppna munnar – hos Asmundtorpsfiguren syns den övre tandraden i relief. Kru-

cifixen i Kävlinge, Gråmanstorp, Saxtorp och från Harlösa är av liknande slag (pl 163, 165–167). Närmare 1400-talets slut blir krucifixens Kristustyp något annorlunda proportionerad, med kortare bröstkorg, magrare ben, ett omfångsrikt höftkläde, långt och rikt lockat hår och en bred törnekrona. Som några exempel bland många kan nämnas krucifixen från Högestad, Båstad, Östra Karaby och Skanör, samt det lilla krucifixet i Östraby (pl 190–192, 194, 198).

Ett par krucifix avviker från mängden genom sin annorlunda utformning och stiltillhörighet. Det gäller till exempel en kalvariegrupp från Kvidinge, med korset och sidofigurerna placerade på en ornerad trabesbjälke, som har utgjort krönet på ett korskrank eller liknande (pl 209). Kalvariegruppen kan vara av nordtysk tillverkning, men visar samtidigt en tydlig påverkan från nederländsk skulptur. Ett annat säregget arbete är krucifixet i Östra Vram. Kristusfiguren hänger på korset iklädd en hellång, gyllene livklädnad med ett långt skärp om midjan, samt målade skor och handskar (färgpl 9; pl 122). Figuren är krönt, och fötterna är placerade sida vid sida som i äldre krucifixframställningar. Krucifixet kommer troligen från polskt område, och det är ett av flera liknande krucifix, som finns eller har funnits i Danmark och andra länder i Östersjöområdet. De klädda krucifixen hade rykte om sig som särskilt effektiva att anropa i nöd, och kallades ibland S:t Hjälpäre ("sunte hulpe", "sanctæ hjælpäre").

De tronande madonnorna som dominerar i 1200-talets träskulptur förekommer även under 1400-talet, men får nu sällskap av en stor mängd andra helgonbilder. I Sankt Olofs kyrka finns ett helgonskåp med en madonna från strax före 1400-talets mitt. Samma kyrka äger även ett helgonskåp med Annasjälvtredje, från samma verkstad, och ett stort skåp med en nådastol (pl 128, 129, 138). Gruppen av tro-

nande madonnor är inte lika stilmässigt sammanhållen som under 1200-talet och 1300-talets början: madonnorna i Falsterbo, i Bjällerup, från Svalöv och från Farstorp – samtliga från 1400-talets början – illustrerar mångfalden i återgivningen av motivet (pl 123, 127, 130, 132).

Den stående madonnan, ibland på en mänskära och omgiven av solstrålar (den apokalyptiska madonnan) hör till senmedeltidens motivrepertoar. En apokalyptisk madonna och en stående Anna-själv-tredje från Vittskövle är bland det finaste som finns bevarat i Skåne från 1400-talet (pl 134–136). Skulpturerna beställdes från en lybsk verkstad omkring 1420 för ett nyuppfört S:t Annakapell i Vittskövle kyrka. Ett annat samtida nordtyskt arbete är en pietàskulptur som har kommit till LUHM från en okänd skånsk kyrka (pl 142). Gruppen är i näst intill naturlig storlek och har kvar rester av skåpets ryggbrede. Moderns endast antydda anletsdrag med stora släta ögonrundlar, kontrasterar mot den detaljerade återgivningen av sonens skarpt skurna fysionomi.

Rester av två S:t Göransgrupper representerar den nordtyska importen till Skåne under 1400-talets senare hälft och slut. Från Ljungby kyrka (nuvarande Trolle-Ljungby) återstår bara själva helgonfiguren utan ben (pl 232). Häst, drake och prinsessa är försvunna. Den andra S:t Göranskulpturen är en relief från ett altarskåp, som har varit placerat på ett av Lunds domkyrkas altaren (pl 233). Riddaren sitter till häst i full rustning med höjd arm, men själva armen, liksom draken och prinsessan, saknas även här. Däremot är en del av bakgrunden bevarad, med träd och klippor samt längst upp murar och byggnader i staden som befriades från draken av S:t Göran.

Det finns en hel mängd ytterligare helgonbilder från olika delar av 1400-talet som skulle kunna nämnas i detta sammanhang, både av inhemsk tillverkning och importerade. Dit hör en Johannes döparen i

Björka, en pietàgrupp i Gärds Köpinge, en Anna-själv-tredje i Östra Nöbbelöv, en liten stående madonna i Ljungby, en S:t Sebastian från Dalby, sittande Kristusfigurer från Tommarp, Frillestad och Harlösa, och många fler (pl 137, 139, 140, 143, 223, 229, 237, 305). Det viktigaste i en senmedeltida skulpturverkstads produktion var emellertid inte helgonfigurer, utan altarskåp.

flera av de skånska altarskåpen har redan nämnts i presentationen av de olika typerna av medeltida skulptur. Altarskåpet i Lunds domkyrka och de båda skåpen från Ystad är de äldsta, från 1300-talets sista år (färgpl 6, 8; pl 75–81). Till skedet kring 1400-talets mitt hör altarskåpen i Sankt Olof och i Maria-kyrkan i Helsingborg, och dessutom ett enklare skåp i Västra Hoby som uppenbart är av lokal tillverkning (färgpl 10; pl 146–156). Helsingborgskåpet är förvärvat från en verkstad i någon av de nordtyska köpstäderna, möjligen Lüneburg. Altarskåpet i Sankt Olof är däremot sannolikt ett inhemskt arbete, från den verkstad som också har gjort madonnaskåpet och Anna-själv-tredjeskåpet i samma kyrka, pietàgruppen i Gärds Köpinge samt ett krucifix i Fjälkinge (pl 115, 128, 129, 143). En nordtysk tillverkning får förutsättas för altarskåpen i Bosjökloster och från Elleköpinge (nu i S:t Maria i Åhus), liksom för det mindre av två altarskåp i Falsterbo (färgpl 11, 12; pl 239, 242). De tre sistnämnda skåpen är från 1400-talets senare hälft eller slut.

Förutom de tio fullständiga altarskåp som finns kvar i dag från slutet av 1300-talet och 1400-talet, återstår elva grupper av figurer som har hört ihop i nu försvunna skåp. Flera är av ett kvalitativt gott utförande, till exempel tre helgon (S:t Martin och två biskopshelgon) från Farstorps kyrka, och en grupp med en apokalyptisk madonna och två mindre helgon från Smedstorp (pl 251–253). Altarskåpen som respektive figurgrupp har ingått i tillverkades i nord-

tyska verkstäder vid 1400-talets slut. Detsamma gäller sannolikt ett altarskåp i Ljungby varifrån tre större kvinnliga figurer och fem apostlar i mindre format är kvar (pl 248–250). Särskilt de kvinnliga helgonen, med sina stora runda ansikten och nästan näbblikt trutande munnar, är av en egenartad typ, som har sina närmaste motsvarigheter i skulptur från Lübeck.

Ett nu försvunnet altarskåp i Lunds domkyrka beskrivs i en inventering från 1828 och av domkyrkoarkitekten Carl Georg Brunius i hans bok om domkyrkan från 1836. Sannolikt var det samme Brunius som tog tolv helgonfigurer från skåpet och placerade dem på tomma platser i högaltarets skåp från 1398 (pl 246, 247). I LUHM:s samlingar finns en helt liten relief som har hört till samma altarskåp, och som visar jungfru Maria i templet omgiven av fyra andra flickor och en präst eller lärare (färgpl 13). Skåpet har hört till ett altare som instiftades av ärkebiskopen Jens Brostrup 1483.

1500-talets första tredjedel

I Kiaby och Oppmanna i nordöstra Skåne finns två altarskåp som är tillverkade i samma verkstad vid 1500-talets början. Skåpen har varit av nästan exakt samma format, och båda har tre lika stora figurer i corpus. Av skåpet i Oppmanna återstår dock bara mittpartiet, medan skåpet i Kiaby har kvar sina flygeldörrar med helgonfigurer i två rader (pl 315–317). Ett annat slags korrespondens föreligger mellan ett altarskåp från 1500-talets början i Gualövs kyrka, en nådafader från Osby och en apokalyptisk madonna från Brösarp (pl 318–320). Mittgruppen i Gualövskåpet är en nådagrupp, där fadern håller den döde sonen i sina armar, och i altarskåpets högra flygeldörr står en apokalyptisk madonna. I fråga om komposition och figurtyp har altarskåpets båda figurer sina

nära motsvarigheter i nådagruppen från Osby respektive madonnan från Brösarp. Skiljaktigheter i formspråket mellan altarskåpet å ena sidan, och de två fristående skulpturerna å den andra, tyder på att det inte är samma bildhuggare som har gjort alla tre verken. Däremot har de otvivelaktigt tillverkats efter samma förlagor, sannolikt i form av grafiska blad som var vitt spridda under senmedeltiden och ofta användes i skulpturverkstäderna.

Ett altarskåp i Tolånga och det större av de två skåpen i Falsterbo är tillägnade den apokalyptiska madonnan. På båda skåpen fylls corpus mittparti av madonnan på månskäran, omgiven av apostlarna i corpus sidopartier och på flygeldörrarnas insidor (färgpl 17; pl 240, 241, 314). I början av 1900-talet byggde domkyrkoarkitekten Theodor Wählin om medeltidskyrkan i Valleberga. Wählin lät också rekonstruera kyrkans altarskåp: flygeldörrarna och skulpturerna av Petrus och Paulus i naturlig storlek är original, medan själva corpus och stafferingen är rekonstruktioner (pl 321, 322). Huvudreliefen från corpus i ett altarskåp, som vid 1500-talets början förvärvades till kyrkan i Everöd, kom också till förnyad användning efter medeltidens slut, som mittparti i ett altarverk från 1600-talet (pl 323). Reliefen är ett exempel på den nederländska påverkan som kommer till synes i den nordtyska skulpturproduktionen vid medeltidens slut. Denna stilströmning kan studeras i originaltappning i Skånes enda bevarade nederländska altarskåp, i Västra Ingelstads kyrka. Altarskåpet är tillverkat i Antwerpen omkring 1520 (färgpl 18; pl 324–327).

Från 1500-talets första del finns flera enskilda skulpturer och grupper av figurer som är bland det främsta som finns bevarat i Norden från medeltidens slut. Dit hör till exempel en grupp med en Mariekröning i Tässjö kyrka. I gruppen knäböjer en gracil Maria mellan Gud fader och Kristus, som tillsam-

mans håller en krona över hennes hjässa (kronan är till stora delar rekonstruerad) (pl 296). Stilmässigt står Tåssjögruppen nära madonnan från ett altarskåp i Höörs kyrka, i dag placerad i en altarpopsats från 1600-talet tillsammans med två av de mindre figurerna från altarskåpet (pl 328–330). En mycket likartad Mariekröningsgrupp finns i dag i LUHM (färgpl 14). Här är rester av den ursprungliga stafferingen bevarade, med små metallblommor fastnitade längs figurernas mantelfällar. Två stora helgonfigurer i Häglinge, Johannes evangelisten och S:t Olof, är ytterligare exempel på skånsk träskulptur vid 1500-talets början (pl 338, 339). I samtliga fall rör det sig med all sannolikhet om förvärv från nordtyska verkstäder.

Till samma skede hör ett antal krucifix, varav flera är storslagna arbeten med en kraftfull Kristusgestalt av monumentala proportioner. Ett krucifix från Ljungby (nuvarande Trolle-Ljungby kyrka) är ett i alla avseenden imponerande arbete, med en Kristusfigur i mer än naturlig storlek hängande utsträckt med tungt framåtlutat huvud, fint skuret ansikte, bred törnekrona och ett höftkläde som fladdrar ut i veckrika våder från höfterna (pl 262, 263). Figuren visar stark påverkan från sydtysk träskulptur, men är troligen ett arbete från kretsen kring Benedikt Dreyer, som var en av de främsta verkstadsledarna i Lübeck vid medeltidens slut. I S:ta Maria kyrka i Ystad finns en kalvariegrupp, där Kristusfiguren är av liknande typ som Ljungbykrucifixet. I Ystad är den korsfäste Kristus dock kraftigare, med en bred muskulös överkropp (pl 264). Sidofigurerna i naturlig storlek är återgivna med en individualiserad personkaraktär, som saknar motstycke i senmedeltidens skandinaviska skulptur (pl 265, 266). Gruppen har tillskrivits en bildhuggare vid namn Hans Brüggemann, känd för ett altarskåp till kyrkan i Bordesholm i Slesvig (nu i Slesvigs domkyrka).

Ett tredje exempel på ett 1500-talskrucifix av något mindre format finns i Holmby kyrka (pl 273). Holmbykrucifixet är sannolikt ett nordtyskt importarbete, men det finns också flera krucifix av liknande utförande, av trolig inhemsk tillverkning. Som exempel kan nämnas krucifixen i Fränninge, Vollsjö, Hörup och Sörby (pl 271, 275, 277, 278). Några av dessa och ytterligare andra är svåra att datera exakt. Även efter reformationen kan det ha förekommit en viss tillverkning av krucifix, och det är inte alltid möjligt att avgöra om ett enskilt arbete skall betraktas som medeltida eller eftermedeltida. Detta gäller bland andra krucifixen från Borlunda och Djurröd samt krucifixen i Emmislöv och Norra Rörum (pl 282, 283, 285, 289).

Det bäst kända namnet från senmedeltiden vad gäller dansk träskulptur är Claus Berg, en bildhuggare som kom till Danmark från Nordtyskland i början av 1500-talet och satte upp sin verkstad i Odense. I skånsk skulptur är det framför allt det lilla krucifixet i Barsebäck som har förknippats med hans verkstad (pl 267). Likheterna mellan det skånska krucifixet och krucifix från Bergs produktion är emellertid av generell art, och Barsebäckskrucifixet är snarare ett arbete från en nordtyskt verkstad, som allmänt sett stod under påverkan av de sydtyskt präglade stilströmningar som Claus Berg (tillsammans med Benedikt Dreyer i Lübeck) representerade. Detsamma gäller en nådafader från en okänd skånsk kyrka (i dag i LUHM) och en pietàgrupp i Arrie kyrka, båda från en och samma verkstad (färgpl 16; pl 290, 291). Det verk i det skånska beståndet som ligger närmast Claus Bergs produktion är ett krucifix från Bjärshög (pl 270). Här finns det större anledning att förutsätta en direkt eller indirekt koppling till Claus Berg.

*

I denna mycket kortfattade översikt, av det som finns kvar av medeltida träskulptur i Skåne, har materialet sorterats och presenterats på grundval av en kronologisk, stilmässig och motivmässig indelning. Detta är infallsvinklar som sedan gammalt har tillämpats i konsthistorisk forskning. Det finns emellertid även andra aspekter på studiet av medeltida träskulptur. Ett område som har givit spännande resultat de senaste decennierna är den materialtekniska forskningen. Följande kapitel skall handla om tekniken bakom tillverkningen av medeltida träskulptur.

V. Tillverkning av träskulptur

Tillverkningen av en medeltida träskulptur var en process i flera steg, som involverade ett antal olika hantverkare. Medeltida skulpturer bör i de flesta fall ses som resultat av en kollektiv insats av de anställda i en verkstad. De enskilda namn som kan knytas till enstaka senmedeltida skulpturer är namn på verkstadsledare, som hade flera medarbetare till hjälp för varje skulpturbeställning. Detta gäller till exempel kända nordtyska mästare som Bernt Notke, Henning von der Heide och Claus Berg. De verk som med större eller mindre grad av säkerhet kan tillskrivas dessa personer är knappast i varje detalj egenhändigt utförda av respektive mästare. Gesäller och lärlingar har haft en stor andel i verkstadens produktion, särskilt i fråga om större uppdrag som altarskåp och monumentala skulpturgrupper.

I bevarade handlingar kallas mästarna ofta "målare", och mycket tyder på att verkstadsledarna i allmänhet var målare snarare än bildhuggare. Stafferingen (grundering, förgyllning och bemålning, jfr not s VIII) ansågs som det väsentliga momentet i framställningen av en träskulptur, medan själva skulpturarbetet närmast kan beskrivas som ett un-

derlag för färgen. I dag har många skulpturer förlorat det mesta av sin ursprungliga färg eller blivit ommålade i senare tid, och den dimension som stafferingen tillförde skulpturerna är försvunnen. Många skulpturer kan i dag uppfattas som väl så vackra i sitt nuvarande trärena tillstånd, men för ett medeltida öga skulle ett sådant arbete endast framstå som ett ofärdigt råämne till den slutliga produkten: en omsorgsfullt stafferad figur med glansigt porslinsaktig karnation (hudfärg), fint penslade ögonhår, rosiga kinder och en guldglänsande klädnad, kanske prydd med ädelstenar och brokad i relief och med ärm- och mantelfoder i blått eller rött.

Det första steget i tillverkningen av en träskulptur var valet av träslag. Här skedde ett skifte under 1200-talet. Under 1100-talet och 1200-talets inledning användes lättare träslag som lind, asp, björk, al och sälg. I det skånska beståndet är till exempel krucifixet från Tryde av sälg och krucifixet från Rebbelberga, och den äldre av två madonnor från Eljaröd av lind (färgpl 1; pl 4, 7). Ett par decennier in på 1200-talet ersattes dessa träslag med ek, som under hela återstoden av medeltiden dominerade vid tillverkningen av träskulptur. I Lübeck fanns skråregler som helt förbjöd användandet av andra träslag än ek. I altarskåp som kommer från andra delar av Nordtyskland eller som är framställda i Norden kan valnöt, lind och andra lövträslag förekomma i figurskulpturen, medan själva skåpen och deras ornamentik är gjorda i ek eller furu.

Det är svårt att avgöra om bildhuggarna använde sig av lagrat, torkat trä eller färskt trä för skulpturerna. Sannolikt har detta varierat. Vanligen är träskulpturerna urholkade på ryggsidan för att undvika sprickbildning, men även massiva skulpturer förekommer. Urholkningarna kan vara mycket djupa och endast lämna ett tunt träskal kvar, men de kan också bestå av helt grunda fördjupningar i skulpturens

baksida. Det är inte ovanligt att urholkningen har brutit igenom träet till skulpturens framsida och lagats med ett separat stycke trä eller täckts med en fastlimmad linnelapp.

Detaljutförandet i skulpturarbetet växlar från ett ytterst noggrant återgivande av ögonens konturer, hårlockarnas slingor och händernas ådring, till en mera summarisk huggning, där de finare enskildheterna i stället utfördes i stafferingen. Av denna anledning kan det vara svårt att bedöma verkan hos en träskulptur som i dag saknar sin medeltida staffering. Som en förberedelse för stafferingen jämnades träets yta till och sprickor och skador lagades och täcktes med linnelappar. Skulpturen täcktes därefter med en grundering – i allmänhet en kredering bestående av krita och lim – som underlag för bemålning och förgyllning. Krederingen kunde även formas plastiskt som en komplettering till skulpturarbetet, och det är inte ovanligt att detaljer i fysionomier och dräkter har byggts upp i krederingen.

"Färgen" på medeltida träskulpturer utgörs till stor del av förgyllning. Figurernas dräkter och skåpens insidor och ornamentik var i allmänhet helt och hållet förgyllda, med detaljer i kontrasterande färger. Förgyllningen består inte alltid av rent bladguld; även silver med olika lasyrer eller så kallat laminatguld (guldimitation på vitmetall) kom till användning. Syftet var inte endast att hålla materialkostnaderna nere utan också att åstadkomma en varierad effekt i samspillet mellan skulpturens och skåpets olika delar. Metallytan kunde poleras på olika sätt och mönster kunde ristas under, punsas genom eller målas på förgyllningen. Under senmedeltiden använde man sig av ett antal olika tekniker för att ge illusion av dyrbar guldbrokad i helgonens dräkter.

Förgyllningen utfördes först och därefter gjordes övrig bemålning: karnation på ansikten och händer; anletsdragen, ofta med ett omsorgsfullt återgivande

av ögonens detaljer med iris, pupillreflex och ögonhår; figurernas hår och skägg; samt enskildheter i klädedräkterna och i altarskåpens bakgrunder, med byggnader och träd. Även här arbetade man medvetet med kontrasterna mellan laserande färger i flera skikt som reflekterar ljus, och matta ytor med kornigare färgstruktur.

De hål i hjässan som finns i nästan alla medeltida träfigurer är spår efter tillverkningen. Figurerna skulpterades fastspända i en arbetsbänk där de kunde vridas runt allt efter som arbetet fortskred. I undersidan syns ofta små hål efter vassa spetsar som höll skulpturen på plats, vanligen tre stycken ställda i trekant. I hjässan borrades ett hål och en trästång stacks in för att figuren bekvämt skulle kunna hantaras. När stafferingen var avslutad sågades trästången av och en plugg blev sittande i hjässan. Sådana hål kallas ibland relikgömmor, men i de fall relik har hittats i hjässan på en figur har detta snarast varit en sekundär användning av hjässhållet.

I det projekt som tillverkningen av en träskulptur eller ett altarskåp utgjorde var ett antal olika hantverkare engagerade, var och en med sin specialitet. I en större verkstad kunde en hantverkare snida figurerna och en annan altarskåpets ornamentik, en tredje utföra grunderingen och en fjärde förgyllningen, medan bemålningen av figurerna respektive flygeldörrarnas utsidor gjordes av ytterligare andra specialister, kanske delvis från andra verkstäder. Konservator Peter Tängeberg har visat att altarskåpet i Lunds domkyrka och altarskåpet från S:t Petri klosterkyrka i Ystad har framställts med kort mellanrum i samma verkstad i slutet av 1300-talet, och att samma hantverkare troligen har utfört samma arbetsmoment i de båda altarskåpen (färgpl 6; pl 75–79).

Ett större arbete kunde ta åtskilliga år att färdigställa. I Falsterbo finns en knäböjande prinsessa som är det enda som är kvar av en S:t Göransgrupp

(färgpl 15). Gruppen beställdes 1509 av en borgare i Falsterbo från en verkstad i Rostock, under en mästare vid namn Heninck Roleves (kallad "meler", det vill säga målare, i urkunderna). Först 1522, tretton år efter att beställning hade gjorts, stod gruppen på plats i kyrkan. Dessförinnan hade Roleves avlidit och det var änkan som med visst besvär fick kräva ut betalningen för gruppen, vars förgyllning hade blivit mer kostsam än man först räknat med.

Den kännedom som vi i dag har om tillverkningen av medeltida träskulptur hänför sig framför allt till nordtyska förhållanden under senmedeltiden, och baseras på bevarade skräföreskrifter och andra handlingar som berör produktionen av träskulptur i Hantastädernas verkstäder. Det är svårt att veta i vilken utsträckning tyska villkor är tillämpliga även för den inhemska nordiska tillverkningen och för äldre skeden. Man kan anta att många lokala verkstäder arbetade under enklare förhållanden, där mästaren bara hade en eller kanske ett par medhjälpare, och där hantverkarna måste vara mångsidiga och kunna utföra flertalet av de olika arbetsmomenten.

VI. Medeltidens bilder i nyare tid

År 1536 genomfördes reformationen slutgiltigt i Danmark. I de protestantiska kyrkorna fanns det inte längre behov av madonnaskulpturer, helgonskåp och altarskåp, och produktionen och importen av träskulptur upphörde. Någon omfattande ikonoklasm, eller bildstorm, verkar emellertid inte ha ägt rum i danska kyrkor. Det enda som finns omtalat i den vägen i Skåne är att bilder och andra inventarier i S:t Petri kyrka i Malmö förstördes vid ett tillfälle i november 1529. Tre liknande incidenter är kända från andra håll i Danmark.

Träskulpturerna försvann således inte i systema-

tiska utrensningar. Det är tack vare denna relativt toleranta inställning till medeltidens bilder som det trots allt finns så pass mycket kvar av medeltida träskulptur i Nordens kyrkor. Det som är bevarat är ändå bara en bråkdel av allt som en gång har funnits. Mycket förstördes och kastades under seklens lopp, eller lades undan på kyrkvindarna och ruttnade bort. 1800-talets ombyggnader och nybyggnader av Skånes kyrkor måste ha medfört att många medeltida träskulpturer försvann.

Det finns också flera exempel på nitiska biskopar som vid visitationer i kyrkorna runtom i stiftet krävde att de katolska kultbilderna skulle ut ur kyrkorna. Den fynske biskopen Jakob Madsens visitationsbok från 1500-talets slut visar att biskopen inte tolererade altarskåp med bilder av madonnan eller helgonen. Mads Jensen Medelfar, biskop i Lunds stift, besökte 1627 kyrkan i Sankt Olof på Österlen och slängde med egna händer ut en "avgudabild" av S:t Olof, som ansågs undergörande och var föremål för årlig vallfart. Detta hjälpte dock inte mot den folkliga tron på helgonbildens kraft, och det finns flera skildringar från 1700-talets mitt och senare hälft av de ceremonier som då fortfarande ägde rum på Olofsdagen den 29 juli kring en fortfarande bevarad S:t Olofsbild (pl 313). Säkerligen är det ofta sockenbornas vördnad för de bilder som stod i kyrkan sedan generationer, som har bidragit till att många skulpturer har bevarats trots motstånd från kyrkliga myndigheter.

Närmare hälften av de medeltida träskulpturer från skånska kyrkor som fortfarande finns kvar befinner sig i dag i olika museisamlingar. Merparten finns i LUHM, vars skulptursamling är resultatet av det intresse för äldre kyrklig konst som tog fart i början av 1900-talet. Det genomfördes då landsomfattande inventeringar av kyrkorna, och ett antal stiftsvis ordnade utställningar hölls, där dopfuntar,

liturgiska kärl, epitafier, järnsnide och medeltida träskulptur för första gången presenterades för en bredare allmänhet. Det är till stor del tack vare dessa inventeringar, utförda av unga konsthistoriker och museitjänstemän som – ofta cyklande – tog sig runt till kyrkorna, som många medeltida skulpturer kunde räddas från kyrkvindar och uthus och bevaras till eftervärlden.

En utställning med äldre kyrklig konst från Skånes kyrkor arrangerades i anslutning till Baltiska utställningen i Malmö 1914 (pl 372). De skulpturer som samlades in från landskapets kyrkor och visades där utgör i dag kärnan i LUHM:s samlingar (pl 373). Som ett resultat av utställningen publicerades också ett antal studier över medeltida träskulptur i Skåne, däribland Adolf Anderberg om skånska triumfkrucifix (1915), Ewert Wrangel om altarskåpen i Lunds domkyrka och från S:t Petri klosterkyrka i Ystad (1915 och 1917), och om medeltida altarskåp i Skåne (1921), samt Hans Wählin om franska stildrag i skånsk träskulptur under 1200-talet och 1300-talet (1921). Efter denna period har skånsk träskulptur varit föremål för enstaka artiklar och uppmärksamhets i översikter över svensk och dansk träskulptur.

*

I dag uppskattar församlingarna sina kyrkors gamla träbilder i betydligt högre grad än i början av 1900-

talet. Man är angelägen om att ge skulpturerna den plats i kyrkorummet som de en gång har haft: krucifixet som hänger i triumfbågen eller på långhusets vägg, madonnabilden framför vilken det ständigt står en vas med friska blommor, kanske till och med ett altarskåp som har återfått sin plats på kyrkans högaltare. Men flerhundraåriga träskulpturer löper risker i dagens kyrkorum som de aldrig utsattes för under medeltiden. Framför allt utgör uppvärmningen av kyrkorna ett problem, med ständiga temperaturväxlingar som påverkar skulpturens trä och staffering på ett sätt som de ofta far mycket illa av.

Detta är en orsak till att mycket noggranna överväganden måste göras i de fall en församling kontaktar ett museum och vill återfå skulptur till kyrkan. Var mår skulpturen bäst och var kan den bäst vårdas? Kan den, som varande ett kultobjekt från en gångens tid, fylla någon funktion i en svensk kyrka i dag, eller skall den trots allt betraktas som ett museiföremål, som kommer bäst till sin rätt i en utställning, där den kan presenteras i sitt historiska och kulturella sammanhang? Dessa ställningstaganden är inte alltid lätta att göra, men frågorna är nödvändiga att besvara om det som fortfarande är bevarat av träskulptur från fem århundraden skall finnas kvar för framtiden, som en vittnesbörd om medeltidens kyrkliga bildskatt och om den historiska miljö i vilken kultbilderna kom till och brukades.

Medieval wooden sculpture in Scania

Medieval wooden sculpture forms part of a rich heritage of church art from the Middle Ages. In the wooden images, the holy figures and the events of the Gospels and the legends of the saints, were given visual form to illustrate the teachings of the Church. Today, a study of medieval church art and its historical context can deepen our knowledge of the period, and of the people for whom the medieval churches were built and filled with holy images. In this book, the medieval wooden sculpture of Scania is presented in words and pictures: a rich and varied collection of over 300 objects, from the 12th to the 16th century. The sculpture is documented in photographs, both recently taken and made from older negatives and glass plates. The photographs are supplemented with a catalogue, in which each object is given a short description.

Together with this volume, a dissertation in art history is published under the same title and in the same series (*Skånsk senmedeltid och renässans* 14 and 15). The dissertation presents a detailed study of the medieval wooden sculpture of Scania, with analyses of the dating and manufacturing of the sculpture, of the function of the statues in cult and liturgy, and of the acquisition of wooden sculpture by the churches.

*

Medieval wooden sculpture can be divided into three categories: crucifixes, statues of the Virgin and Child and of other saints, and reredoses. The crucifix had its place in the triumphal arch of the church, i.e. the arch between the nave and the chancel. When a crucifix is flanked by two mourning figures, St. Mary and St. John, it is called a calvary

group. Smaller crucifixes have been used for processions or as altar crucifixes, or might have been placed in the centre of a reredos.

*

Statues of the Virgin and Child and of other saints were placed on the side altars of the church, often in shrines with folding doors. The oldest images of the Madonna show an enthroned Virgin with the Child sitting in the centre of her lap. Later in the Middle Ages, the standing Virgin – sometimes depicted as the Apocalyptic Virgin of the Revelations, "clothed with the sun, and the moon under her feet, and upon her head a crown of twelve stars" – became a popular motif. Apart from the Madonna, holy bishops and the archangel St. Michael are among the saints that were early represented in church sculpture. In Scania, a few images of holy bishops are preserved from the 13th century, and also a statue of the Norwegian holy king St. Olof. From the beginning of the 15th century, the number of saints increased: St. John the Baptist, St. Sebastian, St. George, the Danish national saint King Canute, St. Barbara, St. Margaret, St. Dorothy and St. Catherine were popular saints in the 15th and early 16th century.

One of the most favoured saints is St. Anne, the mother of St. Mary. St. Anne is shown sitting or standing, with the Virgin and the Child in her lap, or standing beside her. Other common motifs are the Pietà, with the grieving St. Mary with the dead body of Christ in her lap, and the Mercy Seat, with God the Father holding a crucifix or the dead Son in his arms. If the group includes a dove, it is a depiction of the Holy Trinity. In the Scanian late medieval sculpture, there are also several statues of Christ sitting with bound hands, waiting for the crucifixion. This motif should not be confused with

the Man of Sorrows, where Christ is represented after the resurrection, showing his wounds.

The kind of statues mentioned here were usually placed in shrines on the side altars. From the 14th century on, the main altar in the chancel also began to be furnished with images. The altar-piece from 1398 in Lund Cathedral is one of the earliest Scandinavian examples of the fully developed late medieval reredos, with a rectangular central piece (corpus) and two pairs of folding doors (today, only one pair remains). Christ and St. Mary are enthroned in the centre, surrounded by forty saints in double rows. Altogether 16 reredoses are preserved more or less intact in Scania, exemplifying the several different types that belong to late medieval sculpture: reredoses with a large crucifixion scene or several scenes from the Gospels in the corpus and on the inner sides of the folding doors; with one or several large statues in the corpus, surrounded by smaller figures; and with paintings or reliefs on the inner sides of the folding doors and paintings on the outsides.

Many of the smaller statues that today stand as single objects, have probably belonged to now lost reredoses. If there are several small figures of similar shape preserved from a church, one can assume that they are the remains of a reredos. In the stock of late medieval sculpture in Scania, there are 20 such groups with two or more statues.

*

Every medieval church was furnished with wooden sculpture: the small parish churches in the countryside had at least one crucifix and a couple of shrines on the side altars, and during the later Middle Ages, the larger town churches, the abbey churches and the cathedrals were filled with altars with shrines and reredoses. At the Reformation of 1536, there

were more than sixty altars in Lund Cathedral. Today, only a fraction of this wealth of church sculpture remains; the present stock of a little more than 300 statues represents at most ten per cent of what has once existed, probably even less. Half of this amount comprises crucifixes. The reason for this is that crucifixes were tolerated by the Protestant church, to a larger extent than statues of the Madonna and other saints, and reredoses.

In the medieval church, the different types of wooden images all had their special place and function. The folding doors of the shrines and reredoses were opened up on the important festivals of the Church Year, or on the feast of each saint respectively. The crucifix was visible all year round, but could be taken down and handled by the priests on Good Friday, when it was laid down on the floor in front of the main altar and kissed. Especially at Easter, there were several kinds of statues intended as props for processions and ceremonies in the Easter liturgy. However, no sculpture of this kind is preserved in Scania.

Sometimes, wooden statues were used as reliquaries, i.e. shrines for relics from saints or a splint of the Holy Cross. On two Scanian crucifixes, from Kågeröd and Gärdslov, a round hollow in the chest can be seen. Here, a relic had its place, covered by a rock crystal. In some statues relics have been found in the hole on top of the head, but it is uncertain if this deposition is original or secondary.

Today, we often meet these medieval statues in the museum collections, and we appreciate them for their aesthetical and historical value. In the setting of the museum, this is natural. However, we should not forget that the images were made for another purpose: they were not meant to be works of art, they were articles for use in the cult and liturgy of the medieval church. And in the Middle Ages, a be-

autiful image was an image that well fulfilled its purpose as a manifestation of the faith and teaching of the Church.

*

The first period from which any wooden sculpture is preserved, is the 12th century up to the first decades of the 13th century. Seven crucifixes and one seated Madonna can be assigned to this phase. The crucifixes are of a characteristic, early type: a living figure with raised head, king's crown, open eyes, an upright body, parallel feet and, in general, a calm and dignified expression. The Virgin and Child from Eljaröd is the only example in Scania of a type of statue that is rather common in Sweden from the late 12th and early 13th century, with a seated, crowned Virgin with the Child (now lost) in the centre of her lap.

It is not until the next period, the continuing 13th century up to the beginning of the 14th century, that wooden sculpture becomes a more widespread feature in the churches of Scania. More than fifty statues in Scania belong to this period, half of which are crucifixes. In the crucifixes, the body of Christ is now slightly bent and the feet are nailed to the cross with one nail through both feet. The expression reflects tragedy and controlled pain, even if Christ is still depicted as being alive. The king's crown is sometimes replaced with a crown of thorns. Also the enthroned Madonnas are wearing crowns. The Virgin is majestically frontal, but the Child is now sitting on the left knee of the mother and both figures sometimes show a slight smile. A St. Olof, three seated holy bishops and six standing saints also date to the 13th or early 14th century. The sculpture of the period belongs to the so called south Scandinavian style, that was predominating in Den-

mark during the period. In domestic workshops, influence from French sculpture was taken up and used in the fabrication of wooden sculpture. Two dendrochronological datings to after 1215 (the mourning St. Mary of the calvary group from Gualöv) and the 1310's (the shrines of Östra Vram) show that the style lasted for at least a century.

Very little sculpture is preserved from the rest of the 14th century: four crucifixes, two Madonnas and two statues of other saints are all that is left. The statues all belong to the first half or middle of the century. Two statues from Östra Tommarp are foreign works of some quality: a Virgin and Child that is probably a North German work, and a crucifix that has been acquired from a Swedish workshop, maybe in Småland. The remaining pieces are domestic works of modest execution.

A donation in a will by the noble lady, Ide Pedersdatter (Falk) av Gladsax, dates the reredos of Lund Cathedral to 1398. The reredos belongs to the North German variant of the International Gothic style. Together with six more works of similar execution – a reredos from the abbey church of St. Peter's in Ystad, a reredos in the church of St. Mary in Ystad, a pietà from Lilla Bedinge, a shrine with St. Christopher in the church of St. Gertrud in Falsterbo, a holy knight from a reredos in the church of Bjäresjö and a crucifix in the church of Hörby –, it marks the beginning of the rich late medieval production and acquisition of wooden sculpture.

Three quarters of the entire stock of medieval wooden sculpture in Scania date to the 15th century and the first three decades of the 16th century. Again, half of the works are crucifixes or calvary groups. Several of the crucifixes can be brought together in groups with characteristics that are related to contemporary North German sculpture, although most of them probably come from domestic work-

shops. The same stylistic dependence on the large-scale North German production of wooden sculpture can be seen in the late medieval statues of Madonnas and other saints, and also in the reredoses. Among the 15th century works, there are examples of German (Lübeck?) import of fine quality, for example statues of the Apocalyptic Madonna and St. Anne from Vittskövle, a Virgin and Child and two smaller saints from Smedstorp and three figures from Farstorp. Two shrines and a reredos in the church of Sankt Olof, a pietà in the church of Gärds Köpinge, and a crucifix in the church of Fjälkinge, all originate from the same workshop.

In the first three decades of the 16th century, the influence from South German sculpture that characterizes the production of the North German workshops, can be seen also in Scanian sculpture. Several crucifixes of monumental proportions and impressive stature are left from this phase, and also single statues and groups of figures from lost reredoses that in various ways display this stylistical trend. Some are of domestic production – for instance crucifixes in Vollsjö, Fränninge and Hörup – but although the Scanian production of wooden sculpture seems to have flowered during the late Middle Ages, the import from North German workshops was still extant: a large crucifix from Ljungby, a group with the Coronation of the Virgin from Tåssjö, two saints in Häglinge and a group of figures from a reredos in Höör are all probably acquired from workshops on the south side of the Baltic. This also goes for a crucifix in the church of Barsebäck, a pietà in Arrie and a Mercy Seat of unknown provenance, that have previously been closely associated with Claus Berg, the dominant name of late medieval Danish sculpture.

*

The production of wooden sculpture in the Middle Ages was a process that involved several craftsmen in a workshop. A statue or a reredos must be seen as a result of a collective effort of artisans each specializing in various tasks: the carpentry work of the reredos, the carving of the figures and the tracery, the gilding, the painting of the faces and the details of the dresses, and the painting of the panels on the wings. Today, most of the statues have lost their original colours, but originally the gilding and painting was seen as the most important part of the sculpture, and in contemporary documents, the masters of the workshops are often called painters, rather than carvers.

In the 13th century, a change took place regarding what kind of wood that was used. In the 12th and early 13th century, the statues were made in softer kinds of wood: lime, asp, alder, willow, birch. From the 13th century on, oak was the predominant kind of wood. Often, the piece of wood was hollowed out to avoid cracking. When the carving of the figure was finished, the surface was covered with gesso (usually based on lime) as foundation for the gilding and painting. Sometimes, finer details could be executed in the gesso. This is one reason why a medieval statue that lacks colour gives a misleading impression of its original state. Most of the "colour" of the medieval sculpture is gilding: on the dresses and sometimes the hair of the figures, and on the tracery and the background of the shrines and reredoses. Different materials and techniques were used to vary the lustre and gloss of the gilded surfaces. Also in the painting of faces and details of dresses, a conscious use was made of contrasts between smooth shiny surfaces and matt colours with a rougher texture.

*

When the Reformation finally had been carried through in 1536, there was no longer any need for shrines and reredoses with the Madonna and other saints in the churches. However, no iconoclasm to speak of seems to have taken place in the churches of Scania, or the rest of medieval Denmark, apart from a few isolated cases; one of them in the church of St. Peter's in Malmö 1529. The loss of medieval wooden sculpture during the centuries following the Reformation must be ascribed to general neglect, discarding in connection with the rebuilding of the churches, and sometimes an active condemnation from Church authorities.

Almost half of what is still left of the Scanian medieval wooden sculpture is today found in museums. The largest collection belongs to the Historical Museum of the Lund University (LUHM), and is a result of the inventory of the Scanian churches that took place as part of the preparations for an exhibi-

tion of the older church art of Scania in Malmö in 1914. As a result of the exhibition, several studies of the medieval wooden sculpture of Scania were published in the 1910's and 1920's.

Today, many parish congregations wish to have the wooden sculpture of their church returned from the museums, to put it back where it once belonged. However, in a modern church the wooden sculpture runs risks that it was never exposed to during the Middle Ages: above all, the heating of the churches causes changes in temperature that seriously damage the wood and the colouring. If the treasure of wooden sculpture that the Middle Ages have left us is to be preserved for future generations, we have to decide where the sculpture can be best taken care of, and what main purpose it fills for modern man: in a church as an object of cult, or in a museum as a testimony to the history and culture of centuries long ago.

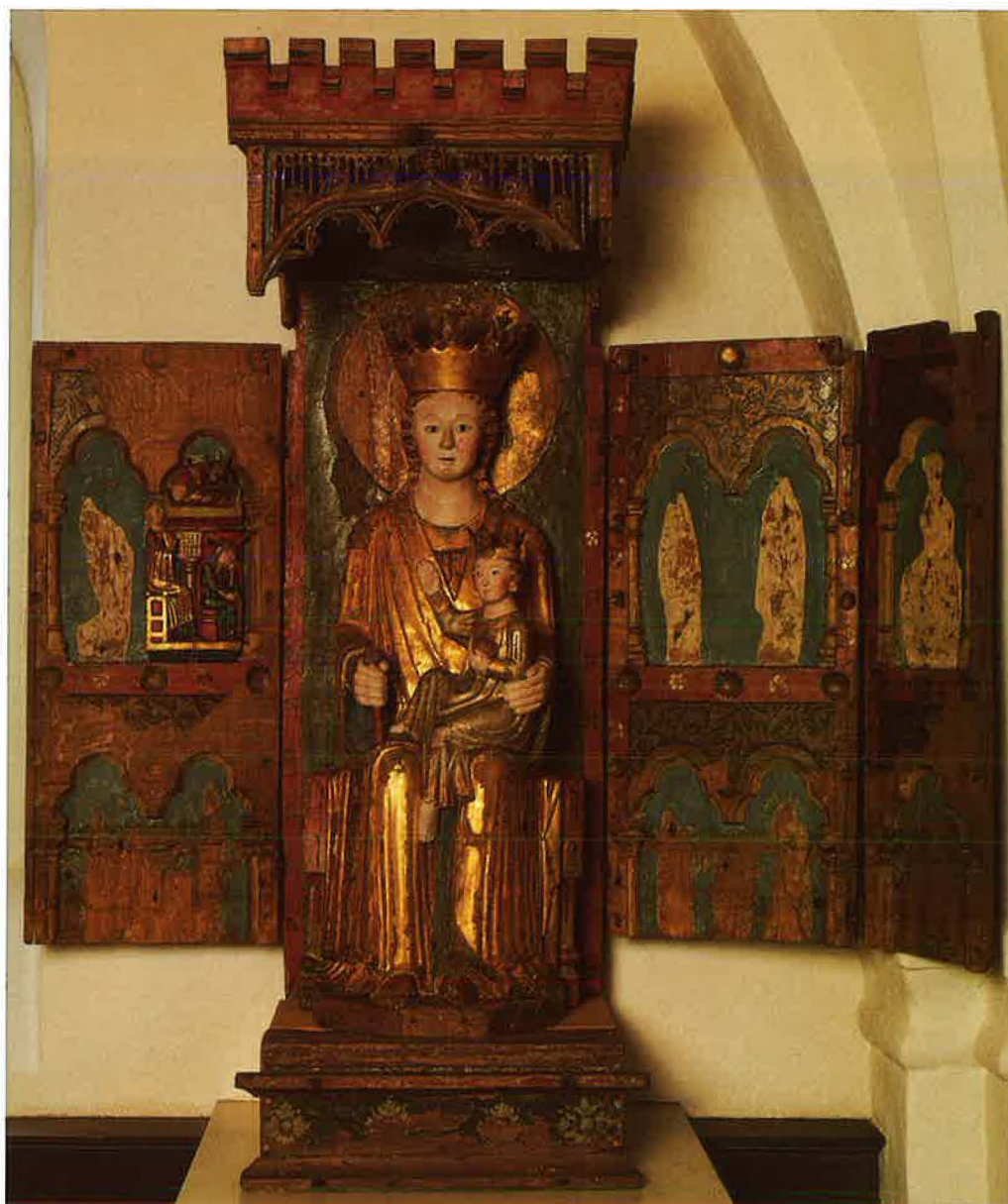
Färgplanscher

1. Krucifix, 1100-talets mitt eller andra hälft, Tryde. Foto: Lennart Karlsson.

2. Krucifix, 1100-talets mitt eller andra hälft, okänd kyrka.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

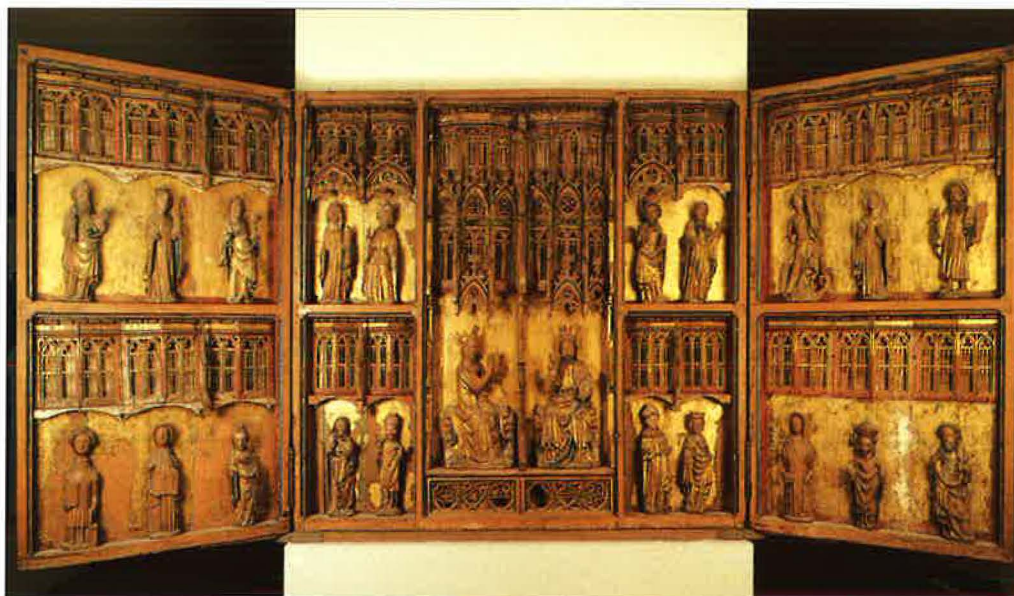
3. Helgonskåp med Maria med Jesusbarnet, 1310-talet, Östra Vram.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

4. Helgonskåp med Maria med Jesusbarnet, 1310-talet, Östra Vram (detalj).

5. Helgonskåp med Sankt Olof, 1310-talet, Östra Vram (detalj).

6. Altarskåp, 1390-talets slut, S:t Petri klosterkyrka, Ystad. Foto: Bengt Almgren.

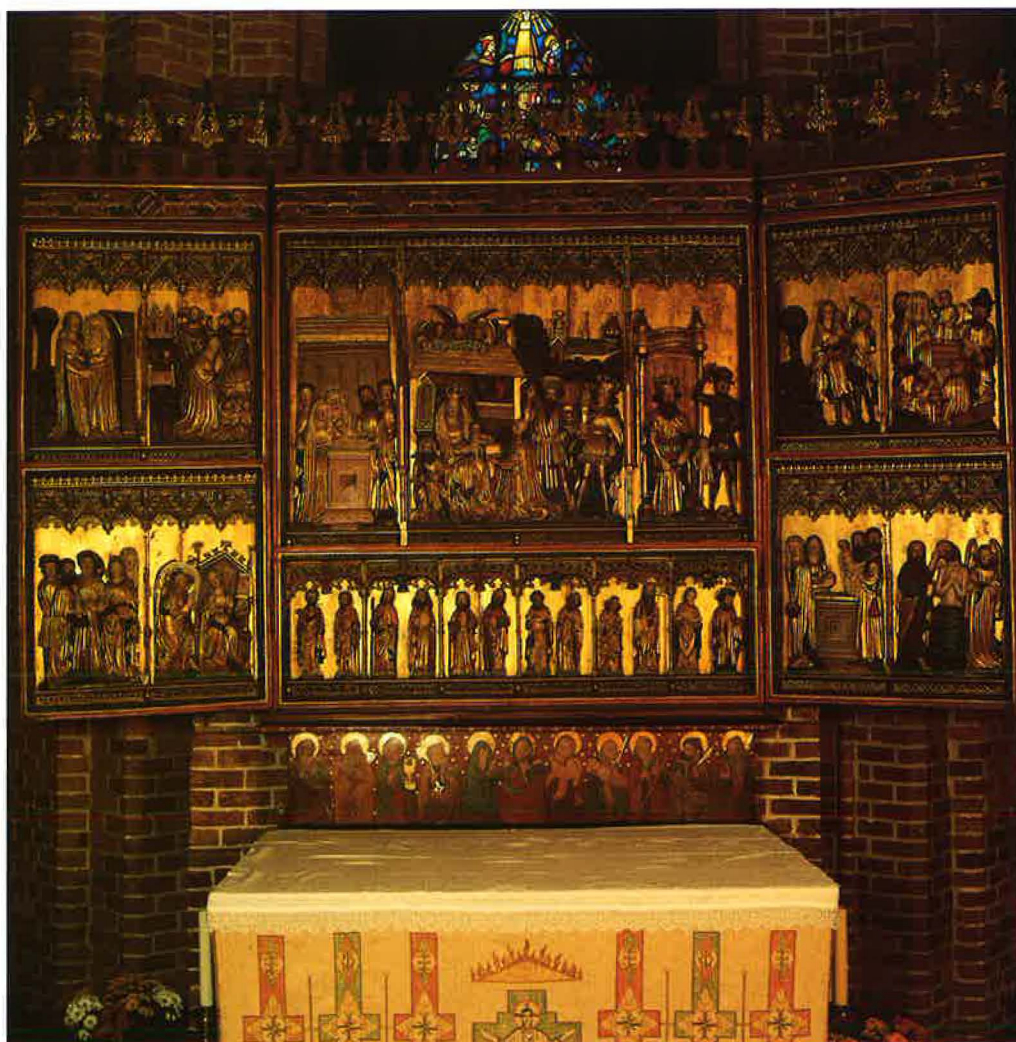
7. Helgonskåp med S:t Kristoffer, 1300-talets slut till omkring 1400, S:ta Gertruds kyrka, Falsterbo.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

8. Corpus från altarskåp, omkring 1400, S:ta Maria kyrka, Ystad (mittpartiet).
 Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

9. Krucifix, 1400-talets första hälft, Östra Vram.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

10. Altarskåp, 1449–1452, S:ta Maria kyrka, Helsingborg.
 Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

11. Altarskåp, 1400-talets andra hälft, Elleköpinge (detalj Maria Cleophas).
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

12. Altarskåp, 1400-talets andra hälft, S:t Gertruds kyrka, Falsterbo.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

13. Grupp från altarskåp, 1483, Lunds domkyrka.
Foto: Bengt Almgren.

14. Mariekröningsgrupp, 1500-talets första del, okänd kyrka.
Foto: Bengt Almgren.

15. Knäböjande prinsessa från S:t Göransgrupp, 1509-1522,
S:ta Gertruds kyrka, Falsterbo.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

16. Nådafader, 1510–1520-talet, okänd kyrka.
Foto: Bengt Almgren.

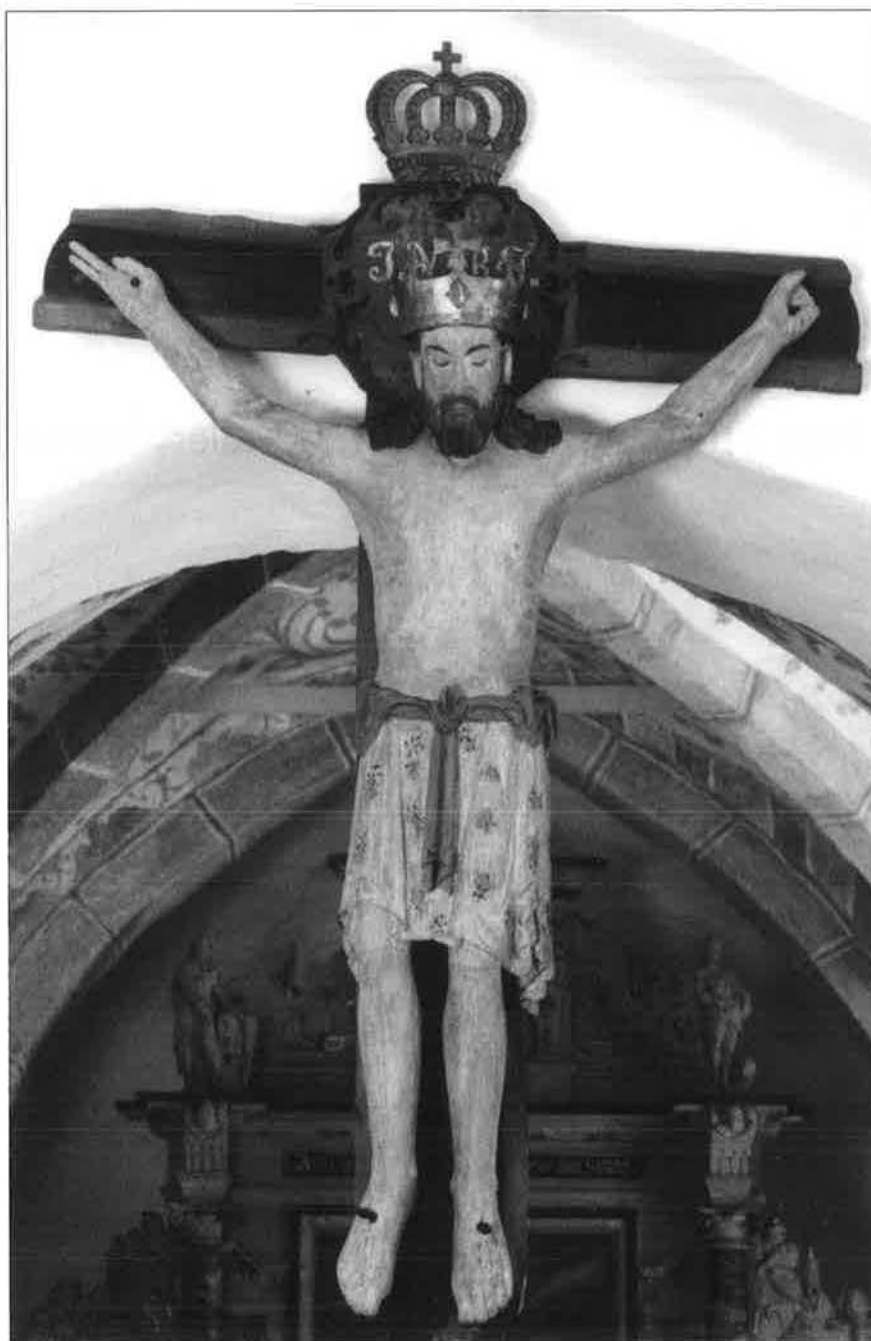

17. Altarskåp, 1500-talets början, S:ta Gertruds kyrka, Falsterbo (corpus).
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

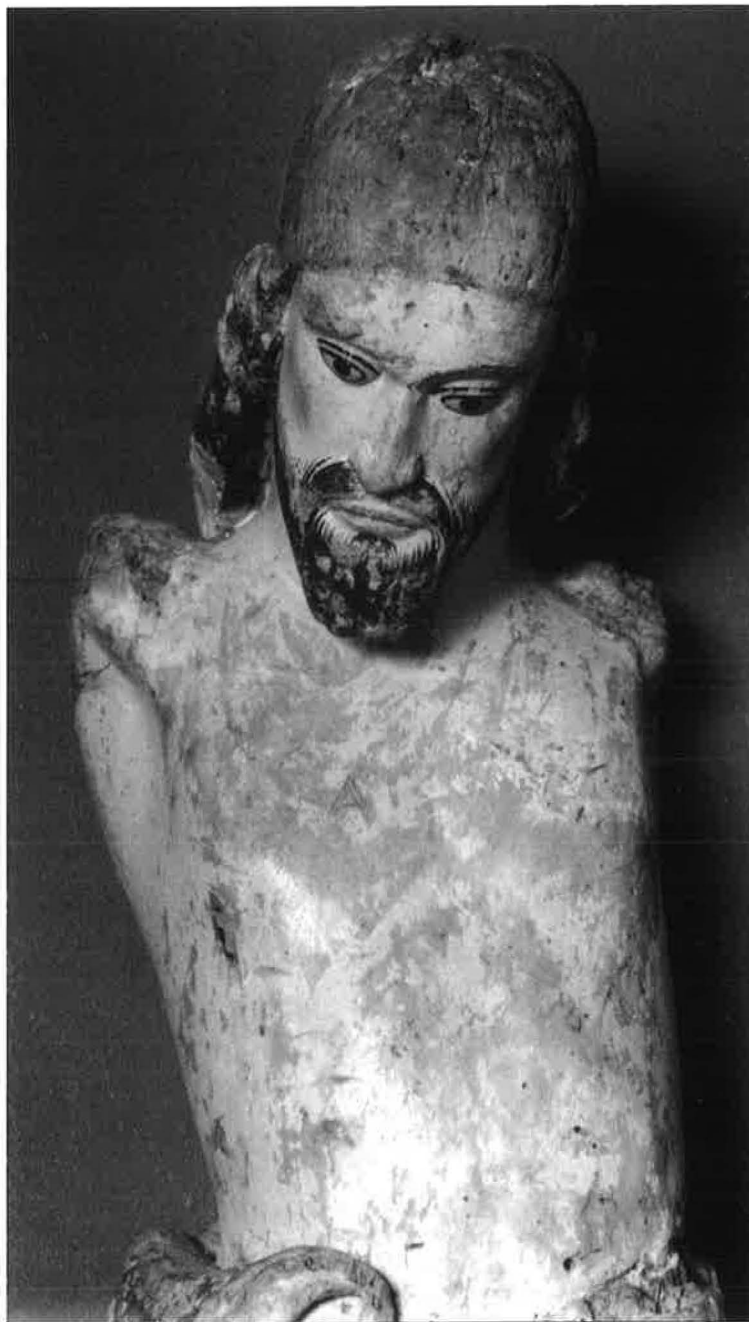

18. Altarskåp, 1520-talet, Västra Ingelstad.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

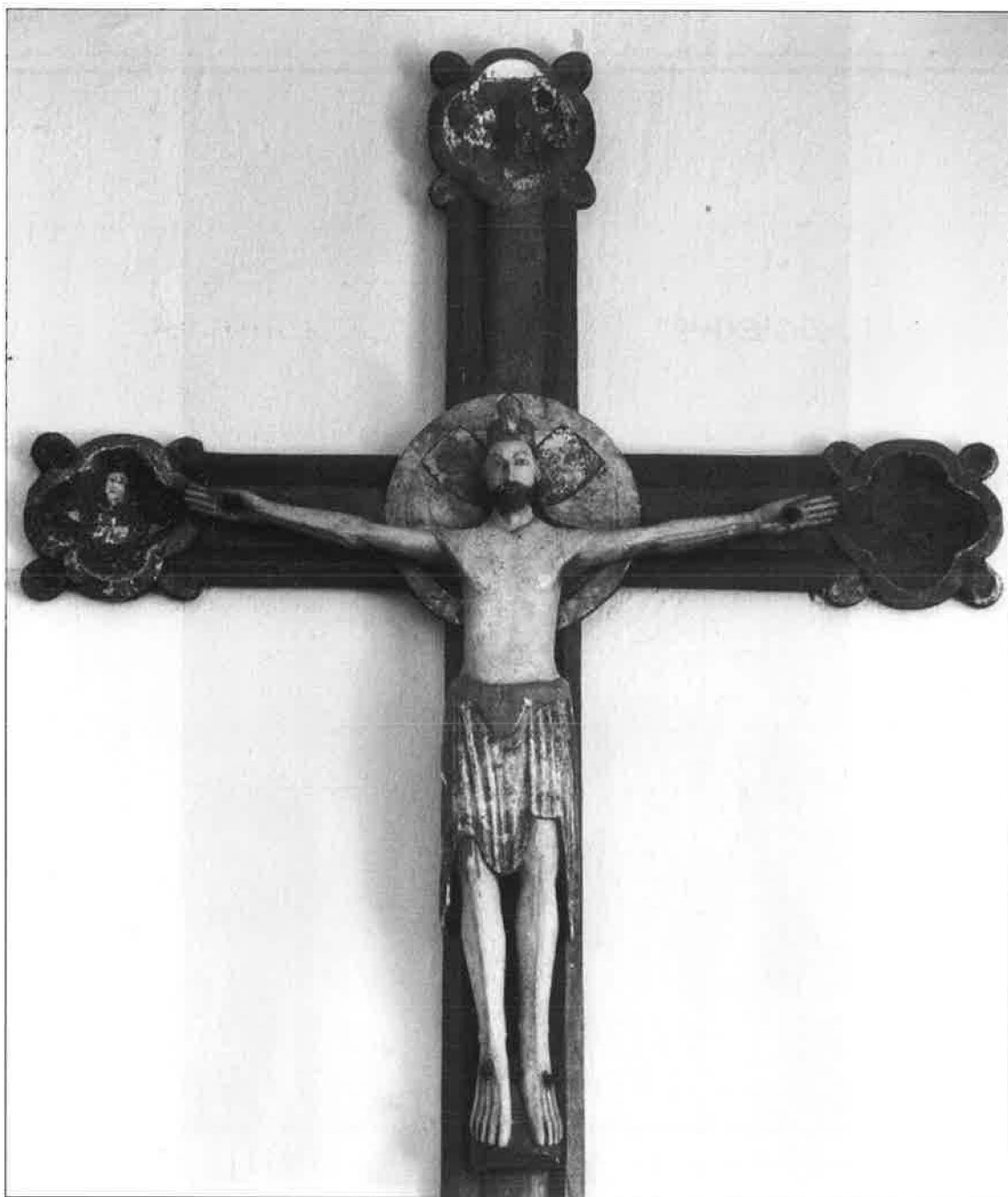
Från 1100-talets mitt till 1200-talets början

1. Krucifix, 1100-talets mitt, Vitaby. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

2. Krucifix, 1100-talets mitt eller andra hälft, okänd kyrka (detalj).
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

3. Krucifix, 1200-talets början, Vankiva. Foto: Stig Axelsson.

4. Krucifix, 1100-talets andra hälft, Rebbelberga. Foto: Bengt Almgren.

5. Rester av krucifix, 1200-talets början, Vallkärra. Foto: Bengt Almgren.

6. Krucifix, omkring 1200, Osby.
Foto: Bengt Almgren.

7. Tronande madonna, 1100-talets slut till
omkring 1200, Eljaröd. Foto: Bengt Almgren.

Det fortsatta 1200-talet och 1300-talets början

8. Krucifix, 1200-talets första hälft, Ignaberga.
Foto: Bengt Almgren.

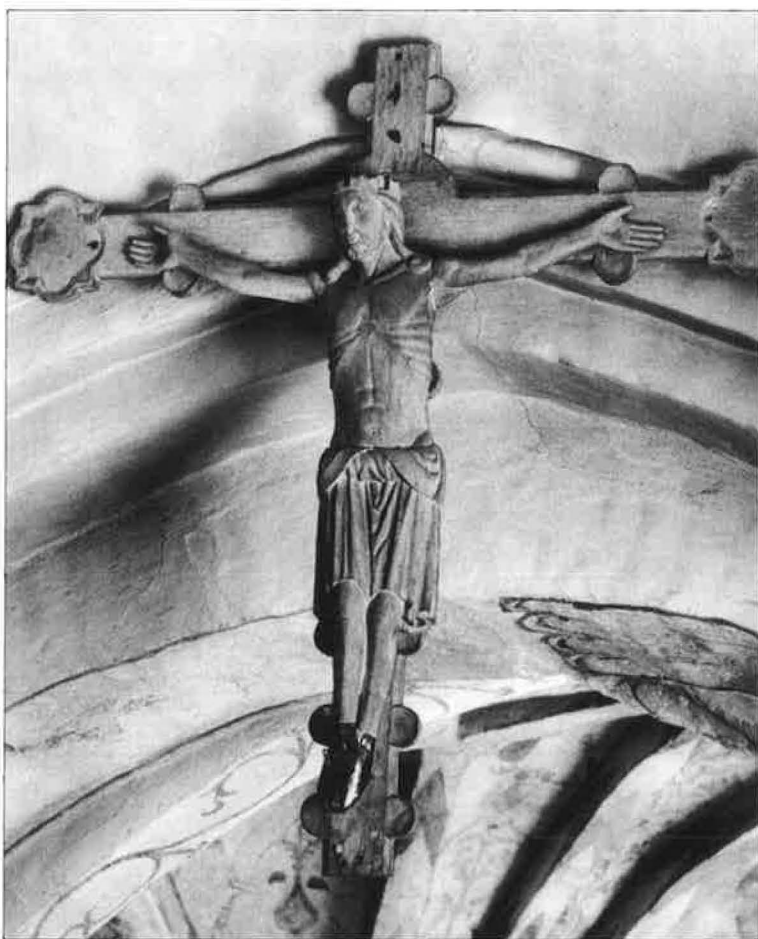
9. Krucifix, 1200-talets första hälft, Ignaberga (detalj).
Foto: Bengt Almgren.

10. Krucifix, 1200-talets första hälft, Västerstad.
Foto: Henrik Huligren/RAÄ-ATA.

11. Krucifix, 1200-talets första hälft, okänd kyrka.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

12. Krucifix, 1200-talets första hälft, Kiaby.
Foto: Stig Axelsson.

13. Krucifix, 1200-talets första hälft, Kiaby (detalj).
Foto: LUHM glasplåt.

14. Krucifix, 1200-talets mitt, Björnekulla. Foto:
Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

15. Krucifix, 1200-talets första hälft, Gärdslöv.
Foto: Bengt Almgren.

16. Krucifix, 1200-talets andra hälft, Vedby.
Foto: Bengt Almgren.

17. Krucifix, 1200-talets senare del till slut, Simlinge
Foto: Bengt Almgren.

18. Krucifix, 1200-talets senare del till slut, Östra Herrestad.
Foto: Bengt Almgren.

19. Krucifix, 1200-talets mitt till andra hälft, Tranås. Foto: Stig Axelsson.

20. Krucifix, 1200-talets andra hälft, Onslunda. Foto: Stig Axelsson.

21. Krucifix, 1200-talets mitt till andra hälft, Önnarp. Foto: Stig Axelsson.

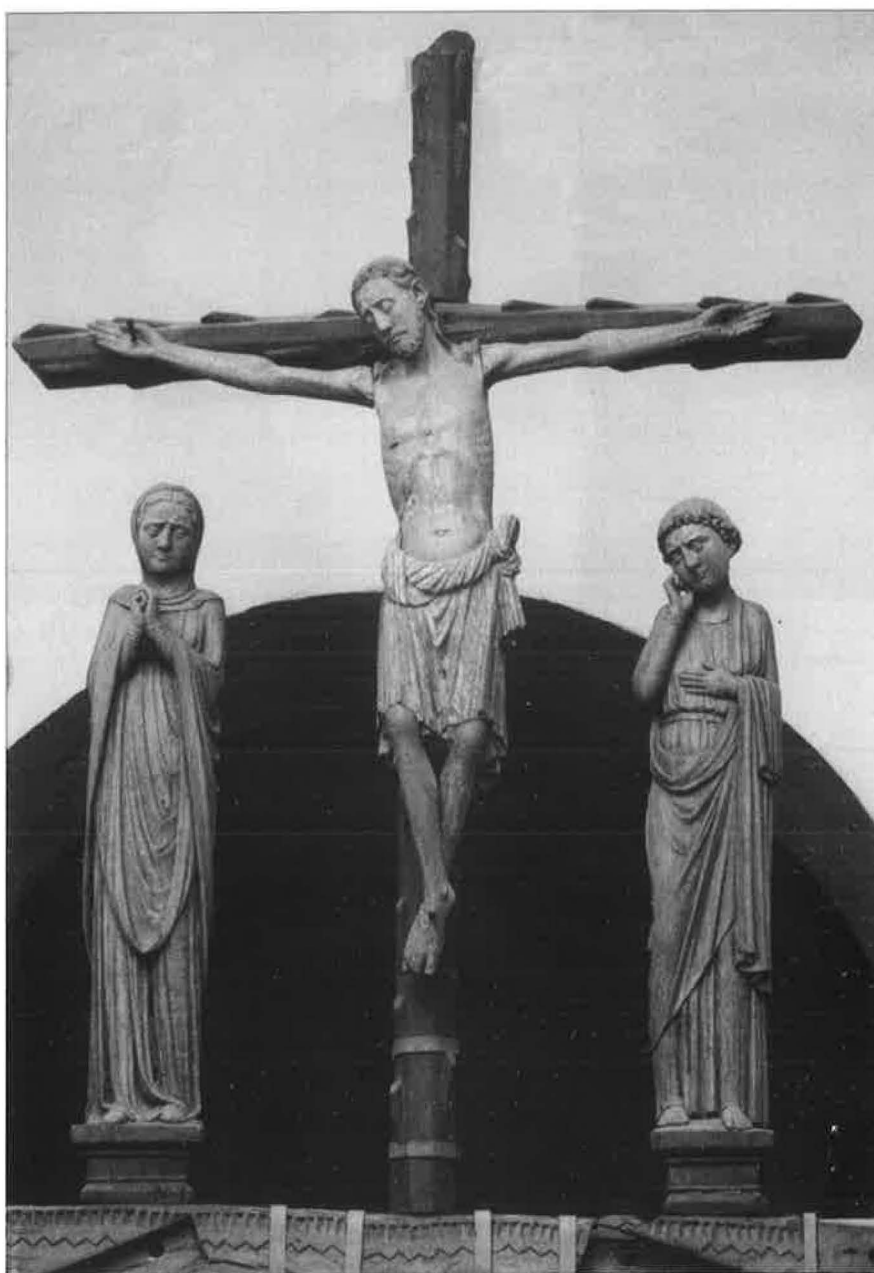
22. Krucifix, 1200-talets första hälft, Ljungby. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

23. Krucifix, 1200-talets andra hälft, Skegrie.
Foto: Bengt Almgren.

24. Krucifix, 1200-talets andra hälft, Hassle-Bösarp.
Foto: Bengt Almgren.

25. Kalvariegrupp, efter 1215, Gualöv. Foto: LUHM.

26. Kalvariegrupp, efter 1215, Gualöv
(detalj Kristusfiguren). Foto: LUHM.

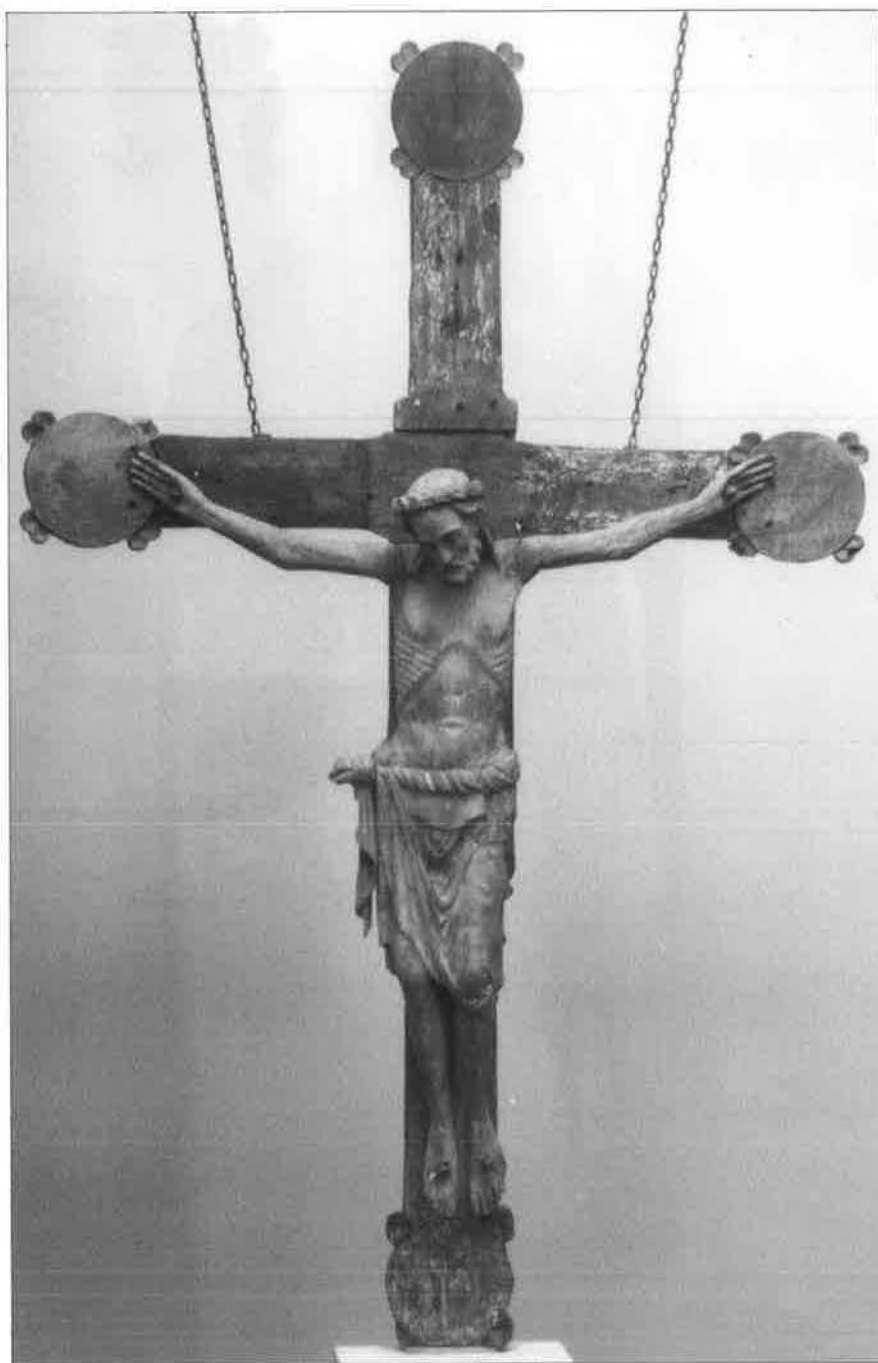
27. Kalvariegrupp, efter 1215, Gualöv
(detalj Maria). Foto: LUHM.

28. Kalvariegrupp, efter 1215, Gualöv
(detalj Johannes). Foto: LUHM.

29. Sidofigurer från kalvariegrupp, 1200-talets första hälft, Lyby. Foto: Bengt Almgren.

30. Krucifix, 1200-talets andra hälft, okänd kyrka. Foto: Henrik Hultgren/RAÄ-ATA.

31. Krucifix, 1200-talets andra hälft, okänd kyrka (detalj).
Foto: Henrik Hultgren/RAÄ-ATA.

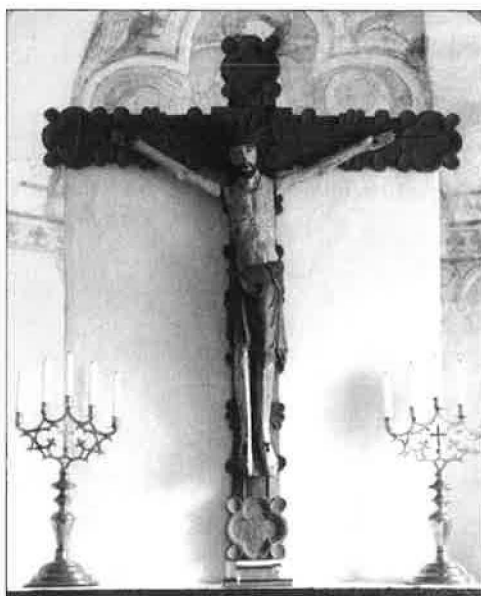
32. Krucifix, 1200-talets andra hälft, Bösarp.
Foto: Bengt Almgren.

33. Krucifix, 1200-talets första hälft till mitt, Äspinge.
Foto: Bengt Almgren.

34. Krucifix, 1200-talets mitt till andra hälft, Eljaröd. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

35. Krucifix, 1200-talets första hälft, Ramsåsa.
Foto: Stig Axelsson.

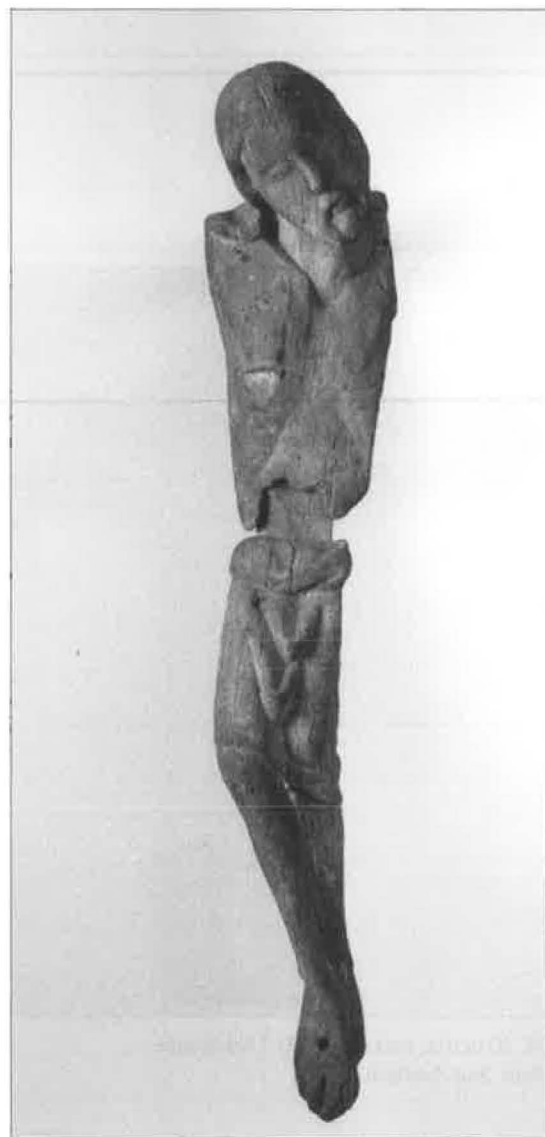
36. Krucifix, omkring 1300, Dalköpinge.
Foto: Stig Axelsson.

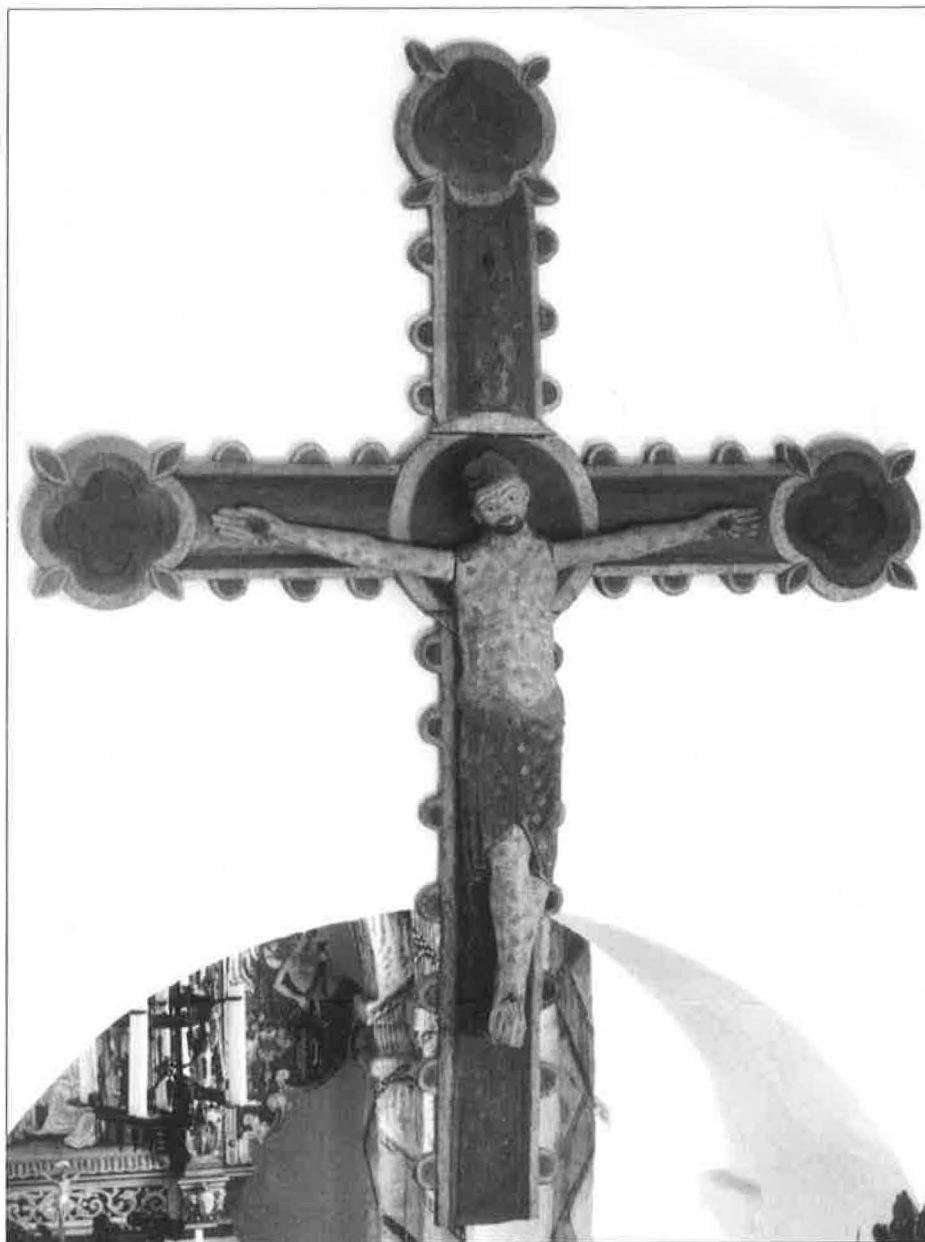
37. Krucifix, 1200-talets slut, Hov.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

38. Krucifix, omkring 1300, Benestad. Foto: Stig Axelsson.

39. Krucifix, omkring 1300, Brunnby.
Foto: Bengt Almgren.

40. Krucifix, 1300-talets början, Hannas. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

41. Krucifix, 1200-talets första hälft, Välluv.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

42. Krucifix, 1200-talets slut, Risekatslösa.
Foto: Stig Axelsson.

43. Krucifix, 1200-talets mitt, Gislöv.
Foto: Stig Axelsson.

44. Krucifix, 1200-talets mitt, Kyrkoköpinge.
Foto: Stig Axelsson.

45. Tronande madonna, 1200-talets första hälft, Kiaby.
Foto: LUHM glasplåt.

46. Tronande madonna, 1200-talets mitt, Munkarp.
Foto: Bengt Almgren.

47. Tronande madonna, 1200-talets mitt till andra hälft, Ravlunda. Foto: Bengt Almgren.

48. Tronande madonna, 1200-talets första hälft, Gylle. Foto: Bengt Almgren.

49. Tronande madonna, 1200-talets mitt till andra hälft, Räng. Foto: Bengt Almgren.

50. Tronande madonna, 1200-talets andra hälft, Perstorp. Foto: Bengt Almgren.

51. Tronande madonna, 1200-talets senare del, Ignaberga.
Foto: LUHM.

52. Tronande madonna, 1300-talets början, Brösarp.
Foto: Bengt Almgren.

53. Tronande madonna, 1200-talets mitt, Stenestad.
Foto: Henrik Hultgren/RAÄ-ATA.

54. Tronande madonna, 1200-talet, Simlinge.
Foto: Bengt Almgren.

55. Tronande madonna, 1200-talets mitt till andra hälft, Silvåkra. Foto: LUHM glasplåt.

56. Tronande madonna, 1200-talets andra hälft till slut, Eljaröd. Foto: LUHM.

57. Helgonskåp med Sankt Olof, 1310-talet, Östra Vram.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

58. Biskopshelgon, 1200-talets första hälft till mitt, Bromma. Foto: Bengt Almgren.

59. Biskopshelgon, 1200-talets mitt, Eljaröd. Foto: Bengt Almgren.

60. Biskopshelgon, 1200-talets senare del till slut, Brösarp.
Foto: Bengt Almgren.

61. Kvinnligt helgon, 1200-talets första hälft, Osby.
Foto: Bengt Almgren.

62. Manligt helgon, 1200-talets första hälft, Ignaberga.
Foto: LUHM.

63. Manligt helgon, 1200-talets början, Bromma.
Foto: Bengt Almgren.

64. Två biskopshelgon, 1200-talets slut, Djurröd.
Foto: Bengt Almgren.

65. Kvinnligt helgon, 1200-talets mitt, Torekov. Foto: Bengt Almgren.

Det fortsatta 1300-talet

66. Tronande madonna, 1300-talets första hälft, Östra Tommarp.
Foto: Bengt Almqvist.

67. Tronande madonna, 1300-talets första hälft, Östra Tommarp (detalj). Foto: LUHM.

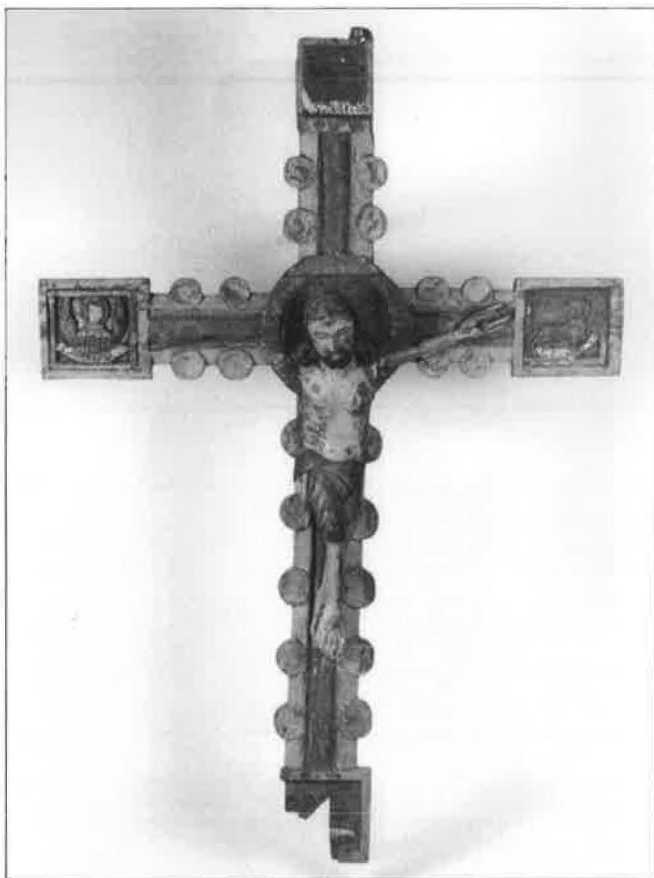
68. Krucifix, 1300-talets mitt, Östra Tommarp. Foto: LUHM.

69. Stående madonna, 1300-talets mitt, Visseltofta.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

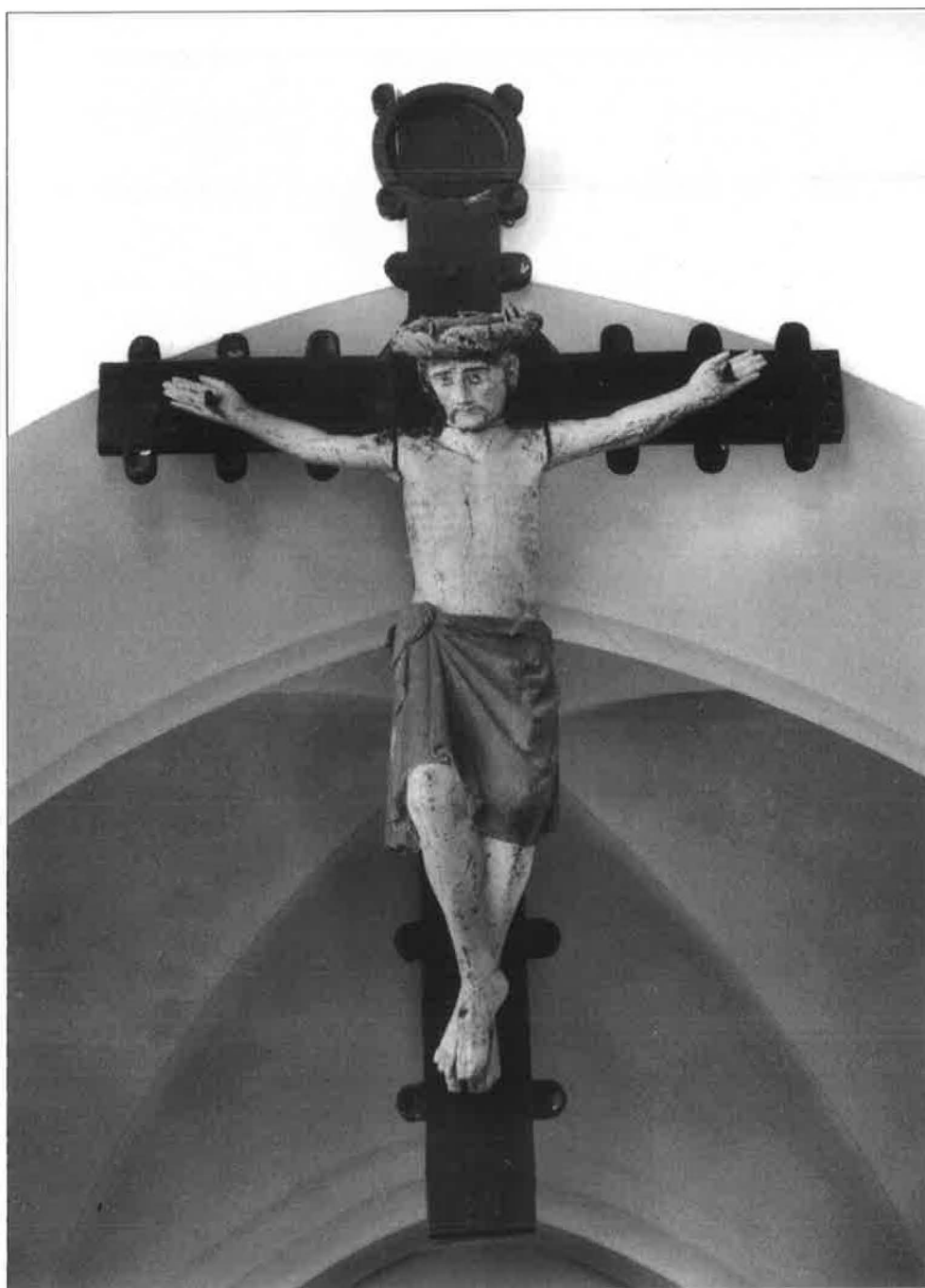
70. S:t Olof, 1300-talets mitt, Visseltofta.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

71. Krucifix, 1300-talets första hälft, Höör.
Foto: Bengt Almgren.

72. Krucifix, 1300-talets första hälft, Lunds domkyrka.
Foto: Bengt Almgren.

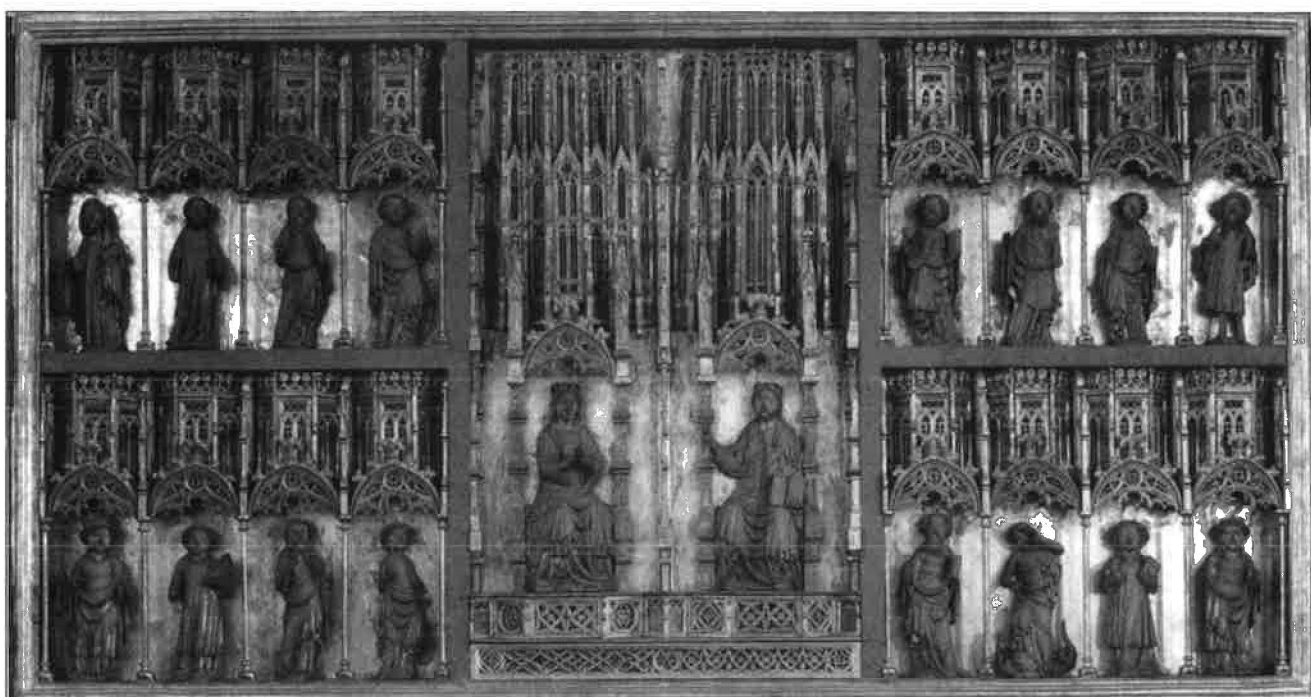

73. Krucifix, 1300-talets andra tredjedel, Baldringe. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

74. Biskopshelgon, 1300-talets mitt, Brösarp. Foto: Bengt Almgren.

Från 1300-talets slut till 1500

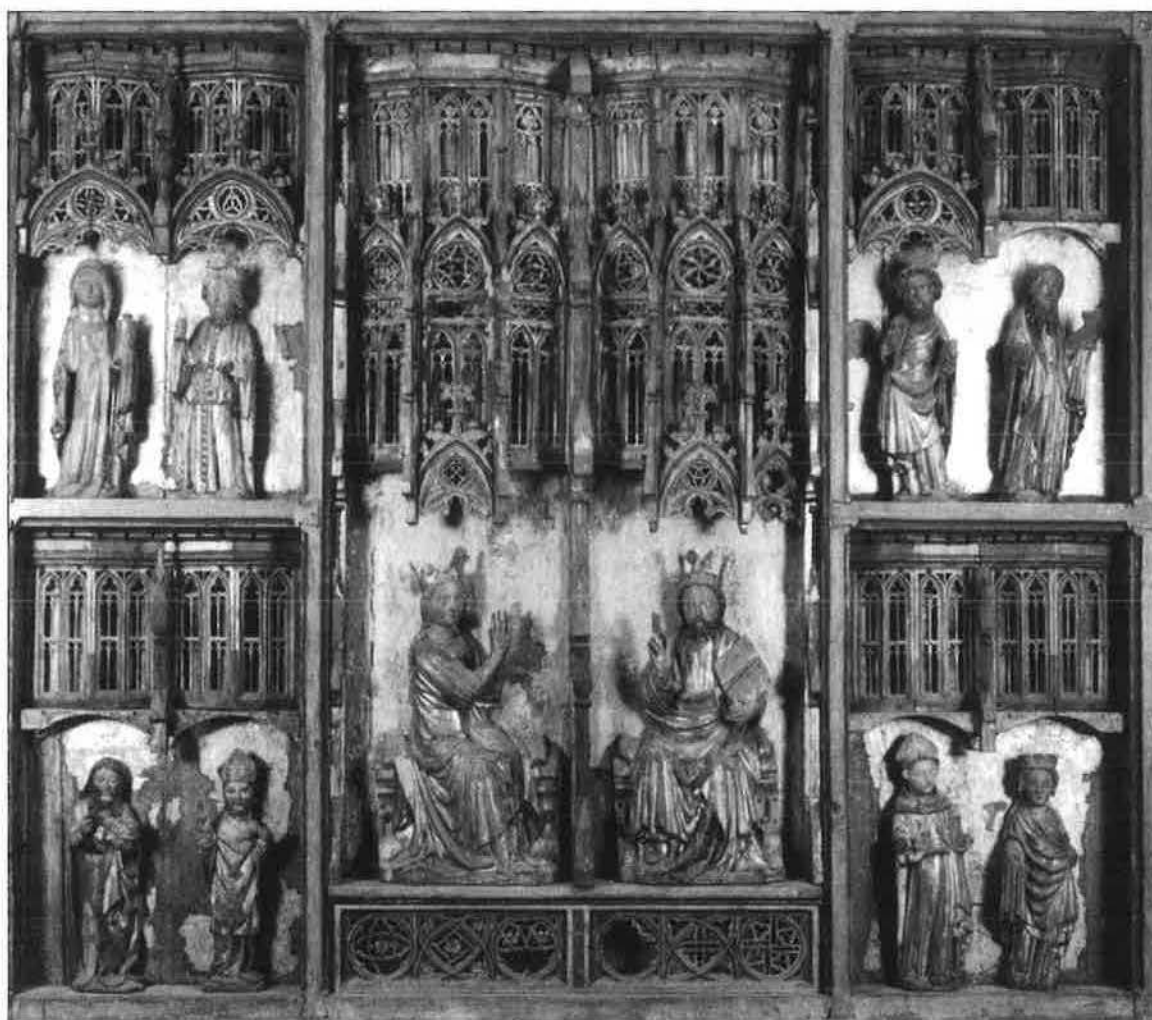
75. Altarskåp, 1398, Lunds domkyrka (corpus). Foto: *Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.*

76. Altarskåp, 1398, Lunds domkyrka (helgon i höger flygeldörr). Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

77. Altarskåp, 1398, Lunds domkyrka (helgon i vänster flygeldörr). Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

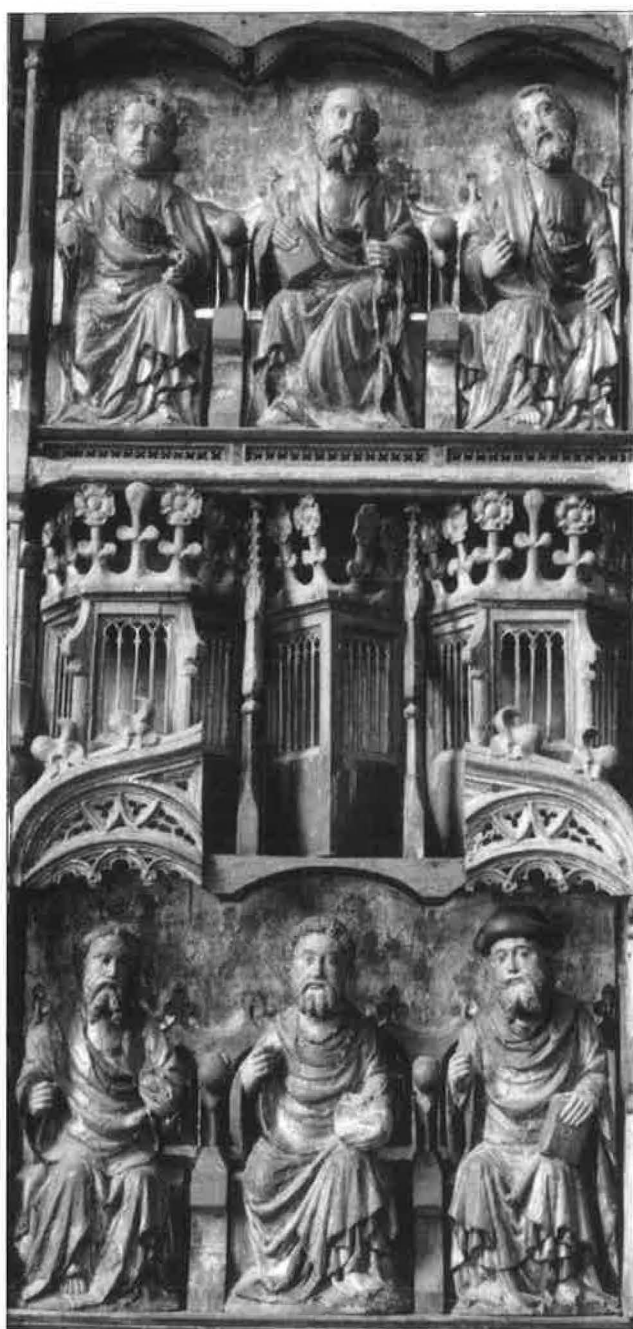
78. Altarskåp, 1390-talets slut, S:t Petri klosterkyrka, Ystad (corpus). Foto: Bengt Almgren.

79. Altarskåp, 1390-talets slut, S:t Petri klosterkyrka, Ystad (helgon i höger flygeldörr). Foto: Bengt Almgren.

80. Corpus från altarskåp, omkring 1400, S:ta Maria kyrka, Ystad. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

81. Corpus från altarskåp, omkring 1400, S:ta Maria kyrka, Ystad (helgon i corpus vänstra parti). Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

82. Kvinnligt helgon, 1300-talets sista del, S:ta Gertruds kyrka, Falsterbo. Foto: LUHM.

83. Helgonskåp med S:t Kristoffer, 1300-talets slut till omkring 1400, S:ta Gertruds kyrka, Falsterbo (detalj). Foto: *Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter*.

84. Pietà, 1300-talets slut till omkring 1400, Lilla Bedinge.
Foto: Stig Karlsson/RAÄ-ATA.

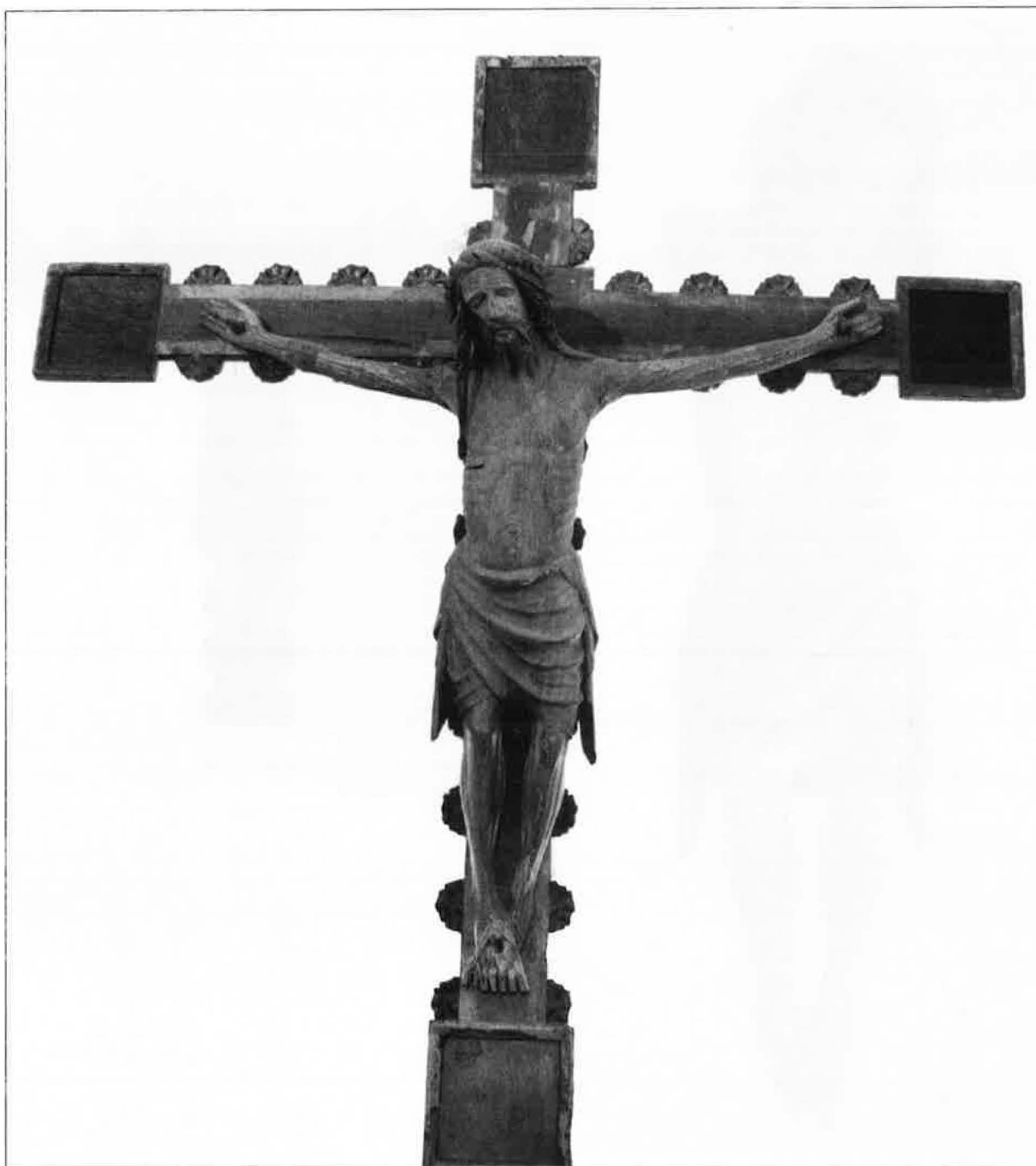
85. Pietà, 1300-talets slut till omkring 1400, Lilla Bedinge (detalj). Foto: Stig Karlsson/RAÄ-ATA.

86. Krucifix, 1300-talets slut till omkring 1400, Hörby. Foto: Stig Axelsson.

87. Riddarhelgon, 1300-talets slut, Bjäresjö.
Foto: Henrik Hultgren/RAÄ-ATA.

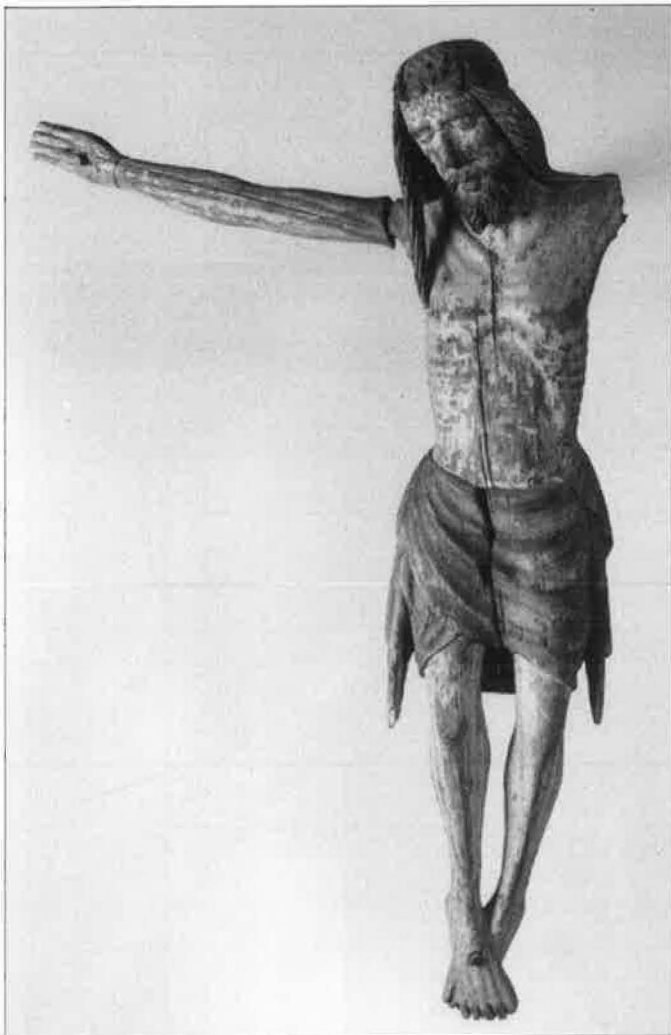
88. Krucifix, 1400-talets början, Maglarp. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

89. Krucifix, 1400-talets början, Brågård.
Foto: Bengt Almgren.

90. Krucifix, 1400-talets början, Näs.
Foto: Bengt Almgren.

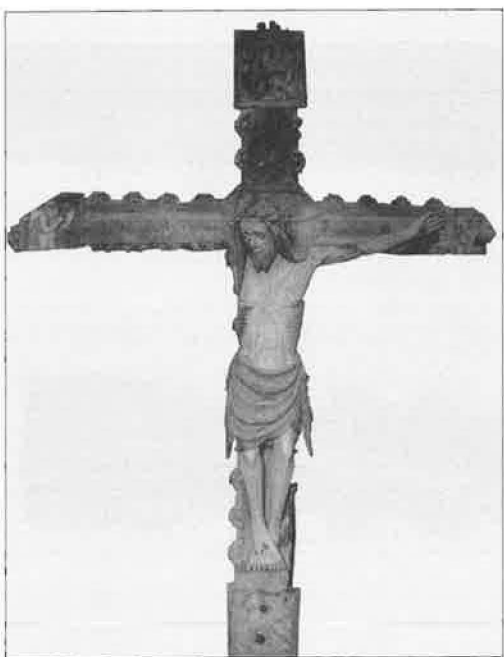
91. Krucifix, 1400-talets början, Lyby.
Foto: Bengt Almgren.

92. Krucifix, 1400-talets början, Södervidinge.
Foto: Bengt Almgren.

93. Krucifix, 1400-talets början, Stora Harrie. Foto: *Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.*

94. Krucifix, 1400-talets början, Stävie.
Foto: LUHM glasplåt.

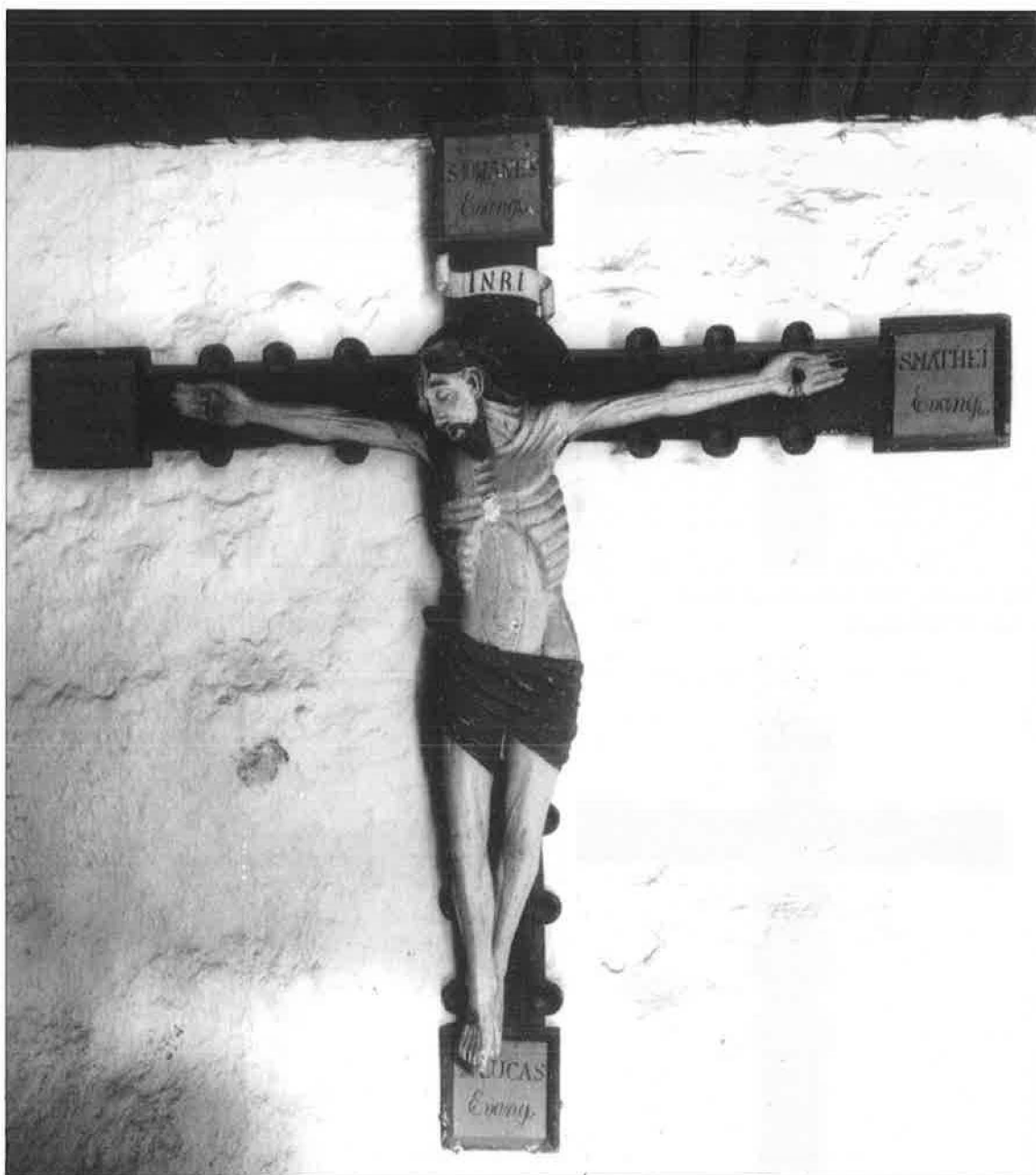
95. Krucifix, 1400-talets början, Törringe.
Foto: Bengt Almgren.

96. Krucifix, 1400-talets början, Vellinge.
Foto: Stig Axelsson.

97. Krucifix, 1400-talets början, Flädie.
Foto: Stig Axelsson.

98. Krucifix, 1400-talets första hälft, Kågeröd. Foto: L.UHM glasplåt

99. Krucifix, 1400-talets första hälft, Röke.
Foto: Bengt Almgren.

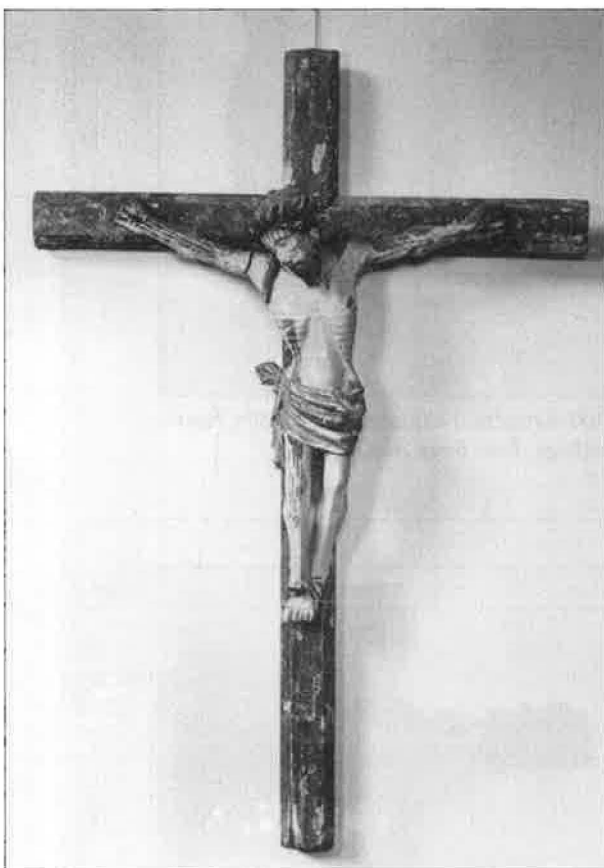
100. Krucifix, 1400-talets första hälft, Norrvidinge. *Foto: Bengt Almgren.*

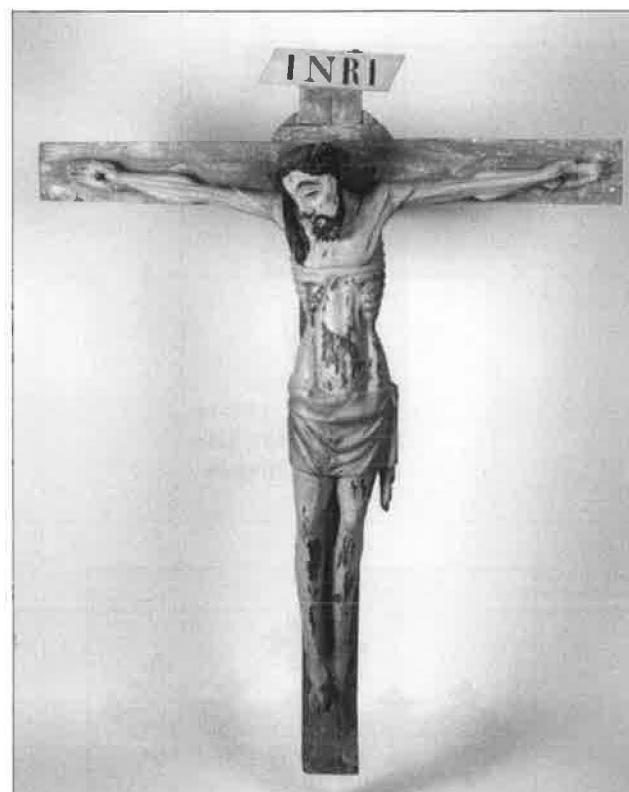
101. Krucifix, 1400-talets första hälft till mitt, Bosjökloster. *Foto: Stig Axelsson.*

102. Krucifix, 1400-talets första del, Bromma. *Foto: Stig Axelsson.*

103. Krucifix, 1400-talets första hälft till mitt, Östra Vram.
Foto: LUHM.

104. Krucifix, 1400-talets första hälft, Össjö.
Foto: Bengt Almgren.

105. Krucifix, omkring 1400, Äspö.
Foto: Stig Axelsson.

106. Krucifix, omkring 1400, Södra Åby.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

107. Krucifix, omkring 1400, Örsjö. Foto: Bengt Almgren.

108. Krucifix, omkring 1400, S:t Petri klosterkyrka, Ystad. Foto: Lucas Gölén/Ystads Museer.

109. Krucifix, 1400-talets första del (?), Lyngby. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

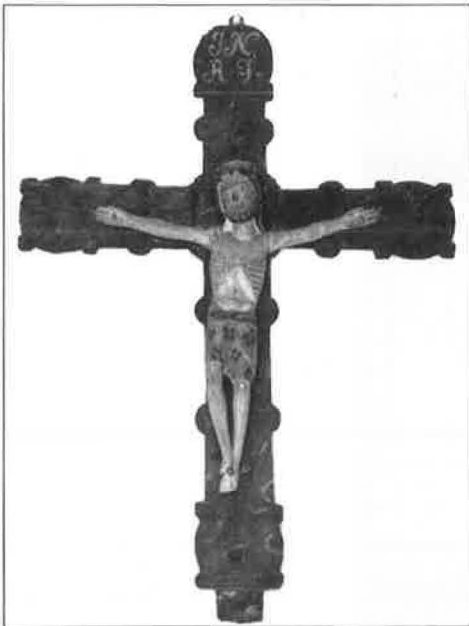
110. Krucifix, 1400-talet (?), Tåstarp. Foto: Stig Axelsson.

111. Krucifix, 1400-talets första hälft, Viby.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

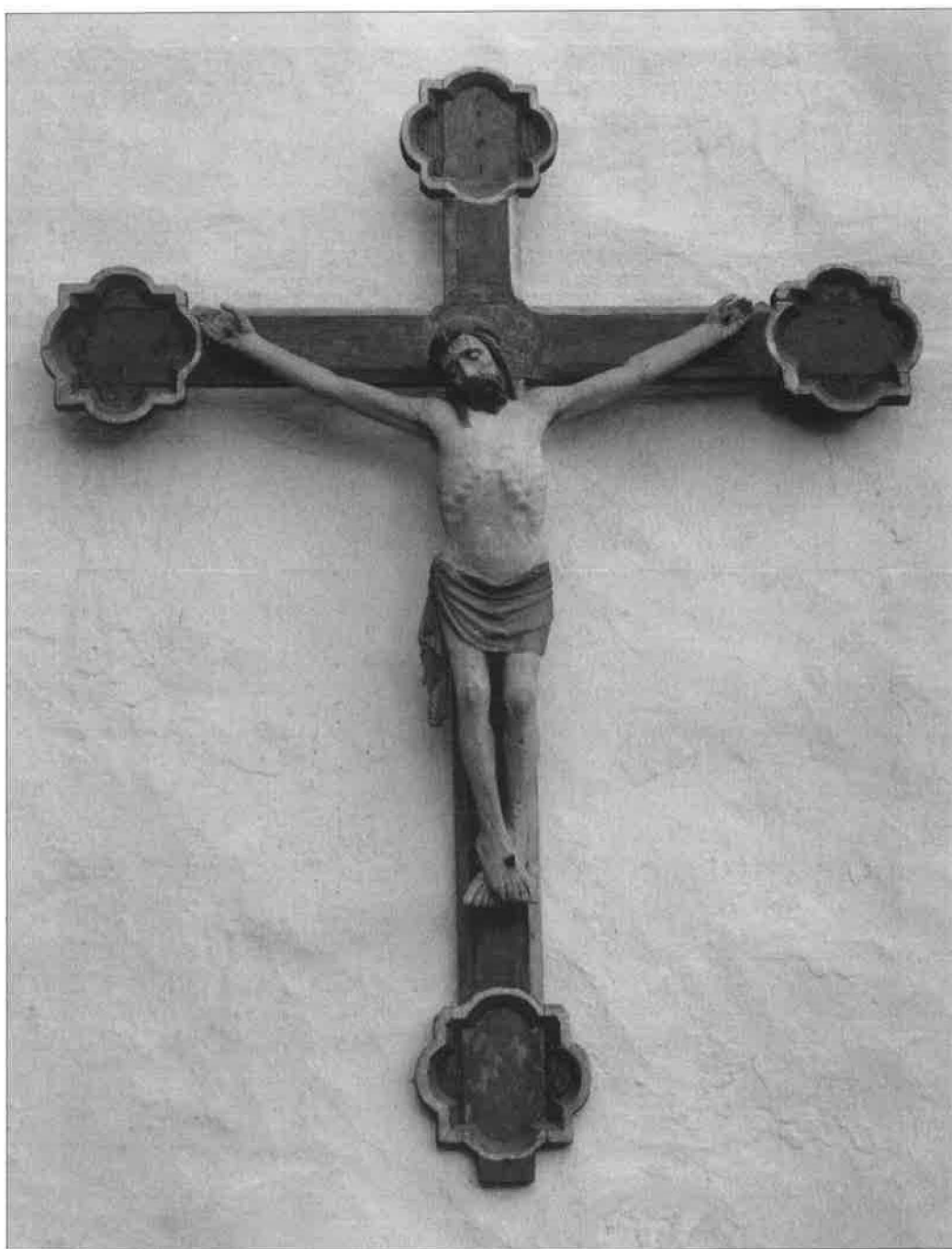
112. Krucifix, 1400-talets första hälft, Särslöv.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

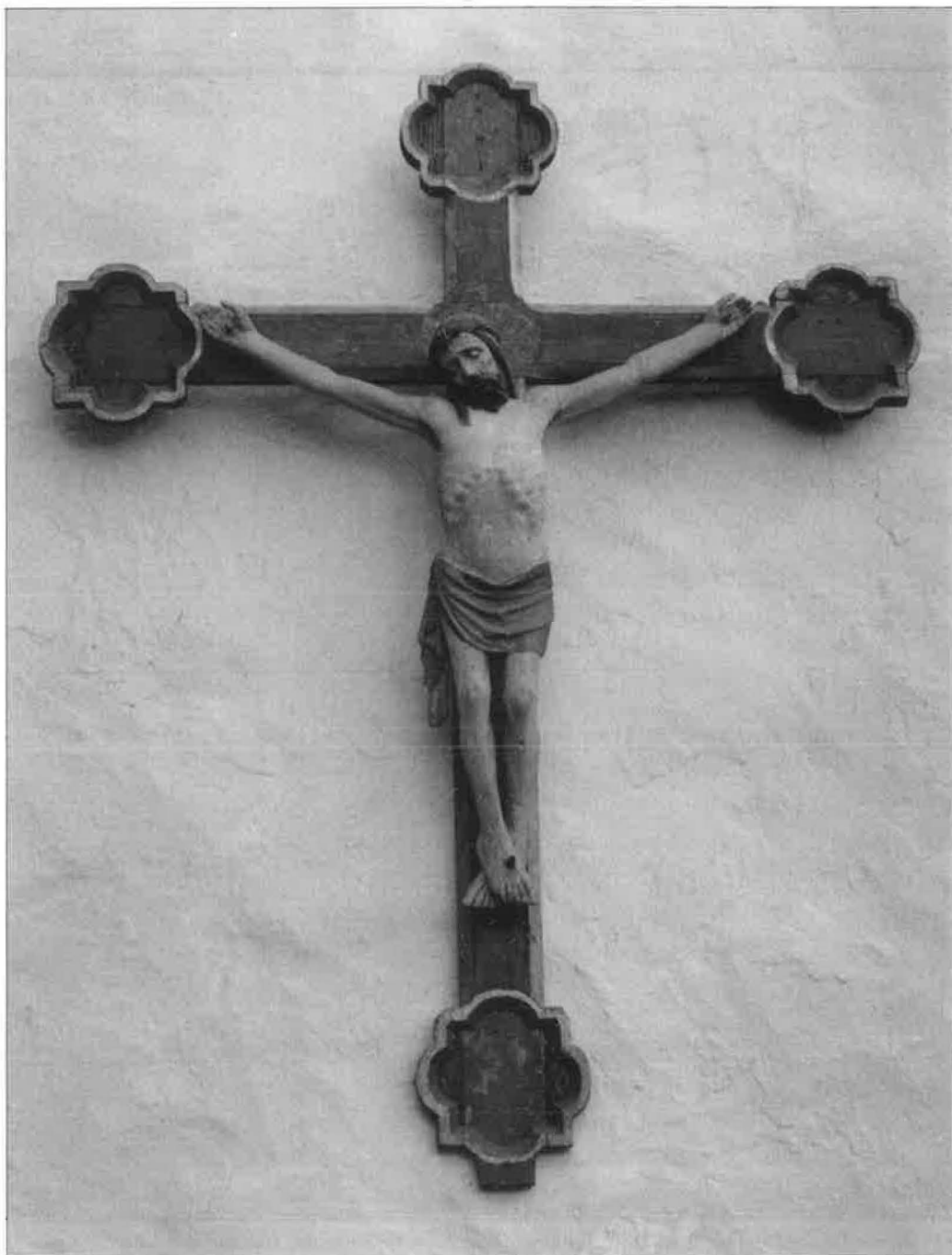
113. Krucifix, 1400-talets första hälft, Vitaby.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

114. Krucifix, 1400-talets första hälft, Hallaröd. Foto: LUHM.

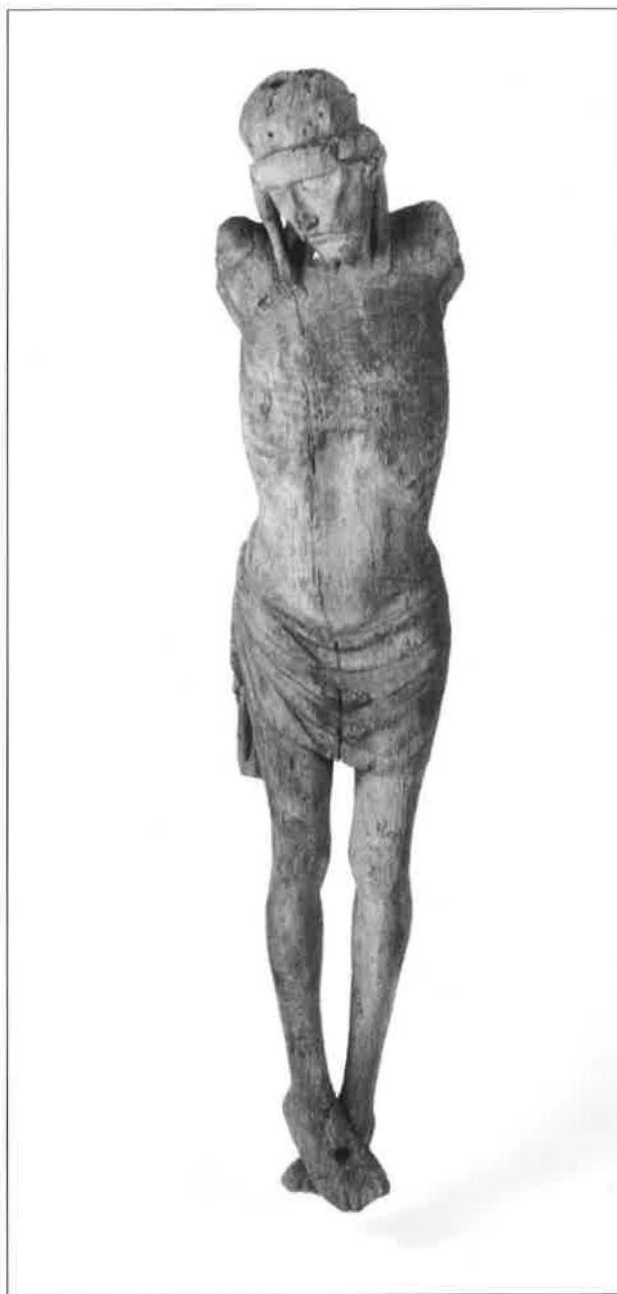
115. Krucifix, 1400-talets första hälft, Fjälkinge. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

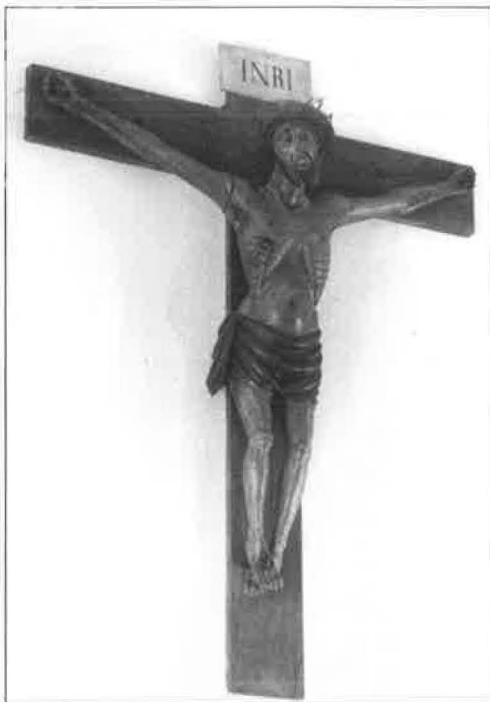
116. Krucifix, 1400-talets första hälft, Everöd. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

117. Krucifix, 1400-talets första hälft, Stiby.
Foto: Bengt Almgren.

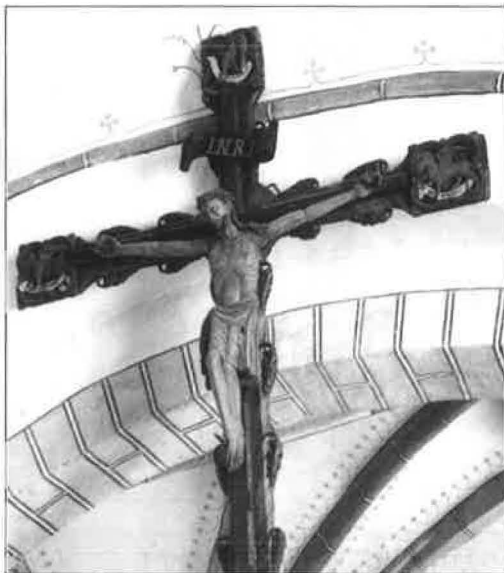
118. Krucifix, 1400-talets första hälft, Farstorp.
Foto: Bengt Almgren.

119. Krucifix, 1400-talets första hälft till mitt, Brönnestad. Foto: Stig Axelsson.

120. Krucifix, 1400-talets mitt, S:ta Maria kyrka, Ystad. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

121. Krucifix, 1400-talets mitt, Fru Alstad. Foto: Stig Axelsson.

122. Krucifix, 1400-talets första hälft, Östra Vram (detalj). Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

123. Tronande madonna, 1400-talets början, S:ta Gertruds kyrka, Falsterbo. Foto: LUHM.

124. Tronande madonna, 1400-talets början, Brågård. Foto: LUHM.

125. Helgonskåp med tronande madonna, 1400-talets början, Norra Nöbbelöv. Foto: Bengt Almgren.

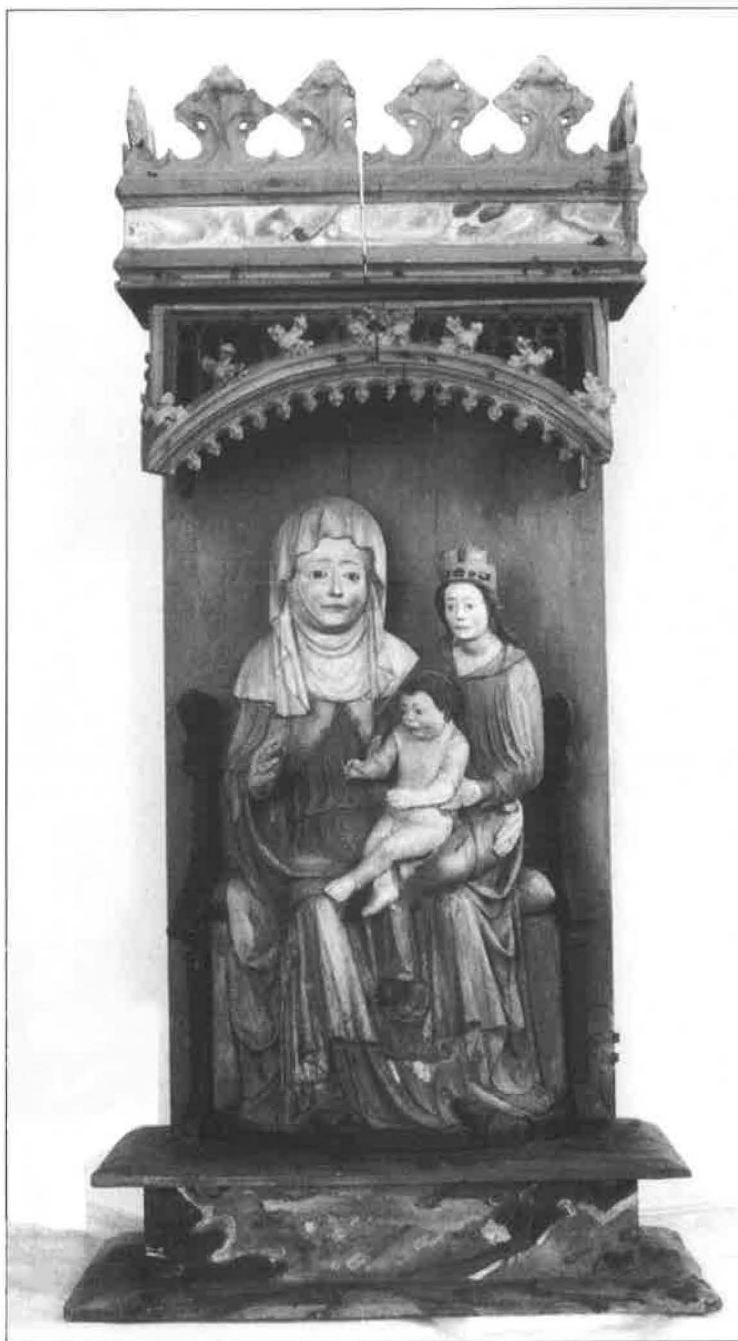
126. Tronande madonna, 1400-talets första del, Lunds domkyrka. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

127. Tronande madonna, 1400-talets första del, Bjällerup. Foto: Stig Axelsson.

128. Helgonskåp med tronande madonna, 1400-talets första hälft, Sankt Olof. Foto: *Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.*

129. Helgonskåp med Anna-självtredje, 1400-talets första hälft, Sankt Olof
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

130. Tronande madonna, 1400-talets början, Farstorp.
Foto: Bengt Almgren.

131. Tronande madonna, 1400-talets början, Fjellie. Foto:
Bengt Almgren.

132. Tronande madonna, 1400-talets början, Svalöv.
Foto: Bengt Almgren.

133. Tronande madonna, 1400-talets första hälft, okänd kyrka.
Foto: Bengt Almgren.

134. Stående madonna, 1400-talets första del, Vittskövle.
Foto: Bengt Almgren.

135. Anna-självtredje, 1400-talets första del, Vittskövle.
Foto: Bengt Almgren.

136. Anna-självtredje, 1400-talets första del, Vittskövle (detalj S:ta Anna). Foto: Bengt Almgren.

137. Stående madonna, 1400-talets första hälft till mitt, Ljungby. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

138. Helgonskåp med nådastol, 1400-talets första hälft, Sankt Olof. Foto: *Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.*

139. Rester av helgonskåp med Johannes döparen, 1400-talets första del, Björka. Foto: LUHM glasplåt.

140. Anna-självtredje, 1400-talets första hälft, Östra Nöbbelövs kyrka. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

141. S:ta Agnes, 1400-talets början, okänd kyrka. Foto: Bengt Almgren.

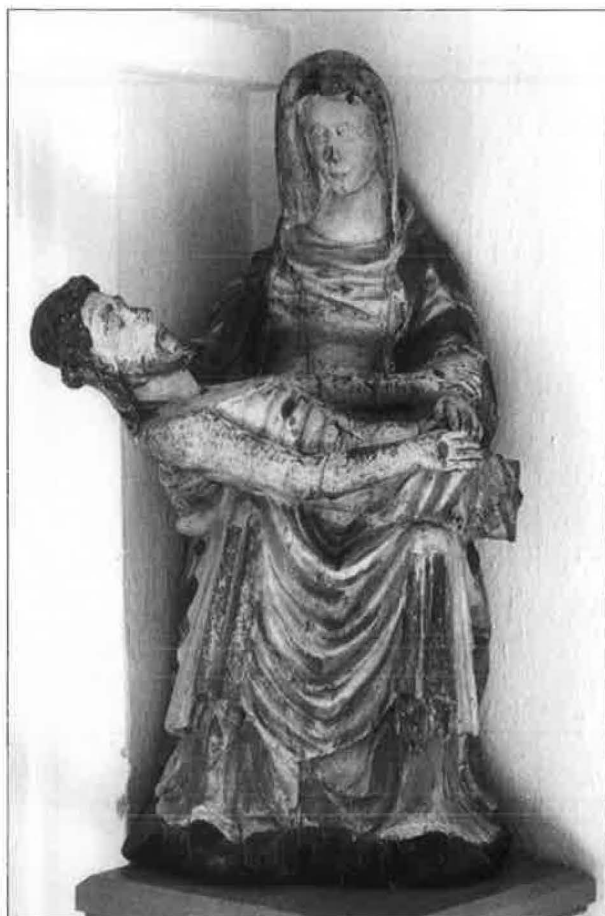
142. Pietà, 1400-talets första del, okänd kyrka. Foto: Bengt Almgren.

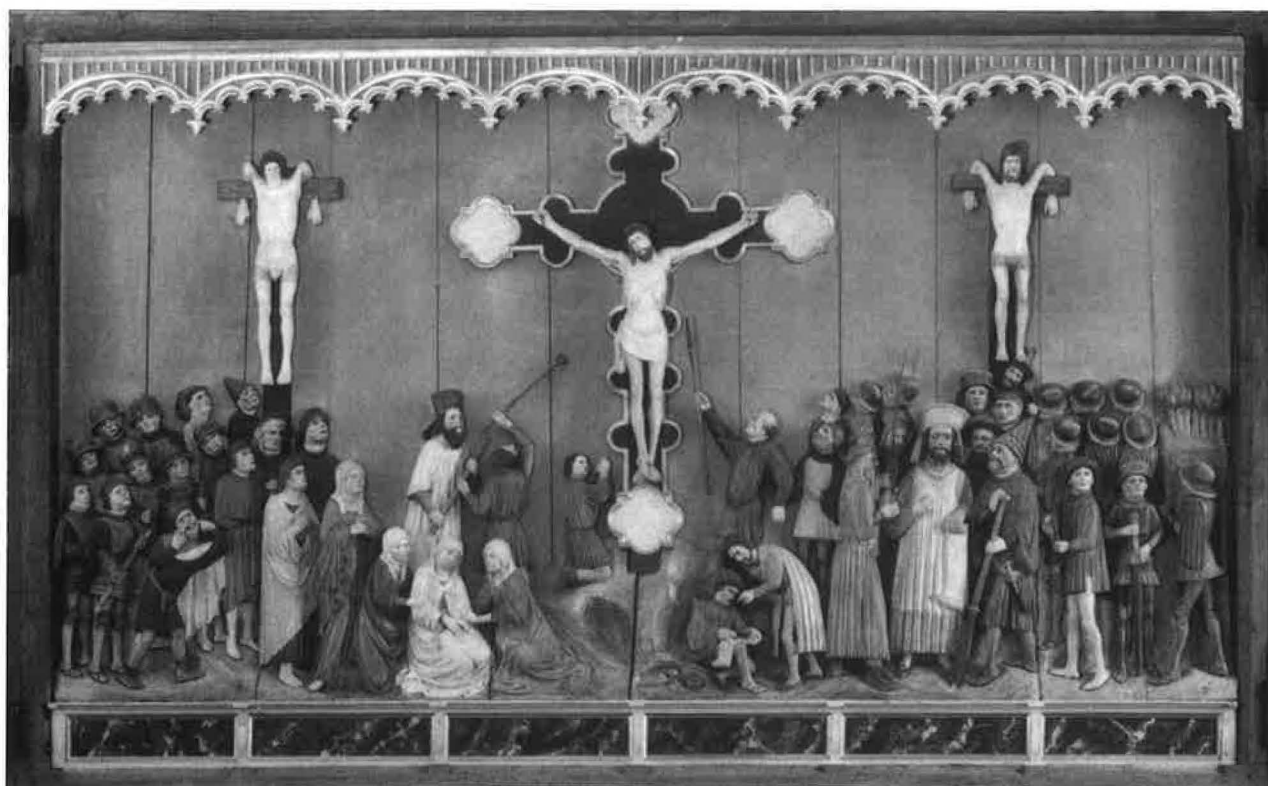
143. Pietà, 1400-talets första hälft, Gärdö Köpinge. Foto: Stig Axelsson.

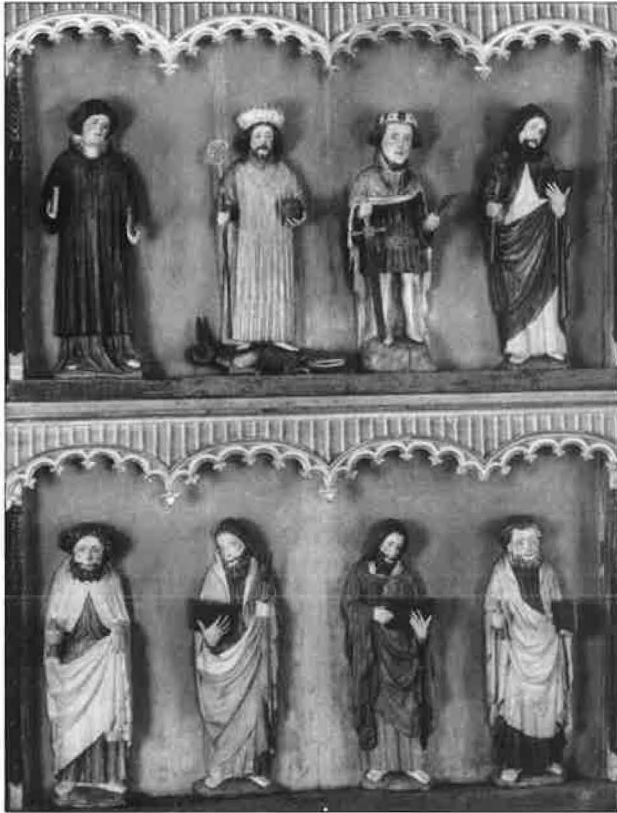
144. Pietà, 1400-talets första del, Bromma.
Foto: Bengt Almgren.

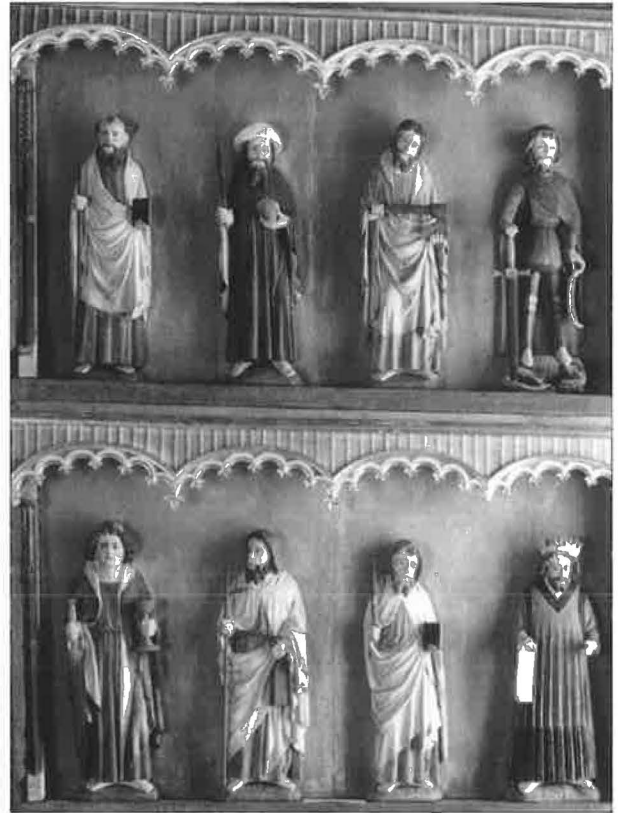
145. Pietà, 1400-talets första hälft, Fjärestad.
Foto: Stig Axelsson.

146. Altarskåp, 1400-talets första hälft, Sankt Olof (corpus). Foto: *Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.*

147. Altarskåp, 1400-talets första hälft, Sankt Olof (höger inre flygeldörr, framsidan). Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

148. Altarskåp, 1400-talets första hälft, Sankt Olof (vänster inre flygeldörr, framsidan). Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

149. Altarskåp, 1400-talets första hälft, Sankt Olof (höger yttre flygeldörr, mellansidan).
Foto: Stig Axelsson.

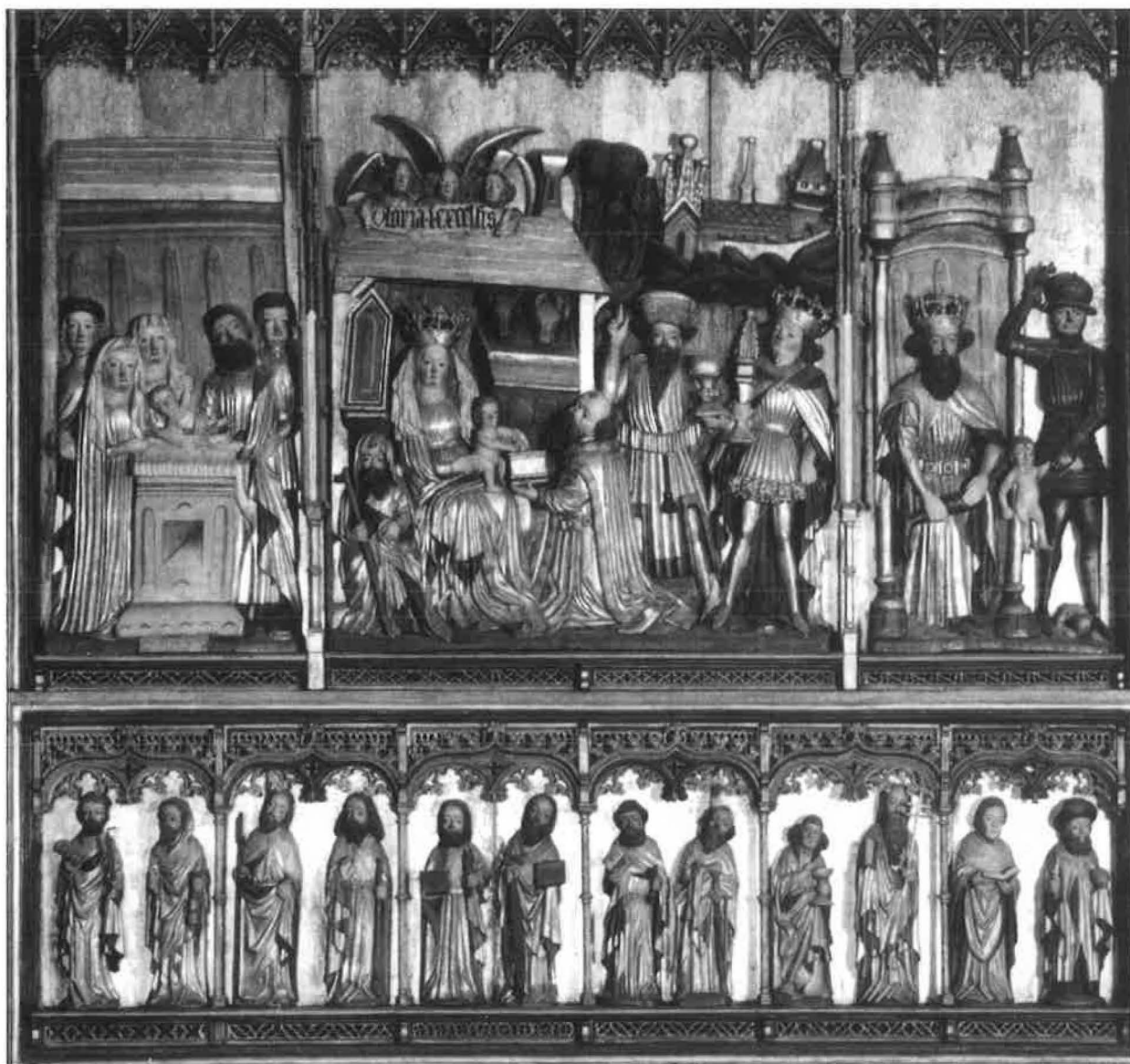
150. Altarskåp, 1400-talets första hälft, Sankt Olof (höger inre flygeldörr, mellansidan).

151. Altarskåp, 1400-talets första hälft, Sankt Olof (vänster inre flygeldörr, mellansidan).
Foto: Stig Axelsson.

152. Altarskåp, 1400-talets första hälft, Sankt Olof (vänster yttre flygeldörr, mellansidan).
Foto: Stig Axelsson.

153. Altarskåp, 1449–1452, S:ta Maria kyrka, Helsingborg (corpus). Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

154. Altarskåp, 1449–1452, S:ta Maria kyrka, Helsingborg (höger inre flygeldörr, framsidan). Foto: *Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.*

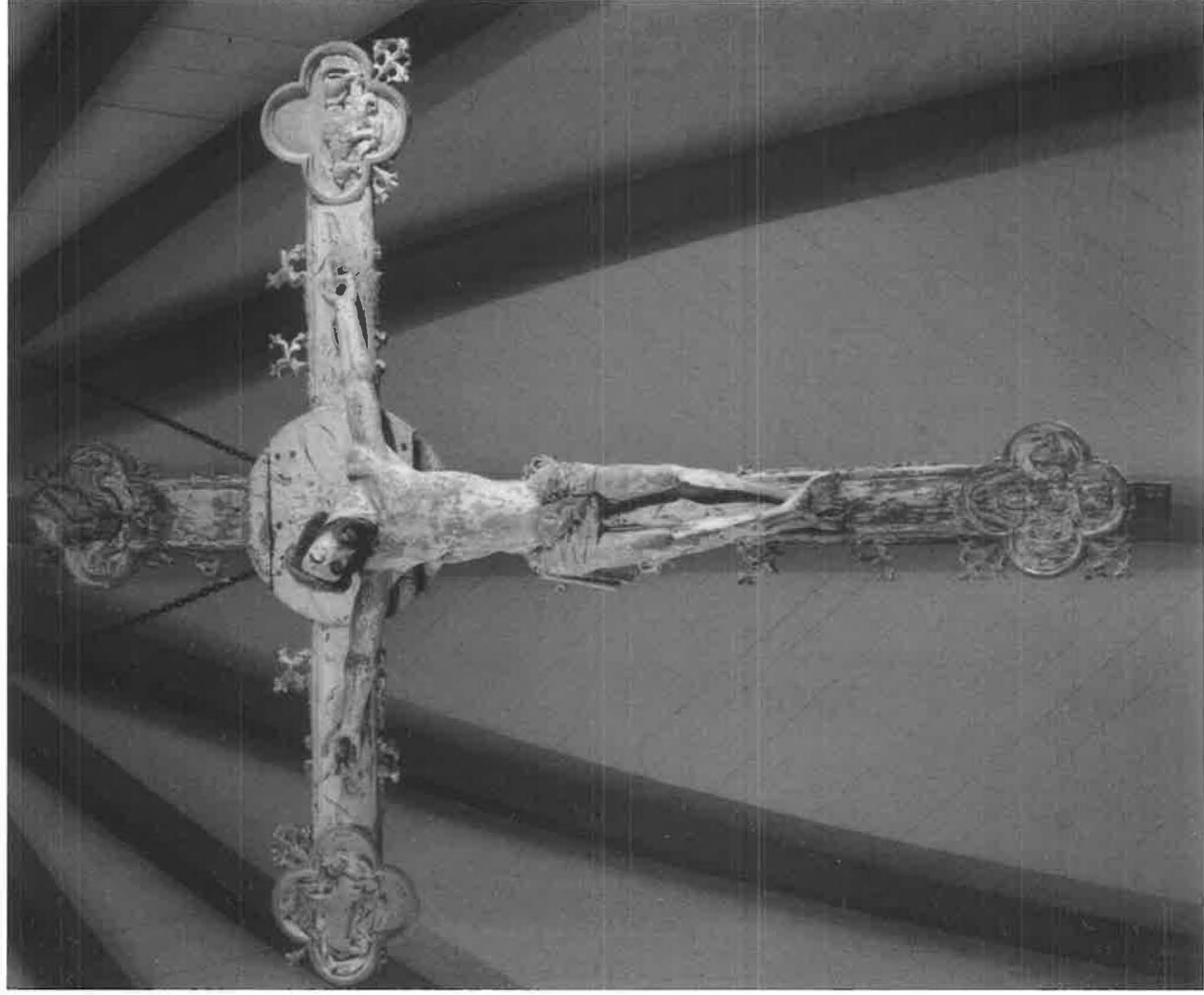
155. Altarskåp, 1449–1452, S:ta Maria kyrka, Helsingborg (vänster inre flygeldörr, framsidan). Foto: *Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.*

156. Altarskåp, 1400-talets mitt, Västra Hoby. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

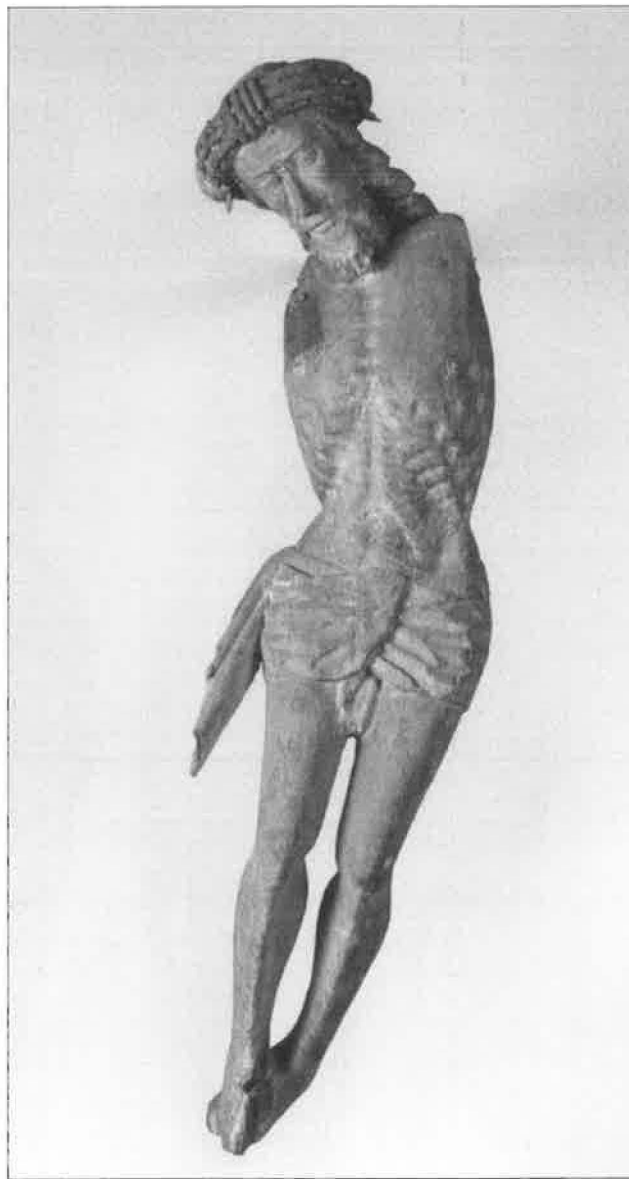
157. Krucifix, 1400-talets mitt, Södra Rörum. Foto: *Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.*

158. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Västra Vian. Foto Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

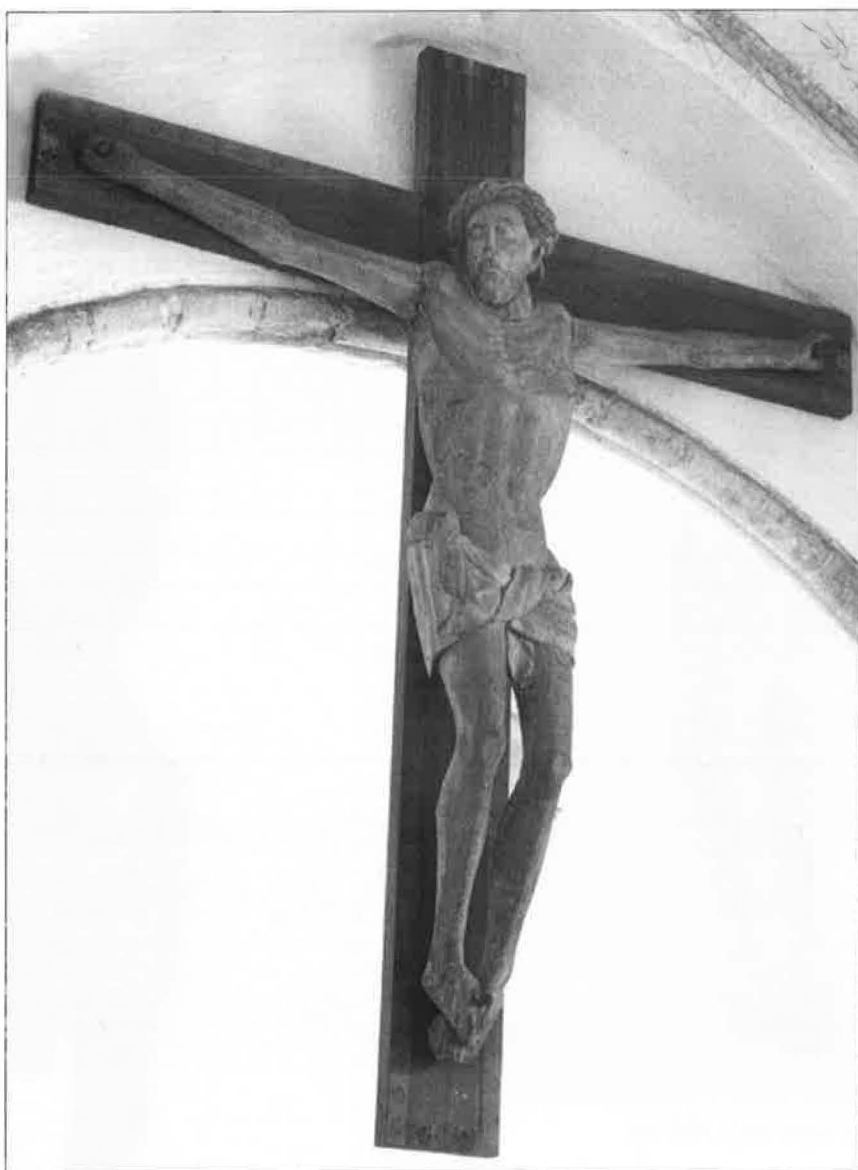
159. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Perstorp.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

160. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Gullarp.
Foto: Bengt Almgren.

161. Kalvariegrupp, 1400-talets andra hälft, Asmundtorp. Foto: Bengt Almgren.

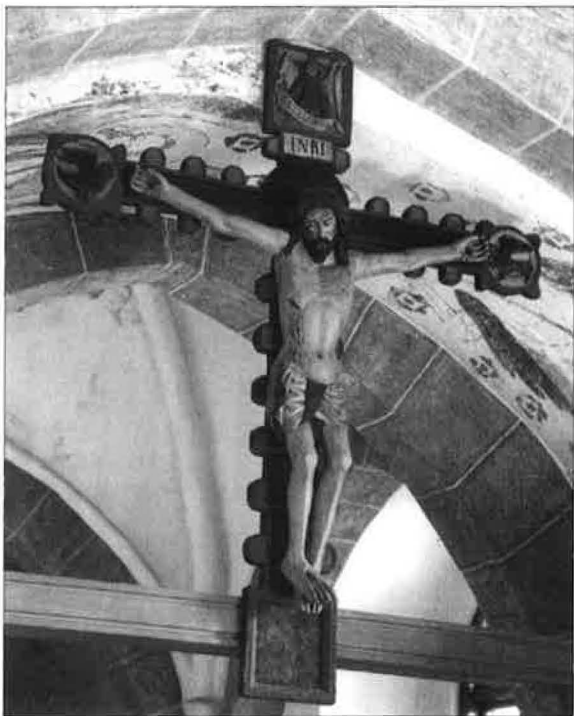
162. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Mörap. Foto: Stig Axelsson.

163. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Harlösa.
Foto: Bengt Almgren.

164. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Lackalänga.
Foto: Bengt Almgren.

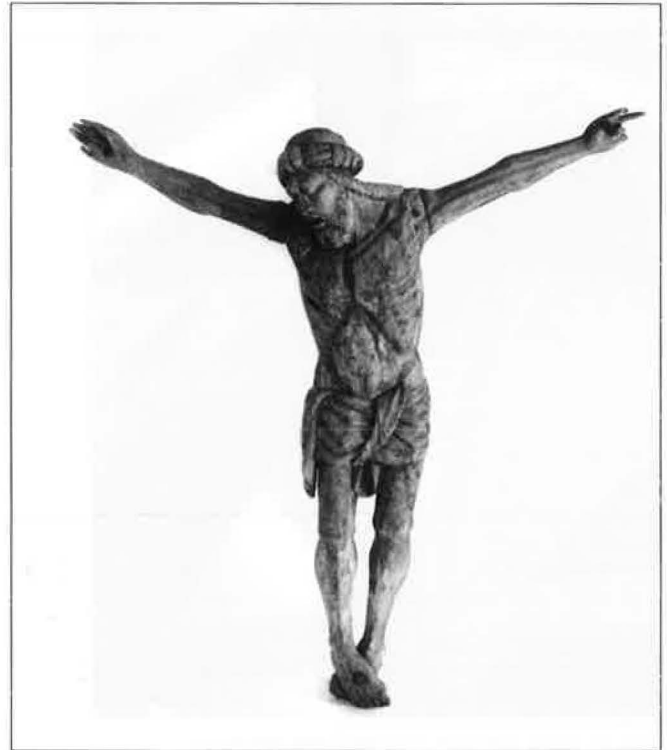
165. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Kävlinge.
Foto: Stig Axelsson.

166. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Saxtorp.
Foto: Stig Axelsson.

167. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Gråmanstorp.
Foto: Stig Axelsson.

168. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Svensköp.
Foto: Bengt Almgren.

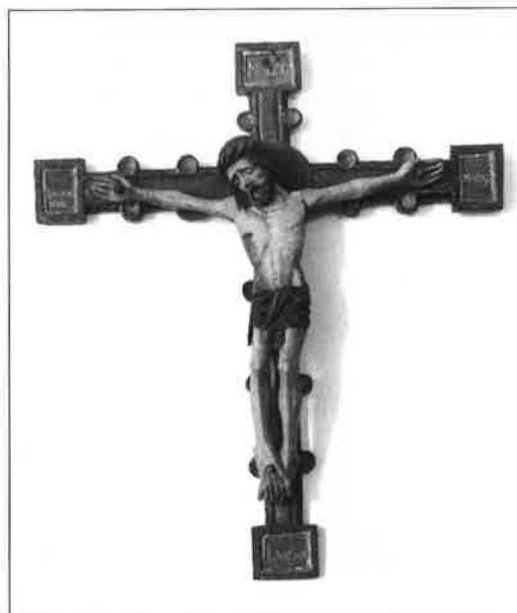
169. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Borrby.
Foto: Bengt Almgren.

170. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Glemminge.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

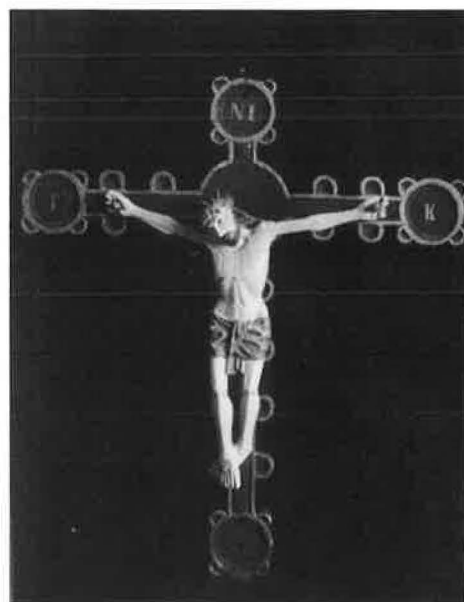
171. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Bårslöv.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

172. Krucifix, 1400-talets mitt eller andra hälft, Glostorp. Foto: Stig Axelsson.

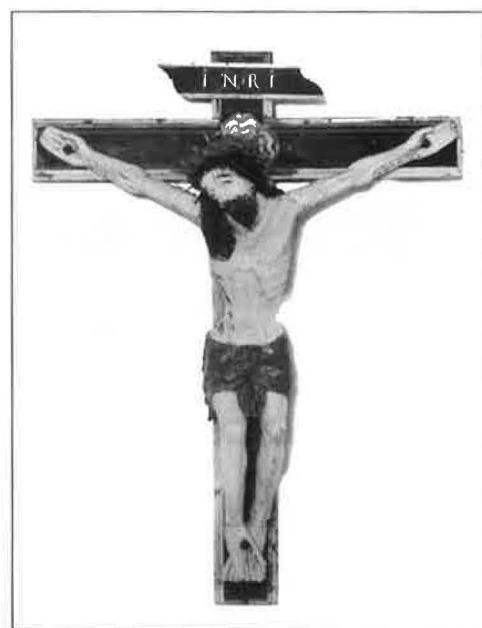
173. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Kyrkheddinge.
Foto: Stig Axelsson.

174. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Raus.
Foto: LUHM glasplåt.

175. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Västra Vemmenhög. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

176. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Västra Sönnarslöv. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

177. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Bolshög. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

178. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Sövde. Foto: Bengt Almgren.

179. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Munkarp. Foto: Bengt Almgren.

180. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Silvåkra. Foto: Bengt Almgren.

181. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Gylle.
Foto: Stig Axelsson.

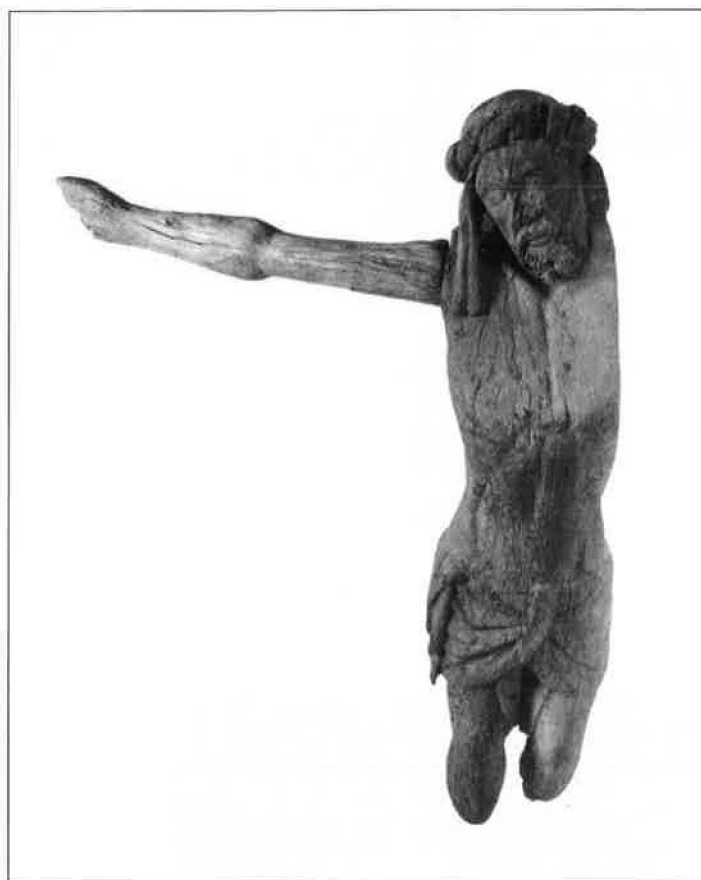
182. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Kropp.
Foto: Bengt Almgren.

183. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Svalöv.
Foto: Bengt Almgren.

184. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Linderöd. Foto: Bengt Almgren.

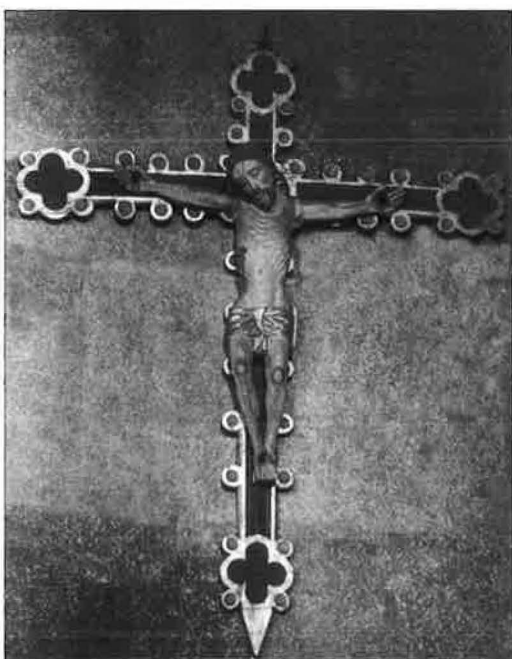
185. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Mölleberga.
Foto: Bengt Almgren.

186. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Tottarp.
Foto: Stig Axelsson.

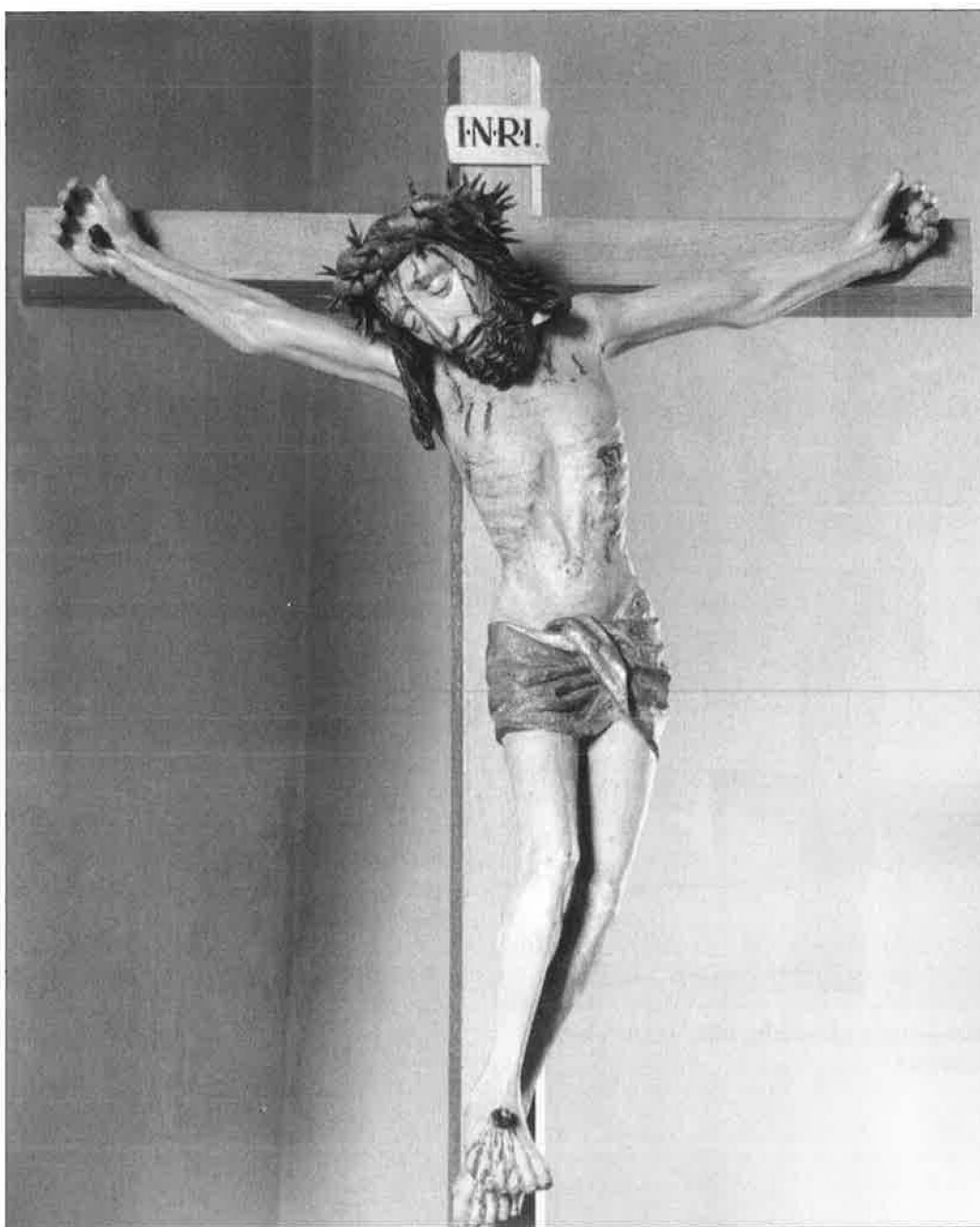
187. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Jonstorp.
Foto: Stig Axelsson.

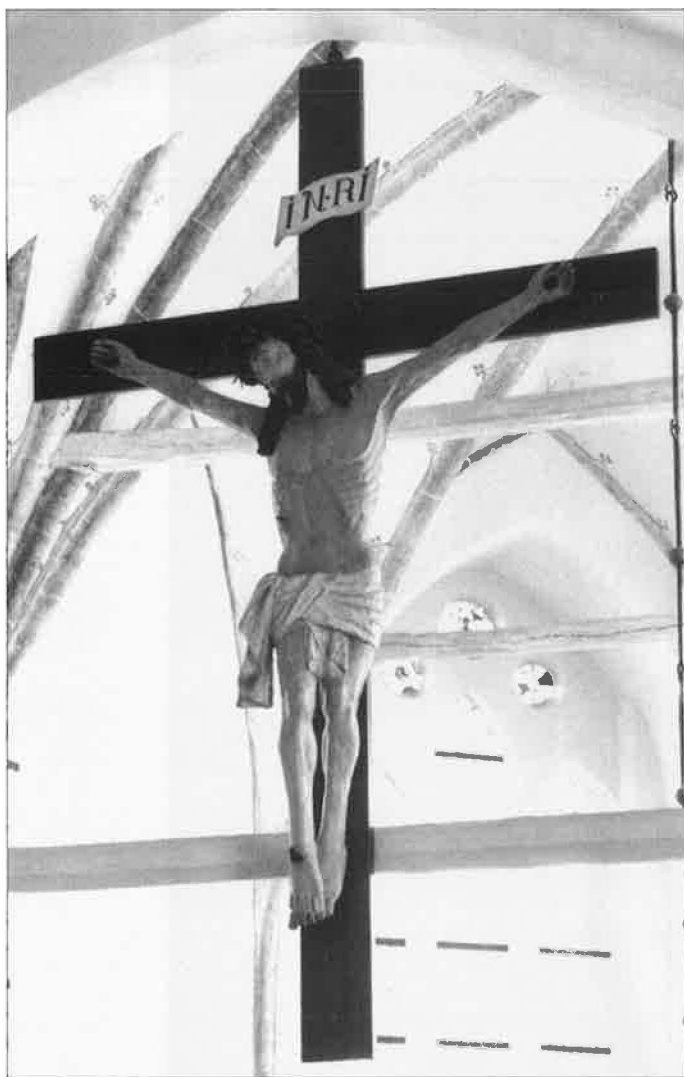
188. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Färlöv.
Foto: Stig Axelsson.

189. Krucifix, 1400-talets andra hälft, Östra
Kärstorp. Foto: LUHM glasplåt.

190. Krucifix, 1400-talets slut till omkring 1500, Östraby. Foto: Stig Axelsson.

191. Krucifix, 1400-talets slut till omkring 1500, S:t Olofs kyrka, Skanör. Foto: Stig Axelsson.

192. Krucifix, 1400-talets slut till omkring 1500, Högestad. Foto: Bengt Almgren.

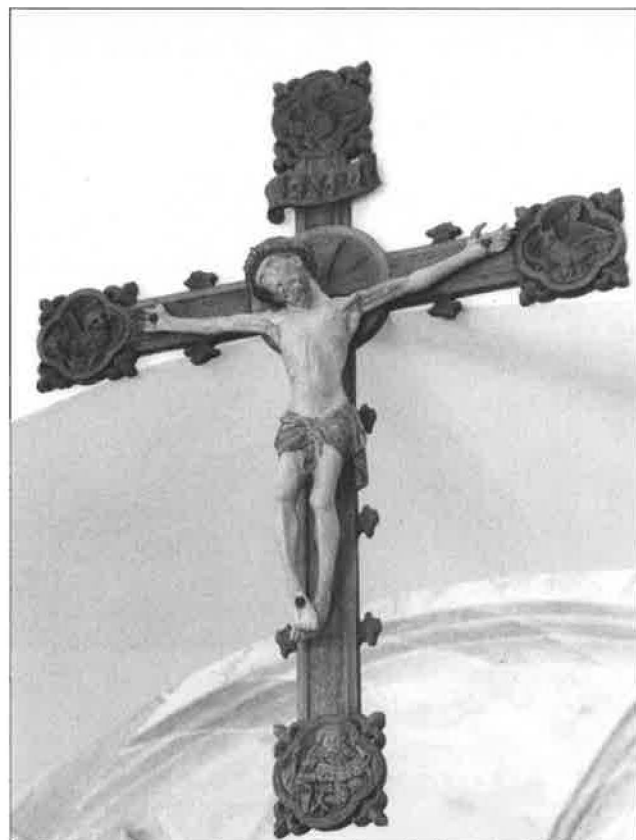
193. Krucifix, 1400-talets slut, Norrvidinge.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

194. Krucifix, 1400-talets slut till omkring 1500, Östra Karaby. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

195. Krucifix, omkring 1500, S:ta Maria kyrka, Helsingborg. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

196. Krucifix, omkring 1500, Bjällerup. Foto: Stig Axelsson.

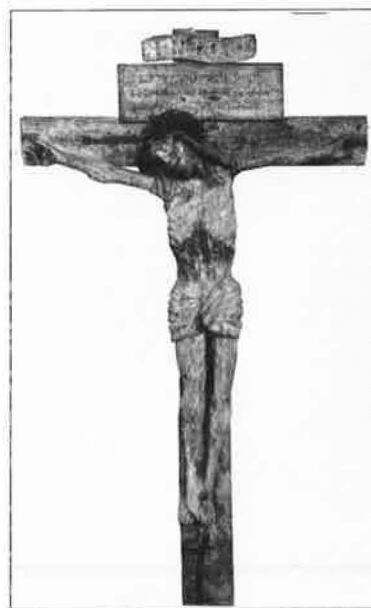
197. Krucifix, 1400-talets slut, Norra Nöbbelöv.
Foto: Bengt Almgren.

198. Krucifix, 1400-talets slut till omkring 1500,
S:ta Maria kyrka, Båstad. *Foto: LUHM glasplåt.*

199. Krucifix, 1400-talets slut till omkring
1500, Västra Karaby, *Foto: Bengt Almgren.*

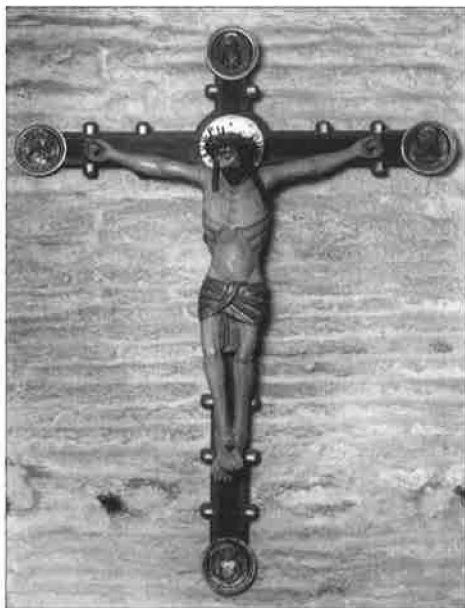
200. Krucifix, 1400-talets senare del
eller slut, Björka. *Foto: LUHM glasplåt.*

201. Krucifix i kalvariegrupp, omkring 1500, Bjäresjö.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

202. Sidofigurer i kalvariegrupp, omkring 1500, Bjäresjö. Foto: RAA-ATA.

203. Krucifix, 1400-talets slut, Borrie.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

204. Krucifix, omkring 1500, Hyby. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

205. Krucifix, omkring 1500, Maglehem.
Foto: Stig Axelsson.

206. Krucifix, 1400-talets andra hälft till slut, S:ta Maria kyrka, Båstad. *Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.*

207. Krucifix, senmedeltida, Bjuv.
Foto: Stig Axelsson.

208. Krucifix, senmedeltida, Långaröd.
Foto: Stig Axelsson.

209. Kalvariegrupp, 1400-talets slut, Kvidinge. Foto: Bengt Almgren.

210. Tronande madonna, 1400-talets andra hälft, S:ta Maria kyrka, Båstad. Foto: *Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.*

211. Tronande madonna, 1400-talets slut, Raus. Foto: *LUHM glasplåt.*

212. Stående madonna, 1400-talets slut, Brunnby (före restaurering 1910). Foto: Theodor Wählin.

213. Stående madonna, 1400-talets slut (efter restaurering 1910).

Foto: Henrik Hultgren/RAÄ-ATA.

214. Kvinnligt helgon, 1400-talets andra hälft, Ravlunda.
Foto: Bengt Almgren.

215. Stående madonna, 1400-talets andra hälft, Vånga.
Foto: Bengt Almgren.

216. Manligt helgon, 1400-talets andra hälft, Torekov. Foto: Bengt Almgren.

217. Stående Kristus, 1400-talets mitt, S:ta Maria och S:t Petri klosterkyrka, Lund. Foto: Bengt Almgren.

218. Johannes döparen, 1400-talets mitt, Fränninge.
Foto: Henrik Hultgren/RAÄ-ATA.

219. S:t Olof, 1400-talets mitt, okänd kyrka.
Foto: Sven-Olof Larsén/Helsingborgs museum.

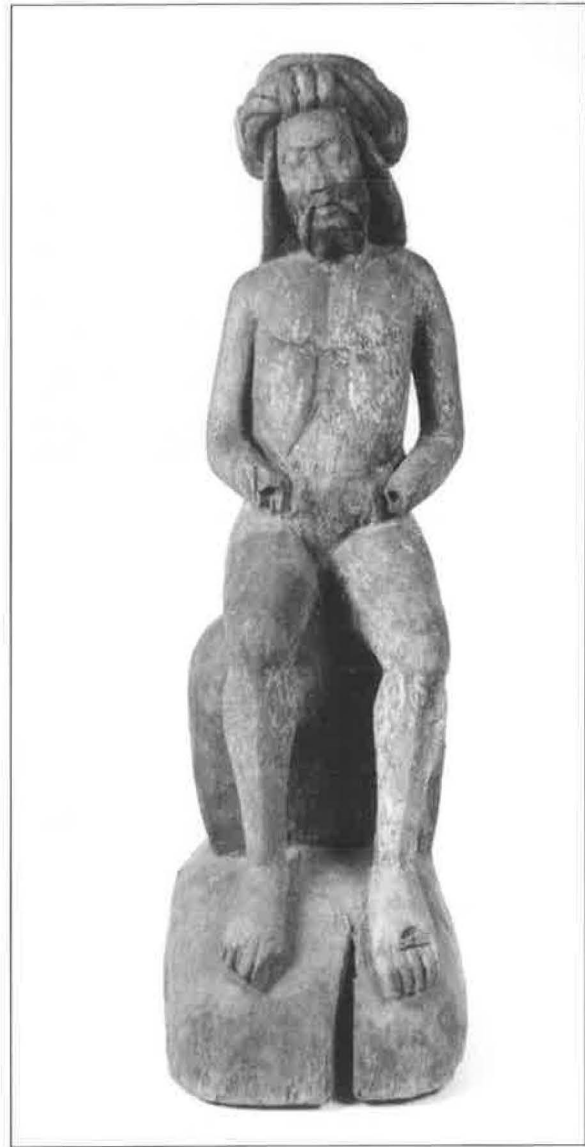
220. Stående Maria, 1400-talets senare del eller slut, Bolshög.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

221. Manligt helgon, omkring 1500, Bolshög.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

222. Pietà, 1400-talets andra hälft, Ask.
Foto: Bengt Almgren.

223. Sittande Kristus, 1400-talets andra hälft,
Östra Tommarp. Foto: Bengt Almgren.

224. Anna-självtredje, omkring 1500, Räng.
Foto: Bengt Almgren.

225. Anna-självtredje, 1400-
talets andra hälft eller slut,
Tryde. *Foto: Henrik
Hultgren/RAÄ-ATA.*

226. Johannes döparen, 1400-talets
andra hälft, Norra Skrävlinge.
Foto: Bengt Almgren.

227. Pietà, 1400-talets andra hälft,
Nymö. *Foto: Bengt Almgren.*

228. Helgonskåp med S:t Olof, 1400-talets andra hälft, Norra Strö. Foto: *Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.*

229. Sittande Kristus, 1400-talets andra hälft, Frillestad. Foto: *Bengt Almgren.*

230. Anna-självtredje, 1400-talets slut, Östraby. Foto: *Stig Axelsson.*

231. Manligt helgon, 1400-talets andra hälft, Blentarp. Foto: *Bengt Almgren.*

232. S:t Göran, 1400-talets slut, Ljungby. Foto: Bengt Almgren.

233. Relief från altarskåp med S:t Göran, omkring 1480, Lunds domkyrka.
Foto: Bengt Almgren.

234. S:t Kristoffer, 1400-talets
andra hälft, Ravlunda.
Foto: Bengt Almgren.

236. Nådastol, 1500-talets början,
Bolshög. *Foto: Lena Wilhelmsson, Hele-
ne Toresdotter.*

235. S:t Martin, 1400-talets slut,
Silvåkra. *Foto: LUHM glasplåt.*

237. S:t Sebastian, 1400-talets slut till omkring 1500, Dalby.
Foto: Bengt Almgren.

238. Tavla med Kristi anlete, 1400-talets slut till omkring 1500, Dalby. Foto: Stig Axelsson.

239. Altarskåp, 1400-talets andra hälft, Elleköpings. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

240. Altarskåp, 1400-talets slut till omkring 1500, Tolånga. Foto: LUHM glasplåt.

241. Altarskåp, 1400-talets slut till omkring 1500, Tolånga (corpus). Foto: LUHM glasplåt.

242. Altarskåp, 1400-talets slut, Bosjökloster (corpus). Foto: LUHM.

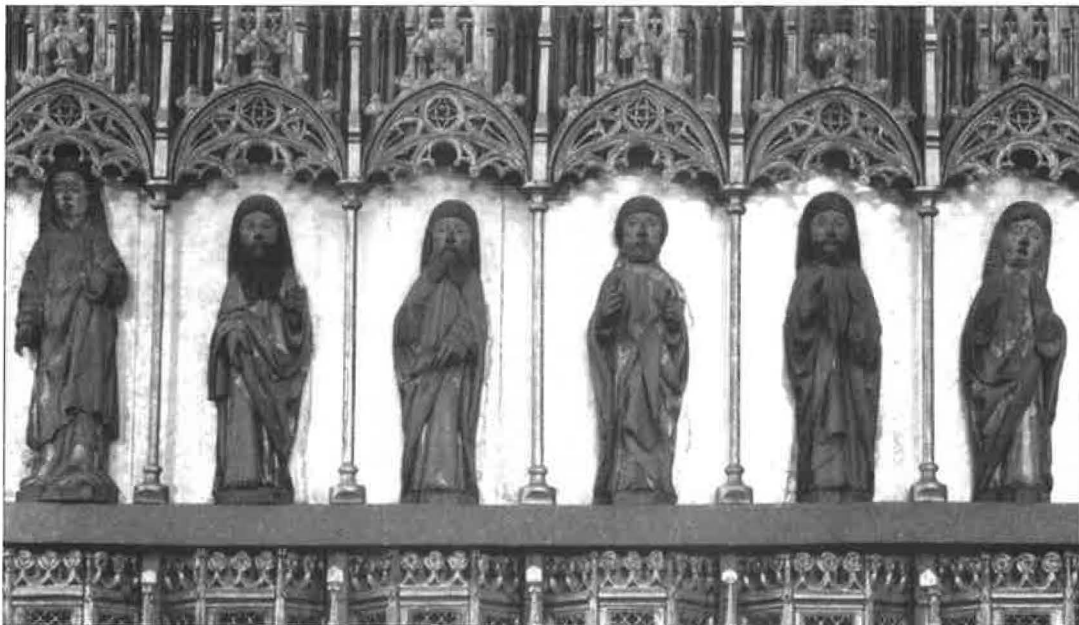
243. Relief från altarskåp, 1400-talets slut till omkring 1500, Hörröd.
Foto: Bengt Almgren.

244. Johannes döparen från altarskåp,
1400-talets andra hälft, Vitaby. Foto:
Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

245. Manligt helgon från altarskåp,
1400-talets andra hälft, Vitaby. Foto:
Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

246. Figurer från altarskåp, 1483, Lunds domkyrka. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

247. Figurer från altarskåp, 1483, Lunds domkyrka. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

248. Kvinnliga helgon från altarskåp, 1400-talets slut, Ljungby. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

249. Apostlar från altarskåp, 1400-talets slut, Ljungby. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

250. Apostlar från altarskåp, 1400-talets slut, Ljungby. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

251. Apokalyptisk madonna från altarskåp, 1400-talets slut, Smedstorp. Foto: *Bengt Almgren*.

252. Biskopshelgon och S:ta Maria Magdalena från altarskåp, 1400-talets slut, Smedstorp. Foto: Bengt Almgren.

253. Grupp från altarskåp, omkring 1500, Farstorp. Foto: Bengt Almgren.

254. Grupp från altarskåp, omkring 1500, Risekatslösa. Foto: *Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.*

255. Grupp från altarskåp, 1400-talets slut, Södra Sandby. Foto: Bengt Almgren.

256. S:t Mikael från altarskåp, 1400-talets slut, Norra Strö.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

257. Kvinnligt helgon från altarskåp, 1400-talets slut, Norra Strö.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

258. Madonna och Johannes döparen, 1400-talets slut, okänd kyrka. Foto: Bengt Almgren.

259. Apostlar från altarskåp, omkring 1500, okänd kyrka. Foto: Bengt Almgren.

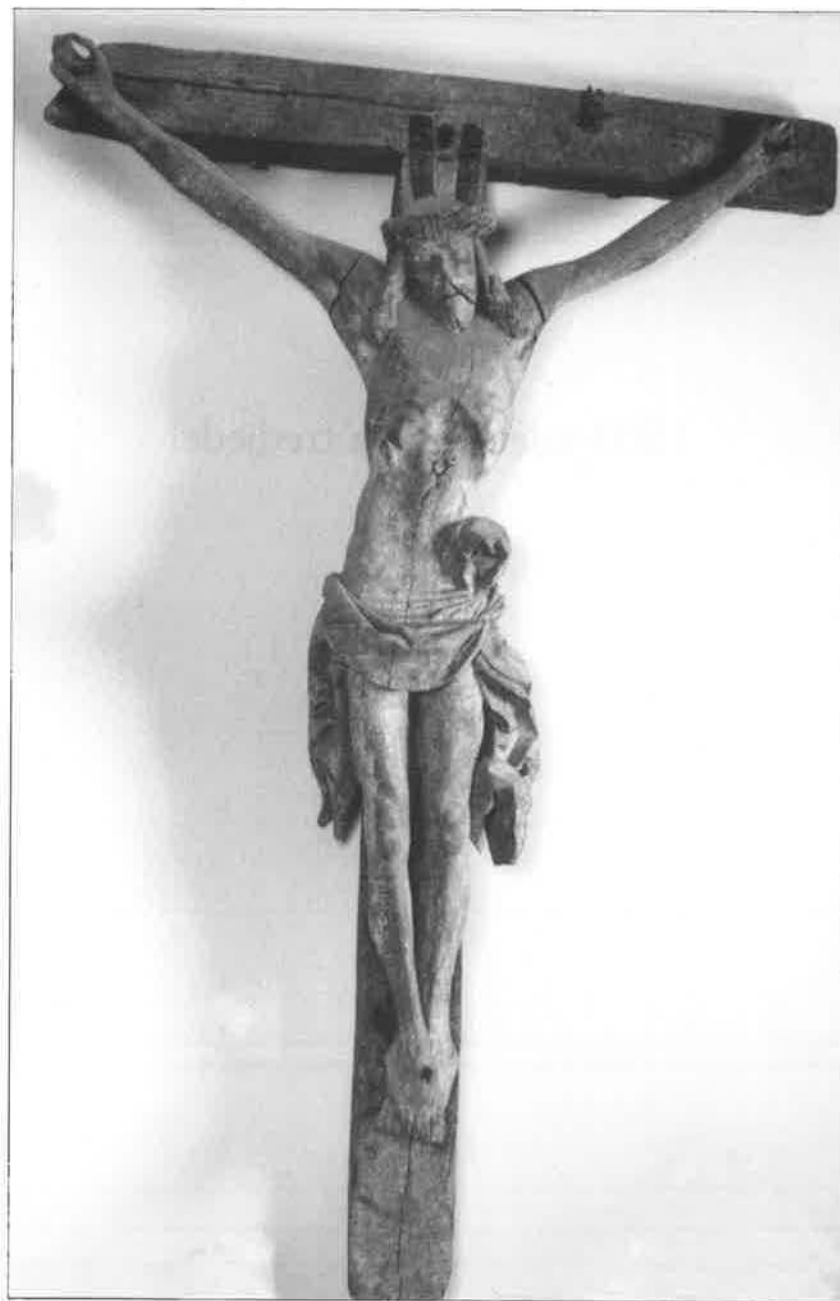

260. Botfärdig rövare från altarskåp, omkring 1500, Björka. Foto: LUHM glasplåt.

261. Obotfärdig rövare från altarskåp, omkring 1500, Björka. Foto: LUHM glasplåt.

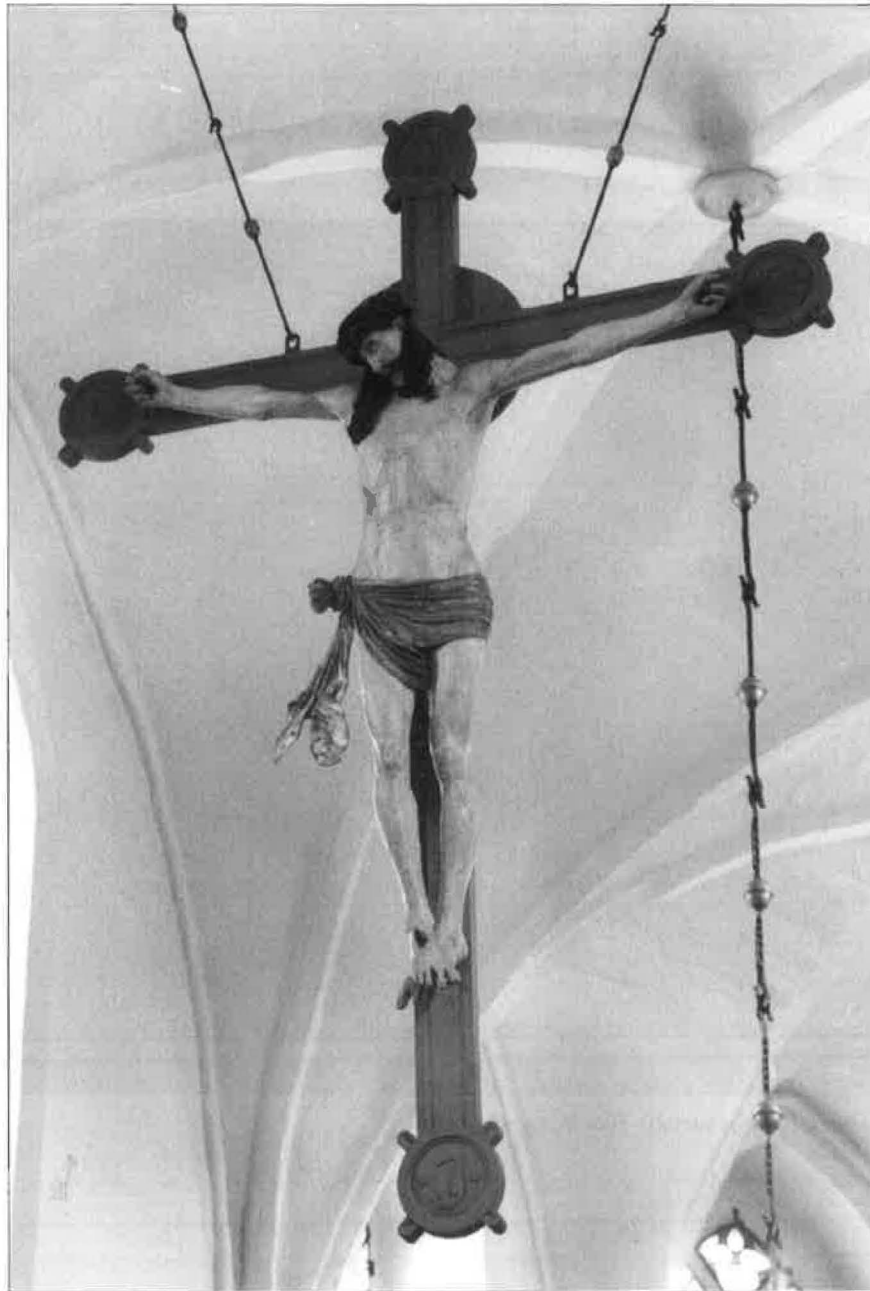
1500-talets första tredjedel

262. Krucifix, 1520-talet, Ljungby. Foto: Bengt Almgren.

263. Krucifix, 1520-talet, Ljungby (detalj). Foto: Bengt Almgren.

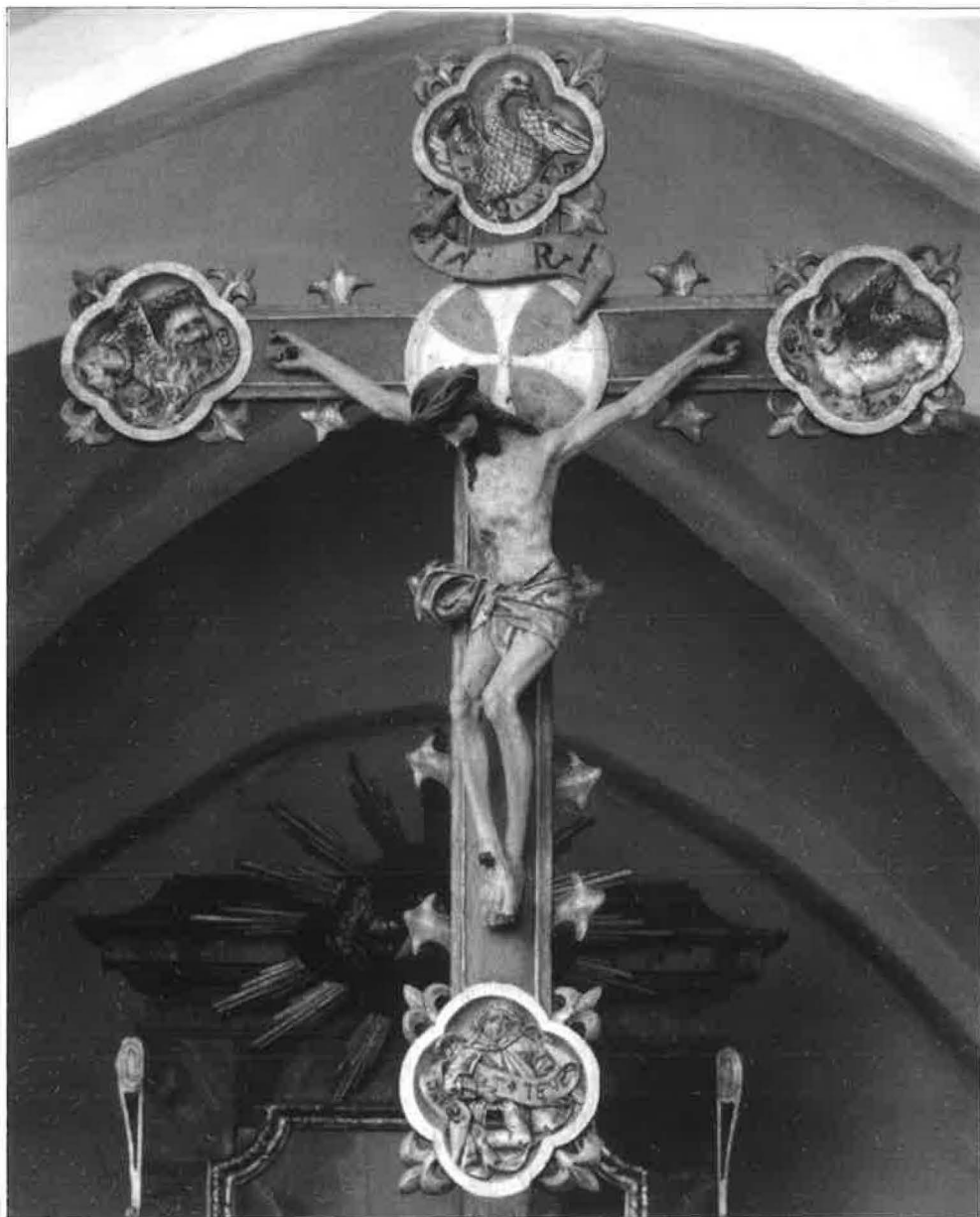
264. Krucifix i kalvariegrupp, 1520-talet, S:ta Maria kyrka, Ystad.
Foto: Henrik Hultgren/RAÄ-ATA.

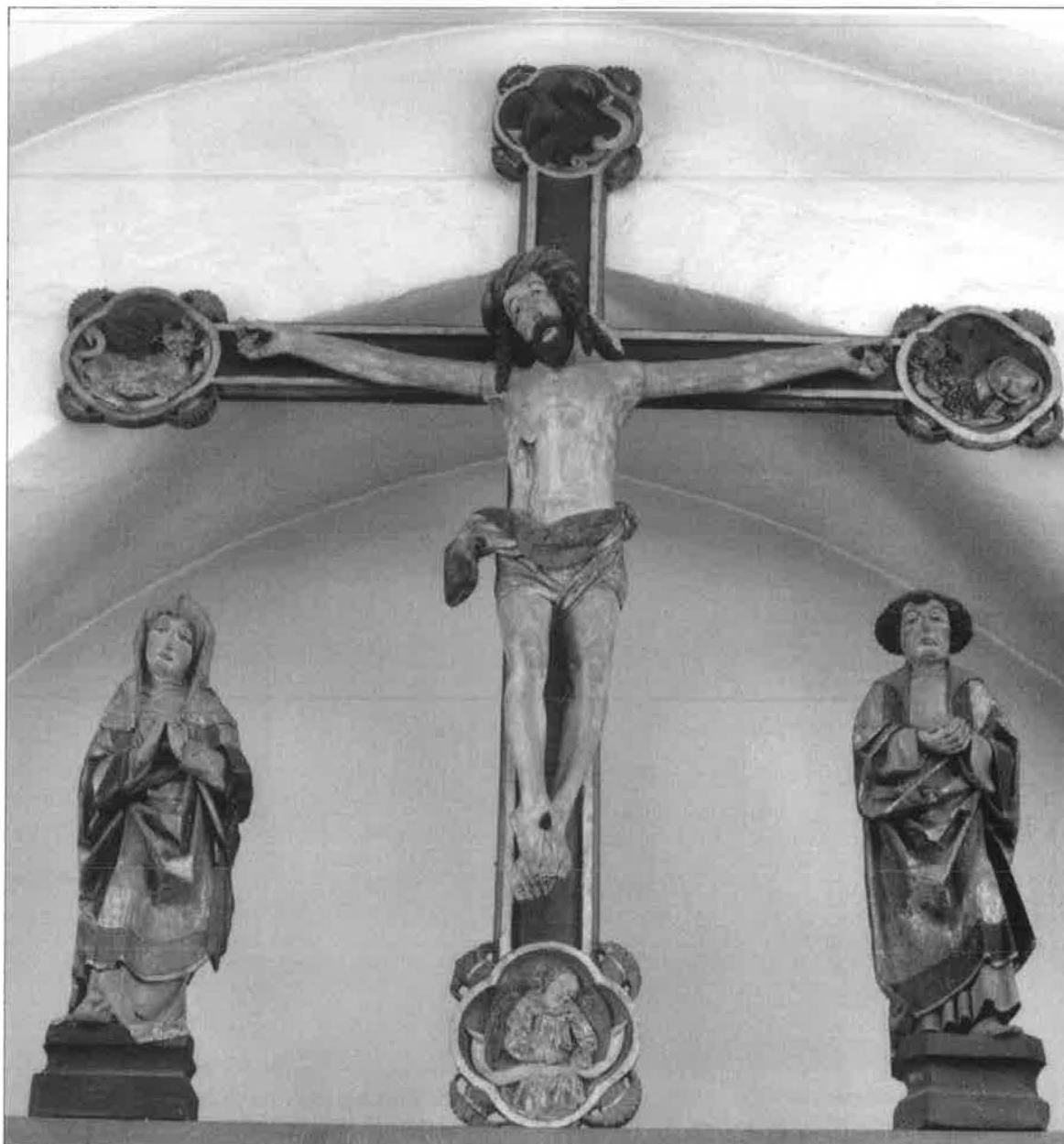
265. Maria i kalvariegrupp, 1520-talet,
S:ta Maria kyrka, Ystad.
Foto: Henrik Hultgren/RAÄ-ATA.

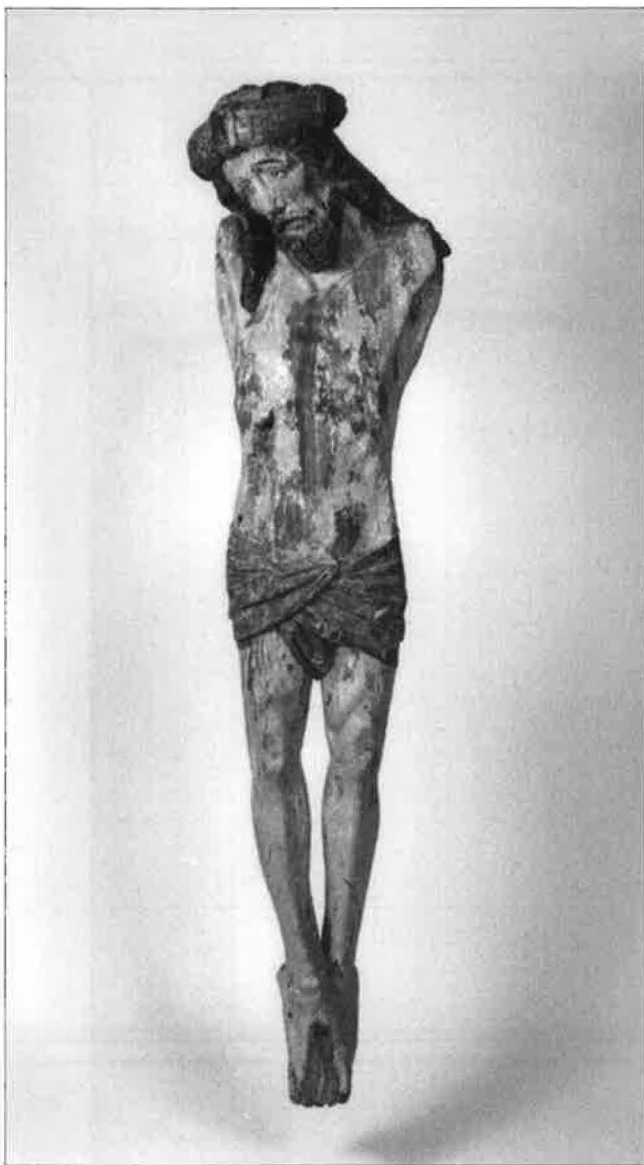
266. Johannes i kalvariegrupp, 1520-talet,
S:ta Maria kyrka, Ystad.
Foto: Henrik Hultgren/RAÄ-ATA.

267. Krucifix, 1510–1520-talet, Barsebäck. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

268. Kalvariegrupp, 1500-talets första del, Strövelstorp. Foto: *Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.*

269. Krucifix, 1500-talets första del, Reslöv.
Foto: Bengt Almgren.

270. Krucifix, 1510–1520-talet, Bjärshög.
Foto: Bengt Almgren.

271. Krucifix, 1500-talets början, Hörup. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter

272. Krucifix, 1500-talets början, Borgeby.
Foto: LUHM glasplåt.

273. Krucifix, 1500-talets början, Holmby.
Foto: LUHM.

274. Krucifix, 1500-talets första del, Önnestad.
Foto: Stig Axelsson.

275. Krucifix, 1500-talets första del, Fränninge.
Foto: Stig Axelsson.

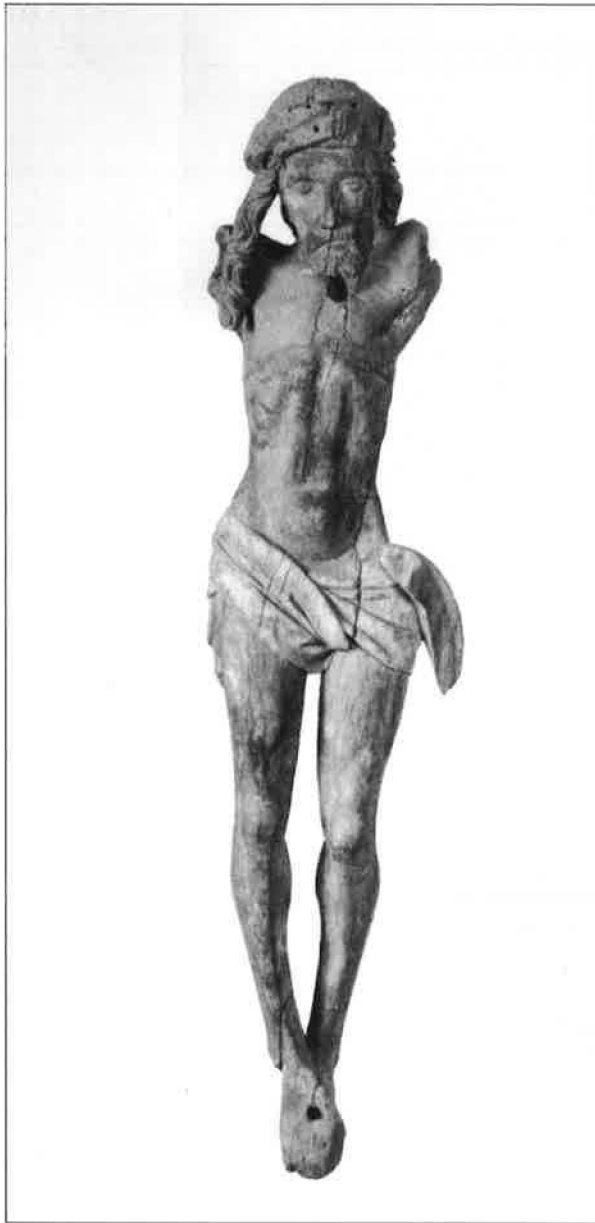
276. Krucifix, 1500-talets första hälft, Jämshög. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

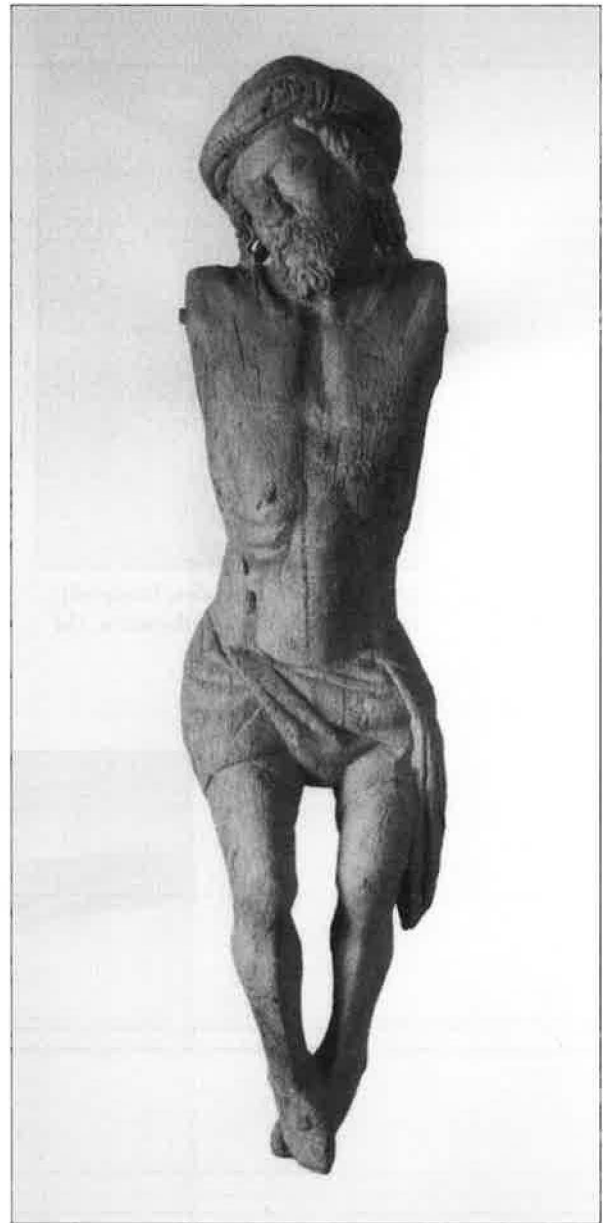
277. Krucifix, 1500-talets första del, Vollsjo. Foto: LUHM glasplåt.

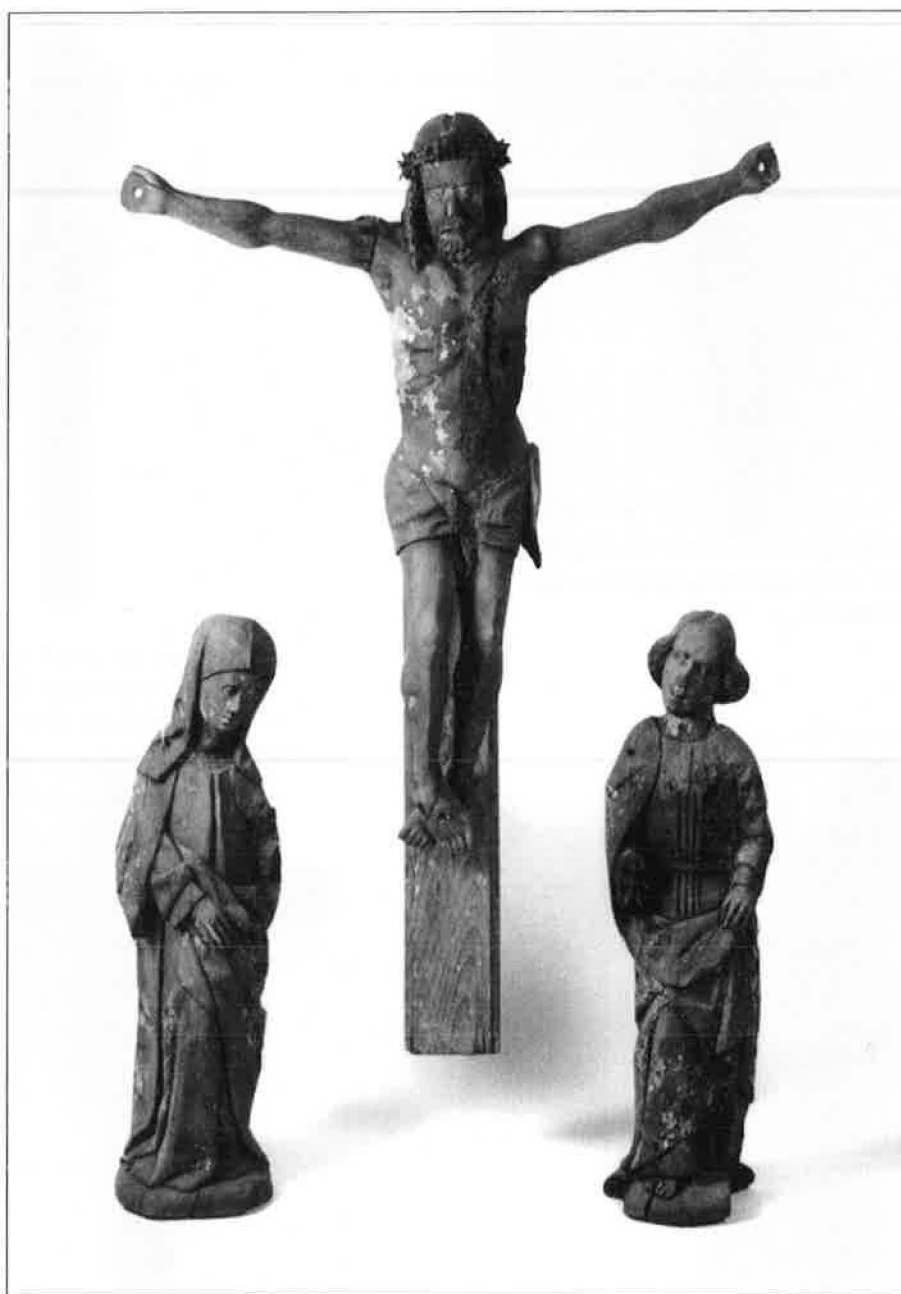
278. Krucifix, 1500-talets första hälft, Sörby. Foto: Stig Axelsson.

279. Krucifix, 1500-talets första del, Sireköpinge.
Foto: Bengt Almgren.

280. Krucifix, 1500-talets första del, Västra Torup.
Foto: Bengt Almgren.

281. Kalvariegrupp, 1500-talets början, Vanstad. Foto: Bengt Almgren.

282. Krucifix, 1500-talets första hälft, Borlunda.
Foto: Bengt Almgren.

283. Krucifix, 1500-talets första hälft, Djurröd.
Foto: Bengt Almgren.

284. Krucifix, 1500-talets början, Fränninge. *Foto: Henrik Hultgren/RAÅ-ATA.*

285. Krucifix, 1500-talets första hälft, Emmislöv. *Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.*

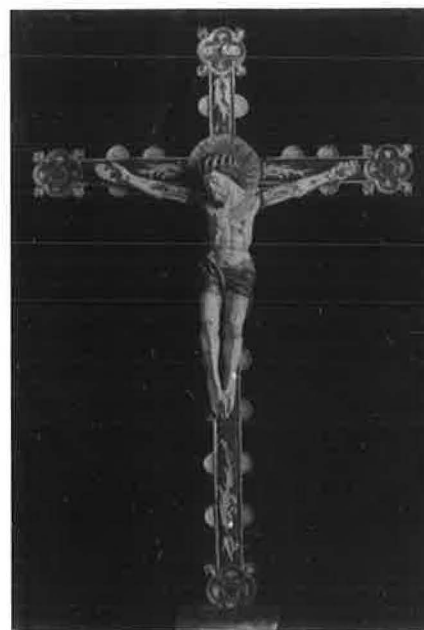
286. Krucifix, 1500-talets första hälft, Sörup.
Foto: Bengt Almgren.

287. Krucifix, 1500-talets första hälft, Raus.
Foto: Bengt Almgren.

288. Krucifix, 1500-talets första hälft, Rörum. *Foto: Bengt Almgren.*

289. Krucifix, 1500-talets första hälft, Norra Rörum. *Foto: LUHM glasplåt.*

290. Pietà, 1510–1520-talet, Arrie. Foto: Stig Axelsson.

291. Relief, 1510–1520-talet, Arrie. Foto: Stig Axelsson.

292. S:t Olof, 1510–1520-talet, okänd kyrka. Foto: Bengt Almgren.

293. Nådastol, 1510–1520-talet, Herrevads kloster.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

294. S:t Petrus, 1500-talets första del, Färlöv.
Foto: Stig Axelsson.

295. Apokalyptisk madonna, 1510–1520-talet, Hallaröd.
Foto: Henrik Hultgren/RAÄ-ATA.

296. Mariekröningsgrupp, 1510–1520-talet, Tåssjö. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

297. Apokalyptisk madonna, 1510–1520-talet, Norra Strö.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

298. S:t Olof, 1500-talets början, Dalby.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

299. Manligt helgon, 1500-talets början, okänd kyrka.
Foto: Bengt Almgren.

300. Anna-självtredje, 1500-talets första del, Ignaberga. *Foto: LUHM*

301. Biskopshelgon, 1500-talets första del, Ignaberga. *Foto: LUHM.*

302. S:t Jakob d ä, 1500-talets början, Ignaberga. *Foto: LUHM.*

303. S:t Kristoffer, 1500-talets första del, Lunds domkyrka.
Foto: Bengt Almgren.

304. Kvinnligt helgon, 1500-talets början, Torekov.
Foto: Bengt Almgren.

305. Sittande Kristus, 1500-talets början, Harlösa.
Foto: Bengt Almgren.

306. Tronande madonna, 1500-talets början, Törringe.
Foto: Bengt Almgren.

307. Tronande madonna, 1500-talets början, Ilstorp.
Foto: Bengt Almgren.

308. Apokalyptisk madonna, 1500-talets första del, Fågeltofta.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

309. Anna-självtredje, 1500-talets första del, Djurröd.
Foto: Bengt Almgren.

310. Sittande Kristus, 1500-talets början, S:ta Gertruds kyrka, Falsterbo.
Foto: LUHM.

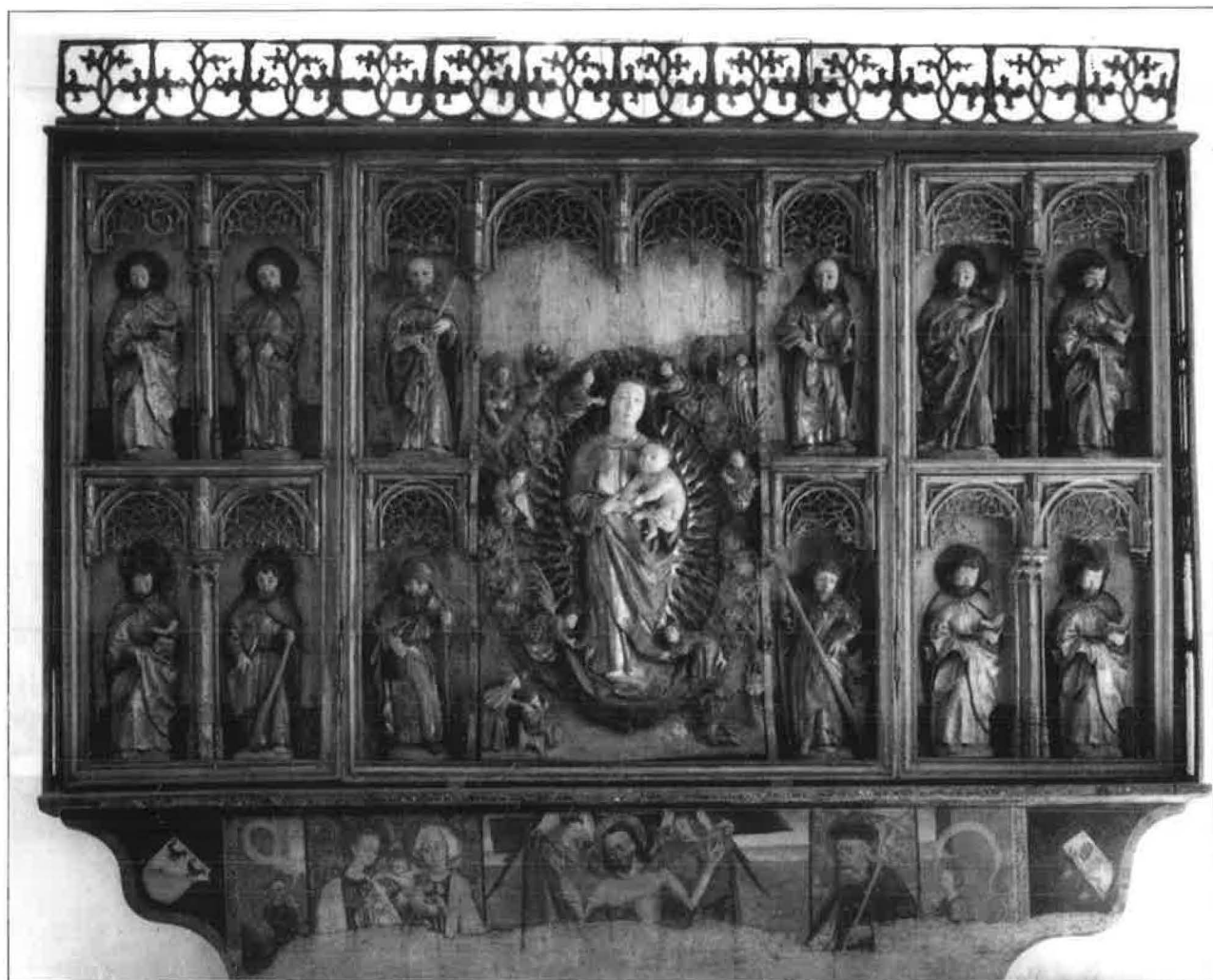
311. Apokalyptisk madonna, 1500-talets början, Hörby. *Foto: Henrik Hultgren/RAÅ-ATA.*

312. Stående madonna, 1500-talets första del, Valleberga. *Foto: Stig Axelsson.*

313. S:t Olof, 1500-talets första del, Sankt Olof. *Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.*

314. Altarskåp, 1500-talets början, S:ta Gertruds kyrka, Falsterbo. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

315. Altarskåp, 1500-talets första del, Kiaby. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

316. Altarskåp, Kiaby, 1500-talets första del
(höger flygeldörr). Foto: *Lena Wilhelmsson, Hel-
ene Toresdotter.*

317. Corpus från altarskåp, 1500-talets första del, Oppmanna. Foto: LUIIM glasplåt.

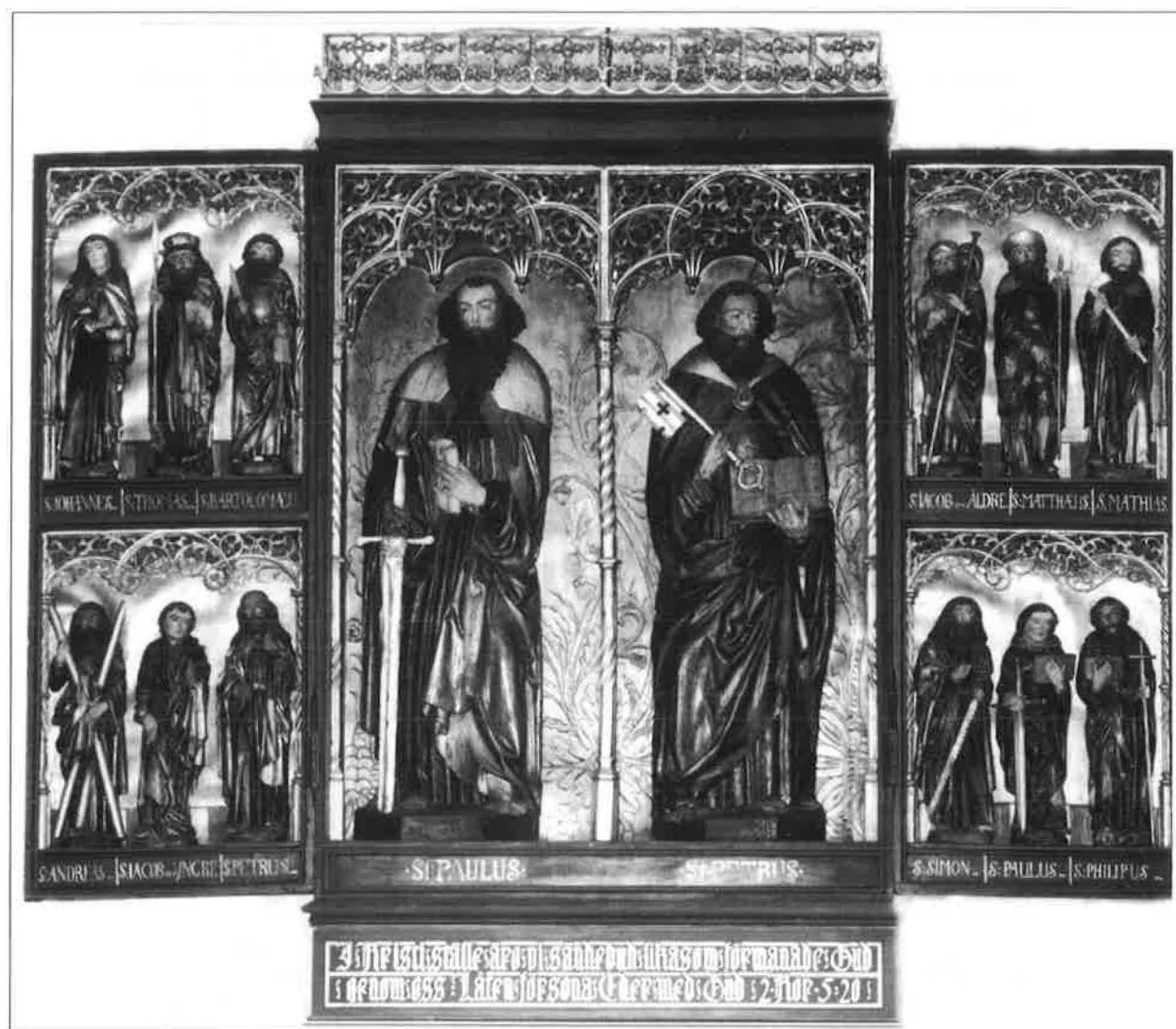
318. Altarskåp, 1500-talets första del, Gualöv. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

319. Apokalyptisk madonna, 1500-talets första del, Brösarp.
Foto: Bengt Almgren.

320. Nidafader, 1500-talets första del, Osby.
Foto: Bengt Almgren.

321. Rekonstruerat altarskåp, 1500-talets första del, Valleberga. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

322. Rekonstruerat altarskåp, 1500-talets första del, Valleberga (S:t Paulus samt höger flygeldörr).
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

323. Relief från altarskåp, 1500-talets första del, Everöd.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

324. Altarskåp, 1520-talet, Västra Ingelstad. Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

325. Altarskåp, 1520-talet, Västra Ingelstad (detalj).
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

326. Altarskåp, 1520-talet, Västra Ingelstad (detalj).
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

327. Altarskåp, 1520-talet, Västra Ingelstad (detalj).
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

328. Apokalyptisk madonna från altarskåp, 1510–1520-talet, Höör.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

329. Manligt helgon från altarskåp, 1510–1520-talet, Höör.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

330. Manligt helgon från altarskåp, 1510–1520-talet, Höör.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

331. Kvinnligt helgon från altarskåp,
1510–1520-talet, Höör. Foto: Bengt
Almgren.

332. S:ta Margareta från altarskåp,
1510–1520-talet, Höör. Foto: Bengt
Almgren.

333. Kvinnligt helgon från altarskåp,
1510–1520-talet, Höör. Foto: Bengt
Almgren.

334. S:ta Barbara från altarskåp,
1510–1520-talet, Höör. Foto: Bengt
Almgren.

335. Diakonhelgon från altarskåp, 1510–1520-talet, Höör.
Foto: Bengt Almgren.

336. S:t Kristoffer från altarskåp, 1510–1520-talet, Höör.
Foto: Bengt Almgren.

337. Tre änglar från altarskåp, 1510–1520-talet, Höör. *Foto: Bengt Almgren.*

338. S:t Olof från altarskåp, 1510–1520-talet, Håglinge.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

339. Diakonhelgon från altarskåp, 1510–1520-talet, Håglinge.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

340. Mittfigurer från altarskåp, 1500-talets första del, Hallaröd.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

341. S:t Andreas från altarskåp, 1500-talets första del, Hallaröd.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

342. S:t Kristoffer från altarskåp, 1500-talets första del, Hallaröd.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

343. S:t Olof från altarskåp, 1500-talets första del, Hallaröd.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

344. Johannes döparen från altarskåp, 1500-talets första del, Hallaröd.
Foto: Lena Wilhelmsson, Helene Toresdotter.

345. Apokalyptisk madonna från altarskåp, 1510–1520-talet, Hästad. Foto: Stig Axelsson.

346. S:ta Katarina från altarskåp, 1510–1520-talet, Håstad. Foto: Stig Axelsson.

347. S:ta Dorotea från altarskåp, 1510–1520-talet, Håstad. Foto: Stig Axelsson.

348. S:ta Margareta från altarskåp, 1510–1520-talet, Håstad. Foto: Stig Axelsson.

349. S:ta Barbara från altarskåp, 1510–1520-talet, Håstad. Foto: Stig Axelsson.

350. Grupp från altarskåp, 1500-talets första del, Östra Tommarp. Foto: Bengt Almgren.

351. Apokalyptisk madonna från altarskåp, 1500-talets första del, Saxtorp. Foto: Stig Axelsson.

352. Helig påve från altarskåp, 1500-talets första del, Saxtorp. Foto: Stig Axelsson.

353. S:t Ivo av Bretagne från altarskåp, 1500-talets första del, Saxtorp. Foto: Stig Axelsson.

354. Kvinnligt helgon från altarskåp,
1500-talets första del, Saxtorp.
Foto: Henrik Hultgren/RAÄ-ATA.

355. S:t Kristoffer från altarskåp,
1500-talets första del, Saxtorp.
Foto: Henrik Hultgren/RAÄ-ATA.

356. S:ta Ursula från altarskåp, 1500-
talets första del, Saxtorp. *Foto: Henrik
Hultgren/RAÄ-ATA.*

357. Anna-självtredje från altarskåp,
1500-talets första del, Saxtorp.
Foto: Henrik Hultgren/RAÄ-ATA.

358. Nådafader från altarskåp, 1500-talets första del, Saxtorp. Foto: Henrik Hultgren/RAÅ-ATA.

359. Relief med de tiotusens martyrium från altarskåp, 1500-talets första del, Saxtorp. Foto: Henrik Hultgren/RAÅ-ATA.

360. Johannes evangelisten från altarskåp,
1500-talets första del, Kågeröd.
Foto: LUHM glasplåt.

361. Stående madonna från altarskåp,
1500-talets första del, Kågeröd.
Foto: LUHM glasplåt.

362. Johannes döparen från altarskåp, 1500-
talets första del, Kågeröd.
Foto: LUHM glasplåt.

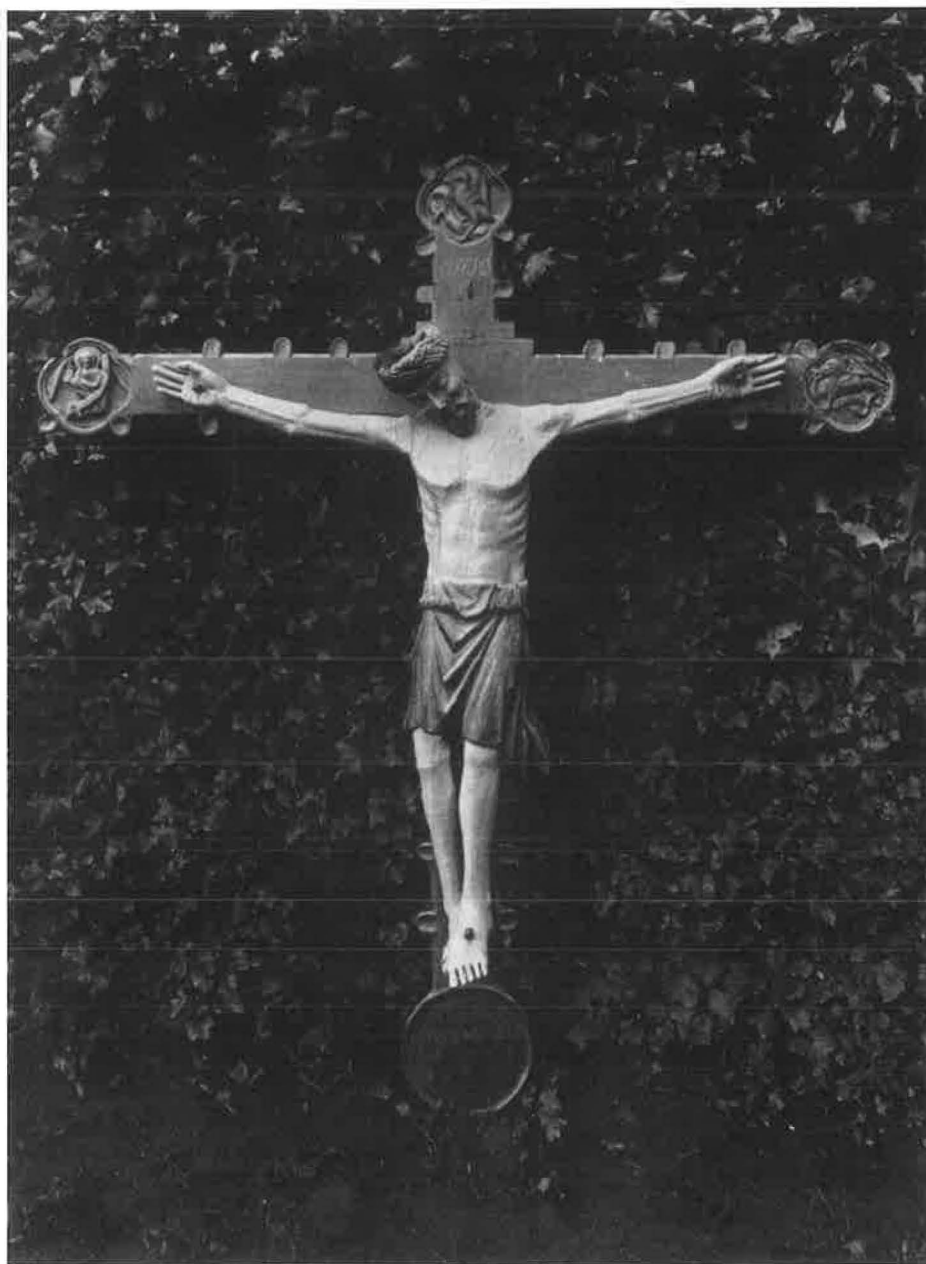
363. Stående madonna och S:ta Katarina i grupp, 1500-talets första del, Trelleborg. Foto: LUHM glasplåt.

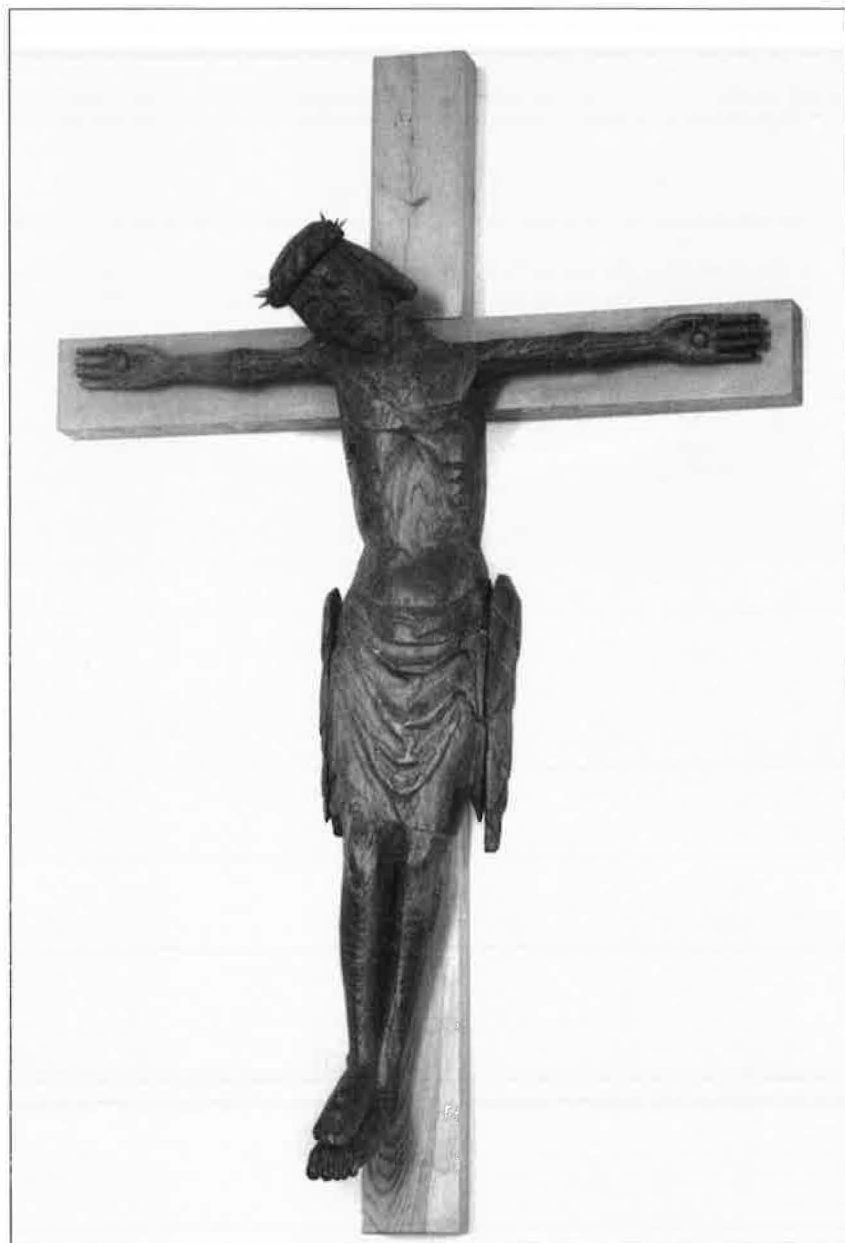
364. Ängel i grupp, 1500-talets första del, Trelleborg. Foto: LUHM glasplåt.

365. Grupp från altarskåp, 1500-talets första del, Onslunda. Foto: Bengt Almgren.

366. Krucifix, odaterat, Stora Herrestad. Foto: LUHM glasplåt.

367. Krucifix, odaterat, Tofta. Foto: Stig Axelsson.

368. Sittande figur, odaterad, Örsjö. Foto: Bengt Almgren.

369. Diakonhelgon, odaterad, Simlinge. Foto: Bengt Almgren.

370. Stående madonna, odaterad, Djurröd. Foto: Bengt Almgren.

371. Kvinnligt helgon, odaterad, Djurröd. Foto: LUHM glasplåt.

372. Interiör från "Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne" 1914, Malmö realskolas gymnastiksal. Foto: LUHM glasplåt.

373. Interiör från Lunds universitets Historiska museum 1995. Foto: Bengt Almgren.

Katalog

Katalogen är topografiskt och alfabetiskt ordnad efter de socknar i vars kyrkor skulpturerna har hört hemma. Sist beskrivs skulpturer med okänd proveniens. Skulpturer från tre kyrkor återfinns under socknarnas medeltida namn – Ljungby (nu Trolle-Ljungby), Näs (nu Trollenäs) samt Viby (nu Gustav Adolf) – eftersom de nuvarande ortnamnen är så starkt förknippade med eftermedeltida förhållanden. Däremot kommer sockennamnen Risekatslösa (tidigare Katslösa) och Östraby (tidigare Österstad) att användas för undvikande av missförstånd. Socknarnas nutida häradstillhörighet skiljer sig i några fall från medeltidens. Här anges socknarnas häradstillhörighet så som den framgår i *Lunds stifts landebok*.¹ Av liknande skäl ingår ett krucifix i Jämshög (Listers härad i Blekinge) i katalogen: Jämshög hörde till 1639 till Villands härad i Skåne.

För varje skulptur anges en mer eller mindre precis datering.² Ett fåtal arbeten kan ges en exakt datering med hjälp av bevarade urkunder (ett altarskåp, en grupp av figurer från ett altarskåp och en relief med S:t Göran från Lunds domkyrka, samt en knäböjande prinsessa i Falsterbo), förekomsten av vapensköldar (altarskåpet i S:t Maria kyrka i Helsingborg) eller dendrokronologiska bestämningar (en kalvariegrupp från Gualöv, två helgonskåp i Östra Vram). För övriga skulpturer måste dateringarna utgå från stilanalys och jämförelser med samtida skulptur från nordiskt och nordeuropeiskt område. De närmare resonemangen kring dateringen av enskilda skulpturer förs i en avhandling under samma titel och i samma serie som föreliggande volym (Skånsk senmedeltid och renässans 14 respektive 15).³

Så långt möjligt har uppmätningar av skulpturerna gjorts i samband med den inventering som är katalogens utgångspunkt. I flera fall försvårar skulpturens placering detta – det gäller framför allt högt placerade krucifix. I de fall måttuppgifterna är hämtade från litteratur eller andra källor anges detta i not. Där en källhänvisning inte föreligger är måttangivelserna baserade på egna mätningar. Måttet på figurbredd vad gäller krucifix

avser avståndet mellan fingerspetsarna eller motsvarande. Korsets mått anges bara i de fall detta är medeltida.

Mått på figurhöjd hos helgon och figurgrupper inkluderar fotplattor där dessa förekommer.

Det är önskvärt, men inte alltid möjligt, att bestämma skulpturens träslag. I de fall där skulpturerna helt täcks av sentida övermålningar kan träslaget inte avgöras. När uppgifter om träslag har inhämtats från konserverator eller från litteratur anges detta i not. Övriga uppgifter om träslag är egna, med eventuella reservationer markerade med frågetecken.

I katalogen är beskrivningarna av skulpturens tekniska utförande relativt kortfattade. Tillverkningstekniska detaljer redogörs för i den mån skulpturens tillgänglighet har tillåtit en närmare undersökning. På grund av placeringen har det t ex varit omöjligt att på ett antal krucifix kontrollera om det finns tapphål i hjässan. Det kan också vara svårt att avgöra om figurer i ett altarskåp har urholkad eller massiv baksida. Krucifixfigurens armar är undantagslöst gjorda separat och intappade i bålen. När fötterna är korslagda är höger fot alltid lagd över vänster. Sidosår är alltid placerade på bröstorgens högra sida. Detta nämns inte på varje enskild post i katalogen. Stafferingen (bemålningen inklusive den underliggande grunderingen) beskrivs bara i de fall denna är, eller kan antas vara, medeltida. En fullständig analys av och redogörelse för tekniska detaljer och staffing på en medeltida träskulptur kan endast utföras av konserveringsutbildad expertis, något som i allmänhet inte har funnits att tillgå i föreliggande undersökning. De beskrivningar som görs i katalogen baseras på en okulär besiktning av skulpturerna på plats i kyrkorna eller i museisamlingarna, och måste läsas i medvetande om denna begränsning.

Alla angivelser av höger och vänster är heraldiska (det vill säga från skulpturen sett). Med "figurens vänstra arm" avses således den arm som, från betraktaren sett, är till höger, och med "altarskåpets högra flygeldörr" avses den dörr som, från betraktaren sett, är till vänster.

Litteraturhänvisningarna till varje skulptur är i urval. Äldre beskrivningar, brev, konserveringsrapporter och liknande opublicerat material återfinns, där ingen-

ting annat anges, i Riksantikvarieämbetets Antikvarisk-Topografiska arkiv i Stockholm. Detta gäller också 1828 års inventering och Inventeringen 1918–1932.

*

1. **Arrie**, Oxie härad (*pl* 290, 291)

Arrie kyrka

grupp från altarskåp; 1510–1520-talet

ek

pietågruppen höjd: 88,5 cm

figurreliefen höjd: 55,5 cm

figurreliefen bredd: 62 cm

det större ornamentikfragmentet höjd: 21 cm

det större ornamentikfragmentet bredd: 113 cm

det mindre ornamentikfragmentet höjd: 21 cm

det mindre ornamentikfragmentet bredd: 49,5 cm

Grupp bestående av en pietåskulptur, en figurrelief, två fragment av arkitekturornamentik.

Pietågruppen: Modern sittande vänd åt vänster på en bred tron med höga gavelstycken. Huvudet lutat framåt. Ansiktet litet med mycket bred panna, ögonen små och brett placerade, munnen slutet med uppdagna mungipor. Livklädnad med åtsittande liv och långa veckrika armar. Mantel i skarpt brutna veck över vänster arm och framför benen. På vänster sida av huvudet ett huvuddok i en stor veckad flik. Sonen liggande över moderns knän med bålen vriden utåt. Vänster hand i moderns vänstra hand. Benen och höger arm slappt hängande. Kroppen mager och utmärglad. Ansiktet knotigt med hög panna, ögonen djupt liggande och slutna med en smal ögonskåra, munnen halvt öppen med neddragna mungipor. Höftkläde med kraftiga raka och brutna veck.

Figurreliefen: Kristus inför Pilatus. I mitten Kristus omgiven av sex manliga gestalter. En skäggig soldat med pansarkrage och ryggsköld griper om Kristus högra arm. I en dörröppning till höger en sjunde figur. Till vänster Pilatus på en tron. Bredvid Pilatus en gosse med ett tvättfat, på golvet en vattenkanna.

Två fragment av arkitekturornamentik: raka lister med rundade slingor i form av flikiga blad med knoppar och druvklasar.

Separat gjorda delar: sonens ben, huvuddokets flik bakom moderns hjässa, tronens framstycke på vänster sida samt gavelstyckena. Mellan framstycket och gavelstycket på vänster sida ett smalt skarvstycke. Baksidan urholkad. I moderns hjässa ett tapphål med kvarsittande tapp. Reliefen sammansatt av tre delar: vertikala skarvar genom Kristus vänstra sida och till höger om soldaten i reliefens mitt. Baksidan massiv.

Bemålningen är inte medeltida.

Sonens vänstra fot till hälften avbruten. Tronen mycket defekt. Näsorna skadade på tre figurer i reliefen.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 226; L Liepe 1992 a s 6; M Rydbeck 1947 s 249; O Rydbeck 1921 a s 26; O Rydbeck 1921 b s 162; H Wählin 1919 s 199

Pietà, relief and two architectural ornaments from reredos; 1510's–1520's; oak; colouring not medieval; defects slight.

2. Ask, Onsjö härad (pl 222)
LUHM 17281 b
pietà; 1400-talets andra hälft
ek
höjd: 110,5 cm

Modern sittande med överkroppen lutad åt höger. Ansiktet avlångt och grovt skuret, ögonen stora släta rundlar, munnen slutet med neddragna mungipor. Huvuddok över hjässan och i en grunt veckad våd framför halsen. Livklädnad med enkla raka veck. Mantel över skuldrorna och framför underbenen i grunda, raka och brutna veck, mitt fram ett tjockt v-veck, på höger sida en sicksackvåd. Sonen mycket mindre än modern, halvliggande med huvudet åt höger, lutat i moderns högra hand och vänt utåt. Ansiktet litet och trekantigt, ögonens konturer i relief, munnen halvt öppen med neddragna mungipor. Törnekronan virad. Höger arm hängande rakt ned, vänster arm liggande över höfterna. Bålen slät med rakt sidosår. Höftklädet kort. Benen hängande längs moderns vänstra sida. Bänken hög med profilerad framsida.

Två stycken i moderns högra sida separat gjorda. Bänkens sidostycken separat gjorda. Baksidan urholkad. I moderns hjässa ett tapphål med bortfallen tapp.

Staffering saknas.

Sliten och maskäten. Fingrarna på sonens högra hand samt tårna avbrutna. Ett stort stycke på vänster lår bortta.

LITTERATUR:
H Wåhlin 1919 s 181

Pietà; second half of 15th century; oak; no colouring; defects moderate.

3. Asmundtorp, Rönnebergs härad (pl 161)
LUHM 24265
kalvariegrupp; 1400-talets andra hälft
ek
Kristusfiguren höjd: 162 cm
Kristusfiguren bredd: 152 cm
Maria höjd: 123,5 cm
Johannes höjd: 120,5 cm

Kristusfigurens huvud lutat framåt och åt höger. Ansiktet långdraget och magert, ögonen spetsovaler med en längsgående ögonspringa, munnen halvt öppen med neddragna mungipor och övre tandraden skulpterad. Håret i testar framför skuldrorna. Törnekronan virad med omtag. Armarna raka och diagonalt utsträckta. Bålen lång med framskjutande bröstorg, smal markerad midja, rundad buk. Rakt sidosår. Lågt sittande höftkläde knutet mitt fram, på sidorna långa sicksackvåder. Benen brett satta med böjda knän, fötterna korslagda.

Sidofigurerna långsträckta och smala. Marias huvud vridet åt vänster. Händerna lyftade och knäppta framför bröstet. Nedanför vänster arm en bokpåse. Ansiktet litet, ögonen tätt sittande springor, munnen rak och slutet. På hjässan ett huvuddok, på sidorna om ansiktet i sicksackveck, framför bröstet i en båge. Livklädnad med längsgående obrutna veck, smalt midjeskärp. Mantel över skuldrorna och om höger arm, nedtill i en sicksackvåd och utstående v-veck.

Johannes stående med huvudet vridet åt höger, kroppen i en båge med höfterna förskjutna åt höger. Händerna lyftade med höger hand lagd över vänster framför bröstet. Ansiktet kantigt med bred haka, veck mellan ögonbrynen, munnen rak och slutet. Håret i kraftigt skårade korkskruvslockar. Livklädnad med längsgående obrutna veck. Mantel över vänster arm och i en båge från vänster arm till höger sida, nedtill i utstående v-veck och diagonala veck.

Törnekronans taggar separat gjorda. Kristusfigurens ryggsida urholkad. Sidofigurernas ryggsidor massiva. I sidofigurernas hjässor tapphål: hos Maria med delvis kvarsittande tapp, hos Johannes med bortfallen tapp. I Kristusfigurens hjässa inget tapphål. I sidofigurernas fotplattor djupa tapphål, hos Maria med kvarsittande tapp.

Rester av staffering. Karnationen rosa. På Kristusfiguren spår av rött blod i ansiktet, höftklädesfodret blått, törnekronan grön. Marias näsborrar och läppar röda, ögonen med brun kontur, ljus vita, grönaktig iris och svart pupill, huvuddoket förgyllt med vit bård, rött kant; dokets insida vit med ornamentik i rött, livklädnaden förgyllt med grönt foder, manteln blå med förgyllt kant, rött foder, bokpåsen och skärpet rött. Johannes hår mörkt, livklädnaden förgyllt med grönt foder, manteln röd med blått foder.

Törnekronans taggar borta, Kristusfigurens fingrar avbrutna, en nedhängande hårlock på höger sida skadad, sprickor framtill i bröstet, tårna skadade och avbrutna. Kors saknas. Yttersidorna på Marias händer avbrutna, fotplattan sprucken, ett stycke på höger sida borta. Johannes näsa avslagen, manteln multnad och delvis borta på vänster sida, ett stycke av fotplattan bortbrutet på vänster sida.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 56f, 60f, 135f; S Fernlund 1980 s 206; O Rydbeck 1943 a s 98

Calvary group; second half of 15th century; oak; medieval colouring partly preserved; defects moderate; cross missing.

4. **Baldringe**, Herrestads härad (pl 73)

Baldringe kyrka

krucifix; 1300-talets andra tredjedel

ek; huvudet annat träslag⁴

figuren höjd: 100 cm

figuren bredd: 86 cm

korset höjd: 168 cm

korset bredd: 104 cm⁵

Armarna diagonalt utsträckta, händerna öppna. Bålen fyllig och rak. Skuret sidosår saknas. Höftklädet knälångt med en stor rund knut på höger höft, utstående v-veck på vänster sida. Benen kraftiga, lätt böjda och korslagda. Det ursprungliga huvudet ersatt av sekundärt huvud. Ansiktet grovt utfört, litet och runt. Ögonen tätt placerade rundlar, munnen slutet, skägget en ojämn kant. Törnekronan stor och virad.

Kors med plan framsida, runda utsprång längs kanterna, rund mittskiva, i korsstammens övre ände en rund ändplatta med runda hörnblad.

Huvudet sekundärt, fogat till halsen med en snedfasad kil. Törnekronan separat gjord. Ryggsidan urholkad.

Bemålningen är inte medeltida.

Ursprungligt huvud borta. Höger hand sprucken. Nedre halvan av vänster arm avbruten (sekundärt förnyad). Båda fötterna spruckna. Höftklädets knut delvis avbruten. Tre ändplattor borta.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 96f, 167; J Barfod 1986 s 114; N G Bruzelius 1866 (opubl) s 67

Crucifix; second third of 14th century; oak – head secondary and in different kind of wood; colouring not medieval; defects moderate; three end tablets of cross missing.

5. **Barsebäck**, Harjagers härad (pl 267)

Barsebäcks kyrka

krucifix; 1510–1520-talet

ek

figuren höjd: 95 cm

figuren bredd: 75 cm

korset höjd: 190 cm

korset bredd: 144 cm⁶

Huvudet lutat framåt och åt höger. Ansiktet smalt, ögonen stora och djupt liggande, munnen slutet med neddragna mungipor. Törnekronan virad. Armarna diagonalt utsträckta, händerna slutna. Överkroppen vriden åt höger. Knäna högt uppdagna. Kroppen tunn och spenslig, lemmarna beniga. Djupt sidosår på bröstorgens underkant. Höftklädet virat om höfterna och mellan låren med kantiga djupa veck, på höger höft en stor ögleformad flik. Tånaglar och ådror i relief på fötterna.

Kors med plan framsida, upphöjda kantlister, rund mittskiva, tredelade spetsiga utsprång längs kanterna. Stora fyrpassformade ändplattor med liljeformade hörnblad, evangelistsymboler med skriftband: överst örn, nederst bevingad människa, på höger sida lejon, på vänster sida oxe. Mellan mittskivan och den övre ändplattan en smal svängd titulus med upprullade ändar. Nedtill en kort tapp.

På lårens undersida hål efter en (försvunnen) höftklädesflik, intappad i vänster höft. Ryggsidan massiv. Ryggslutet och lårens baksida flathugget.

Bemålningen restaurerad efter fragmentariska spår av ursprunglig (?) staffering.⁷

Skador 1915: två fingrar på vardera handen avbrutna, flera taggar i törnekronan borta, höftklädets utbuktande flik på höger sida skadad, alla utom fem av korsets utsprång borta, ett av hörnbladen på höger ändplatta avbrutet.⁸ Skador 1926: höger arm avbruten i armhålan, en

bit av armen borta, en bit av korsets mittskiva och korsstammens nedre del avbrutna.⁹ Alla saknade detaljer utom törnekronans taggar förnyade. En höftklädesflik på vänster höft borta. Korsstammen avkortad ovanför mittskivan.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 80ff, 159f; A Andersson 1980 s 226, 269; F Beckett 1926 s 186; E Hervius, R Holmberg 1972 s 62ff; L Liepe 1992 a s 6; M Rydbeck 1947 s 249; O Rydbeck 1921 a s 25; O Rydbeck 1921 b s 162; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 23

Crucifix; 1510's-1520's; oak; colouring restored to original (?) colours; defects moderate - missing parts renewed except for flap of loin-cloth on left side, thorns in the crown of thorns; upper part of cross stem shortened.

6. **Benestad**, Ingelstads härad (pl 38)

Benestads kyrka

krucifix; omkring 1300

lövträ (lind?)¹⁰

höjd: 85 cm

Endast huvud, bål och höftskynke återstår. Ögonrundlarna stora och släta, ögonbrynen diagonalt uppdragna. Håret i vågiga släta valkar på halsens sidor. Törnekronan stor och virad. Bröstkorgen lång och kraftig. Kort rakt sidosår. Höftkläde med smal vulst i midjan, mitt fram raka veck, på sidorna v-veck.

Rest av höger arm intappad i hål i skuldran. Ryggsidan urholkad.

Staffering saknas.

Starkt sliten. Armar och ben borta. Vänster skuldra och bakre delen av huvudet multnat, större delen av törnekronan borta. En spricka i nackens baksida sammanhållen med järnbeslag. Kors saknas.

LITTERATUR:

T Eriksson 1972 a; T Eriksson 1973 s 31

Crucifix; ca. 1300; hardwood (lime?); no colouring; badly damaged: arms and legs missing, shoulder and head on left side mouldered away; cross missing.

7. **Bjuv**, Luggude härad (pl 207)

Bjuvs kyrka

krucifix; senmedeltida

ek

figuren höjd: 87 cm

figuren bredd: 82 cm

korset höjd: 153 cm

korset bredd: 106 cm

Ansiktet stort och runt med kort haka, breda ögon, rak och sluten mun. Törnekronan liten och virad. Armarna långa och horisontalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Bålen oformligt lång och rak. Höftklädet rakt nedhängande från en midjevulst, på sidorna nedhängande ändflikar. Benen korta och rakt hängande, fötterna korslagda.

Kors med rundad framsida, upphöjda plana kantlister, halvcirkelformade utsprång längs kanterna, trepassformade ändplattor med rak profilerad kant. Tapp i nederänden.

Ryggsidan urholkad. Tapphål saknas i hjässan.

Bemålningen är inte medeltida. På korset bakom figuren enstaka rester av medeltida staffering: grönt, orangerött."

Samtliga tår på vänster fot avbrutna. Omfattande skador (åtgärdade vid konservering) efter vandalisering 1994.

Crucifix; late medieval; oak; no medieval colouring except for green, orange on the cross behind the figure; repaired after being vandalized in 1994.

8. **Bjällerup**, Torna härad (pl 127)

Bjällerups kyrka

tronande madonna; 1400-talets första del

ek

höjd: 87 cm

Maria sittande frontalt på en låg bänk med profilerade sidor och sittdyna. Marias ansikte ovalt och fylligt, ögonen utstående med kupade ögonlock, munnen rak och sluten. På hjässan en krona. Huvuddok i sicksackflikar framför skuldrorna. Livklädnad med grunda vertikala veck. Slätt midjeskäp. Mantel över skuldrorna, framför

underbenen i strutveck. I halsen ett stort runt spänne. Barnet stort och kraftigt proportionerat, sittande på moderns vänstra arm vänt åt höger med vänster fot mot moderns högra knä. Överkroppen naken, om höfter och ben ett kläde.

Spirorna i Marias krona samt figurens högra arm separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I Marias hjässa ett tapphål med kvarsittande tapp.

Bemålningen är inte medeltida.

Spirorna i Marias krona borta. Marias händer avbrutna (förnyade).¹² Brott eller skada av annat slag på barnets vänstra arm.

LITTERATUR:

Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne 1914 s 41; H Wåhlin 1921 s 145f

Seated Virgin and Child; first part of 15th century; oak; colouring not medieval; defects slight; hands of Virgin renewed.

9. Bjällerup, Torna härad (pl 196)

Bjällerups kyrka

krucifix; omkring 1500

ek

figuren höjd: 65 cm¹³

Huvudet lutat åt höger. Ansiktet smalt, ögonen släta med en smal bågformig skåra i underkanten, munnen slutet. Skägget långt och spetsigt, räfflat i vågiga lockar. Törnekronan bred och virad med omtag. Armarna tunna och diagonalt utsträckta, händerna öppna med lätt krökta fingrar. Bålen spenslig med framskjutande bröstorg, slätt mellangärde. Skuret sidosår saknas. Höftklädet kort, knutet mitt fram. Benen magra med uppdragna knän, stora korslagda fötter.

Ryggsidan massiv. Korset en kopia av kors från krucifix i Barsebäck (nr 5).

Bemålningen är inte medeltida.

Samtliga fingrar på höger hand och alla utom ett finger på vänster hand avbrutna (förnyade). Spricka i huvudets högra sida. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

N G Bruzelius 1880 (opubl) s 61; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 21

Crucifix; ca. 1500; oak; colouring not medieval; defects slight; cross secondary.

10. Bjäresjö, Herrestads härad (pl 87)

SHM 7136:3

riddarhelgon; 1300-talets slut

ek¹⁴

höjd: 49,5 cm

Helgonet stående med lyftade armar. Vänster ben framskjutet. På huvudet en toppig hjälm med diamantfasetterad kant. Pansarkrage i trubbig spets över bröstet. Ögonrundlarna släta, munnen liten och slutet. Harnesk med välvt bröstparti, indragen midja, höftskört. På höfterna ett brett diamantfasetterat bälte. Mantel från skuldrorna ned till fotplattan.

Ryggsidan massiv. Tapphål i hjälmens baksida.

Enstaka spår av staffering. Läpparna röda. På mantelns utsida och på höftbältet spår av förgyllning. Fotplattan grön.

Näsan avslagen. Båda armarna avbrutna. En stor bit av fotplattans främre stycke med höger fot avbruten.

LITTERATUR:

J C Jensen 1956 (opubl) s 304, 308ff; *Medieval Wooden Sculpture in Sweden* 4 s 104; O Rydbeck 1946 s 112; C R af Ugglas 1942; C R af Ugglas 1943

Holy knight; end of 14th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects moderate.

11. **Bjäresjö**, Herrestads härad (*pl* 201, 202)
krucifix, Bjäresjö kyrka; sidofigurer, SHM 7136:1, 2
kalvariegrupp; omkring 1500
ek
Kristusfiguren höjd: 182 cm
Kristusfiguren bredd: 155 cm
korset höjd: 205 cm
korset bredd: 230 cm
Maria höjd: 140 cm¹⁵
Johannes höjd: 141 cm¹⁶

Kristusfigurens huvud lutat framåt och åt höger. Ansiktet brett, ögonen smala springor, munnen halvt öppen med tänder i relief. Skägget i korkskruslockar, håret med liknande kraftig räffling. Tjock virad törnekrona. Armarna diagonalt utsträckta, händerna öppna med böjda fingrar. Bålen lång och spolformad, revbenen grova upphöjningar. Brett sidosår. Höftklädet kort, knutet mitt fram. Benen svagt böjda med korslagda fötter. Fötterna långa, huden i veck ovanför spikhålet. Kors med plan framsida, runda ändplattor med rundade hörnblad.

Maria stående med en svag lutning åt höger. Vänster hand lyftad mot bröstet, i höger hand en flik av manteln. Ansiktet fyrkantigt och fylligt, ögonen högt placerade, munnen rak och sluten. På hjässan ett huvuddok. Livklädnad med vida veckrika ärmarna. Mantel över skuldrorna, på sidorna i tjocka utstående v-veck.

Johannes stående frontalt. Vänster arm lyftad i midjehöjd, höger hand hållen mot kinden. Ansiktet bredlagt, fysiologi som Marias. Håret i parallella korkskruslockar till axlarna. Mantel draperad från höger sida till under vänster arm med tjocka brutna veck, på vänster sida över skuldran och ned på bröstet. Livklädnaden nedtill bruten över fötterna och fotplattan. Bälte i midjan, från bältet en bopåse med fyrkantiga beslag.

Kristusfigurens ryggsida massiv. Sidofigurernas ryggsidor grunt urholkade. I Kristusfigurens hjässa ett tapphål. Korsets ändplattor gjorda av sammanfogade delar.

Kristusfigurens bemålning är inte medeltida. På sidofigurerna rester av medeltida (?) staffering.¹⁷ Marias karnation ljus, huvuddoket vitt, livklädnaden mörkt grön med röda ärmarna och skärp, manteln gul med grått foder. Johannes karnation ljus, håret rödbrunt, manteln

ljuslila med mörkgrönt foder, livklädnaden vit med förgyllda ärmarna, bälte och bopåse röda.

Fyra fingrar på Kristusfigurens vänstra hand avbrutna (förnyade), flera taggar i törnekronan borta, korsstammens övre del avkortad. Tre fingrar på Marias vänstra hand avbrutna, en stor bit av fotplattan med vänster fot avbruten. Johannes hårlockar skadade på vänster sida, delar av fotplattan med vänster fot avbrutna, brott på manteln baktill på vänster sida.

LITTERATUR:

N G Bruzelius 1866 (opubl) s 40, 52; *Medieval Wooden Sculpture in Sweden* 4 1975 s 103f; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 23

Calvary group; ca. 1500; oak; on crucifix no medieval colouring; on mourning figures remains of medieval (?) colouring; defects slight; upper part of cross stem shortened.

12. **Bjärshög**, Bara härad (*pl* 270)

LUHM 24259

krucifix; 1510–1520-talet

ek

höjd: 98,5 cm

Huvudet lutat åt höger och framåt, vänster skuldra uppdragen. Ansiktet smalt och benigt med hög panna, markerade kindben. Ögonen djupt liggande diagonala springor med upphöjd ögonlockskant, munnen liten och något öppen. Håret i rundade, räfflade testar vid ansiktets sidor och framför höger skuldra. Törnekronan bred och virad. Bröstkorgen framskjutande med en hög avgränsning mot mellangärdet. Sidosåret litet och djupt. Midjan bred, höfterna rundade. Höftklädet diagonalt med en stor veckad våd från vänster till höger framför höfterna. Benen magra, rakt hängande med inåtvridna korslagda fötter.

Törnekronans taggar separat gjorda. Ryggsidan massiv. I hjässa flera borrhål utan tapp.

Bemålningen är inte medeltida.

Armarna borta. Törnekronan något skadad. Hårlock på vänster sida avbruten. Skulderpartiet multnat på höger sida. Höftklädets veckade våd sliten i kanterna. Fötternas nedre del avbruten. Kors saknas.

LITTERATUR:

O Rydbeck 1921 a s 23 n 1

Crucifix; 1510's–1520's; oak; colouring not medieval; defects considerable: arms and feet missing, shoulder mouldered away on right side; cross missing.

13. Björka, Färs härad (pl 139)

Björka kyrka

rester av helgonskåp med Johannes döparen; 1400-talets första del

figuren, sockeln ek; ryggbrädet, sockelns kantlist furu

figuren höjd: 100 cm

ryggbrädet höjd: 137 cm

ryggbrädet bredd: 37 cm

bottenplattan bredd: 35 cm

bottenplattan djup: 22 cm

sockelns sida höjd: 16 cm

sockelns sida djup: 27 cm

sockelns övre kantlist längd: 29,5 cm

Johannes döparen och rester av helgonskåp. Helgonet stående med lyftade händer och bara fötter brett isär. I vänster hand en bibel med klövarna från ett lamm (borta). Huvudet ovalt med hög rundad panna, ögonen smala och diagonala med kupade breda ögonlock. Långt skägg i räfflade lockar. Håret i en valk med grunda skårer runt hjässan. Mantel över skuldrorna, nedtill i djupa bågveck. Nedanför manteln en kamelhudsklädnad med huvud och klövar. Fotplattan hög och rundad.

Skåpet: Sockeln lådformad (endast höger sida och en kantlist original). Ryggbrädet rektangulärt och smalt. I ryggbrädets övre kant en fals och runda hål efter en baldakin.

I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Rester av staffering. Karnationen rosagrå, läpparna röda. Manteln förgylld med blått foder. Kamelhudsklädnadens insida röd. Bibeln röd. Ryggbrädet rött med mönster av förgyllda rosor. Lockarna på kamelhudsklädnadens utsida skulpterade i krederingen. Under stafferingen linneväv.

Djupa diagonala hack i pannan. Ett finger på höger hand avbrutet. Lammet på bibeln borta. Skåpet endast

bevarat i fragment (de saknade delarna av sockeln förnyade).

Remnant of shrine with St. John the Baptist; first part of 15th century; figure, socle oak, backboard of shrine and edging of socle pine; medieval colouring partly preserved; defects moderate; shrine preserved in part – missing parts of socle renewed

14. Björka, Färs härad (pl 200)

Björka kyrka

krucifix; 1400-talets senare del eller slut

figuren ljust lövträ; korset ek

figuren höjd: 144 cm

figuren bredd: 125 cm

korset höjd: 210,5 cm

korset bredd: 132,5 cm¹⁸

Överkroppen böjd något åt höger. Huvudet lutat mot höger skuldra. Ögonen smala springor, i ögonvråerna rynkor, munnen halvt öppen med urholkad munhåla. Hår och skägg i täta runda lockar. Törnekronan virad. Höger arm diagonalt utsträckt, vänster arm horisontal. Händerna öppna med krökta fingrar. Bröstkorgen kraftigt framskjutande, revbenen rundade upphöjningar. Diagonalt sidosår på bröstkorgens kant. Höftkläde knutet mitt fram med tjocka rundade veck. Benen böjda med korslagda fötter.

Korset plant med rakt avslutade korsarmar. Tituli sekundära.

Ryggsidan massiv. Inget tapphål i hjässan.

Rester av staffering. Karnationen gulbeige med mörkt rött blod vid och nedanför spikhålen i händer och fötter och i sidosåret. Ögonens övre konturer svarta, nedre konturer ljust bruna, ögonvitan ljus, iris grå. Hår och skägg mörkt; skägget avslutat mot kinderna med fint penslade linjer. Törnekronan grön. Höftklädesfodret blått. Korset blått. Under stafferingen linneväv.

Samtliga fingrar utom tummen på vänster hand och två fingrar på höger hand avbrutna. Framsidan sprucken.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 16, 61ff, 145ff; F Beckett 1926 s 186; C G Brunius 1850 s 553f; S Fernlund 1980 s 54; O Rydbeck 1921 a s 24; O Rydbeck 1943 a s 98

Crucifix; late or end of 15th century; figure light hardwood, cross oak; medieval colouring partly preserved; defects slight; titulus boards secondary.

15. **Björka**, Färs härad (pl 260, 261)

Björka kyrka

grupp från altarskåp; omkring 1500

ljus lövträ

grupp med den botfärdige rövaren och ängel höjd: 72 cm

den botfärdige rövaren höjd: 54 cm

ängeln höjd: 21,5 cm

den obotfärdige rövaren höjd: 54 cm

Sannolikt rester från korsfästelsescen i altarskåp. Rövaren fastbundna på T-formade kors. Den botfärdige rövarens ansikte vänt rakt fram. Den obotfärdige rövarens ansikte vänt uppåt. Ansiktena breda och knotiga. Ögonen runda och utstående med smala ögonspringor. Den botfärdige rövarens hår räfflat med raka parallella fåror. Den obotfärdige rövarens hår och skägg i stora runda lockar. Armarna böjda uppåt och bakåt över korsens tvärramar. Båda figurernas bröstorg kraftigt välvd. Figurerna nakna så när som på tätt smitande brokar. Höfterna rundade, benen grova och brett satta. Fötterna korslagda och sammanbundna.

Korsen grova trädstammar med avhuggna grenutskott. På en platta ovanför den botfärdige rövarens kors en knäböjande ängel, på armen rövarens själ som ett litet naket barn. Ängeln i alba med vid och veckad krage, långa armar. På skuldrorna hål efter vingar.

Rövarna gjorda i ett med korsen. Ängeln separat gjord. Ängels vingar separat gjorda. Ryggsidorna massiva. Inga tapphål i hjässorna.

Rester av staffing. Den botfärdige rövarens karnation rosa, håret mörkt, såren röda, brokarna blå. Ängels livklädnad förgylld. Korset och ängels fotplatta gröna, repen svarta. Den obotfärdige rövarens karnation gråvit, hår och skägg mörkt; i övrigt som den botfärdige rövaren.

Den botfärdige rövarens högra underarm, vänstra arm och vänster del av korsets tvärrarm avbrutna, höger fot skadad. Ängels vingar borta. Den obotfärdige rövarens näsa, högra arm och högra delen av korsets tvärrarm avbrutna, håret skadat på höger sida, två fingrar på vänster hand avbrutna, höger fot och vänster stortå avbrutna. Korsstammens nedre del sekundärt skarvad baktill. Dävlfiguren som har hämtat den obotfärdige rövarens själ borta.

LITTERATUR:

Se ovan nr 14.

Thieves from crucifixion scene in reredos; ca. 1500; light hardwood; medieval colouring partly preserved; defects considerable: arms of crosses and arms and feet of figures broken or damaged, wings of angel missing, devil with the soul of the unrepentant thief missing.

16. **Björnekulla**, Södra Åsbo härad (pl 14)

Björnekulla kyrka

krucifix; 1200-talets mitt

ek

figuren höjd: 137 cm

figuren bredd: 120 cm

korset höjd: 265 cm

korset bredd: 178 cm¹⁹

Huvudet böjt framåt och vridet åt höger. Ansiktet ovalt med hög slät panna, ögonen spetsovala med upphöjda ögonlockskanter, munnen rak och slutet. Skägget åtta runda lockar. Håret i vågiga slingor med upprullade ändar framför skuldrorna. Hjässpartiet med törnekronan sekundärt. Armarna diagonalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Bålen lång och flat med höfterna förskjutna något åt vänster, revben och muskulatur som raka skåror. Halvmånformat sidosår. Knälangt höftkläde i raka vertikala veck och v-veck, i midjan en löst virad bred vulst, på höger höft en uppstående knut, på sidorna rundade överhäng, nedanför midjeulsten en kortare horisontal våd. Benen kraftiga och korslagda, fötterna pekande rakt ned.

Kors med rundad framsida, upphöjda plana kantlister med ovala fördjupningar, rundade utsprång längs kan-

terna, rund mittskiva, fyrpassformade ändplattor med spetsiga hörnblad.

Ryggsidan urholkad. Hjässpartiet med ursprunglig kungakrona ersatt av senmedeltida hjässa och törnekrona.

Fragment av karnation och brun färg vid öronen. Röd korsstam. Spår av förgyllning med mörka ornament på höger ändplatta.²⁰

Ursprungligt hjässpärt och krona borta. Hål på höger sida vid halsen.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 37, 131, 170; H Wählin 1921 s 95ff

Crucifix; middle of 13th century; oak; slight remains of medieval colouring; top of the head and crown of thorns secondary; defects very slight.

17. Blentarp, Torna härad (pl 231)

LUHM 16931 b

manligt helgon; 1400-talets andra hälft

ljus lövträ

höjd: 102 cm

Figuren stående med överkroppen lutad åt höger, höger ben böjt. I vänster hand en bok. Ansiktet bredlagt med markerade kindben, ögonen breda spetsovaler med smala ögonlock, munnen rak och slutet. Mustasch, skägg och hår skårade med tunna böjda räfflor. Livklädnad med slätt liv, midjebälte, längsgående obrutna veck nedtill. Mantel över höger skuldra och i en båge från vänster sida till höger hand med utstående, kantigt brutna veck.

Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp.

Enstaka rester av staffering. Livklädnaden blå. Boken grön.

Mycket vittrad och sliten. Hjässan, skulderpartiet, vänster hand och boken, höger arm, veckens kanter samt fotplattan helt eller delvis bortmultnat. Näsan avslagen.

LITTERATUR:

O Rydbeck 1921 a s 24; H Wählin 1921 s 160 n 2

Male saint; second half of 15th century; light hardwood;

slight remains of medieval colouring; badly damaged: figure very weathered and worn.

18. Bolshög, Järrestads härad (pl 177)

Österlens museum 4232

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

höjd: 108 cm

Huvudet lutat framåt och åt höger. Ansiktet kantigt skuret, ögonen släta rundlar, skägget en valk på hakan. Törnekronan virad. Höger arm diagonalt utsträckt. Bröstkorgen kraftigt framskjutande, revbenen ojämna fördjupningar. Grunt sidosår. Höftklädet kort, knutet mitt fram. Benen grova och böjda med inåtvridna korslagda fötter. Fötterna breda, huden uppdragen i valk ovanför spikhålet.

Ryggsidan massiv. I hjässan tapphål med bortfallen tapp, i sätets undersida tapphål med kvarsittande tapp.

Enstaka rester av staffering under sentida övermålning. Karnationen beige. Törnekronan grön.

Vänster arm borta, höger arm lossnad. Fingrarna på höger hand avbrutna. Törnekronans taggar borta. Höger sida på höger fot avbruten. Kors saknas.

Crucifix; second half of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring beneath later painting; defects considerable: left arm missing, right arm broken off; cross missing.

19. Bolshög, Järrestads härad (pl 220)

Österlens museum 4232

stående Maria; 1400-talets senare del eller slut

ek

höjd: 80 cm

Figuren stående frontalt med händerna korslagda framför livet. Ansiktet stort och ovalt, ögonen släta rundlar, munnen liten och fyllig. Huvuddok över pannan och i breda sicksackflikar framför skuldrorna. Livklädnad med ett grunt vertikalt veck mitt fram. Mantel över skuldrorna, nedtill i tjocka, oformligt brutna veck.

Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp. I fotplattans undersida ett hål.

Enstaka rester av staffering. Karnationen grårosa. Livklädnaden blå.

Näsan avslagen. Fingrarna slitna, tre fingrar avbrutna.

St. Mary; late or end of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects slight.

20. **Bolshög**, Järrestads härad (pl 221)

Österlens museum 4232

manligt helgon; omkring 1500

ek

höjd: 81 cm

Figuren stående frontalt. Armarna lyftade, vänster hand hållen mot bröstet med raka fingrar. Ansiktet ovalt, ögonen breda med kupade ögonlock, munnen lågt placerad och halvt öppen. Håret slätt över hjässan, i vågor räfflade med djupa böjda skårar till skuldrorna. Livklädnaden lång, i platta veck ovanför midjebältet. Mantel över skuldrorna, nedtill på vänster sida i grunda brutna veck.

Höger hand separat gjord. Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp. I fotplattans undersida ett hål.

Enstaka rester av staffering. Livklädnaden grön. Manteln röd med blått foder.

Höger hand och en del av vänster arm och hand avbrutna. En flisa borta ur sockeln.

Male saint; ca. 1500; oak; slight remains of medieval colouring; defects moderate.

21. **Bolshög**, Järrestads härad (pl 236)

Österlens museum 4232 a

nådstol; 1500-talets början

ek

höjd: 77 cm

Gud fader sittande frontalt med lyftade armar. Huvudet stort, pannan hög och rundad, ögonen djupt liggande och spetsovala med ögonlockskanterna i relief. Skägget kraftigt, räfflat med grunda böjda skårar. Livklädnad i parallella brutna veck. Mantel över skuldrorna och från knäna i tjocka och kantigt brutna veck.

Faderns händer med krucifixet ursprungligen separat

gjorda. Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp.

Enstaka rester av staffering. Karnationen grårosa, ögonen med blå iris. Skägg och hår grått. Livklädnaden och manteln förgyllda på röd bolus. Manteln och livklädnadens foder rött.

Faderns händer och krucifixet borta. Fotplattan skadad framtill.

LITTERATUR:

G Bringéus 1992 s 3

Mercy Seat; beginning of 16th century; oak; medieval colouring partly preserved; defects considerable: hands of God the Father with crucifix missing.

22. **Borgeby**, Torna härad (pl 272)

försvunnet (förstört i brand 1915)

krucifix; 1500-talets början

ek²¹

höjd: 152 cm²²

Huvudet lutat åt höger. Ansiktet långsträckt med tunga drag, smala diagonala ögonspringor, slutna mun med neddragna mungipor. Mustasch, hår och skägg räfflade med djupa böjda skårar. Håret i två långa böjda lockar framför skuldrorna. Törnekronan bred och virad med tredelade omtag. Armarna diagonalt utsträckta, händerna halvt slutna med krökta fingrar. Bålen kraftig med höfterna förskjutna något åt höger, bröstkorgen framskjutande. Skuret sidosår. Höftklädet knutet mitt fram med platta brutna veck. Benen korta, rakt hängande med höger ben och fot framför vänster.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 104; A Andersson 1980 s 232; N G Bruzelius 1880 (opubl) s 18; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 24

Krucifix; beginning of 16th century; oak; destroyed in fire 1915

23. Borlunda, Frosta härad (pl 282)

LUHM 16072 c

krucifix; 1500-talets första hälft

ek

höjd: 72 cm

bredd: 69 cm

Huvudet lutat mot höger skuldra. Ansiktet bredlagt, ögonen släta rundlar med en böjd skåra i nederkanten, munnen sluten. Skägget runda lockar i platt relief. Håret en räfflad massa på huvudets sidor och framför höger skuldra. Törnekronan smal och virad med tre omtag. Armarna diagonalt utsträckta, händerna slutna med böjda fingrar. Skuldrorna muskulösa, bålen kraftig med framskjutande bröstorg och breda höfter. Diagonalt sidosår. Höftklädet kort och knutet mitt fram, på höger höft och fram till sicksackvikta ändflikar. Benen kraftiga, knäna böjda, fötterna korslagda och nedåtteckande.

Ryggsidan massiv. I hjässan inget tapphål.

Rester av staffering under sentida övermålning. Karinationen mörkt rosabeige, på kinderna mörkare rött.

Höger tumme avbruten. På höger sida sprickor. Vänster häl avbruten. Kors saknas.

LITTERATUR:

O Rydbeck 1921 a s 23 n 1

Crucifix; first half of 16th century; oak; remains of medieval colouring beneath later painting; defects slight; cross missing.

24. Borrby, Järrestads härad (pl 169)

LUHM utan inventarienummer

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

höjd: 190,5 cm

bredd: 192 cm

Huvudet vridet åt höger och lutat något framåt. Ansiktet stort och avlångt, ögonbrynen framskjutande, ögonen släta rundlar, munnen lågt placerad och öppen med neddragna mungipor och tungan och den undre tandraden i relief. Skägg och hår räfflade med grova böjda skåror. Törnekronan virad med tredelade omtag. Armarna horisontalt utsträckta, tjocka och stockliknande med ådror i

relief. Händerna stora med raka fingrar. Bålen långsträckt, bröstorgens spolförmad. Sidorsåret brett och diagonalt. Höfterna smala och raka. Höftklädet kort, horisontalt med grunda veck, på vänster höft en ändflik med tillbakavikta kanter. Benen kraftiga, brett satta med svagt böjda knän, fötterna korslagda.

Törnekronans törnen separat gjorda. Vänster ben gjort i flera delar. Ryggsidan urholkad.

Rester av kredering och linneväv under sentida övermålning.

Törnekronans taggar borta. Huvudet sprucket på vänster sida. Fingrarna avbrutna på vänster hand. Vänster fot avbruten, höger fot delvis borta. Kors saknas.

LITTERATUR:

Borrby kyrka i äldre beskrivningar 1943 s 35, 39; S Fernlund 1980 s 207; O Rydbeck 1921 a s 23 n 1

Crucifix; second half of 15th century; oak; remains of gesso and linen beneath later painting; defects moderate; cross missing.

25. Borrie, Herrestads härad (pl 203)

Borrie kyrka

krucifix; 1400-talets slut

ek

figuren höjd: 138 cm

figuren bredd: 124 cm

korset höjd: 230 cm

korset bredd: 184 cm

Huvudet lutat något framåt, vridet åt höger. Ansiktet brett, ögonen stora släta rundlar, munnen halvt dold av mustasch i trekantiga flikar över skägget. Håret i rundade testar på huvudets sidor. Törnekrona med fyrdelade omtag. Armarna kraftiga och diagonalt utsträckta, händerna stora och öppna, fingrarna krökta. Bröstorgens massiv och framskjutande, revbenen grova upphöjningar. Skuret sidosår saknas. Höftklädet kort, knutet mitt fram. Benen grova, fötterna stora och korslagda. Kors med plan framsida, rund mittskiva, rundade utsprång längs kanterna.

De yttersta delarna på bröstorgens och höftklädets vänstra sida skarvade med separat gjorda stycken. Ryggsidan massiv. Den främre delen av korsets nederände

och utsprången längs korsets kanter separat gjorda. Korsets ändplattor med evangelistsymboler sekundära.

Bemålningen är inte medeltida. Rester av linneväv på baksidan.

Vänster stortå avbruten (förnyad).

Crucifix; end of 15th century; oak; colouring not medieval – on the back remains of linen; defects very slight; end tablets of cross secondary.

26. Bosjökloster, Frosta härad (pl 101)

Bosjökloster kyrka

krucifix; 1400-talets första hälft eller mitt

ek

figuren höjd: 156 cm

figuren bredd: 160 cm

korset höjd: 290 cm

korset bredd: 230 cm²³

Huvudet lutat framåt, vridet åt höger. Ansiktet brett med hög fårad panna, ögonen djupt liggande rundlar med tunn ögonspringa. Mustasch i breda trekantiga flikar över kort tudelat skägg. Håret i en smal räfflad test framför höger skuldra. Törnekronan virad. Armarna långa med senor och blodådror som upphöjda strängar, händerna öppna med utspärrade fingrar. Bålen spolformad, revbenen täta upphöjningar. Litet rakt sidosår. Höftklädet virat omlott med tjocka utstående veck. Benen kraftiga och rakt utsträckta med korslagda nedåtpåkande fötter.

Kors med plan framsida, smala kantlister, fyrkantig mittskiva, fyrkantiga ändplattor, stora utsprång med tre vågiga blad längs kanterna.

Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål. Ett smalt ribbkors framför det större korset samt ändplattornas reliefer sekundära.²⁴

Bemålning saknas utom på krucifixets ändplattor: svaga spår av målade evangelistsymboler under relieferna.²⁵

Törnekronans taggar delvis borta. Ett finger på vänster hand avbruten. Flertalet av korsets utsprång avbrutna (förnyade vid konservering). Gloriaskiva på korsmitten borta.²⁶

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 58f, 150f; F Beckett 1926 s 185; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 21

Crucifix; first half or middle of 15th century; oak; no colouring except for on end tablets of cross: faint traces of painted evangelist symbols beneath the reliefs; defects moderate: halo of cross missing; several crockets of cross renewed.

27. Bosjökloster, Frosta härad (pl 242)

Bosjökloster kyrka

altarskåp; 1400-talets slut

corpus sidopartier höjd (utom predellan): 190 cm

corpus mittparti höjd (utom predellan): 243 cm

flygeldörrarna höjd: 190 cm

altarskåpet bredd totalt: 342 cm

corpus bredd: 170 cm

höger flygeldörr bredd: 85 cm

vänster flygeldörr bredd: 84 cm

predellan höjd: 44 cm

predellans överkant bredd: 208 cm

predellans nederkant bredd: 186 cm

reliefgruppen höjd i höger ytterkant: 83 cm

Johannes evangelisten i corpus höjd: 54 cm

reliefgruppen bredd nederkanten: 137 cm

Rektangulärt corpus med förhöjt mittparti. På corpus sidor ett par släta flygeldörrar, på det förhöjda mittpartiets sidor ett par mindre flygeldörrar. Längs corpus inre kanter spiralkolonetter på höga baser. I de övre hörnen breda svängda lister med näsor och två motställda asymmetriska bågar med korsblommor på spetsarna. I vinklarna mot corpus hörn triangelformade genombrytningar med infogade trepassornament. Överst i corpus förhöjda mittparti en tresidig baldakin: kraftiga kölbågar med rundbågar och korsblommor, ett bakomställt gotiskt fönsterverk. Längs corpus nederkant en smal nätverksfris med fiskblåsformad ornamentik. Predellans framsida slät med svängda kanter.

I corpus en korsnedtaganderelief med 18 figurer: Kristus, rövarena på T-formade kors, Gud fader i en molnsky ovanför Kristus kors, de sörjande och andra figurer nedanför. Kristus fästad vid korset med spikar genom fötterna och vänster hand, höger hand lösgjord. På höger

sida om korset Josef av Arimatea i hellång livklädnad, bälte med väska, mantel och huvudbonad, mottagande Kristus. På stege på vänster sida om korset en liten figur i harnesk med skulderstycken och armbucklor, lossande spiken i Kristusfigurens vänstra hand. Maria Magdalena omfamnande korset med ryggen vänd utåt, klädd i slöja, lång mantel. Rövarnas ställningar förvridna med armarna bakåtböjda över korsarmarna. Den obotfärdige rövarens ögon förbundna. Nedanför den botfärdige rövarens kors Johannes evangelisten med Maria, ytterligare tre kvinnor och en manlig figur. Samtliga i långa livklädnader och mantlar, på de kvinnliga figurerna uppdragna över hjässorna. Till vänster nedanför Kristus kors en soldat i hjälm och harnesk med knuten lyftad högerhand. Nedanför den obotfärdige rövaren en grupp om fyra manliga figurer, tre med huvudbonader och ämbetsdräkter: lång ärmrock över kort jacka, lång livklädnad med knäppning och mantel, respektive knappförsett överplagg och bälte med väska. Till vänster om Kristus kors en liten knäböjande stiftare bakom en vapensköld.

Figurerna långa och smalaxlade med stora huvuden, Kristus lång och muskulös. De manliga figurernas fysionomier bredlagda med låga pannor, ögonen breda, munarna raka och slutna, dragen runt munpartiet omsorgsfullt modellerade. De kvinnliga figurernas ansikten ovala, ögonen tätt sittande släta rundlar, mungiporna neddragna. Klädnaderna i kraftiga raka veck eller tunnare brutna veck, i Maria Magdalenas utbredda mantel rikare veckbildning i skarpt brutna trekantar.

Den stora figurgruppen gjord i två eller tre delar. Händer och andra mindre detaljer gjorda separat. Kristusfigurens kors gjort separat, rövarena gjorda i ett med sina kors.

Bemålningen är inte medeltida. Flygeldörrarna nymålade på 1580-talet (målningen kraftigt restaurerad).⁷⁷

Inga synliga skador.

LITTERATUR:

F Beckett 1926 s 233; E Cinthio 1969 s 125; L Liepe 1992 a s 8; L Liepe 1994 a s 113; U Otterstedt 1929 passim; M Rydbeck 1947 s 245; *Sockenbeskrivningar från Frosta härad* 1920 s 25; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 37f; E Wrangel 1921 s 248, 267ff

Reredos; end of 15th century; colouring not medieval; no visible defects.

29. Bromma, Herrestads härad (pl 63)

LUHM 16070 b

manligt helgon; 1200-talets början

ek

höjd: 116 cm

Helgonet stående frontalt med lyftade armar. På vänster arm rester av attribut (en bok?). Huvudet sekundärt men medeltida. Ögonen antydde med släta rundlar, munnen slutet med fyllig underläpp. Skägget parallella rundade testar. Utstående öron. Håret en tjock slät massa. Klädnaden hel och slutet med grunda diagonala och u-formade veck framtill och på sidorna. Nederkanten diagonal. Nedtill en livklädnad i parallella vertikala veck. Under fötterna en mänsklig underliggare på rygg.

Huvudet sekundärt tillfogat. Höger hand, attributet på vänster hand och underliggarens huvud separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp.

Fragmentariska rester av staffering. Klädnaden förgyllad på röd bolus. Livklädnaden skiftande i blått, rosa, violett. Övrig bemålning och klädnadens nuvarande förgyllning eftermedeltida.

Det ursprungliga huvudet borta. Näsan skadad. Höger hand avbruten. Attributet i vänster hand borta. Underliggarens huvud och fötter avbrutna.

LITTERATUR:

J Barfod 1986 s 117; C A Nordman 1964 s 85; E Nyborg 1977 s 179 n 39; H Wählin 1921 s 103

Male saint; beginning of 13th century; oak; slight remains of medieval colouring beneath later painting; head secondary; defects moderate.

29. Bromma, Herrestads härad (*pl* 58)

LUHM 16070 a

biskopshelgon; 1200-talets första hälft eller mitt
ek

höjd: 88 cm

Biskopen sittande frontalt på en låg bänk med lyftade händer. Ansiktet avlångt, ögonen små och spetsovala med ögonlockskanter i relief, munnen rak och sluten med fyllig underläpp. Skägget smala vågiga upphöjningar på hakan. Håret en tjock vågig massa bakom öronen. Mitran låg och rak. Kort uppstående amictus. Mässhake i grunda och täta bågveck, mellan knäna stramare och djupare veck, på sidorna framför bänken täta vertikala veck och sicksackvåder. Nedanför mässhaken en rakt avslutad dalmatika. Albans nederkant i släpveck över fötterna och fotplattan.

Händerna och bänkens sidostycken separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med delvis kvarsittande, multnad tapp.

Rester av kredering, enstaka färgspår. Läpparna röda. Bänkens sidor gröna.

Mitrans spetsar avbrutna. Näsan skadad. Händerna borta. Stycken ur fotplattans sidor avbrutna. Sprucken, vittrat och sliten, framför allt nedtill.

LITTERATUR:

T Eriksson 1976 s 52 n 1; E Nyborg 1977 s 179 n 39; H Wählin 1921 s 124f

Holy bishop; first half or middle of 13th century; oak; slight remains of medieval colouring, gesso; defects moderate; figure weathered and worn.

30. Bromma, Herrestads härad (*pl* 144)

LUHM 16070 c

pietà; 1400-talets första del

ek

höjd: 83,5 cm

Modern sittande på en bred bänk med överkroppen och huvudet lutat åt höger. Ansiktet litet, ögonen stora och släta med rak övre kontur, munnen liten och sluten med fylliga läppar. Huvuddok med tandad framkant på hjäs-

san, i tjocka, sicksackvikta våder på sidorna och i en båge framför bröstet. Livklädnad med slätt liv. Omfångsrik mantel över armarna, från knäna i rika våder av tjocka uveck och strutveck, nedtill i långa släpveck över sockeln. Sonen liggande på rygg med ansiktet vänt utåt. Ansiktet knotigt, ögonen djupt liggande släta rundlar, munpartiet framskjutande, munnen rak och sluten. Skägget räfflade korta lockar. Håret en oregelbundet vågig valk på höger sida. Törnekronan virad. Bålen rak, mellangärdet insjunket. Smalt och rakt sidosår. Höftklädet horisontalt med långsgående veck.

Sonens huvud med moderns högra hand under nacken samt benen separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I moderns hjässa ett tapphål med kvarsittande tapp.

Bemålningen är inte medeltida.

Moderns vänstra hand avbruten. Ett stycke av sonens panna och törnekronan på höger sida borta. Sonens näsa skadad. Sonens armar och ben avbrutna.

LITTERATUR:

H Wählin 1919 s 194f

Pietà; first part of 15th century; oak; colouring not medieval; defects moderate.

31. Bromma, Herrestads härad (*pl* 102)

Bromma kyrka

krucifix; 1400-talets första del

ek

figuren höjd: 71,5 cm

figuren bredd: 55 cm

Kroppen hängande i en svag båge åt höger med bålen något vriden åt höger. Huvudet lutat framåt och åt höger. Ansiktet litet, pannan hög, hakan kort och framskjutande. Anletsdragen summariskt skurna. Håret i en smal nedhängande test på höger sida. Törnekronan virad med stora taggar. Armarna kraftiga och böjda med senor och blodådror i relief, händerna öppna med svagt krökta fingrar. Bålen lång och spolformad, revbenen täta rundade upphöjningar, på buken grunda korsande linjer. Skuret sidosår saknas. Höftklädet korslagt med kraftiga veck, på vänster höft en knut med nedhängande ändflik. Benen knotiga, rakt utsträckta. Fötterna korslagda, ned-

åtpekande med upphöjda åsar från spikhålen till tårna

Ryggsidan massiv. Korset sekundärt.

Bemålningen är inte medeltida.

Tre fingrar på höger hand och fyra fingrar på vänster hand avbrutna. Vänster sida på höger fot avbruten. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

H Wählin 1919 s 194 n 2

Crucifix; first part of 15th century; oak; colouring not medieval; defects slight; cross secondary.

32. **Brunnby**, Luggude härad (pl 39)

LUHM 18595

krucifix; omkring 1300

ek

figuren bruten i två stycken; höjd övre stycke: 43,5 cm
höjd nedre stycke: 58 cm

Överkroppen vriden åt vänster. Huvudet nedsjunket mot höger skuldra. Ansiktet avlångt, ögonen antydda som släta upphöjningar, munnen liten och slutet med rundad underläpp. Skägget en slät upphöjning. Håret en oartikulerad massa till skuldrorna. Bröstkorgen rak och platt, revbenen raka skåror. Brett sidosår. Höftklädet i tjocka utstående v-veck mitt fram, i midjan en veckad vulst. Benen böjda med knäna riktade åt höger, höger ben lagt framför vänster. Fötterna nedåtpekande

I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp. Ryggsidan urholkad.

Rester av kredering.

Mycket skadad. Armarna avbrutna. Kronan borta. Figuren i två stycken: bålens och höftklädets vänstra sida samt ett stycke av mellangärdet och buken framtill borta. Tårna skadade och slitna. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 132f; O Rydbeck 1921 a s 25; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 19; H Wählin 1921 s 98 n 1

Crucifix; ca. 1300; oak; remains of gesso; badly damaged: crown and arms missing, trunk broken in two parts and partly missing; cross missing.

33. **Brunnby**, Luggude härad (pl 212, 213)

Brunnby kyrka

stående madonna; 1400-talets slut

ek

höjd: 162,5 cm

Maria stående med vänster ben något framskjutet och böjt. Ansiktet ovalt, pannan hög och slät. Ögonen smala springor i grund relief. Kring hjässan ett diadem av släta och pärlbesatta band. Håret i tjocka lockar räfflade med djupa s-formade skåror. Livklädnaden löst hängande med fyrkantig ringning. Mantel över skuldrorna, nedtill i stora och täta brutna veck. Barnet naket, halvliggande med huvudet åt höger i moderns famn. Endast barnets underkropp och lår återstår i original. Buken rundad med naveln som en grund cirkel. Benen brett satta.

Ryggsidan urholkad från strax nedanför skuldrorna. I Marias hjässan ett tapphål med delvis kvarsittande, multnad tapp. Marias händer möjligen separat gjorda.

Enstaka rester av staffering. Marias hår förgyllt. Spår av kredering inuti mantelvecken.

Marias händer och barnets överkropp och underben borta. Marias ansikte, hjässan, hals och ringning skadade. Draperingens nedre partier slitna och multnade (ersättningar för de skadade och saknade delarna nytillverkade i gips 1910).

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 235, 269; S Fernlund 1980 s 99; U Haastrup 1994 s 27, 32; L Liepe 1994 a s 117f

Standing Virgin and Child; end of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects considerable: hands of Virgin and head, upper part of the body and legs of Child missing, face and chest of Virgin damaged (missing and damaged parts renewed in plaster).

34. **Brågarp**, Bara härad (pl 124)

Brågarps kyrka

tronande madonna; 1400-talets början

ek

höjd: 82 cm

Maria sittande frontalt på en låg bänk med profilerade sidor. Huvudet stort. Ansiktet ovalt och fylligt, ögonen stora släta rundlar, munnen liten och sluten. På hjässan en krona. Håret räfflat med djupa c-formade skårar, vid tinningarna två rundade testar. Livklädnaden samman dragen strax nedanför barmen. Mantel över skuldrorna, från knäna i strutveck och ett långt diagonalt veck ned till fotplattan. Fällan i en omegakontur framför vänster underben. Barnet i en livklädnad med stora djupa veck framför benen, sittande frontalt på moderns vänstra knä. Ansiktet brett med runda kinder, ögonen ovala släta upphöjningar.

Den främre delen av Marias huvud, kronan med spiror och figurens händer separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I Marias hjässa ett tapphål med bortfallen tapp.

Staffering saknas.

Marias högra hand och kronans spiror avbrutna. Marias hjässa sprucken. Barnets näsa och båda armar avbrutna. Fotplattan sliten och skadad. Nederdelen sprucken och medfaren med spår av reparationer; kraftigt spricka på höger sida (sekundärt igenfylld).

LITTERATUR:

N G Bruzelius 1878 (opubl) s 35; M Rydbeck 1942 s 166; O Rydbeck 1917 a s 121; O Rydbeck 1921 a s 29; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 41; E Wrangel 1915 s 126f; E Wrangel 1917–1918 s 130

Seated Virgin and Child; beginning of 15th century; oak; no colouring; defects moderate.

35. **Brågarp**, Bara härad (pl 89)

LUHM 18636 a

krucifix; 1400-talets början

ek

höjd: 83 cm

Huvudet vridet åt höger och lutat framåt. Ansiktet stort, pannan hög och fårad, ögonbrynen diagonala och framskjutande, ögonen stora släta upphöjningar, munnen slutet med fyllig underläpp. Skägget tudelat, skårat med breda böjda räfflor. Håret i en lång spetsig test med parallella längsgående räfflor framför höger skuldra. Törnekronan virad. Bålen platt och spolformad, revbenen parallella raka upphöjningar. Skuret sidosår saknas. Höftklädet draperat omlott med kraftiga bågveck, på sidorna långa nedhängande sicksackväder. Benen böjda med långa underben, fötterna inåtvridna och korslagda.

Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Mörkt rosa karnation under sentida övermålning.

Armarna borta. Törnekronans taggar och en bit av törnekronan mitt fram borta. Högra fotens vänstra sida och vänstra fotens högra sida avbrutna. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 66, 68ff, 154; N G Bruzelius 1878 (opubl) s 35; L Liepe 1994 b; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 20

Crucifix; beginning of 15th century; oak; remains of medieval colouring beneath later painting; defects moderate: arms missing, feet broken; cross missing.

36. **Brönnestad**, Göinge härad (pl 119)

Brönnestads kyrka

krucifix; 1400-talets första hälft eller mitt

ek

figuren höjd: 123 cm

figuren bredd: 121,5 cm²⁸

Huvudet vridet åt höger. Ansiktet kantigt skuret, ögonbrynen diagonalt uppdragna, ögonlockens konturer i relief, munnen halvt öppen med neddragna mungipor och skulpterad övre tandrad och tunga. Skägget en slät tudelad valk. Törnekronan bred med omtag. Armarna diagonalt utsträckta med senor och blodådror som upphöjda längsgående strängar. Händerna öppna med krökta fingrar. Bålen spolformad, revbenen rundade upphöjningar. Skuret sidosår saknas. Höftklädet draperat från sida till sida med bågformade veck, på höger höft en

nedhängande ändflik. Benen korta och tunna, knäna böjda, fötterna korslagda.

Huvudets främre del separat gjord. Ryggsidan massiv. Korset sekundärt.

Bemålningen är inte medeltida.

Brott på höger ben ovanför knäet och på båda fötterna vid spikhålen. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 59, 64, 98, 158; F Beckett 1926 s 184; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 22

Crucifix; first half or middle of 15th century; oak; colouring not medieval; defects slight; cross secondary.

37. Brösarp, Albo härad (pl 60)

LUHM 16708 a

biskopshelgon; 1200-talets senare del eller slut ek

höjd: 96 cm

Figuren sittande frontalt på en bred bänk med profilerade sidor. Händerna lyftade. Halsen rak och kraftig. Ansiktet bredlagt, ögonen släta rundlar, munnen rak och sluten med fyllig underläpp. Skägget rundade upphöjningar, håret en tjock vågig massa, öronen stora. Mitran låg och rak. Vid uppstående amictus, mässhake i grova lamelliknande v-veck framför livet och underbenen, från armarna breda sicksackvåder. Nedtill en dalmatika i vertikala veck. Albans nederkant i släpveck över fötterna och fotplattan.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Staffering saknas.

Mycket sprucken, vittrad och sliten. Händerna borta. Mitrans övre del avbruten. Näsan skadad. Mitt fram ovanför vänster ben ett stort hål. Flera bitar avbrutna från fotplattan.

LITTERATUR:

T Eriksson 1976; E Nyborg 1977 s 179 n 39; H Wählin 1921 s 103f

Holy bishop; late or end of 13th century; oak; no colouring; defects considerable: hands missing, figure very worn and weathered.

38. Brösarp, Albo härad (pl 52)

LUHM 16708 b

tronande madonna; 1300-talets början

ek

höjd: 106 cm

Maria sittande frontalt. Ansiktet ovalt med runda kinder, ögonen stora släta rundlar, munnen rak och sluten med fyllig underläpp. Håret en tätt veckad massa. På bakhuvudet ett dok, på hjässan en slät kronring. Livklädnad med slät halsbård. Mantel omlott över livet i långa, svagt böjda veck, från knäna och framför bänken i täta vertikala veck, på vänster sida en sicksackvåd, över fotplattan en mjukt s-formad kontur. Barnet sittande på moderns vänstra knä vänt åt höger. Knäna böjda, höger fot stödd mot moderns högra knä. I vänster hand ett klot, höger arm lyftad mot moderns bröst. Huvudet ovalt, halsen kraftig. Ögonen släta rundlar, munnen rak och sluten. Håret en veckad massa. På hjässan en låg kronring. Lång livklädnad i skarpa v-veck över livet, nedtill i raka och svängda veck.

Kronornas spiror separat gjorda. Marias ryggsida urholkad. I Marias hjässa ett tapphål med kvarsittande tapp.

Staffering saknas.

Kronornas spiror borta. Marias högra hand avbruten. Hål framtill mellan Marias underben samt på vänster sida.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 34; J Barfod 1986 s 114; F Beckett 1926 s 115; T Eriksson 1976; C A Nordman 1964 s 83f; E Nyborg 1977 s 179 n 39; E Nyborg, V Thomsen 1993 s 178f; E Nyborg, V Thomsen 1994 s 49; B Skans 1991 s 99, 107; C R af Ugglas 1915 s 171 n 6; H Wählin 1921 s 98ff, 115, 120, 156

Seated Virgin and Child; beginning of 14th century; oak; no colouring; defects slight.

39. **Brösarp**, Albo härad (pl 74)
LUHM 16708 c
biskopshelgon; 1300-talets mitt
ek
höjd: 118 cm

Figuren stående frontalt med lyftade händer. Ansiktet ovalt, ögonen breda och spetsovala med ögonlock i relief, munnen rak och sluten. Håret släta rundningar vid ansiktets sidor. Mitran hög och vid med infulae. Bred amictus. Mässhake i bågformade, tätt åtsmitande veck. Nedanför mässhaken en dalmatika, längst ned en alba i släpveck över fotplattan.

Armarna separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp.

Rester av kredering.

Näsan avbruten. Armarna borta. Vecken vid armarnas yttersidor slitna. Fotplattan skadad framtill.

LITTERATUR:

T Eriksson 1976 s 51 n 1

Holy bishop; mid 14th century; oak; remains of gesso; defects moderate.

40. **Brösarp**, Albo härad (pl 319)
LUHM 16708 d
apokalyptisk madonna; 1500-talets första del⁹⁰
ek
höjd: 131 cm

Maria stående på månskärans med överkroppen lutad åt höger, höfterna förskjutna åt vänster och höger ben lutat åt höger. Ansiktet runt med hög panna, ögonen spetsovala med kupade ögonlock, kinderna fylliga, munnen bred och sluten, hakspetsen framskjutande. Håret i två tjocka, tätt räfflade valkar ned till skuldrorna. På hjässan rester av en krona. Livklädnadens ringning fyrkantig, livet åtsittande, nedanför barmen ett slätt skärp, ärmarna vida och veckrika, kjolen i stora, skrynkligt brutna veck. Över skuldrorna en mantel i kantigt ovala veck. På månskärans en bred rundad tåhätt. Barnet naket, sittande vänt halvt åt höger på Marias vänstra arm. Ansiktet runt med drag som moderns. Bröstkorgen slät, buken rundad.

En hårslinga på Marias högra sida ursprungligen separat gjord. Ryggsidan urholkad. I Marias hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Staffering saknas.

Mycket vittrad och sliten. Kronan till stor del borta. Hårslinga på höger sida avbruten. Fingrarna på Marias högra hand, barnets armar och månskärans spetsar avbrutna. Hål från baksidan på vänster sida.

Apocalyptic Madonna; first part of 16th century; oak; no colouring; defects considerable: figure very worn and weathered.

41. **Bårslöv**, Luggude härad (pl 171)
Bårslövs kyrka
krucifix; 1400-talets andra hälft
ek
figuren höjd: 70 cm
figuren bredd: 61 cm
korset höjd: 126,5 cm
korset bredd: 91 cm

Överkroppen lutad något åt höger. Huvudet böjt framåt, vridet åt höger. Ansiktet långdraget och grovt skuret med djupa fåror över kinderna. Ögonen högt placerade med en smal springa i relief, munnen halvt öppen. Skägget en oartikulerad valk. Törnekronan virad. Armarna korta, händerna nästan helt slutna. Bålen lång, bröstkorgen kraftigt välvd. Horisontalt sidosår. Höftklädet kort och knutet mitt fram, på vänster höft en nedhängande veckad våd. Benen magra och korta, knäna böjda, fötterna korslagda.

Kors med rundad framsida, plana kantlister, rund mittskiva, trepassformade utsprång längs kanterna. Runda ändplattor med trekantiga hörnblad, evangelistsymboler i relief: överst örn, nederst ox, på höger sida bevingad människa, på vänster sida lejon.

Ryggsidan massiv. Inget tapphål i hjässan.

Bemålningen är inte medeltida.

Törnekronans taggar borta. Vänster hands fingrar och två fingrar på höger hand avbrutna. Vänsterfotens högra sida avbruten. Korsets översta ändplatta skadad. Utsprången på vänster tvärarm och ett hörnblad på den ne-

dersta ändplattan avbrutna (skadade delar på korset förnyade).

LITTERATUR:

T Mårtensson 1963 s 223f

Crucifix; second half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects moderate – damaged parts of cross renewed.

42. **Båstad**, Bjäre härad (pl 210)

S:ta Maria kyrka, Båstad

tronande madonna; 1400-talets andra hälft

ek

höjd: 82 cm

Maria sittande frontalt. Armarna lyftade. Ansiktet stort och ovalt, pannan mycket hög, ögonen kulformade. Håret en slät massa, på hjässan en kronring. Livklädnad med slätt liv, brett skärp. Mantel över skuldrorna, framför underbenen i grunda, raka och brutna veck. I halsen ett stort fyrpassformat spänne. Barnet naket, klumpigt format, sittande till hälften vänt åt höger på moderns vänstra knä med höjda armar, böjda ben.

Marias högra hand separat gjord. Ryggsidan urholkad.

I Marias hjässa ett tapphål med bortfallen tapp.

Staffering saknas.

Marias högra hand och barnets vänstra arm och vänstra ben avbrutna (förnyade). Spirorna på Marias krona avbrutna. En spira eller liknande i Marias högra hand borta. Nederdelen sliten, multnad.

Seated Virgin and Child; second half of 15th century; oak; no colouring; defects moderate; right arm of Virgin and left arm and left leg of Child renewed.

43. **Båstad**, Bjäre härad (pl 206)

S:ta Maria kyrka, Båstad

krucifix; 1400-talets andra hälft eller slut

ek

figuren höjd: 65 cm

figuren bredd: 60 cm

korset höjd (inklusive tapp): 138 cm

korset bredd: 94 cm

Krucifix infogat i altarpupsats från 1700-talet. Kroppen svagt böjd, höfterna förskjutna åt vänster. Huvudet lutat åt höger. Ansiktet långdraget, ögonen högt placerade, munnen halvt öppen med skulpterad tunga. Skägget tudelat, krusat med jämna vågiga skåror. Törnekronan virad. Armarna diagonalt utsträckta, händerna öppna med lätt krökta fingrar. Bröstkorgen framskjutande med rundade sidor. Horisontalt sidosår. Höftklädet kort och knutet mitt fram, på höger sida en nedhängande veckad flik. Benen smala och böjda, fötterna korslagda.

Kors med plan framsida, rund mittskiva, rundade utsprång längs kanterna, fyrpassformade ändplattor. Nedtill en decimeterlång tapp av samma bredd som korsstammen.

Ryggsidan massiv.

Bemålningen är inte medeltida.

En bit av hjässan och törnekronan borta på höger sida. Fingrarna avbrutna på båda händerna. Vänster häl avbruten.

Crucifix; second half or end of 15th century; oak; colouring not medieval; defects moderate.

44. **Båstad**, Bjäre härad (pl 198)

LUHM 17543 b

krucifix; 1400-talets slut eller omkring 1500

ek

höjd: 154 cm

bredd: 158 cm

Huvudet lutat mot höger skuldra. Ansiktet smalt och avlångt, ögonbrynen framskjutande, ögonen djupt ligande rundlar med diagonala ögonspringor i nederkanten, munnen bred och öppen med neddragna mungipor och den övre tandraden i relief. Skägg med breda böjda skåror. Håret kantigt räfflade spirallockar, på höger sida i en slinga framför skuldran. Törnekronan virad. Armarna nästan horisontalt utsträckta och svagt böjda, händerna öppna med raka fingrar. Bröstkorgen smal med slät framsida, revbenen breda diagonala upphöjningar. Brett sidosår. Höftklädet kort och knutet mitt fram med stora runda veck, framtill en bred veckad flik, på höger höft en längre ändflik. Benen tunna, brett satta med svagt böjda knän. Fötterna inåtvridna, korslagda.

Törnekronans taggar separat gjorda. Höger del av vänster fot separat gjord. Ryggsidan massiv. Inget tapphål i hjässan.

Enstaka rester av staffering. Sidosåret rött. Munöppningen röd. Rester av kredering. På höftklädet linneväv.

Huvudet och halspartiet illa sprucket och skadat, stycken av hjässan mitt fram och på höger sida borta. Törnekronans taggar avbrutna. Näsan avslagen. Hårlock på höger skuldra skadat. Fingrarna på båda händerna avbrutna. Vänster arm sprucken vid skuldran. Ändfliken på höger höft sliten och skadat. Två tår på höger fot avbrutna, höger sida på vänster fot borta. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 54f, 60, 103, 141

Crucifix; end of 15th century or ca. 1500; oak; slight remains of medieval colouring, gesso and linen; defects moderate; cross missing.

45. Bösarps, Skytts härad (pl 32)

LUHM 24195

krucifix; 1200-talets andra hälft

ek

höjd: 102 cm

Bålen och benen vridna något åt höger. Halsen lång, nästan horisontalt utsträckt. Huvudet vänt åt höger. Ansiktet litet och smalt med hög panna, ögonen smala springor med ögonlockens konturer i relief, munnen liten och sluten. Skägget avlånga upphöjningar. Öronen stora och ovala. Håret i spetsiga slingor på skuldrorna. Höger arm diagonalt utsträckt och något böjd, handen öppen med raka fingrar. Bålen rak och platt, revbenen smala skåror. Skuret sidosår saknas. Höftkläde med täta och skarpa, raka, diagonala och u-formade veck, i midjan en smal veckad vulst, på höger sida en uppstående knut med nedhängande ändflik, nedanför vulsten en kortare horisontal våd med sicksackslingrande kant, fällen brant diagonal. Höger ben hängande lutat åt vänster framför vänster ben. Fötterna smala, nedåttekande.

Kronan separat gjord. Benens nedre del och fötterna separat gjort. I hjässan ett litet borrhål utan tapp. Ryggsidan urholkad.

Bemålningen är inte medeltida.

Vänster arm och kronan borta. Fyra fingrar på höger hand avbrutna. Stortån på höger fot avbruten.

Crucifix; second half of 13th century; oak; colouring not medieval; defects moderate; left arm and crown missing; cross missing.

45. Bösarps, Skytts härad

LUHM 24195

kors från krucifix; senmedeltida

ek

korsstammen höjd: 159 cm

korsarmarna bredd: 66–67 cm

Tre fragment från kors: korsstam, tvärarm i två delar. Plan framsida, svagt upphöjda kantlister, rundade utsprång längs kanterna, rund mittskiva, fyrpassformade ändplattor med spetsiga hörnblad.

Enstaka rester av staffering under sentida övermålnings. Korsets kanter röda.

Korsstammens ändar avsågade.

Fragments of cross from crucifix; late medieval; oak; remains of medieval colouring beneath later painting; ends sawn off.

47. Dalby, Torna härad (pl 238)

Dalby Heligkorskyrka

trätavla med Kristi anlete; 1400-talets slut eller omkring 1500

ek

tavlan utom ramen höjd: 61 cm

tavlan utom ramen bredd: 43,5 cm

ramen höjd: 67 cm

ramen bredd: 52 cm

Kristusansiktet höjd: 40,5 cm

Tavla med Kristusansikte i relief. Själva tavlan sammanfogad av två bräder, omgiven av snedställd ramlist. Kristusansiktet kraftfullt modellerat med rundad panna, ögonen djupt liggande med rak nedre och svängd övre kant och breda kupade ögonlock, näsan kraftigt framskjutande. Mustasch i två stora trekantiga flikar på ömse

sidor om skägg i två symmetriska lockar, räfflade med djupa s-formade skårar. Hår i rundade spiralräfflade slingor vid ansiktets sidor, längst ned tre–fyra runda lockar. Gloria med avlånga, radiellt utstrående fördjupningar med rundade ändar, längst upp och på sidorna fyrpass.

Träpluggar från ursprunglig sammanfogning delvis bevarade (tavlan i dag sammanfogad med järnspik).

Enstaka rester av staffering. I ansiktet rester av kredering, näsborrarna röda. Hår och skägg brunt. Bakgrunden blågrön. Ramen röd med mönster av (mörknade) rosor.

Kristusansiktets näsa maskäten. Tavlans nederkant skadad.

LITTERATUR:

S Anjou 1980 s 20; C G Brunius 1850 s 568; N G Bruzelius 1880 (opubl) s 64f; J Åkerman 1828 s 137

Tablet with the Holy Face; end of 15th century or ca. 1500; oak; remains of medieval colouring; defects slight.

48. Dalby, Torna härad (pl 237)

LUHM 13184 b

S:t Sebastian; 1400-talets slut eller omkring 1500 ek

figuren höjd inklusive fotplattan: 146 cm

höjd totalt: 169,5 cm

Överkroppen lutad åt höger. Huvudet lutat åt vänster. Höger arm lyftad ovanför huvudet, vänster arm vriden bakom ryggen. I pannan och över hela kroppen hål efter pilar. Ansiktet benigt, ögonen stora spetsovaler med ögonlockens konturer i relief, kinderna insjunkna, munnen liten och sluten, hakspetsen framskjutande. Håret stora, brett skårade lockar. Bröstkorgen kort med rundade sidor, revbenen breda upphöjningar. Höftklädet lagt omlott, tätt smitande om länderna med grunda brutna veck, breda veckade våder på lårens baksida. Benen böjda med utåtvridna knän. Bakom figuren en trädstam med lutning åt höger, kraftigt utskjutande grenutväxter.

Vänster arm och en trädgren på vänster sida separat gjorda. Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Bemålningen är inte medeltida.

Pilarna borta. Näsan skadad. Höger arm avbruten. Fingrarna på vänster hand skadade. Ytterkanten på höger fot och tårna på vänster fot avbrutna. En gren på trädets högra sida och en gren på vänster sida delvis avbrutna.

LITTERATUR:

S Anjou 1980 s 20; N M Mandelgren 1866 avsnitt 4

St. Sebastian; end of 15th century or ca. 1500; oak; colouring not medieval; defects moderate.

49. Dalby, Torna härad (pl 298)

Dalby Heligkorskyrka

S:t Olof; 1500-talets början

ek

höjd: 84 cm

Figuren sittande med huvudet vridet åt vänster. Armarna lyftade, i vänster hand ett ciborium. Ansiktet bredlagt, pannbenet framskjutande, ögonen spetsovala med ögonlockens konturer i relief, munnen rak och sluten. Hår och skägg räfflade med raka parallella fåror. På hjässan en krona. Buktande bröstharnesk med kort höftskört. Mantel över skuldrorna och från knäna i tjocka platta veck. Mellan helgonets fötter en drake. Halsen lång och slät, riktad åt vänster med ett krönt skägglöst manshuvud. På fotplattans främre kant stora tretåiga tassar.

Drakens hals och huvud separat gjorda. Ryggsidan massiv. I S:t Olofs hjässa ett tapphål med bortfallen tapp.

Enstaka rester av staffering. Mantelfodret ljusrött. Bänkgavelns främre kant svart. Rester av kredering.

Spirorna på S:t Olofs krona borta. Höger hand och spetsen på höger fot avbrutna. Kraftiga sprickor från hjässan till skuldrorna och mitt fram mellan benen. Drakens näsa och krona skadade.

LITTERATUR:

S Anjou 1980 s 20; N G Bruzelius 1880 (opubl) s 63; F B Wallem 1947 s 91f

St. Olof; beginning of 16th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects moderate.

50. **Dalköpinge**, Skytts härad (pl 36)

Dalköpinge kyrka

krucifix; omkring 1300

ek

figuren höjd: 85 cm³⁰

Huvudet vridet åt höger. Ansiktet brett med slät panna, ögonen smala och högt placerade, munnen halvt öppen. Skägget kort, räfflat med vågiga skårar. På hjässan en avfasning för en krona. Armarna diagonalt utsträckta. Bålen rak och platt, revbenen parallella upphöjningar. Sidosåret brett och rakt. Höftklädet långt, höger del framtill dragen diagonalt över vänster, mitt fram kraftiga v-veck, i midjan en slät vulst, på höger höft en tjock ändflik. Benen smala, rakt hängande med höger ben lagt framför vänster. Fötterna korslagda, nedåtpekande.

Kronan och höftklädesfliken på höger höft separat gjorda. På ryggsidan två urholkningar: från skuldrorna till midjan och från midjan till höftklädets nederkant, skilda åt av ett horisontalt utsprång. Händer och kors sekundära.

Bemålningen är inte medeltida.

Kronan borta. Underarmar och händer avbrutna (förnyade). Höftklädesfliken på höger höft avbruten. Två tår på vänster fot avbrutna. Ursprungligt kors saknas.

Crucifix; ca. 1300; oak; colouring not medieval; crown missing; defects moderate: lower part of arms plus hands renewed; cross secondary.

51. **Djurröd**, Gärds härad (pl 64)

LUHM 16710 e

biskopshelgon; 1200-talets slut

ek

höjd: 94,5 cm

Figuren stående frontalt med lyftade armar. Ansiktet litet och grovt skuret, ögonen breda spetsovaler med kupade ögonlock, munnen liten och sluten. Håret en slät valk. Mitran rak med en slät bård längs kanterna och mitt fram. Mässhake med antydde tjocka v-veck i grund relief. Nedtill en alba i tre tjocka böjda veck över fotplattan.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp.

Staffering saknas.

Båda armarna avbrutna. Fotplattan sliten och delvis avbruten.

Holy bishop; end of 13th century; oak; no colouring; defects moderate.

52. **Djurröd**, Gärds härad (pl 64)

LUHM 16710 f

S:t Dionysius; 1200-talets slut

ek

höjd: 99 cm

Figuren stående frontalt. I vänster hand övre delen av ett avhugget huvud med mitra. Ansiktet runt och grovt skuret, ögonen smala springor med kupade ögonlock i relief, munnen liten och sluten. Håret en slät valk vid ansiktets sidor. Mitran rak med en slät bård längs kanterna och mitt fram. Mässhake med antydde tjocka v-veck i grund relief. Dalmatika med hög slits synlig på vänster sida. Alba i raka obrutna veck ned till fotplattan.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp.

Staffering saknas.

Höger arm och bakre spetsen på mitran avbrutna.

St. Dionysius; end of 13th century; oak; no colouring; defects moderate.

53. **Djurröd**, Gärds härad (pl 309)

LUHM 16710 d

Anna-själv-tredje; 1500-talets första del

ek

höjd: 56 cm

S:ta Anna sittande med huvudet vridet åt höger. I knäet Jesusbarnet (borta). Ansiktet brett och grovt skuret, ögonen smala springor, över kinderna veck, munnen lågt placerad och sluten med fylliga läppar. Över hjässan ett kraftigt veckat dok, framför hakan och halsen ett halslin. Livklädnad med slätt liv i raka parallella veck. Mantel över skuldrorna och knäna, nedtill i stora, skrynkligt brutna veck. Maria stående på höger sida, vänd åt vän-

ster. Armarna lyftade. Huvudet mycket litet. Anletsdrag motsvarande S:ta Annas. Håret i stora, brett räfflade slingor bakom ryggen. På hjässan en hög kronring. Livklädnadens liv åtsittande, ärmarna vida och veckiga, kjolen i raka parallella veck. Mantel över skuldrorna, på höger sida i skrynkligt oformliga veck.

Yttre delen av S:ta Annas vänstra arm separat gjord. Ryggsidan urholkad. I S:ta Annas hjässa ett tapphål med kvarsittande tapp.

Enstaka rester av kredering.

Vittrad och sliten. Jesusbarnet borta. Spirorna på Marias krona avbrutna. S:ta Annas händer och Marias vänstra hand avbrutna.

St. Anne with Virgin and Child; first part of 16th century; oak; slight remains of gesso; defects considerable: figure weathered and worn, Child missing, hands of St. Anne and left hand of Virgin missing.

54. **Djurröd**, Gärds härad (pl 283)

LUHM 16710 a

krucifix; 1500-talets första hälft

ek

figuren höjd: 73 cm

korset höjd: 108 cm

Huvudet lutat mot höger skuldra. Ansiktet brett, ögonbrynen diagonalt uppdragna, ögonen smala skårar mellan kupade ögonlock, i de yttre ögonvråarna rynkor, munnen liten och något öppen. Hår och skägg djupt skårade korkskruvslockar, framför höger skuldra en nedhängande test. Törnekronan virad. Bålen kort, höfterna breda. Sidosåret grunt och smalt. Höftkläde knutet mitt fram med långsgående upphöjda veck, på höfterna långa nedhängande, skrynkligt veckade ändflikar. Låren kraftiga, underbenen långa och smala. Fötterna inåtvridna och korslagda. Huden i valk nedanför spikhålet.

Korsstam med slät framsida.

Ryggsidan massiv. I hjässan inget tapphål.

Rester av staffering under sentida övermålning. Karnationen rosa med röda blodspår i pannan och på fötterna. Håret mörkt. Höftklädet förgyllt med blått foder, grön framkant. Korset grönt.

Armarna borta. Höftklädets ändflik något skadad på

höger sida. Båda stortårna avbrutna. Korsets tvärmarm borta, korsstammens övre del avbruten.

Crucifix; first half of 16th century; oak; remains of medieval colouring beneath later painting; defects moderate: arms missing, cross arms missing, upper part of cross stem broken off.

55. **Djurröd**, Gärds härad (pl 370)

LUHM 16710 b

stående madonna; odaterad

ek

höjd: 84 cm

Figuren stående frontalt. Livklädnad med långsgående obrutna veck. Mantel över skuldrorna, i en båge över midjan, framför nederdelen i tre stora grunda v-veck. Barnet sittande på moderns högra arm med kropp och ben riktade åt vänster, huvudet vridet bakåt åt höger. Naket, klumpigt proportionerat.

Ryggsidan urholkad.

Staffering saknas.

Mycket skadad. Marias huvud och vänstra arm borta. Stort hål på vänster sida. Vittrad och sliten.

Standing Virgin and Child; oak; no colouring; badly damaged: head and left arm of Virgin missing, figure weathered and worn.

56. **Djurröd**, Gärds härad (pl 371)

försvunnen (stulen 1992)

kvinnligt helgon; odaterad

höjd: 41 cm³¹

Figuren stående frontalt. I vänster hand en bok. På hjässan rester av en krona. Lång livklädnad. Mantel sammanhållen framför halsen och draperad från vänster sida till höger hand med utstående bågveck.

Mycket sliten och multnad; anletsdrag och finare detaljer utplånade. Vänster hand avbruten. Nederdelen delvis borta.

Female saint; badly damaged: figure very weathered and worn, lower part missing; figure stolen 1992.

57. Eljaröd, Albo härad (pl 7)

LUHM 16073 c

tronande madonna; 1100-talets slut eller omkring 1200
lind³²

höjd: 84 cm

Maria sittande frontalt med lyftade händer. Huvudet litet, ansiktet fyrkantigt med raka kinder, bred haka. Ögonen stora släta spetsovaler med markerade konturer, munnen liten och sluten. Håret som en slät hjälm ned till halsen (sekundärt avkortat). På hjässan en slät kronring med urtag för spiror. Axlarna smala, överkroppen lång och rak. Livklädnad med slät bred halsbård, svagt blusande, grunda veck, midjeskärp. På varje knä veck som en rund ristad kontur och två bågformade linjer. Framför underbenen mycket grunda, spetsiga v-veck. Nederkanten i en omegaformad kontur över fotplattan. Kort mantel med ett par grova obrutna veck över skulderna och överarmarna.

Stol med hela rektangulära sidostycken med diagonal överkant. Hörnstolpar med fyrkantig genomskärning, spiralformad ändknopp. Sidostyckena upptill och nedtill kantade av breda lister, på mitten en slät tvärså i relief. Ryggstyckets övre kant svängd.

Kronspetsarna, Marias händer och Jesusbarnet ursprungligen separat gjorda; Jesusbarnet ursprungligen fäst med tre spikar i moderns sköte. Stolens sidostycken och bakstycke separat gjorda; bakstycket fäst med tre trätappar i figurens ryggsida. Ryggsidan nedtill urholkad. I Marias hjässa ett tapphål med kvarsittande tapp. Marias huvud sekundärt omarbetat: håret avhugget i höjd med halsen, i hakan ett djupt jack.

Ovanpå äldre, bortskrapad staffering rester av staffering från senare medeltid. På halsen rester av beigerosa karnation. Livklädnaden troligen ljust gråvit med mörkare ornamentik, blått ärmfoder, blå halsbård. Manteln försilvrad med metallsilver. På baksidan rester av kredering och rödockra. Tronsidornas kantlister röda, mittfältet vitgula med ornamentik i vitt.³³

Jesusbarnet borta. Kronans spiror avbrutna. Höger hand avbruten, fingrarna på vänster hand avbrutna. Fotplattan sprucken och skadad.

LITTERATUR:

F Beckett 1926 s 113; T Eriksson 1973 s 30; T Eriksson 1974; T Eriksson 1976 s 35, 40; L Liepe 1992 a s 2; E Nyborg 1977 s 169, 179 n 39; P Nørlund 1950 s 57; O Rydbeck 1943 a s 88; P Tångeberg 1986 s 5 n 2; H Wählin 1921 s 69ff, 153

Seated Virgin and Child; end of 12th century or ca. 1200; light hardwood; remains of late medieval colouring covering removed older colouring; defects moderate: Child missing; head secondarily reworked: hair cut off, notch cut in chin.

58. Eljaröd, Albo härad (pl 59)

LUHM 16073 b

biskopshelgon; 1200-talets mitt
ek

höjd: 82 cm

Figuren sittande frontalt på en bred bänk med profilerade sidor. Händerna lyftade, höger hand i en välsignande gest med två böjda fingrar. Ansiktet smalt, ögonen spetsovala med ögonlockens konturer i relief, munnen rak och sluten med tunna läppar. Skägget som rundade urtag på hakan. Håret en slät massa bakom öronen. Mitran låg och rak. Vid uppstående amictus, mässshake med grunda och lösa u-formade veck framför livet och över armarna, från knäna i tjockare v-veck. Dalmatika och alba draperade över bänken i kraftiga vertikala veck.

Huvudet separat gjort. Ryggsidan urholkad. I hjässa ett tapphål med bortfallen tapp.

Rester av staffering. På mässhakens framsida fragment av förgyllning på röd bolus. Mässhakens foder grönt. Dalmatikan röd med blått foder. Alban vit. Skorna svarta. Bänksidorna med fördrivningar i grått, rött och grönt. Linneväv vid vänster hand.

Vänster hand borta, fingrarna på höger hand avbrutna. Amictus kant skadad. Flera hål vid höger arm. Höger bänksida borta. Stycken av fotplattan på höger sida och mitt fram borta.

LITTERATUR:

T Eriksson 1976; E Nyborg 1977 s 179 n 39; H Wählin 1921 s 123f

Holy bishop; mid 13th century; oak; medieval colouring partly preserved; defects moderate.

59. **Eljaröd**, Albo härad (pl 34)

Eljaröds kyrka

krucifix; 1200-talets mitt eller andra hälft
ek

figuren höjd: 64,5 cm

figuren bredd: 55 cm

korset höjd: 153 cm

korset bredd: 96 cm

Överkroppen lutad något åt vänster. Huvudet vridet åt höger. Ansiktet flackt skuret, dragen summariskt återgivna. På hjässan en krona med omväxlande större och mindre spetsar. Armarna diagonalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Överkroppen bred och rak med bröst- och bukmuskulaturen i stora flata plan. Skuret sidosår saknas. Höftkläde med raka och svängda veck, i midjan en rikt veckad midjevulst, på höger höft en stor utstående knut, nedanför vulsten en kortare veckad våd, fällen diagonal. Benen böjda, höger ben lagt framför vänster.

Korsstam med plan framsida, avfasade kanter, korsarmar med rundad framsida, plana kantlister, cirkelrunda utsprång längs kanterna, cirkelrund mitt, fyrkantiga ändplattor med runda fördjupningar. Nedtill en kort tapp.

Ryggsidan grunt urholkad.

Bemålningen är inte medeltida.

Kronans spiror skadade (troligen delvis förnyade).

Crucifix; middle or second half of 13th century; oak; colouring not medieval; defects slight – spires of crown probably renewed.

60. **Eljaröd**, Albo härad (pl 56)

Eljaröds kyrka

tronande madonna; 1200-talets andra hälft eller slut
ek

höjd: 138 cm

Maria sittande frontalt med lyftade armar. Ansiktet ovalt med slät panna, ögonen smala med ögonlockskon-
turer i grund relief, munnen liten och slut. Håret

smala vågor, på hjässan ett huvuddok. Livklädnad med slät halsbård. Mantel omlott framför livet, från knäna och framför sittbänken i långa obrutna veck, mantelfäl-
len i en sicksackformad kontur över fotplattans högra sida. Livklädnadens fäll i omegaformad veckning på fot-
plattans vänstra sida. Barnet i en lång livklädnad med
bågformade veck mellan knäna, sittande vänt halvt åt
höger på moderns vänstra knä. Höger ben stött mot mo-
derns högra knä. Högerarmen lyftad mot madonnans liv,
i vänster hand ett klot. Huvudet litet, kroppen lång-
sträckt. Ögonen släta rundlar, munnen rak och slut. Håret en slät hjälm på hjässan.

Ryggsidan djupt urholkad. I Marias hjässa ett tapphål
med bortfallen tapp.

Rester av staffering. Karnationen gråbeige. Marias
huvuddok vitaktigt. Livklädnaden röd med mörknat
mönster av fembladiga rosor. Manteln förgylld med
blått mantelfoder. På barnets nu mörknade dräkt svaga
spår av rosenmönster. På bänksidorna spår av röd och vit
bemålning. Under stafferingen linneväv. Ansiktena del-
vis ommålade i nyare tid.

Övre delen av spiran i Marias högra hand avbruten.
Marias fotspetsar och fotplattans framsida borta. Krafti-
ga sprickor på flera ställen.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 34f; T Eriksson 1974 s 14; T Eriks-
son 1976; L Liepe 1992 a s 2; C A Nordman 1964 s 83; E
Nyborg 1977 s 169, 179 n 39; O Rydbeck 1921 a s 45; H
Wählin 1921 s 98, 101f, 115, 156

*Seated Virgin and Child; second half or end of 13th centu-
ry; oak; linen and medieval colouring partly preserved, in
faces later repainting; defects slight.*

61. **Elleköpinge**, Villands härad (*färgpl* 11, *pl* 239)

S:ta Maria kyrka, Åhus³⁴

altarskåp; 1400-talets andra hälft

ek

altarskåpet höjd (utom predellan): 173 cm

altarskåpet bredd totalt: 162 cm

corpus bredd: 132,5 cm

flygeldörrarna bredd: 64 cm

predellan höjd: 40,5 cm

predellans överkant bredd: 213 cm

predellans nederkant bredd: 141 cm

corpus mittfigurer höjd: 103–106 cm

helgonfigurerna i flygeldörrarna höjd: 60–67 cm

Rektangulärt corpus med ett par flygeldörrar. I corpus övre del en arkitektonisk ornamentik med tre tresidiga baldakiner i flera våningar: nederst kraftiga kölbågar, i mitten gotiskt fönsterverk, överst tunn rankornamentik i nedåtvända rundbågar. Mellan baldakinerna hängande strävpelare. Mellan helgonfigurerna strävpelare med spiralvidna kolonnetter med mindre figurer (borta) och fialer med korsblommor. Längs corpus nederkant en plan sockel delad i tre segment av korta strävpelare. I flygeldörrarnas övre kant enklare ornamentik med kölbågar med liljeformade spetsar, inuti bågarne rankverk, överst ett gotiskt fönsterverk. Predellans framsida slät med insvängda kanter.

I corpus tre stående kvinnliga helgon. I flygeldörrarna åtta mindre helgon, två och två i dubbla rader (sex figurer återstår). Helgonen i corpus: Maria Cleophas med fyra barn (till höger), madonnan (i mitten), Maria Salome med två barn (till vänster). Alla tre stående frontalt med ett barn på höger eller vänster arm, övriga barn vid fötterna. Fysionomierna långdragna med höga rundade pannor, ögonen släta rundlar, munnarna små och slutna. Maria Cleophas med huvuddok, Jungfru Maria krönt, Maria Salome med turbanliknande huvudbonad. Löst fallande livklädnader. Mantlar draperade i stora v-formade och diagonala veck. Jesusbarnet och barnet på Maria Cleophas arm nakna, de tre barnen vid Maria Cleophas fötter med långa livklädnader, Johannes evangelisten i Maria Salomes famn med öppen livrock, Jakob d ä vid Maria Salomes fötter med pilgrimshatt, lång livrock, käpphäst.

Flygeldörrarnas helgon: S:ta Barbara med torn i vänster hand; S:t Andreas med andreakors; S:t Mattias med yxa; S:ta Dorotea med korg; två kvinnliga helgon. De kvinnliga helgonen krönte, i övrigt som de tre stora figurerna. De två manliga helgonen med stora skägg, bredlagda fysionomier, långa livklädnader, midjebälten, mantlar.

Kronornas spiror och Jesusbarnets vänstra arm separat gjorda. I hjässorna taphål. Ryggsidorna massiva.

Rester av staffering. Karnationen blekrosa med röda kinder och läppar. Ögonen med mörka konturer, blåvit ögonvita, mörk iris. Mantlarna förgyllda på röd bolus. Livklädnaderna förgyllda (Jungfru Maria, ett av Maria Cleophas barn, tre av flygeldörrarnas helgonfigurer), röda (Maria Salome, ett av Maria Cleophas barn, två av flygeldörrarnas helgonfigurer), mörkt gröna (Maria Salome, en av flygeldörrarnas helgonfigurer). Mantelfodret rött eller blått. På flera dräkter dekorativa guldbårder (Johannesbarnets livrock, Maria Salomes livklädnad nedtill, de manliga helgonens bälten).

Skåpets insida förgylld på röd bolusgrund. Arkitekturornamentiken förgylld med detaljer i rött och blått. Bakom arkitekturornamentiken ursprungligen färgat papper: rött i corpus, blått i flygeldörrarna.³⁵ Under stafferingen linneväv.

På predellan en målning med två svävande änglar hållande en svetteduk med Kristi anlete.

Två mindre helgonfigurer bortta. Små figurer som har stått på kolonnetter i corpus bortta. Näsorna på flera figurer skadade eller avslagna (Jungfru Maria och Jesusbarnet, två av barnfigurerna hos Maria Cleophas, barnet Jakob d ä, S:ta Barbara, ett av de kvinnliga helgonen). Kronornas spiror avbrutna. Höger hand avbruten på fyra figurer (barnet på Maria Cleophas arm, barnet längst fram på höger sida om Maria Cleophas, barnet bredvid S:ta Dorotea i vänster flygeldörr, ett av de kvinnliga helgonen), vänster hand avbruten på ett av de kvinnliga helgonen. Jesusbarnets högra fot avbruten. Fotplattan på ett av de kvinnliga helgonen skadad, fotplattan på det andra kvinnliga helgonet skadad och en täpspets avbruten. Arkitekturornamentiken illa skadad: det finare rankverket helt eller delvis bortbrutet, i den högra flygeldörrrens nedre del helt bortta.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 184; F Beckett 1926 s 160f; E Cinthio 1969 s 125; L Liepe 1992 a s 8; U Otterstedt 1929 s 13, 19, 24f; M Rydbeck 1947 s 243; M Rydbeck 1949 s 70; O Rydbeck 1921 a s 28; O Rydbeck 1924 s 77; O Rydbeck 1943 b s 18; P Tångeberg 1986 s 138 n 212; *Utsättning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 34; E Wrangel 1921 s 253ff (hos samtliga utom L Liepe 1992 a som ett arbete från S:ta Maria kyrka i Åhus).

Reredos; second half of 15th century; oak; medieval colouring partly preserved; defects moderate: two smaller saints missing.

62. Emmislöv, Göinge härad (pl 285)

Emmislövs kyrka

krucifix; 1500-talets första hälft

figuren höjd: 73 cm³⁶

Överkroppen lutad aningen åt höger. Huvudet lutat framåt, vridet åt höger. Ansiktet brett, ögonen smala springor mellan kupade ögonlock, munnen liten och sluten med framskjutande underläpp. Skägget i räfflade lockar. Törnekronan stor och virad. Armarna diagonalt utsträckta, händerna öppna med krökta fingrar. Skulderpartiet muskulöst, bröstkorgen framskjutande, mellangärdet indraget. Skuret sidosår saknas. Höftklädet virat horisontalt om länderna med kraftiga raka och brutna veck, på höger höft en rund knut med spetsig nedhängande flik, bakom vänster lår en ändflik. Benen långa och magra, knäna knotiga. Fötterna breda, korslagda.

Ryggsidan massiv. Korset sekundärt.

Bemålningen är inte medeltida.

Fingrarna avbrutna på båda händerna. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

Utsättning af äldre kyrklig konst från Skåne 1914 s 23

Crucifix; first half of 16th century; colouring not medieval; defects slight; cross secondary.

63. Everöd, Gärds härad (pl 116)

Östra Sönnarslövs kyrka

krucifix; 1400-talets första hälft

ek

figuren höjd: 82 cm

figuren bredd: 79 cm

korset höjd: 187 cm

korset bredd: 127 cm

Huvudet böjt framåt, vridet åt höger. Ansiktet smalt med magra kinder, ögonen släta rundlar, munnen halvt öppen. Skägget i spetsiga flikar. Håret kantigt formade testar framför skuldrorna. Törnekrona med fyrdelade omtag. Armarna diagonalt utsträckta, händerna öppna med krökta fingrar. Bålen kraftig. Bröstkorgen välvd, buken rundad. Revbenen grunda upphöjningar. Kort rakt sidosår. Höftklädet lågt placerat, draperat i båge från höft till höft, på höger sida en knut med en nedhängande flik i flera våder. Benen böjda, fötterna inåtvridna och korslagda.

Kors med plan framsida, snedfasade kanter, stora rundade utsprång längs kanterna, rund mittskiva, fyrpassformade ändplattor med hörnblad som rätvinkliga utskott i svicklarna. Nedtill en lång tapp.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Bemålningen är inte medeltida.

Nackpartiet skadat. Fingrarna avbrutna på båda händerna. Hårslinga på vänster sida avbruten. Höger stortå delvis borta. Ett av korsstammens utsprång avbrutet.

LITTERATUR:

L Liepe 1992 a s 5

Crucifix; first half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects moderate.

64. Everöd, Gärds härad (pl 323)

Everöds kyrka

relief från altarskåp; 1500-talets första del

ek

Kristusfiguren höjd: 70 cm

Kristusfiguren bredd: 66 cm

skulpturgruppen höjd i vänster ytterkant: 107 cm

skulpturgruppen bredd: 109 cm

Relief med korsfästelsescen: Kristus flankerad av de två rövarena, tolv figurer nedanför. Korsen T-formad. De korsfästa proportionellt mindre än figurerna i förgrunden. Kristus lång och muskulös, fysionomi och muskulatur noggrant modellerat, höftklädet i två veckrika flikar. Rövarens ställning förvridna med armarna bakåtböjda över korsarmarna, fötterna fritt sparkande. Fysionomier grova med slokmustascher, lemmarna knotiga. Längst fram nedtill Maria, framåtlutad med utslagna händer, stödd av Johannes. I gruppen av sörjande ytterligare två kvinnor: Maria Magdalena i hornförsedd huvudbonad samt en kvinna med knäppta händer och huvudet täckt av manteln. Nedanför korsen fyra soldater i olika slag av rustningar och ytterligare tre manliga figurer, tittande eller pekande upp mot de korsfästa. Längst fram en sittande manlig skrivare i hatt och mantel, i vänster hand ett bläckhorn, skrivande med pensel på dokument (titulus?) i knäet.

Gestalerna välproportionerade, fysionomierna individualiserade, gestiken varierad. De kvinnliga figurernas ansikten runda och släta, ögonen smala springor, munarna små och slutna. De manliga figurernas anletsdrag kraftfullt modellerade med veck i ögon- och munpartierna, skägg och lockfall av växlande utförande. Ett par av de manliga figurernas fysionomier groteskt överdrivna, grimaserande. Mantlar och livklädnader i stora tygsjok med styvt brutna veck.

De korsfästa figurernas armar och kors samt Kristusfigurens utböljande höftklädesflikar separat gjorda. De korsfästa figurernas ryggsidor massiva. Den stora figurgruppen gjord i två delar med en skarv genom Mariafiguren. Detaljer – vapen, skrivarens pensel, vänster arm på soldaten till vänster – separat gjorda. Figurgruppens ryggsida grunt urholkad.

Reliefen placerad i ramverk från 1600-talets första hälft.

Bemålningen är inte medeltida.

Fingrarna avbrutna på några figurer. Främre kanten på figurgruppens fotplatta skadad och skarvad.

LITTERATUR:

W Andersson 1938 s 47; C G Brunius 1850 s 544; E Cinthio 1969 s 125; L Liepe 1992 a s 9; U Otterstedt 1929 s 19, 94 n 4; W Paatz 1929–1930 s 147; M Rydbeck 1947 s 245; O Rydbeck 1943 b s 18; E Wrangel 1921 s 271ff

Relief from reredos; first part of 16th century; oak; colouring not medieval; defects slight.

65. Falsterbo, Skytts härad (pl 82)

S:ta Gertruds kyrka, Falsterbo

kvinnligt helgon; 1300-talets sista del

ek; kronan järnbleck³⁷

höjd: 95 cm

Lång rank figur i graciös s-attityd. Huvudet litet. Ansiktet ovalt, pannan hög och slät, ögonen välvda med smalande ögonvrår och antydning till ögonlock, munnen liten och slutet, hakan fyllig. Håret i vågiga lockar med s-formade skårar. Mantel tätt slutande om skuldrorna och överkroppen, framför livet i fina tunna veck, mellan de lyftade armarna och nedtill framskjutande bågveck. Nedanför mantelns kant en livklädnad i långa obrutna veck ned till fotplattan.

På huvudet en krona med mönster i punsad gravyr av hjärtan med kors och cirklar.

Höger arm separat gjord. Ryggsidan urholkad genom en smal längsgående öppning. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Fragment av staffering. Håret förgyllt på röd bolus. Livklädnaden och manteln försilvrade på röd bolus. Kronan förgylld.

Sliten och sprucken. Kronans spiror avbrutna. Båda armarna avbrutna. Hål från baksidan på fyra ställen.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 21, 264; P Nørlund 1950 s 72f; M Rydbeck 1942 s 166; M Rydbeck 1947 s 243; O Rydbeck 1921 a s 47; P Tångeberg 1986 s 170 n 318, 246; H Wentzel 1938 s 110, 112; E Wrangel 1915 s 126; E Wrangel 1921 s 265f; H Wählin 1921 s 161 n 2

Female saint; last part of 14th century; oak, crown tin-plate; slight remains of medieval colouring; defects moderate.

66. Falsterbo, Skytts härad (färgpl 7 pl 83)

S:t Gertruds kyrka, Falsterbo

helgonskåp med S:t Kristoffer och Jesusbarnet; 1300-talets slut eller omkring 1400

ek; Jesusbarnets gloria tenn eller bly³⁸

helgonskåpet höjd totalt: 214 cm

sockeln höjd: 18 cm

sidodörrarna höjd: 179 cm

helgonskåpet bredd mellan ytterkanterna: 98 cm

höger sidodörr bredd: 56 cm

vänster sidodörr bredd: 55 cm

gruppen höjd totalt: 175 cm

S:t Kristoffer höjd: 139 cm

Skåpet högt och smalt med femkantig botten, snedställda sidoväggar, ett par hela släta dörrar. Krön med kantlist med krenelering längs överkanten. På undersidan av skåpets överkant tre flacka rundbågar, i var och en tre tunnare rundade bågar med rosor på spetsarna. I vinklarna mellan de stora rundbågarna och skåpets överkant triangelformade genombrytningar med trepassornament. Låg fyrkantig sockel.

S:t Kristoffer stödjande sig på träd med lång böjd stam och tre rundade bladkronor. Ansiktet ovalt, pannan hög och fårad, ögonen spetsovala med ögonlock i grund relief, munnen liten och sluten. Skägget i sex långa s-slingrande lockar med böjda skårar i djup relief. Kort livklädnad. Mantel omlott om bålen och låren i tunna bågveck, från vänster arm i en sicksackvåd. Jesusbarnet i en lång livklädnad med grunda raka veck, sittande gränsle över helgonets skuldror med höjda armar. Huvudet något framtätlutat, ansiktet runt, ögonen spetsovala. Håret i runda lockar med små böjda skårar. På hjässan en platt metallgloria.

Jättens armar och högra hand separat gjorda, barnets underkropp och ben gjorda i ett med S:t Kristoffer, barnets överkropp separat gjord, skuldrorna och huvudet separat gjort. Trädets stam i tre delar utöver stycken gjorda i ett med S:t Kristoffers händer. S:t Kristoffers ryggsida urholkad. Inget taphål i hjässan.

Staffering i äggtempera till stora delar bevarad.³⁹

Karnationen grårosa med röda kinder och läppar. S:t Kristoffers ögon med ljus vita, stor grå iris med ljus reflex och svart pupill. Ögonbrynen bruna. Barnets livklädnad och S:t Kristoffers mantel förgyllda (laminatguld eller silver täckt av gul lasyr)⁴⁰ på svart bolus. Längs klädnadernas kanter dubbla svarta och vita konturlinjer. Fodret på S:t Kristoffers mantel grönt. Jättens livklädnad röd med schablonmålat mönster av rosor i oljeförgyllning. Fodret grönt. Korset på Jesusbarnets gloria förgyllt mot röd bakgrund med guldrosor. På trädkronorna ekliknande blad i grönt och gulbrunt. Trädstammen mörk. Fotplattan brungrön. Omfattande retuscher framför allt i ansiktena.

Helgonskåpets fond och tak inuti mörkt blå (azurit) med applicerade stjärnor i guldpapper. Sidoväggarnas insidor svarta med mönster av blad, vinrankor och vinklasar i vitgrönt och (delvis mörknat) silver på svart grund. Skåpets ytterkanter röda med mörka liljor och bladornament. Spröjsverket och den krönande listen i skåpets övre kant med rester av röd, grön och blå färg. Sockeln vit med spröjsverk och rosetter i mörk silhuett.

På sidodörrarnas insidor rester av målningar med S:t Kristoffers helgonlegend; på höger sidodörr tillfångatagandet, på vänster sidodörr halshugningen.

Fem fingrar på Jesusbarnets högra hand och ett finger på barnets vänstra hand avbrutna. S:t Kristoffers högra tumme avbruten. Spröjsverket något skadat.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 26, 264; W Andersson 1928 s 41f; W Andersson 1938 s 43; F Beckett 1926 s 139; J von Bonsdorff 1993 s 86; C G Brunius 1850 s 536ff; E Cinthio 1969 s 123; B Conrades 1930 s 31; S Fernlund 1980 s 105, 108; C Habicht 1926 s 4f, 40; J C Jensen 1956 (opubl) s 304ff; KLM 9 sp 359; L Liepe 1992 a s 4; A Lindblom 1916; C von Linné 1751 s 235; F A Martens 1936 s 30; P Nørlund 1950 s 86; G Pauli 1923 s 35; J Roosval 1926 s 30; J Roosval 1928 s 43f; M Rydbeck 1942 s 164ff; M Rydbeck 1947 s 244; O Rydbeck 1917 a s 121; A Stange 1936 s 153; A Stange 1967 s 186f; V Thorlacius-Ussing 1933 s 80; P Tångeberg 1986 passim; P Tångeberg 1993 a s 68, s 80f n 168; C R af Ugglas 1942 s 34; C R af Ugglas 1943 s 35f; E Wrangel 1921 s 252, 265

Shrine with St. Christopher; end of 14th century or ca. 1400; oak, Child's halo pewter or lead; medieval colouring preserved; defects slight.

67. **Falsterbo**, Skytts härad (*pl* 123)
S:ta Gertruds kyrka, Falsterbo
tronande madonna; 1400-talets början
ek
höjd: 76 cm

Maria sittande frontalt med lyftade armar. Ansiktet ovalt och bredlagt med framskjutande hakspets, ögonen släta och svagt spetsovala, munnen liten och slutna med fyllig underläpp. På hjässan en krona. Håret en s-räfflad massa, vid tinningarna två rundade testar. Livklädnad i grunda veck. Mantel över skuldrorna och armarna, mellan knäna i djupa grova v-veck, ned till fotplattan i diagonal veck och strutveck. Barnet i en livklädnad med stora v-veck och bågveck, sittande på moderns vänstra knä vänt halvt åt höger. Kraftigt proportionerat, ansiktet stort och runt, ögonen brett sittande rundlar. Håret en krans av oformligt skurna lockar.

Tron med ornamenterade sidogavlar (en återstår). Överkanten diagonal, krönt av två fialer. Övre delen genombruten med fiskblåsformad ornamentik. Framkanten nedtill indragen i två rundade bågar, längst fram en smal kolonnett.

Marias högra arm separat gjord. Ryggsidan grunt urholkad. I Marias hjässa ett tapphål med delvis bevarad tapp.

Spår av staffering. Karnationen rosa. Marias hår förgyllt på röd bolus. Marias livklädnad röd med mörknade (silver-) rosor. Manteln försilvrad. Barnets livklädnad röd.

Spirorna på Marias krona avbrutna. Marias hår skadat på höger sida. Marias högra arm borta. Barnets båda armar och en fågel i barnets knä avbrutna. Mantelns nedre del och fotplattan skadade på vänster sida. Tronens högra sidogavel borta, främre delen nedtill på vänster sidogavel avbruten, krönet skadat."

LITTERATUR:

S Fernlund 1980 s 110; M Rydbeck 1942 s 166; O Rydbeck 1921 a s 29; P Tångeberg 1986 s 170 n 318

Seated Virgin with Child; beginning of 15th century; oak; remains of medieval colouring; defects moderate.

68. **Falsterbo**, Skytts härad (*färgpl* 12)
S:ta Gertruds kyrka, Falsterbo
altarskåp; 1400-talets andra hälft
ek
altarskåpet höjd: 145 cm
altarskåpet bredd totalt: 230 cm
corpus bredd: 115 cm
flygeldörrarna bredd: 57 cm
smärtomannen höjd: 87 cm
S:t Laurentius höjd: 87 cm
madonnan höjd: 83 cm

Rektangulärt corpus med ett par släta flygeldörrar. Längs corpus överkant en genombruten nätverksornamentik med varierade mönster i tre rektangulära sektioner. Mellan sektionerna listverk och små strävpelare. Längs corpus underkant en slät sockel.

I corpus tre stående figurer: Kristus som smärtomannen (i mitten), madonnan (till höger), S:t Laurentius (till vänster). Fysionomierna långsmala, ögonen brett placerade, ögonlocken kupade och hos de manliga figurerna i relief på ögonrundlarna, munnarna små och slutna med fylliga läppar. Maria krönt, håret i tjocka räfflade vågor. Mantel draperad över höger arm, framtill i stora platta v-veck. Barnet naket, klumpigt format, sittande på moderns vänstra arm med vänster fot i höger hand. Smärtomannens kropp kraftigt proportionerad: bälgen fyllig, benen korta och grova. Höger hand hållen mot sidosåret. På hjässan en törnekrona. Mantel med ett stort fyrpassformat spänne i halsen. Kort höftkläde knutet mitt fram. I S:t Laurentius högra hand en uppslagen bok, i vänster hand ett halster (borta). Håret en krans av runda spirallockar. Dalmatika i grunda v-veck framtill. Längst ned en alba i vertikala veck mot fotplattan.

Spirorna i Marias krona, smärtomannens högra hand samt S:t Laurentius halster separat gjorda. Ryggsidorna urholkade. Tapphål i figurernas hjässor: med bortfallen tapp hos S:t Laurentius, med bevarad tapp hos smärtomannen och Maria.

Omfattande rester av staffering. Karnationen beige-rosa (blekare hos sidofigurerna, starkare rosa hos smärto-

mannen) med röda kinder. Ögonens iris mörkt grå hos smärtomannen och S:t Laurentius, ljusare grå hos Maria, pupillen mörk, ögonens konturer mörka. Rött blod i smärtomannens panna, över kinderna, över halsen och bålen, vid sidosåret, på låren. Törnekronan grön. Höftklädet och manteln förgyllda på röd bolus, fodret blått (höftklädet) och rött (manteln). Marias hår förgyllt. Livklädnaden och manteln förgyllda, fodret blått. S:t Laurentius dalmatika förgylld, fodret blått, nedtill en blå frans. Alban vit, längst ned en förgylld bård kantad av tunna linjer i rött och blått.

Corpus bakgrund förgylld på röd bolus. I guldgrunden bakom helgonens hjässor inpunsade glador. Skåpsidorna röda.

På skåpdörrarnas insidor rester av målningar med S:t Laurentius helgonlegend. Överst på höger flygeldörr: kejsar Valerianus befäller S:t Laurentius att hämta kyrkans skatter; nederst på höger flygeldörr: S:t Laurentius torteras; överst på vänster flygeldörr: S:t Laurentius visar kejsar Valerianus på de fattiga; nederst på vänster flygeldörr: S:t Laurentius martyrium.

På predellan en målning med två svävande änglar hållande en svetteduk med Kristi anlete.

Brott på smärtomannens högra hand, fingrarna delvis avbrutna, ett finger avbrutet på vänster hand. Spirorna på Marias krona borta, Jesusbarnets vänstra arm avbruten. S:t Laurentius halster borta, figuren skadad nedtill på höger sida.

LITTERATUR:

C G Brunius 1850 s 535ff; L Liepe 1992 a s 8; M Rydbeck 1947 s 244; P Tångeberg 1986 s 129 n 230, 137 n 235; E Wrangel 1921 s 266

Reredos; second half of 15th century; oak; medieval colouring preserved; defects moderate.

69. Falsterbo, Skytts härad (färgpl 17; pl 314)

S:ta Gertruds kyrka, Falsterbo
altarskåp; 1500-talets början
ek

altarskåpet höjd (utom predellan och ramen): 128,5 cm
altarskåpet bredd totalt (utom ramen): 226 cm
corpus bredd: 112 cm

flygeldörrarna bredd: 56 cm
predellan höjd: 46,5 cm
predellans överkant bredd: 232 cm
predellans nederkant bredd: 162 cm
ramen höjd: 135,5 cm
ramen bredd: 231 cm
krönet höjd: 18 cm
den apokalyptiska madonnan höjd: 69 cm
apostelfigurerna höjd: 40,5–42 cm

Rektangulärt corpus med två par flygeldörrar. Hela skåpet infattat i en fast rektangulär ram med gotiskt fönsterverk på sidorna, krön av flätade bågar prydda med flikiga band och snodda pärlstavar. Arkitekturornamentik i corpus och flygeldörrarnas överkant och under avsatser som delar flygeldörrarna och corpus sidopartier i två halvor: ovanför varje figur en kraftig styltad rundbåge inskriven i rätvinkligt listverk. Mellan bågarna små kantiga kolonnetter krönte av fialer med korsblommor. I rundbågarna sirlig genombruten rankornamentik med treklöverblad, flikiga krabbor på spetsarna. I flygeldörrarna mellan figurerna kolonner med framförställda tunna kolonnetter på baser av varierande höjd. I corpus mittparti två större rundbågar. Mellan corpus mittparti och sidopartierna smala strävpelare med korsblommeliknande utsprång. Predellans framsida slät med svängda kanter.

I corpus mittparti en apokalyptisk madonna omgiven av fyra apostlar. I flygeldörrarnas insidor åtta apostlar i rader om två och två (fyra figurer återstår). Maria stående på månskärnan och omgiven av solstrålar och en molnkrans. På molnkransen sex små änglar: två med händerna i Marias hår, två med musikinstrument – violin och luta – och två lyftande manteln. Marias proportioner kraftiga, fysionomin rundlagd. Ögonen små och smala, munnen liten och sluten, hakan rundad. På hjässan en krona. Håret i brett räfflade slingor. Livklädnad med ett långsgående obrutet veck mitt fram. Mantel draperad från vänster sida till höger arm, på vänster sida i stora och kantigt utstående veck. Barnet naket och klumpigt format, sittande på moderns vänstra arm. Utanför molnkransen i corpus mittparti fyra små figurgrupper, prefigurationer för inkarnationen: till höger nedtill Augustus och den tiburtinska sibyllan; till höger upptill

Moses och den brinnande busken; till vänster nedtill Gideon framför ullen; till vänster upptill Hesekiel framför en stängd stadsport.

Av apostlarna i corpus sidopartier och i flygeldörrarna kan identifieras: S:t Petrus med nycklar; S:t Jakob d ä med pilgrimshatt, väska, stav; S:t Paulus med svärd; S:t Andreas med andreakors; S:t Jakob d y eller S:t Judas Taddeus med påkliknande stång; samt möjligen S:t Simon med såg (?). De återstående två figurerna med bok respektive lång stång. Apostlarnas proportioner som Marias: huvudena stora på små rundaxlade kroppar. Ögonen breda och placerade långt isär, veck över kinderna, munnarna slutna med neddragna mungipor. Hår och skägg lockat och räfflat i olika varianter. Långa livklädnader med midjebälten. Mantlar draperade i stora kraftiga veck.

Madonnan, molnkransen med änglarna och grupperna med prefigurationer i corpus i ett stycke med undantag för änglarnas vingar, spirorna i Marias krona och kransen av solstrålar. Apostlarnas attribut separat gjorda. Apostlarnas ryggsidor massiva. I figurernas hjässor tapphål, hos samtliga apostlar utom hos figuren nedtill i höger flygeldörr med kvarsittande tapp. Sidostyckena och krönet på ramen som innesluter altarskåpet eventuellt sekundära.⁴² Altarskåpets baksida förstärkt med modernt ramverk i ek.

Omfattande rester av staffering i äggtempera. Karnationen vitaktig med röda kinder. Ögonen med ljus vita och grå, blå eller brun iris med mörk pupill och ljusa reflexer. Läpparna ljust rosa med munspringan som röd linje. Hår genomgående brunt med undantag för S:t Petrus och S:t Andreas med grått hår. Mantlar och livklädnader förgyllda på röd bolus. Dräkternas foder rött eller blått. Bältena röda eller bruna. Längs kanten på Marias mantel en punsad bård. Strålkranen omkring madonnan förgylld på röd bolus. Molnkransen djupblå (azurit, sekundärt övermålad med ljusare blå färg), månansiktet grönt. Bakom strålkranen rester av rött och gult papper, under detta en röd grund. Änglarnas hår förgyllt eller brunt, dräkterna och vingarna förgyllda. Relieferna med prefigurationer målade i huvudsakligen blått, grönt och brunt, figurernas dräkter förgyllda. På Marias krona linneväv under stafferingen.

Baldakinernas bågar förgyllda med detaljer i rött och

blått. Arkitekturornamentiken förgylld, ursprungligen med färgat papper som bakgrund (borta). Skåpfonden förgylld på röd bolus. Glorior punsade bakom apostlarnas huvuden i corpus, målade i blått med punsad bård i flygeldörrarna. Det nedersta partiet bakom varje apostel i flygeldörrarna vitt med kraftiga svarta vertikala våglinjer. På ramen rester av röd bemålning med geometriskt mönster i mörknat silver. Skåpets krön förgyllt på röd bolus.

På de inre flygeldörrarnas utsidor målningar: på höger sida överst bebdelsen, nederst omskärelsen; på vänster sida överst födelsen, nederst konungarnas tillbedjan. På det yttre dörrparets insidor målningar med helgon: på höger sida S:t Nikolaus, på vänster sida Johannes döparen. På predellan målningar med Kristus som smärtomannen flankerad av en Anna-självtredjegrupp på höger sida, S:t Antonius på vänster sida. Längst ut i varje ände porträtt av knäböjande stiftare med skriftband: på höger sida en man, på vänster sida en kvinna. I predellans ytterkanter bakom stiftarna vapensköldar: på höger sida Moltke, på vänster sida von Maltzahn.⁴³

Fyra apostlafigurer borta (ersatta med gipsfigurer). Tre av de fyra ursprungliga spirorna på Marias krona avbrutna (förnyade). Båda vingarna avbrutna hos tre av änglarna på molnkransen, en vinge avbruten hos de återstående tre, den violinspelande ängeln stråke borta. Augustus högra hand och Gideons båda händer avbrutna. Klingan på S:t Paulus svärd borta, attributen hos aposteln överst i den högra flygeldörren och aposteln längst till vänster i den vänstra flygeldörrens övre rad avbrutna. Baldakinernas ornamentik skadad, de nedre kolonnetterna i båda flygeldörrarna borta (ersatta med gipskopior), fönsterverket i ramens sidostycken skadat, altarskåpets krön skadat, delvis borta (förnyat).

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 225; W Andersson 1928 s 54; J von Bonsdorff 1993 s 86f; C G Brunius 1850 s 532ff; S Fernlund 1980 s 105ff; L Liepe 1992 a s 8; L Liepe 1994 a s 114f; K K Meinander 1908 s 147 n 2; V Moore 1993 (opubl); U Otterstedt 1929 passim; M Rydbeck 1942 s 166; M Rydbeck 1947 s 244; P Tångeberg 1986 s 137, 141 n 252; E Wrangel 1921 s 263ff

Reredos; beginning of 16th century; oak; medieval colouring preserved; four apostles missing (renewed in plaster); defects moderate; all colonnettes in lower rows of wings renewed in plaster.

70. Falsterbo, Skytts härad (färgpl 15)

S:t Gertruds kyrka, Falsterbo

prinsessa från S:t Göransgrupp; 1509–1522⁴⁴

ek

höjd: 88 cm

Prinsessan knäböjande med lyftade armar, händerna sammanförda med lätt krökta fingrar. Ansiktet avlångt och ovalt, ögonen högt placerade små springor, näsan smal och lång, kinderna runda, munnen liten och sluten med uppdragna mungipor, hakan lång och fyllig. På hjässan en hätta med hög rundad kulle: längs hättans kant små piggar av trä (för tygslöja, metallornament eller liknande?). Smal skulpterad slöja över vänster skuldra. Håret i långa och tjocka, brett räfflade lockar över ryggen. Livklädnad med snävt liv, ärmarna långa och tvådelade, en undre ärm synlig genom snörning vid armbågarna, kjolen vid och böljande i långa smala veck. Baktill en mantel med kraftigt utbuktande brutna veck.

Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Omfattande rester av staffering. Karnationen rosa-beige med röda läppar. Ögon med mörka konturer, brun iris, mörk pupill med ljus reflex. Slöjan vit med förgylld bård kantad av röda och svarta linjer. Livklädnaden förgylld på röd bolus. De undre ärmarna vita. Hättan förgylld. Manteln förgylld på röd bolus, dekor av flikigt bladmönster i svart, bred blå kantbård med svart ornamentering. Skärpet förgyllt med svarta ornament, blå kant; baktill och på vänster sida ett djupt räfflat rutmönster (framtill dolt under väv och kredering). Under krederingen linneväv.

Något sliten med viss sprickbildning. S:t Görän med hästen samt draken borta.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 235 n 133; W Andersson 1928 s 54; J von Bonsdorff 1993 s 87; S Fernlund 1980 s 108f; H A Gräbke 1941; L Liepe 1994 a s 116; C G Linné 1751 s

235; M Rydbeck 1942; M Rydbeck 1947 s 244; J Svanberg 1990 s 40; J Svanberg 1993 s 144, 200

Kneeling princess from group with St. George and the dragon; 1509–1522; oak; medieval colouring preserved; defects very slight.

71. Falsterbo, Skytts härad (pl 310)

försvunnen (stulen 1975)

sittande Kristus; 1500-talets början

ek

Figuren sittande frontalt med lyftade armar. Ansiktet smalt med markerade kindben, ögonen små och spetsovalade med ögonlockskanter i relief, munnen rak och sluten. Hår och skägg i stora, kraftigt skårade runda lockar. Törnekronan bred och virad med fyrdelade omtag. Ärmarna kraftiga, händerna stora och sammanhållna av grovt rep. Bålen kort och rak. Höftkläde om länderna, lagt mellan låren, på höger sida en bred veckad ändflik. Benen böjda och korsade. Sittkulle med ojämnt kantiga, utstående upphöjningar.

Stafferingen sannolikt medeltida: långa bloddroppar grupperade tre och tre över bålen.

Seated figure of Christ; beginning of 16th century; oak; colouring probably medieval; stolen 1975.

72. Farstorp, Göinge härad (pl 130)

LUHM 16052 e

tronande madonna; 1400-talets början

ek

höjd: 92 cm

Maria sittande frontalt på en bred bänk med slät framsida. Vänster arm lyftad. Ansiktet litet med hög panna, ögonen med svängd övre och rak nedre kontur, ögonlocken tunna veck, munnen liten och sluten, hakspetsen framskjutande. På hjässan en vid kronring med urtag för spiror. Huvuddok i sicksackveck vid ansiktets sidor och i en veckad båge framför halsen. Livklädnad med högt placerat smalt skärp, tunna och täta längsgående veck framför livet. Mantel i sicksackvikta våder från skuldrorna, över armarna och framför underbenen i tjocka, diagonala

och v-formade veck och platta strutveck. Barnet i en lång livklädnad med parallella obrutna veck, sittande på moderns högra knä lutat åt höger. Ansiktet runt med fylliga kinder, ögonen breda och spetsovala, mungiporna uppdragna. Håret en slät hjälm på hjässan.

Ryggsidan urholkad. I båda figurernas hjässor tapphål med bortfallna tappar.

Enstaka rester av kredering. Spår av blå färg på Marias mantelfoder.

Vittråd och sliten. Marias vänstra hand och barnets bådas armar avbrutna. Spirorna på Marias krona borta. Näsorna avslagna. Spricka i Marias högra skuldra. Fotplattan och klädnadens nedre del delvis bortmultnat.

LITTERATUR:

E Nyborg 1977 s 179 n 39; O Rydbeck 1921 a s 29; H Wählin 1921 s 145f

Seated Virgin and Child; beginning of 15th century; oak; slight remains of gesso, blue colour on mantle lining of Virgin; defects moderate: figure weathered and worn, left arm of Virgin and both arms of Child missing, lower part mouldered away.

73. Farstorp, Göinge härad (pl 118)

LUHM 16052 a

krucifix; 1400-talets första hälft

ek

höjd: 166 cm

Huvudet vridet åt höger och lutat framåt. Ansiktet stort, ögonen breda spetsovala med smala ögonlock i relief, munnen halvt öppen med fyllig underläpp. Mustaschen som en kant ovanför munnen, ned i det tudelade skägget. Håret i en slät valk vid ansiktets sidor, framför skuldrorna i långa nedhängande testar. Örat synligt på vänster sida. Hjässan hög och rundad med avfasning för en krona. Bålen lång, bröstkorgen rundad, revbenen grunda horisontala fördjupningar. Kort rakt sidosår. Höftkläde draperat i en båge med platta bågformade veck, på höger höft en lång sicksackveckad våd. Benen brett satta, rakt hängande. Fötterna inåtvridna, korslagda.

Kronan separat gjord. Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Enstaka rester av kredering. I munöppningen röd färg.

Krona och armar borta. Hål och skador på halsens högra sida. Höftklädets veck slitna. Fötterna skadade, tårna avbrutna. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 55, 59, 64, 157; F Beckett 1926 s 184; O Rydbeck 1921 a s 25

Crucifix; first half of 15th century; oak; slight remains of gesso, red colour in mouth; defects moderate: crown and arms missing; cross missing.

74. Farstorp, Göinge härad (pl 253)

LUHM 16052 b-d

grupp från altarskåp; omkring 1500 ek

S:t Dionysius höjd: 103 cm

S:t Martin höjd: 97 cm

anonym biskop höjd: 103,5 cm

Tre figurer: två biskopshelgon – S:t Dionysius, ett anonymt helgon – och S:t Martin. Figurerna resliga. Ansiktena bredlagda med fint arbetade anletsdrag: ögonen spetsovala, ögonlock och veck under ögonen i relief, munnarna slutna med fylliga läppar, mungiporna något uppdragna, hakorna fylliga med markerade veck kring munpartierna.

S:t Martin stående med huvudet lutat åt vänster, höger ben framskjutet och böjt. Håret i parallella böjda testar räfflade med breda skårar. På hjässan en hatt med uppstående utåtvikt brätte. Lårkort jacka öppen framtill. Bälte med sammankedjade fyrkanter. Mantel fäst på höger skuldra, diagonalt över bröstet, i helgonets vänstra hand en ändflik av manteln i tjocka v-formade och kantigt brutna veck. På vänster sida tiggarens uppsträckta arm och hand.

S:t Dionysius stående med huvudet lutat åt höger, vänster ben framskjutet och böjt. I höger hand övre delen av ett huvud med en mitra. Helgonets mitra bred och ornerad. Dalmatika med tjocka v-veck och fransförsedd ne-

derkant. Nedtill en alba i veck över fotplattan. Korkåpa över skuldrorna, ned till fotplattan. På bröstet ett runt spänne.

Det anonyma biskopshelgonet stående med huvudet lutat åt vänster, höger ben framskjutet och böjt. I vänster hand en sluten bok. Mitran som S:t Dionysius. Dalmatika i parallella utstående veck över livet. Korkåpa draperad från höger till vänster, mitt fram och på vänster sida i kraftiga v-veck, på sidorna i sicksackvåder, kanterna med fransar. På bröstet ett fyrkantigt spänne.

Ryggsidorna urholkade. Inga tapphål i hjässorna.

Enstaka rester av kredering.

Vittrade och slitna, framför allt S:t Dionysius. S:t Dionysius vänstra hand borta, två fingrar avbrutna på höger hand, multnad nedtill, fotplattan delvis borta. S:t Martins högra hand avbruten, hattens kanter skadade, en bit av håret på vänster sida borta, tiggaren avbruten med undantag för en arm, fotplattan och helgonets fötter till största delen borta. Det anonyma biskopshelgonets högra arm avbruten, mitran skadad, nederdelen delvis bortmultnad.

Group of figures from reredos; ca. 1500; oak; slight remains of gesso; defects considerable: all three figures weathered and worn and with one arm or hand missing, St. Martin's beggar almost entirely missing.

75. Fjellie, Torna härad (pl 131)

LUHM 18851

tronande madonna; 1400-talets början

ek

höjd: 97 cm

Maria sittande frontalt på en bänk med släta sidor. Vänster hand lyftad. Ansiktet hjärtformat med runda kinder, ögonen breda spetsovaler med ögonlockskanterna i relief, munnen sluten med svagt uppdragna mungipor, hakspetsen framskjutande. Vid rak kronring med uttag för spiror. Huvuddok i sicksackveckade våder på sidorna och i en bred båge framför halsen. Livklädnad med hög uppstående krage, framför livet i täta obrutna veck, över fötterna och fotplattan i brutna veck. Mantel över armarna, draperad från knäna i raka strutveck, på sidorna i utstående v-veck. Barnet i en lång livklädnad med krafti-

ga v-veck mellan knäna, sittande på moderns högra knä vänt halvt åt vänster. I barnets vänstra hand moderns blottade runda bröst. Barnet kraftigt proportionerat, huvudet stort och rundkindat, ögonen släta rundlar, munnen rak och sluten. Håret en slät hjälm på hjässan.

Marias vänstra arm och Jesusbarnets högra arm separat gjorda. På Marias livklädnad mitt fram piggar efter (metall?) ornament. Ryggsidan urholkad. På båda figurerna tapphål i hjässorna med bortfallna tappar.

Rester av staffering. Karnationen vitaktig. Näsborrharna och läpparna röda. Marias dok förgyllt (?). Marias livklädnad röd med grön krage, manteln förgyllt med grönt foder. Barnets livklädnad röd med svarta ornament. Bänken röd.

Spirorna i Marias krona borta. Marias vänstra arm och barnets högra arm avbrutna. Näsorna skadade. Tårna på Jesusbarnets högra fot avbrutna. Fotplattan sliten och skadad nedtill.

LITTERATUR:

N G Bruzelius 1880 (opubl) s 10; E Nyborg 1977 s 179 n 39; O Rydbeck 1921 a s 29; *Uställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 41; H Wåhlin 1921 s 145f

Seated Virgin nursing Child; beginning of 15th century; oak; remains of medieval colouring; defects moderate; left arm of Virgin and right arm of Child missing.

76. Fjälkinge, Villands härad (pl 115)

Fjälkinge kyrka

krucifix; 1400-talets första hälft

ek

figuren höjd: 66 cm

figuren bredd: 65 cm

korset höjd: 132 cm

korset bredd: 101 cm

Huvudet lutat framåt och åt höger. Anletsdragen summariskt utförda: ögonen släta rundlar, skägg och hår grova testar. Törnekrona med tre parallella slanor, tredelade omtag. Armarna diagonalt utsträckta, händerna öppna med lätt krökta fingrar. Bålen bred och kraftig. Bröstkorgen tydligt avgränsad mot den rundade buken. Skuret sidosår saknas. Höftklädet i en båge med ett par långa brutna veck, på höger höft en knut med lång dub-

bel ändflik i sicksackformade våder. Benen långa, rakt hängande. Fötterna inåtvridna, korslagda. Kors med plan framsida, snedfasade kanter, antydd rund mittskiva, fyrpassformade ändplattor med fyrkantiga hörnblad.

Benen gjorda i flera stycken. Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål med bevarad tapp.

Bemålningen är inte medeltida.

Törnekronans taggar delvis borta. Ytterkanterna på samtliga ändplattor avbrutna. Korsets vänstra tvärmarm skadad i nederkanten (korsets saknade delar förnyade).

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 59, 158 (som arbete från Nymö); L Liepe 1992 a s 5; O Rydbeck 1921 a s 25 (som arbete från Nymö); *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 20 (som nr 17 från Nymö)

Crucifix; first half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects slight – damaged parts of cross renewed.

77. Fjärestad, Luggude härad (pl 145)

Fjärestads kyrka

pietà; 1400-talets första hälft

ek

höjd: 89 cm

Modern lutad något bakåt, huvudet böjt framåt. Ansiktet litet och smalt, ögonrundlarna stora och släta, munnen rak och slutet med fylliga läppar. Halsen mycket kraftig. På hjässan ett huvuddok, framför bröstet i en båge med oformliga veck. Mantel över armarna, från knäna i strutveck och djupa bågveck. Sonen liggande på rygg med ansiktet vänt uppåt. Fysionomin långdragen med drag som moderns. Bröstkorgen framskjutande, revbenen rundade upphöjningar, mellangärdet slätt. Händerna genomborrade av spikhål, vilande på höftklädet.

Sonens ben separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I moderns hjässan ett tapphål med delvis kvarsittande tapp.

Bemålningen är inte medeltida.

Ett stycke bortbrutet ur moderns huvuddok framtill. Taggar borta i sonens törnekrona. Ett finger på sonens vänstra hand skadat. Sonens ben avbrutna. Fotplattan skadad. Kraftiga sprickor på flera ställen.

Pietà; first half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects moderate.

78. Flädie, Torna härad (pl 97)

Berga kyrka, Bjärred

krucifix; 1400-talets början

ek

figuren höjd: 47 cm

figuren bredd: 48,5 cm

korset höjd: 82 cm

korset bredd: 65,5 cm

Huvudet lutat framåt, vridet åt höger. Ansiktet smalt med fårad panna, ögonen välvda släta rundlar. Skägget en slät tudelad valk. Håret i en spiralräfflad test från höger tinning. Törnekronan virad med stora utstående taggar. Armarna diagonalt utsträckta med senor och blodådror som längsgående strängar i relief. Händerna öppna, fingrarna lätt krökta. Bålen rak och platt. Skuret sidosår saknas. Höftklädet draperat omlott med grova böjda veck, på höfterna långa ändflikar. Låren oproportionerligt korta, underbenen långa. Fötterna korslagda, nedåtpåkande.

Kors med rundad framsida, plana kantlister, rund mittskiva, halvcirkelformade utsprång längs korsarmarnas kanter, fyrkantiga ändplattor med nedsänkt mitt.

Ryggsidan massiv. I hjässan ett litet tapphål med bortfallen tapp.

Bemålningen är inte medeltida. Kredering och rester av linneväv synligt under sentida övermålning.

Flera av törnekronans taggar avbrutna. Höger hand skadad, brott på vänster tumme. Den högra ändplattans kanter skadade.

LITTERATUR:

N G Bruzelius 1880 (opubl) s 15; L Liepe 1994 b

Crucifix; beginning of 15th century; oak; remains of gesso and linen beneath later painting; defects slight.

79. **Frillestad**, Luggude härad (*pl* 229)
LUHM 15773
sittande Kristus; 1400-talets andra hälft
ek
höjd: 60 cm

Figuren sittande med korsade, sammanbundna händer stödda mot knäna. I händerna pinoredskap (borta). Ansiktet långdraget, ögonen högt och tätt satta släta rundlar, munnen stor och sluten, inramad av mustasch och skägg fårade med grova, böjda skårar. Håret i en lång test framför höger skuldra. Törnekronan virad med omtag. Kroppen grovt proportionerad, bålen bred och kort, lemmarna knotiga, händer och fötter stora. Benen böjda och korsade. Sittkullen en oformlig upphöjning i fotplattans bakre kant.

Pinoredskapen separat gjorda. Ryggsidan massiv. Inget tapphål i hjässan.

Rester av staffering. Karnationen rosa med klarröda bloddroppar i ansiktet och på kroppen. Läpparna röda. Ögonens iris ljust blå. Repet om handlederna svart. Sekundär blå övermålning på höftpartiet.

Törnekronans taggar borta. En stor bit av hjässan och törnekronan avbruten på höger sida, hårslingan på höger sida borta. Näsan skadad. Pinoredskapen borta. Höger stortå avbruten. Sittkullen avbruten på höger sida, ett stycke av fotplattan borta framtill på höger sida.

Seated figure of Christ; second half of 15th century; oak; remains of medieval colouring; defects moderate – instruments of torture in hands missing.

80. **Fru Alstad**, Skytts härad (*pl* 121)
Fru Alstads kyrka
krucifix; 1400-talets mitt
ek
figuren höjd: 108 cm
figuren bredd: 125 cm
korset höjd: 263 cm
korset bredd: 199 cm⁴⁵

Huvudet sträckt framåt, vridet något åt höger. Fysionomin kantigt skuren. Mellan ögonbrynen breda fårar, ögonen spetsovala och släta, från näsvingarna djupa veck,

munnen sluten med rundad underläpp, mungiporna neddragna. Skägget en flikig valk. Öronen stora och runda. Håret i ojämnt rundade testar. Törnekronan tätt virad. Armarna svagt diagonalt utsträckta och kraftiga med senor och blodådror i relief. Händerna öppna med lätt böjda fingrar. Bålen rak och platt, revbenen grova djupa skårar, buken rundad. Brett sidosår. Höftklädet knälångt, draperat omlott med kraftiga böjda veck framtill, på höger höft en bred våd med sicksackflikar, fällen diagonalt upp till vänster höft. Knäna böjda, höger underben lagt framför vänster. Fötterna korslagda, nedåtpåkande.

Smalt ribbkors fäst vid större kors med plan framsida, snedfasade kanter, inåtböjda flikiga akantusblad längs kanterna, rund mittskiva.

Ändfliken på höger höft och höftklädets bakre del separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål. Korsets titulus och ändplattor sekundära.⁴⁶

Bemålningen är inte medeltida.

Törnekronans taggar borta. Mitt fram i höftklädet ett runt hål. Flera brott på vänster fot.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 97f, 168; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 23

Crucifix; mid 15th century; oak; colouring not medieval; defects slight; titulus board and end tablets of cross secondary.

81. **Fränninge**, Färs härad (*pl* 218)
SHM 6671:2
Johannes döparen; 1400-talets mitt
furu⁴⁷
höjd: 76 cm

Figuren stående med huvudet vridet åt vänster och lyftade armar. I vänster hand en stängd bibel med resterna av ett lamm. Huvudet stort. Håret en tjock hjälm på hjässan, i pannan en lockkrans. Ögonen små med pupill, iris och ögonlock i relief. Skägget brett med tunna bågformade skårar. Kroppen spolformad med runda skuldror. Mantel över armarna, från vänster sida till höger hand i tjocka u-veck, dubbla sicksackveck från de lyftade

armarna. Nedanför manteln en kamelhudsklädnad räfflad med breda böjda skårer. Höger ben bart.

Ryggsidan massiv. Inget tapphål i hjässan.

Staffering saknas.

Kraftigt sliten. Näsan avslagen. Höger arm, nedre delen av livklädnaden och benen avbrutna. Lammet på bibeln till största delen borta.

LITTERATUR:

Medieval Wooden Sculpture in Sweden 4 1975 s 116f

St. John the Baptist; mid 15th century; pine; no colouring; defects considerable: figure very worn, lower part missing, lamb missing.

82. **Fränninge**, Färs härad (pl 284)

SHM 6671:1

krucifix; 1500-talets början

lind⁸

höjd: 61 cm

Huvudet och överkroppen vridna åt höger. Huvudet stort med kantigt skuret ansikte. Ögonbrynen diagonalt uppdragna, ögonen smala och djupt liggande, munnen halvöppen med neddragna mungipor, veck från näsan över kinderna. Skägget en slät valk på hakan. Törnekronan kraftig och virad. Bålen mager med platt bröstorg, revbenen grunda räfflor. Skuret sidosår saknas. Höftklädet horisontalt, på höger höft en knut. Benen knotiga, rakt utsträckta. Fötterna stora, korslagda.

Ryggsidan massiv. Inget tapphål i hjässan.

Staffering saknas.

Näsan avslagen. Törnekronans taggar borta, törnekronan skadad på vänster sida och baktill. Håret skadat på höger sida. Armarna avbrutna. Höftklädets knut till hälften borta. Höger fot delvis avbruten. Vänster fots yttersida skadad. Kors saknas.

LITTERATUR:

Medieval Wooden Sculpture in Sweden 4 1975 s 116

Crucifix; beginning of 16th century; lime; no colouring; defects considerable: arms missing, feet damaged; cross missing.

83. **Fränninge**, Färs härad (pl 275)

Fränninge kyrka

krucifix; 1500-talets första del

ek

figuren höjd: 180 cm¹⁹

Huvudet vridet åt höger och lutat framåt. Ansiktet stort och långsträckt, ögonen tätt sittande smala springor med upphöjda kanter, munnen öppen med neddragna mungipor och hängande underkäke. Skägget kraftigt, räfflat med djupa böjda skårer. Törnekronan bred och glest virad. Armarna långa och diagonalt utsträckta, händerna öppna med krökta fingrar. Bålen kort, bröstorg välvd, mellangärdet skarpt indraget. Litet djupt sidosår. Höftklädet virat om länderna med stora kantigt brutna veck, på vänster höft en kort ändflik, mitt fram och på höger sida en lång böljande våd. Benen brett satta och kraftiga. Fötterna inåtvridna och korslagda, huden uppdragen i en valk ovanför spikhålet.

Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål. Korset sekundärt.

Bemålningen är inte medeltida.

Flera taggar i törnekronan borta. Viss sprickbildning på framsidan. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne 1914 s 24

Crucifix; first part of 16th century; oak; colouring not medieval; defects slight; cross secondary.

84. **Fågeltofta**, Albo härad (pl 308)

Fågeltofta kyrka

apokalyptisk madonna; 1500-talets första del

ek

höjd: 91 cm

Maria stående på mänskan. Huvudet lutat något åt vänster. Pannan hög och slät, ögonen små och brett placerade, munnen smal och slutet med uppdragna mungipor. Vid mantel i stora och kantiga ovala veck. Barnet naket, halvliggande i moderns famn. Grovt proportionerat: huvudet stort, armarna kraftiga, bålen kort och rund, benen knubbiga. Anletsdragen oregelbundna: ögo-

nen små, munnen lågt placerad och halvöppen.

Spirorna i Marias krona separat gjorda. Ett rektangulärt stycke i mantelns kant på höger sida separat gjort. Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp.

Bemålningen är inte medeltida.

Kronans spiror borta. Hål på vänster sida vid halsen.

Apocalyptic Madonna; first part of 16th century; oak; colouring not medieval; defects slight.

85. Färlöv, Göinge härad (pl 188)

Färlövs kyrka

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

figuren höjd: 77 cm

figuren bredd: 70 cm

korset höjd: 147 cm

korset bredd: 117 cm

Huvudet lutat framåt och åt höger. Fysionomin långdragen, ögonen slutna med en ögonspringa i relief, kinderna magra, munnen bred och halvt öppen med skulpterad övre tandrad. Törnekronan tätt virad. Skägget en kort räfflad valk. Armarna korta, horisontalt utsträckta. Händerna öppna med lätt krökta fingrar. Bröstkorgen lång med rundade sidor. Brett sidosår. Höfterna runda. Höftklädet kort, knutet mitt fram. Benen brett satta och böjda, med knotiga knän. Fötterna korslagda och nedåtpenkande, huden uppdragen i valk ovanför spikhålet. Korset smalt med rundad framsida, halkäl, plana kantlister, cirkelrunda utsprång längs kanterna, rund mittskiva, fyrpassformade ändplattor med runda hörnblad.

Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål.

Bemålningen är inte medeltida.

Törnekronans taggar borta.

LITTERATUR:

Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne 1914 s 23

Crucifix; second half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects very slight.

86. Färlöv, Göinge härad (pl 294)

Färlövs kyrka (helgonfiguren); LUHM utan inventarie-nummer (helgonskåpets dörrar)

helgonskåp med S:t Petrus; 1500-talets första del
ek

figuren höjd: 116 cm

sidodörrarna höjd: 132–135 cm

de yttre dörrhalvorna bredd: 20 cm

de inre dörrhalvorna bredd: 23 cm

Figuren stående frontalt med lyftade armar. I höger hand en nyckel, över vänster arm en bokpåse. Huvudet stort, fysionomin bredlagd med markerade kindben, pannan rundad och krönt av en hårtofs, vid tinningarna en lockig hårkrans. Ögonen diagonala och brett sittande med ögonlock i relief, veck nedanför ögonen och i ögonvråerna, munnen slutet med neddragna mungipor. Skägget kort och rakt med runda, kraftfullt formade lockar. Livklädnad i tunna, rörformade brutna veck. Brett midjebälte. Mantel fäst över bröstet med ett slätt band, draperad om vänster arm, på vänster sida långa, v-formade och kantigt brutna veck.

Figuren är placerad i en rekonstruktion av helgonskåpet. Originaldörrar bestående av två rektangulära släta paneler sammanfogade med gångjärn.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål. Nyckeln sekundär. Endast dörrarna bevarade från det ursprungliga helgonskåpet.

Figurens bemålning är inte medeltida. På helgonskåpets dörrar på insidorna målningar av fyra helgon: S:t Olof, S:t Paulus, S:t Andreas, S:t Laurentius. På utsidorna sexbladiga rosor i mörknat silver på röd grund.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 230; R Holmberg 1977 s 190; R Holmberg 1990 s 62; M Rydbeck 1947 s 243; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 39; H Wählin 1921 s 113 n 3

Remnants of shrine with St. Peter; first part of 16th century; oak; colouring not original; figure without visible defects; shrine reconstructed, original folding doors in LUHM.

87. **Gislöv**, Skytts härad (pl 43)

Gislövs kyrka

krucifix; 1200-talets mitt

ek

höjd: omkring 150 cm⁵⁰

Huvudet vridet åt höger, lutat mot höger axel. Ansiktet bredlagt, ögonen stora och halvcirkelformade med upphöjda ögonlockskanter, munnen rak och sluten. Skägget en ojämn vågig valk. Armarna utsträckta och svagt böjda, händerna öppna med raka fingrar. Överkroppen fyllig och rak, revbenen parallella skårer. Skuret sidosår saknas. Knälangt höftkläde i raka veck, i midjan en bred, löst veckad vulst, på höger höft en uppstående knut. Benen långa och kraftiga, rakt hängande med höger ben lagt framför vänster. Fötterna nedåtpekande.

Kors med svagt rundad framsida, breda plana kantlister, rund mittskiva, i korsstammens övre ände en rundad ändplatta.

Ryggsidan urholkad. Törnekronan sentida.

Bemålningen är inte medeltida.

Den ursprungliga kronan borta. Korsets högra tvärrarm något skadad i nederkanten, brott på den övre ändplattans vänstra sida, ändarna på korsarmarna och nedtill på korsstammen avsågade.

LITTERATUR:

M Rydbeck 1938 s 40; H Wählin 1921 s 98 n 1

Crucifix; mid 13th century; oak; colouring not medieval; crown of thorns secondary; defects slight; ends of cross arms and lower end of cross stem sawn off.

88. **Glemminge**, Ingelstads härad (pl 170)

Glemminge kyrka

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

figuren höjd: 121 cm

figuren bredd: 113 cm

Huvudet vridet åt höger. Ansiktet stort och grovt skuret, ögonen välvda rundlar, veck över kinderna, munnen halvt öppen med neddragna mungipor. Skägget en kliven valk. Håret i en bred räfflad test framför höger skul-

dra. Törnekronan virad. Armarna kraftiga och diagonalt utsträckta, händerna öppna med krökta fingrar. Överkroppen lång med välvd bröstorg, revbenen grova upphöjningar, buken rundad. Skuret sidosår saknas. Lågt placerat höftkläde knutet mitt fram i grova kantiga veck, på vänster sida en lång ändflik. Benen korta och magra, knäna böjda, fötterna inåtvridna och korslagda.

Ryggsidan urholkad. Inget tapphål i hjässan. Figuren placerad i altarpupp från början av 1900-talet.

Bemålningen är inte medeltida.

Kraftig spricka genom höger fot. Ursprungligt kors saknas.

Crucifix; second half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects very slight; cross secondary.

89. **Glostorp**, Oxie härad (pl 172)

Glostorps kyrka

krucifix; 1400-talets mitt eller andra hälft

ek

figuren höjd: 63 cm

figuren bredd: 62 cm

korset höjd: 93,5 cm

korset bredd: 81,5 cm

Överkroppen lutad något åt höger. Huvudet lutat framåt, vridet åt höger. Ansiktet avlångt med kraftigt framskjutande panna, ögonen diagonala släta upphöjningar, munnen öppen med neddragna mungipor. Skägget tudelat, räfflat med korta raka skårer. Törnekronan virad. Armarna diagonalt utsträckta, händerna stora och öppna med raka fingrar. Bröstkorgen spolformad, revbenen parallella upphöjningar. Rakt sidosår. Höftklädet knutet mitt fram i breda veck, på höger höft en ändflik. Benen långa och magra, knäna lätt böjda. Fötterna inåtvridna och korslagda, huden uppdragen i en valk ovanför spikhålen.

Kors med rundad framsida, upphöjda snedfasade kantlister, rund mittskiva, rundade utsprång längs kanterna, fyrkantiga ändplattor.

Ryggsidan massiv. Inget tapphål i hjässan.

Bemålningen är inte medeltida.

Törnekronans taggar borta. Höger skulderparti skadat. Två fingrar på vänster hand och fyra fingrar på höger hand skadade. Höftklädesfiken på höger höft avbruten.

LITTERATUR:

A. Anderberg 1915 s 141f; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 22

Crucifix; middle or second half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects moderate.

90. **Gråmanstorp**, Norra Åsbo härad (pl 167)

Gråmanstorps kyrka

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

figuren höjd: 123 cm

figuren bredd: 105 cm

korset bredd: 155 cm⁵¹

Överkroppen lutad åt höger. Huvudet vridet åt höger. Ansiktet långdraget och smalt, ögonen stora släta rundlar, munnen halvt öppen. Skägget en bred tudelad valk räfflad med tunna skårar. Törnekronan virad. Armarna diagonalt utsträckta, händerna öppna med krökta fingrar. Bålen lång och kraftig, bröstkorgen framskjutande. Diagonalt sidosår. Höftklädet kort och knutet mitt fram, på höfterna breda sicksackvikta ändflikar. Benen korta och kraftiga med en lutning åt höger, fötterna korslagda.

Tvåarm från det ursprungliga korset med rundad framsida, smala upphöjda kantlister, svagt rundade utsprång längs kanterna, rund mittskiva, fyrkantiga ändplattor. Från en av ändplattorna en relief med Lukas oxe.

Ryggsidan urholkad. Korsstammen sekundär.

Bemålningen är inte medeltida.

Törnekronans taggar avbrutna. Lillfinger på höger hand avbruten, yttre delen av vänster hand avbruten (förnyad). Tårna på vänster fot skadade. Det ursprungliga korsets stam och tre reliefer med evangelistsymboler borta.

LITTERATUR:

A. Anderberg 1915 s 55, 57, 138f; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 22

Crucifix; second half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects slight; three reliefs with evangelist symbols missing; cross stem secondary.

91. **Gualöv**, Villands härad (pl 25-28)

LUHM 16944 a-c

kalvariegrupp; efter 1215⁵²

ek

Kristusfiguren höjd: 149 cm

Kristusfiguren bredd: 145 cm

korset höjd: 258 cm

korset bredd: 175 cm

Maria höjd med sockeln: 147 cm

Marias sockel höjd: 16 cm

Johannes höjd med sockeln: 148 cm

Johannes sockel höjd: 18 cm

Kristusfigurens huvud lutat åt höger. Ansiktet ovalt, ögonen stora släta rundlar, munnen rak och slutet med smala läppar. Mustaschen en smal kant ovanför munnen, skägget små kommaformade lockar på hakan. Håret i vågiga slingor bakom öronen, i tre spetsiga testar på skuldrorna. Armarna nästan horisontalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Bålen rak och harmoniskt rundad, revbenen antydde upphöjningar. Rakt sidosår. Knä-långt höftkläde med tunna, raka och framtill v-formade veck, i midjan en vulst, på höger sida överhäng, på vänster sida en uppstående knut med en nedhängande kort ändflik. Underbenen långa och smala med en lutning inåt. Höger fot lagd över vänster.

Kors som två korslagda, rundade trädstammar med avlänga grenutskott.

Maria stående med kroppen i en svag båge. Händerna lyftade, knäppta framför bröstet. Ansiktet ovalt. Ögonbrynen sammandragna, i pannan antydde fåror, ögonen spetsovala med ögonlocken som tunna veck, munnen rak och slutet med smala läppar. Håret en slät kant i pannan. På hjässan ett huvuddok, framför halsen i en horisontal våd. Lång, framtill slutet klädnad, draperad över de lyftade armarna och framför bålen med långa tunna u-veck. Nedtill en livklädnad i långa släpveck över fotplattan och fötterna.

Johannes huvud lutat åt höger, stött i den lyftade högra handen. Vänster hand hållen mot bröstet med raka fingrar. Ansiktet ovalt, ögonbrynen sammandragna, i pannan antydde fåror, ögonen spetsovala med ögonlocken som tunna veck, munnen rak och slutet med smala läppar. Håret i små täta böjda lockar. Livklädnad med

slät halsbård, långa och snäva ärmar, tunna blusande veck ovanför smalt midjebälte. Mantel över vänster skuldra, i en båge till vänster hand, på vänster sida i längsgående obrutna veck, framför höger lår och framtill i upphöjda diagonala veck och bågveck. Livklädnadens nederdel i parallella raka veck. På fotplattan figurens bara fötter med smala raka tår.

Kristusfigurens krona separat gjord. Ett stycke av Marias högra skuldra separat gjort. Ryggsidorna urholkade, urholkningarna dolda av smala täckbräden (Kristusfigurens och Johannes täckbräden återstår i dag). I hjässorna tapphål som mynnar i ryggsidornas urholkningar. I sidofigurernas botten kraftiga hål för fästande med tappar i trabes. Lagningar av genombrytningar i urholkningen med träspån på baksidan.

Enstaka rester av staffering under sentida övermålning. Kristusfigurens höftkläde förgyllt med rött foder. Korset grönt. Marias mantelfoder rött. Johannes livklädnad förgyllt, manteln förgyllt med grönt foder. Framtill på höftklädet linneväv. (Kristusfigurens karnation är inte medeltida).

Kristusfigurens krona borta, bålen sprucken på höger sida. I Marias livklädnad längsgående hål nedtill, sockeln något sprucken framtill, multnad på sidorna och baktill. Täckbräde på Marias ryggsida borta.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 34, 39ff, 128f; A Andersson 1966 s 64, 73 n 1; A Andersson 1970 s 136, 139f; W Andersson 1938 s 36f; F Beckett 1926 s 128; A Goldschmidt 1923 s 36; KLN M 9 sp 461; B C Lange 1990 s 48; L Liepe 1992 a s 2; L Liepe 1994 a s 117; R Norberg 1941 s 112 n 1; C A Nordman 1964 s 54; E Nyborg, V Thomsen 1983 s 209; E Nyborg, V Thomsen 1993 s 173; E Nyborg, V Thomsen 1994 s 44; P Nørlund 1950 s 63; M Rydbeck 1951 a s 83ff; R Schneider-Berrenberg 1977 s 197; C R af Ugglas 1915 s 322ff; H Wählin 1921 s 128ff, 154 n 1, 156 n 6, 157

Calvary group; after 1215; oak; slight remains of medieval colouring beneath remains of later painting; defects slight: crown missing, backboard of St. Mary missing.

92. Gualöv, Villands härad (pl 318)

Gualövs kyrka

altarskåp; 1500-talets första del

ek

altarskåpet höjd (utom predellan): 163 cm

altarskåpet bredd totalt: 249 cm

corpus bredd: 124 cm

höger flygeldörr bredd: 61 cm

vänster flygeldörr bredd: 62 cm

predellan höjd: 58,5 cm

predellans överkant bredd: 159 cm

figurerna i corpus och flygeldörrarna höjd: 118–123 cm

Kristusfiguren i predellan höjd: 43 cm

figurreliefen i predellan bredd: 118,5 cm

Rektangulärt corpus med ett par flygeldörrar. Längs corpus och flygeldörrarnas innerkanter smala spiralvridna kolonnetter på höga smala baser. I corpus och flygeldörrarnas överkant rankornamentik med täta rundade bladslingor, i corpus som tre bågar skilda åt av smala strävpelare. Inuti skåpet rektangulära kryssvalv.

I corpus tre stora figurer: en nådafader (i mitten), S:t Mikael som själavägare (till höger), S:t Nikolaus (till vänster). Fadern i nådagruppen med en hög krona, brett korkskruslockigt skägg, korkåpa ornerad med spiralvridna band. Sonen hängande i faderns armar med huvudet lutat åt höger, händerna lyftade. Bålen utmärglad, benen magra och böjda. Mellan fötterna en kalk. S:t Mikael i en lång livklädnad och mantel med rombformat spänne. Håret i långa, djupt skurna lockar. Höger hand lyftad över huvudet med ett svärd, i vänster hand en våg: i vänster vågskål en mänsklig själ, på höger vågskål en hängande djävul. S:t Nikolaus i mitra med infulae, amictus, alba, dalmatika, mässshake, i vänster hand en kräkla. Vid helgonets fötter två små figurer med lyftade armar, benen i stock (två av helgonet räddade dödsdömda fångar).

I flygeldörrarna ytterligare två stora figurer: en apokalyptisk madonna (till höger) S:t Martin (till vänster). Maria krönt, med det nakna barnet på vänster arm, en rund liten frukt i höger hand. Håret i räfflade långa lockar. Livklädnad med åtsittande liv, fyrkantig ringning, snäva ärmar med puff, vid kjol. Framför nederdelen en mantel. Barnet naket, sittande vänt halvt åt höger med höger arm sträckt mot moderns hand med frukten. S:t Martin i

mitra med infulae, amictus, alba och korkåpa med fyrkantigt rosprytt spänne. I vänster hand en lång kräkla med ett sudarium, höger hand nedsträckt till en tiggare vid fötterna. Tiggaren sittande halvt bakåtvänd, höger hand uppsträckt med en tiggarskål.

Samtliga figurer tunna och smalaxlade med stora huvuden. Gud faders och biskopshelgonens fysionomier breda och kraftfullt skurna med markerade kindben, fylliga dubbelhakor. Ögonen stora och utstående, i ögonvråna rynkor i relief, veck över kinderna. Marias och S:t Mikael's fysionomier släta och rundkindade med små leende fylliga munnar. Klädnaderna i tunna och långa, skarpt utstående och glesa veck.

På predellans en relief med tretton figurer: Kristus i mitten, S:t Tomas knäböjande på höger sida, ytterligare tio apostlar och ett diakonhelgon på ömse sidor. Predellans figurer kraftigare och grövre skurna med bredlagda fysionomier, dräkter i ett fåtal tjocka skarpa veck.

Separat gjorda detaljer: spirorna i faderns och Marias kronor, S:t Mikael's svärd, S:t Nikolaus högra arm, vänstra hand och kräkla, de små sittande figurerna, S:t Martins högra hand. Ryggsidorna urholkade. Tapphål i hjässorna.

Predellans figurrad gjord i tre delar. Baksidan urholkad.

Rester av staffering. Sonens i nådagruppen höftkläde förgyllt. Marias karnation ljusbeige. S:t Mikael's alba vit med rött foder, kåpan förgyllt. S:t Nikolaus mässhake med rött foder. S:t Martins karnation beige med röda kinder, ljusröda läppar, korkåpan förgyllt med rött foder. Tiggarens karnation rosa, skägget blått.

Figurerna i predellans relief med rosa karnation, röda läppar. Kristus mantelfoder rött.

I corpus och flygeldörrarna rester av skåpfondens förgyllning. På flygeldörrarnas insidor spår av försilvring (?) på röd bolus. På flygeldörrarnas utsidor enstaka spår av målningar. Predellans fond bakom figurraden förgyllt med punsade glorioer bakom apostlarnas huvuden. Predellans yttersida röd med mörknade stjärnor.

Spirorna på faderns i nådagruppen krona borta, sonens fingrar avbrutna, halva kalken och fotplattan fram till borta (förnyat). S:t Mikael's svärd borta (förnyat), vågen fragmentarisk, höger vinge skadad i kanten. S:t Nikolaus armar borta (förnyade), de små figurerna nedtill framför helgonet skadade (förnyade). Spirorna i Marias

krona borta. S:t Martins högra arm borta (förnyad), sudariet avbrutet, en bit av höger knä borta (förnyat). Ornamentiken på skåpets insidor borta.

Predellans figurrad sliten och multnad, särskilt i höger kant. Höger hand avbruten hos figuren längst till höger, Kristus korsstav och diakonhelgonets skrivdon borta, S:t Jakob d ä:s högra sida och vänstra hand avbrutna, figurens längst till vänster attribut borta. Predellans yttersidor saknas.

LITTERATUR:

G Bringéus 1992 s 1; C G Brunius 1851 s 68of; E Cinthio 1969 s 125; L Liepe 1992 a s 9; U Otterstedt 1929 s 13, 15, 19; I Pegelow 1988 s 148, 175, 216f; M Rydbeck 1947 s 243; P Tångeberg 1986 s 142 n 257; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 35; E Wrangel 1921 s 263

Reredos; first part of 16th century; oak; remains of medieval colouring; defects moderate – several missing parts renewed.

93. **Gullarp**, Onsjö härad (pl 160)

LUHM 15883

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

höjd: 109 cm

Kroppen hängande i en båge med höfterna förskjutna åt vänster, överkropp och huvud lutat åt höger. Ansiktet smalt och långsträckt, pannan fårad, mellan ögonbrynen veck, ögonen smala springor mellan kupade ögonlock, munnen rak och sluten. Skägget grovt skårade testar. Håret en ojämnt vågig valk. Törnekrona med fyrdelade omtag. Bålen långsträckt, bröstorgen avlång med rundade sidor, revbenen rundade fördjupningar. Höftklädet kort, knutet mitt fram med grunda ovala veck, framtill en kort ändflik, på höger höft en längre sicksackveckad våd. Benen hängande lutade åt höger med böjda knän. Fötterna korslagda.

Törnekronans taggar separat gjorda. Vänster sida av höger fot separat gjord. Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp.

Rester av staffering. Höftklädets foder blått. Rester av kredering.

Armarna borta. Törnekronans taggar avbrutna. Högra fotens vänstra del och nedre delen av vänster fot avbrutna. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 54ff, 60, 133f; F Beckett 1926 s 185;

Crucifix; second half of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects moderate: arms missing, feet damaged; cross missing.

94. Gylle, Skytts härad (pl 48)

LUHM 16074

tronande madonna; 1200-talets första hälft
ek

höjd: 86 cm

Maria sittande frontalt med lyftade armar, i höger hand en spira. Ansiktet ovalt med hög panna, ögonen smala spetsovaler med ögonlockskanter i relief, munnen liten och slutet med fyllig underläpp. Håret en vågig massa bakom öronen. På hjässan en hög slät kronring. Livklädnad med slät halsbård. Mantel omlott framför livet, över armarna i raka veck, från knäna och framför bänken i tjocka vertikala veck. Nederkanten i en omegaformad kontur, på sidorna i sicksackveck. Livklädnadens nederkant i tre släpande veck över fötterna och fotplattan. Barnet sittande på moderns vänstra knä med böjda knän, höger fot mot moderns högra knä. I vänster hand ett klot mot vänster lår. Lång livklädnad med ett fåtal grova raka veck, om midjan ett horisontalt slag.

Kronans spiror och barnets huvud separat gjorda. Ryggsidan urholkad, på baksidan av Marias huvud en mindre urholkning. I Marias hjässa ett tapphål med bortfallen tapp.

Bemålningen är inte medeltida.

Barnets huvud borta. Kronans spiror och den övre delen av spiran i Marias hand avbrutna. Ett stycke av tronens främre högra hörn borta.

LITTERATUR:

T Eriksson 1974 s 25 n 3; H Wåhlin 1921 s 120f

Seated Virgin and Child; first half of 13th century; oak; colouring not medieval; defects moderate; head of Child missing.

95. Gylle, Skytts härad (pl 181)

Gylle kyrka

krucifix; 1400-talets andra hälft
ek

figuren höjd: 157 cm figuren bredd: 140 cm

korset höjd: 185 cm

korset bredd: 142 cm⁵³

Huvudet vridet åt höger. Ansiktet smalt, ögonen slutna med ögonlocken i relief, veck över kinderna, munnen öppen med djupt urholkad munhåla. Skägget en bred vågig valk. Törnekronan virad. Armarna diagonalt utsträckta med muskulatur och senor naturtroget återgivna. Händerna öppna med krökta fingrar. Bröstkorgen kraftig och framskjutande med rundade sidor, revbenen markerade med ojämna fördjupningar. Diagonalt sidosår. Höftklädet kort och knutet mitt fram, på höger höft en nedhängande ändflik. Benen parallella med uppdrag-na knän. Fötterna korslagda.

Kors med svagt rundad framsida, plana kantlister, rund mittskiva.

Ryggsidan urholkad.

Bemålningen är inte medeltida.

De flesta av törnekronans ursprungliga taggar borta. Brott på flera av fingrarna och på vänster stortå. Korsstammens översta och nedersta del borta (förnyade).

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 55, 57, 138

Crucifix; second half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects very slight; upper and lower ends of cross stem renewed.

96. Gärds Köpinge, Gärds härad (pl 143)

Gärds Köpinge kyrka

pietà; 1400-talets första hälft
ek

höjd: 55 cm

Modern sittande frontalt med huvudet lutat framåt och åt höger. Ansiktet bredlagt med runda kinder, ögonen smala och spetsovala med ögonlockskanterna i relief, munnen bred och rakt slutet med fyllig underläpp. Hu-

vuddok på hjässan och i en båge framför halsen. Mantel över skuldrorna och armarna, från knäna i rika bågformiga veck och strutveck. Sonen liggande på rygg, huvudet hängande ned, överkroppen vriden halvt utåt. Armarna korsade över höftklädet. Ansiktet smalt, ögonbrynen raka, ögonen djupt liggande och slutna, munnen rak och halvt sluten. Bålen lång och rak. Höftklädet svept om höfterna med obrutna grunda veck.

Ryggsidan urholkad. I moderns hjässa ett tapphål med kvarsittande tapp. Ett hål i ryggsidans urholkning i nackhöjd mynnar möjligen i tappålet.

Rester av kredering under sentida övermålning.

Sonens ben avbrutna ovanför knäna. Näsan skadad. Jack i sonens högra överarm. Skulpturens nedre del sliten och multnad. Sittbänkens sidor mycket slitna, vänster sida delvis borta. Delar av fotplattan avbrutna. På ett par ställen hål från baksidan.

LITTERATUR:

M Rydbeck 1951 b s 120

Pietà; first half of 15th century; oak; remains of gesso beneath later painting; defects moderate; legs of Son missing, lower part weathered and worn.

97. Gärdslov, Vemmenhögskyrkan (pl 15)

LUHM 24293⁵⁴

krucifix; 1200-talets första hälft

ek

höjd: 123 cm

Huvudet vridet åt höger, lutat något framåt. Håret i två tjocka slingor slutande i upprullade lockar på skuldrorna. Bålen lång och spolformad, revbenen glesa grunda skårar. På buken korsformade fördjupningar. Skuret sidosår saknas. Mitt fram på bröstkorgen ett djupt cirkelrunt hål. Knälångt höftkläde, på höger sida med raka veck, mitt fram och på vänster sida v-formade och z-formade veck, i midjan en bred veckad vulst, på höger sida ett halvcirkelformat överhäng, på vänster sida en uppstående knut med nedhängande ändflik, fällen ojämnt uppdragen. Höger ben lagt framför vänster, fötterna nedåttekande.

Huvudets främre del separat gjord. Höftklädets knut

och ändflik på vänster sida separat gjort. Ryggsidan urholkad.

Bemålningen är inte medeltida.

Huvudets främre del och armarna borta. Vänster fot avbruten, två tår på höger fot skadade. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 36, 124; R Norberg 1941 s 112 n 1; H Wählin 1921 s 81 n 3, 95ff (hos Anderberg och Wählin som ett arbete från Önnarp, hos Norberg som ett arbete från "Örnarp", jfr n 54; V Åkerman 1964 s 60

Crucifix; first half of 13th century; oak; colouring not medieval; defects considerable: face, arms missing, feet damaged; cross missing.

98. Hallaröd, Onsjö härad (pl 114)

Hallaröds kyrka

krucifix; 1400-talets första hälft

ek

figuren höjd: 104 cm

figuren bredd: 80 cm

korset höjd: 208 cm

korset bredd: 125 cm⁵⁵

Huvudet lutat en aning åt höger. Ansiktet runt och flackt skuret. Ögonen spetsovala med de övre ögonlocken i relief, veck över kinderna, munnen rak och sluten. Skägget en kluven slät valk. Törnekronan smal och virad. Armarna diagonalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Bålen kort och rak, bröstkorgen slät, revbenen parallella skårar. Rakt sidosår. Höftkläde svept om länderna med breda grunda veck, på höger sida flera nedhängande flikar. Benen långa och rakt hängande. Fötterna korslagda och nedåttekande.

Kors med rundad framsida, plana kantlister, små halvcirkelformade utsprång längs kanterna, trepassformade ändplattor avslutade med en rak profilerad list, i ytterkanten runda fördjupningar.

Ryggsidan djupt urholkad. I hjässa ett stort tapphål.

Bemålningen är inte medeltida.

Törnekronans taggar, vänster arm, höger ben utom foten samt en bit av höftklädet mitt fram borta (samtliga delar förnyade). Näsan avslagen. Höger tumme ska-

dad. Båda fötterna spruckna och skadade. Längsgående kraftiga sprickor i huvud och bål. Den övre ändplattans ytterkant skadad. Hål från baksidan på flera ställen på korset.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 97, 167f

Crucifix; first half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects considerable: left arm, part of the loin-cloth missing and right leg apart from the foot missing (renewed).

99. **Hallaröd**, Onsjo härad (pl 295)

Hallaröds kyrka

apokalyptisk madonna; 1510–1520-talet
ek

höjd: 89 cm

Maria stående på månskäran med överkroppen lutad åt höger, höger ben framskjutet och böjt. Pannan hög och rundad, hakan mycket kort och bred, ögonen små och brett satta, munnen liten och sluten. På hjässan en låg och bred krona. Håret i djupt skårade lockar. Nedtill en mantel med stora och skarpt framskjutande brutna veck. På månskäran madonnans högra, brett rundade tåhätta. Barnet naket, halvliggande på ett kläde i moderns händer. Anletsdragen som moderns. Överkroppen slät och bred, magen rundad. Benen böjda, korta och knubbiga.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp.

Staffering saknas.

Spirorna på kronan avbrutna. Marias högra hand något skadad.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 229f, 269; F Beckett 1926 s 226; M Rydbeck 1947 s 244; O Rydbeck 1917 b s 15; O Rydbeck 1921 a s 30f; E Wrangel 1921 s 266; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 41 (som nr 107 från Norra Rörum)

Apocalyptic Virgin; 1510's–1520's; oak; no colouring; defects very slight.

100. **Hallaröd**, Onsjo härad (pl 340–344)

Hallaröds kyrka

grupp från altarskåp; 1500-talets första del
ek

smärtomannen höjd: 111 cm

Maria höjd: 109,5 cm

Johannes evangelisten höjd: 110 cm

helgonfigurerna från flygeldörrarna höjd: 46,5–52 cm

Grupp med fyra större figurer – Kristus som smärtomannen, Maria, S:t Johannes evangelisten, en knäböjande ängel – samt fyra mindre helgonfigurer. Smärtomannen med höftkläde, bred törnekrona. Kroppen fyllig, bål lång, benen korta och kraftiga. Händerna lyftade med triangelformade spiksår. Hår och skägg yvigt lockiga, räfflade med djupa böjda skårar. Ansiktet smalt och benigt, ögonhålorna djupa, ögonen med iris och pupill i relief, kinderna insjunkna, munnen halvt öppen med fyllig underläpp. Maria stående med överkroppen lutad något åt höger. Ansiktet avlångt med släta kinder, munnen liten och sluten. Framför halsen ett halslin. Manteln lagd över hjässan, draperad framför figuren med skrynkligt utstående och djupa veck. Framför Maria en knäböjande ängel med en kalk i händerna. Ansiktet ovalt, ögonen i grund relief. Håret i stora räfflade bukter. Dalmatika, korkåpa, på höger skuldra rester av en vinge med rundade vingpennor. S:t Johannes evangelistens fysiomi som smärtomannens. Hår i stora lockar. Livklädnad med knäppning i halsen, långa vida veckade ärmar. Mantel över vänster skuldra och framför nederdelen i långa, kantigt buktande veck.

De fyra mindre helgonfigurerna: S:t Kristoffer framåtböjd, stödd på en stav med Jesusbarnet på skuldran; S:t Olof med ciborium i vänster hand; Johannes döparen med bibel med lammet i vänster hand; S:t Andreas med andreakors lutad mot höger arm. Helgonen enklare och mera summariskt skurna, fysiomierna kantiga, dräkterna i ett fåtal grova veck.

Corpus mittgrupp gjord i tre delar: S:t Johannes evangelisten separat gjord, genom den knäböjande ängels vänstra sida och Marias vänstra arm en vertikal skarv. Taggarna i smärtomannens törnekrona, smärtomannens vänstra armbåge och ett rektangulärt stycke i vänster sida samt ängels vingar separat gjorda. Mitt-

gruppens baksida urholkad. Sidofigurernas ryggssidor massiva. Tapphål i hjässorna. S:t Kristoffers ben nedanför knäna samt fotplattan separat gjort. Själva skåpet samt fyra sidofigurer moderna.

Enstaka spår av staffering. Marias mantel förgyllt med blått foder. S:t Johannes evangelistens livklädnad förgyllt med rött foder.

Taggarna i smärtomannens törnekrona borta. Maria genombruten från baksidan och skadad på livets vänstra sida. Ängeln här skadat på höger sida, näsan avslagen, höger hand skadad, vingen fragmentarisk. S:t Johannes evangelistens nederparti borta (förnyat). S:t Kristoffers stav avbruten (den nedre änden förnyad). S:t Olofs yxa avbruten, nederpartiet borta (förnyat). Johannes döparens fingrar på höger hand avbrutna, nederpartiet borta (förnyat). S:t Andreas högra fot och fotplattan skadade.

LITTERATUR:

KLNM 9 sp 339; L Liepe 1992 a s 6; O Rydbeck 1921 a s 31; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 42 (som nr 109 från Norra Rörum)

Group of figures from reredos; first part of 16th century; oak; slight remains of colouring; defects moderate.

101. Hannas, Ingelstads härad (pl 40)

Hannas kyrka

krucifix; 1300-talets början

ek

figuren höjd: 117 cm

figuren bredd: 105 cm⁵⁶

fragment av kors (1) höjd: 98 cm

fragment av kors (2) höjd: 97 cm

fragment av kors (3) höjd: 7,5 cm⁵⁷

Huvudet vridet åt höger, litet med hög hjässa. Ansiktet runt och flackt skuret, ögonen breda och spetsovala, munnen rak och slutet. Skägget en slät valk. Håret i två slingor med upprullade ändar över skuldrorna. Armarna i det närmaste horisontalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Bålen rak och kraftig med platt bröst-korg. Revbenen grunda räfflor. Smalt sidosår. Knälångt höftkläde med raka obrutna veck, i midjan en löst upprullad vulst, fällen uppdragen på höger sida i ett dub-

belt öppet veck med tillbakavikta kanter. Benen kraftiga och svagt böjda, höger ben lagt framför vänster. Fötterna smala och nedåtpekande.

Kors med rundad framsida, plana kantlister, rund mittskiva, halvcirkelformade utsprång längs kanterna, fympassformade ändplattor med smala hörnblad.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål. Korset till största delen förnyat men inkluderar rester av det ursprungliga korset. Enligt en anteckning av Nils Månsson Mandelgren från 1865 hade Kristusfiguren tidigare under 1800-talet varit försedd med peruk av riktigt hår och en kjortel av ylletyg fäst kring livet med ett läderbälte med mässingsspänne.⁵⁸

Stafferingen senmedeltida. Karnationen grårosa. Rött blod i pannan, vid spikhålen, längs händer och underarmar, från sidosåret och som bloddroppar i grupper om tre och tre över hela kroppen. Ögonen med ljus vita, mörk iris och pupill. Hår och skägg mörkt. Höftklädet blågrönt med små ornament – en cirkel omgiven av fyra bladliknande former – i vitt, längs nederkanten en röd linje. Fodret rött. Korset grönaktigt med röda kanter.

Sliten och multnad. Kronan borta. Händerna och höger knä skadade (händerna förnyade). Vänster skuldra och håret på vänster sida avbrutet. Det ursprungliga korset bevarat i rester.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 96, 166f; S Kaspersen 1980 s 135; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 18; H Wählin 1921 s 98 n 1

Crucifix; beginning of 14th century; oak; colouring late medieval; crown missing; defects moderate; original cross preserved in fragments.

102. **Harlösa**, Frosta härad (*pl 163*)

LUHM 18549

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

figuren höjd: 183 cm

figuren bredd: 146,5 cm

korset höjd: 232 cm

korset bredd: 151,5 cm

Huvudet vridet åt höger, lutat mot höger skuldra. Ansiktet avlångt, ögonen stora rundlar med antydd ögonspiringa, munnen lågt placerad, rak och sluten. Skägget tunt räfflade testar. Håret breda rundade slingor med kraftigt böjda skårer. Törnekronan virad med fyrdelade omtag. Armarna korta och kraftiga, diagonalt utsträckta. Händerna halvt slutna med krökta fingrar. Bålen lång, bröstkorgen framskjutande, revbenen markerade med ovala fördjupningar. Midjan smal och markerad. Höftklädet lågt placerat, knutet mitt fram med platta och grunda brutna veck, framtill och på höger sida nedhängande ändflikar. Benen långa och kraftiga, knäna böjda. Fötterna korslagda och breda med grova tår.

Kors med rundad framsida, smala plana kantlister, klumpigt trepassformade utsprång med välvd mitt längs kanten, rund mittskiva, i korsstammens nederände en fyrkantig ändplatta. Korsstammen vidgad bakom figuren.

Törnekronans taggar separat gjorda, ett rektangulärt stycke i figurens vänstra sida separat gjort. Ryggsidan massiv. Inget synligt tapphål i hjässan.

Rester av staffering under sentida övermålning. Karnationen mörkt rosa, höftklädet förgyllt.

Törnekronans taggar borta. Fyra fingrar på höger hand och ett finger på vänster hand avbrutna, vänster tumme skadad. Vänster arm sprucken på baksidan. Flera tår skadade och delvis avbrutna. Korsets nedre ändplatta till hälften borta, övriga ändar avsågade.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 55ff, 60f, 137

Crucifix; second half of 15th century; oak; remains of medieval colouring beneath later painting; defects slight; ends of cross arms and upper end of cross stem sawn off.

103. **Harlösa**, Frosta härad (*pl 305*)

LUHM 18550

sittande Kristus; 1500-talets början

ek

höjd: 71 cm

Figuren sittande med lyftade armar. Händerna sammanbundna, hållande i pinoredskap (borta). Ansiktet smalt och långdraget, ögonen högt placerade smala springor med ögonlockskanter i relief, munnen halvt öppen med neddragna mungipor. Skägget tudelat med lockar markerade med grunda räfflor. Håret i stora lockar formade med djupa skårer. Törnekronan virad. Bålen fyllig. Höftklädet lagt omlott om länderna, mellan benen en lång våd i stora kantiga veck. Benen böjda, låren runda, underbenen långa och smala. Sittkullen en oregelbundet kantig upphöjning i fotplattans bakre kant.

Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp. Vänster arm, höger hand samt pinoredskapen separat gjorda.

Bemålningen är inte medeltida.

Pinoredskapen borta. Tårna på höger fot delvis avbrutna, tårna på vänster fot något skadade. Fotplattans främre högra hörn avbrutet.

Seated figure of Christ; beginning of 16th century; oak; colouring not medieval; defects slight; instruments of torture in hands missing.

104. **Hassle-Bösarp**, Vemmenhög's härad (*pl 24*)

LUHM 16937 g

krucifix; 1200-talets andra hälft

ek

figuren höjd: 89 cm

figuren bredd: 72,5 cm

korset höjd: 128 cm

korset bredd: 110,5 cm

Huvudet vridet något åt höger. Ansiktet smalt och avlångt med summariskt återgivna drag: ögonen släta upphöjningar, munnen rak och sluten med neddragna mungipor. Skägget en slät valk. Håret i upprullade lockar på skuldrorna. Kronan hög och smal med breda, oformliga spetsar. Armarna svagt diagonalt utsträckta och böjda,

händerna öppna med raka fingrar. Bålen rak och platt, bröstorgens sidor släta. Skuret sidosår saknas. Höftklädet i långa, raka och diagonala veck, nedanför vänster knä stramare u-veck, i midjan en bred veckad vulst, på höger sida en uppstående knut med nedhängande ändflik, fällen diagonal. Underbenen långa och smala, höger ben hängande med en lutning åt vänster framför vänster ben. Fötterna nedåttekande.

Kors med plan framsida, klumpigt rundad korsmitt, rundade utsprång längs kanterna, fyrkantiga ändplattor.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett litet tapphål med bortfallen tapp.

Rester av staffering under sentida övermålning. Hår, skägg och krona förgyllt på röd bolus. Karnationen gulrosa med röda blodspår. Höftklädet förgyllt på röd bolus. Korsets framsida röd, på den nedre ändplattan spår av språkband med svart text.

Höger skulderparti något skadat. Fingrarna på vänster hand skadade. Hål i höftklädet framtill. Högerfotens vänstra sida avbruten. Ett utsprång på korsstammens vänstra kant avbrutet.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 36, 125; J Barfod 1986 s 112; R Norberg 1941 s 112 n 1; C A Nordman 1964 s 53; R Schneider-Berrenberg 1977 s 197; *Uställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 17; H Wählin 1921 s 95ff

Crucifix; second half of 13th century; oak; remains of medieval colouring beneath later painting; defects moderate.

105. **Helsingborg**, Luggude härad (*färgpl* 10; *pl* 153-155)

S:ta Maria kyrka, Helsingborg

altarskåp; 1449-1452⁵⁹

ek; fyra av corpus apostlafigurer poppel⁶⁰

altarskåpet höjd (med krönet, utom predellan): 305 cm

krönet höjd: 71 cm

predellan höjd: 51 cm

altarskåpet bredd totalt: 464 cm

corpus bredd: 232 cm

de inre flygeldörrarna bredd: 115 cm

de yttre flygeldörrarna bredd: 116 cm

predellans överkant bredd: 243 cm

predellans nederkant bredd: 225 cm

Johannes döparen i vänster flygeldörr höjd: 59 cm
apostlarna i corpus nedre del höjd: omkring 42 cm⁶¹

Rektangulärt corpus med dubbla par flygeldörrar. I corpus och de inre flygeldörrarnas insidor skulpterade scener från Jesu barndom. I corpus nedre del en rad med elva apostlar och ett prästhelgon. Arkitekturornamentik i corpus och flygeldörrarnas överkant och under avsatser som delar flygeldörrarna och corpus sidopartier: små rundbågar fyllda av trepassornament med klöverblad på spetsarna. Rundbågarna inskrivna i triangelformade vimperger krönte av krabbor och korsblommor. Bakom vimpergerna gotiskt fönsterverk. Mellan vimpergerna små strävpelare. Ovanför ornamentiken en smal fris med klöverblad. Mellan de skulpterade scenerna smala strävpelare med tunna kolonnetter och fialer. Under scenerna och apostlaraden smala friser med genombruten ornamentik i varierade mönster. Apostlarna i corpus nederdel placerade två och två under flacka kölbågar burna av smala kolonnetter. På kölbågarna krabbor och korsblommor, bakom kölbågarna gotiskt fönsterverk. Inuti varje kölbåge två rundbågar, en ovanför varje figur, med fyllning av trepassbågar med klöverblad. Längs corpus och de inre flygeldörrarnas överkant en långsgående fris med fem vapensköldar inskrivna i cirklar, omgivna av akantusblad runt ett vertikalt listverk. Högst upp smala spetsar, varannan med en yvig bladbuske. Predellan lådformad med luckor på gavlarna och utskjutande överkant.

Corpus övre del (ovanför apostlaraden) delad i ett bredare mittparti och två smalare sidopartier. I mittscenen konungarnas tillbedjan, på höger sida omskärelsen, på vänster sida barnamorden i Betlehem. Varje flygeldörr delad i fyra likstora scener. I höger flygeldörr från höger till vänster och nedifrån och upp: Marias och Josefs trolovning, bebådelsen, visitationen, födelsen. I vänster flygeldörr från höger till vänster, nedifrån och upp: frambärandet i templet, Jesu dop, flykten till Egypten, Jesus i templet vid tolv års ålder. Scenerna figurrika, arrangerade i statiska kompositioner: figurerna uppradade mer eller mindre frontalt i stela attityder i ett eller två bildplan. De kvinnliga figurernas fysionomier breda och fyrkantiga, ögonen smala och brett placerade med ögonlock i relief, munnarna raka och slutna, hakorna kraftiga.

De manliga figurernas ansikten något kantigare. Dräkterna draperade i parallella vertikala veck, i Marias mantel i mittscenen mera varierade motiv av brutna veck och strutveck. I några scener – visitationen, födelsen, konungarnas tillbedjan, flykten till Egypten – delar av byggnader och stiliserade träd i bakgrunden.

Apostlafigurerna i corpus nedre parti mindre till formatet, annorlunda proportionerade: kropparna tunnare med små huvudena, fysiomierna magra med markerade kindben, smala och brett placerade ögon, kupade ögonlock, raka och slutna munnar med smala läppar. Två figurer slätrakade, på övriga hår och skägg av varierande utformning: tudelade eller raka skägg räfflade med böjda skårar i stora eller små lockar. Livklädnaderna sammandragna i midjan. Mantlar draperade på olika sätt framför bälten eller löst hängande. Prästhelgonet i mässhake. S:t Jakob d ä i kortare livklädnad, mantel som hålls samman i halsen och hatt med högt rundat uppvikt brätte. Veckbildningen genomgående livligare än i corpus figurscener, med brutna och böjda v-formade veckfall, sicksackveck och serpentinslingrande mantelfällar. De apostlar som kan identifieras är: S:t Jakob d y eller Simon ivraren med bok i höger hand, liten såg i vänster hand; S:t Judas Taddeus med påk i höger hand; S:t Bartolomeus med bok i höger hand, kniv i vänster hand; S:t Simon ivraren eller Jakob d y med lång sågklinga i höger hand, bok i vänster hand; S:t Petrus med bok i höger hand, nyckel i vänster hand; S:t Paulus med svärd; S:t Johannes evangelisten med en kalk i vänster hand; S:t Filippus med korsstav i vänster hand; samt S:t Jakob d ä med avbruten stav i höger hand, pilgrimsmussla i vänster hand. Övriga helgon är ett prästhelgon med en uppslagen bok; en apostel med bokpåse i vänster hand (attribut i höger hand borta) samt en apostel med stav i höger hand.

Attribut och liknande detaljer gjorda separat. Figurerna och figurgrupperna grunt urholkade på ryggsidan, ursprungligen fästade med spikar genom baksidan. Apostlarnas plats i corpus utmärkta med bokstäverna a–m i gotisk kursiv (j saknas) på corpus och motsvarande bokstav på varje figurs baksida.⁶²

Altarskåpets staffering väl bevarad.⁶³ Karnationen rosagra (blyvitt och zinnober) – ljusare hos de kvinnliga figurerna – med rödtonade kinder, röda läppar. Ögonen med ljusa vitor, brun, grå eller blå iris, mörka pupiller

och konturer. Mantlar och livklädnader förgyllda med bladguld. Dräktfodret blått (azurit på svart grund), hos sex av apostlarna i corpus nederparti rött. De kvinnliga figurernas huvuddok vita (blyvitt). Draperiet bakom Maria i corpus mittscen samt soldatens rustning i scenen med barnmordet silverfärgade. I dopsenen Johannes döparens kamelhårsklädnad brun. Träd och markytor gröna, träden med bruna stammar. Attribut och dräkt-detalyer i rött, grönt eller brunt. Arkitektoniska strukturer och inredningsdetalyer – porten i visitationsscenen, Marias stol i bebådelsen, stallet i födelsen, Herodes tron i scenen med barnmorden, muren i fonden och altaret i omskärelsen m m – violetta med detalyer i perspektiv med skuggningar.

Altarskåpets fond förgylld med bladguld. I krederingen på corpus fond skisser och karikatyrer i rödockra och svart utförda före förgyllningen, i dag synliga endast på fondens nedersta, vanligtvis dolda tredjedel. Glorior punsade i fonden bakom figurernas huvuden. Arkitekturornamentiken förgylld med röda och blå detalyer. Den krönande frisen och bladverket i rött, blått, grönt och guld.

På de inre flygeldörrarnas utsidor och de yttre flygeldörrarnas insidor 16 målningar med scener från passionen. Från höger till vänster i den övre raden utdrivandet av månglarna ur templet, intåget i Jerusalem, Getsemane, Judas kyss, Kristus inför översteprästen, gisslandet, törnekröningen, Kristus inför Pilatus. Från höger till vänster i den nedre raden: korsbärandet, korsfästelsen, korsnedtagandet, gravläggningen, uppståndelsen, nedstignandet till dödsriket, Noli me tangere, himmelfärden. Mellan bildscenerna ett horisontalt band med 16 profeter hållande språkband. På de yttre flygeldörrarnas utsidor åtta målade helgonbilder: upptill i höger flygeldörr madonnan, S:t Johannes evangelisten; nedtill i höger flygeldörr S:ta Gertrud, S:t Laurentius; upptill i vänster flygeldörr S:t Olof, S:ta Katarina; nedtill i vänster flygeldörr S:t Petrus, S:t Paulus. På predellan målning med Kristus, Maria, Johannes döparen, åtta apostlar. Målningarna hårt restaurerade.

Soldatens svärd i scenen med barnmorden borta, attributet borta hos en apostel, S:t Jakobs d ä stav avbruten. För övrigt inga synliga skador.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 78f, 265; W Andersson 1928 s 35ff; W Andersson 1938 s 43; F Beckett 1926 s 147f; C G Brunius 1850 s 525ff; S Fernlund 1980 s 114, 116; H A Gräbke 1941 s 113; H Hildebrand 1898–1903 s 284ff; L Liepe 1992 a s 8; B O Lindberg, B Skans 1984 (opubl); K K Meinander 1908 s 129 n 6; T Mårtensson 1951 s 51ff; U Otterstedt 1929 passim; W Paatz 1929–1930 s 147; M Rydbeck 1947 s 243; A Stange 1938 s 208, 211; A Stange 1967 s 197; V Thorlacius-Ussing 1950 s 97f; P Tångeberg 1986 passim; E Wrangel 1915 s 138; E Wrangel 1921 s 248, 251ff

Reredos; 1449–1452; oak; medieval colouring preserved; visible defects very slight.

106. Helsingborg, Luggude härad (pl 195)

S:ta Maria kyrka, Helsingborg

krucifix; omkring 1500

ek?

Höfterna förskjutna något åt höger. Huvudet vridet åt höger. Ögonen stora rundlar med en böjd ögonspringa i relief nedtill, munnen bred och halvt öppen med fyllig underläpp. Skägget två stora, djupt räfflade lockar. Törnekrona med omtag. Armarna kraftiga, svagt diagonalt utsträckta, händerna öppna med lätt böjda fingrar. Bröstkorgen kraftig och välvd, revbenen rundade upphöjningar. Brett diagonalt sidosår. Mellangärdet indraget, buken rundad. Höftklädet kort och knutet mitt fram, på höger höft en rakt nedhängande ändflik, på vänster sida en utfladdrande horisontal flik från lårens baksida. Benen långa och kraftiga, knäna lätt böjda. Fötterna korslagda.

Höftklädesflikarna separat gjorda. Korset sekundärt.

Stafferingen möjligen medeltida. Karnationen gulrosa. På armar och ben blodådror i blått. Rött blod under spikhålen och sidosåret samt längs armar och ben. Hår och skägg brunt. Törnekronan grön. Höftklädet förgyllt med blått foder.

Inga synliga skador. Ursprungligt kors saknas.

Crucifix; ca. 1500; oak?; colouring possibly medieval; no visible defects; cross secondary.

107. Herrevads kloster, Norra Åsbo härad (pl 293)

privat samling

nådstol; 1510–1520-talet

ek

höjd: 90,5 cm

Gud fader sittande frontalt på en låg bänk med profilerade sidor, hållande korset med sonen med båda händerna. Ansiktet knotigt, pannan bred, kindbenen framskjutande, ögonen snedställda med breda ögonlock, munnen rak och slutet. Hår och skägg i stora, djupt skårade lockar. På hjässan en vid kronring. Mantel över armarna och knäna med tillbakavikt kant, framför underbenen i skarpa raka veck. Sonens armar diagonalt utsträckta och kraftiga. Huvudet framåtlutat. Anletsdragen summariskt skurna. Överkroppen spenslig. Höftklädet kort och åtsmitande med korsande ändar mitt fram. Benen parallellt hängande, fötterna korslagda och nedåtpekande. Korset slätt, av kraftiga dimensioner.

Baksidan djupt urholkad. I faderns krona ett 2,5 cm djupt hål.

Staffering saknas.

Mycket sliten, sprucken och vitträd. På flera ställen hål från baksidan. Spirorna på faderns krona borta.

Mercy Seat; 1510's–1520's; oak; no colouring; defects considerable; figure very weathered and worn.

108. Holmby, Frosta härad (pl 273)

Holmby kyrka

krucifix; 1500-talets början

ek

figuren höjd: 148 cm

figuren bredd: 147 cm

korset höjd: 252 cm

korset bredd: 216,5 cm

Överkroppen böjd något åt höger. Huvudet vridet åt höger. Ansiktet smalt och fint skuret, ögonen djupt liggande och slutna, munnen halvt öppen med den övre tandraden i relief. Mustasch och kort skägg räfflade med tunna täta skårar. Håret i två vågiga slingor framför skuldrorna. Törnekronan virad. Armarna långa och kraftiga, diagonalt utsträckta med senor och muskler i relief.

Händerna öppna med krökta fingrar. Bröstkorgen välvd, revbenen grunda diagonala fåror. Litet halvcirkelformat sidosår. Höftklädet brett och knutet mitt fram i platta skarpa veck, från höger höft en lång böjd våd, över vänster lår en bred veckad våd. Benen kraftiga och rakt hängande. Knän, senor och veck på knäns baksida modellerat i relief. Fötterna inåtvridna och korslagda.

På korsets framsida en stiliserad trädstam med grenutskott i relief mellan släta kantlister, i kanterna hål efter utsprång vid grenutskotten. Rund mittskiva, fyrpassformade ändplattor med tredelade flikiga hörnblad. På ändplattorna reliefer med evangelistsymboler med språkband: överst örn, nederst bevingad människa, på höger sida ox, på vänster sida lejon.

Ryggsidan massiv. I hjässan två tapphål – ett större och ett mindre – och ett par små träpluggar.

Rester av staffering under senare övermålning. Karnationen kraftigt rosa med ljusröda bloddroppar. Höftklädet förgyllt. Korsets trädstam grön med röda kantlister med mönster av rosor.⁶⁴ På flera ställen linneväv.

Törnekronans taggar borta. Fyra fingrar på höger hand avbrutna. Ändplattornas hörnblad skadade på flera ställen.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 55, 78f, 160f; A Andersson 1980 s 231; F Beckett 1926 s 161, 186; C G Brunius 1850 s 554; L Liepe 1992 a s 5; C R af Ugglas 1913 s 144

Crucifix; beginning of 16th century; oak; remains of medieval colouring beneath later painting; defects slight.

109. Hov, Bjäre härad (pl 37)

Hovs kyrka

krucifix; 1200-talets slut

figuren ek; korsstammen furu, korsarmen ek

figuren höjd: 167 cm

figuren bredd: 147 cm

korset höjd: 263 cm

korset bredd: 190 cm⁶⁵

Huvudet litet, lutat åt höger. Ansiktet smalt och flackt skuret, ögonen stora släta rundlar, munnen liten och slutten med rundad underläpp. Skägget en ojämn kant. Hå-

ret i tre slingor på varje skuldra. På hjässan en avfasning för en krona (borta). Armarna utsträckta och något böjda, händerna öppna med raka fingrar. Överkroppen lång och rak. Bröstkorgen svagt välvd, revbenen rundade upphöjningar. Grunt sidosår. Knälångt höftkläde i raka och v-formade veck, i midjan en smal rundad vulst. Längs höftklädets nederkant små runda hål två och två (efter lösa ornament?). Benen långa, höger ben lagt framför vänster. Fötterna korslagda, nedåttekande.

Kors med svagt rundad framsida, plana kantlister med fyrpassformade och ovala fördjupningar, fyrpassformade ändplattor med spetsiga hörnblad.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål. Ursprunglig kungakrona sannolikt ersatt av senmedeltida törnekrona (borta). Armarna avkortade vid skuldrorna men trots detta något för långa för korset.

Rester av kredering. Enstaka rester av möjligen medeltida staffering under sentida övermålning: kredering, karnation, rött sidosår, brunt hår och skägg. Korset rödaktigt; på korsets baksida en målad akantusranka av romansk typ.⁶⁶

Kronan borta. Metallornament eller liknande på höftklädet försvunna. Ett eller flera hörnblad på varje ändplatta avbrutna.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 46f, 129f; H Wählin 1921 s 128 n 1

Crucifix; end of 13th century; figure and arm of cross oak, stem of cross pine; remains of gesso and possibly medieval colouring; on the back of the cross a painted vine of Romanesque type; crown missing; defects very slight.

110. Hyby, Bara härad (pl 204)

Hyby nya kyrka

krucifix; omkring 1500

Huvudet stort, lutat åt höger. Ögonen släta rundlar, över kinderna djupa veck, munnen halvt öppen. Skägget brett och räfflat med smala skårer. Håret en slät massa. Törnekrona med omtag. Armarna långa och horisontalt utsträckta, händerna öppna med krökta fingrar. Bröstkorgen framskjutande. Brett sidosår. Mellangärdet indraget, buken rundad. Höftklädet kort och knutet mitt

fram med korta rundade veck, på höfterna utstående veckade våder. Benen långa, knäna lätt böjda. Fötterna inåtvridna och korslagda, huden uppdragen i en valk ovanför spikhålet.

Ryggsidan urholkad. Korset sekundärt.

Bemålningen är inte medeltida.

Inga synliga skador. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

N G Bruzelius 1878 (opubl) s 41

Crucifix; ca. 1500; colouring not medieval; no visible defects; cross secondary.

111. Håstad, Torna härad (pl 345-349)

Håstads kyrka

grupp från altarskåp; 1510–1520-talet
ek

madonnan höjd: 110 cm

helgonfigurerna höjd: 46–48 cm

Grupp med apokalyptisk madonna, de fyra kvinnliga huvudhelgonen. Maria stående på månskäran. Överkroppen lutad åt höger. Ansiktet litet, pannan hög, ögonen små och brett placerade, näsan platt, munnen rak och slutet, hakan rund med framskjutande hakspets. På hjässan en vid slät kronring. Håret i stora lockar räfflade med s-formade skårar. Livklädnad med snävt liv, djup spetsig ringning. Mantel i stora kantiga veck framför nederpartiet. På månskäran en bred rundad tåhatta. Barnet naket och klumpigt format, sittande vänt åt höger i moderns vänstra hand. Huvudet litet, lutat bakåt. Bålen lång och rak, lemmarna grova. Höger hand mot moderns hals, i vänster hand ett runt klot mot höger knä.

De fyra mindre helgonen som Maria till proportioner, fysionomi och klädnadens drapering. S:ta Barbara krönt, i höger hand en slutet bok, vänster arm om ett torn. S:ta Dorotea med uppslagen bok i höger hand, flätad rund korg i vänster hand. S:ta Katarina krönt, i vänster hand en uppslagen bok, i höger hand ett kraftigt svärd, vid fötterna en bit av ett stegelhjul. S:ta Margareta med håret uppsatt i en valk kring hjässan, vid fötterna en fjälligt taggig drake på rygg.

Ryggsidorna urholkade. I hjässorna tapphål: tapparna

hos Maria och S:ta Barbara bortfallna, hos övriga figurer kvarsittande. I fotplattornas undersidor två stora avlånga märken efter fastspänning i en arbetsbänk.

Bemålningen är inte medeltida. Rester av blå färg på kredering på S:ta Doroteas ärmfoder på vänster sida.

Kronornas spiror borta. Marias högra arm avbruten. Övre delen av S:ta Barbaras torn och fotplattan mitt fram skadat. S:ta Doroteas fotplatta skadad framtill. Parerstången på S:ta Katarinas svärd avbruten, höger pekfinger skadat. S:ta Margaretas spjut eller korsstav borta.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 229f; F Beckett 1926 s 226; C G Brunius 1850 s 531; N G Bruzelius 1880 (opubl) s 49; U Otterstedt 1929 s 90; M Rydbeck 1947 s 244; O Rydbeck 1917 b s 15; O Rydbeck 1921 a s 30f; V Thorlacius-Ussing 1922 s 98; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 39; E Wrangel 1921 s 266

Group of figures from reredos; 1510's–1520's; oak; colouring not medieval – remains of medieval colouring beneath later painting on left arm lining of St. Dorothy; defects moderate.

112. Häglinge, Göinge härad (pl 338, 339)

Häglinge kyrka

grupp från altarskåp; 1510–1520-talet
ek

S:t Olof höjd: 130 cm

diakonhelgon höjd: 129 cm

Grupp med S:t Olof och ett diakonhelgon. S:t Olof stående frontalt, huvudet lutat något åt vänster. I vänster hand ett ciborium. Mellan fötterna en drake. Fysionomin välskuren med hög rundad panna och markerade kindben, ögonen små och spetsovala med de övre och nedre ögonlocken som smala veck, munnen halvt öppen med fint formade läppar. På hjässan en låg slät kronring. Håret i en lockig krans, skägget tudelat och räfflat med s-formade skårar. Bröstharnesk med en lilja framtill i relief. Mantel framför nederdelen i stora utstående, knäckligt kantiga veck. Draken ödleliknande med kraftiga tassar och lång ormlik hals. Huvudet ett skäggigt krönt manshuvud med en fysionomi liknande S:t Olofs.

Diakonhelgonet stående frontalt, huvudet lutat åt höger. Ansiktet stort och fyrkantigt, ögonen små med markerade ögonlockskanter, munnen rak och slutet, hakan bred och fyllig. Yvigt lockig, djupt skårad hårkrans. I höger hand en bok, i vänster hand ett attribut (borta). Diakonen skrudad i alba, amictus, dalmatika med raka fran-sar på armarna och längs nederkanten. Dalmatikan på vänster sida uppdragen under helgonets vänstra hand.

S:t Olofs händer med ciboriet samt figurens yttersidor separat gjorda. Diakonhelgonets armar och händer och överarmarnas yttersidor separat gjorda. Ryggsidorna urholkade. I hjässorna tapphål, hos diakonhelgonet med delvis kvarsittande tapp, hos S:t Olof med bortfallen tapp.

Rester av staffering. S:t Olofs och drakens karnation starkt rosa. S:t Olofs krona, ciborium, mantel och rustning förgyllda på röd bolus. Mantelfodret blått. Drakens kropp med fördrivningar i ljust och mörkare grönt. Fotplattan grön. Diakonhelgonets karnation rosagrå, läpparna röda. Ögonens konturer mörka. Håret förgyllt. Dalmatikan och alban förgyllda på röd bolus. Dalmatikans foder blått, albans foder grönt. Partiell sekundär ommålning av figurernas ansikten.

S:t Olofsfigurens huvud lossnat från halsen, kronans spirororta, båda händerna och ciboriet avbrutna, skulpturens ytterkanterorta, främre delen av höger fot avbruten, nederdelen sliten och skadad, på flera ställen hål från baksidan. Diakonhelgonets vänstra hand avbruten, överarmarnas ytterkanterorta, fotplattan något skadad.

LITTERATUR:

L Liepe 1992 a s 6; O Rydbeck 1921 a s 33; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 45; F B Wallem 1947 s 169

Two figures from reredos; 1510's–1520's; oak; medieval colouring partly preserved; defects considerable: head of St. Olof separated from neck, hands and sides of figure missing, left hand and sides of deacon missing.

113. **Högestad**, Herrestads härad (pl 192)

LUHM 15992 a

krucifix; 1400-talets slut eller omkring 1500

ek

höjd: 118 cm

Överkroppen lutad åt höger. Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet stort, ögonen smala böjda springor med kupade ögonlock, munnen öppen med skulpterad övre tandrad. Skägget tudelat och räfflat med små böjda skårar. Håret i tjocka, brett och kraftigt skårade testar, på höger sida ned framför skuldran. Törnekronan glest virad. Höger arm diagonalt utsträckt. Handen halvt slutet med böjda fingrar och naglar i relief. Bålen kort. Bröstkorgens sidor rundade, revbenen breda upphöjningar. Djupt böjt sidosår. Höftklädet knutet mitt fram i kraftiga brutna veck, framtill en bred nedhängande flik, på höger höft en lång utstående våd. Benen korta och smala, knäna lätt böjda. Fötterna korslagda, nedåtpekan-de.

Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp.

Rester av staffering under sentida övermålning. Höftklädet förgyllt. Törnekronan grön. På törnekronan linneväv under stafferingen.

Vänster armorta. Tre fingrar på höger hand avbrutna. En bit av törnekronan avbruten mitt fram. Spetsen på hårslingan på höger sida skadad. Höftklädets nederkant något skadad. Halva höger fot och tårna på vänster fot avbrutna. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 55, 140

Crucifix; end of 15th century or ca. 1500; oak; remains of medieval colouring and linen beneath later painting; defects considerable: left arm missing, feet damaged; cross missing.

114. **Hörby**, Frosta härad (pl 86)

Hörby kyrka

krucifix; 1300-talets slut eller omkring 1400

ek

figuren höjd: 145 cm

Huvudet vridet åt höger. Ansiktet brett och ovalt, pannan hög, ögonen stora släta rundlar, munnen liten och

sluten och till hälften dold av mustaschen. Skägget kort och kluvet med små rundade lockar. Håret räfflat med breda c-formade skårar, vid tinningarna två tjocka rundade testar. Törnekronan liten och virad. Armarna långa och diagonalt utsträckta. Bålen fyllig och jämnt rundad, revbenen täta parallella upphöjningar. Högt placerat sidosår. Höftklädet långt, draperat omlott med grunda bågformade veck, på höfterna långa våder i breda sick-sackveck. Knäna något böjda, fötterna korslagda.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål. Händerna och korset sekundära.

Bemålningen är inte medeltida.

Händerna borta (förnyade). Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 24; F Beckett 1926 s 139, 184; L Liepe 1992 a s 4; M Rydbeck 1942 s 166; M Rydbeck 1947 s 248; O Rydbeck 1917 a s 121; O Rydbeck 1921 a s 23, 25; *Sockenbeskrivningar från Frosta härad* 1920 s 97; V Thorlacius-Ussing 1933 s 80; V Thorlacius-Ussing 1950 s 86; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 25; H Wåhlin 1919 s 182 n 3

Crucifix; end of 14th century or ca. 1400; oak; colouring not medieval; hands renewed; defects slight; cross secondary.

115. Hörby, Frosta härad (pl 311)

SHM 6622

apokalyptisk madonna; 1500-talets början
ek⁶⁷

höjd: 120 cm

Maria stående på månskäran. Ansiktet ovalt med hög slät panna, ögonen tätt placerade springor mellan kupade ögonlock, munnen liten och sluten, mungiporna uppdragna. På hjässan en vid kronring. Håret i breda, vågigt räfflade slingor. Livklädnad med åtsittande barm, mitt fram ett vertikalt veck. Mantel över nederdelen i stora slingrande och platta veck. Barnet naket, sittande på moderns högra arm vänt åt vänster. Armarna lyftade. Vålformat med litet runt huvud, fint skurna drag, knubbig bål.

Marias vänstra hårslinga separat gjord, ursprungligen

intappad i vänster överarm. Längre ned på vänster sida liknande infällningar. Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål.

Rester av staffering. Karnationen grårosa. Manteln förgylld med rött foder.

Marias vänstra arm avbruten. Spirorna i Marias krona borta. Höger sida av barnets huvud avbruten. Barnets högra arm och vänstra hand borta. Näsorna avslagna. Nedre delen av skulpturens vänstra sida med Marias mantel och månskärans vänstra spets avbruten.

LITTERATUR:

Medieval Wooden Sculpture in Sweden 4 1975 s 144f

Apocalyptic Madonna; beginning of 16th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects considerable: left arm of Virgin missing, right side of Child's head broken off, lower left side of figure missing.

116. Hörröd, Gärds härad (pl 243)

LUHM 26998

relief från altarskåp; 1400-talets slut eller omkring 1500
ek

höjd: 62 cm

Relief med tre manliga figurer: upptill en överstepräst vänd åt höger över ett altare, nedtill en yngre man vänd åt vänster med lyftade händer och en äldre man vänd något åt höger med lyftade händer. Översteprästen med långt skägg, på hjässan en mitra med spetsarna på sidorna, livklädnad med långa vida ärmar, veckrik mantel. Den äldre mannen med kortare lockigt skägg och hår, på hjässan en barett med breda uppvikta brätten, livklädnad med rundad krage, mantel. Den yngre mannen slätrakad med barett, livklädnad, vadlång ärmlös syrkot. De två äldre figurernas fysionomier bredlagda, ögonen smala springor med ögonlockskanter i relief, munnarna smala och slutna. Den yngre figurens ansikte fylligare. Hår och skägg fint räfflat med tunna böjda skårar.

Baksidan urholkad. Tapphål i de två nedre figurernas hjässor, hos den yngre mannen med bortfallen tapp, hos den äldre mannen med kvarsittande tapp.

Bemålningen är inte medeltida.

Översteprästens båda händer och mitrans spetsar av-

brutna. Den yngre mannens högra hand och den äldre mannens vänstra hand avbrutna. Den äldre mannens högra hand skadad, näsan avslagen. Fonden till största delen borta. Det nedersta partiet med de båda nedre figurernas fötter borta.

Relief from reredos; end of 15th century or ca. 1500; oak; colouring not medieval; defects considerable: one or both hands of each figure missing, most of the background missing.

117. Hörup, Ingelstads härad (pl 271)

Hörups kyrka

krucifix; 1500-talets början

ek

figuren höjd: 218 cm

figuren bredd: 213 cm

Huvudet lutat framåt och vridet åt höger. Ansiktet stort och långdraget, djupa fåror över kinderna, ögonen högt placerade släta rundlar, munnen halvt öppen med tungspets i relief. Skägget kort, lockat med kraftiga räfflor. Törnekrona med tredelade omtag. Armarna långa och kraftiga, svagt böjda. Händerna öppna med krökta fingrar. Överkroppen lång och mager, bröstkorgen välvd, mellangärdet indraget, längs hela bålen en djup vertikal fåra. På navelns plats en stor rund träplugg. Höftklädet svept om länderna i kantigt breda, stora veck, ändarna korslagda mitt fram. Benen kraftiga och rakt hängande. Fötterna inåtvridna och korslagda.

Ryggsidan massiv. Korset sekundärt.

Rester av kredering under sentida övermålning.

Ett flertal av törnekronans taggar borta. Ett av högra handens fingrar avbrutet, brott på två fingrar på höger hand. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 232

Crucifix; beginning of 16th century; oak; remains of gesso beneath later painting; defects slight; cross secondary.

118. Höör, Frosta härad (pl 71)

LUHM 18635 a

krucifix; 1300-talets första hälft

ek

figuren höjd: 83 cm

korset höjd: 193 cm

korset bredd: 131,5 cm

Huvudet lutat framåt. Ansiktet brett med platta kinder, ögonen släta upphöjningar, munnen slutet med neddragna mungipor. Håret i upprullade lockar på skuldrorna. Vänster arm smal, diagonalt utsträckt, handen öppen med raka fingrar. Bålen rak och platt, revbenen horisontala skårar. Knälangt höftkläde, mitt fram i grova v-veck, på höger sida i ovala veck, på sidorna breda sicksackveckade våder. Knäna uppdragna, underbenen korslagda. Fötterna stora och platta.

Kors med rundad framsida, breda snedfasade kantlister, rund mittskiva, stora cirkelrunda utsprång längs kanterna, fyrkantiga ändplattor med evangelistsymboler: på höger sida bevingad människa, på vänster sida ox.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Rester av staffering under senare övermålning. Korsets mittskiva förgyllad med rött kors.

Höger arm borta. Ett finger på vänster hand sprucket och skadat. Tårna på höger fot skadade. Två av ändplattornas evangelistsymboler borta, oxens svans och vänstra framben avbrutna, de nedre och övre ändplattorna delvis bortbrutna.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 48, 132; O Rydbeck 1921 a s 25; *Sockenbeskrivningar från Frosta härad* 1920 s 77; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 19; H Wåhlin 1921 s 98 n 1

Crucifix; first half of 14th century; oak; on cross remains of medieval colouring beneath later painting; defects considerable: right arm missing, end tablets of cross damaged.

119. Höör, Frosta härad (pl 328-337)

en apokalyptisk madonna och två helgonfigurer, Höörs kyrka; sex helgonfigurer, en ängel, LUHM 18635 b; två änglar, LUHM 20152 a, b
grupp från altarskåp; 1510-1520-talet

ek

madonnan höjd: 91 cm

helgonfigurerna höjd: 38–40,5 cm

S:t Kristoffer höjd: 44 cm

änglarna höjd: 19–24 cm

Grupp med en apokalyptisk madonna, åtta mindre helgonfigurer, tre änglar; madonnan och två manliga helgonfigurer i altaruspsats från 1600-talet i Höörs kyrka. Maria stående på månskärnan. Överkroppen lutad åt höger. Ansiktet ovalt, pannan hög och rundad, ögonen smala med tunna ögonlockskanter, munnen liten och sluten med neddragna mungipor. På hjässan en vid slät kronring. Håret i s-formade, djupt skårade lockar. Livklädnad med vida veckiga ärmar. Mantel i stora och utskjutande, knyckligt brutna v-veck framför nederdelen. Barnet naket, sittande på moderns vänstra arm. Huvudet litet med runt ansikte, tätt lockigt hår. Kroppen slät med rundade lemmar.

Av de mindre helgonen kan identifieras: S:ta Barbara med torn i vänster hand; S:ta Margareta med drake under fötterna; S:t Kristoffer stödd mot en trädstam med Jesusbarnet på nacken (samtliga i LUHM). Övriga figurer: ett diakonhelgon med bok i vänster hand; två kvinnliga helgon varav ett med bok; tre änglar (samtliga i LUHM); två manliga helgon (i Höörs kyrka). Figurerna stående frontalt eller i s-attityd med ett ben framskjutet och böjt och huvudena lutade. De kvinnliga figurernas fysionomier ovala, ögonen brett sittande små springor, näsorna korta och platta, munnarna små och slutna. Ett av de kvinnliga helgonens hår uppsatt i en pärlbesatt valk, hos övriga löst fallande, stora räfflade lockar. Livklädnader med spetsig ringning, åtsittande liv, kjol eller mantel i långa bågformade och kantigt brutna, utstående veck. De manliga figurernas fysionomier mera bredlagda med höga pannor, i övrigt som de kvinnliga figurernas. Diakonhelgonet med dalmatika, alba. S:t Kristoffer med långt lockigt skägg, knäkort veckad livklädnad, mantel med brett tillbakavikt kant på höger sida; Jesusbarnet naket. De manliga helgonen i Höörs kyrka med lockiga skägg, livklädnader, mantlar i brutet ovala och djupa svängda veck.

Två av änglarna svävande med lyftade händer och böjda ben, den tredje ängeln knäböjande i en molnsky med en

harpa. Änglarnas hår i yviga räfflade lockar. Långa veckrika albor i djupa brutna veck. På ängeln med harpan en vinge med invikt ytterkant, breda ovala vingpennor i relief nedtill.

Helgonfigurernas i LUHM attribut, S:ta Barbaras vänstra hand och torn samt änglarnas vingar separat gjorda. Ryggsidorna urholkade, änglarnas ryggsidor dock massiva. Tapphål i hjässorna.

Figurerna i altaruspsatsen utan staffering. På ängeln med harpan rester av staffering: alban förgylld med rött ärmfoder, vingen grön, molnsdyn blå, harpans kanter röda. Helgonfigurerna och två av änglarna i LUHM med sentida övermålning, underliggande spår av äldre staffering. På flera av de kvinnliga helgonens klädnader, på diakonens dalmatika och på änglarnas albor spår av förgyllning. S:ta Margaretas drake i laserande rött och grönt. Fotplattorna gröna.

Yttersta delen av Mariafigurens högra sida med hårslingan och en bit av ärmen borta (förnyat). Helgonets till vänster i altaruspsatsen högra arm, en bit av boken, manteln samt vänster hand borta (förnyat). Helgonets till höger i altaruspsatsen högra sida borta (förnyad). Kronsprirorna på Marias och de kvinnliga helgonens kronor avbrutna. Tre av Jesusbarnets fingrar på höger hand och ett finger på vänster hand avbrutna. S:ta Margaretas spjut eller korsstav borta. S:ta Barbaras torn delvis avbrutet. Diakonhelgonets högra tumme avbruten, attributet borta. Höger hand avbruten på kvinnligt helgon med bok, attribut borta hos kvinnligt helgon utan bok. S:t Kristoffers och S:ta Barbaras fotplattor skadade framtill. På två av änglarna saknas vingarna, på en ängel vänster hand avbruten, på den andra höger arm och vänster hand avbrutna. På ängeln med harpan saknas en vinge.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 229, 269; F Beckett 1926 s 226; A M Göransson 1977 s 6, 8off; L Liepe 1992 a s 6; U Otterstedt 1929 s 94 n 4; M Rydbeck 1947 s 244; M Rydbeck 1950 s 116ff; O Rydbeck 1917 b s 14ff; O Rydbeck 1921 a s 30f; V Thorlacius-Ussing 1922 s 98; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 38; E Wrangel 1921 s 266; I-L Ångström 1992 s 234

Group of figures from reredos; 1510's-1520's; oak; remains of medieval colouring beneath later painting on figures in LUHM except for one angel, without later painting; on figures in church no colouring; defects moderate.

120. **Ignaberga**, Göinge härad (pl 8, 9)
LUHM 16937 a
krucifix; 1200-talets första hälft
ek
höjd: 113 cm

Huvudet vridet åt höger, lutat nedåt. Ansiktet bredlagt med markerade kindben, ögonen släta rundlar, munnen rak och sluten med fyllig underläpp och fint modellerade mungipor. Skägget en rad ojämna fördjupningar. På hjässan en krona med fyra breda spetsar. Håret i två slingor med upprullade ändar på skuldrorna. Bålen lång och spolformad, revbenen grunda räfflor. Högt placerat sidosår. På mellangärdet korsande skåror. Knållångt höftkläde i vertikala och v-formade veck, i midjan en vulst, på vänster sida ett brett överhäng, på höger sida en uppstående knut med nedhängande ändflik. Benen rakt hängande, korslagda.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Staffering saknas.

Armarna borta. Kronans spetsar avbrutna. Höftklädet skadat på vänster sida. Fötterna avbrutna. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 passim; A Andersson 1966 s 64; F Beckett 1926 s 113f; G Ekholm 1960 s 27; T Eriksson 1972 a s 24; S Kaspersen 1979 s 144; C A Nordman 1964 s 53, 69 n 53; H Wählin 1921 s 82ff, 95f, 98 n 1, 135, 138

Crucifix; first half of 13th century; oak; no colouring; defects considerable: arms, feet missing; cross missing.

121. **Ignaberga**, Göinge härad (pl 62)
Ignaberga gamla kyrka
manligt helgon; 1200-talets första hälft
ek
höjd: 125 cm

Figuren stående frontalt. I vänster hand en sluten bok. Huvudet stort och runt. Ansiktet ovalt, ögonen med rak nedre och svängd övre kant och ögonlockskanter i relief, munnen liten och rakt sluten med fint skurna läppar. Skägget ojämna fördjupningar. Håret en tunn vågig massa vid huvudets sidor. Livklädnad i grunda vertikala veck över livet och framför underbenen. Mantel över vänster skuldra och framför nederdelen i platta tunna v-veck. Under fötterna en mänsklig underliggare på rygg.

Underliggarens huvud separat gjort. Helgonets rygg-sida urholkad.

Rester av kredering, enstaka färgspår. Helgonets mantelfoder rött. Underliggarens klädnad röd.

Sliten, multnad. Helgonets högra arm, vänstra tumme och fötternas främre del avbrutna. Underliggarens huvud borta.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 35; J Barfod 1986 s 117, 123; C A Nordman 1964 s 85; E Nyborg 1977 s 179 n 39; C R af Ugglas 1915 s 330 n 2; H Wählin 1921 s 84ff, 102ff

Male saint; first half of 13th century; oak; slight remains of gesso, colouring; defects moderate.

122. **Ignaberga**, Göinge härad (pl 51)
Ignaberga gamla kyrka
tronande madonna; 1200-talets senare del
ek; Jesusbarnets huvud ljust lövträ
figuren höjd: 91 cm
ryggbräde höjd: 99 cm
ryggbräde bredd: 40 cm

Maria sittande frontalt på en låg bred bänk med profilerade sidor. I höger hand ett runt klot. Ansiktet fylligt med runda kinder, ögonen tätt placerade släta rundlar, munnen liten och sluten med uppdragna mungipor, hakan bred. På hjässan en bred rak kronring och ett slätt huvuddok. Livklädnadens halsringning spetsig med bred slät kant. Mantel om armarna och från knäna i raka grunda strutveck. Livklädnadens nedre kant bruten över fötterna och fotplattan. Jesusbarnet i en lång livklädnad med grunda bågformade veck på sidorna, sittande på

moderns vänstra knä vänt åt höger. Höger hand på klotet i moderns hand, i vänster hand en lilja. Huvudet litet och runt. På hjässan rester av en kronring.

Barnets huvud separat gjort, anslutet till kroppen med en 13 cm lång tapp. Marias ryggsida urholkad. I Marias hjässa ett tapphål med bortfallen tapp. Ett högt rektangulärt ryggbråde från ett helgonskåp sekundärt (sen-medeltida).

Rester av staffing. Karnationen gråbeige. Marias livklädnad röd, manteln förgylld. Barnets livklädnad röd.

Spirorna i Marias och Jesusbarnets kronor borta. Hål i Marias bål mitt fram. Genombruten sprickbildning under Marias högra arm. Fotplattan något skadad.

LITTERATUR:

F Beckett 1926 s 114f; E Nyborg 1977 s 179 n 39; E Nyborg, V Thomsen 1993 s 178f; E Nyborg, V Thomsen 1994 s 49; P Tångeberg 1986 s 23; H Wählin 1921 s 92ff, 98

Seated Virgin and Child; later part of 13th century; oak; remains of medieval colouring; defects slight.

123. Ignaberga, Göinge härad (pl 301)

Ignaberga gamla kyrka (helgonfiguren); LUHM 16937 c (ryggbrädet)

biskopshelgon; 1500-talets första del
ek

figuren höjd: 90 cm

ryggbrädet höjd: 125 cm

ryggbrädet bredd: 28,5 cm

Stående figur. I höger hand en kräkla med sudarium. Ansiktet runt med fårad panna, ögon med kupade ögonlock, veck över kinderna, munnen rak och slutet, hakan fullig. Håret räfflat med breda kantiga fåror. På hjässan en hög mitra med breda upphöjda kantbårder, framför vänster skuldra infulae. Korkåpa draperad från vänster till höger sida med stora och djupa, u-formade och brutna veck. Under korkåpan alba, amictus. På bröstet ett spänne med stora flikiga blad.

Rektangulärt ryggbråde från helgonskåp.

Ryggsidan grunt urholkad. I hjässan ett tapphål med

bortfallen tapp. I fotplattans undersida två märken efter fastspänning i en arbetsbänk.

Rester av staffing. Karnationen beigevit med rosa kinder. Ögonen med brun övre kant, brun iris, svart pupill. Manteln förgylld på röd bolus.

Vänster hand och kräklans övre del avbrutna. Fotplattan sliten. Sprickbildning på höger sida.

Remnants of shrine with holy bishop; first part of 16th century; oak; remains of medieval colouring; defects moderate; backboard from shrine preserved (in LUHM).

124. Ignaberga, Göinge härad (pl 300)

Ignaberga gamla kyrka

Anna-självtredje; 1500-talets första del
ek

gruppen höjd: 85 cm

ryggbrädet höjd: ca 120 cm

ryggbrädet bredd: 33 cm

S:ta Anna stående frontalt med Jesusbarnet på vänster arm. S:ta Annas ansikte runt, kinderna fylliga, ögonen smala med kupade ögonlock, munnen liten och slutet, hakan kraftig. Framför pannan och ansiktets sidor ett huvuddok i smala skarpa veck. Livklädnad med slätt liv och midjeskärp. Mantel över figurens nederdel i långa och djupa ovala veck. Jesusbarnet naket, sittande vänt åt höger med höger hand i Marias vänstra hand, vänster hand om vänster fot. Ansiktet brett och runt. Håret i spiralformade lockar på hjässan. Kroppen slät och rundad med grova lemmar. Maria stående på höger sida om S:ta Anna vänd halvt åt vänster. Huvudet ovalt med hög slät panna, ögonen spetsovala, munnen slutet med framskjutande läppar. På hjässan en krona, hår i långa räfflade lockar. Halsen lång, skuldrorna smala och rundade. I halsen en bröstduk med framdragna snibbar. Livklädnad med vida veckrika ärmor, åtsittande liv, kjol i djupa ovala veck. Från höfterna ett löst knutet, tätt veckat kläde. Rektangulärt ryggbråde från helgonskåp. Från skåpets baldakin återstår en slät smal stav med profilerad övre och nedre ände.

Ryggsidan grunt urholkad. Hos S:ta Anna och Maria tapphål med bortfallna tappar i hjässorna. I fotplattans undersida två märken efter fastspänning i en arbetsbänk.

Rester av staffering. Karnationen beigevit med rosa kinder. Marias ögon med en brun övre kant, brun iris, svart pupill. Läpparna röda. S:ta Annas mantel och Marias livklädnad förgyllda på röd bolus. Marias ärmfoder rött.

Spirorna på Marias krona avbrutna. Brott på barnets högra arm. S:ta Annas högra hand något skadad. Fotplattan sliten. Ytterligare rester av helgonskåpet borta (omnämnda i LUHM:s accessionskatalog 1910–1911).⁶⁸

Remnants of shrine with St. Anne with Virgin and Child; first part of 16th century; oak; remains of medieval colouring; defects slight; backboard and one colonnette from shrine preserved.

125. Ignaberga, Göinge härad (pl 302)

Ignaberga gamla kyrka

S:t Jakob d ä; 1500-talets början

ek

höjd: 84 cm

Figuren stående frontalt med lyftade armar, i vänster hand en uppslagen bok. Huvudet stort, ansiktet kantigt skuret, ögonen djupt liggande med kupade ögonlock, i ögonvråna rynkor i relief, munnen slutet. Brett skägg i fyra böjda testar med djupa skårer. Pilgrimshatt med uppvikt brätte, pilgrimsmussla. Över vänster skuldra en rem till en pilgrimsväska med lock. Lång livklädnad med knäppning i halsen, nedtill i obrutna vertikala veck. Mantel över höger skuldra med tillbakavikt kant, nedtill på vänster sida utskjutande djupa u-veck. Fötterna nakna med raka tår.

Höger arm separat gjord. Ryggsidan grunt urholkad. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp. I fotplattan två märken efter fastspänning i en arbetsbänk.

Rester av staffering. Läpparna röda. Ögonen med svart kontur, ljusblå iris. Hår och skägg mörkt. Hattens pilgrimsmussla röd. Livklädnaden röd. Manteln förgylld på röd bolus.

Höger arm borta. Näsan skadad. Fotplattan sprucken. Sprickor framtill.

St. Jacob; beginning of 16th century; oak; remains of medieval colouring; defects moderate; right arm missing.

126. Ilstorp, Färs härad (pl 307)

LUHM 15886

tronande madonna; 1500-talets början

ljus lövträ

höjd: 105 cm

Maria sittande frontalt med överkroppen lutad något åt höger. Ansiktet hjärtformat med hög rundad panna, ögonen antydda som släta rundlar, munnen smal och slutet med uppdragna mungipor, hakan spetsig. Halsen rak och kraftig. Håret i lockar skårade med långa böjda räfflor. På hjässan rester av en krona. Livklädnad med ett smalt skärp under barmen, ett par parallella veck över buken. Mantel över armarna, draperad från knäna med slingrande, kantigt brutna veck.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Staffering saknas.

Mycket vittrad och maskäten. Nedre delen delvis bortmultnad. Kronans övre del borta. Marias näsa avslagen. Hål på höger sida vid Marias hals. Båda armarna avbrutna. Jesusbarnet borta.

Seated Virgin and Child; beginning of 16th century; light hardwood; no colouring; badly damaged: figure very weathered and worn, Child and arms of Virgin missing.

127. Jonstorp, Luggude härad (pl 187)

Jonstorps kyrka

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

figuren höjd: 75 cm

figuren bredd: 73 cm

korset höjd: 168 cm

korset bredd: 110 cm

Huvudet vridet åt höger. Ansiktet långdraget, ögonen breda och spetsovala med upphöjda ögonlockskanter, djupa veck över kinderna, munnen slutet med neddragna mungipor. Törnekrona med breda tredelade omtag. Armarna diagonalt utsträckta, händerna stora och öppna med lätt krökta fingrar. Överkroppen kort och kraftig, bröstkorgen slät och rundad. Litet halvcirkelformat sidosår. Höftklädet kort och knutet mitt fram, på höger

sida en lång ändflik med tillbakavikt kant. Benen korta och kraftiga, rakt hängande. Fötterna korslagda, huden uppdragen i ett veck ovanför spikhålet.

Kors med smal rundad stam omgiven av snedställda plana kantlister, rund mittskiva, fyrpassformade ändplattor med spetsiga hörnblad.

Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål.

Bemålningen restaurerad efter rester av äldre staffering.⁶⁹

Törnekronans taggar borta (förnyade). Två av den nedre ändplattans hörnblad avbrutna (förnyade).

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 55, 57, 143; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 22

Crucifix; second half of 15th century; oak; colouring reconstructed from remains of older (medieval?) colouring; defects very slight.

128. **Jämshög**, Villands härad (nu Listers härad i Blekinge, till 1639 i Skåne) (pl 276)

Jämshögs kyrka

krucifix; 1500-talets första hälft

figuren höjd: 150 cm⁷⁰

Överkroppen lutad något åt höger. Huvudet lutat framåt, vridet åt höger. Huvudet stort, ansiktet smalt, ögonen breda med en smal ögonspringa i relief, munnen halvt öppen med neddragna mungipor. Skägget räfflade korkskruvslockar, håret två brett skårade testar. Törnekronan virad. Armarna långa och diagonalt utsträckta, händerna öppna med krökta fingrar. Bålen spenslig, bröstkorgen svagt välvd, buken rundad. Smalt sidosår. Höftklädet kort, knutet mitt fram med skarpa upphöjda veck. Benen magra, knäna böjda. Fötterna korslagda.

Ryggsidan massiv. Korset sekundärt.

Bemålningen är inte medeltida.

Huvudet sprucket på vänster sida, törnekronan avbruten framtill och på vänster sida. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

W Andersson 1941 s 89

Crucifix; first half of 16th century; colouring not medieval; defects moderate; cross secondary.

129. **Kiaby**, Villands härad (pl 12, 13)

Kiaby kyrka

krucifix; 1200-talets första hälft

ek

figuren höjd: 125 cm

figuren bredd: 109 cm

korset höjd: 158 cm

korset bredd: 153 cm⁷¹

Bål och huvud vridet något åt höger. Ansiktet bredlagt, ögonen stora släta rundlar, munnen liten och sluten med fyllig underläpp. Skägget som konkava fördjupningar. Håret i två släta slingor med upprullade ändar på skulderna. På hjässan en låg kronring. Armarna svagt böjda och diagonalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Överkroppen rak och platt, revbenen rundade upphöjningar, på buken grunda korsande skårar. Grunt sidosår. Knälångt höftkläde med raka och v-formade veck, i midjan en rundad vulst, på sidorna halvcirkelformade överhäng. Benen rakt hängande med höger ben lagt framför vänster. Fötterna nedåtpekande, klädda med skor i ornerat silverbleck. Tår i relief synliga genom hål i höger tåhätta.

Kors med plan framsida, rund mittskiva, stora rundade utsprång längs kanterna, fyrpassformade ändplattor med fyrkantiga hörnblad.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål.

Fragment av förgyllning på höftklädets vänstra sida. I övrigt ingen staffering.

Kronans spiror avbrutna. Korsstammen avsågad i de övre och nedre ändarna.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 34ff, 54, 96, 124; J Barfod 1986 s 112; F Beckett 1926 s 114f; M Blindheim 1972 s 83ff, 98, 102 n 11; E Cinthio 1949 s 150f n 8; E Cinthio 1969 s 127; T Eriksson 1972 a s 26 n 21; KLMN 9 sp 460; L Liepe 1992 a s 2; M Rydbeck 1947 s 248; O Rydbeck 1921 a s 25, 29; O Rydbeck 1924 s 75; P Tångeberg 1984 s 303f; P Tångeberg 1986 s 31, 50; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 17; H Wählin 1921 s goff

Crucifix; first half of 13th century; oak; slight remains of gilding on loin-cloth; defects very slight; ends of cross stem sawn off.

130. **Kiaby**, Villands härad (pl 45)

Kiaby kyrka

tronande madonna; 1200-talets första hälft

ek

höjd: 110 cm

Maria sittande frontalt på en bänk med hög rektangulär sits och profilerade sidor. Ansiktet ovalt och fylligt, ögonen stora släta rundlar, munnen rak och sluten med rundad underläpp. På hjässan en krona med höga spiror. Håret en slät vågig massa. Mantel omlott över livet, från knäna i raka obrutna veck. Nedre delen av en livklädnad i platta brutna veck över fotplattan. Barnet i en lång livklädnad med raka och böjda veck, sittande på moderns vänstra knä vänt åt höger med benen mot moderns högra knä. Vänster hand på ett klot mot vänster ben. Huvudet litet med anletsdrag som moderns. Håret som en slät hjälm på hjässan.

Barnets huvud separat gjort, anslutet till kroppen med en 16 cm lång tapp. Marias ryggsida djupt urholkad. I Marias hjässa ett tapphål med kvarsittande tapp.

Staffering saknas.

Spirorna på Marias krona skadade. Spirorna på barnets krona avbrutna. Barnets näsa avslagen (förnyad). Marias näsa något skadad. Marias högra arm avbruten. Barnets högra arm avbruten, barnets vänstra hand med klotet till hälften borta.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 35; F Beckett 1926 s 114 f, 126; T Eriksson 1976 s 38, 53 n 26; L Liepe 1992 a s 2; C A Nordman 1964 s 83f, 88; E Nyborg 1977 s 179 n 39; M Rydbeck 1947 s 249; O Rydbeck 1921 a s 29; O Rydbeck 1924 s 75; P Tångeberg 1986 s 21ff, 26, 31; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 40; H Wåhlin 1921 passim

Seated Virgin and Child; first half of 13th century; oak; no colouring; defects moderate: right arm of Virgin and right arm and left hand of Child missing.

131. **Kiaby**, Villands härad (pl 315, 316)

Kiaby kyrka

altarskåp; 1500-talets första del

altarskåpet höjd (utom predellan): 121 cm

altarskåpet bredd totalt: 199 cm

corpus bredd: 100 cm

flygeldörrarna bredd: 49,5 cm

madonnan i corpus höjd: 69 cm

nådstolen i corpus höjd: 82 cm

S:t Mikael i corpus höjd: 75 cm

helgonfigurerna i flygeldörrarna höjd: 32,5–34 cm

Rektangulärt corpus med ett par flygeldörrar. Arkitekturornamentik i corpus och flygeldörrarnas överkant och under avsatser som delar flygeldörrarna i två halvor: kraftigt dimensionerade rundbågar – en ovanför varje figur – skilda åt av spirallister och fyllda av mindre bågvärk med näsor och korsblommor på spetsarna. Ovanför rundbågarna en horisontal spirallist. Ovanför de mindre rundbågarna i flygeldörrarna rankornamentik. Nedanför de stora figurerna i corpus en genombruten ornamenterad fris i tre sektioner.

I corpus tre stora figurer, i flygeldörrarna tolv mindre helgonfigurer i rader om tre ovanför varandra. Samtliga altarskåpets figurer långsmala med stora huvuden, hos de manliga helgonen vilande direkt på de runda skuldrorna. De stora figurernas fysionomier bredlagda: Gud fader med fåror i pannan och spetsovala ögon med smala ögonlock, Marias och S:t Mikael fysionomier fylliga och rundlagda med uppdragna mungipor. De mindre figurernas ansikten långdragna med spetsovala ögon, magra kinder, lågt placerade slutna munnar. Lockar i hår och skägg av varierande utformning med raka och breda eller böjda smalare skårar.

I corpus en nådstol (i mitten), en stående madonna (till höger) och S:t Mikael som självägare (till vänster). Fadern i nådstolen hållande korset med sonen framför sig. Skägget i sex breda räfflade lockar över bröstet. På hjässan en stor krona med krabbformade spiror och höga byglar. Över skuldrorna en mantel i utstående v-veck, sick-sackveck. Kristusfiguren liten, hängande med diagonal utsträckta armar och framåtlutande huvud. Bålen smal, benen magra med korslagda fötter. Maria stående med vänster ben framskjutet och böjt. Håret i breda, vågigt

räfflade slingor. Livklädnad med åtsittande liv, långa snäva ärmar. Framför nederpartiet en mantel i kantigt brutna, utstående veck. Barnet naket, sittande mot moderns högra skuldra med en druvklase i vänster hand. Huvudet runt med brett ansikte, kroppen knubbig med kraftiga lemmar. S:t Mikael med svärd (borta) i höger hand, lyftad över huvudet. I vänster hand en våg (borta). Under fötterna en drake. Håret i långa räfflade lockar. Alba med amictus, långa veckade ärmar, blusande parallella veck över livet och nedtill. Korkåpa draperad under vänster arm med tjocka v-veck.

De mindre figurerna – elva apostlar, ett prästhelgon – i flygeldörrarna stående frontalt eller med ett framskjutet och böjt ben. Livklädnader sammandragna i midjan, mantlar draperade med v-formade och brutna veck och sicksackveck. Prästhelgonet i mässhake och alba, i vänster hand en bok, i höger hand (nu försvunnet) föremål. De apostlar som kan identifieras är: S:t Andreas med andreaskors och bok; S:t Johannes evangelisten med kalk i vänster hand; S:t Petrus med nyckel i vänster hand, bok i höger hand; S:t Mattias med bila; S:t Paulus med bok i höger hand, svärd i vänster hand; S:t Jakob d ä med pilgrimshatt, bok i höger hand, vandringsstav (borta) i vänster hand; Judas Taddeus eller Jakob d y med stång eller klubba i höger hand; möjligen S:t Filippus med korsstav (?) i vänster hand; S:t Bartolomeus med bok i höger hand, kniv i vänster hand. De återstående två apostlarna med bokpåse i vänster hand och försvunnet attribut i höger hand, respektive bok i vänster hand.

Detaljer – S:t Mikael's våg och svärd, spirorna på Marias och faderns kronor, några av de mindre helgonfigurernas attribut – separat gjorda. Tapphål i hjässorna på samtliga figurer.

Rester av staffering. Karnationen rosa till vitaktig med röda läppar. Ögonen med grå iris, svart pupill och mörka konturer. Faderns i nådastolen livklädnad förgylld, Marias livklädnad röd, S:t Mikael's alba vit. Fyra apostlars livklädnader försilvrade, tre apostlars livklädnader gröna, S:t Johannes evangelistens livklädnad försilvrade med laserande övermålning i grönt. Mantlarna förgyllda med rött eller blått foder.

Skåpets fond förgylld, skåpkanternas insidor röda med blå framkanter. Arkitekturornamentiken förgylld, ur-

sprungligen med färgat papper som bakgrund – rött i corpus, blått i flygeldörrarna.

En av spirorna på faderns krona avbruten, faderns högra axel skadad (förnyad). Marias kronspiror avbrutna, hål från baksidan vid halsen. S:t Mikael's högra hand skadad, svärdet bortta, vänster hand med vågen bortta, draken halvt avbruten. En av de anonyma apostlarnas högra hand avbruten. Hos prästhelgonet, den andra anonyma aposteln och S:t Jakob d ä saknas föremål i höger hand. Flisa bortta framtill i S:t Jakobs d y/S:t Judas Taddeus fotplatta. Arkitekturornamentiken i rundbågarna i skåpets överkant skadad (förnyad).

LITTERATUR:

G Bringéus 1992 s 1; C G Brunius 1850 s 545f; E Cinthio 1969 s 125; L Liepe 1992 a s 8; U Otterstedt 1929 s 13, 25 n 9, 89; M Rydbeck 1947 s 243; P Tångeberg 1986 s 138 n 242, 202 n 363, 226 n 414; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 34f; E Wrangel 1921 s 261ff

Reredos; first part of 16th century; oak; medieval colouring partly preserved; defects moderate – some missing parts renewed.

132. **Kropp**, Luggude härad (pl 182)

LUHM 18544 (figuren); Kropps kyrka (armarna)

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

höjd: 143 cm

höger arm längd: 52,5 cm

vänster arm längd (utom fästtapp): 55 cm

Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet smalt, ögonen upphöjda rundlar med smala böjda ögonspringor, munnen halvt öppen med skulpterad övre tandrad. Skägget en tudelat oartikulerad massa fårad med grova skårer. Håret en slät valk. Törnekronan virad med fyra tredelade omtag. Senor och blodådror i relief som upphöjda strängar på armarna, händerna öppna med något böjda fingrar. Bålen smal, bröstorgens ovansida slät, revbenen diagonala upphöjningar. Skuret sidosår. Höftklädet kort och knutet mitt fram med stora grunda veck, framtill en

bred ändflik med inåtvikta kanter. Benen kraftiga, knäna lätt böjda. Fötterna inåtvridna och korslagda. Huden uppdragen i en valk ovanför spikhålen.

Törnekronans taggar, två stycken på vänsterarmens fram- och baksida vid fästet och en höftklädesflik på höger höft separat gjort. Ryggsidan massiv. Inget tapphål i hjässan.

Rester av staffering under senare övermålning. Karnationen gulrosa. Håret ljus brunt. Höftklädet förgyllt på röd bolus.

Armarna lossnade. Samtliga fingrar utom höger tumme avbrutna. Separat gjort stycke framtill på vänster arm borta. En del av törnekronans taggar avbrutna. Hjässan och skulderpartiet multnat. En höftklädesflik på höger höft borta. Höger fot delvis avbruten. Kraftiga längsgående sprickor. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 57, 145

Crucifix; second half of 15th century; oak; remains of medieval colouring beneath later painting; defects considerable: arms broken off, top of head and shoulders mouldered away; cross missing.

133. **Kvidinge**, Södra Åsbo härad (pl 209)

LUHM 16938

kalvariegrupp; 1400-talets slut

ek

Kristusfiguren höjd: 130 cm

Kristusfiguren bredd: 130 cm

Maria höjd inklusive sockel: 89,5 cm

Johannes höjd inklusive sockel: 90,5 cm

trabesbjälke bredd: 167 cm

Kristusfigurens huvud vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet bredlagt med låg panna och markerade kindben, ögonen stora och brett sittande spetsovaler med ögonsporinga i relief, munnen rak och slutet med smala läppar. Skägget en tredelad valk med smala böjda skårar. Håret i lockiga testar med bredare räfflor. Törnekronan virad. Armarna diagonalt utsträckta, händerna halvt slutna med krökta fingrar. Bålen kort, bröstskorgen välvd, revbenen breda upphöjningar. Lågt placerat diagonalt sidosår.

Höfterna breda. Smalt höftkläde horisontalt över länderna med långa och tunna, upphöjda veck, på höger sida en lång veckad våd i en båge ned bakom benen. Knäna böjda, fötterna korslagda och nedåttekande.

Maria vänd halvt åt höger med vänster ben framskjutet och böjt, höger hand lyftad med ett grepp om huvuddoket. Ansiktet litet och ovalt, ögonen smala springor, munnen rak och slutet med smala läppar. Livklädnad med fyrkantig ringning, bröstduk, snävt liv, långa och veckrika armar, kjol i stora spetsiga v-veck och utstående brutna veck. Nederkanten diagonalt lyftad, underklädnad synlig nedanför. Dok över hjässan och i tjocka v-veck på vänster sida om huvudet. Mantel draperad över hjässan, om armarna och längs sidorna med tjocka, pösande brutna veck.

Johannes stående med överkroppen lutad bakåt och åt vänster, vänster ben vridet utåt. Ansiktet vänt uppåt mot korset. Ansiktet avlångt och kantigt med markerade kindben, ögonbrynen breda, ögonen smala springor med ögonlockskanter i relief, munnen liten och något öppen. Håret i tjocka böjda testar med djupa räfflor. I händerna en bok hållen mot vänster höft. Livklädnad med nedvikt krage, i midjan ett smalt bälte. Mantel över båda armarna, nedtill i tjocka utstående, kantigt brutna veck, fällen diagonal. Livklädnadens nederdel i längsgående obrutna veck.

Trabesbjälke, ursprungligen buren av tre kolonner vars polygona fästen är synliga på bjälkens undersida. Mitt på bjälken en oregelbundet kantig, räfflad jordkulle (bas för korset) med kranium, käke och rest av ben i relief. Bjälken vidgad under jordkullen, i ytterändarna polygona konsoler under sidofigurerna. Överkanten profilerad. Längs kanterna – även på baksidan – flikiga krabbor i genombruten relief. Runt mittkonsolens fäste på bjälkens undersida likadana krabbor.

Figurernas ryggsidor massiva. I hjässorna tapphål: Kristusfigurens och Johannes tappar kvarsittande, Marias tapp bortfallen. Sidofigurerna fästade med vertikala tappar i socklarna. De tre kolonnerna intappade med trädymlingar i fästena på trabesbjälkens undersida. På trabesbjälkens framsida tre hål med delvis kvarsittande dymlingar för korsets sammanfogning med bjälken. Korset sekundärt.

Rester av staffering under sentida övermålning (på

Maria minst två lager sentida övermålning). Karnationen rosa. Kristusfigurens höftkläde ursprungligen förgyllt. Marias mantel blå. Johannes hår och livdräktens krage och bälte förgyllda, manteln röd. Trabeskullen grön. Trabesbjälkens framsida röd, baksidan blå med kanter och profiler i rött och gulockra, krabbor i rött och grönt.

Kristusfigurens skulderparti skadat, sprickbildning framtill. Ursprungligt kors saknas. Marias högra täspets avbruten. På Johannes vänstra fot två tår avbrutna.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 79f, 162f; O Rydbeck 1921 b s 171ff

Calvary group; end of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring beneath several layers of later painting; defects slight; cross secondary.

134. Kyrkheddinge, Bara härad (pl 173)

Kyrkheddinge kyrka

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

figuren höjd: 98 cm

figuren bredd: 110 cm

korset höjd: 147 cm

korset bredd: 145 cm

Huvudet lutat mot höger skuldra. Ansiktet grovt skuret och långsträckt, munnen halvt öppen. Skägget en slät kluven valk. Håret i släta testar framför höger skuldra. Törnekrona med tre tredelade omtag. Armarna långa och fårade, diagonalt utsträckta, händerna stora med raka fingrar. Bröstkorgen framskjutande, revben och bröstben djupa fåror. Grunt sidosår. Höftklädet kort, knutet mitt fram med en nedhängande ändflik. Benen korta, knäna böjda. Fötterna inåtvridna och korslagda, huden uppdragen i en valk ovanför spikhålet på höger fot.

Kors med plan framsida, rund mittskiva, avlånga rundade utsprång längs kanterna, runda ändplattor.

Ryggsidan grunt urholkad. I hjässan ett tapphål. Korsets utsprång separat gjorda.

Bemålningen är inte medeltida.

Törnekronans taggar borta. Vänster skulderparti skadat. Höger tår avbruten. Delar av korsets mittskiva och

korsstammens övre del förnyade i sen tid. Ändplattornas hörnblad avbrutna.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 54, 57, 142; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 21

Crucifix; second half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects moderate; parts of cross renewed.

135. Kyrkoköpinge, Skytts härad (pl 44)

Kyrkoköpinge kyrka

krucifix; 1200-talets mitt

ek

figuren höjd: 126 cm

korset höjd: 160 cm

korset bredd: 125 cm⁷²

Huvudet vridet åt höger. Ansiktet runt och brett, ögonen placerade långt isär, munnen slutet med rundad underläpp. Skägget en vågig valk på hakan. Öronen stora. Håret långa vågiga lockar med upprullade ändar framför skuldrorna. På hjässan en avfasning för en krona. Armarna smala och diagonalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Bålen bred och platt, revbenen horisontala linjer. Grunt sidosår. Buken klotformigt rundad. Knä-långt höftkläde med framskjutande v-veck och obrutna vertikala veck, i midjan en rundad vulst, på höger höft en uppstående knut, fällen diagonal. Benen kraftiga och rakt hängande med höger ben lagt framför vänster. Kraftigt kors med plan framsida, breda rundade utsprång längs kanterna, rund mittskiva, rundade avslutningar på korsarmarna och i korsstammens övre ände (sekundära?).

Ryggsidan djupt urholkad.

Bemålningen är inte medeltida.

Kronan borta. Korsets nedre ände avsågad.

Crucifix; mid 13th century; oak; colouring not medieval; crown missing; lower end of cross stem sawn off.

136. **Kågeröd**, Luggude härad (*pl 98*)

LUHM 17216 a

krucifix; 1400-talets första hälft

figuren ljust lövträ; korset furu

figuren höjd: 131 cm

figuren bredd: 127 cm

korset höjd: 193,5 cm

korset bredd: 185 cm

Överkropp och ben hängande med en lutning åt höger, höfterna förskjutna åt vänster. Huvudet lutat åt höger. Ansiktet smalt, ögonen stora utstående rundlar med en längsgående skåra, munnen liten och öppen. Öronen utstående. Skägget oregelbundet böjda, skårade testar. Håret räfflat med längsgående diagonala fåror, på höger sida i en lång slinga framför skuldran. Törnekronan virad. Armarna nästan horisontalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Bröstkorgen välvd med revbenen som breda upphöjningar, mitt fram en cirkelrund fördjupning (relikgömma, enligt C G Brunius på 1800-talet täckt av en bergkristall under vilken relikerna låg svepta i en sidenlapp).⁷³ Rakt sidosår. Buken rundad mellan framskjutande höftben. Höftklädet diagonalt med kraftiga veck, om höger lår en extra flik, på höger höft en knut med lång, sicksackvikt ändflik. Benen kraftiga, rakt hängande med höger ben framför vänster. Fötterna små, nedåttekande.

Kors med plan framsida, rund mittskiva, runda utsprång längs kanterna, fyrkantiga ändplattor.

Separat gjorda delar: törnekronans taggar, tre fingrar på höger hand, två rektangulära stycken på bälens framsida och vänstra sida, höger stortå och höger sida på vänster fot. Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp.

Bemålningen är inte medeltida.

Törnekronan och hjässan bortmultnade framtill på vänster sida. Törnekronans taggar avbrutna. Ett finger på höger hand och två fingrar på vänster hand avbrutna. Sprickor mitt fram på bälens och höftklädet. Ett av korssets utsprång helt avbrutet, ett delvis avbrutet, flera utsprång skadade.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 16, 55, 58f, 63f, 148f; F Beckett

1926 s 185; C G Brunius 1850 s 554; L Liepe 1992 a s 5; E Tegnér 1871 s 33f

Crucifix; first half of 15th century; figure light hardwood, cross pine; colouring not medieval; defects considerable: crown of thorns and top of head on left side mouldered away.

137. **Kågeröd**, Luggude härad (*pl 360-362*)

Kågeröds kyrka

grupp från altarskåp; 1500-talets första del
ek

madonnan höjd med sockeln: 78 cm

Johannes evangelisten höjd med sockeln: 74,5 cm

Johannes döparen höjd med sockeln: 75 cm

Grupp med tre figurer: en madonna, Johannes evangelisten, Johannes döparen. Maria stående frontalt. Huvudet stort, ansiktet ovalt med hög panna, runda kinder, framskjutande hakspets. Ögonen mycket stora och spetsovala med kupade övre och nedre ögonlock, munnen liten och sluten. På hjässan en rikt profilerad krona. Håret en stor vågig massa med djupa bågformiga skårar. Livklädnad med åtsittande liv, fyrkantig ringning med korslagd bröstduk. Nedtill en mantel i stora brutna veck. Barnet sittande på moderns vänstra arm. Huvudet stort och runt, fysionomin som moderns. Öppen livrock med upprullade ärmarna.

Johannes evangelisten stående bredbent med överkroppen lutad något åt höger. I vänster hand en kalk, höger hand över bröstet. Fysionomin som Marias. Håret i stora yviga lockar: de främre lockarna skårade med djupa fåror, de bakre lockarna släta. Livklädnad med kort uppstående krage, långa veckade ärmarna, hög slits på höger sida, bart högerben. Mantel över vänster arm och höger sida i en böljande rundad våd med mycket stora och kantigt brutna veck.

Johannes döparen stående frontalt. Händerna lyftade, i vänster hand en bibel med ett lamm. Kraftigt tveklivet skägg räfflat med bågformade skårar. Hår med rak pannlugg, på sidorna fylliga lockar. Kamelhudsklädnad med hög slits, räfflad med bågformade skårar, kamelhuvudet liggande platt på sockeln. Mantel över vänster sida i ett par tjocka brutna veck. Längs mantelns kant små runda

fördjupningar två och två i bredd (efter lösa ornament?). Socklarna decimeterhöga, kraftigt profilerade och sexkantiga.

Ryggsidorna massiva. I hjässorna tapphål: hos Johannes döparen med bortfallen tapp, hos de två återstående figurerna med bevarad tapp.

Staffering saknas.

Marias högra hand borta, kronans spiror avbrutna, mantelvecken slitna, barnets näsa och högra hand avbrutna, barnets vänstra hand delvis borta. Tre fingrar avbrutna på Johannes evangelistens högra hand, höger fot sliten och skadad, mantelvecken något skadade på höger sida, delar av sockeln avbrutna. Johannes döparens näsa och högra hand avbrutna, vecken nedanför vänster arm skadade, lammets öron skadade, en bit av sockeln avbruten på höger sida.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 230

Group of figures from reredos; first part of 16th century; oak; no colouring; defects moderate.

138. Kävlinge, Harjagers härad (pl 165)

Kävlinge gamla kyrka

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

figuren höjd: 117 cm

korset höjd: 160 cm

korset bredd: 150 cm⁷⁴

Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet långsträckt, ögonen välvda rundlar, munnen slutet med neddragna mungipor. Skägget spetsigt och oformligt, håret i rundade testar framför skuldrorna. Törnekrona med kraftiga slänor. Armarna långa och svagt diagonalt utsträckta, händerna öppna med krökta fingrar. Bålen lång och grov med framskjutande bröstorg, rundad buk. Diagonalt sidosår. Höftklädet kort och knutet mitt fram, på höger sida en bred flik med tillbakavikt sicksackslingrande kant. Benen kraftiga och kantigt skurna, knäna böjda. Fötterna inåtvridna och korslagda.

Kors med svagt rundad framsida, plana kantlister, breda rundade utsprång längs kanterna, rund mittskiva, i kors-

stammens ändar fyrkantiga ändplattor, i korsarmarnas ändar runda ändplattor med spetsiga hörnblad. På ändplattorna grovt skurna evangelistsymboler i relief: överst bevingad människa, på höger sida örn, på vänster sida lejon.

Ett stycke av bålen och höftklädet baktill på höger sida, den bakre delen av bålen samt höftklädet på vänster sida separat gjort. Ryggsidan grunt urholkad. Tapphål i hjässan.

Bemålningen är inte medeltida.

Törnekronans taggar borta. Håret avbrutet på vänster skuldra. Fingrarna skadade. Fötterna skadade (höger fot förnyad). Korsets övre del kortad, sprucken. Ändplattornas hörnblad skadade, den högra ändplattans nedre del avbruten, evangelistsymbolen borta på den nedre ändplattan.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 55, 57, 139f; M Rydbeck 1932 s 13f; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 22

Crucifix; second half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects moderate.

139. Lackalänga, Torna härad (pl 164)

LUHM 17542 b

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

höjd: 107 cm

Huvudet vridet åt höger. Ansiktet smalt, ögonen upphöjda rundlar med smala ögonskåror i relief. Håret i en slät valk bakom öronen. Törnekronan virad. På höger arm senor och blodådror i relief som långsgående strängar. Handen öppen med raka fingrar. Bålen långsträckt med kraftig välvd bröstorg, rundad buk. Kort sidosår. Höftklädet lågt placerat, knutet mitt fram med en nedhängande dubbelvikt ändflik, på höger höft en sicksackvikt våd. Benen magra och brett satta, knäna böjda.

Törnekronans taggar separat gjorda. Framtill på båda låren små träpluggar. Ryggsidan massiv. Inget tapphål i hjässan.

Staffering saknas.

En bit av törnekronan på vänster sida och törnekro-

nan samt en bit av håret på höger sida avbrutet. Näsan avslagen. Ett stycke av munpartiet och skägget borta. Höger arm och hand lossnade. Vänster arm borta. Benen avbrutna nedanför knäna. Kraftig längsgående spricka mitt fram. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg s 55, 57, 137

Crucifix; second half of 15th century; oak; no colouring; badly damaged: parts of crown of thorn and hair and part of face missing, right arm and hand broken off, left arm and legs missing; cross missing.

140. **Lilla Bedinge**, Vemmenhögs härad (pl 84, 85)

SHM 25300:3

pietà; 1300-talets slut eller omkring 1400

ek⁷⁵

höjd: 118 cm

Modern sittande på en jordkulle. Överkroppen vriden något åt höger, huvudet lutat framåt. Ansiktet litet och runt, pannan hög och slät, ögonen släta välvda rundlar, munnen liten och slutet med spetsigt formade läppar, hakspetsen framskjutande. Håret smala testar med c-formade skårer. Över hjässan ett huvuddok. Livklädnad med snävt stramande liv, kjol i täta vertikala veck. Mantel runt överarmarna, från knäna i tjocka bågveck och vertikala strutveck. Sonen liggande på rygg, huvudet hängande över moderns högra arm. Ansiktet litet och trekantigt, ögonbrynen antydda, ögonen släta rundlar, munnen dold under mustaschen. Skägget smålockigt, fårat med böjda räfflor. Törnekronan virad. Bålen spolformad, revbenen täta parallella upphöjningar. Höftkläde med rundade böjda veck. Benen hängande ned till fotplattan utmed moderns vänstra sida.

Sonens högra arm separat gjord. Moderns ryggsida urholkad.

Bemålningen är inte medeltida.

Moderns huvuddok sprucket på höger sida. Två av moderns fingrar skadade. En bit av manteln mitt fram avbruten. Vänster tåspets avbruten. Sonens högra arm borta. Tärna slitna och något skadade.

LITTERATUR:

A Andersson 1957 s 12, 27; A Andersson 1980 s 23f; N G Bruzelius 1863–1864 (opubl) s 62; B Conrades 1930 s 32; C Habicht 1926 s 4; J C Jensen 1956 (opubl) s 302f, 308ff; A Lindblom 1916 s 46f; *Medieval Wooden Sculpture in Sweden* 4 1975 s 178; C A Nordman 1964 s 213ff; J Roosval 1926 s 30; M Rydbeck 1942 s 166; O Rydbeck 1917 a s 121; R Struck 1926 s 213; V Thorlacius-Ussing 1933 s 80; V Thorlacius-Ussing 1950 s 86; C R af Ugglas 1942 s 34f, 44; C R af Ugglas 1943 s 35f; H Wentzel 1938 s 121; E Wrangel 1921 s 250 n 1; H Wählin 1919 s 182

Pietà; end of 14th century or ca. 1400; oak; colouring not medieval; defects moderate.

141. **Linderöd**, Gärds härad (pl 184)

LUHM 16712 a

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

höjd: 95 cm

Huvudet lutat mot höger skuldra. Ögonen släta upphöjningar, munnen något öppen. Skägg, mustasch och hår skårade med böjda räfflor, håret i en test framför höger skuldra. På hjässan rester av en törnekrona. Bröstkorgen välvd och kraftig, buken rundad. Höftklädet kort, knutet mitt fram, framför låren en nedhängande ändflik. Benen brett satta, knäna något böjda.

Ryggsidan massiv. Inget tapphål i hjässan.

Staffering saknas.

Mycket vittrad och skadad. Armarna borta. Av höger ben endast halva låret kvar. Vänster ben avbrutet nedanför knäet. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 55, 60, 134

Crucifix; second half of 15th century; oak; no colouring; badly damaged: figure very weathered and worn, arms missing, legs broken off; crown missing.

142. **Ljungby**, Villands härad (pl 22)

Trolle-Ljungby kyrka

krucifix; 1200-talets första hälft
ek

figuren höjd: 156 cm

figuren bredd: 137 cm

korset höjd: 262 cm

korset bredd: 210 cm

Huvudet vridet åt höger och lutat framåt (jfr nedan). Ansiktet ovalt med hög slät panna, ögonen brett placerade släta rundlar, munnen sluten. Skägget en valk med lätt upphöjda rundningar. Håret i en vågig massa bakom öronen, på varje skuldra tre nedhängande slingor. På hjässan en fals efter en krona. Armarna horisontalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Bålen platt och rak, bröstkorgen slät, revbenen antydda med upphöjningar. Grunt sidosår. Knälångt höftkläde i täta vertikala veck och ett par v-veck, i midjan en rundad vulst, på höger sida halvcirkelformade överhäng, på vänster sida en knut med nedhängande ände. Benen rakt hängande, fötterna inåtvridna och korslagda.

Kors med plan framsida, ovala fördjupningar längs kanterna, runda ändplattor med cirkelformade hörnblad.

Huvudet sekundärt avsågat, fogat till halsen med en snedfasad kil. Huvudets krona sekundärt ersatt med en törnekrona. Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål.

Bemålningen är inte medeltida.

Krona och sekundär törnekrona borta. Två fingrar avbrutna på höger hand, fyra fingrar avbrutna på vänster hand. Fötterna slitna och skadade. Korsets övre och nedre ändar avsågade, nederdelen mycket sliten och multnad.

LITTERATUR:

J Barfod 1986 s 112; F Beckett 1926 s 117; R Norberg 1941 s 112 n 1; M Rydbeck 1947 s 246, 248; O Rydbeck 1921 a s 23 n 1; O Rydbeck 1924 s 77; H Wählin 1921 s 126ff, 138, 156 n 6

Crucifix; first half of 13th century; oak; colouring not medieval; crown missing; defects slight; ends of cross stem sawn off, lower part worn and mouldered.

143. **Ljungby**, Villands härad (pl 137)
Trolle-Ljungby kyrka

stående madonna; 1400-talets första hälft eller mitt
lövträ (valnöt?)⁷⁶
höjd: 54,5 cm

Överkroppen och huvudet lutat åt höger. Ansiktet litet och runt, ögonen stora och spetsovalade med breda kupade ögonlock, munnen liten och sluten. På hjässan en krona och ett huvuddok med sicksackveckade kanter. Livklädnad i veck ovanför och nedanför skärp under barmen. På vänster sida en mantel i utstående v-veck, från höger arm i flera serpentinveckade våder. Barnet naket, sittande vänt halvt åt höger på moderns vänstra arm. Ansiktet stort och runt, ögonen brett sittande, munnen liten och sluten med uppdragna mungipor. Bålen kort och knubbig.

Kronans spiror separat gjorda. Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål.

Rester av staffering. Karnationen gråvit, läpparna röda. Marias ögon med mörk övre och röd nedre kontur, ljus vita och grå iris, barnets ögon med mörk iris. Hår förgyllt. Kronans insida röd. Manteln förgyllt.

Höger sida och nederpartiet svårt slitet och multnat. Kronans spiror borta. Marias högra arm avbruten. Vänster hand skadad. Barnets högra arm, vänstra hand och vänstra ben avbrutna.

LITTERATUR:

O Rydbeck 1921 a s 24f

Standing Virgin and Child; first half or middle of 15th century; hardwood (walnut?); slight remains of medieval colouring; defects considerable: right side and lower part worn, mouldered; right arm of Virgin and right arm, left hand and left leg of Child missing.

144. **Ljungby**, Villands härad (pl 248-250)

Trolle-Ljungby kyrka

grupp från altarskåp; 1400-talets slut

ek

de kvinnliga helgonfigurerna höjd: 104–105 cm

apostlarna höjd: 53,5–54,5 cm

Grupp med tre större stående kvinnliga figurer, fem mindre stående apostlar. De kvinnliga figurerna:

madonnan, S:ta Barbara, anonymt kvinnligt helgon. Frontala, resliga figurer med kraftiga proportioner. Ansiktena stora och ovala med runda kinder, ögonen små och tätt sittande med ögonlockskanter i relief, munnarna små och lågt placerade, läpparna spetsigt framskjutande. Håret i tjocka, rundade slingor med breda böjda räfflor. Livklädnaderna löst hängande på madonnan och det anonyma kvinnliga helgonet, på S:ta Barbara sammanhållen i midjan. Mantlar framför figurernas nederdelar i tjocka, brutna och tillplattade veck. Maria hållande det nakna barnet med båda händerna framför livet. S:ta Barbara med ett mångkantigt torn med hög spetsig huv i vänster hand. De fem apostlarna stående frontalt med attribut i händerna (borta). Fysionomierna långlagda och knotiga med markerade kindben, ögonen spetsovals och tätt sittande, munnarna lågt placerade och slutna med fylliga läppar. Breda skägg i varierande utförande. Mantlarna hos två av figurerna dragna över hjässan. Livklädnader och mantlar som de kvinnliga figurernas.

Spirorna i de kvinnliga helgonens kronor separat gjorda. Ryggsidorna urholkade. I hjässorna tapphål.

Rester av staffering. De kvinnliga helgonens karnation blekrosa med förhöjd kindfärg, rosa läppar. Ögonen med mörk övre och röd nedre kontur, ögonfransarna som tunna linjer, blåaktig vita, brun iris, mörk pupill. Apostlarnas karnation starkt rosa. Ögonen med mörka konturer med utpenslade ögonfransar och rynkor, ljus vita, blå eller brun iris, mörk pupill. Jesusbarnets hår förgyllt. De manliga helgonens hår och skägg ljus eller mörkt blågrått, mörkt brunt. Livklädnader och mantlar förgyllda med rött eller mörkt blått foder. Marias sko röd. Fotplattorna gröna. Apostlarnas attribut röda, blå och förgyllda. På flera figurer rester av linneväv under staffering.

De kvinnliga figurernas kronspiror avbrutna. Marias fingrar skadade, Jesusbarnets högra arm och vänstra ben avbrutna, Marias fotplatta skadad på vänster sida. Ett stort stycke borta av S:ta Barbaras bröst- och halsparti, fingrarna avbrutna på höger hand. Det anonyma kvinnliga helgonets vänstra hand avbruten, höger hand skadad, fotplattan skadad på höger sida. Hos samtliga apostlar sprickbildning och slitskador, en eller båda armarna och/eller händerna avbrutna, en av apostlafigurernas ansikte och en stor del av hjässan borta.

LITTERATUR:

S Karling 1946 s 143f; M Kempff 1994 s 188ff; E Wranghel 1921 s 267 n

Group of figures from reredos; end of 15th century; oak; medieval colouring partly preserved; defects considerable: part of neck and chest of St. Barbara missing, one or both arms or hands missing on all apostles, face and part of the head missing on one apostle.

145. Ljungby, Villands härad (pl 232)

LUHM 16933 b

S:t Göran; 1400-talets slut

ek

höjd: 62 cm

Figuren sittande gränsle till häst (hästen borta) med lyftade armar. Huvudet vridet åt höger. Ansiktet stort och runt med fylliga kinder, ögonen små och runda med ögonlock i relief, munnen rak och slutet med svagt uppdragna mungipor. Håret i stora, kantigt och oregelbundet skurna lockar. På hjässan rester av en krans eller liknande. Harnesk med uppstående halskrage, fram till en lilja i relief. Höftkort jacka med vida veckrika ärmarna, öppen över bröstet, sammanhållen av ett dubbelt band, genombruten på fram- och baksidan med smala slitsar, på ryggen en stjärnformig öppning. Spetsiga armbucklor.

Vänster hand, armarna samt benen separat gjorda. Figuren fästad vid sadeln med två träpluggar ned till på ryggsidan. Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Enstaka rester av medeltida staffering. Jackan förgyllt på röd bolus. Fodret rött. Harneskets försilvrat.

Huvud och ansikte – näsa, mun, hjässan, hårlockar – skadat. Höger arm och höger ben borta (höger lår förnyat), vänster ben avbrutet vid låret. Jackans nederkant skadad på båda sidor.

LITTERATUR:

H A Gräbke 1941 s 115; W Paatz 1939 s 151f, 159, 355; M Rydbeck 1942 s 170; O Rydbeck 1943 a s 98; J Svanberg 1993 s 200

St. George; end of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects considerable: face and hair damaged, right arm and legs broken off (right thigh renewed), horse, dragon and princess missing.

146. **Ljungby**, Villands härad (pl 262, 263)

LUHM 16933 a

krucifix; 1520-talet

ek

figuren höjd: 210 cm

figuren bredd: 190 cm

Kroppen hängande i en båge med uppdragna skuldror, höfterna förskjutna åt höger, benen lutade åt vänster. Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet smalt och fint skuret, ögonen djupt liggande springor, kinderna injunkna, munnen halvt öppen med en tandrad i relief. Mustasch och skägg med tunna böjda skårar. Håret i fylliga rundade lockar framför skuldrorna. Törnekronan bred och virad med fyrdelade omtag. Armarna diagonalt utsträckta, kraftiga och muskulösa, händerna halvt slutna med böjda fingrar och naglar i relief. Bålen långsträckt, bröstkorgen framskjutande med en djupt indragen avgränsning mot mellangärdet, buken lång och flat, höfterna raka. Djupt diagonalt sidosår. Höftklädet knutet med en stor uppstående ögla på vänster höft, på sidorna och framtill ändflikar i stora, djupt och kantigt brutna sjok. Benen långa och välformade, rakt hängande. Fötterna korslagda med breda fotblad, tårna långa och något böjda med naglar i relief.

Ryggsidan massiv. Inget tapphål i hjässan. Korset sekundärt.

Enstaka rester av staffering. Karnationen rosa med rött blod i ansiktet, i sidosåret och på fötterna vid spikhålen. Hår och skägg mörkt. Törnekronan grön. Höftklädet förgyllt. Rester av kredering.

Diagonal spricka över ansiktet. Fyra fingrar avbrutna på vänster hand, två fingrar avbrutna på höger hand. Höftklädets veck något slitna och skadade, ett stycke av knuten på vänster höft avbrutet. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 55, 65, 73ff, 161f, 169; W Andersson 1938 s 48; F Beckett 1926 s 186f; L Liepe 1992 a s 5; H Wählin 1921 s 127 n 3

Crucifix; 1520's; oak; slight remains of medieval colouring; defects slight; cross secondary.

147. **Lund**, Torna härad; Lunds domkyrka (pl 72)

Lunds Domkyrkomuseum 90

krucifix; 1300-talets första hälft

ek

höjd: 120 cm

Figuren hängande med överkroppen i en båge med höfterna förskjutna åt vänster, huvudet lutat åt höger och framåt. Ansiktet avlångt med veck över kinderna, ögonen stora släta upphöjningar, munnen rak och sluten. Skägget en slät valk, håret en tjock vågig massa. Törnekronan virad. Bålen smal och långsträckt, bröstkorgen slät, revbenen grunda fåror. Grunt sidosår på höger sida. Höftklädet lågt placerat, draperat från höft till höft med tjocka utstående veck, på höger sida en lång nedhängande ändflik. Benen hängande med en vridning åt höger, underbenen kraftiga och korslagda. Fötterna stora, nedåttekande.

Ändfiken på höger höft och ett stycke på figurens vänstra sida separat gjort. Ryggsidan urholkad.

Enstaka rester av staffering. Höftklädet förgyllt på röd bolus.

Armarna borta. Hjässan delvis bortmultnad baktill. Sprickor genom hjässan och ansiktet på höger sida och genom bålen framtill. Ett stycke på vänster höft och en ändflik på höger höft borta. Fötterna skadade, flera tår avbrutna. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 48, 133, 170; O Rydbeck 1921 a s 25; O Rydbeck 1946 s 113; T Rydén 1995 s 87; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 19; E Wrangel 1923 s 11f; H Wählin 1921 s 81 n 3, 148ff, 154 n 1

Crucifix; first half of 14th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects considerable: arms missing, head partly mouldered away, parts of loin-cloth on both sides missing, feet damaged; cross missing.

148. Lund, Torna härad; Lunds domkyrka (pl 75-77)

Lunds domkyrka

altarskåp; 1398⁷⁷

altarskåpet höjd (utom predellan): 205 cm

predellans höjd: 59,5 cm

altarskåpet bredd totalt: 761 cm

corpus bredd: 381 cm

flygeldörrarna bredd: 190 cm

predellans nedre kant bredd: 413 cm

Kristus och Maria höjd: 61,5 cm

de ursprungliga helgonfigurerna höjd: 45–52 cm

Rektangulärt corpus med från början dubbla par flygeldörrar (endast det inre paret återstår). I corpus mittparti rikt ornamenterade, polygona baldakiner med fialer, höga smala spetsbågar med fyllning av tunt masverk, överst en rad med korsblommor. Nederst på baldakinerna en flack spetsbåge med fyllning av genombruten ornamentik, längst ned ett trepassornament med klöverblad på spetsarna. På spetsbågens överkant krabbor och en korsblomma (bågen ovanför Maria den enda ursprungliga, från början ovanför en sidofigur). Mellan och på ömse sidor om corpus mittfigurer strävpelare med strävbågar, kannelerade pilastrar, fialer. Under mittfigurerna tresidiga socklar (socklarnas ornamentik sentida). Under corpus mittparti en smal fris med genombruten ornamentik. Ovanför varje helgon i corpus sidopartier och i flygeldörrarna en tresidig baldakin genombruten av smala spetsbågiga öppningar med gotiskt fönsterverk, upptill krönt av korsblommor. Baldakinerna burna av smala kolonnetter, skilda åt av små strävpelare med fialer (bågarna som avslutar baldakinerna nedtill sentida kopior av bågen ovanför Maria). Predellan rektangulär och lådformad (ornamentiken på predellans framsida förnyad på 1830-talet efter rester av ursprunglig ornamentik).

I corpus Kristus och Maria omgivna av 16 helgonfigurer, fyra och fyra i två våningar på corpus sidor. I flygeldörrarna 24 helgonfigurer (tio av de ursprungliga figurerna

återstår; 14 figurer sekundärt placerade i altarskåpet, se nr 149). Kristus sittande till vänster vänd något åt höger med höger hand lyftad, en uppslagen bok i vänster hand. Maria sittande till höger vänd något åt vänster med lyftade armar. Figurernas ansikten runda och fylliga, ögonen lågt och brett sittande släta rundlar, munnarna små och slutna. Kristus överläpp dold av mustasch. Skägget i små lockar skårade med tunna böjda räfflor. Båda figurernas hår ornerat på samma sätt, på Maria två rundade lockar vid tinningarna. På hjässorna släta låga kronringar. Kristus livklädnad med vida armar. Mantel draperad framför livet och från knäna i en mängd fina bågveck och hängande strutveck, över fotplattan ett kraftigt diagonalt släpveck. Marias livklädnad med stramande snävt liv. Mantel draperad över armarna, från knäna som hos Kristus.

Av 26 ursprungliga helgonfigurer är sju kvinnliga och 19 manliga. De helgon som kan identifieras är: S:ta Margareta med drake på höger arm; S:ta Agnes med lamm på vänster arm; S:ta Dorotea med rosenkrans på hjässan, skål eller korg i höger hand; S:ta Gertrud med kyrka på höger arm; S:t Erasmus i mitra, mässshake, dalmatika, alba, stående i gryta; S:t Jakob d ä med pilgrimshatt, stövlar, bok och påse i vänster hand; Johannes döparen med lamm på vänster arm; S:t Stefanus i dalmatika, alba, med tre stenar i höger hand, bok i vänster hand; S:ta Elisabeth av Thüringen i halslin, huvuddok, med fat i höger hand, brödbulle i vänster hand; S:t Göran med spjut i händerna, drake under fötterna.⁷⁸ Dessutom: två kungahelgon med hellång respektive vadlång livrock med en rad av runda knappar framtill, breda prydnadsbälten på höfterna, mantlar, kungskrona respektive hög rundkullig huvudbonad; två biskopshelgon med mitra, mässshake, dalmatika, alba; diakonhelgon med dalmatika, alba. Övriga figurer utan bevarade kännetecken och attribut.

Figurerna stående frontalt eller i s-attityd. Gestalterna tunna och raka med stora huvuden på rundade skuldror. Fysionomier och hår som mittfigurernas. Långa livklädnader och mantlar i tunna, täta och mjukt svängda veck.

Separat gjorda detaljer: kronspiror, de övre delarna på biskoparnas mitror, helgonattribut, svansen och halssén på S:t Görans drake, S:t Görans armar, Kristus och Marias armar och händer. Ett smalt långsgående stycke i Kristusfigurens framsida separat gjort. Ryggsidorna mas-

siva. I hjässorna tapphål. Följande detaljer förnyade i sen tid: Kristus högra arm; Marias båda armar; S:t Görans armar; mitrans övre del hos ett av biskopshelgonen; tolv baldakiner i corpus sidopartier; samtliga bågar på baldakinerna utom den ovanför Maria i corpus; samtliga kolonnetter i flygeldörrarna utom en; valven i baldakinbottnarna ovanför Kristus och Maria samt baldakinernas fialer; ornamentiken i fotplattorna under Kristus och Maria; predellans spröjsverk.⁷⁹ Figurerna omflyttade. 14 helgonfigurer sekundärt placerade i altarskåpet: tolv från ett yngre altarskåp (se nr 149), en från 1600-talet, en av obestämd ålder och härkomst.

Rester av staffing. Karnationen rosa med rödaktiga kinder. Ögonen med mörka konturer, ljus ögonvita och grå iris, ögonlocken markerade med en böjd rödaktig linje. Läpparna röda. De kvinnliga figurernas hår förgyllt, de manliga figurernas hår förgyllt, blågrått eller mörkt brunt. Dräkterna förgyllda på svart bolus, dräktfodret blått. S:ta Elisabets av Thüringen halslin vitt med röd kantbård. S:ta Doroteas krans grön med röda rosor. Kungahelgonens mantlar hermelinbrämade med svarta hermelinsvansar på vit botten, livrockarna förgyllda med grönt foder, stövlarna förgyllda. Biskoparnas mitror vita med röd ornamentik. Biskoparnas och diakonhelgonens albor vita med en bred guldbård kantad av en röd kontur nedtill, diakonhelgonens dalmatikor förgyllda med grönt ärmfoder. S:ta Agnes och Johannes döparens lamm vita, S:ta Gertruds kyrka gråvit med en grönaktig fördrivning under taket och målade svarta fönster, S:ta Margaretas drake mörkt röd, ett kvinnligt helgon och S:t Jakob d ä med böcker med röda pärmar. S:t Jakobs d ä hatt grön, pilgrimspåse svart, stövlar förgyllda. Fotplattorna gröna. På flera figurer linneväv under staffing. Altarskåpets fond och arkitekturornamentik förgyllt på svart bolus (nuvarande guldgrund till stor del från sentida restaureringar), ornamentiken med profiler och detaljer i blått. Valven inuti baldakinerna vita med röda konturer, svarta punkter längs valvribborna, bladformad svart ornamentik runt valvmitten. Bakom arkitekturornamentiken i baldakinerna ovanför Kristus och Maria rött papper (borta).

På flygeldörrarnas utsidor mycket fragmentariska spår av bemålning.

Kronorna hos samtliga krönte figurer utan spiror.

Maria: båda armarna avbrutna. Kristus: höger arm avbruten. Kungahelgon med hellång livrock: båda händerna avbrutna, näsan avslagen. Kungahelgon med vadlång livrock: vänster hand skadad, attribut i höger hand borta. S:ta Agnes: höger arm avbruten. S:ta Gertrud: vänster arm avbruten. S:ta Margareta: höger arm avbruten. Kvinnligt helgon: höger hand avbruten. Biskopshelgon: vänster hand avbruten, mitrans spetsar avslagna. Diakonhelgon: höger hand avbruten. Johannes döparen: stav i höger hand borta. Biskopshelgon: höger hand avbruten, stav i vänster hand borta, mitrans spetsar avslagna. S:t Erasmus: båda händerna avbrutna, näsan avslagen. S:t Jakob d ä: stav i höger hand borta, mitrans spetsar avslagna. En apostel med avbruten vänsterhand, tre apostlar med avbrutna högerhänder, en apostel med höger hand skadad och vänster arm avbruten, en apostel med båda händerna avbrutna, en apostel med attribut i höger hand skadat, en apostel med höger hand avbruten och bok i vänster hand delvis borta. 14 av de ursprungliga helgonfigurerna borta. Altarskåpets baldakiner och arkitekturornamentik kraftigt skadat (många skadade och saknade delar förnyade i sen tid, jfr ovan). Altarskåpets ytterpar flygeldörrar borta.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 21ff, 264; W Andersson 1938 s 43; F Beckett 1926 s 139ff, 251; C G Brunius 1836 s 148ff (1854 års upplaga s 171ff); C G Brunius 1850 s 522ff; B Conrades 1930 s 32, 38, 48, 55; J Corylander 1884 s 53; E Forssman 1958–1959 s 24; E Græbe 1960 passim; E Græbe 1963 s 11, 19ff; M Hasse 1941 s 27; M Hasse 1981 s 238; J C Jensen 1956 (opubl) s 306ff; J C Jensen 1959 s 10 n 6; S Karling 1946 s 71, 75, 126, 265; C M Kauffmann 1968 s 4; KLN 14 sp 83; L Liepe 1992 a s 4; L Liepe 1994 a s 113; B Martens 1929 s 236 n 187; F A Martens 1936 s 30; K K Meinander 1908 s 123 f och n 8; C A Nordman 1964 s 362; W Paatz 1929 s 14, 41; W Paatz 1929–1930 s 147; J Roosval 1925 s 111; M Rydbeck 1942 s 164ff; M Rydbeck 1947 s 242; O Rydbeck 1917 a s 120f; O Rydbeck 1921 a s 28; O Rydbeck 1923 s 260; O Rydbeck 1946 s 112f; T Rydén 1995 s 104ff; A Stange 1938 s 198; A Stange 1967 s 187; R Struck 1926 s 212f; V Thorlacius-Ussing 1933 s 80; V Thorlacius-Ussing 1950 s 84ff; P Tångeberg 1986 passim; P Tångeberg 1993 a s 68;

P Tångeberg 1993 b s 236ff; C R af Ugglas 1942 s 35; C R af Ugglas 1943 s 35; *Uställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 32f; E Wrangel 1915; E Wrangel 1917–1918; E Wrangel 1921 s 248; E Wrangel 1923 s 20ff

Reredos; 1398; oak; medieval colouring preserved; 14 of original figures missing; defects moderate – tracery badly damaged (partly renewed).

149. **Lund**, Torna härads; Lunds domkyrka (*färgpl* 13; *pl* 246, 247)

tolv figurer, högaltarskåpet i Lunds domkyrka; relief, LUHM 28449

grupp från altarskåp; 1483⁸⁰
ek

apostlarna höjd: 44–47 cm

diakonhelgonet och Johannes döparen höjd: 51 cm

reliefen höjd: 45,5 cm

reliefen bredd: 34 cm

Grupp med tolv stående manliga helgon – nio apostlar, en manlig figur, Johannes döparen, S:t Laurentius (sekundärt placerade i Lunds domkyrkas högaltarskåp nr 148) – och relief med Maria i templet. Samtliga apostlar i dag utan attribut utöver böcker.

Helgonfigurerna: frontalt stående, i händerna slutna böcker. Proportionerna dockaktigt korta och satta. Huvudena stora, vilande direkt på de rundade axlarna. Händerna mycket stora. Ansiktena bredlagda, ögonen små, smala och brett satta, munnarna raka och slutna. Hår och skägg räfflade med symmetriskt jämna och parallella skårar i dekorativt ornamentala mönster. Löst hängande livklädnader. Mantlar draperade i ett fåtal stora breda veck. Johannes döparen i kamelhudsklädnad, mantel. S:t Laurentius i alba, dalmatika. En manlig figur med hög rundad huvudbonad.

Reliefen: Maria sittande i mitten med bok i knäet. Runtom fyra kvinnliga figurer sittande på profilerade bänkar – en på vänster sida, tre bakom. Två med öppna böcker i händerna. På höger sida en slätrakad manlig figur sittande i en stol med högt slätt ryggstöd och profilerade armstöd. Fysionomin som på apostlarna i altarskåpet, på huvudet en hög rundad huvudbonad. De kvinnliga figu-

rernas fysionomier släta och rundkindade. Figurernas hår långt med stiliserad ornering. Hellånga livklädnader, hos den manliga figuren med fyrkantig nedhängande krage. På Marias hjässa en krona, på tre av de kvinnliga figurerna små runda mössor, på den fjärde en hatt med uppstående brätte.

Attributen genomgående separat gjorda. S:t Laurentius vänstra sida separat gjord. Figurernas ryggidor och reliefens baksida massiva; baktill i S:t Laurentius och Johannes döparens huvuden dock en smal längsgående fördjupning. Inga tapphål i hjässorna.

Rester av staffering i äggtempera. Karnationen gråvit med förhöjd kindfärg. Ögonen med svart övre och röd nedre kontur, ljus vita, grå eller brun iris, mörk pupill. Läpparna röda; ett par figurer med något öppen mun och vit målad tandrad. Apostlarnas i altarskåpet hår förgyllt eller mörkt, håret på samtliga figurer i tempelreliefen förgyllt. Dräkterna förgyllda på röd bolus. Mantlarnas foder blått, livklädnadernas ärmfoder rött eller blått. S:t Laurentius dalmatika förgyllt med ett ornamentalt mönster i relief, alban vit med en bred förgyllt kant nedtill. Johannes döparens kamelhudsklädnad och mantel förgyllda. Johannes döparens och en apostels i altarskåpet böcker med röda pärmar. Helgonens i altarskåpet fotplattor gröna. Bänksidan i tempelreliefen förgyllt på röd bolus med profiler i rött, blått och grönt. Den manliga figurens stolsrygg blå. På några figurer linneväv under stafferingen.

S:t Laurentius med fingrarna på höger hand avbrutna, vänster hand avbruten; en apostel med stav i vänster hand borta, vänster tumme avbruten; en apostel med höger hand avbruten, fotplattan skadad; en apostel med attribut hållet med båda händerna borta, fotplattan skadad; en apostel med fingrarna på höger hand avbrutna, attributet i vänster hand borta; en apostel med båda händerna avbrutna, tårna avslagna, fotplattan skadad; manlig figur med vänster hand avbruten; en apostel med attributet i höger hand borta, fotplattan skadad; en apostel med attributet i höger hand borta och näsan avslagen; en apostel med attributet i vänster hand borta, näsan avslagen, fotplattan skadad; en apostel med attributet i vänster hand borta, höger hand avbruten, fotplattan skadad; Johannes döparen med höger hand avbruten. Reliefen: näsan avslagen på flickan längst till

vänster, vänster arm avbruten på flickan rakt ovanför Maria, ett finger avbrutet på den manliga figuren, Marias tåspets avbruten, framkanten på stolen skadad.

LITTERATUR:

C G Brunius 1836 s 164 (1854 års upplaga s 192); C G Brunius 1850 s 524; J Corylander 1884 s 59; S Fernlund 1980 s 213; L Liepe 1989 s 52; L Liepe 1992 b; T Rydén 1995 s 109f; P Tångeberg 1986 s 170 n 317; E Wrangel 1915 s 21; E Wrangel 1923 s 20f

Group of figures from reredos; 1483; oak; medieval colouring preserved; defects moderate: all apostles without attributes.

150. **Lund**, Torna härad; Lunds domkyrka (pl 126)
Lunds domkyrka
tronande madonna; 1400-talets första del
ek
höjd: 103 cm

Maria sittande vriden något åt höger med huvudet lutat åt höger, överkroppen lutad åt vänster, benen lutade åt höger. Ansiktet ovalt med hög panna, ögonen släta upphöjningar med ristad spetsoval kontur, kinderna runda, munnen rak och slutet. På hjässan en vid slät kronring. Håret rundat, skårat med små c-formade räfflor. Livklädnaden veckad ovanför och nedanför ett midjeskärp. Mantel om armarna och från knäna i bågveck och smala strutveck. I halsen ett fyrkantigt spänne. Barnet naket, sittande på moderns högra arm vänt åt vänster. I knäet en bok. Proportionerna kraftiga, huvudet stort och runt, överkroppen bred och slät.

Spirorna på Marias krona, Marias högra tumme samt en rektangulär infällning på barnets högra ben separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I Marias hjässa ett tapphål med bortfallen tapp.

Enstaka rester av staffering. Karnationen ljusbeige. Barnets bok röd.

Kronans spiror borta. Marias vänstra arm avbruten. Näsorna avslagna. Barnets vänstra öra skadat. Boken i barnets knä och dess högra hand och båda fötterna skadade. Nederdelen skadad, delvis borta. Sittbänkens gavelstycken borta.

LITTERATUR:

F Beckett 1926 s 118; O Rydbeck 1946 s 113; T Rydén 1995 s 107f; E Wrangel 1915 s 3, 124; E Wrangel 1923 s 17; H Wählin 1921 s 143ff, 161 n 2

Seated Virgin and Child; first part of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects considerable: left arm of Virgin missing, lower part of figure mouldered away.

151. **Lund**, Torna härad; Lunds domkyrka (pl 233)
Lunds Domkyrkomuseum 92
relief från altarskåp; omkring 1480⁸¹
ek
reliefen höjd: 116 cm
reliefen bredd: 76 cm

Relief med S:t Göran till häst i klipplandskap. Helgonet sittande i profil vänd åt vänster. Höger arm lyftad, vänster arm sänkt, höger ben rakt. Ansiktet ovalt, ögonen diagonala med kupade ögonlock, munnen liten och slutet med fyllig underläpp. I pannan små runda lockar, håret i brett räfflade, vågiga slingor. På hjässan en krans eller liknande. Rustning med uppstående harneskkrage, buktigt reliefprytt bröstharnesk, armskenor med armbucklor, höftskenor, bukskört och lår- och benskenor med knäbucklor. Hästen stegrande sig med raka bakben, lyftade och böjda framben. Hästkroppen slät och rundad, manen i skårade lockar på halsen, hovskägg och hästskor i relief. Nedanför hästens framben drakens vinge som en flikig fladdermusvinge. Bakom S:t Göran och hästen oregelbundet kantiga klippor, på höger sida engrupp av träd med tjocka raka stammar och rundade kronor. Högst upp i höger kant en stad: stadsmur med rundbågiga fönster, rundbågefris, krenelerat krön; en husfasad med trappstegsgavel, rektangulära och höga spetsbågiga fönster; ett polygont torn med höga spetsiga gavelstycken. På muren två figurer: en gestalt med lyftade sammanförda händer, samt en kung med utstående skägg, krona, mantel.

Hästens svans och ett stycke i reliefens vänstra kant separat gjort. Den ursprungliga sammanfogningen för övrigt svar att bestämma på grund av reliefens skadade tillstånd. Baksidan urholkad.

Rester av staffering. S:t Görans karnation grårosa. Rustningen förgylld, helgonets hosor blå. Hästen blågrå, sadeln röd. Drakvingen röd. Marken nedanför gruppen grön. Träden gröna. Stadsmurens profilering och rundbågefris röd. Kungens mantelfoder blått.

Omfattande skador. Draken och prinsessan borta, en stor del av bakgrunden borta. S:t Görans högra arm, vänstra hand och högra fot avbrutna, näsan avslagen, pannlockarna och kransen på hjässan skadade. Hästens hals och huvud borta, frambenen och svansen avbrutna. Den ena figuren på stadsmuren utan huvud. Kungens högra hand avbruten, spirorna i kronan borta. Husens övre partier skadade, avbrutna.

LITTERATUR:

C G Brunius 1836 s 164 (1854 års upplaga s 192); C G Brunius 1850 s 524f; E Cinthio 1960 s 106; J Corylander 1884 s 59; H A Gräbke 1941 s 115; P Ingesman 1988 s 275; W Paatz 1939 s 151f, 155f, 159, 355; M Rydbeck 1942 s 167ff; O Rydbeck 1923 s 208, 289; O Rydbeck 1943 a s 124; O Rydbeck 1946 s 114; T Rydén 1995 s 111; J Svanberg 1993 s 200; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 43f; E Wrangel 1923 s 17f

Relief from reredos; ca. 1480; oak; slight remains of medieval colouring; defects considerable: St. George's right arm, left hand and right foot broken off, princess, dragon, head and neck of horse and most of the background missing.

152. **Lund**, Torna härad; Lunds domkyrka (pl 303)
Lunds Domkyrkomuseum 91
S:t Kristoffer; 1500-talets första del
ek
höjd: 103 cm

Figuren stående med huvudet lutat bakåt och ansiktet vänt uppåt. I höger hand en trädstam, vänster hand vilande på vänster höft, höger ben framskjutet, böjt och vridet åt höger. Ansiktet kantigt skuret med framskjutande pannben, ögonen utstående rundningar, näsan spetsig, munnen halvt öppen med neddragna mungipor. Hår och skägg i långa böjda lockar med smala vågiga räfflor. Om pannan ett kläde med en knut i nacken. Livklädnad med bred krage, långsgående obrutna veck.

Mantel över vänster skuldra, i en båge framför midjan, långa diagonala och utstående v-veck nedtill. Vänster fot i forsande vatten som upphöjda åsar. Trädet med smal rak stam, på höger sida ett grenutskott. Jesusbarnet sittande på S:t Kristoffers nacke. Benen böjda. Höger arm lyftad, i vänster hand ett klot stött mot vänster knä. Lång livklädnad i tjocka, raka och grovt brutna veck, mantel över armarna och sidorna.

Ryggsidan urholkad. Inget tapphål i hjässan.

Rester av staffering. Karnationen mörkt rosa. S:t Kristoffers munhåla röd. Hår och skägg mörkt. Livklädnader och mantlar förgyllda. Mantelfodret blått. Trädstammen förgylld. Fotplattan grön och förgylld.

Jesusbarnets huvud och högra hand borta. Barnets vänstra fot skadad. Ett litet stycke mitt fram i kanten av helgonets mantel borta. Trädets krona avbruten. Mitt fram en långsgående spricka. Fotplattan sprucken.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 229; C G Brunius 1850 s 524f; M Hasse 1970 s 54f; W Paatz 1939 s 110f, 137 n 229, 263, 354; O Rydbeck 1946 s 113f; T Rydén 1995 s 111f; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 43; E Wrangel 1923 s 17f

St. Christopher; first part of 16th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects considerable: head and right hand of Child missing, crown of tree missing.

153. **Lund**, Torna härad; S:ta Maria och S:t Petri klosterkyrka (pl 217)
LUHM 15770
stående Kristus; 1400-talets mitt
ek
höjd: 44 cm

Figuren stående med armarna korsade framför bröstet, höger ben lutat något åt höger. Ansiktet grovt skuret, ögonen upphöjda rundlar med långsgående skårar, mellan ögonbrynen två rynkor, veck över kinderna, munnen rak och sluten, halvt dold under mustaschen. Skägget tuddelat, håret en slät valk vid ansiktets sidor. På hjässan en virad törnekrona. I händerna pinoredskap. Bröstkorgen platt, buken liten och rundad. Höftkläde lagt omlott

med grova brutna veck. Låren smala, vadorna rundade. Fötterna breda och platta. Fotplattan undertill avslutad med en smal tapp.

Ryggsidan massiv. Inget taphål i hjässan.

Spår av rosa karnation under sentida övermålning.

Törnekronan något sliten på sidorna. Pinoredskapen skadade och delvis avbrutna.

Standing figure of Christ; mid 15th century; oak; slight remains of medieval colouring beneath later painting; defects slight.

154. **Lyby**, Frosta härad (pl 29)

LUHM 15942 f, g

sidofigurer från kalvariegrupp; 1200-talets första hälft
ek

Maria höjd (exklusive tapp): 100,5 cm

Johannes höjd (exklusive tapp): 104 cm

tapparna höjd: 6 cm

Figurerna stående rakt frontalt, Maria med händerna lyftade och sammanförda framför bröstet, Johannes med en sluten bok i händerna. Ansiktena ovala med runda kinder, fylliga hakor, framskjutande hakspetsar. Ögonen med rak nedre och svängd övre kant i relief. Munnarna slutna med smala läppar, uppdragna mungipor.

På Marias hjässa en hög, rak kronring, ett huvuddok i en smal båge framför halsen. Hel sluten klädnad över armarna och bålen, nedtill i en lång spets med grunda v-formade veck. Nedanför en undre klädnad i släpveck över fötterna, fotplattan.

Johannes hår i små runda lockar runt hjässan. Livklädnad med bred halsbård, över livet blusande smala veck. Mantel över vänster skuldra, runt vänster arm, nedtill i platta, raka och v-formade veck. Nedanför manteln livklädnadens nederdel i tunna raka veck.

Marias kronspiror separat gjorda. Ryggsidorna urholkade. Inga taphål i hjässorna. På fotplattornas undersida platta tappar.

Rester av medeltida kredering under sentida övermålning.

Spirorna på Marias krona avbrutna. En bit av Johannes mantel avbruten nedtill på vänster sida.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 34, 43ff, 122f; R Norberg 1941 s 113 n 2; C A Nordman 1964 s 85, 88; M Rydbeck 1951 a s 84, 86; O Rydbeck 1943 a s 74; *Sockenbeskrivningar från Frosta härad* 1920 s 105; P Tångeberg 1986 s 5 n 2; C R af Ugglas 1915 s 330; H Wählin 1921 s 135f, 158f n 1

Mourning figures from calvary group; first half of 13th century; oak; remains of medieval colouring beneath later painting; defects slight.

155. **Lyby**, Frosta härad (pl 91)

LUHM 15942 e

krucifix; 1400-talets början

ek

höjd: 104 cm

Huvudet vridet åt höger, lutat framt. Ansiktet smalt med fårad panna, ögonbrynen diagonala och framskjutande, ögonen stora släta upphöjningar, munnen liten och sluten med fyllig underläpp. Skägget tudelat, fårat med böjda skårer. Håret räfflat med raka parallella skårer, på höger sida i en lång spetsig test framför skuldran. På hjässan små pluggar efter törnekronan. Höger arm svagt diagonalt utsträckt med senor och blodådror som längsgående strängar. Handen öppen med raka fingrar. Bålen platt och spelformad, revbenen parallella raka upphöjningar. Skuret sidosår saknas. Höftklädet knä-långt, draperat omlott med kraftiga utstående bågveck, på sidorna långa nedhängande sicksackvåder. Underbenen långa med senor och blodådror i relief. Knäna böjda. Fötterna inåtvridna och korslagda.

Ryggsidan massiv. I hjässan ett taphål med bortfallen tapp.

Rester av staffering under sentida övermålning: höftklädet förgyllt. För övrigt sentida bemålning.

Vänster arm borta. Längs höger arm en längsgående spricka. Höftklädets veck slitna och skadade. Tårna slitna, höger sida av vänster fot avbruten. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 69, 153f; L Liepe 1994 b; *Sockenbeskrivningar från Frosta härad* 1920 s 105

Crucifix; beginning of 15th century; oak; remains of medieval colouring beneath later painting; defects considerable; left arm missing, feet damaged; cross missing.

156. Lyngby, Bara härad (pl 109)

Lyngby kyrka

krucifix; 1400-talets första del?

Höfterna förskjutna åt vänster. Huvudet lutat åt höger. Fysionomin bredlagd och fyrkantig. Pannan fårad, ögonen stora släta rundlar, veck över kinderna, munnen slutet med neddragna mungipor. Skägget en tudelad slät valk. Törnekronan virad. Armarna tunna och diagonalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Bålen rak. Litet rakt sidosår. Buken rundad. Höftklädet knälångt med grunda diagonala veck, på höger höft en knut med lång ändflik med sicksackveckad fäll. Benen lätt böjda, parallellt hängande. Fötterna breda, korslagda.

Ryggsidan urholkad. Korset sekundärt.

Bemålningen är inte medeltida.

Inga synliga skador. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

N G Bruzelius 1878 (opubl) s 7

Crucifix; first part of 15th century?; colouring not medieval; no visible defects; cross secondary.

157. Långaröd, Färs härad (pl 208)

Långaröds kyrka

krucifix; senmedeltida

ek

figuren höjd: 86 cm

figuren bredd: 78,5 cm

korset höjd: 233 cm

korset bredd: 137 cm⁸²

Huvudet vridet åt höger. Ansiktet runt, ögonen spetsoval med ögonlockskanter i relief, munnen slutet, omgiven av ett tätt räfflat skägg. Håret i en jämn vågig massa på huvudets sidor, på skuldrorna två testar med upprulade ändar. På hjässan en slät kronring. Armarna diagonalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Överkroppen kort och bred, revbenen horisontala fårar,

bröstkorgens kant avgränsad mot mellangärdet med rundade upphöjningar. Knälångt höftkläde i raka obrutna veck, i midjan en rundad vulst, på sidorna halvcirkelformade överhäng. Benen korta, höger ben lagt framför vänster. Fötterna små med raka tår.

Kors med svagt rundad framsida, plana kantlister, rundade utsprång längs kanterna, rund mittskiva, fyrpassformade ändplattor med runda hörnblad. Nedtill en slät tapp.

Ryggsidan urholkad. Inget tapphål i hjässan.

Bemålningen är inte medeltida.

Sprickor på figuren och korset. Två fingrar på varje hand avbrutna. Kronans spiror borta. Flera av korsets utsprång avbrutna.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 37, 96, 127f; O Rydbeck 1943 b s 14; C R af Ugglas 1915 s 573; *Uställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 18; H Wåhlin 1921 s 95

Crucifix; late medieval; oak; colouring not medieval; defects slight.

158. Maglarp, Skytts härad (pl 88)

Maglarps gamla kyrka

krucifix; 1400-talets början

ek

figuren höjd: 139 cm

figuren bredd: 140 cm

korset höjd: 225 cm

korset bredd: 202 cm⁸³

Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet magert med hög fårad panna, ögonen djupt liggande välvda rundlar, munnen rak och slutet med rundad underläpp. Skägget tudelat, räfflat med tunna skårar. Håret i en smal, spiralräfflad test framför höger skuldra. Törnekronan virad. Armarna smala och diagonalt utsträckta med senor och blodådror som längsgående strängar. Bålen platt och spolformad, revbenen parallella upphöjningar. Brett sidosår. Höftklädet draperat omlott med djupa bågveck, på höfterna långa sicksackveckade ändflikar. Benen smala med senor och blodådror i relief, knäna böjda. Fötterna platta och korslagda, huden uppdragen i en

valk ovanför spikhålet på höger fot.

Kors med plan framsida, blomformade utsprång längs kanterna, fyrkantig mittskiva, fyrkantiga ändplattor.

Djup urholkning genom en rektangulär urtagning i ryggen. I hjässan ett tapphål.

Enstaka rester av staffering. Karnationen starkt rosa med röda bloddroppar. Höftklädets foder rött.

Två fingrar avbrutna och ett finger skadat på höger hand. Törnekronans taggar avbrutna. Korset avsågat, avkortat nedtill.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 66, 68ff, 156f; L Liepe 1992 a s 5; L Liepe 1994 b; M Rydbeck 1938 s 24; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 21

Crucifix; beginning of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects slight; lower end of cross stem shortened.

159. **Maglehem**, Gärds härad (pl 205)

Maglehems kyrka

krucifix; omkring 1500

ek

figuren höjd: 116 cm

figuren bredd: 114 cm

korset höjd: 214 cm

korset bredd: 160 cm

Överkroppen lutad en aning åt höger. Huvudet vridet åt höger. Ansiktet brett med låg panna, ögonen släta rundlar, munnen halvt öppen med neddragna mungipor. Skägget kraftigt och tudelat. Håret i två rundade spiralräfflade lockar. Törnekronan virad. Armarna kraftiga och svagt diagonalt utsträckta, händerna öppna med krökta fingrar. Bålen kort och kraftig. Bröstkorgen framskjutande, revbenen breda rundade upphöjningar. Skuret sidosår saknas. Höftklädet kort och knutet mitt fram, på höger sida en lång ändflik. Benen brett satta, knäna svagt böjda. Fötterna korslagda.

Smalt kors med svagt rundad framsida, plana kantlister, rundade utsprång längs kanterna, rund mittskiva, fympassformade ändplattor med hörnkrabbor.

Ryggsidan massiv.

Kristusfigurens bemålning är inte medeltida. Korsets

bemålning eventuellt medeltida men restaurerad: grön framsida, röda kanter, röda utsprång med förgyllda kanter, förgyllda krabbor på ändplattorna. På ändplattornas målade evangelistsymboler med språkband: på höger sida Lukas, på vänster sida Markus, upptill Johannes, nedtill Matteus.

Ett finger på höger hand avbrutet. En krabba på den nedre ändplattan skadad.

Crucifix; ca. 1500; oak; colouring on figure not medieval, on cross possibly remnants of medieval but restored colouring; defects very slight.

160. **Munkarp**, Frosta härad (pl 46)

LUHM 18631

tronande madonna; 1200-talets mitt

ek

höjd: 97,5 cm

Maria sittande frontalt på en bred bänk med profilerade sidor. Ansiktet hjärtformat med runda kinder och spetsig haka, ögonen med rak nedre och svängd övre kontur och ögonlock i relief, munnen slutet med uppdragna mungipor. Håret i en slät, tätt veckad massa bakom öronen. På hjässan en kronring med djupa urtag för spiror. Livklädnad med slät halsbård, över livet raka veck. Mantel omlott över armarna och livet i grunda diagonala veck, på sidorna i breda sicksackvåder, framför underbenen i stramare u-veck. Manteln och livklädnaden i släp-veck över fötterna och fotplattan. Jesusbarnet sittande på moderns vänstra knä lutat åt vänster. Fötterna stödda mot moderns högra knä. I vänster hand ett klot stött mot vänster ben. Ansiktet litet med drag som Maria. Håret i en tjock hjälm, på hjässan en krona med klöverbladsformade spetsar. Lång livklädnad med grova, raka och svagt brutna veck, om midjan ett horisontalt slag.

Bakre delen av Marias huvud samt kronspirorna separat gjort. Barnets högra arm möjligen separat gjord. Marias ryggsida urholkad. I Marias hjässa ett tapphål med bortfallen tapp.

Staffering saknas.

Spirorna i Marias krona borta. Marias högra hand avbruten. Tre av de fyra spetsarna på barnets krona avbrutna, den fjärde spetsen skadad. Barnets näsa avslagen.

Barnets högra arm och vänstra hand samt halva klotet borta. Fotplattan och bänken skadade nedtill på vänster sida.

LITTERATUR:

J Barfod 1986 s 115; C A Nordman 1964 s 83; E Nyborg 1977 s 179 n 39; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 40; H Wählin 1921 s 119f, 154 n 1

Seated Virgin and Child; mid 13th century; oak; no colouring; defects moderate.

161. **Munkarp**, Frosta härad (pl 179)

LUHM 16939

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

figuren höjd: 56,5 cm

figuren bredd: 58 cm

korset höjd: 91 cm

korset bredd: 66 cm

Huvudet vridet åt höger. Ansiktet avlångt och grovt skuret, ögonen spetsovala, veck över kinderna, munnen slutet med neddragna mungipor. Skägget två spetsar under hakan. Törnekronan virad. Armarna diagonalt utsträckta, händerna öppna med något böjda fingrar. Bålen bred och platt, revbenen grunda diagonala fördjupningar. Brett rakt sidosår. Höftklädet knutet mitt fram med en bred ändflik med tillbakavikta kanter, framför låren stora lösa u-veck. Benen raka och smala, knäna något böjda. Fötterna platta och korslagda.

Kors med plan framsida, korsmitten oformligt vidgad bakom figurens hjässa, halvcirkelformade utsprång längs kanterna, fyrkantiga ändplattor. I nederänden en lång tapp.

Törnekronans taggar separat gjorda. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp. Ryggsidan massiv.

Bemålningen är inte medeltida.

Törnekronans taggar borta. Näsan avslagen. Fyra fingrar på vänster hand skadade. Ett av korsets utsprång avbrutet, den nedre ändplattans vänstra kant avbruten.

Crucifix; second half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects slight.

162. **Mölleberga**, Bara härad (pl 185)

LUHM 18850

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

höjd: 119 cm

Huvudet vridet åt höger. Ansiktet stort, ögonen släta spetsovaler, veck över kinderna, munnen slutet med neddragna mungipor. Skägget räfflat med böjda skårar i två små lockar framtill. Håret i en slät test framför höger skuldra. Törnekronan virad. Höger arm diagonalt utsträckt, underarmen rundad. Bröstkorgen framskjutande med flat ovansida, revbenen diagonala rundade upphöjningar. Skuret sidosår saknas. Höftklädet kort, knutet mitt fram med breda och grunda, brutna veck, framtill en bred ändflik, på höger höft en sicksackveckad våd. Benen kraftiga, knäna böjda.

Törnekronans taggar separat gjorda. Vänster sida av bröstkorgen separat gjord, intappad med träpluggar. Ryggsidan urholkad. Inget tapphål i hjässan.

Staffering saknas.

Starkt vittrad och sliten. Höger arm lossnad, vänster arm borta. Törnekronan skadad på vänster sida. Näsan avslagen. Vänster sida av bröstkorgen borta. Benen avbrutna nedanför knäna. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 55, 57, 144; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 22

Crucifix; second half of 15th century; oak; no colouring; badly defect: figure very weathered and worn; arms, left side of chest and lower part of legs missing; cross missing.

163. **Mörarp**, Luggude härad (pl 162)

Mörarps kyrka

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

figuren höjd: 166 cm

figuren bredd: 165 cm⁸⁴

Huvudet vridet åt höger. Ansiktet långdraget, ögonen släta rundlar, munnen halvt öppen med neddragna mungipor. Skägget en grov vågig valk längs käken. Törnekro-

nan virad. Armarna långa, nästan horisontalt utsträckta, händerna öppna. Överkroppen lång och kraftig, bröst-korgen blockaktigt framskjutande med rundade sidor. Rakt sidosår. Midjan smal och markerad, buken rundad. Höftklädet lågt placerat, knutet mitt fram med grunda platta veck, på höger höft en bred ändflik. Benen långa och magra, parallellt hängande. Knäna svagt böjda. Fötterna inåtvridna och korslagda.

Ryggsidan massiv. Korset sekundärt.

Rester av kredering.

Törnekronans taggar saknas. Händerna skadade, samtliga fingrar avbrutna. Halva högerfoten borta, vänster fots tår avbrutna. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 55ff, 136f

Crucifix; second half of 15th century; oak; remains of gesso; defects slight; cross secondary.

164. **Norra Mellby**, Göinge härad
korsstam, LUHM 14888; skalle, Kulturen i Lund 26105 (deponerad på LUHM)
korsstam och skalle från krucifix; senmedeltida
ek
skallen höjd: 12,5 cm
korsstammen höjd: 215 cm

Skallen med jämnt rundad hjässa, djupt borrarade ögonhål genomgående till baksidan. Näsbenet framskjutande. I överkäken tio tänder.

Korsstam med rundad framsida, plana snedfasade kantlister, rund mittskiva, långa ovala utsprång längs kanterna.

Skallens baksidan flat. I korsstammens nedre del två runda hål och ett avlångt hål. I mittpartiet tre runda hål.

Rester av mörk färg i skallens högra ögonhåla och på vänster kindben.

Skallens näsben avbrutet, tänderna skadade. Korsstammens övre och nedre ändar avsågade. Fyra utsprång delvis avbrutna, fem utsprång helt borta.

Stem and skull from cross; late medieval; oak; on skull remains of colouring.

165. **Norra Nöbbelöv**, Torna härad (pl 125)

LUHM 10859

helgonskåp med tronande madonna; 1400-talets första del

ek

helgonskåpet höjd totalt: 160 cm

baldakinen höjd (med krönet): 42 cm

sockeln höjd: 15,5 cm

sidodörrarna höjd: 126,5–127 cm

ryggbrädet bredd: 53 cm

baldakinens framstycke bredd: 52 cm

baldakinens högra sidostycke bredd: 32 cm

sockelns framstycke bredd: 54,5 cm

sockelns högra sidostycke bredd: 33 cm

de inre dörrhalvorna bredd: 30 cm

de yttre dörrhalvorna bredd: 27 cm

Mariafiguren höjd: 107 cm

Helgonskåp med rektangulärt ryggbräde, ett par tvådelade dörrar, baldakin. Baldakinens främre hörn stödda av två smala kolonnetter (sekundära). På baldakinens framsida arkitekturornamentik: en stor flack kölbåge, nedanför denna en svagt böjd list med fem mindre rundbågar. På rundbågarna näsor, på spetsarna klöverblad. Mellan kölbågen och listen genombruten ornamentik, ovanför kölbågen smala fönsterliknande spetsbågar med tunt masverk. Sidostyckena med motsvarande utformning i mera sammantryckta proportioner. Baldakinens krön med en framskjutande list, en genombruten fris med fyrpassornament i ett diagonalställt rutverk, överst krenelering. Varje dörrhalva indelad i två figurfält med helgonfigurer i relief (borta). Överst i varje figurfält arkitekturornamentik: en rundbåge, i denna fem mindre rundbågar med näsor, klöverblad. Ovanför den större bågen och i en fris överst gotiska spetsbågar; på vänster flygeldörrens inre halva dock fyrpassornament i ett diagonalställt rutverk. Sockeln lådformad (möjligen sekundär).

Maria sittande frontalt. I höger hand ursprungligen en spira. Ansiktet ovalt och utdraget, ögonen släta rundlar, kinderna långa, munnen liten och slutet med fylliga läppar, hakspetsen framskjutande. Halsen rak och kraftig. Håret skårat med djupa c-formade och s-formade räfflor, vid varje tinning två fritt hängande testar. På hjässan en

krona med hög vid kronring, stora bladformade spetsar. Livklädnad med slätt liv, nedanför midjan grunda vertikala veck. Mantel över armarna och framför underbenen, på sidorna och mitt fram i stora djupa v-veck, från knäna kraftiga strutveck, nederkanten i stora diagonala släp-veck över fötterna och fotplattan. Barnet sittande på moderns vänstra knä vänt framåt. I höger hand vingen på en fågel. Ansiktet runt, ögonen släta upphöjningar, munnen liten och sluten, hakan bred. Håret i runda räfflade lockar, i pannan en kort lugg. Lång livklädnad med grunda vertikala veck över livet, framför benen större diagonala och u-formade veck.

Tron med utåtvinklade sidostycken, framtill avslutade med strävpelare, på varje sida två smala fialer. Överdelen genombruten med spetsbågigt fönsterverk.

Marias huvud utom nacken samt bröstet separat gjort. Spiorna på Marias krona separat gjorda. Tronens sidostycken separat gjorda. Ryggsidan urholkad. Tapphål i båda figurernas hjässor: hos Maria med bortfallen tapp, hos barnet med kvarsittande tapp. Baldakinens kolonnetter och möjligen sockeln sekundära.

Omfattande rester av staffering i äggtempera med detaljer i olja. Karnationen mörkt rosabeige (stafferingen i figurernas ansikten kraftigt retuscherad i sen tid). Hår förgyllt. Klädnaderna förgyllda på röd bolus. Längs Jesusbarnets halsringning en svart kontur, mitt fram ett treklöverornament. Dräkternas foder rött.

Helgonskåpets fond förgyllt, längs kanterna mörka fyrbladiga rosor, upptill en målad arkitekturornamentik i svart. Baldakinens arkitekturornamentik och sidodörrarnas fond bakom helgonfigurerna förgyllda. Kantlisternas insidor röda. Sidodörrarnas utsidor med rosor i röd oljefärg på botten av förgyllt bladsilver (i dag mörknat). Linneväv under stafferingen på Marias krona och på fogarna i de inre dörrhalvorna.

Övre delen på Marias spira borta. Barnets vänstra arm avbruten. Fågelns vänstra vinge borta, fågelns högra vinge, näbb och vänstra ben skadade. Tronens fialer något skadade. Fotplattan skadad. Sidodörrarnas helgonbilder borta. Baldakinens och sidodörrarnas arkitekturornamentik delvis skadad.

LITTERATUR:

N G Bruzelius 1880 (opubl) s 38f; L Liepe 1989 s 52; L

Liepe 1992 a s 7; M Rydbeck 1942 s 166; O Rydbeck 1917 a s 121; O Rydbeck 1921 a s 29; O Rydbeck 1943 a s 96; E Wrangel 1915 s 127; E Wrangel 1917–1918 s 130

Shrine with seated Virgin and Child; first part of 15th century; oak; medieval colouring partly preserved (in faces restored); defects slight; reliefs on inside of folding doors missing.

166. **Norra Nöbbelöv**, Torna härad (*pl* 197)
Kulturen i Lund 4301 (deponerat på LUHM)
krucifix; 1400-talets slut
ek
figuren höjd: 153 cm
figuren bredd: 145 cm
korset höjd: 253 cm
korset bredd: 217 cm

Överkroppen något lutad åt höger. Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet smalt, ögonen välvda rundlar med en smal ögonspringa i relief, munnen sluten. Skägget tudelat, fårat med grova skårar. Törnekrona med tre breda tredelade omtag. Armarna diagonalt utsträckta och svagt böjda, händerna öppna med krökta fingrar. Överkroppen smal, bröstorgen lång och spolformad, revbenen rundade upphöjningar. Grunt sidosår. Höftklädet kort, knutet mitt fram med stora grunda veck, på vänster höft en bred ändflik med sicksackveckade kanter. Benen böjda, fötterna korslagda, huden uppdragen i en valk ovanför spikhålet.

Kors med svagt rundad framsida, plana kantlister, rund mittskiva, krabbformade utsprång längs kanterna. Fyrpassformade ändplattor med evangelistsymboler i relief: överst örn, nederst lejon, på höger sida ox, på vänster sida bevingad människa.

Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp.

Rester av staffering under sentida övermålning: karnationen mörkt rosa, höftklädet förgyllt. Under stafferingen linneväv.

Kraftig spricka genom ansiktets vänstra sida och törnekronan. Ett finger på vänster hand avbrutet. Höger knä skadat. Samtliga krabbor längs den högra korsarmens

nedre kant avbrutna, krabborna på korsarmarnas ändplattor skadade.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 169; N G Bruzelius 1880 (opubl) s 38, 41

Crucifix; end of 15th century; oak; remains of medieval colouring, linen beneath later painting; defects moderate.

167. **Norra Rörum**, Frosta härad (pl 289)

Norra Rörums kyrka

krucifix; 1500-talets första hälft

ek

figuren höjd: 95 cm⁸⁵

korset höjd: 218 cm⁸⁶

Överkroppen lutad något åt vänster. Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet bredlagt, ögonbrynen låga, ögonen tätt placerade välvda rundlar, munnen liten och slutet med rundad underläpp. Mustasch i trekantiga flikar över skägget. Törnekronan virad. Armarna kraftiga, svagt böjda och diagonalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Bålen kort, bröstkorgen välvd, revbenen ojämna diagonala upphöjningar, på mellangärdet och buken korsande fårör. Höftklädet kort, knutet mitt fram med breda utbuktande grenveck, på vänster höft en ändflik. Benen kraftiga och parallellt hängande, knäna böjda. Fötterna inåtvridna och korslagda.

Smalt och högt kors med plan framsida, upphöjda kantlister, halvcirkelformade stora utsprång längs kanterna, rund mittskiva, fyrpassformade ändplattor med krabbformade hörnblad.

Ryggsidan massiv.

Bemålningen är inte medeltida.

Törnekronans taggar borta. Tårna på höger fot avbrutna. Höftklädesfliken på vänster höft avbruten. Ändplattan på höger korsarm något skadad.

LITTERATUR:

Sockenbeskrivningar från Frosta härad 1920 s 115; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 25

Crucifix; first half of 16th century; oak; colouring not medieval; defects slight.

168. **Norra Skrävlinge**, Onsjö härad (pl 226)

LUHM 18551

Johannes döparen; 1400-talets andra hälft

ek

höjd: 72 cm

Figuren sittande frontalt på en bänk med profilerade sidor. På vänster knä en bibel med ett lamm med benen vikta under kroppen och huvudet vridet bakåt åt höger. Helgonets huvud litet med hög fårad panna, ögonen breda spetsovaler med kupade övre och nedre ögonlock, munnen något öppen med fyllig underläpp. Skägget sex stora lockiga slingor över bröstet. Håret en oregelbundet skårad massa. Mantel över livet och vänster arm, från knäna i kraftiga diagonala veck, på höger sida ett brett strutveck. Kamelhudsklädnad med tjocka skårade lockar synlig på höger sida.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Enstaka rester av staffering. Manteln förgylld på röd bolus.

Näsan skadad. Höger arm avbruten, i höger skuldra en djup spricka. Lammets huvud slitet och skadat. Fotplattan skadad.

St. John the Baptist; second half of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects moderate: right arm missing, lamb damaged.

169. **Norra Strö**, Göinge härad (pl 228)

Norra Strö kyrka

helgonskåp med S:t Olof; 1400-talets andra hälft

ek

helgonskåpet höjd: 138 cm

helgonskåpet bredd mellan sidostyckenas ytterkanter: 57 cm

ryggbrädet bredd: 41 cm

figuren höjd: 89,5 cm

Smalt rektangulärt skåp med femkantig grundplan, snedställda sidovägg. Överstycket placerat en bit ned på sidostyckena. I sidostyckenas framkant krokar för ett par försvunna dörrar.

Figuren sittande frontalt på en låg bänk med profilerad

framkant. Händerna lyftade, i vänster hand ett ciborium. Huvudet stort, ansiktet smalt och långdraget, ögonen stora och spetsovala, ögonlock och rynkor i ögonvråerna i relief, munnen sluten med neddragna mungipor. Hår och skägg räfflade med täta, böjda skårer som slutar i upprullade lockar. På hjässan en krona med hög slät ring. Livklädnad i vertikala veck ovanför och nedanför ett midjebälte. Mantel över armarna, från knäna i tjocka brutna veck. Bakom fötterna en drake med ett krönt och skäggigt manshuvud med magra kinder.

Kronans spiror och attribut i höger hand separat gjorda. Bänkens ytterkanter separat gjorda. Ryggsidan urholkad (inklusive hjässa och krona).

Rester av staffing. Karnationen vitgrå med rosa kinder. Ögonen med svart kontur, ögonfransarna som tunna linjer, grå iris, svart pupill. Ögonlocken markerade med en tunn rosaröd linje. Läpparna röda, munsåran mörk. Livklädnaden försilvrad. Manteln förgylld med rött foder. Skorna röda.

Skåpfonden grön med en gulaktig gloria bakom helgonets hjässa. Skåpsidornas insidor röda med mörknade rosor och bladornament. Under figurens staffing linneväv.

Sliten och maskäten. Kronans spiror borta. Näsan avslagen. Yxan och halva ciboriet avbrutna. Tåspetsarna avbrutna. Skåpets dörrar och botten borta.

LITTERATUR:

L Liepe 1992 a s 7; M Rydbeck 1947 s 243; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 39; F B Wallem 1947 s 154

Shrine with St. Olof, second half of 15th century; oak; medieval colouring, linen partly preserved; defects moderate; doors and bottom of shrine missing.

170. **Norra Strö**, Göinge härad (pl 256, 257)

Norra Strö kyrka

grupp från altarskåp; 1400-talets slut
ek

kvinnligt helgon höjd: 74 cm

S:t Mikael höjd: 78 cm

Grupp med två figurer: ett kvinnligt helgon, S:t Mikael.

Den kvinnliga figuren sittande till hälften vänd åt höger på en tron med hög rygg, krönt av bred list. Ansiktet stort och runt, ögonen små och spetsovala med ögonlockskonturer i relief, munnen liten och sluten. På hjässan en hög slät kronring med spiralvriden vulst, mitt fram ett korsformat ornament. Håret i brett räfflade slingor. Livklädnad med vida ärmar. Mantel runt överarmarna och framför underbenen i tjocka, brutna veck.

S:t Mikael stående på en drake, höger arm lyftad med ett spjut (borta). Fysionomien som det kvinnliga helgonets. På hjässan ett spiralvridet diadem, håret i runda spirallockar. Alba med korslagd stola, korkåpa över höger skuldra och framför höger sida i ett brett öppet serpentinveck. Draken liggande på rygg med lyftat, platt och trekantigt huvud, gapande käft med taggiga tandrader.

Den kvinnliga figuren gjord i två stycken med en vertikal skarv genom höger skuldra och sida. Kronans spiror och ett attribut i vänster hand separat gjorda. Vingen på S:t Mikael's drake separat gjord. Ryggsidorna urholkade. Inga tapphål i hjässorna.

Enstaka rester av staffing. Karnationen rosagrå med röda kinder. S:t Mikael's alba med blått ärmfoder, S:t Mikael's korkåpa och den kvinnliga figurens mantel med rött foder.

Den kvinnliga figurens högersida med höger arm delvis avbruten, kronans spiror borta, näsan skadad, ett attribut i vänster hand borta, vänster hand skadad. S:t Mikael's armar avbrutna, pannlockarna och diademets infattning skadade, näsan avbruten, drakens vinge borta, drakens ben och öron skadade, fotplattan sliten och skadad.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 133 n 87; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 44 (S:t Mikael som nr 120 S Margareta).

Two figures from reredos; end of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects considerable: right side of female saint missing, arms of St. Michael missing.

171. **Norra Strö**, Göinge härad (pl 297)

Norra Strö kyrka

apokalyptisk madonna; 1510–1520-talet
ek
höjd: 76 cm

Maria stående på månskärän. Höger ben framskjutet och böjt. Huvudet litet, lutat åt vänster. Ansiktet ovalt och långsträckt, pannan hög och rundad, ögonen tätt placerade och små med kupade ögonlock, kinderna långa och fylliga, munnen liten och slutet med rundad underläpp. På hjässan en krona. Håret i djupt räfflade breda slingor. Livklädnad med åtsittande liv, långa ärmor. Mantel sammanhållen med slätt band nedanför barmen, nedtill bruten i tjocka veck. Barnet naket, sittande upprätt med korsade ben på moderns vänstra arm. Huvudet ovalt, fyssionomin som Marias. Överkroppen rak och slät, höftpartiet mycket kraftigt med rundad buk, breda lår.

Spirorna i Marias krona och barnets vänstra arm separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I Marias hjässa ett tapphål med bortfallen tapp.

Rester av kredering. I övrigt ingen staffering.

Marias högra arm och näsa avbrutna. Spirorna på kronan borta. Hål till vänster om Marias hals. Barnets ansikte och hjässa skadade. Armarna avbrutna. Månskärans spetsar avbrutna.

LITTERATUR:

V Thorlacius-Ussing 1922 s 98; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 41

Apocalyptic Madonna; 1510's–1520's; oak; remains of gesso; defects moderate.

172. **Norrvidinge**, Harjagers härad (pl 100)

LUHM 16075 a

krucifix; 1400-talets första hälft

ek

figuren höjd: 100,5 cm

Figuren hängande i en båge med överkropp och ben lutade åt höger, höfterna förskjutna åt vänster, huvudet vridet något åt höger och lutat framåt. Ansiktet litet och trekantigt, ögonen smala springor mellan breda kupade ögonlock, munpartiet summariskt utfört med halvt öppen mun. Skägget en tudelad valk med oregelbundna

fördjupningar. Håret en kantigt skuren test i en båge ned framför höger skuldra. Törnekronan virad. Höger arm diagonalt utsträckt med senor och blodådror som långsgående upphöjda strängar. Handen öppen med raka fingrar. Bröstkorgen rundad, revbenen breda upphöjningar. Buken rundad mellan kraftigt betonade höftben. Höftklädet draperat diagonalt med breda långsgående veck, på höger höft en utstående knut, om höger lår en extra flik. Benen rakt hängande och kraftiga med rundade vador. Fötterna korslagda.

Törnekronans taggar separat gjorda. Ryggsidan urholkad genom en smal öppning. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp. Korsstammen sekundär.

Bemålningen är inte medeltida. Vid armfästet linneväv under stafferingen.

Vänster arm borta. Törnekronans taggar och en bit av törnekronan på vänster sida avbrutna. Näsan avslagen. Spetsen på härtesten skadad. Höftklädesfliken på höger höft avbruten, vänster höft sprucken och skadad. Halva den högra foten och tårna på den vänstra foten avbrutna. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 58f, 64, 149

Crucifix; first half of 15th century; oak; remains of linen beneath later painting; defects considerable: left arm missing, part of crown of thorns broken off, left hip and feet damaged; cross secondary.

173. **Norrvidinge**, Harjagers härad (pl 193)

Norrvidinge kyrka

krucifix; 1400-talets slut

ek

figuren höjd: 58 cm

Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet smalt, ögonen släta rundlar, munnen halvt öppen med neddragna mungipor. Skägget en ojämn kluven valk. Håret i en grov rundad test framför höger skuldra. Törnekrona med tre femdelade omtag. Bålen lång, bröstkorgen framskjutande med rundade sidor, revbenen mycket grunda räfflor. Rakt sidesår. Höftklädet kort, knutet mitt fram med grunda diagonala och grenformade veck, på höger

höft en sicksackvikt ändflik. Benen smala och parallellt hängande, knäna böjda. Fötterna inåtvridna och korslagda, huden uppdragen i en valk ovanför spikhålet.

Ett stycke av hjässan och törnekronan på höger sida separat gjort. Ryggsidan massiv. Inget tapphål i hjässan. Armarna och korset sekundära.

Bemålningen är inte medeltida.

De ursprungliga armarna borta. Vänster skuldra skadad. Höger sida på vänster fot avbruten. Ursprungligt kors saknas.

Crucifix; end of 15th century; oak; colouring not medieval; defects considerable: original arms missing, left shoulder and left foot damaged; cross secondary.

174. Nymö, Villands härad (pl 227)

LUHM 18545

pietà; 1400-talets andra hälft

ek

höjd: 49 cm

Modern sittande med överkroppen och huvudet lutat något åt höger och framåt. Ansiktet ovalt, ögonen släta upphöjningar, munnen slutet med något uppdragna mungipor. Huvuddok över hjässan, i lösa veck till skulderna. Livklädnad med rund ringning, framför livet längsgående och brutna veck. Mantel över armarna och knäna med tillbakavikt framkant, framför underbenen i tjocka, raka och v-formade veck, nedtill brutna över fotplattan. På sidorna sicksackvikta våder. Sonen liggande på rygg. Vänster arm över buken, höger arm hängande ned mot fotplattan. Bröstkorgen bred och rundad. Höftklädet knutet mitt fram med korta grunda veck.

Ryggsidan urholkad. I moderns hjässa ett tapphål med bortfallen tapp.

Rester av staffering. Karnationen ljus beigerosa (stafferingen i figurernas ansikten sekundärt retuscherad). Moderns ögon med en mörk övre och röd nedre kontur, ljus vita, brun iris, svart pupill. Moderns hår förgyllt. Moderns livklädnad blå med förgyllda rosor, manteln vit med en bred förgylld bård kantad av en smal vit rand. Mantelfodret rött.

Sonens huvud, högra arm, vänstra hand och ben avbrutna. Moderns huvud sprucket, höger arm avbruten.

Hål i manteln nedanför moderns högra arm. Fotplattan sprucken och skadad.

LITTERATUR:

H Wählin 1919 s 199

Pietà; second half of 15th century; oak; medieval colouring partly preserved (on faces restored); defects considerable: right arm of St. Mary, and head, arms, and legs of Christ missing.

175. Näs, Onsjö härad (pl 90)

LUHM 15884

krucifix; 1400-talets början

ek

figuren höjd: 105 cm

korset höjd: 113 cm

korset bredd: 112 cm

Huvudet vridet åt höger och lutat framåt. Ansiktet smalt och benigt, pannan fårad och framskjutande, ögonen släta upphöjningar, kinderna magra, munnen slutet med rundad underläpp. Skägget tudelat, räfflat med tunna böjda skårer. Håret räfflat med raka parallella skårer, på höger sida en nedhängande hårttest (borta). Törnekronan virad. Bålen rak och smal, revbenen parallella raka upphöjningar. Grunt sidosår. Höftklädet draperat omlott med kraftiga utstående och bågformade veck, på sidorna långa nedhängande sicksackvåder. På benen senor och blodådror i relief som längsgående strängar. Knäna något böjda.

Kors med svagt upphöjd framsida med plan mitt, snedfasade sidor, vinkelställda kantlister, utsprång formade som halva blommor längs kanterna, rund mittskiva.

Ryggsidan massiv. I hjässa ett tapphål med bortfallen tapp.

Under sentida övermålning spår av rosa karnation.

Armarna borta. Törnekronan delvis bortmultnad, taggarna borta. Hårtesten på höger sida avbruten. Höftklädets veck slitna och skadade. Fötterna avbrutna. Korsstammens övre ände borta, den nedre änden och korsarmens ändar avsågade, flera utsprång skadade.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 66, 68ff, 155; L Liepe 1994 b

Crucifix; beginning of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring beneath later painting; defects considerable: arms missing, crown of thorns partly mouldered away, feet missing; upper end of cross stem missing, lower end and ends of cross arms sawn off.

176. **Onslunda**, Ingelstads härad (pl 20)

Onslunda kyrka

krucifix; 1200-talets andra hälft

ek

figuren höjd: 144 cm⁸⁷

Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet litet, pannan låg och slät, munnen slutet med rundade läppar. Skägget en ojämnt modellerad valk. Håret i slingor med upprullade ändar framför skuldrorna. På hjässan en avfasning för en krona. Armarna horisontalt utsträckta och något böjda, händerna öppna med raka fingrar. Bålen rak och flat, revbenen grunda parallella fåror. Høgt placerat sidosår. Knälångt höftkläde med v-formade och raka veck, i midjan en bred veckrik vulst, på vänster sida en stor uppstående knut med nedhängande ändflik. Benen smala och raka, hängande med knäna förskjutna något åt vänster. Fötterna korslagda, nedåttekande.

Ryggsidan urholkad. Kronan sekundärt ersatt med en törnekrona.⁸⁸ Korset sentida.

Bemålningen är inte medeltida.

Krona och sekundär törnekrona borta. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 34ff, 127; J Barfod 1986 s 112; T Eriksson 1976 s 37; R Norberg 1941 s 112 n 1; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 18; H Wählin 1921 s 95ff

Crucifix; second half of 13th century; oak; colouring not medieval; secondary crown of thorns missing; cross secondary.

177. **Onslunda**, Ingelstads härad (pl 365)

LUHM 18508 a-c

grupp från altarskåp; 1500-talets första del

ek

madonnan höjd: 101 cm

Anna-själv-tredje höjd: 78,5 cm

S:t Olof höjd: 85 cm

Grupp med tre skulpturer: tronande madonna, Anna-själv-tredjegrupp, S:t Olof. Den tronande madonnan: Maria sittande frontalt på en bänk med höga sidostycken med diagonal överkant, framkanten profilerad som en strävpelare. Fysionomin bredlagd och fyllig, ögonen spetsovala med smala ögonlock i relief, under ögonen fina rynkor, munnen rak och slutet med smala läppar. Håret i djupt skårade lockar. På hjässan en krona med pärlband, längs nederkanten spiralsnoddade band. Livklädnad med slätt åtsittande liv, rund ringning med krage, bröstduk. I midjan ett skärp med tredelat spänne. Över armarna och framför underbenen en mantel med platta, oroligt slingrande veck. Jesusbarnet sittande på Marias högra knä vänt halvt åt höger. Naket, ansiktet litet och runt, håret oregelbundet rundade lockar. Bröstkorgen slät, magen rundad med veck i relief, benen kraftiga.

Anna-själv-tredje: S:t Anna sittande på en bred bänk med Jesusbarnet i knäet. På hjässan ett huvuddok, sammandraget framför bröstet med grunda veck. Livklädnad, mantel som hos den tronande madonnan. Jesusbarnet stående i S:t Annas knä vänt något åt höger, huvudet lutat åt vänster. Armarna och benen böjda. Maria sittande på höger sida vänd något åt vänster, med vänster hand lyftande ett blad i en bok i knäet. I livklädnadens ringning en krage i två snibbar ned på bröstet, dräkten i övrigt som den tronande madonnans.

S:t Olof: helgonet sittande frontalt på en låg bänk med profilerad framsida. Armarna lyftade. Pannan framskjutande, kindbenen markerade, ögonen spetsovala med ögonlock i relief. Hår och skägg i stora lösa korkskruvslockar med djupa böjda skårar. På hjässan rester av en krona. Rustning med buktigt bröstharnesk, bukskenor, benskenor med knäbucklor. Mantel över armarna med nedvikt krage, över vänster knä i tjocka, oroligt slingrande veck. Under vänster fot en drake med lång hals, skäggigt krönt manshuvud, ringlande svans.

Bänkarnas sidostycken separat gjorda. Ryggsidorna urholkade. I gruppen med den tronande madonnan tapphål i båda figurernas hjässor, hos Maria med kvarsittande tapp och hos Jesusbarnet med bortfallen tapp. I S:t An-

nas hjässa ett tapphål med bortfallen tapp. I S:t Olofs hjässa ett tapphål med bortfallen tapp.

Enstaka rester av staffering. Madonnan: ärmfodret i Marias livklädnad rött. Anna-själv-tredjegruppen: S:ta Annas mantelfoder rött, manteln eventuellt förgylld. Marias mantelfoder blått.

Den tronande madonnan: kronans spiror borta, Marias vänstra hand och barnets vänstra arm och högra hand avbrutna, barnets högra fot skadad, barnets anletsdrag slitna, sidostyckenas krön borta, framkanten avbruten på höger bänksida. Anna-själv-tredjegruppen: Marias huvud, högra sida och högra hand avbrutna, bladen på boken i Marias knä skadade, kraftiga sprickor i Mariafiguren, Jesusbarnets högra arm avbruten, vänster hand skadad, näsan avslagen, bänksidorna borta. S:t Olof: figuren sprucken, vänster sida av ansiktet borta, kronans övre del borta, händerna avbrutna, drakens kronspiror avbrutna, ett stycke på fotplattan mitt fram borta, vänster sida skadad, bänksidorna borta.

LITTERATUR:

T Eriksson 1972 b s 5; F B Wallem 1947 s 90

Group of figures from reredos; first part of 16th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects considerable.

178. **Oppmanna**, Villands härad (pl 317)

Oppmanna kyrka

corpus från altarskåp; 1500-talets första del
ek

corpus höjd: 116 cm

corpus bredd: 99 cm

madonnan höjd: 82 cm

Johannes döparen höjd: 75 cm

kungahelgonet höjd: 82 cm

Rektangulärt corpus. I överkanten rester av arkitektonisk ornamentik: tre rundbågar fyllda med rankornamentik, mellan rundbågarna släta lister som har burit spirallister. Längs överkanten en smal spirallist. I corpus nederkant en smal sockel med genombruten nätverksornamentik med varierade mönster i tre sektioner.

I corpus tre helgonfigurer: en apokalyptisk madonna (i

mitten), Johannes döparen (till höger), ett kungahelgon (till vänster). Figurerna stående frontalt. Huvudena stora, hos de manliga helgonen vilande direkt på de runda skuldrorna. Ansiktena runda och bredlagda, ögonen små och spetsovala med ögonlock i relief, kinderna fylliga, munnarna små och slutna.

Maria stående på månskäran med höger ben framskjutet och böjt. På hjässan en krona med höga spiror. Håret i räfflade vågor och långa smala testar. Mantel med rika, tunna v-formade och långa svängda veck. Barnet halvliggande framför moderns bröst, naket, svept i ett kläde. I höger hand en druvklase. Ansiktet brett med runda kinder. På månskäran ett nedåtvänt ansikte i halv profil. Johannes döparens fysionomi fårad, kring ögonen rynkor i relief. Håret en tjock hjälm, skägget i långa korkskruvslockar räfflade med djupa skårar. Armarna lyftade, i vänster hand en bibel med ett lamm. Benen bara och korsade, synliga genom en hög slits i den fotsida kamelhudsklädnaden. Mantel över höger skuldra, framför höger sida i långa kantiga veck. Kungahelgonet stående bredbent med lyftade händer, i vänster hand ett klot. På hjässan en krona liknande madonnans. Håret en mängd runda lockar i djup relief. Rustning med buktande brösttharnesk, höftskört, benskenor med kantiga knäbucklor. Mantel framför armarna i korta skarpa veck.

Kronornas spiror och de manliga helgonens attribut separat gjorda.

Rester av staffering. Karnationen vitaktig med förhöjd färg på kinderna och Johannes döparens knän. Ögonen med mörka konturer, ljus vita, gråblå iris, mörka pupiller. Ögonbrynen ljusa, läpparna röda. Hår och kronor förgyllda. Marias livklädnad röd, Johannes döparens klädnad förgylld, kungahelgonets rustning förgylld och försilvrad. Mantlarna förgyllda med blått (Maria) eller rött (Johannes döparen och kungahelgonet) foder. Dräkternas förgyllning i äkta bladguld.⁸⁹ De manliga helgonens fotplattor gröna, Marias månskära vit. Johannes döparens bibel röd, lammet vitt.

Skåpets fond förgylld (laminatguld eller silver med gulasyr)⁹⁰ med en inristad strålgloria bakom madonnan. Skåpets insidor röda med blå och förgyllda framkanter. Den genombrutna ornamentiken nedanför figurerna blå och förgylld mot röd grund.

Spirorna på Marias och kungahelgonets kronor skada-

de. Marias högra tåspets avbruten. Kungahelgonets och Johannes döparens högra händer med attribut avbrutna. Två tappar i skåpfonden på ömse sidor om Maria i höjd med hennes huvud eventuellt spår efter försvunna svävande änglar. Spröjsverket ovanför figurerna fragmentariskt, den genombrutna ornamentiken nedanför figurerna skadad (förnyad). Flygeldörrarna borta.

LITTERATUR:

C G Brunius 1850 s 546f; L Liepe 1992 a s 8; U Otterstedt 1929 s 13, 25 n 9; M Rydbeck 1947 s 243; B Thorndeman 1954 s 222; P Tångeberg 1986 s 138 n 242, 226 n 414; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 34; E Wrangel 1921 s 259ff

Corpus of reredos; first part of 16th century; oak; medieval colouring preserved; defects moderate; tracery fragmentary – frieze beneath figures renewed.

179. **Osby**, Göinge härad (pl 6)

LUHM 16932 a
krucifix; omkring 1200
lind^{9*}
höjd: 127,5 cm

Huvudet lyftat, riktat framåt. Ansiktet smalt och utdraget, ögonen smala spetsovaler med en längsgående skåra, munnen rak och slutet. Skägget markerat med små upphöjningar. På hjässan en hög rundad avfasning för en krona. På höger sida en träpigg för en senmedeltida törnekrona. Håret en slät skärm bakom ovala, högt placerade öron. Bålen rak och smal, bröstorg och mellangärde rundade och tydligt avgränsade upphöjningar. Bröstvårtorna separata pluggar. Grunt sidosår (sekundärt). Knä-långt höftkläde med grovt skurna, raka och diagonala veck, i midjan en rak vulst med längsgående veck, på vänster sida en nedhängande ändflik. Underbenen långa och kraftiga, parallellt hängande. Fötterna nedåttekanade, på varje fot flera små metallstift (efter sekundära stövletter eller liknande i metall?).

Figuren till stora delar – fysionomi, bål, höftkläde – sekundärt omhuggen. Den ursprungliga kronan separat gjord. På fötterna ursprungliga spikhål, på höger fot

igenpluggat, högre upp sekundära spikhål. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp. Ryggsidan urholkad.

Spår av senmedeltida staffering. Karnationen rosa med röda blodspår. Näsborrharna röda. Skägget förgyllt. Höftklädet förgyllt.

Sliten och maskäten. Armarna, kronan och sekundär törnekrona borta. Hjässan sprucken. Fötterna skadade, tårna avbrutna. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 23f, 121f; L Liepe 1992 a s 2; O Rydbeck 1921 a s 24; C R af Ugglas 1937 s 276; H Wåhlin 1921 s 151f

Crucifix; ca. 1200; hardwood; slight remains of late medieval colouring; figure reworked in late Middle Ages; defects considerable: figure worn and worm-holed, crown and arms missing, feet damaged; cross missing.

180. **Osby**, Göinge härad (pl 6r)

LUHM 16932 b
kvinnligt helgon; 1200-talets första hälft
ek
höjd: 141 cm

Figuren stående frontalt med höger knä aningen böjt. Armarna lyftade, i vänster hand en slutet bok. Huvudet vridet något åt höger. Ansiktet ovalt, ögonen spetsovala med ögonlockens konturer i grund relief, munnen smal och slutet med uppdragna mungipor. Håret i en vågig massa vid ansiktets sidor. På hjässan rester av en krona. Livklädnad med slät halsbård, grunda blusande veck, smalt midjeskärp med spänne i relief. Mantel hängande rakt ned på vänster sida, framtill i platta, raka och kantigt brutna veck, nederkanten diagonal och sicksackveckad. Livklädnadens fäll i släpveck över fötterna. Framför tåspetsarna en mänsklig underliggare halvt på rygg med huvudet åt höger.

Höger arm separat gjord. Ett stycke av manteln nedtill mitt fram och ett stycke av håret på höger sida separat gjort, fäst med små träpluggar. Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Enstaka rester av staffering. Manteln röd med rosor i

mörknat silver. Underliggarens livklädnad mörkt röd, benkläderna ljusröda, skorna svarta.

Kronans spiror borta. Näsan skadad. Höger arm avbruten. Underliggarens huvud utom hakan, armarna utom vänster hand samt vänster fot och höger ben och fot avbrutna. Vapen eller liknande i underliggarens vänstra hand borta.

LITTERATUR:

J Barfod 1986 s 117; C A Nordman 1964 s 85; E Nyborg 1977 s 179 n 39; C R af Ugglas 1915 s 330 n 2; H Wåhlin 1921 s 102f

Female saint; first half of 13th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects moderate: right arm missing, figure beneath saint's feet damaged.

181. **Osby**, Göinge härad (pl 320)
LUHM 16932 c
nådafader; 1500-talets första del
ek
höjd: 115 cm

Fadern stående frontalt med huvudet lutat åt höger. Ansiktet bredlagt, kindbenen markerade, ögonen djupt ligande spetsovaler med kupade ögonlock, i de yttre ögonvråna veck, munnen rak och slutet med fyllig underläpp. Skägg och hår parallella, grovt räfflade korkskruvslockar. På hjässan rester av en krona. Korkåpa över skuldrorna, nedtill i stora kantiga veck. Kåpans kantbård bred med upphöjda kanter och fyrkantiga "stenar" i relief. Nedanför korkåpan en dalmatika, längst ned en alba bruten över fotplattan. Sonen hängande i faderns armar med huvudet lutat åt höger. Ansiktet brett med fysiologi som faderns. Skägget spetsigt och tudelat. Törnekronan virad. Mellangärdet insjunket, buken rundad. Höfterna förskjutna åt vänster. Höftklädet lågt placerat och knutet mitt fram, mellan låren en ändflik. Benen tunna, böjda med släpande fötter.

Sonens högra arm separat gjord. Ryggsidan urholkad. I faderns hjässa ett tapphål med kvarsittande tapp.

Enstaka rester av staffering. Faderns dalmatika förgylld på röd bolus.

Vittrad och sliten. Övre delen av faderns krona ska-

dad, ett stycke av ansiktet borta, hårets yttre kanter skadade på båda sidorna. Faderns vänstra hand avbruten. Faderns mantel skadad i ytterkanterna. Sonens båda armar avbrutna. Sonens högra ben och fot delvis borta. Fotplattan sliten och skadad.

LITTERATUR:

G Bringéus 1992 s 3

Mercy Seat; first part of 16th century; oak; slight remains of gilding on the Father's dalmatica; defects considerable: part of the Father's face missing, left hand of Father and arms of the Son broken off, right leg and foot of Son partly missing.

182. **Perstorp**, Norra Åsbo härad (pl 50)
LUHM 16934 b
tronande madonna; 1200-talets andra hälft
ek
höjd: 113 cm

Maria sittande frontalt på en låg bänk. Ansiktet runt med fylliga kinder, ögonen små och spetsovala med markerade ögonlockskanter, munnen smal och slutet med svagt uppdragna mungipor. Håret i en tjock vågig massa. Livklädnad i grunda vertikala veck över livet. Mantel över skuldrorna och från knäna i grunda, raka och v-formade veck, nederkanten diagonal. Manteln och livklädnadens nederkant brutna över fötterna och fotplattan. Jesusbarnet i en lång livklädnad med raka vertikala veck, framför benen tjockare v-veck. Barnet sittande på moderns vänstra knä vänt något åt höger. Knäna böjda, fötterna stödda mot moderns högra lår. I vänster hand ett klot. Ansiktet runt med kraftig haka, ögonen släta rundlar, munnen smal och slutet.

Marias högra arm separat gjord. Ryggsidan urholkad. I Marias hjässa ett tapphål med bortfallen tapp.

Staffering saknas.

Vittrad och sliten. Hjässpartiet borta. Näsorna skadade. Ett stort stycke av Marias vänstra sida och framparti borta. Ett stycke av skulpturens högra sida borta. Marias högra arm och barnets högra arm avbrutna. Hål på höger sida om barnets högra ben.

LITTERATUR:

E Nyborg 1977 s 179 n 39; H Wåhlin 1921 s 121

Seated Virgin and Child; second half of 13th century; oak; no colouring; defects considerable: figure weathered and worn, top of Virgin's head and large parts of trunk missing, Virgin's and Child's right arms broken off.

183. **Perstorp**, Norra Åsbo härad (pl 159)

Perstorps kyrka

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

höjd: 137 cm⁹²

Överkroppen lutad åt höger, huvudet lutat mot höger skuldra. Huvudet stort, ansiktet långdraget och brett, ögonen högt placerade smala springor mellan kupade ögonlock, mellan ögonbrynen rynkor, över kinderna veck, munnen halvt öppen med skulpterad övre tandrad. Mustasch i trekantiga flikar över ett tunt räfflat skägg. Törnekrona med tre fyrdelade omtag. Bröstkorgen välvd, revbenen breda fårör. Litet diagonalt sidosår. Höftklädet kort, knutet mitt fram med djupa rundade veck. Benen böjda.

Törnekronans taggar separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål.

Rester av kredering. I övrigt ingen staffering.

Håret skadat och avbrutet på vänster sida. Törnekronans taggar borta. Armarna borta. Sprickbildning i bålen. Höftklädet avhugget på höger sida. Benen avbrutna nedanför knäna. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 55f, 60, 134

Crucifix; second half of 15th century; oak; remains of gesso; defects considerable: arms missing, lower part of legs broken off; cross missing.

184. **Ramsåsa**, Färs härad (pl 35)

Ramsåsa kyrka

krucifix; 1200-talets första hälft

ek

figuren höjd: 112 cm

figuren bredd: 94 cm

korset höjd: 169 cm

korset bredd: 137 cm

Överkroppen lutad något åt höger. Huvudet lyftat, ansiktet vänt rakt fram. Ansiktet omhugget under senmedeltiden: smalt, ögonen breda och spetsovalade med ögonlock i relief, munnen bred och halvt öppen med fylliga läppar och neddragna mungipor. Skägg och hår räfflade med böjda skåror. Törnekronan bred med kraftiga omtag (sekundär). Armarna smala och diagonalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Bålen rak och platt, revbenen parallella upphöjningar. Litet rakt sidosår. Knälångt höftkläde i stora skarpa bågveck, på sidorna långa strutveck, i midjan en bred veckad vulst, på höger sida en knut. Benen långa och välformade, parallellt hängande. Fötterna små och smala, placerade bredvid varandra på ett suppedaneum med brant sluttande översida.

Kors med svagt rundad framsida, plana kantlister, rundade utsprång längs kanterna, mellan utsprången palmettliknande treflikiga blad, på korsarmarna långa smala stänglar i relief in mot korsmitten. Mittskivan fyrkantig, bakom huvudet en gloria med radiella smala fördjupningar med rundade ändar, runtom glorian runda fördjupningar. Ändplattorna fyrpassformade med rundade hörnblad.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp. Suppedaneum gjort i ett med fötterna. Törnekronan och hjässan sekundära. Armarnas ursprungliga vinkel förändrad till en kraftigare diagonal lutning. Ansiktet omhugget. Korsstammens övre och nedre ände avsågade, kortade.

Bemålningen är inte medeltida.

Törnekronans taggar borta. Tummarna avbrutna. Korsmitten kraftigt sprucken.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 98ff, 165f; A Andersson 1950 s 159 n 3; C G Brunius 1850 s 553; T Eriksson 1972 a; O Rydbeck 1921 a s 45

Crucifix; first half of 13th century; oak; colouring not medieval; face reworked in late Middle Ages, top of head and crown of thorns secondary, position of arms changed; defects slight.

185. Raus, Luggude härad (pl 174)

Raus kyrka

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

figuren höjd: 56,5 cm

figuren bredd: 56,5 cm

korset höjd: 101 cm

korset bredd: 91 cm

Huvudet lutat åt höger. Ansiktet stort och kantigt skuret, ögonen smala springor med ögonlockskanter i relief, munnen lågt placerad och sluten, hakan kort med skägg som grunda räfflor. Törnekrona med tredelade omtag. Armarna magra och svagt diagonalt utsträckta, händerna halvt slutna med krökta fingrar. Bröstkorgen bred och framskjutande med släta sidor. Stort diagonalt sidosår. Höftklädet knutet mitt fram med grova veck. Benen brett satta och parallellt hängande, knäna lätt böjda. Fötterna långa och korslagda.

Smalt kors med rundad framsida, plana kantlister, stora halvcirkelformade utsprång längs kanterna, rund mittskiva, runda ändplattor med halvcirkelformade hörnblad.

Ryggsidan massiv. I hjässan ett djupt hack och ett tapphål med delvis kvarsittande tapp.

Bemålningen är inte medeltida.

Hjässan skadad. Båda händernas fingrar skadade. Korsets yta sliten. Brott i korsstammens övre ände. Ändplattornas kanter skadade, ett stycke avbrutet på skivans övre vänstra sida.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 54f, 57, 169; R Holmberg 1977 s 191; T Mårtensson 1963 s 76

Crucifix; second half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects moderate.

186. Raus, Luggude härad (pl 211)

tronande madonna; 1400-talets slut

Raus kyrka

ek

höjd: 80 cm

Maria sittande frontalt på en låg bänk med profilerad övre kant. Huvudet vridet något åt höger. Ansiktet långdraget och ovalt, tinningarna smala, ögonen små med ögonlocken som smala kanter, kinderna långa och rundade, munnen lågt placerad och sluten med svagt uppdragna mungipor. På hjässan spår efter en krona. Håret i en vågig massa. Löst hängande livklädnad med ett dubbelt vertikalt veck mitt fram. Mantel över armarna och från knäna i tjocka brutna veck. Barnet sittande upprätt, vänt halvt åt höger på moderns vänstra arm. Huvudet runt, ögonen breda, kinderna fylliga. Nederdelen på barnets ursprungligen hellånga livklädnad sekundärt omhuggen till två ben.

Spirorna på Marias krona, Marias högra hand och barnets högra arm separat gjorda. Bänkens bakre sida förstärkt med ett tunt bräde. Ryggsidan massiv. Inget tapphål i hjässan.

Rester av staffering. Karnationen vitrosa. Läpparna röda. Barnets ögon med mörk övre och rosabeige nedre kontur, ljus vita, ljusblå iris, svart pupill. Marias mantel förgylld på röd bolus, mantelfodret blått. Barnets livklädnad mörkt röd. På bänksidorna rester av röd och ljus blå bemålning.

Sliten och maskäten. Marias hjässparti med kronan mycket skadat, håret slitet. Höger hand avbruten. Ett rektangulärt stycke borta ur höger skuldra. Barnets högra arm avbruten, vänster underarm skadad, vänster fot avbruten. Skulpturens nedre parti borta.

LITTERATUR:

T Mårtensson 1963 s 80

Seated Virgin and Child; end of 15th century; oak; remains of medieval colouring; lower part of Child secondarily reworked into two legs; defects considerable: figure worn and worm-holed, top of head damaged, right arms of Virgin and Child broken off.

187. **Raus**, Luggude härad (pl 287)

LUHM 16713 a

krucifix; 1500-talets första hälft

ek

höjd: 68,5 cm

Huvudet lutat åt höger. Ansiktet stort med bred panna, spetsig haka. Ögonen stora kupade spetsovaler med en långsgående ögonspringa, munnen rak och sluten. Skägget tudelat, räfflat med raka skårar. Håret i stora lockar. Törnekronan virad. Bröstkorgen spolformad med rundade sidor, revbenen grunda räfflor. Rakt sidosår. Midjan indragen, höfterna rundade. Höftklädet horisontalt med utstående långsgående veck, på höger höft en sicksackveckad våd. Benen rakt hängande, fötterna inåtvridna och korslagda.

Ryggsidan massiv. Inget tapphål i hjässan.

Bemålningen är inte medeltida.

Maskäten. Ett stycke av törnekronan mitt fram avbrutet, ett stort stycke av huvudet baktill på vänster sida bortmultnat. Näsan skadad. Armarna borta. Fötterna avbrutna. Sprickor på höger sida. Kors saknas.

Crucifix; first half of 16th century; oak; colouring not medieval; defects considerable: figure worm-holed, arms and feet missing, part of head mouldered away; cross missing.

188. **Ravlunda**, Albo härad (pl 47)

LUHM 16709 a

tronande madonna; efter 1200-talets mitt

ek

höjd: 111,5 cm

Maria sittande frontalt på en bänk med profilerade sidor. I höger hand en spira. Ansiktet bredlagt, ögonen med rak nedre och svängd övre kontur, munnen slutet med uppdragna mungipor och framskjutande underläpp. Håret i en vågig massa bakom öronen. På hjässan en hög kronring med djupa urtag för spiror. Livklädnad i grunda vertikala veck. Mantel omlott över livet, från knäna i raka veck, på sidorna rundade v-veck, framför bänken sicksackveck, över vänster fot och fotplattan tre långa parallella släpveck. Jesusbarnet i en lång livklädnad med grova veck, sittande på moderns vänstra knä vänt något

åt höger. Benen böjda, höger fot mot moderns högra knä.

Spirorna på Marias krona och barnets huvud separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I Marias hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Staffering saknas.

Vittrad och sliten. På vänster sida en kraftig spricka (en träplugg tyder på att sprickan har uppkommit under tillverkningen). Kronans spiror och den övre delen av spiran i Marias hand avbrutna. Marias näsa skadad. Barnets huvud borta. Barnets högra arm avbruten. Två borrhål i Marias panna och i kronan på höger sida.

LITTERATUR:

J Barfod 1986 s 115; C A Nordman 1964 s 83; E Nyborg 1977 s 179 n 39; P Tångeberg 1986 s 23; C R af Ugglas 1915 s 171 n 6; H Wåhlin 1921 s 120

Seated Virgin and Child; second half of 13th century; oak; no colouring; defects considerable: figure weathered and worn, head and right arm of Child missing.

189. **Ravlunda**, Albo härad (pl 234)

LUHM 16709 b

S:t Kristoffer; 1400-talets andra hälft

ek

figuren höjd: 115 cm

trädet höjd: 119,5 cm

Figuren stående vänd något åt höger, lutad mot en trädstam med vänster hand. Huvudet lutat åt vänster, stort med bredlagt ansikte. Ögonen stora spetsovaler med ögonlockskanterna i relief, i de yttre ögonvråna tre veck, munnen lågt sittande och slutet med neddragna mungipor. Hår och skägg djupt skårade korkskruslockar. Knäkort livklädnad i tjocka raka veck ovanför och nedanför ett brett midjebälte. Mantel draperad över vänster arm, under höger arm och över höger sida i tjocka brutna veck, framkanten i en sicksackvikt våd. Fötterna i vatten som upphöjda åsar. Trädstammen rak med tre avlånga grenansatser. Trädskronan formad som en låga med avlånga täta blad i relief.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp.

Enstaka spår av staffering. Manteln förgylld på röd bolus.

Vittrad och sprucken på vänster sida. Höger arm och skuldran med Jesusbarnet borta. Hjässan skadad. Vänster sida av trädkronan avbruten. Skulpturens högra sida inklusive fotplattan avbruten.

LITTERATUR:

S Fernlund 1980 s 71

St. Christopher; second half of 15th century; oak; slight remains of gilding on mantle; defects considerable: right side with the arm and shoulder with the Child missing, top of head and left side of figure damaged, crown of tree damaged.

190. **Ravlund**, Albo härad (pl 214)

LUHM 16709 c

kvinnligt helgon; 1400-talets andra hälft
ek

höjd: 90 cm

Figuren stående, i vänster hand en bok. Huvudet stort, lutat åt vänster. Ansiktet ovalt, pannan hög och rundad, ögonen smala springor mellan kupade ögonlock, munnen rak och slutet. Håret i vågiga, brett skårade slingor. På hjässan en hög kronring med urtag för spiror. Löst hängande livklädnad i raka parallella veck. Mantel över armarna, i en båge från höger sida till vänster hand med utstående v-veck, nedanför vänster hand en bred sick-sackvikt våd. Under fötterna rester av en underliggare.

Kronans spiror separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp.

Enstaka rester av kredering.

Kronans spiror borta. Höger hand avbruten. Det nedre partiet med underliggaren vittrat och skadat. Hål nedtill ovanför underliggaren.

Female saint; second half of 15th century; oak; slight remains of gesso; defects moderate: right hand missing, lower part weathered.

191. **Rebbelberga**, Bjäre härad (pl 4)

LUHM 17288 a

krucifix; 1100-talets andra hälft

lind⁹³

figuren höjd: 103 cm

figuren bredd: 86 cm

Huvudet vänt rakt fram, lutat något framåt (jfr nedan). Ansiktet smalt och avlångt, ögonen stora släta rundlar med tunna konturer i relief, munnen rak och slutet. Skägget vågiga rundade testar. Håret i en smal räfflad pannlugg, på varje skuldra tre smala slingor, på ryggen rester av rundade testar. Armarna diagonalt utsträckta och lätt böjda, händerna öppna med raka fingrar. Bålen lång och rak med platt bröstorg, rundat mellangärde. Knållångt höftkläde med långa obrutna veck på sidorna, i midjan en slät gördel med ett halvcirkelformat överhäng mitt fram. Benen parallellt hängande. Fötterna nedåtpekande.

Ryggsidan urholkad. Inget tapphål i hjässan. Figuren kraftigt omarbetad under senare medeltid: huvudet avsågat och fogat till halsen med en snedfasad kil, ursprunglig krona ersatt av törnekrona, benen avsågade i knäna och korslagda (benens parallella ställning återställd vid konservering 1910). Höftklädet sekundärt omarbetat mitt fram: en vertikal våd borthuggen. Korset sekundärt.

Under sentida övermålning rester av medeltida kredering samt röd färg vid sidosåret på höger sida.

Hjässan starkt vittrad. Krona och sekundär törnekrona borta. Näsans övre parti avbrutet (förnyat). Fingrarna på höger hand avbrutna. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1910 s 19; A Anderberg 1914; A Anderberg 1915 s 19ff, 54, 119f; A Andersson 1966 s 29 n 1; F Beckett 1926 s 112, 122; E Cinthio 1958 s 198; T Eriksson 1973 s 30f; O Rydbeck 1921 a s 45; O Rydbeck 1943 a s 88; P Tångeberg 1986 s 9; C R af Ugglas 1919 s 74f n 6; C R af Ugglas 1937 s 276; H Wählin 1921 s 151f

Crucifix; second half of 12 century; lime; slight remains of medieval colouring beneath later painting; figure reworked in later Middle Ages: head sawn off and fastened in more forward-leaning attitude, king's crown replaced with crown of thorns (missing), legs sawn off and crossed (original attitude restored in 1910); cross secondary.

192. Reslöv, Onsjö härad (pl 296)

LUHM 18849

krucifix; 1500-talets första del

ek

höjd: 163 cm

Huvudet lutat åt höger och framåt. Huvudet stort, ansiktet långdraget och benigt med markerade kindben, ögonen diagonala smala spetsovaler med kupade ögonlock, munnen halvt öppen med neddragna mungipor. Skägget spetsigt och lockigt med djupa skårer. Håret i fylliga och kraftigt räfflade lockar, på höger sida en rundad test framför skuldran. Törnekronan stor med tredelade omtag. Bröstkorgen knotig med en markerad avgränsning mot mellangärdet. Djupt halvcirkelformat sidosår. Höfterna raka. Höftklädet knutet mitt fram i raka platta veck, mellan låren en ändflik, på vänster sida en utfladdrande ändflik (borta). Benpartiet vridet något åt vänster, benen rakt utsträckta, muskulaturen runt knäna väl arbetad. Fötterna nedåttekande och korslagda.

En höftklädesflik separat gjord och intappad på baksidan av vänster lår. Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Rester av staffering under senare övermålning i flera skikt. Karnationen ljus rosa. I vänster armhåla mörkt röda blodspår. Bröstvårtorna rosaröda. På flera ställen linneväv under stafferingen.

Armarna borta. Törnekronan skadad på vänster sida och delvis bortmultnad på baksidan. Ryggpartiet slitet och multnat. Höftklädesfliken på vänster sida avbruten. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 78f, 164; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 20

Crucifix; first part of 16th century; oak; remains of medie-

val colouring, linen beneath later painting; defects considerable: arms missing, crown of thorns damaged, back weathered; cross missing.

193. Risekatslösa, Luggude härad (pl 42)

Risekatslösa kyrka

krucifix; 1200-talets slut

ek

figuren höjd: 107 cm

korset höjd: 233 cm

korset bredd: 155 cm⁹⁴

Huvudet stort och vridet åt höger. Ansiktet brett, ögonen stora släta rundlar, munnen rak och sluten. Skägget en smal räfflad frans. Håret i tjocka slingor med upprulade ändar framför skuldrorna. På hjässan urtagningar för en krona. Bålen rak och platt. Litet diagonalt sidosår. Höftkläde med vertikala och v-formade veck, diagonal fäll, i midjan en rundad vulst. Benen korslagda och svagt böjda, fötterna breda och platta.

Kors med plan framsida, små halvcirkelformade utsprång längs kanterna, rund mittskiva, rektangulära ändplattor. I nederänden en bred tapp.

Ursprunglig krona ersatt av törnekrona. Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål. Armarna sekundära.

Den nuvarande bemålningen är inte medeltida; rester av en underliggande rosagrå karnation kan dock vara medeltida. Vid armfästena rester av linneväv under stafferingen.

De ursprungliga armarna borta (förnyade). Krona och sekundär törnekrona borta. Delar av fötterna avbrutna. Ett utsprång på korsarmens högra sida skadat.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 36f, 126; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 18; H Wählin 1921 s 95f

Crucifix; end of 13th century; oak; remains of linen, possibly medieval colouring beneath later painting; king's crown replaced by crown of thorns (missing); defects moderate; arms secondary.

194. **Risekatslösa**, Luggude härad (*pl* 254)

Risekatslösa kyrka

grupp från altarskåp; omkring 1500
ek

Kristus höjd: 110,5 cm

Maria höjd: 110 cm

helgonen höjd: 51 cm

Grupp med Kristus och Maria i stort format och fyra mindre kvinnliga helgonfigurer. Kristusfiguren sittande frontalt med underkroppen vriden åt höger. Höger hand lyftad i en välsignelsegest, i vänster hand ett klot mot knäet. Ansiktet brett med markerade kindben, ögonen spetsovala med ögonlockskanter i relief, munnen rak och sluten. Skägg och mustasch i små runda lockar, håret skårat med tunna böjda räfflor. På hjässan en hög profilerad krona, framför vänster skuldra infulae. Löst hängande livklädnad, nedtill i tjocka brutna veck. Mantel över armarna, nedtill på vänster sida i kraftiga veck, kantad av en bred bård med upphöjda kanter. I halsen ett stort fyrapassformat spänne med en ängel i relief.

Maria sittande vänd något åt vänster med höjda och sammanförda händer. Ansiktet ovalt med hög rundad panna, ögonen smala spetsovala springor, munnen liten och sluten med uppdragna mungipor. På hjässan en krona. Hår i fyra långa och djupt räfflade lockar. Löst hängande livklädnad. Över armarna och från knäna en mantel med samma bård som hos Kristusfiguren.

De fyra kvinnliga helgonen stående frontalt. I händerna attribut: S:ta Maria Magdalena med ett smörjkärl i vänster hand, S:ta Margareta med en sluten bok med en drake (borta) i vänster hand (övriga attribut bortan). Helgonens fysionomier och hår som den stora Mariafigurens. Tre av figurerna i löst hängande livklädnader och mantlar i stora brutna veck. Det fjärde helgonet i en livklädnad med åtsittande liv.

Ett antal detaljer separat gjorda: kronornas spiror, kronans vänstra sida på ett av de kvinnliga helgonen, Kristusfigurens högra arm, Marias högra sida och håret på vänster sida, möjligen Marias händer, de mindre helgonens händer och/eller attribut. Ryggsidorna urholkade. I hjässorna tapphål.

Rester av staffering under sentida övermålning. Klädnaderna förgyllda. Kristus mantelfoder och Marias

ärmfoder rött. S:ta Maria Magdalenas ärmfoder blått, mantelns foder rött. Ett av de anonyma kvinnliga helgonens ärmfoder rött. Linneväv synligt på flera figurer.

Kronornas spiror bortan. Kristusfiguren skadad och sliten på flera ställen på höger sida, manteln genombruten från baksidan på vänster sida, tronens högra bakstycke fragmentariskt. Marias sittbänk skadad på vänster sida. S:ta Maria Magdalena utan attribut i höger hand, övre delen på smörjkärlet avbrutet, ansiktet skadat. S:ta Margareta utan attribut i höger hand, drake på boken i helgonets vänstra hand bortan (tapphål är synliga på bokens översida). De två återstående helgonen med avbrutna armar. Vänster sidan av kronan avbruten på den ena figuren, fotplattan skadad. Ett stycke av armen och håret på vänster sida avbrutet på den andra figuren.

LITTERATUR:

Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne 1914 s 38; E Wrangel 1921 s 266

Group of figures from reredos; ca. 1500; oak; remains of medieval colouring beneath later painting; defects moderate: two small female saints without arms and attributes.

195. **Räng**, Skytts härad (*pl* 49)

LUHM 18638 a

tronande madonna; 1200-talets mitt eller andra hälft
ek

höjd: 126 cm

Maria sittande frontalt på en bänk med profilerade sidor. Ansiktet långdraget, ögonen tätt placerade smala springor med ögonlockskanter i relief, munnen liten och rakt slutet, hakan kraftig. Håret i diagonala åsar. På hjässan en krona med hög slät ring, stora liljeformade spiror omväxlande med mindre treklöverformade spetsar. Livklädnad med slät halsbård och grunda, svagt blusande veck över livet. I midjan ett slätt smalt skärp. Mantel över armarna och från knäna, på sidorna i djupa lösa uformade veck, mitt fram parallella vertikala veck. Jesusbarnet sittande på moderns vänstra knä vänt framåt. Höger hand lyftad i en välsignande gest. Lång livklädnad med grunda, raka och v-formade veck, om midjan ett horisontalt slag.

Marias högra underarm ursprungligen separat gjord. Ryggsidan urholkad. I Marias hjässa ett tapphål med delvis kvarsittande, multnad tapp.

Fragment av kredering. På höger sida av Marias mantel spår av röd färg.

Kronans spiror skadade och delvis avbrutna. Marias näsa avslagen. Kors ristade på Marias kinder, näsa och haka. Marias högra arm borta. Kraftig spricka på Marias vänstra sida och i fotplattan. Hål vid Marias högra arm. Barnets huvud borta. Höger hand avbruten. Två fingrar avbrutna på vänster hand.

LITTERATUR:

J Barfod 1986 s 116; F Beckett 1926 s 115; E Nyborg 1977 s 179 n 39; O Rydbeck 1921 a s 28f, 45; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 40; H Wåhlin 1921 s 117ff, 122

Seated Virgin and Child; middle or second half of 13th century; oak; slight remains of gesso, medieval colouring; defects considerable: head of Child missing, right arms of Virgin and Child broken off, crosses scratched on the face of the Virgin.

196. Räng, Skytts härad (pl 224)

LUHM 18638 b

Anna-själv-tredje; omkring 1500

ek

höjd: 71,5 cm

S:ta Anna sittande på en bred bänk med dyna och profilerad framsida. Ansiktet fylligt med runda kinder, ögonen smala böjda springor mellan breda kupade ögonlock, munnen rak och något öppen. På hjässan ett huvud-dok i sicksackvikta våder till skuldrorna. Framför haka och hals ett halslin. Livklädnad i tjocka platta veck. Mantel över armarna och från knäna i tjocka brutna veck. Jesusbarnet naket, stående vänt åt höger i S:ta Annas knä. Maria stående på höger sida vänd halvt åt vänster. Ansiktet runt med bred haka, anletsdrag som S:ta Annas. Håret i tätt räfflade slingor. På hjässan en kronring med urtag för spiror. Livklädnad med åtsittande liv, fem parallella raka veck i midjan, djup spetsig ringning, bröstduk. Över höfterna ett skärp med ett spänne i relief.

Mantel med stora utstående v-veck nedtill, på höger sida i en sicksackveckad våd.

Spirorna i Marias krona separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I S:ta Annas och Marias hjässor tapphål med kvarsittande tappar.

Staffering saknas. Små runda hål längs klädnadernas kanter spår efter lösa ornament.

Jesusbarnets huvud, skuldror och armar borta. Marias båda armar och tre fingrar på S:ta Annas vänstra hand avbrutna. Spirorna på Marias krona borta. Hål på höger sida i bänken och S:ta Annas mantel, på vänster sida vid Marias kjol. Brott på vänster sida mellan S:ta Anna och Maria.

LITTERATUR:

Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne 1914 s 42

St. Anne with Virgin and Child; ca. 1500; oak; no colouring; defects considerable: head, shoulders and arms of Child missing, arms of Virgin missing.

197. Röke, Göinge härad (pl 99)

LUHM 18632 a

krucifix; 1400-talets första hälft

ek

höjd: 105 cm

Huvudet nedsjunket mot höger skuldra. Ansiktet litet och trekantigt, ögonen stora släta rundlar. Mustasch och skägg i långa flikiga testar. Håret i en tunn böjd slinga framför höger skuldra. Bålen spolformad, revbenen breda upphöjningar, mellangärdet och buken tydligt avgränsat, höftbenen kraftigt betonade. Höftklädet diagonalt med långsgående obrutna veck, en extra flik om höger lår. Benpartiet vridet något åt vänster, benen långa och tunna, rakt hängande. Fötterna korslagda.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Staffering saknas.

Mycket vittrad och sliten. Armarna borta. En stor del av törnekronan och hjässans främre parti borta. Fötterna avbrutna. Kors saknas.

LITTERATUR:

A. Anderberg 1915 s 58, 64, 149f; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 21

Crucifix; first half of 15th century; oak; no colouring; badly damaged: figure very weathered and worn, arms and feet missing, part of crown of thorns and head broken off; cross missing.

198. **Rörum**, Albo härad (pl 288)

figuren LUHM 18644; korset Kristianstad läns museum D 210/65:2

krucifix; 1500-talets första hälft
ek

figuren höjd: 46 cm

korset höjd: 114 cm

korset bredd: 92 cm

Huvudet djupt nedsjunket mellan axlarna. Huvudet stort, ansiktet grovt skuret, ögonen stora släta rundlar, munnen slutet med neddragna mungipor. Skägget en slät valk, håret i en test framför höger skuldra. Törnekronan virad med tre omtag. Vänster arm kraftig, handen halvt slutet med böjda fingrar. Bröstkorg med insjunken ovansida. Skuret sidosår saknas. Höftklädet kort och korslagt. Benen brett satta och knäna böjda. Fötterna inåtvridna, korslagda.

Smalt kors med plan framsida kantad av en upphöjd rundad list, stor rund mittskiva, stora runda ändplattor med plan mitt, längs ytterkanten en upphöjd rundad list, en djup hålkäl, ytterst en upphöjd plan kant. Nedderst en fyrkantig slät tapp.

Ryggsidan massiv. Inget tapphål i hjässan.

Figurens bemålning är inte medeltida. På korset rester av medeltida staffering under senare övermålning: korsarmarna röda, kantlisterna förgyllda, mittskivan grön med en förgylld gloria med ornamentik – tre liljeornament, längs kanten tre hela linjer och en punktlinje – i laserande rött och grönt. Korsets baksida röd.

Höger arm borta. Skulderpartiet på vänster sida skadat. Korsets övre och nedre ändplattor något skadade, ett stycke borta ur mittskivans kant nedtill.

Crucifix; first half of 16th century; oak; colouring not me-

dieval; on cross remnants of medieval colouring beneath later painting; defects considerable: right arm missing, shoulder damaged on left side.

199. **Sankt Olof**, Albo härad (pl 138)

Sankt Olofs kyrka

helgonskåp med nådastol; 1400-talets första hälft, baldakinen från 1520-talet

ek; mantelspänne bly⁹⁵

helgonskåpet höjd totalt: 331 cm

baldakinen höjd (med krönet): 135 cm

sockeln höjd: 63 cm

ryggbrädet bredd: 109 cm

sockelns framstycke bredd övre kant: 128 cm

sockelns högra sidostycke bredd övre kant: 53 cm

fadern höjd: 145 cm

sonen höjd: 50 cm

sonen bredd: 51,5 cm

korset höjd: 91 cm

korset bredd: 68 cm

Helgonskåp med högt rektangulärt ryggbräde, baldakin (sekundär). Ornamentik på baldakinens tre sidor: höga rundbågar infattade i rätvinkligt listverk, rundbågarna och mellanrummet mellan bågar och listverk fyllda av tunt, slingrande bladverk. Baldakinen krönt av en bred profilerad list med låga spetsar med uppstående yviga bladbuskar. Inuti baldakinen ett kryssvalv (borta). Lådformig sockel i två sektioner, den nedre slät, den övre genombruten av ett gotiskt fönsterverk i varierad utformning och i flera segment. På sockelns vänstra gavel en rektangulär lucka. Bakom faderns hjässa en oavslutad gloria i relief i ryggplattan, senare igenfylld med bolus.

Gud fader sittande frontalt med korset med sonen framför sig. Händerna lyftade, mycket fint skurna. I vänster hand ett världsklot. Ansiktet stort med hög fårad panna, markerade kindben. Ögonen breda med ögonlockskanter i relief, munnen rak och slutet med smala läppar och neddragna mungipor. Mustasch och skägg i långa räfflade lockar med upprullade ändar. På hjässan en vid krona med höga krabbformade spetsar, nedtill en bred rundad vulst. Livklädnad med långa veckrika ärmor, sammandragen midja, nedtill kraftigt utstående, böjda och släpande veck. Mantel över armarna och från höger knä i våder av

täta strutveck. I halsen ett stort ornerat blyspanne. Korset ett smalt ribbkors. Sonens överkropp lutad åt höger, huvudet böjt mot höger skuldra. Ansiktet stort och långdraget. Håret i en smal test framför höger skuldra. Bålen spolformad, revbenen parallella upphöjningar. Kort sidosår. Höftklädet draperat från höft till höft med smala bågveck, på sidorna nedhängande sicksackflikar. Benen böjda, fötterna breda och korslagda.

Fadern sittande på en bred bänk med skulpterad dyna. Bänksidorna genombrutna av spetsbågig ornamentik. På sidorna om fadern två serafer i grund relief, stående frontalt på runda hjul med slingrande flammor. Händerna höjda, huvudena lutade inåt. Ansiktena runda, håret i yviga lockar. Varje seraf med tre par vingar och trekantiga eldslågor i relief över kroppen.

Faderns krona, händer, nedre delen av livklädnaden och fotplattan på vänster sida separat gjort. Varje seraf gjord i två stycken. I sockelns lister hål för skåpdörrar. Sonens ryggsida massiv. Korsets titulus och duva sekundära. På skåpsockelns framskjutande kanter, på dynan på faderns tron och på släpet på faderns mantel större och mindre cirkelrunda hål för ljus. Järnstängerna som stödjer helgonskåpets baldakin sekundära.

Spår av staffing under senare övermålning. Spår av förgyllning på flera ställen på figurernas klädnader. Skåpfonden förgylld med inpressat ornamentalt mönster. Bakom baldakinens spröjsverk rött papper.⁹⁶ Linneväv synligt på flera ställen.

Två spiror i faderns krona avbrutna (förnyade vid konservering), övriga spiror skadade. Faderns mantel skadad nedanför höger arm. Skåpets dörrar borta. Skåpkrönet skadat. Valvet inuti baldakinen borta (rester synliga i baldakinens främre hörn). Baldakinens ursprungliga stöd borta.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 81; F Beckett 1926 s 138; G Bringéus 1992 s 1; N G Bruzelius 1869–1870 (opubl) s 16; E Cinthio 1969 s 121; S Fernlund 1980 s 122f; S Follin 1816 s 19; H Hildebrand 1898–1903 s 309; KLM 12 sp 419; L Liepe 1992 a s 7; U Otterstedt 1929 s 11 n 1; M Rydbeck 1947 s 243; M Rydbeck 1951 b s 123; F W von Schubert 1825 s 459; P Tängeberg 1986 s 129 n 229, 142; C A Wassberg 1819 s 44f

Shrine with Mercy Seat; first half of 15th century, canopy of shrine 1520's; oak; slight remains of medieval colouring, linen beneath later painting; defects slight; folding doors and original colonnettes of shrine missing.

200. Sankt Olof, Albo härad (pl 146-152)

Sankt Olofs kyrka

altarskåp; 1400-talets första hälft

ek (sentida förnyelser delvis i andra träslag)⁹⁷

altarskåpet höjd (utom predellan): 193 cm

flygeldörrarna höjd: 190–192 cm

altarskåpet bredd totalt: 597 cm

corpus bredd: 292 cm

flygeldörrarna bredd: 150–151 cm

predellan höjd: 53,5 cm

predellans övre kant bredd: 276,5 cm

predellans nedre kant bredd: 208 cm

Johannes evangelisten i corpus höjd: 56 cm

helgonfigurerna i flygeldörrarna höjd: 58–61 cm

Rektangulärt corpus med två par flygeldörrar. I corpus en skulpterad, figurrik korsfästelsescen. På de inre flygeldörrarnas insidor sexton helgonfigurer i dubbla rader med fyra figurer i varje rad. På de inre dörrarnas utsidor och de yttre dörrarnas insidor sexton reliefer med passionsmotiv i två rader om åtta.

I centrum i corpus korsfästelsescen korset med Kristus (korset sentida). Kristus rakt hängande med huvudet lutat åt höger, diagonalt utsträckta armar, långa magra ben med korslagda fötter. Bålen spolformad med rundad buk, höftklädet bågformigt draperat. Rövarna på T-formade kors, grovt skurna med små huvuden, oformligt långa överkroppar, åtsittande brokar, brett satta och parallellt hängande ben. Nedanför korsen en folksamling om närmare femtio figurer. I corpus ytterkanter två grupper av soldater. De sörjande samlade till höger om Kristus kors: Maria knäfallande på marken omgiven av två kvinnliga figurer, på höger sida Johannes och ytterligare en kvinnlig figur seende upp mot korset. Till höger fem manliga åskådare samt soldater. En av åskådarna grimaserande med fingrarna i mungiporna. Longinus i bred hatt till höger om Kristus kors tillsammans med en mindre gestalt, hållande en lans upp mot Kristus. Intill korset på höger sida en liten knäböjande stiftarfigur med

knäppta händer. Till vänster om Kristus kors en stående figur med uppsträckt lans, en sittande skrivare, en manlig figur lutad över skrivaren. Framför soldathopen i corpus vänstra del en grupp om fem beväpnade manliga figurer i olika slag av livrockar och huvudbonader. En av dessa vänd frontalt utåt, i händerna en bokrulle. Längst ute i vänster kant en bit av ett landskap med träd som raka stammar, oformligt rundade lövkronor.

Figurerna resliga och väl proportionerade. Fysionomierna bredlagda, hos kvinnorna rundkindade, ögonen spetsoval med ögonlockskanter i relief, munnarna raka och slutna med fylliga läppar. Dräkterna i raka obrutna veck med enstaka inslag av v-veck hos de stående figurerna. Hos de tre knäböjande kvinnofigurerna rikare veckning med tunna, svängda och bågformade veck.

De manliga helgonfigurerna i flygeldörrarna stående frontalt, i händerna attribut. Proportioner och fysionomier som figurerna i corpus, mantlarna dock med rikare veckbildning: tunna bågveck, v-veck, sicksackformade våder, strutveck. Elva av figurerna är apostlar i långa livklädnader och mantlar. Av dessa kan identifieras S:t Jakob d ä med pilgrimshatt och mussla, och Johannes evangelisten med kalk. De övriga apostlarnas attribut i de flesta fall sekundära, eventuellt omflyttade. Övriga helgon: ett diakonhelgon; S:t Olof med klot i vänster hand, stående på en krokodillliknande drake med breda käftar; ytterligare två kungahelgon; samt ett manligt helgon i rustning och kalottartad hätta. S:t Olof och ytterligare ett av kungahelgonen – med bokrulle i handen – i livklädnader, hellånga veckade syrkoter. Det tredje kungahelgonet möjligen sekundärt: påfallande stort huvud, liten kropp, kort jacka med ett brett bälte, hosor, mantel, i höger hand ett stort svärd.

Relieferna på skåpets mellansida: från höger till vänster i den övre raden fottvagningen, den sista måltiden, Kristus i Getsemane, gripandet, Kristus inför Hannas, Kristus inför Kaifas, Kristus inför Pilatus; från höger till vänster i den nedre raden Kristus inför Herodes, gisslandet, törnekröningen, korsbärandet, korsnedtagningen, begråtelser, gravläggningen, uppståndelsen (Petri förnekelse från 1800-talet). Scenerna figurrika med varierade kompositioner i flera bildplan. Utformningen av figurerna som i corpus och flygeldörrarnas helgonfigurer; fysiono-

mierna dock mera arbetade, veckfallet i figurernas dräkter livligare.

Corpus figurescen sammansatt av minst fem delar. Detaljer som vapen och den knäböjande donatorsfiguren separat gjorda. Kristusfigurens kors separat gjort (borta), rövarena skurna i ett med sina kors. Corpus figurgrupper med massiv baksida, bakom de större figurerna smala, 20–30 cm långa urholkningar. Flygeldörrarnas helgonfigurer med separat gjorda attribut. Tapphål i hjässorna. Graden av urholkning varierande från djup hållighet till massiv ryggsida. Den sannolikt sekundärt tillfogade helgonfiguren utan tapphål, med massiv ryggsida. Relieferna med passionsscenerna var och en gjorda i två delar, detaljer som händer och vapen separat gjorda. Kristus kors, skåpets ornamentik, flera av helgonfigurernas attribut, en passionsscen (Petri förnekelse), detaljer i övriga passionsscener från 1850.

Bemålningen är inte medeltida. Fragment av medeltida staffing på passionsrelieferna.⁹⁸ I förgyllningen bakom passionsrelieferna inristade utmärkningar av de ursprungliga baldakinernas konturer.

Fingrarna på Kristus i corpus avbrutna. Den vänstra rövarens huvudbonad skadad. Kristus ursprungliga korsorta. De flesta helgonfigurerna utan ursprungliga attribut. En passionsrelieforta. I passionsrelieferna är fingrar, vapen och liknande avbrutna hos ett par figurer. Skåpets ursprungliga ornamentikorta.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 79ff; F Beckett 1926 s 138, 146f, 233; N Boström 1940; N G Bruzelius 1869–1870 (opubl) s 16; E Cinthio 1969 s 125; S Fernlund 1980 s 127f; S Follin 1816 s 17; M Hasse 1961 s 198; H Hildebrand 1898–1903 s 309; M Kempff 1994 s 22; L Liepe 1992 a s 7f; L Liepe 1994 a s 113; U Otterstedt 1929 s 18, 20, 89; W Paatz 1930 s 147; M Rydbeck 1947 s 242; M Rydbeck 1951 b s 111ff; F W von Schubert 1825 s 459; J Svanberg 1993 s 203; B Thordeman 1954 s 219; V Thorlacius-Ussing 1932 s 469ff; V Thorlacius-Ussing 1950 s 96f; P Tångeberg 1986 passim; F B Wallem 1947 s 211; C Wallin 1963 s 7f; C A Wassberg 1819 s 43; E Wrangel 1915 s 138; E Wrangel 1921 s 248ff

Reredos; first half of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring beneath later painting; cross of Christ, one scene on middle section of folding doors, attributes of saints and several details in reliefs and tracery secondary; visible defects slight.

201. Sankt Olof, Albo härad (pl 128)

Sankt Olofs kyrka

helgonskåp med tronande madonna; 1400-talets första hälft

ek⁹⁹

helgonskåpet höjd totalt: 163,5 cm

baldakinen höjd (med krönet): 34 cm

sockeln höjd: 15 cm

sidodörrarna höjd: 134–135 cm

ryggbrädet bredd: 72,5 cm

baldakinens framstycke bredd nedtill: 68 cm

baldakinens högra sidostycke bredd nedtill: 33 cm

sockeln framstycke bredd övre kant: 83,5 cm

sockeln högra sidostycke bredd: 40 cm

dörrhalvorna bredd: 35–37 cm

Mariafiguren höjd: 110 cm

helgonfigurerna i sidodörrarna höjd: 46–51 cm

Helgonskåp med högt rektangulärt ryggbräde, ett par tvådelade dörrar, baldakin. Baldakinens sidor formade som rundbågar fyllda av kraftiga trepassbågar med näsor längs nederkanten och i mellanrummen mellan trepassbågarnas spetsar och rundbågen. På trepassbågarnas spetsar krabbor. Baldakinen krönt av en framskjutande list med fristående halvbågar med krabbor. Inuti baldakinen ett kryssvalv. Varje dörrhalva indelad i två figurfält. Sockeln lådformad.

Maria sittande vänd något åt vänster med höger hand lyftad. Huvudet lutat en aning åt vänster. Ansiktet ovalt och fylligt, pannan hög och rundad, ögonen spetsovala med ögonlockskanter i relief, munnen rak och slutet med rundade läppar, hakspetsen framskjutande. På hjäsan en låg slät kronring. Håret grunt räfflade rundade valkar. Livklädnad med ett brett, högt placerat midjeskärp med spänne i relief, över buken täta obrutna veck. Mantel över armarna och från knäna i utstående brutna veck och strutveck. I halsen en nedvikt kapuschongliknande krage. Barnet sittande på moderns vänstra knä

vänt åt höger. Armarna framsträckta. Huvudet runt, fysionomin som moderns. Barnet naket, om säte och ben ett kläde.

I skåpdörrarna kvinnliga helgonfigurer, stående frontalt med attribut i händerna. Sju av figurerna med höga släta kronor: S:ta Barbara med torn i vänster hand, svärd i höger hand; S:ta Katarina med svärd i höger hand, stegelhjul i vänster hand; S:ta Margareta med slutet bok med en drake i höger hand; S:ta Gertrud med kyrkomodell på vänster arm; S:ta Dorotea med korg i vänster hand; ett helgon med kraftigt svärd; ett helgon med bok. En figur (S:ta Birgitta?) med huvuddok, uppslagen bok i vänster hand, penna i höger hand. Fysionomier som Marias: spetsovala ögon, raka kinder, slutna munnar. Livklädnader med högt liv, mantlar i stora enkla strut- och sicksackveck.

Separat gjorda detaljer: spirorna på Marias krona, barnets armar, Marias vänstra hand, föremål i Marias högra hand, livklädnadens nedersta stycke, fotplattan på vänster sida, helgonens attribut. Marias ryggsida urholkad. I Marias och barnets hjässor tapphål: i barnets hjässa ett hål med bortfallen tapp, i Marias hjässa ett hål med tapp och ett hål med bortfallen tapp. De mindre helgonens ryggsidor massiva, i hjässorna tapphål. Några av spirorna i Marias krona, klotet i Marias högra hand, skåpdörrarnas ornamentik, duvan i baldakinens innertak sekundära. Klingan på S:ta Katarinas svärd förnyad.

Fragment av staffering under sentida övermålning. Figurernas hår förgyllt. Skåpdörrarnas fond bakom helgonfigurerna förgyllda på röd bolus.¹⁰⁰

Spirorna på Marias krona avbrutna. Jesusbarnets hjässa skadad. En spira eller liknande i Marias högra hand borta. Marias nedre parti slitet, genombrutet från baksidan på ett par ställen. Ett stycke avbrutet på fotplattans högra sida. S:ta Margaretas spjut, S:ta Doroteas palmkvist, den ursprungliga klingan på S:ta Katarinas svärd borta. S:ta Katarinas och S:ta Doroteas kronor något skadade. Höger arm avbruten på kvinnligt helgon nedtill längst till höger i höger dörr. Skåpdörrarnas ursprungliga ornamentik borta. Krabborna på baldakinens krön skadade. Kolonnetterna i baldakinens hörn borta.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 81; F Beckett 1926 s 138; N G Bruzelius 1869–1870 (opubl) s 16; E Cinthio 1969 s 121; S Fernlund 1980 s 122; S Follin 1816 s 18f; H Hildebrand 1898–1903 s 309; M Rydbeck 1951 b s 123; F W von Schubert 1825 s 459; P Tångeberg 1986 s 41 n 50, 129 n 229; C A Wassberg 1819 s 45

Shrine with seated Virgin and Child; first half of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring beneath later painting; defects moderate; original tracery on folding doors missing; dove and some of saint's attributes secondary.

202. Sankt Olof, Albo härad (pl 129)

Sankt Olofs kyrka

helgonskåp med Anna-själv-tredje; 1400-talets första hälft

ek

helgonskåpet höjd: 143 cm

baldakinens höjd (med krönet): 46 cm

sockeln höjd: 16 cm

ryggbrädet bredd: 57 cm

baldakinens framstycke bredd nedtill: 55 cm

baldakinens högra sidostycke bredd nedtill: 29,5 cm

sockeln framstycke bredd: 57 cm

sockeln högra sidostycke bredd: 33

Anna-själv-tredje höjd: 79 cm

Helgonskåp med ett högt rektangulärt ryggbräde, baldakin. Baldakinens sidor genombrutna av spetsbågig arkitekturornamentik, nedtill avslutad av kraftiga flacka rundbågar med stora krabbor längs överkanten, längs nederkanten hjärtformade blad. Krön med utstående profilerad list, stora uppstående krabbor. Sockeln lådformad.

S:ta Anna sittande frontalt på en bred bänk med dyna och höga gavelstycken med sluttande sidor, krönta av bladornament. Höger hand lyftad. Ansiktet litet och runt med hög panna, ögonen lågt placerade spetsovaler med ögonlockskanter i relief, munnen bred och sluten med framskjutande underläpp. Framför haka och kinder ett halslin. På hjässan ett huvuddok, framför skuldrorna i breda sicksackvåder. Livklädnad med platta blusande

veck i midjan. Mantel över armarna och från knäna i raka och djupa bågformade veck. Maria sittande på S:ta Annas vänstra knä vänd halvt åt höger. Huvudet litet, halsen kraftig. Fysionomin som S:ta Annas. På hjässan en hög slät krona. Håret i en slät räfflad massa. Vänster ben uppdraget under figuren. Mantel över armarna och över benen, upptill med kapuschongliknande tillbakavikt krag. I Marias knä Jesusbarnet, naket, kraftigt med stort runt huvud. Ansiktet bredlagt och trubbigt. Armarna höjda, benen korslagda.

Separat gjorda detaljer: spirorna på Marias krona, S:ta Annas högra hand, Marias högra hand, barnets armar, bänkens gavelsidor. S:ta Annas ryggsida djupt urholkad, Marias ryggsida urholkad, ursprungligen med täckbräde. I S:ta Annas hjässa ett taphål med bortfallen tapp, i Marias hjässa rester av ett taphål med bortfallen tapp.

Fragmentariska spår av staffering under sentida övermålning.

Spirorna på Marias krona och bakre delen av figurens huvud och krona borta. Ett stycke avbrutet i fotplattan på vänster sida. Krabborna på baldakinens bågar något skadade, baldakinens ornamentik fragmentarisk på höger sida, baldakinens bakersta stycken borta. Skåpets dörrar borta.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 81; N G Bruzelius 1869–1870 (opubl) s 16; E Cinthio 1969 s 121; S Fernlund 1980 s 122, 124f; S Follin 1816 s 19; H Hildebrand 1898–1903 s 309; C A Nordman 1964 s 437; M Rydbeck 1951 b s 123; F W von Schubert 1825 s 459; N H Sjöborg 1830 s 159; P Tångeberg 1986 s 129 n 229, 165f; C A Wassberg 1819 s 44; E Wrangel 1921 s 249

Shrine with St. Anne with Virgin and Child; first half of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring beneath later painting; defects moderate: part of Virgin's head and crown missing, Virgin's backboard missing; folding doors of shrine missing.

203. **Sankt Olof**, Albo härad (*pl 313*)

Sankt Olofs kyrka

S:t Olof; 1500-talets första del

ek; yxbladet silver¹⁰¹

figuren höjd: 92 cm

Figuren sittande frontalt på en tron med höga raka gavl-
lar. Armarna lyftade, i höger hand en yxa, i vänster hand
ett ciborium. Ansiktet brett, ögonen spetsoval med
ögonlockskanter och veck under ögonen i relief, munnen
sluten med fylliga läppar. Mustasch, skägg och hår i bre-
da och djupt räfflade lockar. På hjässan en krona. Brös-
tharnesk med lilja i relief, i midjan ett brett bälte med
fyra djurmasker. Mantel med fyrkantig krage, i breda
brutna veck framför överarmarna och över knäna. Höger
fot på ryggen på en drake med lång smal hals, skäggigt
krönt manshuvud, breda tretåiga tassar och lång svans.
På höger karm en knäböjande ängel i alba, mot vänster
skuldra en stor fela, i höger hand en stråke.

Kronans spiror, helgonets yxa, ängels stråke separat
gjorda. Ryggsidan massiv. I S:t Olofs hjässa ett tapphål.
Helgonets (fortfarande befintliga) yxa ersatt med mo-
dern kopia, (på plansch 313 den äldre yxan).

Bemålningen är inte medeltida.

Kronornas spiror borta. Ängels stråke trasig.

LITTERATUR:

N G Bruzelius 1869–1870 (opubl) s 16f; E Cinthio 1969 s
121; S Fernlund 1980 s 120ff; S Follin 1816 s 17f; *Hilfe-
lings skaanske tegninger* 1977 s 52; "Journal förd vid an-
tikvitetsstecknaren C G Hilfelings antikvariska resa i syd-
östra Skåne sommaren 1777" 1980 s 39 (94); KLN 6 sp
357; C von Linné 1751 s 159; M Rydbeck 1947 s 242; M
Rydbeck 1951 b s 91, 111, 123f; F W von Schubert 1825
s 459f; N H Sjöborg 1830 s 158f; B Skans 1991 s 39ff; F B
Wallem 1947 s 88f; C A Wassberg 1819 s 46ff; E Wrang-
el 1921 s 249

*St. Olof; first part of 16th century; oak, blade of ax silver;
colouring not medieval; defects slight.*

204. **Saxtorp**, Harjagers härad (*pl 166*)

Saxtorps kyrka

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek¹⁰²

figuren höjd: 145 cm

figuren bredd: 118,5 cm

korset höjd: 188 cm

korset bredd: 162 cm

Huvudet vridet åt höger. Ansiktet stort och långsmalt,
ögonen tätt sittande välvda rundlar, munnen lågt place-
rad och halvt öppen med neddragna mungipor och den
övre tandraden och tungspetsen i relief. Skägget en klu-
ven valk. Törnekronan virad. Armarna korta och nästan
horisontalt utsträckta, händerna knutna. Bålen lång och
kraftig med framskjutande välvd bröstorg. Diagonalt si-
dosår. Höftklädet kort och knutet mitt fram, på höger
höft en bred serpentinformad flik. Benen smala med böj-
da knän. Fötterna breda och korslagda, huden uppdragen
i en valk ovanför spikhålet på höger fot.

Kors med rundad framsida, plana kantlister, rund mitt-
skiva, halvcirkelformade utsprång längs kanterna, fyr-
spetsformade ändplattor med runda hörnblad.

Ryggsidan massiv. Inget tapphål i hjässan.

Bemålningen är inte medeltida. Linneväv vid armfä-
stena och på hjässan.

Ett finger avbrutet på höger hand, tre fingrar avbrut-
na på vänster hand (ett finger förnyat i gips). Törnekro-
nans taggar borta. Korsstammen avsågad i båda ändar.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 55, 138; *Uställning af äldre kyrklig
konst från Skåne* 1914 s 22

*Crucifix; second half of 15th century; oak; remains of linen
beneath secondary painting; defects slight; ends of cross
stem sawn off.*

205. **Saxtorp**, Harjagers härad (*pl* 351-359)
apokalyptisk madonna, påvehelgon och S:t Ivo av Bretagne, Saxtorps kyrka; fem helgon och en relief, SHM 23002:6 a-f

grupp från altarskåp; 1500-talets första del
ek

apokalyptisk madonna höjd: 100 cm

påve höjd: 100 cm

S:t Ivo av Bretagne höjd: 94 cm

fyra mindre helgonfigurer höjd: 37-39 cm

nådafader höjd: 42 cm

relief höjd: 43,5 cm

relief bredd: 37 cm

Grupp med apokalyptisk madonna, två manliga helgon – ett påvehelgon, S:t Ivo av Bretagne – i större format, fem mindre helgonfigurer – Anna-själv-tredje, S:ta Ursula, ett kvinnligt helgon, S:t Kristoffer med Jesusbarnet, en nådafader – och en relief med de tiotusens martyrium. Figurerna med stora huvuden, dockaktigt korta och satta proportioner. Ansiktena små och runda, ögonen breda och spetsovala med kupade sänkta ögonlock, kinderna runda, munnarna små och slutna. Maria, S:ta Ursula, Maria i Anna-själv-tredjegruppen, ett kvinnligt helgon samt Gud fader i nådagruppen krönta med stora, rikt profilerade kronor, faderns krona med höga slutna byglar och foder. De kvinnliga figurernas hår i ett brett vågigt hårsvall räfflat med djupa skårar. Klädnaderna draperade i ett fåtal djupa, raka eller skarpt brutna veck.

Apokalyptisk madonna: stående på människäran med huvudet lutat åt vänster; livklädnad med fyrkantig ringning, mantel över nederpartiet; barnet halvliggande i moderns armar med höger arm lyftad framför moderns hals. Påvehelgonet: markerade veck över kinderna, bred haka; hög tiara med rader av cirkelar i relief, infulae; amictus, alba, röklin och mantum med ett stort runt spänne med kors i relief. S:t Ivo av Bretagne: på hjässan en baret med breda uppvikta brätten, hår i fylliga lockar, hellång ärmrock med slät tillbakavikt krage; i vänster hand en uppslagen bok. Anna-själv-tredje: S:ta Anna stående frontalt med Maria på vänster sida, det nakna Jesusbarnet på höger arm lutande sig framåt med armarna mot Maria; Maria med barnets fötter i vänster hand; S:ta Anna med huvuddok, halslin, vid mantel; Maria med

lång livklädnad med snävt liv, vida veckrika ärmar. S:ta Ursula: stående frontalt med lyftade händer, utslagen mantel med fyra små gestalter – de två främsta kvinnliga – under; S:ta Ursulas livklädnad med snävt liv, ett högt slätt skärp; den högra av de små kvinnliga figurerna under helgonets mantel med rundad huvudbonad, livklädnad, kort mantel, den vänstra figuren med huvudbonad med slätt uppvikt brätte, livklädnad. Det kvinnliga helgonet: stående frontalt med uppslagen bok i vänster hand; livklädnad med snävt liv. S:t Kristoffer: stående bredbent och framåtlutad, stödd på trädstam; huvudet vänt uppåt mot Jesusbarnet på jättens vänstra skuldra; jättens livklädnad med genombruten krage, dubbla ärmar, plisserat skört i en veckrik båge framför benen; Jesusbarnet naket under en mantel i en stor oregelbundet rundad våd. Nådafadern: Gud fader sittande frontalt på en bred hög tron med profilerade gavlar; sonen liggande över faderns knän med vänsterarmen släpande mot fotplattan; faderns hår i två yviga lockar, skägget kort och tveklivet; mantel framför underbenen; på tronens ryggstycke ett draperi hängande i ringar från en stång. Relieffen med de tiotusens martyrium: sju nakna och såriga figurer tätt sammanpressade i förvridna ställningar; landskap antytt med buktande klippformationer och trädkronor.

Separat gjorda detaljer: den apokalyptiska människärans vänstra spets; påvehelgonets högra hand och attribut (sekundärt förnyade), ett stycke på höger arm; S:t Ivos högra hand och attribut (sekundärt förnyade); törnena i relieffen med de tiotusens martyrium. Ryggsidorna urholkade. Tapphål i hjässorna. I skulpturernas undersidor märken efter fastspänning i en arbetsbänk.

Rester av staffering på skulpturerna i SHM. Karnationen ljus rosa med rosa kinder, röda läppar. Ögonen med mörka konturer, grå eller brun iris. Samtliga fotplattor gröna. Anna-själv-tredjegruppen: S:ta Annas huvuddok vitt, livklädnaden grön, manteln förgyllad med rött foder, Marias livklädnad förgyllad med blått foder. S:ta Ursula: hår förgyllt, bröstduken grön, livklädnaden och manteln förgyllda med rött respektive blått foder, de små figurerna under helgonets mantel med förgyllda dräkter. Det kvinnliga helgonet: krona och livklädnad förgyllda, livklädnaden med blått foder, boken med röd pärm och grönt snitt. S:t Kristoffer: håret mörkt, dräk-

ten förgylld med blå ärmar och grönt foder, staven grön, barnets mantel förgylld. Nådafadern: faderns krona förgylld med rött foder, livklädnaden försilvrade, manteln förgylld, sonens karnation med röda bloddroppar, höftklädet förgyllt, tronens draperi grönt med förgylld bård, gavelstolparna försilvrade. Martyrreliefen: här förgyllt, på kropparna röda bloddroppar, brokarna förgyllda, trädstammarna svarta. Madonnen och de två helgonen i Saxtorps kyrka övermålade i sen tid. På madonnans fotplatta underliggande rester av grön färg.

Spirorna på samtliga figurers kronor avbrutna. Brott på den bakre delen av den apokalyptiska Marias krona och på barnets fot. På helgonets högra hand avbruten (förnyad), attributen borta (de nuvarande sekundära). S:t Ivos högra hand avbruten (förnyad med ett sekundärt attribut). Jesusbarnets i Anna-själv-tredjegruppen högra tumme avbruten. S:t Ursulas näsa och två fingrar på helgonets högra hand avbrutna, helgonets attribut borta, fotplattan skadad på vänster sida. Den kvinnliga helgonfigurens högra hand och en bit av fotplattan framtill avbrutna. Jesusbarnets i S:t Kristoffergruppen högra arm avbruten, brott på jättens högra arm, fotplattan med spetsen av jättens vänstra fot skadad. Figureernas i nådagruppen näsor skadade, fotplattan avbruten på vänster sida, tronens högra gavel och gavelstolparnas knoppar skadade. Alla törnen utom ett borta i reliefen med de tiotusens martyrium, näsorna avslagna på två figurer, två figurer med avbrutna fingrar, brott på vänster arm på gestalten längst fram.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 230; G Bringéus 1992 s 3, 7; C G Brunius 1850 s 532; *Medieval Wooden Sculpture in Sweden* 4 1975 s 228ff; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 41; E Wrangel 1921 s 258

Group of figures from reredos; first part of 16th century; oak; medieval colouring partly preserved on figures in SHM, figures in church repainted; defects moderate; attributes of male saints in the church secondary.

206. Silvåkra, Torna härad (pl 55)

Silvåkra kyrka

tronande madonna; 1200-talets mitt eller andra hälft
ek

höjd: 87 cm

Maria sittande frontalt på en låg bänk med profilerade sidor. Huvudet lutat något åt vänster. Ansiktet (sekundärt omhugget) runt med fylliga kinder, ögonen tätt placerade med ögonlockskanter i relief, munnen rak och slutet. Håret en grovt räfflad massa. På hjässan en krona. Livklädnad i antydde vertikala veck över livet. Mantel över skuldrorna och från knäna i grunda v-veck, diagonalt uppdragen fäll. Livklädnadens nederkant bruten över fötterna och fotplattan. Barnet i en lång livklädnad i grunda vertikala och bågformade veck, sittande vänt åt höger på moderns vänstra knä. Höger hand lyftad i en välsignande gest, i vänster hand ett klot mot knäet. Huvudet runt, håret en slät hjälm på hjässan.

Spirorna på Marias krona separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I Marias hjässa ett tapphål med kvarsittande tapp. Marias huvud sekundärt omhugget.

Staffering saknas bortsett från enstaka krederingsrester.

Spirorna i Marias krona avbrutna. Marias högra hand delvis avbruten. Manteln skadad på höger sida. Bänkens högra sida delvis borta. Nederdelen sliten och multnad. Större delen av fotplattan borta.

LITTERATUR:

J Barfod 1986 s 115; N G Bruzelius 1880 (opubl) s 79f; T Eriksson 1976 s 52 n 12; E Nyborg 1977 s 179 n 39; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 40; H Wählin 1921 s 121f, 159

Seated Virgin and Child; middle or second half of 13th century; oak; slight remains of gesso; head of Virgin secondarily reworked; defects moderate: lower part mouldered away.

207. **Silvåkra**, Torna härad (pl 235)

Silvåkra kyrka

S:t Martin; 1400-talets slut

ek

höjd: 75 cm

Figuren sittande grensle till häst (hästen borta). Huvudet vänt något åt höger. Händerna lyftade, i vänster hand en flik av manteln. Ansiktet stort och ovalt, ögonen brett placerade och spetsovala med ögonlockskanter i relief, kinderna fylliga, munnen rak och sluten, hakan rund med framskjutande hakspets. Hår i långa räfflade korkskruvslockar. På huvudet en låg bred hatt med uppvikt brätte. Snävt åtsittande jacka med smala snören över bröstet, veckat skört. Mantel framför överarmarna, draperad om höger arm med tjocka och utstående, kantigt brutna veck, på vänster sida i en båge upp till handen med motsvarande veckning.

Höger hand separat gjord. Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Bemålningen är inte medeltida.

Figurens nedre parti och hästen borta. Höger hand och övre delen av vänster hand avbrutna.

LITTERATUR:

I Pegelow 1988 s 100f, 191, 234f; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 43

St. Martin; end of 15th century; oak; colouring not medieval; defects considerable: legs sawn off, horse and beggar missing.

208. **Silvåkra**, Torna härad (pl 180)

LUHM 24301

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

figuren höjd: 96 cm

figuren bredd: 89 cm

korset höjd: 127 cm

korset bredd: 95 cm

Huvudet lutat åt höger. Ansiktet smalt, summariskt skuret med grunda ögonspringor, lågt sittande slutan mun med neddragna mungipor. Skägget slätt och tude-

lat. Törnekronan virad. Armarna smala och diagonalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Bröstkorgen platt, revbenen horisontala upphöjningar. Brett sidosår. Mellangärdet platt, höfterna smala och raka. Höftklädet kort, knutet mitt fram med grova brutna veck. Benen långa och raka, knäna något böjda. Fötterna inåtvridna, korslagda.

Kors med svagt rundad framsida, plana kantlister, i korsstammens övre ände en rund ändplatta med runda hörnblad.

Törnekronans taggar separat gjorda. Ryggsidan massiv. Inget tapphål i hjässan.

Kredering och mörkrosa karnation synligt under sentida övermålning.

Törnekronans taggar och ett stycke av törnekronan på höger sida borta. Vänster skuldra och håret på vänster sida skadat. Korsstammens nederände och korsarmarnas ändar avsågade, korsstammens övre del kortad.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 57, 143f

Crucifix; second half of 15th century; oak; remains of medieval colouring and gesso beneath later painting; defects moderate; ends of cross sawn off.

209. **Simlinge**, Vemmenhögskyrka härad (pl 17)

LUHM 15920 b

krucifix; 1200-talets senare del eller slut

ek

höjd: 98,5 cm

Kroppen hängande i en båge med bålen och höfterna förskjutna åt höger, huvudet lutat åt höger. Ansiktet bredlagt och platt, ögonen djupt liggande med rak nedre och svängd övre kontur och ögonlockskanter i relief, munnen rak och slutan med fyllig underläpp. Skägget en valk med rundade urtag. Håret i långa vågiga slingor bakom öronen och ned på skuldrorna. Bålen kort och bred, bröstkorgen platt med rundade sidor, revbenen låga upphöjningar. Skuret sidosår saknas. Knälångt höftkläde i tunna, raka och v-formade veck, i midjan en smal utstående vulst, på höger sida en knut med nedhängande bred ändflik med tillbakavikt kant, nedanför vulsten en

kortare horisontal våd. Benen smala, hängande lutade åt vänster, höger ben lagt framför vänster.

I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp. Ryggsidan urholkad.

Staffering saknas.

Armar och krona borta. Hål vid halsens högra sida. Höftklädets veck slitna och skadade, knuten på höger höft avbruten. Båda fötterna avbrutna. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 37, 42, 47, 96, 130f; C A Nordman 1964 s 69; C R af Ugglas 1913 s 131; C R af Ugglas 1915 s 286ff; H Wählin 1921 s 153, 157

Crucifix; late or end of 13th century; oak; no colouring; defects considerable: crown, arms missing, feet broken off, cross missing.

210. Simlinge, Vemmenhögskyrkan (pl 54)

LUHM 15920 c
tronande madonna; 1200-talet
ek
höjd: 111 cm

Maria sittande frontalt på en bänk med profilerade sidor. I höger hand en spira. Huvudet litet, halsen rak och kraftig. Ansiktet ovalt med runda kinder, bred haka, högt placerad mun med uppdragna mungipor. Håret en vågig slät massa, på bakhuvudet ett dok. På hjässan rester av en kronring. Livklädnad med bred slät halsbård. Mantel över skuldrorna och från knäna i grunda obrutna veck. Jesusbarnet sittande på moderns vänstra knä vänt halvt åt höger. I vänster hand ett klot mot vänster ben. Höger ben böjt, vänster ben sträckt med foten mot moderns högra knä.

Spirorna på Marias krona och spiran i höger hand separerat gjorda. Barnets huvud möjligen separat gjort. Ryggsidan urholkad. I Marias hjässa ett tapphål med bortfallen tapp.

Staffering saknas.

Mycket skadad, vittrad och sliten. Ett stort stycke av Marias huvud och ansikte på vänster sida borta. Marias näsa skadad. Barnets huvud borta. Ett stycke av skulptu-

rens högra sida bortbrutet. Hål framtill vid Marias högra arm.

LITTERATUR:

H Wählin 1921 s 120f

Seated Virgin and Child; 13th century; oak; no colouring; defects considerable: figure very weathered and worn, part of Virgin's head broken off, head of Child missing, right side of the figure broken off.

211. Simlinge, Vemmenhögskyrkan (pl 369)

LUHM 15920 a
diakonhelgon; odaterad
ek
höjd: 78 cm

Figuren stående frontalt. I vänster hand en bok mot bröstet, höger arm hängande rakt ned hållande attribut (borta). Dalmatika i grova vertikala veck. Nedanför dalmatikan en fotsid alba.

Ryggsidan urholkad.

Staffering saknas.

Sliten och vittrad. Huvudet avbrutet. Attribut i höger hand borta. Fotplattan delvis avbruten.

LITTERATUR:

H Wählin 1921 s 153 n 2

Deacon; oak; no colouring; badly damaged: very weathered and worn, head missing.

212. Sireköpinge, Rönnebergs kyrka (pl 279)

LUHM 19382
krucifix; 1500-talets första del
ek
höjd: 118 cm

Huvudet riktat rakt fram och nedsjunket mellan uppdragna skuldror. Ansiktet smalt med markerade kindben, tunn näsa. Ögonen smala skårar med ögonlockskanter i relief, munnen liten och något öppen. Skägget räfflat med böjda skårar. Håret i lockar med djupare räfflor, på höger sida en rundad test framför skuldran.

Törnekronan virad. Bålen smal, bröstkorgen framskjutande och högt avgränsad mot det indragna mellangärdet. Smalt diagonalt sidosår. Höfterna raka, höftklädet knutet mitt fram med stora, platta och raka veck, på vänster höft en böjd ändflik, på höger sida en bredare, veckad våd. Benen brett satta och rakt hängande, fötterna inåtvridna och korslagda.

Ryggsidan massiv. Inget tapphål i hjässan.

Rester av kredering.

Armarna borta. Törnekronan och hjässan multnade, delvis borta på vänster sida, törnekronans taggar avbrutna. En bit av hakan och skägget borta. Höftklädesflikarna på sidorna slitna och skadade. På höger fot ett brott, höger sida avbruten, tårna avbrutna på båda fötterna. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 65, 159; O Rydbeck 1921 a s 31

Crucifix; first part of 16th century; oak; remains of gesso; defects considerable: arms missing, head and crown of thorns partly mouldered away, part of chin broken off; cross missing.

213. Sjörup, Ljunits härad (pl 286)

LUHM 19427

krucifix; 1500-talets första hälft

ljust lövträ

höjd: 116 cm

Huvudet lutat åt höger. Ansiktet smalt med markerade kindben, breda ögonbryn. Ögonen släta rundlar, munnen sluten. Mustasch och skägg med smala böjda räfflor. Håret i en test framför höger skuldra. Törnekronan virad. Bröstkorgen kraftigt framskjutande, revbenen horisontala upphöjningar. Skuret sidosår saknas. Höftklädet diagonalt med längsgående upphöjda veck, på höger höft en knut. Benen smala och brett satta, knäna något böjda, fötterna korslagda.

Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Rester av kredering.

Sliten och maskäten. Armarna borta. Huvudet och

håret multnat på höger sida. Höftklädets knut på höger sida borta. Fötternas nedre parti avbrutet. Kors saknas.

Crucifix; first half of 16th century; light hardwood; remains of gesso; defects considerable: figure weathered and worm-holed, arms missing, head mouldered away on right side, feet broken off; cross missing.

214. Skanör, Skytts härad (pl 191)

S:t Olofs kyrka, Skanör

krucifix; 1400-talets slut eller omkring 1500

Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet stort, ögonen välvda rundlar i grunda ögonhålör, munnen bred och halvt öppen med neddragna mungipor, munhålan djupt urholkad med den övre tandraden i relief. Skägget en slät tudelad valk. Håret i två rika lockar på ömse sidor om ansiktet. Törnekronan glest virad. Armarna korta och diagonalt utsträckta, händerna öppna med lätt böjda fingrar. Bröstkorgen bred och framskjutande, revbenen rundade upphöjningar. Litet och lågt placerat sidosår. Höftklädet kort, knutet mitt fram, på höger höft en bred serpentinveckad ändflik. Benen kraftiga, knäna böjda, fötterna breda och korslagda.

Törnekronan separat gjord. Ryggsidan massiv. Korset sekundärt.

Bemålningen är inte medeltida.

Flera törnetaggar borta. På vänster fot ett brott. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 169

Crucifix; end of 15th century or ca. 1500; oak; colouring not medieval; defects very slight; cross secondary.

215. Skegrie, Skytts härad (pl 23)

LUHM 19063 a

krucifix; 1200-talets andra hälft

ek

höjd: 121 cm

Huvudet vridet åt höger. Ansiktet litet och runt, ögonen med rak undre och svängd övre kontur och ögon-

lockskanter i relief, munnen rak och sluten. Skägget en valk med rundade fördjupningar. Håret i långa vågiga slingor bakom öronen, framför skuldrorna upprullade runda lockar. Höger arm diagonalt utsträckt, handen öppen med raka fingrar. Bålen rak och platt med släta sidor, bröstben och nyckelben som raka fåror, hög spetsig avgränsning mot mellangärdet. Rakt sidosår. Höftkläde med raka, diagonala och svängda veck, i midjan en bred veckad vulst, på höger sida ett brett överhäng, på vänster sida en uppstående knut med nedhängande ändflik, fällen brant diagonal. Underbenen långa och smala, höger ben hängande lutat åt vänster framför vänster ben. Fötterna små och nedåttekande.

I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp. Ryggsidan urholkad.

Bemålningen är inte medeltida.

Vänster arm borta. Kronan borta. Hårpartiet och skuldran på höger sida sprucket. Höger hands tumme avbruten. Kors saknas.

LITTERATUR:

C A Nordman 1964 s 53, 55; O Rydbeck 1921 a s 23 n1; R Schneider-Berrenberg 1977 s 197; H Wåhlin 1921 s 97f

Crucifix; second half of 13th century; oak; colouring not medieval; defects considerable: crown and left arm missing; cross missing.

216. **Smedstorp**, Ingelstads härad (pl 251,252) madonna, Kulturen i Lund 16353 (deponerad på LUHM); två helgonfigurer, LUHM 18593 a, b grupp från altarskåp; 1400-talets slut ek

madonnan höjd: 112 cm

helgonfigurerna höjd: 47 cm

Grupp med apokalyptisk madonna, två mindre helgonfigurer: S:ta Maria Magdalena och ett biskopshelgon.

Maria stående på månskärans i s-attityd med höger ben något framskjutet. Ansiktet ovalt med hög rundad pannan, ögonen små och spetsovala med tunna ögonlock, munnen liten och sluten, hakan fyllig med framskjutande hakspets. På hjässan en krona med ett spiralvridet

pärlband längs nederkanten. Håret i fylliga räfflade vågor och långa s-formade lockar. Livklädnaden slät över den svagt rundade barmen, över livet i ett långsgående veck. Mantel över figurens nederdel i utstående, kantigt brutna veck, vänster kant i en lång sicksackveckad våd från madonnans hand ned till fotplattan. Jesusbarnet naket, halvliggande på kläde framför moderns liv. Huvudet stort och runt, ansiktet med fint skurna drag. Överkroppen kort och knubbig, benen halvt böjda.

S:ta Maria Magdalena stående med överkroppen lutad åt vänster, vänster ben framskjutet och böjt. I höger hand en smörjkruka. Ansiktet fylligt med små spetsovala ögonspringor, liten sluten mun. Håret som Marias, på hjässan en hög ädelstensbesatt valk. Livklädnad med djup rund ringning, liten krage, bröstduk, åtsittande liv, vid kjol i stora v-veck. Mantel över vänster arm, ned till fotplattan i utstående v-veck, kanten tillbakavikt.

Det manliga helgonet stående frontalt med lyftade armar. Ansiktet brett och fyrkantigt med fåror mellan ögonbrynen, veck från näsvingarna och runt munnen. Från mitran (sekundärt omarbetad till en krona) infulae framför skuldrorna. Mässhake i tjocka, skrynkligt brutna v-veck, dalmatika med frans längs nederkanten, alba i brutna veck över fötterna och fotplattan.

Spirorna i Marias krona, mantelns nedre högra del och månskärans högra spets separat gjorda. Marias rygg-sida djupt urholkad upp till hjässan. Biskopshelgonets armar och S:ta Maria Magdalenas vänstra arm separat gjorda. Helgonfigurernas ryggsidor massiva. I S:ta Maria Magdalenas hjässa ett (sekundärt igenfyllt) tapphål.

På Maria svaga spår av förgyllning på håret, i övrigt ingen staffering. Helgonfigurernas bemålning är inte ursprunglig.

Spirorna på Marias krona avbrutna, barnets armar avbrutna (förnyade), brott på barnets båda fötter, månskärans vänstra spets avbruten. S:ta Barbaras vänstra arm och övre delen av salvkrukan avbruten. Biskopshelgonets mitra omhuggen till krona, båda armarna avbrutna.

LITTERATUR:

L Liepe 1989 s 52f; L Liepe 1992 a s 7; W Paatz 1939 s 136ff, 355

Group of figures from reredos; end of 15th century; oak; Apocalyptic Madonna with very slight remains of gilding in hair; on two smaller saints colouring not medieval; bishop's mitre reworked into king's crown; defects moderate.

217. **Stenestad**, Södra Åsbo härad (pl 53)

SHM 25300:1

tronande madonna; 1200-talets mitt

ek¹⁰³

höjd: 134 cm

Maria sittande frontalt med lyftade armar. Ansiktet brett och fylligt, ögonen släta upphöjningar, kinderna runda, munnen sluten, hakan kraftig. Håret i två långa rutmönstrade flätor. Livklädnad med bred slät halsbård. Mantel omlott över livet, draperad över armarna och från knäna och sittbänken i en mängd obrutna tunna veck, på sidorna lösa bågveck. Barnet i en fotsid livklädnad med ett horisontalt slag om midjan, sittande på moderns vänstra knä vänt halvt åt höger. Höger arm höjd mot moderns liv, i vänster hand ett klot mot vänster lår. Ansiktet ovalt med breda kinder, ögonen släta rundlar, munnen rak och sluten. På hjässan en hög krona, håret en slät hjälm.

Barnets huvud separat gjort, fäst med en lång kil i halsen och säkrad med en (möjligen senmedeltida) plugg.¹⁰⁴ Marias högra hand separat gjord. Ryggsidan urholkad med spår av svedning med eld. I Marias och barnets hjässor taphål.

Rester av sekundär senmedeltida staffering.¹⁰⁵ Karnationen blekrosa. Ögonen med grönaktig kontur. Läpparna röda. Marias klädnad förgyllt med rött foder. Barnets livklädnad röd. Bänksidans översida rödbrun med röda och vita kanter, bänksidan vit med röda ornament.

Marias hjässa och krona borta. Marias ansikte sprucket, vänster ansiktshalva lossnad och åter fäst, hakan skadad. Tre fingrar på höger hand avbrutna. Spira i Marias högra hand borta. Brott på barnets högra och vänstra arm, halva högerhanden avbruten. Spirorna på barnets krona skadade och avbrutna. Hål från baksidan på ett par ställen nedtill. Fotplattan sliten och multnad.

LITTERATUR:

A Andersson 1957 s 8, 20f; A Andersson 1966 s 64, 76; J

Barfod 1986 s 115; T Eriksson 1976 s 52 n 12; *Medieval Wooden Sculpture in Sweden* 4 1975 s 61; C A Nordman 1964 s 83, 88; P Tångeberg 1986 s 23, 26, 30, 305

Seated Virgin and Child; mid 13th century; oak; remains of late medieval colouring; defects moderate: head and crown of Virgin missing, Virgin's face cracked.

218. **Stiby**, Järrestads härad (pl 117)

LUHM 24300

krucifix; 1400-talets första hälft

ek

höjd: 146 cm

Huvudet lutat åt höger, framåt. Ansiktet smalt, ögonen släta rundlar, munnen sluten med fyllig underläpp. Mustasch som en kant ovanför munnen, ned i det tude-lade skägget. Håret i en lång test framför höger skuldra. Örat synligt på vänster sida. Törnekronan smal med sex fyrdelade omtag. Bålen långsträckt, bröstkorgens sidor svagt rundade, revbenen grunda räfflor, buken rundad. Brett sidosår. Höftklädet i en båg med uppstående, svagt brutna och längsgående veck, på höger höft en liten rund knut och en lång sicksackvikt våd. Benen smala och brett satta, knäna lätt böjda. Fötterna inåtvridna och korslagda.

Ryggsidan urholkad. I hjässa ett taphål med bortfallen tapp.

Bemålningen är inte medeltida.

Armarna borta. Vänster underben sprucket. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 55, 59, 64, 157; M Rydbeck 1951 b s 120f; O Rydbeck 1921 a s 25; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 20

Crucifix; first half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects considerable: arms missing; cross missing.

219. **Stora Harrie**, Harjagers härad (pl 93)

Stora Harrie kyrka

krucifix; 1400-talets början

ek

figuren höjd: 150 cm
figuren bredd: 147 cm
korset höjd: 218 cm
korset bredd: 216 cm¹⁰⁶

Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet smalt och långsträckt, ögonen stora släta rundlar, munnen slutten med fylliga läppar. Håret i en smal spiralräfflad test framför höger skuldra. Törnekronan virad. Armarna horisontalt utsträckta med senor och blodådror som upphöjda längsgående strängar, händerna öppna med raka fingrar. Bålen lång och spolformad, revbenen täta upphöjningar. Brett sidosår. Höftklädet draperat omlott med djupa bågveck, fällen diagonalt från höger höft till vänster sida, på höfterna breda sicksackveckade ändflikar. Benen rakt hängande med senor och blodådror i relief. Fötterna inåtvridna och korslagda, huden uppdragen i en valk ovanför spikhålet på höger fot.

Kors med plan framsida, blomformade utsprång längs kanterna, i korsstammens övre ände en slät fyrkantig ändplatta; i korsarmarnas ändar fördjupningar efter försvunna ändplattor.

Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål. Korsstammens blomformade utsprång gjorda i ett med korset, korsarmens utsprång gjorda separat. Den nedre ändplattan sekundär.

Bemålningen är inte medeltida.

Törnekronans taggar avbrutna. Sprickbildning på överkroppen och höftklädets vänstra sida. Vänster fot splittrad, sammanhållen med träpluggar. Brott på höger ben. Korsets nedre del avsågad. Samtliga utsprång utom två på korsarmarna avbrutna. Korsarmarnas ändplattor borta.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 66, 68ff, 156; L Liepe 1994 b

Crucifix; beginning of 15th century; oak; colouring not medieval; defects moderate; end tablets of cross arm missing, end tablet in lower end of cross stem secondary.

220. **Stora Herrestad**, Herrestads härad (pl 366)
Stora Herrestads kyrka
krucifix; odatrat

ek
figuren höjd: 145 cm
figuren bredd: 149 cm
korset bredd: 203 cm¹⁰⁷

Huvudet vridet åt höger, böjt framåt (jfr nedan). Ansiktet (sekundärt omhugget) grovt skuret, ögonen djupt ligande rundlar med en smal ögonspringa, kinderna insjunkna, munnen halvt öppen med skulpterad övre tandrad. Skägget en ojämn valk. Armarna diagonalt utsträckta med senor och blodådror i relief, händerna öppna med raka fingrar. Överkroppen rak, bröstkorgen platt, revbenen breda åsar. Djupt sidosår. Höftklädet i kraftiga v-veck framtill, i midjan en klumpigt veckad vulst med halvcirkelformade överhäng mitt fram och på höfterna, på höger höft en lång sicksackveckad flik. Knäna svagt böjda. Höger ben lutat åt vänster, höger fot lagd under vänster fot.

Kors med plan framsida, snedfasade kanter, rundade skålformiga utsprång längs kanterna, fyrkantig mittskiva. Fyrpassformade ändplattor med rundade hörnblad, evangelistsymboler i relief: överst örn, på höger sida bevingad människa, på vänster sida lejon.

Nedre delen av höger ben separat gjord. Ryggsidan grund urholkad. Figuren kraftigt omarbetad: huvudet avsågat och placerat i en framåtlutande vinkel; öron, ansikte och bål omhugget, hjässan släthuggen. På hjässan en tagelperuk (i en beskrivning från 1897 nämner Theodor Wählin rester av äkta hår). Törnekronan och delar av fötterna sentida kompletteringar. Korset förlängt nedtill.

Staffering saknas.

Korsets nedre ändplatta borta.

LITTERATUR:

N G Bruzelius 1866 (opubl) s 58, 67; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 24

Crucifix; oak; no colouring; figure secondarily reworked: head sawn off and fastened in more forward-leaning attitude, face and body recut, crown of thorns and parts of feet secondary; on head a wig of horsehair; lower part of cross stem lengthened.

221. Strövelstorp, Södra Åsbo härad (*pl* 268)

Ströveltorps kyrka

kalvariegrupp; 1500-talets första del
ek

Kristusfiguren höjd: 146 cm

Kristusfiguren bredd: 144 cm

korset höjd: 253 cm

korset bredd: 221 cm

Maria höjd (utom sockeln): 104 cm

Johannes höjd (utom sockeln): 101 cm

Johannes sockel höjd: 18 cm¹⁰⁸

Kristusfigurens huvud lutat åt höger. Huvudet stort, ansiktet långsträckt och knotigt, ögonen diagonala med kupade ögonlock i relief, munnen halvt öppen med urholkad munhåla. Skägget kraftigt och räfflat med breda skårer. Håret i två tjocka räfflade testar. Armarna långa och diagonalt utsträckta, händerna halvt slutna. Bröstkorgen framskjutande, revbenen oregelbundna upphöjningar. Litet halvcirkelformat sidosår. Höftkläde virat om båda låren med skarpa raka och brutna veck, från en knut på vänster sida en lång veckad våd horisontalt framför figuren och ut i en båge från höger höft. Benen korta, knäna böjda, fötterna breda och korslagda.

Kors med rundad framsida, plana kantlister, liten rund mittskiva. Fyrpassformade ändplattor med palmettliknande hörnblad och evangelistfigurer i relief: upptill örn, nedtill bevingad människa, på höger sida oxe, på vänster sida lejon.

Maria stående med överkroppen lutad åt höger, höger ben framskjutet och böjt, huvudet lutat åt vänster. Händerna knäppta i höjd med bröstet. Figuren kort och satt, ansiktet stort och kantigt skuret. Ögonen djupt liggande, kinder och haka fylliga, munnen slutet med neddragna mungipor. På hjässan ett huvuddok, under hakan ett halslin. Mantel draperad om nästan hela figuren, nedtill i stora skarpa v-veck (sockeln sekundär).

Johannes stående rak. Händerna knäppta i brösthöjd. Huvudet stort, ansiktet avlångt med raka kinder, fyrkantig haka, djupa veck över kinderna, munnen liten och slutet med skarpt neddragna mungipor. Håret i stora lockar räfflade med djupa skårer. Livklädnad med långa veckrika ärmar. Mantel över skuldrorna, nedtill i stora

och kantiga brutna veck. Hög och fyrkantig sockel med konkava sidor och framskjutande över- och nederkanter.

Kristusfigurens höftklädesflikar separat gjorda (en borta). Ryggsidorna massiva, sidofigurernas ryggsidor artikulerade med veckbildning i klädnaderna. I hjässorna tapphål. Kristusfigurens törnekrona sekundär.

Bemålningen är inte medeltida.

Kristusfigurens ursprungliga törnekrona borta, två fingertoppar avbrutna på vänster hand, en höftklädesflik på vänster sida borta. Kanterna på korsets ändplattor till stor del avslagna (förnyade). En bit av Marias mantel nedtill på vänster sida avbruten, den ursprungliga sockeln borta. Ett stycke på baksidan av Johannes sockel avbrutet.

LITTERATUR:

A Anderberg 1910 s 19; A Anderberg 1915 s 78f, 163f; A Andersson 1980 s 226; M Rydbeck 1947 s 248f; O Rydbeck 1921 a s 18, 23; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 20

Calvary group; first part of 16th century; oak; colouring not medieval; defects slight; crown of thorns secondary; parts of end tablets on cross renewed; St. Mary's socle secondary.

222. Stävie, Torna härad (*pl* 94)

LUHM 17542 a

krucifix; 1400-talets början

ek

figuren höjd: 146 cm

korset höjd: 257 cm

korset bredd: 208 cm

Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet smalt med fårad panna, ögonbrynen diagonalt framskjutande, ögonen stora och släta upphöjningar, veck över kinderna, munnen något öppen med framskjutande underläpp. Skägget tudelat, skårat med tunna, böjda fåror. Håret i en lång räfflad hårttest framför höger skuldra. Törnekronan virad. Vänster arm diagonalt utsträckt med senor och blodådror som längsgående strängar, handen öppen med raka fingrar. Bålen platt och spolformad, revbenen parallella raka upphöjningar. Rakt sidosår. Höftklädet

knälångt, draperat omlott med kraftiga och djupa bågveck, på höfterna långa nedhängande sicksackvåder. Underbenen långa med senor och blodådror i relief, knäna böjda, fötterna inåtvridna och korslagda.

Kors med svagt upphöjd framsida, plan mitt, snedfasade sidor, plana kantlister, utsprång som halva blommor längs kanterna, rund mittskiva. Fyrkantiga ändplattor med grovt skurna evangelistsymboler i relief: på höger sida bevingad människa, på vänster sida ox, upptill örn, nedtill lejon.

Törnekronans taggar separat gjorda. De övre och nedre ändplattornas vänsterkanter separat gjorda. Ryggsidan massiv. I hjässan ett taphål med bortfallen tapp.

Bemålningen är inte medeltida. Rester av kredering på några ställen.

Ett stycke av törnekronan avbrutet på vänster sida, flera av taggarna avbrutna. Höger arm borta. Spricka från halsen på vänster sida diagonalt ned genom bålen. Utsprången längs korsarmens nederkant skadade, utsprången längs korsstammens vänstra kant avbrutna, de tre övre ändplattorna skadade och delvis avbrutna, den nedersta ändplattan genombruten av ett hål nedanför lejonet.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 66ff, 155f; N G Bruzelius 1880 (opubl) s 26; L Liepe 1994 b; O Rydbeck 1921 b s 168ff

Crucifix; beginning of 15th century; oak; colouring not medieval; defects moderate: right arm missing; crockets and end tablets of cross damaged.

223. Svalöv, Rönnebergs härad (pl 132)

LUHM 16935 a

tronande madonna; 1400-talets början

ek

höjd: 85 cm

Maria sittande frontalt på en bänk med dyna och profile-rad framsida. Ansiktet ovalt med hög panna, ögonen breda spetsovaler med kupade ögonlock, kinderna fylliga, munnen slutet med antydning till uppdagna mungipor, hakan spetsig. Håret i en rundad skårad valk. På hjässan rester av en krona. Livklädnad med tätt åtsittande liv,

nedanför barmen ett slätt skärp. Mantel över skuldrorna med tillbakavikt kant, framför underbenen i diagonala och u-formade veck, från knäna i rika våder av strutveck. Barnet i en lång livklädnad med grova längsgående veck, stående vänt halvt åt vänster på moderns högra knä. Huvudet stort, fysionomin som Marias. Kroppen tunn och rak.

Kronans spiror separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I Marias hjässan ett taphål med bortfallen tapp.

Rester av kredering.

Vitträd och sliten. Kronans spiror och en del av kronringen på vänster sida borta. Figurernas näsor avslagna. Marias vänstra hand och barnets båda armar avbrutna. Fotplattan till största delen bortmultnad. Bänkens vänstra sida skadad.

LITTERATUR:

E Nyborg 1977 s 179 n 39; O Rydbeck 1917 a s 121; E Wrangel 1915 s 127; H Wählin 1921 s 145f

Seated Virgin and Child; beginning of 15th century; oak; remains of gesso; defects considerable: figure weathered and worn, left arm of Virgin and both arms of Child missing.

224. Svalöv, Rönnebergs härad (pl 183)

LUHM 16935 b

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

figuren höjd: 39,5 cm

korset höjd: 67 cm

Huvudet vridet åt höger. Anletsdragen summariskt återgivna, ögonen släta rundlar, munnen rak och slutet. Hår och skägg släta. Törnekronan virad. Bålen lång, bröstkor-gen rundad. Skuret sidosår saknas. Höftklädet lågt, knutet mitt fram med grova veck, på höger höft en bred sicksackveckad våd. Benen smala med böjda knän, korslagda fötter.

Korsstam med svagt rundad framsida, plana kantlister, halvcirkelformade utsprång längs kanterna, nedtill en cirkelrund ändplatta med runda hörnblad. I nederkanten en rakt avslutad tapp.

Ryggsidan massiv. Inget taphål i hjässan.

Bemålningen är inte medeltida.

Armarna borta, skulderpartiet skadat. Ett stycke avbrutet mitt fram på hjässan. Näsan skadad. Fötterna spruckna. Korsets tvärarm borta, korsstammens övre del avsågad. Ett utsprång på korsstammens vänstra sida samt ändplattans ytterkant och övre hörnblad på vänster sida avbrutna.

Crucifix; second half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects considerable: arms missing, piece of forehead broken off; arms of cross missing, upper end of cross stem sawn off.

225. Svensköp, Frosta härad (pl 168)

Kulturen 88 (deponerat på LUHM)

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

höjd: 159 cm

bredd: 156 cm

Överkroppen lutad något åt höger. Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet brett och tungt, ögonen välvdä rundlar med ögonspringan som en tunn skåra, munnen halvt öppen med skulpterad övre tandrad. Mustasch i trekantiga flikar över det tudelade skägget räfflat med små böjda skåror. Törnekronan virad med fyra tredelade omtag. Armarna diagonalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Överkroppen bred och kraftig med en hög spetsig avgränsning mellan bröstkorg och mellangärde, revbenen diagonala fåror. Djupt sidosår. Höftklädet kort, knutet mitt fram med stora och kraftiga veck, på höger höft en bred serpentinformad ändflik. Benen rakt hängande, grova med rundade vador, senor och knäskålar i relief. Fötterna breda och korslagda, huden uppdragen i en valk ovanför spikhålet på höger fot.

På höger sida ovanför höftklädet en rektangulär hållighet dold av en inpassad täckbit. Ryggsidan urholkad. Inget taphål i hjässan.

Enstaka rester av staffering. Karnationen rosa med röda blodstänk (på halsen, hållighetens täcklock). Håret mörkt. Sidosåret rött. Höftklädets foder blått.

Huvudets baksida multnad och skadad, törnekronans taggar borta. Fingrarna på höger hand skadade, fyra

fingrar på vänster hand avbrutna. Fötterna spruckna och skadade. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 169; *Sockenbeskrivningar från Frostas härad* 1920 s 134

Crucifix; second half of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects moderate; cross missing.

226. Särslöv, Oxie härad (pl 112)

Särslövs kyrka

krucifix; 1400-talets första hälft

ek

figuren höjd: 147 cm

figuren bredd: 140 cm

Huvudet lutat framåt och åt höger. Ansiktet avlångt, ögonen släta välvda rundlar, munnen liten och slutet med neddragna mungipor. Skägget en slät valk på hakan. Håret i ojämnt rundade slingor på skuldrorna. Törnekronan tätt virad. Armarna svagt diagonalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Bröstkorgen kort och framskjutande, revbenen rundade upphöjningar. Skuret sidosår saknas. Midjan kraftigt markerad, buken rundad. Höftklädet som en kort kjol med några diagonala veck, på vänster höft en bred dubbel sicksackflik. Benen rakt hängande, klumpigt formade. Fötterna små, inåtvridna och korslagda.

Kors med plan framsida, rund mittskiva, halvcirkelformade utsprång längs kanterna, fyrkantiga ändplattor.

Ryggsidan urholkad.

Bemålningen är inte medeltida.

Inga synliga skador.

LITTERATUR:

E Tegnér 1871 s 34

Crucifix; first half of 15th century; oak; colouring not medieval; no visible defects.

227. Södervidinge, Harjagers härad (pl 92)

LUHM 16706 a

krucifix; 1400-talets början

ek

höjd: 109 cm

Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet smalt och benigt, ögonbrynen diagonalt framskjutande, ögonen stora släta rundlar, kinderna magra, munnen sluten med rundad underläpp. Skägget tudelat, skårat med tunna böjda fårör. Håret räfflat med raka parallella skåror, på höger sida en test framför skuldran (borta). Törnekronan virad. Bålen platt och spolformad, revbenen parallella raka upphöjningar. Grunt sidosår. Höftklädet draperat omlott med kraftiga utstående bågformade veck, på höfterna långa nedhängande sicksackvikta våder. Benen med senor och blodådror som långsgående strängar i relief. Knäna böjda, fötterna inåtvridna och korslagda.

Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Rester av staffering. Ögonen med ljus vita, mörk kontur. Höftklädets foder blått.

Vittrad och sliten. Armarna borta. Törnekronan delvis bortmultnad framtill. Hårtesten på höger sida avbruten. Fötterna avbrutna nedanför spikhålen. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 66, 69f, 154; L Liepe 1994 b

Crucifix; beginning of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects considerable: figure weathered and worn, arms missing, feet broken off; cross missing.

228. Södra Rörum, Frosta härad (pl 157)

Södra Rörums kyrka

krucifix; 1400-talets mitt

ek

korset höjd: 230 cm¹⁰⁹

Huvudet böjt mot höger skuldra. Ansiktet smalt och fint skuret, kinderna höga, ögonen smala springor mellan kupade ögonlock, munnen sluten med fyllig underläpp. Mustasch i trekantiga flikar över skägget, räfflat med vågiga skåror. Törnekronan smal och virad. Armarna diago-

nalt utsträckta, händerna öppna med lätt krökta fingrar. Bålen lång med framskjutande bröstkorg, revbenen rundade upphöjningar. Diagonalt sidosår. Bröstkorgen tydligt avgränsad mot det indragna mellangärdet. Höftklädet kort, knutet mitt fram med långa svängda veck, på höger höft en bred sicksackveckad ändflik. Benen kraftiga, parallellt hängande, knäna böjda, fötterna inåtvridna och korslagda.

Korset smalt med svagt rundad framsida, plana kantlister, rund midskiva, rundade utsprång längs kanterna, cirkelformade ändplattor med hörnblad.

Ryggsidan tätt slutande mot korset med flat och grund profil.

Enstaka rester av staffering. Höftklädet förgyllt. Korsets kanter röda.

Ett finger avbrutet på höger hand. Törnekronans taggar avbrutna. Ett utsprång borta på korsets högra tvärrarm, relieferna på ändplattorna borta, den nedre ändplattan sprucken med ett stycke borta.

LITTERATUR:

L Liepe 1992 a s 5

Crucifix; mid 15th century; oak; very slight remains of medieval colouring; defects slight.

229. Södra Sandby, Torna härad (pl 255)

LUHM 15941

grupp från altarskåp; 1400-talets slut

ek

madonnan höjd: 72 cm

biskopsfigurerna höjd: 79 cm

Grupp med en madonna, två biskopar. Maria stående med överkroppen lutad åt vänster, vänster ben framskjutet och böjt. Ansiktet ovalt, ögonen med rak övre och svängd nedre kontur och breda och halvt sänkta ögonlock, munnen liten och sluten med fylliga läppar. Håret i kraftigt räfflade horisontala vågor, delvis täckt av en slöja. På hjässan en krona med pärlbesatt spiralvridet band längs nederkanten. Livklädnad med knutet skärp i midjan, kjol med långsgående raka och grenformade veck. Mantel över höger skuldra, framför nederdelen upp till vänster arm i stora pösande v-veck, släpande

över fotplattan i solfjädersaktigt utbredda veck. Jesusbarnet sittande på Marias högra arm vänt framåt, med vänster hand ett grepp om moderns slöja. Ansiktet litet, ögonen små springor, kinderna runda. Håret stora spiralformade lockar i kraftig relief. Lång livklädnad med långsgående tjocka veck.

Biskopsfigurerna resliga och smala med små huvuden. Dragen väl modellerade, ögonen tätt sittande och smala med ögonlockskanter i relief, kinderna fylliga, veck från näsorna och kring munnarna, munnarna raka och slutna med rundad underläpp, hakorna breda. Håret i utstående spirallockar. Mittrorna höga och smala med spiralvridna kantbårder, infulae framför skuldrorna.

Det ena biskopshelgonet stående med vänster ben framskjutet och böjt. I höger hand en byggnadsmodell med ett stort runt sidotorn. Dalmatika med bred frans, nedtill i tjocka brutna veck. Över fötterna och fotplattan en alba i kantiga veck. Korkåpa framför vänster överarm i buktande veck. I halsen ett fyrpassformat spänne.

Det andra biskopshelgonet stående med huvudet lutat åt höger, händerna lyftade, höger ben framskjutet och böjt. Mässhake i tjocka, kantigt v-formade veck, alba i tunnare brutna veck över fotplattan.

Spirorna på Marias krona separat gjorda. Ett stycke av höger skuldra och höger hand med byggnaden separat gjorda på biskopsfiguren med byggnadsmodellen.

Bemålningen är inte medeltida.

Spirorna på Marias krona borta, fingrarna på vänster hand avbrutna, brott på vänster handled, Jesusbarnets högra hand avbruten, Marias högra tåspets skadad. Biskopens med byggnadsmodellen vänstra hand avbruten, fingrarna på höger hand skadade, tofsen på höger arm delvis avbruten, håll nedanför höger arm, infulae på höger sida borta, fotplattan sprucken. Det andra biskopshelgonets händer avbrutna, infulae på höger sida borta, håret skadat, mitrans bakre spets avslagen, höger tåspets skadad, fotplattan sprucken.

LITTERATUR:

N G Bruzelius 1880 (opubl) s 57

Group of figures from reredos; end of 15th century; oak; colouring not medieval; defects moderate.

230. Södra Åby, Vemmenhögskyrka (pl 106)

Södra Åby kyrka

krucifix; omkring 1400

ek

figuren höjd: 116 cm¹⁰

Huvudet lutat framåt och åt höger. Ansiktet brett med hög panna, kort haka. Ögonen släta och lågt placerade rundlar, munnen liten och slutet med rundad underläpp. Skägget en kort tudelad valk. Törnekronan tätt virad. Armarna diagonalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Överkroppen kort med framskjutande bröstorg, revbenen täta rundade upphöjningar. Brett diagonalt sidosår. Höftklädet knälangt med bågformade och strama diagonala veck, draperat omlott med vänster fäll diagonalt upp till höger höft, på höfterna breda sick-sackveckade flikar. Knäna böjda, fötterna korslagda och nedåttepkande.

Kors med rundad framsida, plana kantlister, rund mittskiva. Korsstammens kontur följer figuren.

Ryggsidan urholkad.

Bemålningen är inte medeltida.

Törnekronans taggar borta. Vänster arm skadad vid fästet. Tårna delvis avbrutna på vänster fot. Korsets ändrar avsågade.

LITTERATUR:

Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne 1914 s 25

Crucifix; ca. 1400; oak; colouring not medieval; defects slight; ends of cross sawn off.

231. Sörby, Göinge härad (pl 278)

Sörby kyrka

krucifix; 1500-talets första hälft

ek

figuren höjd: 109 cm

figuren bredd: 105 cm

Överkroppen lutad något åt höger. Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet långsmalt med bred fårard panna, mellan ögonbrynen vertikala veck, ögonen smala springor mellan kupade ögonlock, i ögonvråarna rynkor i relief, munnen bred och slutet med neddragna mungi-

por. Skägg och hår räfflat med tunna skårer. Törnekronan glest virad. Armarna smala och diagonalt utsträckta, händerna små och öppna med lätt böjda fingrar. Bröstkorgen bred och framskjutande, revbenen diagonala upphöjningar. Brett sidosår. Mellangärdet indraget, tydligt avgränsat mot bröstkorgen. Höftklädet knutet mitt fram med stora och djupa raka veck, på höger höft en bred utstående ändflik i kantiga strutveck. Benen magra, knäna svagt böjda, fötterna inåtvridna och korslagda.

Höftklädesfliken och möjligen törnekronan separat gjorda. Ryggsidan massiv. Inget tapphål i hjässan. Korset sekundärt.

Bemålningen är inte medeltida.

Lillfingret på höger hand avbrutet. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne 1914 s 22

Crucifix; first half of 16th century; oak; colouring not medieval; defects very slight; cross secondary.

232. Sövde, Färs härad (pl 178)

LUHM 18547

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

figuren höjd: 108 cm

korset höjd: 225 cm

korset bredd: 202 cm

Överkroppen lutad något åt höger. Bröstkorgen rak och platt med en hög spetsig avgränsning mot mellangärdet. Brett rakt sidosår. Buken liten och rundad, höfterna raka. Kort höftkläde knutet mitt fram med grova brutna veck, framför låren en ändflik, på höger sida en längre veckad våd. Benen raka, knäna svagt böjda, fötterna inåtvridna och korslagda.

Kors med rundad framsida, upphöjda plana kantlister, rund mittskiva, tätt sittande avlånga utsprång längs kanterna, runda ändplattor med rundade hörnblad.

Ryggsidan urholkad.

Rester av kredering.

Huvudet och armarna borta. Tårna delvis avbrutna på båda fötterna. På höger sida ett par hål. Korsstam och

korsarm särade, ytan sliten och multnad, tre utsprång avbrutna.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 55, 57, 142f

Crucifix; second half of 15th century; oak; remains of gesso; badly damaged: head and arms missing; cross weathered and mouldered.

233. Tofta, Rönnebergs härad (pl 367)

Tofta kyrka

krucifix; odaterat

ek

figuren höjd: 114,5 cm

figuren bredd: 89,5 cm

Huvudet lutat åt höger. Ansiktet (sekundärt omhugget) kantigt skuret med låg panna, veck över kinderna, ögonen stora spetsovaler med en smal ögonspringa, munnen slutet med fyllig underläpp. Skägget en slät kluven valk. Håret i en slät massa vid ansiktets sidor. Törnekronan virad. Bålen lång och platt, revbenen antydda med grunda skårer. Brett rakt sidosår. Knälångt höftkläde med breda bågformade veck mitt fram, långa dubbla sicksackflikar på höfterna. Benen smala, knäna svagt böjda, fötterna korslagda.

Höftklädesflikarna separat gjorda; fliken på höger höft sammansatt av flera delar. Höger knä och fötternas främre delar separat gjorda. Figuren kraftigt omarbetad: huvudet avsågat och placerat i en lutande vinkel, håret avkortat i halshöjd, hjässan ersatt av ett sekundärt hjässparti. Ryggsidan massiv. Armarna från 1700-talet. Korset sentida.

Staffering saknas.

De ursprungliga armarna och korset borta. Törnekronans taggar avbrutna. Brott på näsan, på höger knä och på fötterna. Hjässpartiet sprucket.

LITTERATUR:

Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne 1914 s 24

Crucifix; oak; no colouring; figure secondarily reworked: head sawn off and fastened in more forward-leaning attitude, face and body recut, top of head and arms secondary (from 18th century); cross modern.

234. Tolånga, Färs härad (pl 240, 241)

Tolånga kyrka

altarskåp; 1400-talets slut eller omkring 1500 ek

altarskåpet höjd (utom predellan): 182 cm

predellan höjd: 23 cm

altarskåpet bredd totalt: 282 cm

corpus bredd: 141 cm

flygeldörrarna bredd: 70 cm

predellans övre kant bredd: 189 cm

predellans nedre kant bredd: 144,5 cm

madonnan höjd: 115 cm

apostlarna höjd: 53,5–55 cm

de sittande helgonen höjd: 43–47 cm

Rektangulärt corpus med ett par flygeldörrar. Arkitekturornamentik i corpus överkant och under två avsatser som delar corpus sidopartier i två halvor: baldakiner med vinkelställda kölbågar, ovanför madonnan i corpus mitt tre breda kölbågar, ovanför de fyra sidofigurerna i corpus två mindre bågar. Bågarna fyllda med tunn fiskblåsornamentik, längs överkanten sex krabbor. Bakom bågarna ett gotiskt fönsterverk med krabbor längs den rakt avslutade överkanten. Mellan bågarna strävpelare slutande i hängande konsoler. Mellan corpus mittparti och sidopartierna strävpelare i tre sektioner med fialer med korsblommor. I överkanten på flygeldörrarna och under avsatserna som delar flygeldörrarna i två halvor en enklare arkitekturornamentik: tre plant ställda kölbågar – en ovanför varje figur – med trepass med näsor och krabbor. Längs corpus nedre kant och under varje figurrad i flygeldörrarna smala friser med nätverksornamentik i varierade mönster.

I corpus mitt en apokalyptisk madonna och fyra tronande helgon. I flygeldörrarna elva apostlafigurer och ett prästhelgon. Samtliga figurer kraftigt proportionerade med stora huvuden och bredlagda, närmast fyrkantiga fysionomier med markerade kindben, ögon som smala

springor mellan kupade ögonlock, kinderna fårade av djupa veck, munnarna breda och slutna.

Maria stående på månskäran med vänster ben framskjutet och böjt. Vänster hand lyftad. På hjässan en hög slät kronring. Håret i långa, djupt räfflade lockar. Livklädnad med slätt liv, mitt fram ett långsgående veck. Mantel i stora, skrynkligt brutna veck. Jesusbarnet i en lång livklädnad, sittande på moderns högra arm vänt åt vänster. Maria omgiven av en krans av smala vågiga strålar och en molnkrans. Utanför molnkransen fyra tillbedjande änglafigurer med spetsiga vingar och veckrika albor.

I corpus sidopartier fyra fack med sittande helgon: två biskopshelgon, Johannes döparen, ett diakonhelgon. Johannes döparen och diakonhelgonet sittande frontalt, biskopshelgonen sittande med ansiktena lyftade snett upp åt höger respektive vänster. Diakonhelgonet i alba och dalmatika. Ett biskopshelgon (i dag överst på höger sida) i mitra, alba och mässhake. Biskopshelgonet nederst på vänster sida i mitra, alba och korkåpa. Johannes döparen i lång livklädnad, mantel.

Helgonfigurerna i flygeldörrarna stående frontalt eller i s-attityd med attribut i händerna. Livklädnader och mantlar i djupa, oformligt brutna veck, prästhelgonet med alba och mässhake, i händerna en uppslagen bok. De av flygeldörrarnas helgon som kan identifieras är: S:t Petrus med nyckel i höger hand; S:t Jakob d y eller Judas Taddeus med påk eller valkarstång i vänster hand; S:t Jakob d ä med pilgrimshatt med mussla; S:t Johannes evangelisten med kalk i vänster hand; S:t Mattias eller S:t Judas Taddeus med bila. Fem av de återstående sex helgonfigurerna utan attribut bortsett från en bok, den femte figuren med en stav (sekundär). Biskops-, präst- och diakonhelgonen, S:t Johannes och S:t Jakob d y/Judas Taddeus slätrakade, övriga apostlar med breda lockiga skägg, djupt skårade och räfflade.

Spirorna i Marias krona och ett flertal av helgonens attribut separat gjorda. Ryggsidorna urholkade. I hjässorna tapphål. Glorian bakom Marias huvud och blomman i figurens hand sekundära. Altarskåpets välvda överstycke sekundärt. Helgonfigurernas placering ändrad flera gånger, attributen eventuellt omflyttade.¹⁴

Bemålningen är inte medeltida.

Händerna skadade på fem helgon. Försvunna detaljer: attributen hos sex helgon, blomman eller liknande i Mari-

as högra hand (förnyad), fem sköldar med Kristus genomstunga händer och fötter på molnkransen runt madonnan.¹¹²

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 225; C G Brunius 1850 s 539ff; E Cinthio 1969 s 125; U Otterstedt 1929 s 13, 89f; O Rydbeck 1943 b s 18; P Tångeberg 1986 s 137 n 240; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 34; E Wrangel 1921 s 248, 253f, 257f

Reredos; end of 15th century or ca. 1500; oak; colouring not medieval; visible defects slight: five shields with hands and feet of Christ missing; flower in Virgin's hand secondary; vaulted upper part of reredos secondary.

235. **Torekov**, Bjäre härad (pl 65)

LUHM 18634 a

kvinnligt helgon; 1200-talets mitt

ek

höjd: 86 cm

Figuren stående frontalt med höger hand lyftad framför buken. Ansiktet smalt och avlångt, ögonen brett satta och spetsovala med de övre ögonlocken som smala kanter, munnen rak och sluten. Håret en slät veckad massa. På hjässan en låg rak kronring (sekundär?). Livklädnad med spetsig ringning, slätt liv med grunda blusande veck ovanför smalt midjeskärp. Kjol i långsgående, långa och smala veck släpande över fotplattan och fötterna. Mantel över vänster skuldra, längs sidorna till fotplattan.

Hjässpartiet (sekundärt?), vänster arm och ett stycke av fotplattan på höger sida separat gjorda. Skärpet i två stycken, sekundärt tillfogade under medeltiden. Ryggsidan urholkad; i kanterna hål efter ett täckbräde. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp.

Rester av staffering. Karnationen ljus vitaktig med tunna bruna linjer i de yttre ögonvråerna. Livklädnaden förgylld på röd bolus. Mantelfodret blått. Mantelns utsida med fördrivningar i rött och grönt. Skärpet mörkt blått. (Livklädnadens och mantelfodrets staffering möjligen senmedeltida).

Sliten och maskäten. Vänster hand avbruten, ett finger på höger hand samt attributet borta. På vänster

sida en spricka från tillverkningen. Ett stycke på fotplattans högra sida avbrutet. Ryggsidans täckbräde borta.

LITTERATUR:

J Barfod 1986 s 117, 123; F Beckett 1926 s 116; E Nyborg 1977 s 179 n 39; P Nørlund 1950 s 66; O Rydbeck 1921 a s 29; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 43; H Wählin 1921 s 125f, 136, 158

Female saint; mid 13th century; oak; remains of medieval colouring; defects moderate; backboard missing.

236. **Torekov**, Bjäre härad (pl 216)

LUHM 22941

manligt helgon; 1400-talets andra hälft

ek

höjd: 45 cm

Figuren stående frontalt med lyftade armar, höger ben något böjt. Ögonen stora upphöjda rundlar med antydde ögonlockskonturer, näsan bred, munnen rak och sluten. Skägg och mustasch räfflade med smala böjda skårar. Lång livklädnad, på höger sida ett par tjocka veck. Mantel över armarna och vänster hand, på vänster sida i lösa sicksackveck, på höger sida bruten över fotplattan.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp.

Enstaka rester av medeltida kredering och staffering. Karnationen ljus rosa med röda kinder. Läpparna röda. Manteln förgylld på röd bolus.

Fingrarna på höger hand avbrutna.

Male saint; second half of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring and gesso; defects slight.

237. **Torekov**, Bjäre härad (pl 304)

LUHM 18634 b

kvinnligt helgon; 1500-talets början

ek

höjd till fotplattans nederkant: 77 cm

Figuren stående med överkroppen lutad åt höger, höger ben framskjutet och böjt, lyftade armar. Ansiktet stort och runt med hög panna, fyllig haka. Ögonen runda släta

upphöjningar, munnen liten och sluten. Håret i brett räfflade vågor. På hjässan en krona med spiralvriden pärlbesatt nederkant. Livklädnad med djup ringning, en undre rakt ringad klädnad, bröstduk. Livklädnaden hopdragen nedanför barmen, över buken ett långsgående veck. Kjol i stora, utstående v-veck mitt fram, kraftiga brutna veck nedtill över fotplattan. Mantel framför överarmarna och ned längs sidorna, på vänster sida bruten i några tjocka veck.

Polygon fotplatta, undertill en hängande konsol.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp.

Rester av staffering. Karnationen rosa. Manteln och livklädnaden förgyllda på röd bolus. Livklädnadens foder blått.

Kronans spiror borta. Vänster hand och fingrarna på höger hand avbrutna.

LITTERATUR:

Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne 1914 s 44

Female saint; beginning of 16th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects slight.

238. Tottarp, Bara härad (pl 186)

Tottarps kyrka

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

figuren höjd: 117 cm

figuren bredd: 117 cm

Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ögonen spetsovala med ögonlocken som tunna veck, veck över kinderna, munnen sluten med neddragna mungipor. Skägget brett och tvekluvet, räfflat med bågformade skårer. Håret i en smal slinga framför höger skuldra. Törnekronan virad med tre tredelade omtag. Armarna diagonalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Bröstkorgen framskjutande med rundade sidor. Brett böjt sidosår. Höftklädet kort och knutet mitt fram med grunda platta veck, på höger höft en bred sicksackvikt ändflik. Benen kraftiga, knäna lätt böjda. Fötterna breda, nedåttekande och korslagda.

Törnekronans främre del separat gjord. På vänster

höft ovanför höftklädet en rektangulär hålighet dold av en inpassad täckbit. Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp. Korset sekundärt.

Bemålningen är inte medeltida.

Flera av törnekronans taggar borta. I vänster underarm en spricka. Det ursprungliga korset saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 55, 57, 144; N G Bruzelius 1878 (opubl) s 16

Crucifix; second half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects slight; cross secondary.

239. Tranås, Herrestads härad (pl 19)

Tranås kyrka

krucifix; 1200-talets mitt eller andra hälft

ek

figuren höjd: 141 cm

figuren bredd: 98 cm

korset höjd: 286 cm

korset bredd: 200 cm¹³

Huvudet lutat något åt höger. Ansiktet brett och flackt skuret, ögonen rundlar med den övre ögonlockskanten som en tunn linje, munnen sluten. Skägget små runda lockar. Håret i en vågigt veckad massa, på skuldrorna upprullade lockar. På hjässan en krona med låg bred ring. Armarna diagonalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Bålen rak och slät med grunda korsande fåror. Skuret sidosår saknas. Knälångt höftkläde med täta raka och diagonala veck, i midjan en bred rundad vulst, framtill ett halvcirkelformat överhäng, på höger höft en uppstående knut. Benen smala, rakt hängande med höger ben framför vänster. Fötterna breda, nedåttekande.

Kors med rundad framsida, plana kantlister, rundade utsprång längs kanterna, rund mittskiva. Fyrpassformade ändplattor med runda hörnblad, evangelistsymboler i relief: överst örn, nederst bevingad människa, på höger sida lejon, på vänster sida ox.

Kronans spetsar separat gjorda. Ryggsidan urholkad.

Bemålningen är inte medeltida.

Kronans spetsar borta. Korsets nedre del förnyad.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 37, 127; J Barfod 1986 s 112; R Norberg 1941 s 112 n 1; C R af Ugglas 1915 s 573; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 18; H Wåhlin 1921 s 95

Crucifix; middle or second half of 13th century; oak; colouring not medieval; defects very slight; lower part of cross renewed.

240. Trelleborg, Skytts härad (pl 363, 364)

ängel LUHM utan inventarienummer; madonna, S:ta Katarina försvunna (stulna 1914 respektive omkring 1980) grupp; 1500-talets första del ek

ängeln höjd: 35,5 cm

de kvinnliga figurerna höjd: 33–34 cm¹⁴

Grupp med knäböjande ängel, en apokalyptisk madonna, S:ta Katarina. Ängeln knäböjande med knäna åt höger, bålen vänd rakt fram. Ansiktet runt, ögonen breda och spetsovala med ögonlock i relief, kinderna fylliga, munnen rak och sluten. Håret i kraftigt skårade spiralformade lockar vid ansiktets sidor och på ryggen. Alba med hopdragen midja, långa veckiga ärmar, kantigt blusande veck över livet och nedtill. Även ryggsidan skulpterad i stora, tillplattat kantiga veck. Vingarna stora med inåtvikt yttre kant, ovala vingpennor i relief. Över knäna och i en båge bakom vänster arm ett språkband. I vänster hand ett runt bläckhorn, i höger hand en penna.

De kvinnliga figurerna med dockaktigt nätta proportioner med stora huvuden, spåda kroppar. Ansiktena hjärtformade med höga rundade pannor, breda spetsovala ögonspringor mellan kupade ögonlock. Håret i långa lockar räfflade med djupa s-formade skåror. Mantlar i tjocka och utstående, skarpt brutna veck, på ryggssidorna i stora längsgående veck. På Marias högra arm det nakna Jesusbarnet, gripande om en frukt i moderns vänstra hand. S:ta Katarina med en bit av ett stegelhjul i höger hand, fästet till ett svärd i vänster hand.

Ängels vänstra sida med vingen, armen och benet separat gjord. Ängels rygg sida massiv. Inget tapphål i hjässan.

Bemålningen är inte medeltida.

Ängels högra vinge och språkbandets högra ände avbrutna. Pennans övre del avbruten. Ett litet stycke av klädnaden framför vänster underben borta.

LITTERATUR:

Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne 1914 s 44; E Frostin 1983 s 53ff

Group of figures; first part of 16th century; oak; colouring not medieval; defects moderate; Madonna stolen 1914, St. Catherine stolen ca. 1980.

241. Tryde, Ingelstads härad (färgpl 1)

SHM 8282:1

krucifix; 1100-talets mitt eller andra hälft

säl; kronan förgylld koppar¹⁵

figuren höjd: 144,5 cm

figuren bredd: 129 cm¹⁶

Huvudet riktat rakt fram, lutat framåt. Ansiktet smalt och välskuret, med höga kindben, näsan rak och smal, ögonen släta och spetsovala, munnen rak och sluten med rundad underläpp. Skägget en jämn valk med fyra små lockar i nederkanten. Hjässan rundad med en avfasning för metallkronan. Håret i en slät massa vid huvudets sidor. Armarna diagonalt utsträckta, händerna öppna med runda spikhål, raka fingrar. Bålen slät och fyllig, muskulaturen naturtroget modellerad. Knållångt höftkläde, mitt fram tre grunda, skarpt v-formade veck, på sidorna vertikala serpentinveck med sicksackformad kant, i midjan en slät vulst med tre halvcirkelformade överhäng. Benen långa och kraftiga, rakt hängande med parallella fötter. Fötterna välformade med runda spikhål, långa böjda tår, naglar i relief.

Kronan hög och rak. Ornamentering i punsad gravyr: medaljonger med evangelistsymboler, akantusblad, palmetter, voluter.

Ryggsidan djupt urholkad genom en smal längsgående öppning. I hjässan ett (möjligen sekundärt) tapphål. Håret sekundärt avhugget: ursprungligen skulpterade hårslingor framför figurens skuldror.

Stafferingen ej i ursprungligt skick: sammanlagt minst fem målningsskikt varav ett par eftermedeltida. Ovanpå den äldsta (?) stafferingen ny grundering och be-

målning från 1200-talet, ovanpå denna ytterligare sekundära övermålningar. Från den ursprungliga (?) stafferingen rester av rött, blått och grönt på höftklädet. Sekundär staffering: Karnationen ljus grågul med överliggande rester av senare rosa karnation. Kinder och läppar svagt röda. Ögonkonturerna i guldockra (mörkt bruna och svarta konturer samt gråblå iris och svart pupill sentida); blickens riktning sannolikt sekundär, ögonens dubbla konturer resultat av rekonstruktion och sammanblandning av de olika målningsskikten.¹¹⁷ Ögonbryn, hår och skägg brunt med överliggande rester av senare rödbrun övermålning; skägget avslutat mot kinderna med fint penslade linjer. Blod i form av smala vågiga linjer omgivna av rader av punkter på händer och fötter samt från det målade sidosåret. Höftklädet sekundärt förgyllt, över förgyllningen en mörkgrön undermålning för bemålning i klarblått med runda (möjligen plastiskt uppbyggda) ornament i rött; fodret rött: laserande röd färg på orange undermålning. Höftklädets nederkant i dag vit (grundering). På midjeavlstenens vänstra sida rester av rutmönster i orange och blått. Linneväv på flera ställen.

Håret skadat och omhugget. Skulderparti och knäparti skadade (förnyade). Tre fingrar och tummen på vänster hand avbrutna (förnyade). Tårna skadade. Koppar-kronans spiror avbrutna. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 22f, 26f, 54, 120; A Andersson 1958 s 28 n 25; A Andersson 1966 s 26ff; A Andersson 1968 s 294f; *The Antiquaries Journal* 23 (1943) s 50; F Beckett 1926 s 112f; C G Brunius 1850 s 553; N G Bruzelius 1869–1870 (opubl) s 54; E Cinthio 1949 s 237ff, 246f; E Cinthio 1958 s 198, 200 n 3; T Eriksson 1972 a s 13, 17ff; T Eriksson 1973; H Hildebrand 1898–1903 s 473f; KLN 9 sp 459; L Liepe 1992 a s 1f; R Marth 1988 s 208f, 215; *Medieval Wooden Sculpture in Sweden* 4 1975 s 62ff; R Norberg 1953 s 15; E Nyborg, V Thomsen 1993 s 172; E Nyborg, V Thomsen 1994 s 42; P Nørlund 1926 s 104f; P Nørlund 1950 s 52ff; M Rydbeck 1947 s 246; O Rydbeck 1921 a s 24, 45; A Tuulse 1968 s 103f; P Tångeberg 1986 passim; C R af Ugglas 1937; H Wählin 1921 s 151f; K-V Wählin 1921 s 63ff

Crucifix; middle or second half of 12th century; willow, crown gilded copper; colouring partly medieval but not original; defects moderate; hair secondarily cut off; cross secondary.

242. Tryde, Ingelstads härad (pl 225)

SHM 8282:2

Anna-självtredje; 1400-talets andra hälft eller slut ek¹¹⁸

höjd: 93 cm¹¹⁹

S:ta Anna sittande frontalt på en låg bred bänk med profilerad framsida. Ansiktet brett och fylligt, kinderna runda, ögonen smala springor mellan breda kupade ögonlock, munnen liten och rakt slutet, hakspetsen framskjutande. Framför haka, kinder och hals ett halslin. På hjässan och framför skuldrorna ett brett huvuddok med kanten i serpentinveck. Löst hängande livklädnad i glesa rundade veck. Mantel över armarna och från knäna i tjocka, kantigt brutna veck. Livklädnadens nederkant brutet över fotplattan På S:ta Annas högra knä en liten Maria vänd halvt åt vänster. Ansiktet litet och ovalt, fy-sionomi som S:ta Annas. På hjässan en krona. Håret i en slät massa. Löst hängande livklädnad, nedtill i kantiga veck. I Marias knä Jesusbarnet i en lång livklädnad, sittande med höjda armar. Huvudet stort och runt, ansiktet trubbigt.

Ryggsidan urholkad. I S:ta Annas hjässa ett tapphål.

Staffering saknas.

S:ta Annas vänstra arm avbruten. Barnets båda armar avbrutna. Marias och barnets näsor avslagna. Spiorna på Marias krona avbrutna. En bit av fotplattan på vänster sida borta. I skulpturens vänstra sida en lång spricka.

LITTERATUR:

Medieval Wooden Sculpture in Sweden 4 1975 s 258f

St. Anne with the Virgin and Child; second half or end of 15th century; no colouring; defects moderate: St. Anne's right arm and both arms of Child broken off.

243. Tåssjö, Norra Åsbo härad (pl 296)

Tåssjö kyrka

Mariekröningsgrupp; 1510–1520-talet
ek

smärtomannen höjd: 93 cm

Maria höjd utan krona: 77,5 cm

Gud fader höjd t o m kronringen: 93 cm

I mitten en knäböjande Maria, på höger sida Kristus som smärtomannen, på vänster sida Gud fader. Smärtomannen och fadern hållande en krona över Marias hjässa. Maria med händerna lyftade, sammanförda i bön framför livet. Ansiktet litet och hjärtformat, ögonen stora och spetsovala med ögonlocken som smala veck, munnen rak och sluten, hakspetsen framskjutande. Håret i tjocka s-räfflade lockar. Livklädnad med åtsittande liv, vid kjol i långa böjda veck. Mantel över armarna och ned till fotplattan. Smärtomannen med bred virad törnekrona, bar överkropp. Höger tumme mot ett gapande sidosår. Fysionomin bredlagd med låg panna, ögonbrynen framskjutande och diagonala, ögonen djupt liggande och smala med ögonlocken i relief, kindbenen markerade, munnen liten och sluten. Hår och skägg fint lockade och räfflade med djupa böjda skårar. Överkroppen rak med indraget mellangärde. Mantel över skuldrorna och knäna med tillbakavikt kant, framför underbenen i ett styvt grenformat veck. Fadern krönt, med höger hand stödande ett världsklot i knäet. Fysionomin som smärtomannens. Skägget brett och tudelat. Livklädnad i grunda vertikala veck. Mantel över skuldrorna och från knäna ned till fotplattan.

Gruppen gjord i två delar; genom Marias vänstra sida en vertikal skarv. Smärtomannens högra sida gjord i två separata stycken. Spirorna på smärtomannens och faderns kronor, smärtomannens vänstra arm samt två rektangulära infällningar i faderns högra sida separat gjorda. Ryggsidan grunt urholkad. I hjässorna tapphål: på Maria med delvis kvarsittande tapp, på smärtomannen med bortfallen tapp, på Gud fader med kvarsittande tapp. Kronan ovanför Marias hjässa, delar av de flankerande figurernas händer, spirorna på faderns krona, faderns och smärtomannens näsor samt korset på faderns världsklot sekundärt förnyade.

Rester av staffering. Karnationen grårosa. Smärto-

mannens törnekrona grön. Faderns hår och skägg grått. Dräkterna förgyllda på röd bolus, smärtomannens mantelfoder rött, Marias mantelfoder blått, faderns mantelfoder grönt. Fotplattan grön.

Den ursprungliga kronan ovanför Marias hjässa, delar av de flankerande figurernas händer, spirorna på faderns krona samt faderns och sonens näsor borta (samtliga delar förnyade). Sittbänkens sidor borta. Hål från baksidan på flera ställen. Sliten med sprickbildning.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 230; L Liepe 1992 a s 6; O Rydbeck 1921 a s 32f; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 42

Coronation of Mary; 1510's–1520's; oak; slight remains of medieval colouring; defects moderate – missing parts renewed.

244. Tåstarp, Norra Åsbo härad (pl 110)

Tåstarps kyrka

krucifix; 1400-talet (?)

ek; armarna lövträ¹²⁰

figuren höjd: 92 cm

figuren bredd: 83 cm

Huvudet lutat framåt, stort med bredlagt ansikte. Mellan ögonbrynen vertikala veck, ögonen lågt placerade rundlar med en längsgående ögonskåra, munnen halvt öppen med framskjutande underläpp. Skägget runda upphöjningar. Öronen stora och avlånga. Håret i tjocka rundade slingor ned på skuldrorna. Törnekronan senti-da: en hätta med tre rader spetsiga taggar. Armarna smala, diagonalt utsträckta och svagt böjda. Händerna platta och öppna med raka fingrar. Bålen rak och platt, bröstkorgen slät, revbenen parallella räfflor. Skuret sidosår saknas. Höftklädet draperat från höft till höft med tjocka, utstående v-veck, på vänster höft en rund knut med nedhängande ändflik. Höftpartiet och benen vridna åt höger. Knäna böjda, höger ben lagt framför vänster. Fötterna grovt skurna.

Huvudet möjligen separat gjort. I vänster skuldra ett separat gjort stycke. Spår av omarbetningar på lårens sidor och en svagt upphöjd kant på baksidan av höger lår

tyder på att höftklädet från början varit av annat utförande. Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål. Armarna möjligen sekundära. Törnekronan och korset sekundära.

Rester av staffering under sentida övermålning. Karnationen gröngrå. Läpparna röda. Röda blodspår längs armarna, vid sidosåret.

Den ursprungliga törnekronan borta. Näsans undersida skadad. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1910 s 19

Crucifix; 15th century?; figure oak, arms another kind of hardwood; slight remains of medieval colouring beneath later painting; defects slight; crown of thorns and cross secondary.

245. Törringe, Oxie härad (pl 95)

LUHM 16936 a

krucifix; 1400-talets början

ek

figuren höjd: 118,5 cm

figuren bredd: 113 cm

korset höjd: 243 cm

korset bredd: 177,5 cm

Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet magert med framskjutande pannben, pannan fårad, ögonen släta diagonala upphöjningar, veck över kinderna, munnen slutet med framskjutande underläpp. Skägget tudelat, räfflat med tunna böjda skårar. Håret räfflat med raka parallella skårar, på höger sida en lång spetsig test framför skuldran. Törnekronan virad. Armarna diagonalt utsträckta, senor och blodådror som längsgående strängar, händerna öppna med raka fingrar. Bålen platt och spolformad, revbenen parallella raka upphöjningar. Skuret sidosår saknas. Höftklädet draperat omlott med kraftiga utstående bågveck, på sidorna långa, nedhängande sicksackvåder. Underbenen långa med senor och blodådror i relief. Knäna böjda, fötterna inåtvridna och korslagda.

Kors med svagt upphöjd framsida, plan mitt, snedfasade sidor, vinkelställda kantlister, utsprång formade som halva blommor längs kanterna, rund mittskiva. Fyrkantiga ändplattor med evangelistsymboler i relief: på höger

sida bevingad människa, på vänster sida ox, upptill örn, nedtill lejon. På varje ändplattas ytterkant ett blomformat utsprång.

Törnekronans taggar separat gjorda. Utsprången på ändplattornas sidor separat gjorda. Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Rester av staffering under sentida övermålning. Kristusfigurens höftkläde förgyllt. Ändplattornas evangelistsymboler förgyllda, bakgrunden röd. Korsets framsida blå, utsprången samt korsets kanter förgyllda med röda kanter.

Två tår på Kristusfigurens högra fot avbrutna, en tår på vänster fot skadad. Utsprånget och de övre hörnen på den övre ändplattan avbrutna, ett utsprång på den nedre ändplattan avbrutet.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 66f, 69f, 153; F Beckett 1926 s 185; L Liepe 1994 b

Crucifix; beginning of 15th century; oak; remains of medieval colouring beneath later painting; defects slight.

246. Törringe, Oxie härad (pl 306)

LUHM 16936 b

tronande madonna; 1500-talets början

ek

höjd: 91 cm

Maria sittande frontalt på en bänk med profilerade sidor. Ansiktet avlångt och fylligt, pannan hög, tinningarna smala, ögonen grunda springor, munnen rak och något öppen, hakan rund. Håret i en tjock, oregelbundet räfflad valk. På hjässan rester av en krona. Livklädnad med slät halsbård, midjeskärp. Mantel över höger arm och från knäna i ett par stora v-veck, på sidorna sicksackvåder, nedtill släpveck över fotplattan. Barnet sittande på moderns vänstra arm vänt halvt åt höger. Naket, grovt format med stort runt huvud, oformligt avlång kropp, kraftiga lemmar. Benen böjda, vänster fot i moderns högra hand.

Ryggsidan urholkad. I Marias hjässa ett tapphål med kvarsittande tapp.

Staffering saknas.

Vittrad och skadad. Det mesta av Marias krona borta. Barnets ansikte skadat. Barnets vänstra arm och yttre delen av vänster lår avbrutet. Fotplattan bortmultnad nedtill på vänster sida. Hål vid Marias midja på vänster sida.

LITTERATUR:

H Wåhlin 1921 s 145

Seated Virgin and Child; beginning of 16th century; oak; no colouring; badly damaged: figure very weathered and worn.

247. **Valleberga**, Ingelstads härad (pl 312)

Valleberga kyrka

stående madonna; 1500-talets första del
höjd: 92 cm

Maria stående med vänster ben framskjutet och böjt. Ansiktet kraftigt och fyrkantigt, ögonen högt placerade och spetsovala med ögonlockskanter i relief, munnen rak och sluten. På hjässan en krona. Håret i diagonalt räfflade vågor och långa skårade lockar. Livklädnad med bred halsbård, slätt liv, högt skärp med tredelat spänne, kjol i stora och utstående brutna och diagonala veck. Mantel över skuldrorna, om höger arm i skarpa v-veck. Barnet naket, sittande upprätt på Marias högra arm med höger fot i moderns vänstra hand. Huvudet stort och runt, dragen trubbiga, bälken kort och rundad, lemmarna grova.

Barnets armar och ben separat gjorda (möjligen förnyade). Ryggsidan urholkad. I Marias hjässan ett tapphål.

Bemålningen är inte medeltida.

Marias vänstra hand skadad.

Standing Virgin and Child; first part of 16th century; colouring not medieval; visible defects slight.

248. **Valleberga**, Ingelstads härad (pl 321, 322)

Valleberga kyrka

flygeldörrar och corpusfigurer från altarskåp; 1500-talets första del

ek

flygeldörrarna höjd: 222 cm

flygeldörrarna bredd: 85 cm

S:t Paulus höjd: 174 cm

S:t Petrus höjd: 168 cm

flygeldörrarnas apostlar höjd: omkring 70 cm

Två stora mittfigurer, ett par flygeldörrar med tolv mindre apostlafigurer (corpus är en rekonstruktion). Flygeldörrarna rektangulära, delade i två fack med tre apostlafigurer i varje fack. I överkanten på flygeldörrarna och under avsatserna som delar flygeldörrarna i två halvor arkitekturornamentik: trepassformade bågar fyllda med tunt slingrande bladverk. Inuti skåpdörrarna ett rektangulärt kryssvalv ovanför varje figur. I kanterna på varje fack spiralvridna kolonnetter.

Mittfigurerna stående frontalt. Händerna lyftade, fint arbetade med ben och ådror i relief. S:t Paulus med svärd i höger hand, pergamentsrulle i vänster hand, S:t Petrus med nyckel i höger hand, uppslagen bok i vänster hand. Fysionomierna pregnanta; ansiktena långsträckta, pannorna höga och fårade, ögonen djupt liggande och smala med ögonlock och rynkor i relief, näsorna smala med knöl på näsryggen. S:t Paulus hår och skägg i långa, djupt räfflade korkskruvslockar. S:t Petrus skägg med bredare och kortare korkskruvslockar. Långa livklädnader i raka parallella veck. Mantlar över skuldrorna med nedvikt överkant, draperade om armarna och nedtill i täta och kantigt brutna v-veck.

De mindre helgonfigurerna stående i s-attityd med attribut i händerna. Fysionomierna enhetliga: ansiktena bredlagda och fyrkantiga med markerade kindben, ögonen smala med ögonlock i relief, munnarna raka och slutna. Tre figurer slätrakade med breda hakor. Övriga apostlar med breda lockiga skägg, djupt skårade och räfflade. Livklädnader sammandragna i midjan. Mantlar om armarna, nedtill i styva och utstående veck. Apostlarna är: S:t Johannes evangelisten med kalk med en orm i vänster hand; S:t Tomas på drake med spjut i höger hand, bok och klocka i vänster hand, bredbrättad huvudbonad; S:t Bartolomeus med kniv i höger hand, bopåse i vänster hand; S:t Andreas med andreakors; S:t Jakob d y (?) med bok i vänster hand; S:t Petrus med två nycklar i vänster hand; S:t Jakob d ä med vandringsstav, bok i höger hand, pilgrimshatt på ryggen; S:t Matteus i rustning med hillebard i vänster hand, ängel på höger sida; S:t

Mattias med yxa; S:t Simon med såg i vänster hand; präst-helgon med svärd i höger hand, bok i vänster hand; S:t Filippus med bok i höger hand, korsstav i vänster hand (några attribut kan vara förnyade eller omflyttade).

Ryggsidorna urholkade. I hjässorna tapphål. Hela corpus samt flygeldörrarnas fond av förgylld pressad papp från 1908–1910.

Bemålningen är inte medeltida. På flygeldörrarnas utsidor fragment av målningar: nedtill på höger flygeldörr S:t Petri martyrium.

Vänster stortå avbruten på S:t Paulus i corpus. S:t Jakob d y:s attribut borta. Fingrar avbrutna på S:t Petrus i höger flygeldörr. Ormen på S:t Johannes evangelistens kalk delvis bortbruten. Arkitekturornamentiken i flygeldörrarna skadad (förnyad).

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 231; F Beckett 1926 s 162; C G Brunius 1850 s 542; N G Bruzelius 1869–1870 (opubl) s 28; L Liepe 1992 a s 9; U Otterstedt 1929 s 15; T Struck 1926 s 261; E Wrangel 1921 s 259; Th Wählin 1908 s 209f

Doors and corpus figures from reredos; first part of 16th century; oak; colouring not medieval – on the outside of the doors remains of medieval panel painting; visible defects slight.

249. Vallkärra, Torna härad (pl 5)

LUHM 16076 a

rester av krucifix; 1200-talets början

ek

figuren höjd: 54 cm

rest av korsstammen: 92 cm

resterna av korsarmen: 71 cm respektive

Nedre delen av bålen, höftklädet och benen på en Kristusfigur samt rester av korssets stam och tvärarm. Mellangärdet rakt och bredlagt med rundad buk. Höftkläde i kraftiga raka veck på höger sida, djupa v-veck på vänster sida. I midjan ett slätt bälte, över bältet en smal veckad våd i en båge mitt fram och ned på höger sida. På vänster sida en liknande ändflik. Fällan diagonal från ovanför höger knä ned över vänster ben. Benen kraftiga

och rundade, parallellt hängande.

Rester av kors: en del av korsstammens nedre ände, korsarmens båda ändar. Kors med slät framsida, stora halvcirkelformade utsprång längs kanterna, fyrkantiga ändplattor med fördjupningar i form av fyrpass med kvadratiska hörnblad.

Ryggsidan urholkad.

Bemålningen är inte medeltida.

Kristusfigurens huvud, armar, halva överkropp och fötter borta, större delen av korsstammen samt tvärrarmens mittparti borta.¹²¹ Nederkanten av höftklädets ändflik på höger sida skadad. Spricka från vänster ben upp genom figuren. Samtliga korssets utsprång utom ett avbrutna.

LITTERATUR:

L Liepe 1992 a s 2; O Rydbeck 1943 a s 96

Remains of figure of Christ and cross from crucifix; beginning of 13th century; oak; colouring not medieval.

250. Vankiva, Göinge härad (pl 3)

Vankiva kyrka

krucifix; 1200-talets början

ek

figuren höjd: 104 cm

figuren bredd: 94 cm

korset höjd: 220 cm

korset bredd: 140 cm¹²²

Huvudet lyftat, ansiktet vänt rakt fram. Huvudet litet, ögonen breda med ögonlockskanter i relief, munnen rak och slutet. Skägget en rundad valk. Håret i en slät massa bakom öronen. På hjässan en hög krona; den återstående spiran möjligen sekundär. Armarna svagt diagonalt utsträckta, händerna långa och öppna med raka fingrar. Bålen rak och slät med antydd bröstmuskulatur. Skuret sidosår saknas. Höftkläde med raka grunda veck, på sidorna öppna vertikala sicksackflikar, i midjan en slät vulst med ett bågformat överhäng mitt fram, fällen ojämnt uppdragen ovanför knäna. Benen långa och kraftiga, hängande rakt parallellt. Fötterna smala, stödda på suppedaneum.

Kors med rundad framsida, breda plana kantlister, rund

mittskiva, fyrpassformade ändplattor med rundade hörnblad. Suppedaneum som en halv kägla med rundad sida.

Kronans spiror separat gjorda. Yttre delen av vänster hand separat gjord. Suppedaneum gjort i ett med fötterna. Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp. Korsets ändplattor i stor utsträckning förnyade.

Bemålningen är inte medeltida.

Två av kronans ursprungliga spiror borta. En tapp längst ned på korset avsågad. Ändplattorna skadade (förnyade).

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 21f, 26f, 54, 120f; A Andersson 1966 s 29 n 1; F Beckett 1926 s 113; L Liepe 1992 a s 2; P Tångeberg 1986 s 5 n 2; C R af Ugglas 1937 s 276; H Wählin 1921 s 151f

Crucifix; beginning of 13th century; oak; colouring not medieval; defects slight; end tablets of cross partly renewed.

251. Vanstad, Färs härad (pl 281)

LUHM 24276

kalvariegrupp; 1500-talets början
ek

Kristusfiguren höjd: 105 cm

Kristusfiguren bredd: 95 cm

Maria höjd: 87 cm

Johannes höjd: 88 cm

Kristusfigurens huvud lutat framåt. Ansiktet smalt och benigt, ögonen tätt och högt placerade, munnen halvt öppen med neddragna mungipor. Skägget skårat med tunna böjda räfflor, nedtill små lockar. Håret i en slinga framför höger skuldra. Törnekrona med tredelade omtag. Skulderpartiet och de diagonalt utsträckta armarna muskulösa. Bålen kraftig, bröstkorgen framskjutande, revbenen grunda upphöjningar. Smalt sidosår. Höftklädet knutet mitt fram med stora grunda veck, på höger höft en ändflik. Knäna böjda. Fötterna inåtvridna och korslagda, huden uppdragen i en valk ovanför spikhälen. Sidofigurerna tunna med stora huvuden på långa halsar. Maria vänd halvt åt vänster med höger ben framskjutet

och något böjt. Huvudet lutat framåt, vridet åt vänster. Ansiktet ovalt och långdraget, ögonen tätt sittande, munnen liten och slutet, hakan fyllig. På hjässan ett dok. Livklädnad med längsgående obrutna veck, bruten framför höger ben. Mantel över armarna och i en båge till höger hand, nedtill på vänster sida i utstående tjocka veck. Johannes vänd halvt åt höger med höger ben framskjutet och något böjt. Huvudet lyftat och vridet åt höger. Ansiktet ovalt och långdraget, tinningarna smala, ögonen med rak nedre och svängd övre kant, kinderna fylliga. Håret i en rundad valk skårat med glesa s-formade räfflor. Livklädnad med tre parallella längsgående veck mitt fram, smalt midjeskärp. Mantel över skuldrorna, i en båge framför midjan till vänster hand, nedtill i tjocka brutna veck.

Törnekronans taggar separat gjorda, nedre delen av Kristusfigurens högra fot separat gjord. Ryggsidorna massiva. I hjässorna tapphål, hos Kristusfiguren med bortfallen tapp, hos Maria och Johannes med kvarsittande tappar. I sidofigurernas fotplattor djupa tapphål.

Rester av staffering. Karnationen gulaktig, hos Kristusfiguren med blodspår. Kristusfigurens törnekrona grön, läpparna röda, höftklädets foder blått. Marias mantel blå. Johannes hår förgyllt, livklädnaden grön, manteln förgylld (på manteln rester av sentida övermålning). Rester av kredering.

Några av törnekronans taggar avbrutna, Kristusfigurens fingrar utom tummarna avbrutna på båda händerna, Kristusfigurens bål och höftkläde multnat mitt fram, bålen sprucken på höger sida, höger fot sprucken, hälen på vänster fot avbruten. Kors saknas. Marias vänstra arm avbruten. Johannes högra hand avbruten, fingrarna skadade på vänster hand, näsan avslagen, två tår avbrutna på höger fot, stycken av fotplattans sidor borta.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 16, 55, 61, 147f; C G Brunius 1850 s 554

Calvary group; beginning of 16th century; oak; remains of medieval colouring, gesso; defects moderate; cross missing.

252. **Vedby**, Norra Åsbo härad (pl 16)

LUHM 24292

krucifix; 1200-talets andra hälft

ek

höjd: 111 cm

Figuren hängande med kroppen i en båge: huvudet lutat åt höger, överkroppen lutad åt vänster, höftpartiet vridet åt vänster, benen lutade åt höger. Ansiktet långdraget med raka kinder, ögonen med rak nedre och svängd övre kontur och ögonlock i relief, munnen slutet med neddragna mungipor. Skägget en oregelbunden upphöjning på hakan. Håret i långa vågiga slingor bakom öronen, på skuldrorna stora upprullade lockar. På hjässan en låg kronring. Bålen rak med platt bröstsköld, revbenen böjda fåror. Smalt sidosår. Bukens rundning markerad med två bågförmade veck. Knälångt höftkläde med lösa v-veck och platta strutveck, fällen i sicksackkontur, i midjan en kort horisontal våd med sicksackslingrande nederkant, på höger sida en uppstående knut med nedhängande ändflik. Benen välformade, höger ben lagt framför vänster.

Den bakersta delen av höftklädet på vänster sida separerat gjord. Inget tapphål i hjässan. Ryggsidan urholkad.

Enstaka rester av staffering. Näsborrharna röda. Höftklädets foder rött. Rester av kredering.

Armarna borta. Kronans övre del avbruten, kronan och en bit av hjässan på höger sida bortmultnat. Sprickor i höger skuldra och framtill. Höftklädets knut avbruten. Fötterna avbrutna. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 38, 131f; H Wählin 1921 s 95ff, 159

Crucifix; second half of 13th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects considerable: arms missing, crown and part of head mouldered away, feet broken off; cross missing.

253. **Vellinge**, Skytts härad (pl 96)

Vellinge kyrka

krucifix; 1400-talets början

ek

figuren höjd: 58 cm

figuren bredd: 60 cm

korset höjd: 94 cm

korset bredd: 102 cm

Överkroppen lutad något åt vänster. Huvudet stort, vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet kantigt skuret, ögonen djupt liggande släta rundlar, veck över kinderna, munnen halvt öppen. Skägget tudelat med skårar och lockar i relief. Håret i en räfflad test på höger sida. Törnekronan vriden. Armarna diagonalt utsträckta och lätt böjda, händerna öppna med raka fingrar. Bålen rak och mager, revbenen grunda upphöjningar. Skuret sidosår saknas. Höftklädet draperat omlott med tunna bågförmade veck, på höfterna breda sicksackvikta ändflikar. Benen korta, knäna svagt böjda, fötterna breda och korslagda.

Kors med rundad framsida, släta kantlister, fyrkantig mittskiva, rundade utsprång längs kanterna, fyrkantiga ändplattor med rester av hörnblad. I nederänden en 18 cm lång tapp.

Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål.

Rester av äldre staffering under senare övermålning. Karnationen ljus gulrosa med mörkt rött blod i pannan. Höftklädet förgyllt.

Törnekronans taggar avbrutna. Höger skuldra och arm skadade, höger tumme avbruten, flera fingrar avbrutna på vänster hand. Fötterna skadade, delvis avbrutna. Korsets ändplattor slitna och skadade, hörnbladen avbrutna, ändplattornas yttersidor avsågade.

LITTERATUR:

L Liepe 1994 b; O Rydbeck 1921 a s 23 n 1

Crucifix; beginning of 15th century; oak; remains of medieval colouring beneath later painting; defects moderate; outer ends of end tablets sawn off.

254. **Viby**, Villands härad (pl 111)

Gustav Adolfs kyrka

krucifix; 1400-talets första hälft

figuren höjd: 80 cm¹²³

Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet brett och runt, pannan hög och fårad, ögonen små släta rund-

lar, munnen halvt dold under kraftig mustasch. Skägget rundade räfflade testar. Törnekronan virad. Armarna långa och kraftiga, diagonalt utsträckta. Händerna öppna med raka fingrar. Bålen kort, bröstkorgen svagt välvd, buken rundad. Rakt sidosår. Höftklädet brett och horisontalt med tjocka rundade veck, på höger höft en knut med nedhängande ändflik. Knäna böjda, fötterna långa och korslagda.

Kors (sekundärt?) med plan framsida, rund mittskiva, bladformade krabbor böjda in mot korsstammen längs kanterna, fyrpassformade ändplattor med krabbor. På korsstammens övre del en bred titulus med upprullade kanter.

Ryggsidan massiv. Korset möjligen sekundärt.
Bemålningen är inte medeltida.
Inga synliga skador.

Crucifix; first half of 15th century; colouring not medieval; no visible defects; cross possibly secondary.

255. Visseltofta, Göinge härad (pl 69)

Visseltofta kyrka

stående madonna; 1300-talets mitt

ek

höjd: 154 cm

Maria stående i s-attityd med höfterna förskjutna åt vänster. Ansiktet ovalt med runda kinder, ögonen smala och spetsovala med konturer i relief, munnen bred och svagt öppen. På hjässan en krona och ett huvuddok, doket framför skuldrorna i breda sicksackflikar. I midjan ett slätt skärp med nedhängande tamp. Mantel över skuldrorna, i en båge nedanför midjan med kraftiga utstående v-veck, vertikala brutna veck, ovanför tåspetsarna tjocka och trekantigt indragna veck. Barnet sittande upprätt på moderns vänstra arm. Huvudet stort, ansiktet avlångt och rundkindat. Mungiporna uppdragna i ett leende. Håret i en tjock vågig massa, i pannan rundade testar. Lång livklädnad med djupa bågveck på sidan, ovanför vänster fot samma trekantigt indragna veck som hos Maria.

Spirorna i Marias krona, barnets armar och möjligen Marias högra hand separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I Marias hjässa ett tapphål med delvis kvarsittande tapp.

Rester av staffering. Karnationen mörkt beigerosa. Marias livklädnad grön. Manteln röd med blått foder. På manteln svaga spår av mörknade rosor.

Spirorna i Marias krona borta. Barnets armar avbrutna. Brott på Marias högra hand, fingrarna brutna och skadade. Spira i Marias högra hand borta. Marias vänstra tåspets avbruten, brott på höger tåspets.

LITTERATUR:

T Karlson 1975 s 50; E Nyborg 1977 s 179 n 39; P Nør-lund 1950 s 72; M Rydbeck 1947 s 249; H Wåhlin 1921 s 147f

Standing Virgin and Child; mid 14th century; oak; remains of medieval colouring; defects moderate: arms of Child missing.

256. Visseltofta, Göinge härad (pl 70)

Visseltofta kyrka

S:t Olof; 1300-talets mitt

ek

höjd: 140 cm

Figuren sittande frontalt på en låg bänk med profilerade sidor. Armarna höjda. Ansiktet smalt och långsträckt, ögonen stora och spetsovala med konturer i relief, kinderna rundade och fårade av veck, munnen halvt öppen med neddragna mungipor, hakan framskjutande. Skägget rundade upphöjningar. På hjässan en slät kronring. Håret i en slät vågig massa. Livklädnad med grunda vertikala veck, i midjan ett slätt skärp med en nedhängande tamp. Mantel över skuldrorna och från knäna i raka strutveck. Livklädnadens nedre del bruten i vertikala veck, ovanför tåspetsarna tjocka och trekantigt indragna veck. Under fötterna en underliggare på rygg i pansarhuva och krage, i höger hand ett vapen.

Kronans spiror, helgonets armar, underliggarens vapen, sittbänkens gavlar separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I S:t Olofs hjässa ett tapphål med bortfallen tapp.

Rester av staffering. Karnationen rosagrå. Läpparna röda med mörk munspringa. Ögonens konturer bruna. Håret gult. Livklädnaden röd. Manteln grön med gult foder. Tåhättorna mörka. Underliggarens livklädnad gul, hätta och hosor röda. Bänksidorna gulröda.

Kronans spiror avbrutna. S:t Olofs vänstra arm, fingrarna på höger hand och attributet avbrutna. Näsan avslagen. Underliggarens vänstra fot avbruten, vapnet i höger hand borta. Bänkgavlarna borta.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 27; T Karlson 1975 s 50; E Nyborg 1977 s 179 n 39; M Rydbeck 1947 s 249; F B Wallem 1947 s 63f, 135, 229; H Wåhlin 1921 s 146ff

St. Olof; mid 14th century; oak; remains of medieval colouring; defects moderate: St. Olof's left arm and attribute in right hand missing.

257. **Vitaby**, Albo härad (pl 1)

Vitaby kyrka

krucifix; 1100-talets mitt

figuren lövträ (lind?)¹²⁴; korset ek; kronan förgylld koppar

figuren höjd: 150 cm

korset höjd: 161 cm

korset bredd: 121 cm¹²⁵

Huvudet riktat rakt fram, lutat något framåt. Huvudet stort med avlångt ansikte, ögonen små välvda rundlar, veck över kinderna, munnen rak och sluten. Skägget en rad parallella vågiga testar. Håret i tjocka rundade lockar på skuldrorna. Armarna diagonalt utsträckta och böjda, händerna öppna med raka fingrar. Bålen rak och fylig, bröstkorgen slät. Skuret sidosår saknas. Höftkläde med ovala veck framför lären, strutveck och sicksackveck i tunn relief på sidorna, i midjan ett smalt band, på varje sida veckade halvcirkelformade överhäng, mitt fram en rund knut med en nedhängande sicksackveckad ändtamp. Benen långa och kraftiga, knäna något böjda. Fötterna parallella, nedåtpekande.

Krona i förgylld koppar med en hög slät kronring, kors- och liljeformade spetsar, infattade bergkristaller, punsad gravyr av akantusblad.

Kors med rundad framsida, plana snedfasade kanter, rund mittskiva.

På ryggsidan två urholkningar skilda åt av ett horisontalt utsprång, dolda av täckbräden (i dag återstår endast det övre täckbrädet). I hjässan ett tapphål. Kronan på korset sekundär.

Fragment av ursprunglig staffering under sentida övermålning. Mycket tunn kredering. Karnationen grårosa med klarrött blod i ansiktet och vid ett målat sidosår. Ögonen målade slutna. Hår, skägg och ögonbryn förgyllda. På höftklädet spår av en målade ornamentering med röda blommor av 1400-talskaraktär.¹²⁶ Linneväv vid armfästena.

Två fingrar på höger hand avbrutna, fyra fingrar på vänster hand avbrutna. Täcklocket till ryggsidans nedre urholkning borta. Korsets ändar avsågade.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 22f, 27f, 121; A Andersson 1966 s 28f; *The Antiquaries Journal* 23 (1943) s 50; F Beckett 1926 s 113; M Blindheim 1971 s 102 n 15; C G Brunius 1850 s 553; N G Bruzelius 1869–1870 (opubl) s 4; E Cinthio 1949 s 240; E Cinthio 1969 s 127; T Eriksson 1973 s 31; S Fernlund 1980 s 58; R Marth 1988 s 209, 271; P Nørlund 1926 s 104f; P Nørlund 1950 s 53; M Rydbeck 1947 s 246; M Rydbeck 1951 a s 87; O Rydbeck 1921 a s 23ff, 45f; O Rydbeck 1924 s 75; A Tuulse 1968 s 104; P Tångeberg 1986 s 50; C R af Ugglas 1915 s 573; C R af Ugglas 1937 s 276; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 17; H Wåhlin 1921 s 81n 3, 151f; K-V Wåhlin 1921 s 63ff

Crucifix; mid 12th century; figure hardwood (lime?), cross oak, crown gilded copper; slight remains of medieval colouring beneath later painting; defects slight; backboard of lower hollow at the back missing; ends of cross sawn off; crown on top of cross secondary.

258. **Vitaby**, Albo härad (pl 113)

Vitaby kyrka

krucifix; 1400-talets första hälft

ek

figuren höjd: 41 cm¹²⁷

Huvudet vridet åt höger. Ansiktet brett, ögonen tätt placerade släta rundlar, munnen rak och sluten. Skägget med breda parallella räfflor slutande i runda lockar. Törnekronan vriden. Armarna tunna och svagt diagonalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Överkroppen smal, bröstkorgen framskjutande, revbenen täta pa-

rallella upphöjningar. Smalt och grunt sidosår. Höftklädet i ett fåtal grova veck, slät midjevulst. Benen smala, knäna böjda, fötterna korslagda.

Kors med plan framsida, antydan till rundad mittskiva, rundade utsprång längs kanterna, rundade ändplattor med klumpigt formade hörnblad. Nedtill en tapp.

Ryggsidan urholkad.

Bemålningen är inte medeltida.

Törnekronans taggar avbrutna. Näsan skadad. Höger fot avbruten, vänster fot till hälften avbruten.

LITTERATUR:

Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne 1914 s 24

Crucifix; first half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects slight.

259. **Vitaby**, Albo härad (pl 244, 245)

Vitaby kyrka

grupp från altarskåp; 1400-talets andra hälft
figurerna höjd: 42 cm

Grupp med Johannes döparen och en apostel placerade i altarpopsats från 1600-talet. Fysionomierna kantigt skurna, ögonen välvda rundlar med ögonspringan som en tunn linje. Hår och skägg räfflat med tunna böjda skårer. Aposteln klädd i en lång livklädnad med ett fåtal tjocka veck. Johannes döparen klädd i en knäkort kamelhudsklädnad med flikig nederkant, lång mantel. I höger hand en bok med rester av ett vilande lamm.

Ryggsidorna grunt urholkade. Inga tapphål i hjässorna.

Bemålningen är inte medeltida.

Apostelns armar avbrutna, höger sida av hjässan skadad, spricka i höger sida. Johannes döparens båda sidor avhuggna, huvudet skadat på höger sida, hjässpärtiet slitet och multnat, lammets huvud och bakre del bortbrutet.

LITTERATUR:

U Otterstedt 1929 s 94 n 4; M Rydbeck 1950 s 117f; O Rydbeck 1917 b s 21f

Two figures from reredos; second half of 15th century; oak;

colouring not medieval; defects moderate: arms of apostle broken off, both sides of St. John the Baptist sawn off, part of head mouldered away, lamb damaged.

260. **Vittskövle**, Gärds härad (pl 134)

LUHM 20819 a

apokalyptisk madonna; 1400-talets första del
ek

höjd: 186 cm

Maria stående på månskäran med höger ben lutat åt höger och vridet något utåt, och lyftade armar. Huvudet vridet åt vänster, lutat framåt. Håret räfflat med jämna vågiga skårer i tre långa lockar framför höger skuldra. Livklädnad i platta tunna veck ovanför och nedanför ett smalt midjeskärp med spänne i relief. Mantel över skuldrorna, i en båge nedanför midjan med utstående bågveck och svagt brutna veck. Från höger arm vida sick-sackvikta våder. Livklädnadens nederkant i tjocka svängda släpveck över fotplattan. På fotplattans framsida en mänskära och ett mansansikte i nedåtvänd profil. På vänster sida omegaformade molnslingor.

Främre delen av huvudet separat gjort. Ett rektangulärt stycke vid vänster skuldra separat gjort. Bottenplatta separat gjord. På bröstet piggar (efter lösa ornament?). Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Enstaka rester av staffering. Håret förgyllt. Livklädnaden förgyllt med svarta veckbottnar. Mantelfodret blått. Linneväv på flera ställen, ursprungligen över hela figuren.¹²⁸

Främre delen av huvudet och hjässan borta. Händerna med Jesusbarnet avbrutna. Ett rektangulärt stycke på vänster skuldra borta. Kraftig (igenfylld) skada mitt fram på bröstet. Fotplattans högra sida med Marias högra tåhäta och månsansiktets övre del avbruten. Veckens kanter slitna och något skadade.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 34, 37; W Andersson 1938 s 41; L Liepe 1992 a s 7; W Paatz 1928 s 74, 76; W Paatz 1929 s 28, 31, 39, 74f; W Paatz 1956 s 67f; O Rydbeck 1943 a s 80; P Tångeberg 1986 s 206; C R af Ugglas 1942 s 35

Apocalyptic Madonna; first part of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects considerable: Child missing, face and arms of the Virgin missing.

261. Vittskövle, Gärds härad (pl 135, 136)

LUHM 20819 b

Anna-själv-tredje; 1400-talets första del

ek

höjd: 178 cm

S:ta Anna stående i s-attityd: överkroppen lutad åt höger, höfterna förskjutna åt vänster, höger ben framskjutet och böjt. Ansiktet vridet åt vänster, rundlagt med fint skurna drag. Ögonen smala spetsovaler med ögonlockens kanter i relief, nedanför ögonen antydning till veck, munnen rak och slutet med fylliga läppar. Framför haka och hals ett veckat halslin. På hjässan och framför skuldrorna ett huvuddok med sicksackveckade kanter. Livklädnad med långsgående veck. Mantel över skuldrorna och från armarna i långa sicksackveckade våder, i en båge framför figuren till vänster arm med utstående, mjukt svängda och bågformade veck. Livklädnadens nedre del i långa raka veck, släpveck över fotplattan och figurens spetsiga tåhättor. På S:ta Annas vänstra arm Maria med Jesusbarnet i knäet, vända halvt åt höger. Marias hår i räfflade slingor, livklädnad med smalt midjeskärp, tunna långsgående veck. Barnet naket.

S:ta Annas högra hand, Marias och Jesusbarnets armar separat gjorda. I S:ta Annas hjässa två rektangulära urtagningar (för urholkning) dolda av täcklock. Ryggsidan urholkad, ursprungligen dold av ett täckbräde.¹²⁹ Maria urholkad genom borrhål från ryggsidan, hjässan separat urholkad.¹³⁰ I Jesusbarnets kropp en vertikal urholkning med en horisontal förlängning in i Marias kropp.

Rester av staffering. S:ta Annas mantel och livklädnad förgyllda, manteln med blått foder med en sirlig, förgylld medaljongornamentik, schablonmålade med penslat pulverguld. Marias livklädnad röd med schablonmålade fyrpassornament i guld och ljust och mörkt blått. Marias hår förgyllt. Linneväv på flera ställen, ursprungligen över hela figuren.¹³¹

Den främre delen och höger sida av Marias huvud, Marias armar och hela Jesusbarnet utom ryggen och sä-

tet borta. S:ta Annas högra hand avbruten, fingrarna på vänster hand skadade. Doket skadat i främre kanten. Vecken i klädnaden slitna och något skadade. Nederkanten på Marias livklädnad samt fötterna avbrutna. Fotplattan sprucken. Ryggsidans täckbräde borta.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 37; W Andersson 1938 s 41; S Fernlund 1980 s 72f; L Liepe 1992 a s 7; C A Nordman 1964 s 233, 301; W Paatz 1928 s 74; W Paatz 1929 s 40, 74f; W Paatz 1956 s 67f; O Rydbeck 1943 a s 80; P Tångeberg 1986 s 165, 206, 225 n 410, 266 n 504, 274 n 515

St. Anne with Virgin and Child; first part of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects considerable: the Virgin's arms and front part of head broken off, Child missing except for part of the back, St. Anne's right hand broken off.

262. Vollsjö, Färs härad (pl 277)

Vollsjö kyrka

krucifix; 1500-talets första del

ek

figuren höjd: 146 cm

korset höjd: 224 cm

korset bredd: 151 cm¹³²

Överkroppen lutad åt höger. Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet smalt och kantigt skuret, ögonen djupt liggande halvklotformade rundlar, näsan kraftig, munnen halvt öppen. Skägget en bred krans av korkskruvslockar i djup relief. Håret i två räfflade slingor framför skuldrorna. Törnekronan vriden med tre tredelade omtag. Armarna diagonalt utsträckta med senor och muskulatur i relief, händerna öppna med böjda fingrar. Bröstkorgen kraftigt framskjutande, revbenen parallella upphöjningar. Brett diagonalt sidosår. Buken rundad. Höftklädet horisontalt med tunna skarpa veck, på höger höft en stor knut med två nedhängande, veckrikt böljande ändflikar. Benen långa och smala, rakt hängande. Fötterna korslagda, nedåttekande och fastnaglade i korsets högra kant. Huden uppdragen i långt kilformigt sår ovanför spikhålen.

Kors med plan framsida, rund mittskiva, rundade utsprång.

Ryggsidan massiv.

Bemålningen är inte medeltida.

Törnekronans taggar avbrutna. Ett finger avbrutet på vänster hand, brott på ett finger på höger hand. Korsets ändrar avsågade.

Crucifix; first part of 16th century; oak; colouring not medieval; defects slight; ends of cross sawn off.

263. **Vånga**, Villands härad (pl 215)

LUHM 23014

stående madonna; 1400-talets andra hälft
ek

höjd: 83 cm

Ansiktet ovalt, ögonen lågt sittande spetsovaler med ögonlockskanter i relief, munnen liten och slutet, hakspetsen framskjutande. Håret i kraftigt räfflade vågor. På hjässan en krona. Livklädnad med rund ringning, slätt liv. Nedtill en mantel i kraftiga, kantigt utstående veck. Barnet naket, sittande på moderns vänstra arm vänt åt höger. Huvudet vridet utåt. Ansiktet litet och runt med trubbiga drag. Kroppen rak och oformlig.

Spirorna i Marias krona separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål.

Bemålningen är inte medeltida.

Kronans spiror avbrutna. Marias näsa avslagen, figurens vänstra sida skadad. Barnets armar och vänstra ben avbrutna. Sockeln skadad framtill.

Standing Virgin and Child; second half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects moderate: Child's arms and left leg broken off.

264. **Välluv**, Luggude härad (pl 41)

Välluvs kyrka

krucifix; 1200-talets första hälft

ek; törnekronan rep¹³³

figuren höjd: 115 cm

figuren bredd: 108 cm¹³⁴

Överkroppen lutad något åt höger. Huvudet vridet åt

höger, lutat framåt (jfr nedan). Ansiktet smalt, ögonen stora välvda rundlar med ögonlockens konturer i relief, munnen rak och slutet. Skägget breda rundade testar. Håret i ett par rundade slingor på skuldrorna. Hjässan hög och rundad med fyrkantiga urtag för spirorna i en kungakrona. Den nuvarande törnekronan av rep. Armarna svagt böjda, horisontalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Bålen rak och smal, bröstkorgen platt, buken rundad, revbenen grunda parallella räfflor. Skuret sidosår saknas. Knållångt höftkläde med v-formade veck och vertikala strutveck, i midjan en rundad vulst, på höger höft en uppstående knut. Benen tunna och korslagda, fötterna breda.

Den ursprungliga kronans spetsar separat gjorda. Figuren omarbetad: huvudet avsågat och fogat till halsen med en snedfasad kil, den ursprungliga kronan ersatt med en törnekrona. I hjässan ett tapphål. Höger fot sekundär. Korset sentida.

Fragment av medeltida staffering i två skikt.¹³⁵ Underst tunn oljehaltig grundering, rosaröd karnation, rött höftklädesfoder. Ovanpå detta sekundär staffering, möjligen gjord i samband med den senmedeltida omarbetningen av figuren: karnationen ljus, ögonens konturer och pupill mörka, hår och skägg brunt, törnekronan grön, sidosår och sår i händer och fötter med kraftiga blodflöden i ljust rött, höftklädet mörkt blått.

Höftklädets knut avbruten, vulsten skadad på höger sida. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 20, 37f, 126; T Mårtensson 1963 s 174ff

Crucifix; first half of 13th century; oak, crown of thorns roap; remains of medieval colouring in two layers; original crown replaced by crown of thorns; defects slight; cross secondary.

265. **Västerstad**, Färs härad (pl 10)

SHM 15133

krucifix; 1200-talets första hälft

ek¹³⁶

höjd: 67 cm

Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet bredlagt med markerade kindben, ögonen stora släta rundlar, munnen rak och sluten. Skägget en vågig valk. Håret i slingor med upprullade ändar på skuldrorna. Kronan sekundärt omformad till en rundad törnekrona med hål för taggar. Bålen flat och långsträckt, revbenen parallella rundningar. Grunt (sekundärt?) sidosår. Mellangärdet slätt med korsande skårar. Knälångt höftkläde med grunda vertikala veck och strutveck, i midjan en bred vulst, på vänster sida halvcirkelformade överhäng, på höger sida en rak nedhängande flik. Benen rakt hängande, höger ben lagt framför vänster.

På törnekronan fyra rektangulära urtag efter den ursprungliga kronans spiror. Ryggsidan urholkad.

Bemålningen är inte medeltida.

Figurens övre del sprucken. Tre av törnekronans fyra rektangulära infällningar och törnekronans taggar borta. Armarna borta. Brott på vänster ben och på höftklädet. Fötterna avbrutna vid spikhålen, höger fot sprucken. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 123f; A Andersson 1966 s 64; A Lindblom 1915 s 10; *Medieval Wooden Sculpture in Sweden* 4 1975 s 70; O Rydbeck 1943 b s 12; H Wählin 1921 s 96f

Crucifix; first half of 13th century; oak; colouring not medieval; king's crown changed into crown of thorns; defects considerable: arms missing, feet broken off; cross missing.

266. Västra Hoby, Torna härad (pl 156)

Västra Hoby kyrka

altarskåp; 1400-talets mitt

ek; corpus ytterram samt två tredjedelar av reliefen med korsbärandet furu

altarskåpet höjd: 171–174 cm

altarskåpet bredd totalt: 306 cm

corpus bredd: 153 cm

höger flygeldörr bredd: 76,5 cm

vänster flygeldörr bredd: 75 cm

Kristusfiguren i korsfästelsescenen höjd: 48 cm

Rektangulär corpus med ett par flygeldörrar. Corpus in-

delad i sju figurfält: en central korsfästelsescen, på varje sida tre mindre figurfält. Varje flygeldörr indelat i sex figurfält. All ornamentik borta. I höger flygeldörr från höger till vänster och uppifrån och ned: bebådelsen, visitationen, omskärelsen, konungarnas tillbedjan, flykten till Egypten. I corpus högra sidoparti uppifrån och ned: födelsen, barnamorden i Betlehem, Jesus i templet vid tolv års ålder. I corpus vänstra sidoparti uppifrån och ned: Jesus i Getsemane, Jesus inför Pilatus, korsnedtagningen. I vänster flygeldörr från höger till vänster och uppifrån och ned: Judaskyssen, Jesus inför översteprästen, begabbelsen, korsbärandet, uppståndelsen, nedstignandet till helvetet.

Kompositionerna kompakta med figurerna i ett bildplan mot sparsamt antydda bakgrunder. Skulpturarbetet kantigt och grovt. Figurernas proportioner breda och satta, fysiomierna runda och uttryckslösa, hår och skägg utan modellerat lockfall. Dräkterna med raka, parallella obrutna veck, ett begränsat inslag av rikare veckbildning med brutna v-veck.

Figurscenerna med undantag för korsfästelsescenen gjorda i en – i några fall två – delar. Folkhopen nedanför korsen i corpus mittscen i tre delar. De korsfästa och korsen gjorda separat. Korsen, markpartiet framför Kristus kors samt flygeldörrarnas ramverk delvis förnyat (sannolikt i samband med renovering 1752). På flygeldörrarnas utsidor spår efter horisontallist.

Bemålningen är inte medeltida. Enligt en inskription längs altarskåpets överkant utfördes en renovering och ommålning 1752. Under 1700-talsbemålningen syns rester av kredering. På dörrarnas utsidor rester av kredering, bolus.

Bebådelsen: ängelns högra hand avbruten. Födelsen: Jesusbarnet borta. Flykten till Egypten: gudabild på kolonn avbruten, Marias näsa avslagen. Barnamorden i Betlehem: reliefen vittrad i höger kant. Jesus i templet vid tolv års ålder: vänster hand avbruten på figur till vänster. Getsemane: hälften av Kristusfigurens ansikte avbrutet. Korsfästelsen: ursprungliga kors samt markpartiet framför Kristus kors borta, de korsfästa figurernas fötter skadade, Longinus högra arm bruten i flera bitar (åter fäst), Longinus lans borta, näsorna på Longinus och en soldat i höger kant avslagna, tre soldater utan vapen, höger hand avbruten på figur till vänster om Kristus

kors. Korsnedtagandet: höger korsarm avbruten, tång i händerna på figur till vänster borta. Nedstigandet till helvetet: hälften av Kristusfigurens ansikte avbrutet. Arkitekturornamentik saknas. Corpus ytterkanter maskättna. En predella och ett krönande rosverk (omtalade 1850) borta.¹³⁷

LITTERATUR:

C G Brunius 1850 s 529f; N G Bruzelius 1880 (opubl) s 46f; L Liepe 1992 a s 8; E Wrangel 1921 s 267 n

Reredos; mid 15th century; oak – frame of corpus and the relief with the Carrying of the Cross pine; colouring not medieval; several smaller defects; predella and crowning ornamentation (mentioned 1850) missing.

267. Västra Ingelstad, Oxie härad (färgpl 18; pl 324-327)

Västra Ingelstads kyrka

altarskåp; 1520-talet

ek; ett antal sekundära förnyelser i furu¹³⁸

corpus sidopartier höjd (utom predellan): 125 cm

corpus mittparti höjd (utom predellan): 219 cm

de nedre flygeldörrarna höjd: 125 cm

de övre flygeldörrarna höjd: 92 cm

altarskåpet bredd totalt: 454 cm

corpus bredd: 226,5 cm

de nedre flygeldörrarna bredd varje dörrhalva: 56–57 cm

de övre flygeldörrarna bredd varje dörrhalva: 43 cm

Johannes i korsfästelsescenen höjd: 39 cm

Kristus i scenen med gisslandet höjd: 28 cm

Rektangulärt corpus med förhöjt mittparti. Corpus med ett par tvådelade flygeldörrar, det förhöjda mittpartiet med ett par mindre, enkla flygeldörrar. Längs kanterna på de skulpterade scenerna i corpus sicksackräfflade eller kannelerade kolonnetter och fialer. Längs överkanten ett sirligt slingrande bladverk. I de tre övre, större facken konkava sidostycken med konsoler med små figurer (borta; sannolikt profeter). Upptill i samtliga fem fack kryss- eller stjärnvalv, i de tre större facken med ribbor. I corpus övre del en baldakin i tre segment med ett elegant gotiskt fönsterverk. Baldakinens mittparti indraget och polygont, krönt av fyra höga och spetsiga vimpertiliknande ornament med korsblommor. I fonden bakom

samtliga scener fönsterverk mot rutad grund.

I corpus mittparti korsfästelsen (det ursprungliga krucifixet borta): på höger sida om korset Maria, Johannes, två kvinnor och Maria Magdalena omfamnande korset, på vänster sida en ryttare och en ung modeklädd man, bakom korset två ryttare och Longinus, i bakgrunden klippor med träd och fyra soldater delande Kristus klädnad. Nedtill i corpus gisslandet: i mitten Kristus bunden vid kolonn omgiven av fyra bödelsknektar, i fonden åtta åskådare. Upptill i corpus högra sidoparti korsbärandet: Kristus lutad under korset, framför Veronika med svetteduk, bakom Simon av Cyrene, runtom fyra soldater och tre åskådare, i fonden klippor. Nedtill i corpus högra sidoparti Kristus i Getsemane: Kristus knäböjande vid en klippa med en kalk, nedtill Johannes, Petrus och Jakob i sömn, till vänster Judas och fyra soldater. Upptill i corpus vänstra sidoparti begråtelsen: Kristus döda kropp stödd av Johannes och Maria, runtom tre kvinnliga och två manliga figurer, i fonden klipplandskap, stadsmur och byggnader. Nedtill i corpus vänstra sidoparti törnekröningen: i mitten Kristus sittande törnekrönt, runtom två bödelsknektar med stänger, och tre åskådare.

Scenerna mångfiguriga, uppbyggda i bildrum i flera skikt. Figurerna välproportionerade, livligt gestikulerande och agerande. Utformningen av figurerna något grövre i de tre mindre, nedre scenerna. De omsorgsfullt skurna fysionomierna varierade i utförandet med fina drag hos Kristus, Maria och lärjungarna, grövre och mera burleska hos soldater och åskådare. Kristus, lärjungarna och Maria i livklädnader och mantlar, övriga figurer i rustning eller eleganta samtida dräkter.

Varje figurscen sammansatt av ett antal stycken med en bit av markpartiet och en eller flera figurer. De bakre figurerna i korsfästelsecenen fästade vid skåpets fond, skulpterade endast så långt de är synliga. Figurerna i bildrummets förgrund helt fristående, utförda i 3/4-relief. Ryggsidorna massiva. Krucifixet i corpus mittscen sekundärt. På markytan i utomhusscenerna separat gjorda träd eller buskar i bly (borta). Symbolen för Antwerpen – en liten handflata i relief – på flera ställen: på figurer, markpartier, ramverket. Predellan sekundär.

Stafferingen sliten med delvisa spår av senare övermålningar, retuscheringar. Karnationen vitaktigt blek hos de kvinnliga figurerna, rödaktig med blå skäggbotten

hos de manliga figurerna. Fysionomierna fint målade: ögonen inramade av rödbruna konturer, målade med pupill, iris och reflexer; Johannes evangelisten, Maria Magdalena och en av de kvinnliga figurerna i korsfästelsescenen med tårar som tunna blå linjer under ögonen. Dräkterna förgyllda – i tre fall försilvrade – med detaljer i blått, grönt och rött. Flera dräkter dekorerade med olika punsade mönster eller med blå eller svarta kantbårder med varierad ornamentik i guld, framskrapad efter målningen.

Skåpets inre och arkitekturornamentiken förgyllt. Valvkapporna blå. På guldbakgrunden i de tre övre scenerna och på korsen i korsfästelsescenen och korsbärandet mönster av inpunsade rosetter i diagonalt rutnät. Skåpets förgyllning täckt av fernissa i senare tid. Markpartiet i scenerna med gisslandet och törnekröningen samt valvkapporna i samtliga scener övermålade. De förgyllda sidostyckena i de tre övre scenerna har varit övermålade.¹³⁹

På flygeldörrarnas insidor målningar (starkt restaurerade) med passionsmotiv: på den övre flygeldörren på höger sida intåget i Jerusalem; ytterst på den nedre flygeldörren på höger sida Ecce Homo; innerst på den nedre flygeldörren på höger sida Kristus inför Pilatus; på den övre flygeldörren på vänster sida Getsemane; ytterst på den nedre flygeldörren på vänster sida uppståndelsen; innerst på den nedre flygeldörren på vänster sida himselfärden. På flygeldörrarnas utsidor målningar av helgon: på den övre flygeldörren på höger sida S:t Kristoffer; ytterst på den nedre flygeldörren på höger sida S:t Antonius; innerst på den nedre flygeldörren på höger sida S:t Adrian; på den övre flygeldörren på vänster sida S:t Bernhard eller S:t Ægidius; ytterst på den nedre flygeldörren på vänster sida S:t Rochus; innerst på den nedre flygeldörren på vänster sida S:t Sebastian.

Krucifixet i korsfästelsescenen borta. Ett markstycke med en skrivare, en dödska eller liknande framför platsen för Kristus kors borta. Ett antal figurer i scenerna med gisslandet och törnekröningen sannolikt försvunna.¹⁴⁰ Träd eller buskar i bly borta i scenerna med Kristus i Getsemane, korsbärandet och korsfästelsen. Åtta små figurer på konsoler fästade vid sidostyckena i de tre övre scenerna borta. På flera figurer avbrutna armar och händer. Vapen och redskap borta. Figurgruppen med

Maria, Johannes evangelisten och en kvinnlig figur i korsfästelsescenen sprucken på vänster sida. Markpartiet under hästen till vänster i korsfästelsescenen och hästens högra framhov sprucket. Det utbuktande könet på en av de manliga figurerna i korsfästelsescenen avsågat. Ett 1 cm brett vertikalt stycke sekundärt inskarvat till vänster om den sovande Petrus i scenen med Getsemane. Markpartiet i scenen med törnekröningen delvis förnyat med illa inpassade bitar i furu. De nedersta delarna av valven som kröner varje scen samt valvkonsolerna i de flesta fall borta. Fonden bakom fönsterverkets öppningar borta i scenerna med Getsemane och törnekröningen.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 81; A Andersson 1980 s 194f; F Beckett 1926 s 240; C G Brunius 1850 s 538f; KLN 6 sp 42; L Liepe 1992 a s 9; S F Plathe 1993 s 107f; S F Plathe 1994 s 210; P Reuterswärd 1984 s 251ff; M Rydbeck 1947 s 245; O Rydbeck 1921 a s 18, 28; O Rydbeck 1943 b s 18; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 35ff; E Wrangel 1921 s 248, 273ff

Reredos; 1520's; oak – secondarily renewed parts in pine; medieval colouring preserved (partly restored); defects moderate: crucifix in central scene missing, several figures from scenes with the flagellation and the crowning with thorns missing, small figures of prophets or the like missing from consoles on the sides of the upper scenes.

268. Västra Karaby, Harjagers härad (pl 199)

LUHM 24280

krucifix; 1400-talets slut eller omkring 1500 ek

figuren höjd: 69 cm

korset höjd: 131 cm

korset bredd: 104 cm

Huvudet vridet något åt höger, lutat framåt. Ansiktet smalt, ögonen stora släta upphöjningar, munnen lågt placerad och halvt öppen. Hår, skägg och mustasch i rundade lockar formade med böjda skårar. Törnekronan virad med fyrdelade omtag. Bålen långdragen, bröstkorgen rundad och slät, höfterna raka, buken rundad. Grunt sidosår. Lågt sittande höftkläde knutet mitt fram med

upphöjda, brutna och grenformade veck, fram till en bred ändflik, på höger höft en sicksackveckad våd. Benen långa och raka, knäna böjda, fötterna inåtvridna och korslagda.

Kors med svagt rundad framsida, snedfasade kantlister, utsprång formade som halva blommor längs kanterna, rund mittskiva, runda ändplattor med små rundade hörnblad.

Törnekronans törnen separat gjorda. Nederkanten på vänster ändplatta separat gjord. Ryggsidan massiv. Inget synligt tapphål i hjässan.

Rester av kredering under sentida övermålning.

Armarna borta. Några av törnekronans törnen avbrutna. Två tår på höger fot skadade. Korsets nedre ände avsågad. Överkanterna på korsarmens ändplattor avbrutna.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 46, 55, 57, 145

Crucifix; end of 15th century or ca. 1500; oak; remains of gesso beneath later painting; defects considerable: arms missing, lower end of cross stem sawn off.

269. **Västra Sönnarslöv**, Södra Åsbo härad (pl 176)

Västra Sönnarslövs kyrka

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek

figuren höjd: 96 cm

figuren bredd: 93 cm

Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Huvudet stort med kantigt skuret, smalt ansikte, pannan fårad med grova diagonala fördjupningar, ögonen breda släta rundlar, munnen lätt öppen. Skägget grova raka testar. Håret i en slät test framför höger skuldra. Törnekronan virad. Armarna smala och diagonalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Bröstkorgen framskjutande, revbenen rundade upphöjningar. Rakt sidosår. Höftklädet knutet mitt fram med grova kantiga veck, på höger höft en nedhängande sicksackveckad flik. Benen korta och kraftiga, knäna böjda. Fötterna platta och korslagda, huden uppdragen i en valk ovanför spikhålet.

Ryggsidan urholkad. Inget tapphål i hjässan. Korset sekundärt.

Bemålningen är inte medeltida.

Törnekronans taggar delvis avbrutna. Två djupa fårör diagonalt över pannan. Höger hands fingrar skadade. Vänster knä skadat. Höger fots vänstra sida avbruten. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 59, 151

Crucifix; second half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects moderate; cross secondary.

270. **Västra Torup**, Göinge härad (pl 280)

LUHM 18637

krucifix; 1500-talets första del

ek

höjd: 86,5 cm

Huvudet vridet åt höger, lutat mot höger skuldra. Ansiktet bredlagt med markerade kindben, ögonen släta upphöjningar. Mustasch, skägg och hår lockat med tunna böjda räfflor. Törnekrona med fyrdelade omtag. Bålen smal, bröstkorgen framskjutande, revbenen breda upphöjningar. Skuret sidosår saknas. Höftklädet kort, knutet mitt fram med tjocka platta veck, på vänster höft en bred ändflik med sicksackvikta kanter. Benen brett satta, låren kraftiga, knäna böjda. Fötterna inåtvridna och korslagda.

Törnekronans törnen separat gjorda. Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp.

Enstaka rester av kredering.

Törnekronans törnen avbrutna. Armarna borta. Näsan avslagen. Tårna avbrutna. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 65, 158f; O Rydbeck 1921 a s 23 n 1; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 23

Crucifix; first part of 16th century; oak; slight remains of gesso; defects considerable: arms missing, feet damaged; cross missing.

271. **Västra Vemmenhög**, Vemmenhögs härad (*pl 175*)

Västra Vemmenhögs kyrka
krucifix; 1400-talets andra hälft
ek

figuren höjd: 103,5 cm

figuren bredd: 101 cm

Huvudet vridet något åt höger, lutat framåt. Ansiktet grovt skuret, ögonen svagt välvda rundlar, munnen slutet med neddragna mungipor. Skägget en oregelbunden kluven valk. Håret i en slät vågig test framför höger skuldra. Törnekrona med tre tredelade omtag. Armarna kraftiga, horisontalt utsträckta, händerna öppna med lätt böjda fingrar. Bålen lång och rak, bröstkorgen något framskjutande med släta sidor. Brett sidosår. Höftklädet kort, knutet mitt fram med grunda veck, på höger höft en sicksackveckad ändflik. Benen kraftiga, knäna svagt böjda, fötterna platta och korslagda.

I ryggvidan en stor skålformig urholkning i höjd med höftklädet. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp. Korset sekundärt.

Bemålningen är inte medeltida.

Törnekronans taggar borta. Två fingrar avbrutna på höger hand. Vänstersidan på höger fot avbruten, vänster fot skadad. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 57, 144; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 21

Crucifix; second half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects slight; cross secondary.

272. **Västra Vram**, Gärds härad (*pl 158*)

Västra Vrams kyrka
krucifix; 1400-talets andra hälft
ek

figuren höjd: 120 cm (utom benens nedre del och fötterna)

figuren bredd: 132 cm

korset höjd: 300 cm

korset bredd: 243 cm¹⁴¹

Figuren hängande med kroppen i en båge ut från korset.

Huvudet lutat mot höger skuldra. Ansiktet smalt och avlångt, ögonen tätt sittande med ögonlock i relief, munnen lågt placerad och halvt öppen med skulpterade tandrader. Skägg och hår räfflade med böjda kantiga skårer. Törnekrona med fyra tredelade omtag. Armarna korta och svagt diagonalt utsträckta, händerna öppna med lätt böjda fingrar. Bålen långsträckt, bröstkorgen spolformad, mellangärdet indraget. Kort diagonalt sidosår. Höftklädet kort, knutet mitt fram med breda grunda veck, på höger höft en sicksackveckad ändflik. Benen kraftiga och brett satta, knäna böjda, fötterna inåtvridna och korslagda.

Kors med plan framsida, hålkäl, smal rundad kantlist, stor rund mittskiva, stora bladformade krabbor. Fyrpassformade ändplattor med krabbformade hörnblad, evangelistsymboler med textband: överst örn, nederst bevingad människa, på höger sida ox, på vänster sida lejon. I korsets nederände en rakt avslutad tapp.

Ryggvidan urholkad genom en smal längsgående öppning. I hjässan ett tapphål.

Bemålningen är inte medeltida.

Två fingrar avbrutna på höger hand, fyra fingrar avbrutna på vänster hand. Brott på benen strax ovanför fötterna. Åtskilliga av korsets krabbor och ändplattornas hörnblad avbrutna. Korsarmarnas ändplattor skadade (förnyade).

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 60, 135; S Fernlund 1980 s 248, 250; J Wanngren, S Fernlund 1992 s 79f

Crucifix; second half of 15th century; oak; colouring not medieval; defects moderate; crockets and end tablets damaged – missing parts of end tablets renewed.

273. **Ystad**, Herrestads härad; S:ta Maria kyrka (*färgpl 8; pl 80, 81*)

S:ta Maria kyrka, Ystad
corpus från altarskåp; omkring 1400
ek

corpus höjd: 222 cm¹⁴²

corpus bredd: 288 cm

predellans höjd: 85 cm

predellans främre kant bredd: 312 cm

Kristus höjd: 63 cm

Maria höjd: 60 cm

aposteln längst ned till höger höjd: 44,5 cm

Rektangulärt corpus. I corpus överkant och under avsatserna som delar corpus sidopartier i två halvor arkitekturornamentik: ovanför Kristus och Maria i corpus mitt baldakiner med ett rikt och högt gotiskt fönsterverk i flera våningar, delat i tre större polygona segment med framförställda, mindre och fyrkantiga tornliknande utskott. Överst en krönande fris med korsblommor. På baldakinens nederkant tunna fialer. I corpus sidopartier arkitekturornamentik i en våning: två polygona sidopartier och ett smalare mittparti i spetsig vinkel, skilda åt av tunna fialer. Överst en krönande fris med uppstående blommor och blomstänglar. På höger sida och nedtill på vänster sida rester av bågar på baldakinernas nederkant (ursprungligen på samtliga baldakiner): kraftiga kölbågar med inskrivna dubbla rundbågar i mindre format, fyllda av trepassornamentik med små blommor på spetsarna. Längs kölbågarnas överkanter rundade krabbor. Mellan corpus mittparti och sidopartierna höga genombrutna strävbågar med fialer. Inuti baldakinerna kryssvalv. Nedanför de sittande apostlarna smala friser med genombruten ornamentik. Predellan hög, rektangulär, indelad av vertikalt listverk i fyra segment. Längs corpus överkant rester av ett krön med flacka spetsiga bågar.

I corpus mitt Kristus och Maria, nedanför fyra kyrkofäder sittande på rad, i corpus sidopartier tolv apostlar (tio återstår i dag) sittande i rader om tre och tre ovanför varandra. Mellan Kristus och Maria ett tomrum, möjligen avsett för en konsol med den invigda hostian.¹⁴³ Figurernas fysionomier enhetliga: breda, uttryckslösa ansikten med släta ögonrundlar, små slutna munnar – Maria med antydning till leende. Hår och skägg räfflade med tunna skårar eller modellerade till kraftigare lockar av varierande utformning; vid Marias tinningar två rundade hårtestar. Kristus sittande frontalt med lyftad högerhand, en uppslagen bok på vänster knä. Maria vänd halvt åt vänster med lyftade armar. På Marias tron ett gavelstycke med svängd kant, krönt av uppstående korsblommor och en stor krabba. På sidan genombruten ornamentik. Båda figurerna med omfångsrika livklädnader och

mantlar med en rik drapering av tunna bågveck och strutveck.

Kyrkofäderna: S:t Augustinus och S:t Ambrosius sittande frontalt med öppna böcker i knäet, klädda som biskopar med mitra, alba, dalmatika och mässhake; S:t Hieronymus vänd till hälften åt vänster med lyftad hand, klädd i kardinalshatt och kappa; S:t Gregorius vänd något åt höger med ett språkband i vänster hand, klädd i påvedräkt med rund tiara, alba och mantum med kapuschong.

Apostlarna sittande frontalt, i händerna attribut (borta). S:t Jakob med bredbrättad pilgrimshatt. Övriga figurer i vida livklädnader och mantlar draperade med en mängd fina, raka eller svängda veck och bågveck i flera våder. På bänkarnas ryggråden fönsterverk, längs överkanten uppstående liljor, mellan sitsarna kraftiga korta strävpeleare med rundade krabbor.

Apostlarnas attribut separat gjorda. I hjässorna tapphål.

Rester av staffering. Karnationen gråbeige, hos kyrkofäderna med blågrå skäggbotten. Ögonen med mörka konturer, ljus vita, blågrå iris med mörk pupill och ljus reflex. Ögonbrynen mörka. Läpparna röda. Hår och skägg förgyllda. Klädnaderna förgyllda med rött eller blått foder, hos Kristus och Maria med förgyllt foder. Kyrkofadern till höger: vit mitra med bård i guld och svart, vit alba, förgylld dalmatika och mässhake. S:t Hieronymus: förgylld livklädnad, röd hatt och kappa målade med laserande färg på metallunderlag.¹⁴⁴ S:t Gregorius: mantum försilvrad med bladsilver på röd bolus¹⁴⁵, mantums foder rött, alban förgylld. Kyrkofadern till vänster: grön mässhake med kanter och kors mitt fram i guld, dalmatikan förgylld, alban vit. Samtliga kyrkofäder med vita handskar med dekor i guld, svart, rött. Ansiktsbe målningen delvis kraftigt retuscherad. Kristusfigurens bok vit med linjering och bokstäver i svart, röda ornament. Jakobs d ä och en annan apostel med böcker med röda pärmar med förgyllda beslag. Jakobs d ä hatt mörkt blå.

Altarskåpets fond förgylld på röd bolus. Arkitekturornamentiken förgylld med lister och profiler i rött och blått. Valven i baldakinerna vita med förgyllda ribbor kantade av blå prickar. Framsidan på Marias tron blå

med guldornament målade med pensel och pulverguld.¹⁴⁶

Predellans bemålning från 1700-talet.

Två apostlar borta. Marias båda händer avbrutna, en hand avbruten på tre figurer, höger hand och fingrarna på vänster hand avbrutna på en figur. Samtliga apostlarna utom Jakob d ä utan attribut. Arkitekturornamentiken skadad och fragmentarisk, helt borta ovanför kyrkofäderna. Altarskåpets flygeldörrar och krön borta.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 30; F Beckett 1926 s 141; C G Brunius 1850 s 541f; N G Bruzelius 1866 (opubl) s 52; KLMN 14 sp 83; L Liepe 1992 a s 5; M Rydbeck 1942 s 165f; O Rydbeck 1943 b s 18; O Rydbeck 1946 s 113; P Tångeberg 1986 passim; P Tångeberg 1993 a s 68; E Wrangel 1915 s 121ff; E Wrangel 1921 s 248; Th Wählin 1916 s 34ff; Th Wählin 1917–1918 s 172

Corpus from reredos; ca. 1400; oak; medieval colouring preserved; two apostles missing; defects moderate: attributes missing for all apostles except St. Jacob.

274. **Ystad**, Herrestads härad; S:ta Maria kyrka (pl 120)

S:ta Maria kyrka, Ystad

krucifix; 1400-talets mitt

ek

figuren höjd: 275 cm

figuren bredd: 175 cm¹⁴⁷

Huvudet hängande djupt mot höger skuldra. Ansiktet naturtroget gestaltat med veck i pannan, hopdragna kisande ögon med kupade ögonlock, veck från näsvingarna, halvt öppen mun. På hjässan en peruk av människohår. Armarna diagonalt utsträckta, långa och kraftiga med modellerad muskulatur och blodådror i relief. Händerna halvt slutna med böjda fingrar. Bålen spolformad, bröst-korgen framskjutande, bröstvårtor och navel i relief. Brett rakt sidosår. Höftklädet kort, knutet mitt fram med tunna bågformade veck, på höger höft en sicksackveckad ändflik. Benen långa med blodådror i relief, knäna böjda. Fötterna smala och korslagda, huden uppdragen i en valk ovanför spikhålet.

Ryggsidan massiv. Korset sekundärt.

Bemålningen är inte medeltida.

Ett finger avbrutet på vardera handen. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 169; N G Bruzelius 1866 (opubl) s 52; Th Wählin 1916 s 76, 78; Th Wählin 1917–1918 s 172, 174

Crucifix; mid 15th century; oak; colouring not medieval; on head wig made from human hair; defects very slight; cross secondary.

275. **Ystad**, Herrestads härad; S:ta Maria kyrka (pl 264–266)

S:ta Maria kyrka, Ystad

kalvariegrupp; 1520-talet

ek

Kristusfiguren höjd: omkring 200 cm¹⁴⁸

Maria höjd: 177 cm

Johannes höjd: 180 cm

Kristusfigurens huvud vridet åt höger, djupt nedsjunkt mot höger skuldra. Ansiktet smalt med markerade kindben, ögonen små och slutna, munnen rak med smala läppar. Skägget i korta korkskruvslockar. Håret i en bred slinga med s-formade lockar framför höger skuldra. Törnekrona av vridna törnen. Armarna svagt diagonalt utsträckta, långa och muskulösa med ådror i relief. Händerna slutna. Överkroppen kraftig med brett skulderparti, framskjutande bröstorg, rundade höfter. Litet diagonalt sidosår. Höftklädet horisontalt med långa svängda veck, på höger höft en stor knut med en utfladdrande, kantigt veckad flik. Benen muskulösa, rakt och parallellt hängande. Fötterna inåtvridna och korslagda, breda med spretande tår.

Sidofigurerna stående med sammanförda händer i bröst-höjd, huvudena något lutade åt vänster (Maria) respektive höger (Johannes). Marias ansikte stort och långlagt med fylliga kinder och haka, ögonen små och tätt placerade, munnen liten och slutna. Figuren nästan helt höljd i en mantel över hjässan, runt de lyftade armarna och över nederdelen med en rik drapering av stora, kantigt brutna veck med skarp kontur. Johannes ansikte brett

med höga kindben och kraftig haka, munnen rak och slutet med tunna läppar. Håret i en mängd små skulpterade runda lockar. Livklädnad med slätt liv, liten uppstående krage och sprund. Mantel över höger skuldra, vänster arm och framför det nedre partiet i en mängd djupa och utstående brutna veck med skarpa kanter.

Kristusfigurens höftklädesflik separat gjord. Korset sekundärt. Ryggsidorna urholkade, dolda av täckbräden. Marias huvud urholkat, täckt med en separat platta. I hjässorna tapphål (i Johannes hjässa två hål).¹⁴⁹

Kristusfigurens bemålning är inte ursprunglig. I sidofigurernas ansikten rester av staffering under sentida övermålning/retuschering. Marias livklädnad röd, manteln blå. Johannes livklädnad förgylld, manteln röd med schablonmålade liljeornament, mantelfodret grått.

Kristusfigurens törnekrona skadad mitt fram, en tår avbruten på vänster fot, kraftiga sprickor på ryggsidan, ursprungligt kors saknas. Marias näsa avslagen, ett finger på höger hand avbrutet, tåpetsen avbruten, fotplattan skadad mitt fram, mantelvecken skadade, ryggsplattans kanter och bakhuvudets täckplatta skadade. Johannes näsa avslagen, båda händernas fingrar avbrutna, två tår på höger fot avbrutna, mantelvecken skadade, på ryggsidans vänstra sida ett knytävsstort hål efter sekundärt bruk som fattighössa.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 169; A Andersson 1980 s 232ff, 269; N G Bruzelius 1866 (opubl) s 41, 52; M Hasse 1982; L Lipe 1992 a s 5; P Tångeberg 1986 s 165 n 301, 173 n 322, 179, 273; Th Wählin 1916 s 76ff, 103; Th Wählin 1917–1918 s 172, 174

Calvary group; 1520's; oak; on mourning figures remains of medieval colouring beneath later painting; defects moderate; cross secondary.

276. **Ystad**, Herrestads härad; S:t Petri klosterkyrka (färgpl 6; pl 78, 79)

LUHM 24364

altarskåp; 1390-talets slut (två figurer sekundära, omkring 1400; två figurer sekundära, 1400-talets andra hälft; tre figurer sentida)

ek

altarskåpet höjd: 194 cm

altarskåpet bredd totalt: 451 cm

corpus bredd: 225 cm

flygeldörrarna bredd: 112 cm

Kristus och Maria i corpus höjd: 64 cm

ursprungliga helgon höjd: 46–50 cm

sekundära helgon höjd: 41–47 cm

Rektangulärt corpus med ett par flygeldörrar. I corpus mittparti två tresidiga baldakiner med smala höga spetsbågar i två våningar. Mellan våningarna på varje baldakinsida breda spetsbågar med rosettfönsterliknande ornamentik, längs överkanten krabbor och korsblommor. Nedtill på varje baldakinsida liknande flacka spetsbågar avslutade av trepassbågar med näsor och rosor. Mellan mittfigurerna och längs mittfackets kanter strävpelare med smala fialer. Nedanför mittfigurerna en bred rektangulär fris med genombruten ornamentik. Ovanför helgonfigurerna i corpus sidopartier och i flygeldörrarna enklare ornamentik: lägre tvåsidiga baldakiner med höga smala spetsbågar ovanför varje figur. Baldakinerna åtskilda av strävpelare. Längs skåpdörrarnas innerkanter strävpelare (försvunna). Inuti baldakinerna rektangulära kryssvalv. Ovanför varje baldakinrad en bred profilerad list med rektangulära utsprång.

I corpus mitt Kristus och Maria, omgivna av ursprungliga åtta stående helgon, två och två i två våningar på ömse sidor. I flygeldörrarna ytterligare tolv helgon i rader om tre och tre (13 av de ursprungliga helgonfigurerna återstår). Kristus sittande till vänster vänd något åt höger med höger hand lyftad i en välsignande gest, i vänster hand en uppslagen bok. Maria sittande till höger vänd något åt vänster med lyftade armar. Figurernas ansikten runda och fylliga, ögonen lågt och brett sittande släta rundlar, munnarna små och slutna. Kristus överläpp dold av mustasch, hår och skägg i rundade testar med djupa böjda räfflor. Marias hår en slät valk med c-formade skårer. Kronor med smala höga spiror med omväxlande korsblommor och treklöverblad. Kristus i en livklädnad med grunt veckat liv, mantel draperad framför livet och från knäna i rika brutna och bågformade tunna veck och strutveck. Maria i en livklädnad med snävt liv och långa ärmar, mantel stramt svept om de

lyftade armarna. Bänkarna breda med sittdynor och profilerade framsidor.

Av de 13 ursprungliga helgonfigurerna kan sju identifieras: S:ta Barbara, krönt med torn i vänster hand; S:t Johannes evangelisten med kalk i vänster hand; S:ta Maria Magdalena med huvuddok och halslin, salvkruka i vänster hand; Johannes döparen med lamm på vänster arm; S:t Göran stående på drake; S:ta Elisabet av Thüringen med huvuddok och halslin, fat med två fiskar i vänster hand, brödkaka i höger hand; S:t Jakob d ä med pilgrimshatt, bok, pilgrimspåse, vadlång livklädnad. Övriga helgon: abbothelgon med låg mitra, lång livklädnad med knutförsett rep i midjan, kappa med nedvikt krage; kungahelgon, krönt, i lång livklädnad med stora runda knappar framtill, prydnadsbälte på höfterna, mantel; kvinnligt helgon, krönt; tre manliga helgon. Figurerna stående frontalt eller i s-attityd. Livklädnader och mantlar draperade i mjukt svängda veck och i sicksackvåder från armarna. Fysionomier och hår som mittfigurerna.

Fyra figurer sekundära men medeltida. Två figurer samtida med altarskåpet: ett kvinnligt helgon, en biskop. Huvudena framskjutna. Det kvinnliga helgonets höftparti förskjutet åt höger. Ansiktena ovala, biskopshelgonets fysionomi med markerade kindben, fårard panna. Ögonen släta upphöjningar. Håret räfflat med böjda skårar. Armarna lyftade. Det kvinnliga helgonet i en lång mantel med mjukt svängda och utstående brutna veck framtill och från höger arm. Biskopen med vid mitra, mässshake med utstående brutna veck, dalmatika, alba.

Två figurer från 1400-talets andra hälft: Johannes döparen, biskopshelgon. Figurerna stående frontalt med lyftade armar. Ansiktena bredlagda med smala ögon och ögonlockskanter i relief. Hår och skägg räfflat med grova böjda skårar. Johannes döparen med bok med lamm på vänster arm, lång kamelhudsklädnad med rep i midjan, hög slits på höger sida, mantel över vänster arm, på höger sida i stora utstående, brutna veck. Biskopshelgonet med höger hand lyftad i välsignande gest, rak mitra, handskar, mässshake i utstående brutna veck, kort dalmatika, alba.

Tre figurer grovt utförda sentida arbeten.

Separat gjort: Kristusfigurens bakhuvud på höger sida och en del av höger skuldra, Marias fingrar och detaljer som kronspiror och attribut, svansen på S:t Görans

drake, Johannes döparens högra hand. I de ursprungliga figurernas hjässor tapphål. De ursprungliga figurernas ryggsidor massiva. I de sekundära figurernas hjässor tapphål. Kvinnligt helgon från 1300-talets slut med separat gjord högerarm. Biskopen och Johannes döparen från 1400-talets andra hälft med urholkade ryggsidor.

De ursprungliga figurernas staffering i äggtempera. Karnationen grårosa med mörkare rosa kinder och läppar. Ögonen målade som utdragna smala springor med bruna konturer, ljus vita, ljust grå iris, svart pupill. Ögonbrynen tunna bruna linjer (stafferingen på de utåtvända halvorna av mittfigurernas ansikten retuscherad vid konservering). Håret förgyllt på de kvinnliga figurerna och S:t Göran. På de manliga figurerna mörkt hår och skägg. Kronor, mantlar och livklädnader förgyllda på svart bolus. Svart kontur längs livklädnadernas halsringning. Dräktfodret blått. S:t Jakobs d ä hatt blå. Över bröstet en röd linje (remmen till påsen). Kungahelgonets mantelfoder med svarta hermelinsvansar på vit botten. S:ta Maria Magdalenas och S:ta Elisabets huvuddok vita, halslinen vita med guldbårder kantade med rött och svart. Kristus bok vit med svarta bokstäver och röd linjering. S:t Görans drake rosaröd med gröna vingar. Johannes döparens lamm vitt. Helgonens attribut – Johannes evangelistens kalk, S:ta Barbaras torn, S:ta Maria Magdalenas salvkruka, S:ta Elisabets fat och brödbulle – förgyllda. Kristus och Marias bänkar med vita framsidor med fördrivningar i rosa och ljusgrönt, dekorativa bågar och profiler i svart. Ovansidan grön, kuddarna förgyllda. Fonden i corpus och flygeldörrarna förgyllt på svart bolus. Bakom Kristus och Marias hjässor punsade glrior. Insidan på kantlisterna röd, mellan in- och framsida blå hålkäl. Arkitekturornamentiken förgyllt med profiler och andra detaljer i rött, blått och grönt. Valven inuti baldakinerna vita med målade svarta valvribbor kantade av röda linjer och svarta punkter. På enstaka ställen på figurerna och på skåpfondens fogar linneväv under stafferingen.

På skåpdörrarnas utsidor rester av målningar i tempera med motiv från S:ta Maria Magdalenas helgonlegend. Från höger till vänster (med flygeldörrarna tillslutna) i den övre raden: Maria Magdalena till häst, Maria Magdalena framför hästen, Kristus och synderskan i Simon fari-séns hus, Noli me tangere. Från höger till vänster (med

flygeldörrarna tillslutna) i den nedre raden: Maria Magdalena predikande för fursteparet i Marseille, fursteparets dop, fursteparets vallfärd till Rom, Maria Magdale- nas dagliga uppflytande till himlen.

Sekundära figurer: Kvinnligt helgon och biskop från 1300-talets slut; i ansiktena rester av rosa karnation under senare övermålning. Hår förgyllt. Det kvinnliga helgonets klädnad förgyllt på röd bolus, mantelfodret blått. Biskopens mitra med rött foder, håret förgyllt, handskarna vita med röd dekor, mässhaken förgyllt på röd bolus, mässhakens foder blått, dalmatikan blå och förgyllt, alban förgyllt med rött mönster, bred förgyllt kantbård.

Sekundära figurer: Johannes döparen, biskop från 1400-talets andra hälft; karnationen rosa, kinderna röda, ögonen med brun kontur, brun iris, svart pupill. Hår och skägg förgyllda. Fotplattorna gröna. Johannes döparens kamelhudsklädnad brun, repet vitt, manteln förgyllt på röd bolus, fodret blått, lammet vitt, boken röd med vitt snitt. Biskopens mitra vit med förgyllda kantbårder, handskarna vita, mässhaken förgyllt på röd bolus, mässhakens foder blått, dalmatikan och alban förgyllda (med ornamentik i svart?). Linneväv under krederingen.

Sju av altarskåpets ursprungliga helgonfigurer borta. Spirorna på de krönte helgonens kronor avbrutna; två spiror på Kristus krona skadade, två helt avbrutna; en spira på Marias krona skadad, fyra helt avbrutna. En hand avbruten på Johannes döparen, S:t Barbara, ett manligt, ett kvinnligt helgon; abbothelgonets båda händer avbrutna; S:t Johannes evangelistens högra hand skadad. Attribut borta hos kungahelgonet, ett manligt helgon, ett kvinnligt helgon; attributen hos två manliga helgon delvis avbrutna; S:t Görans spjut borta; S:t Jakobs d ä pilgrimsstav i höger hand borta. S:t Johannes evangelistens, S:t Barbaras och Johannes döparens fotplattor avbrutna framtill. Baldakinernas spetsbågar något skadade. Av baldakinernas nedtill avslutande bågar återstår i corpus mittparti tre, ovanför helgonfigurerna i corpus sidopartier och i flygeldörrarna tre. Strävbågarna mellan baldakinerna och längs skäpddörrarnas kanter till stor del borta. Frisen nedanför Kristus och Maria skadad.

Sekundärt kvinnligt helgon från 1300-talets slut: hjässan borta, händerna avbrutna, fotplattan på höger sida skadad. Sekundärt biskopshelgon från 1300-talets slut:

främre spetsen på mitran, vänster hand och vänster sida på fotplattan avbrutet, höger hand skadad.

Sekundär Johannes döparen från 1400-talets andra hälft: höger hand och lammets öron skadade. Sekundärt biskopshelgon från 1400-talets andra hälft: attributet i vänster hand borta, håll på höger sida nedtill.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 23; W Andersson 1938 s 43; F Beck- ett 1926 s 140; *Beskrifning öfver staden Ystad författad år 1793 af Georg Henric Bæijer* (1965) s 44; B Conrades 1930 s 31f; E Forssman 1958–1959 s 24; E Gustafsson 1968 s 59; M Hasse 1941 s 27 n 32; M Hasse 1981 s 238; H Hildebrand 1898–1903 s 287f; J C Jensen 1956 (opubl) s 306ff; J C Jensen 1959 s 10 n 6; S Karling 1946 s 71; KLN 14 sp 83; L Liepe 1992 a s 4; F A Martens 1936 s 30; K K Meinander 1908 s 123f; U Otterstedt 1929 s 18; W Paatz 1929 s 14, 41; J Roosval 1925 s 111; M Rydbeck 1942 s 164f; O Rydbeck 1921 a s 28; O Rydbeck 1943 a s 260; O Rydbeck 1946 s 112f; A Stange 1938 s 198; A Stange 1967 s 188; R Struck 1926 s 213; E Tegnér 1871 s 33; V Thorlacius-Ussing 1933 s 80; A Trotzig 1984; P Tångeberg 1986 passim; P Tångeberg 1993 a s 68; P Tångeberg 1993 b s 236ff; C R af Ugglas 1942 s 44 n 1; C R af Ugglas 1943 s 35; E Wrangel 1915 s 113ff; E Wrangel 1917–1918; E Wrangel 1921 s 248

Reredos; end of 1390's; oak; medieval colouring preserved; four figures secondary: two from ca. 1400, two from second half of 15th century; seven of original saints missing; defects moderate.

277. **Ystad**, Herrestads härad; S:t Petri klosterkyrka (pl 108)

Ystadbygdens Museum i Gråbrödraklostret, Ystad
krucifix; omkring 1400

ek

figuren höjd: 54 cm

Vänster arm diagonalt utsträckt, handen öppen med något böjda fingrar. Senor, blodådror som upphöjda strängar längs armen. Bålen spolförmig, revbenen breda upphöjningar. Grunt sidosår. Höftklädet lågt sittande, framtill diagonala strama veck, på vänster sida brutna veck,

på vänster höft en bred sicksackvåd, på höger höft ett smalare sicksackveck. Fötterna korslagda, pekande rakt ned med huden i veck ovanför spikhålet.

Ryggsidan massiv. Ett stycke baktill på vänster sida gjort separat. En kraftig skruv genom magen sekundär. Korset sekundärt.

Bemålningen är inte medeltida. På höftklädet svaga spår av underliggande förgyllning. Under stafferingen linneväv.

Huvudet, höger arm borta. Tummen på vänster hand avbruten. Ursprungligt kors saknas.

Crucifix; ca. 1400; oak; slight remains of medieval gilding, linen beneath later painting; defects considerable: head, right arm missing; cross secondary.

278. Äspinge, Frosta härad (pl 33)

LUHM 28946

krucifix; 1200-talets första hälft eller mitt ek

figuren höjd från vänster skuldra: 93 cm

figuren bredd: 93 cm

korset höjd: 219 cm

korset bredd: 143 cm

Armarna diagonalt utsträckta och något böjda, händerna öppna med raka fingrar. Bålen platt, revbenen glesa raka skårar. Skuret sidosår saknas. Höftkläde med raka, diagonala och u-formade smala veck, i midjan en bred, diagonalt veckad vulst, på vänster sida ett löst överhäng, på höger sida en uppstående knut med nedhängande ändflik, fällen diagonal från ovanför höger knä till nedanför vänster knä. Benen hängande med en vridning åt höger, höger ben lagt framför vänster. Fötterna nedåttekande.

Kors med rundad framsida, breda plana kantlister, rund mittskiva, rundade utsprång längs kanterna, fyrpassformade ändplattor med runda hörnblad.

Huvudet separat gjort, fäst med fyra tappar i halsen. Ryggsidan urholkad.

Rester av (senmedeltida?) staffering under sentida övermålning (till största delen borta). Karnationen vitgrå med enstaka blodspår. Höftklädet förgyllt med grönt

foder. Korsets framsida blå med röda kanter. Ändplattorna och mittskivan förgyllda.

Huvudet och en hårlock på höger skuldra borta. Tummarna på båda händerna avbrutna. Bakre delen av höger arm upptill skadad, delvis borta (förnyad). De nedre hörnbladen på den nedersta ändplattan något skadade.

LITTERATUR:

B Skans 1988

Crucifix; first half or middle of 13th century; oak; remains of (late?) medieval colouring beneath later painting; defects considerable: head missing.

279. Äspö, Vemmenhögs härad (pl 105)

Äspö kyrka

krucifix; omkring 1400

ek

figuren höjd: 138 cm¹⁵⁰

Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet brett med hög panna, ögonbrynen diagonala, ögonen stora släta rundlar, munnen liten och slutet med neddragna mungipor, hakan kort. Skägget en slät valk. Törnekronan smal och vriden. Armarna diagonalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Bålen bred, bröstskorgen framskjutande, revbenen parallella runda upphöjningar. Smalt sidosår. Knälångt höftkläde draperat omlott med utstående bågformade och strama diagonala veck, vänster fäll diagonalt upp till höger höft, på höfterna breda sicksackveckade flikar. Knäna något böjda, fötterna korslagda och nedåttekande.

Ryggsidan urholkad. Korset sentida.

Bemålningen är inte medeltida.

Inga synliga skador. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

Uställning af äldre kyrklig konst från Skåne 1914 s 25

Crucifix; ca. 1400; oak; colouring not medieval; no visible defects; cross secondary.

280. **Önnarp**, Vemmenhögs härad (pl 21)

Gärdslövs kyrka¹⁵¹

krucifix; 1200-talets mitt eller andra hälft
ek

figuren höjd: 85 cm

figuren bredd: 73,5 cm

korset höjd: 160 cm

korset bredd: 108 cm¹⁵²

Höfterna och knäna skjutande ut åt höger, överkroppen lutad åt vänster. Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet bredlagt, ögonen stora och välvda rundlar med ögonspringan som en smal skåra, veck över kinderna, munnen bred och sluten. Skägget små upphöjda rundningar. Håret i en vågig massa bakom öronen. Törnekronan smal och virad. Armarna tunna, diagonalt utsträckta och lätt böjda, händerna öppna med långa raka fingrar. Bålen rak och platt, mellangärdet indraget, buken rundad, revbenen markerade med parallella skåror. Skuret sidosår saknas. Höftkläde med diagonala veck och djupa, tunna bågveck, i midjan en löst veckad vulst, på höger sida en stor utstående knut, fällen brant diagonal. Låren korta, underbenen långa och smala. Knäna böjda, höger ben lutat åt vänster och lagt framför vänster ben.

Korset troligen sen- eller eftermedeltida: mycket smalt med plan framsida, tunna kantlister, blomformade utsprång längs kanterna, runda ändplattor med blomformade hörnblad. Korsstammen vidgad bakom figuren. Den runda mittskivan sekundär. I korsstammens nedre ände en lång tapp.

Ryggsidan massiv; höftklädet urholkat underifrån. I hjässan fyra mindre borrhål.

Bemålningen är inte medeltida.

Törnekronans taggar borta. Fingrarna på vänster hand och högerhandens tumme avbrutna. Fötterna avbrutna (de saknade detaljerna förnyade).

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 45f, 130; J Barfod 1986 s 112; F Beckett 1926 s 117; P Nørlund 1950 s 71; M Rydbeck 1947 s 248; O Rydbeck 1921 a s 25; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 19; H Wählin 1921 s 137ff (hos samtliga författare som ett arbete från Gärdslov, jfr n 151); V Åkerman 1964 s 60

Crucifix; middle or second half of 13th century; oak; colouring not medieval; defects slight – missing parts renewed; central tablet of cross secondary.

281. **Önnestad**, Göinge härad (pl 274)

Önnestads kyrka

krucifix; 1500-talets första del

figuren höjd: 199,5 cm

figuren bredd: 165,5 cm¹⁵³

Överkroppen lutad något åt vänster. Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet långsträckt, ögonen högt placerade välvda rundlar, munnen halvt öppen. Skägget kraftigt och tudelat, räfflat med bågformiga skåror. Håret i rundade testar ned framför skuldrorna, fårat med breda och kantiga räfflor. Törnekronan virad. Armarna diagonalt utsträckta och kraftiga med modellerad muskulatur, händerna halvt slutna med böjda fingrar. Bålen lång och smal, bröstkorgen framskjutande. Litet sidosår. Höftklädet knutet mitt fram med täta raka veck, framför låren en bred nedhängande flik, längs vänster ben en stor utstående och djupt veckad våd. Benen kraftiga och rakt hängande. Fötterna inåtvridna och korslagda, stora med välformade tår.

Ryggsidan massiv. Korset sekundärt.

Bemålningen är inte medeltida.

Samtliga fingrar utom höger hands tumme avbrutna. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

T Karlson 1972 s 46

Crucifix; first part of 16th century; colouring not medieval; defects slight; cross secondary.

282. **Örsjö**, Ljunits härad (pl 107)

LUHM 15935 a

krucifix; omkring 1400

ek

höjd: 136 cm

bredd: 114 cm

Huvudet lyftat, riktat framåt. Ansiktet litet, pannan hög och slät, ögonen stora släta upphöjningar, näsan kort och

bred, munnen sluten med neddragna mungipor, hakan kort. Skägget en slät tudelad valk. Håret en vågig massa. På hjässan en låg bred kronring med urtag för spiror. Armarna tunna och diagonalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Bröstkorgen rak och slät. Litet sidosår. Knälångt höftkläde draperat omlott med långa och smala, utstående böjda veck och bågveck, på sidorna breda sicksackvikta våder. Underbenen långa och smala, parallellt hängande med nedåtpekande fötter.

Kronans spiror separat gjorda. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp. Ryggsidan urholkad.

Staffering saknas.

Sliten och multnad mitt fram och på sidorna. Kronans spiror och övre parti borta. Händerna skadade. Tårna avbrutna. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 23f, 122; F Beckett 1926 s 115; C R af Ugglas 1937 s 276; H Wählin 1921 s 151f

Crucifix; ca. 1400; oak; no colouring; defects moderate: figure weathered and worn; cross missing.

283. Örsjö, Ljunits härad (pl 368)

LUHM 15935 b

sittande figur; odaterad

ek

höjd: 75 cm

Figuren sittande frontalt på en bänk med slät framsida. Armarna lyftade. Ansiktet ovalt och grovt skuret, ögonen släta rundlar, munnen liten och sluten. Håret i en slät valk. På hjässan ett kort vågigt huvuddok. Livklädnad med längsgående obrutna veck, i midjan ett slätt skärp. Mantel över armarna och från knäna i ett tjockt v-veck och några enkla raka veck. Över bröstet en bred krage. Livklädnadens nederkant i släpveck över fötterna och fotplattan.

Armarna, huvudet, ett stycke av hakan på vänster sida samt bänkens sidostycken separat gjort. Mitt fram på kragen en tapp för spänne eller liknande. Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Fragment av röd bemålning i ansiktet vid hårkanten.

Armarna avbrutna. Hjässan flathuggen baktill. Höger skuldra sprucken, skadad. Bänkens sidostycken borta.

Seated figure; oak; remains of reddish colour on face; defects considerable: arms missing, right shoulder damaged.

284. Össjö, Norra Åsbo härad (pl 104)

LUHM 15862

krucifix; 1400-talets första hälft

ek

figuren höjd: 130 cm

figuren bredd: 119 cm

korset höjd: 168 cm

korset bredd: 130 cm

Huvudet lutat mot höger skuldra. Ansiktet trekantigt och grovt skuret, ögonen stora upphöjda rundlar med en antydd ögonskåra, munnen rak och något öppen. Skägget en flikig valk. Framför höger skuldra en slät hårttest. Armarna diagonalt utsträckta med senor och blodådror som längsgående strängar, händerna öppna med raka fingrar. Bröstkorgen platt, revbenen breda upphöjningar. Buken rundad mellan kraftigt betonade höftben. Rakt sidosår. Höftklädet kjolliknande med några grova brutna veck och nedvikt överkant, på vänster sida en sicksackvikt våd. Benen magra, knäna svagt böjda, fötterna korslagda.

Kors med plan framsida, rund mittskiva, utsprång längs kanterna.

Törnekronans taggar separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp. Korsets titulus sekundär.

Rester av kredering och mörkrosa karnation under sentida övermålning.

Några av törnekronans taggar avbrutna. Båda händernas tummar skadade. Höger fot till hälften avbruten. Korsets ändrar avsågade, utsprången längs korsets kanter avslagna.

LITTERATUR:

A Anderberg 1910 s 19; A Anderberg 1915 s 59, 150

Crucifix; first half of 15th century; oak; remains of medieval colour, gesso beneath later painting; defects moderate; ends of cross sawn off; titulus tablet secondary.

285. Östra Herrestad, Ingelstads härad (pl 18)

LUHM 24281

krucifix; 1200-talets senare del eller slut

ek

höjd: 147 cm

Huvudet lutat åt höger. Ansiktet bredlagt, ögonen tätt placerade smala springor, munnen rak och sluten med smala läppar. Mustaschen som en kant ovanför munnen, skägget täta oregelbundet rundade lockar. Håret i tjocka testar på skuldrorna. Bålen rak och bred, bröstkorgens sidor släta. Skuret sidosår saknas. Knälångt höftkläde med raka längsgående veck, mitt fram ett par v-veck, i midjan en rak utstående vulst, på höger sida en uppstående knut, nedanför vulsten en kortare horisontal våd, fällen diagonal. Underbenen långa och kraftiga, vridna något åt höger. Höger ben lagt över vänster. Fötterna stora, nedåtpåkande.

I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp. Ryggsidan urholkad.

Rester av staffering. Karnationen rosa med mörkröda blodspår nedanför halsen på höger sida. Höftklädets foder rött.

Sprickor framtill. Armarna borta. Kronan borta, ett stort stycke av hjässan på höger sida avbrutet. Skulderpartiet skadat. Höftklädesknuten på höger sida avbruten. Hela högra sidan från skuldran till höftklädets nederkant lossnad, åter fästad. Fötterna spruckna, höger fot delvis avbruten. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg s 46ff, 131; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 18; H Wählin 1921 s 153, 157

Crucifix; late or end of 13th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects considerable: arms missing, crown missing, part of head broken off, feet damaged; cross missing.

286. Östra Karaby, Onsjö härad (pl 194)

Östra Karaby kyrka

krucifix; 1400-talets slut eller omkring 1500

ek

höjd: 101 cm

Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet bredlagt, pannbenet framskjutande, mellan ögonbrynen ett v-format veck, ögonen djupt liggande och diagonalt ställda med en smal böjd ögonskära längs nederkanten, kindbenen markerade, munnen halvt öppen med skulpterade tandrader. Skägget i långa spiralräfflade lockar. Törnekrona med vridna kantiga slänor. Överkroppen kraftig, bröstkorgen framskjutande, revbenen ojämna upphöjningar. Litet grunt sidosår. Bröstkorgen avgränsad mot buken med en hög M-formad kontur. Höftklädet knutet mitt fram med stora och breda kantiga veck, framtill en nedhängande flik, på höger sida en lång sicksackveckad flik. Benen kraftiga och välformade, rakt hängande med höger ben framför vänster.

I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp. På ryggsidan sju borrhål från skuldrorna ned till höftklädets kant med diameter 3–4 cm, djup 7–10,5 cm.

Bemålningen är inte medeltida.

Armarna borta. Törnekronans taggar avbrutna. Näsans spets avslagen. Skägget skadat på höger sida. Axelpartiet skadat. Höftklädets veck slitna. Fötterna avbrutna. På ryggsidan kraftig längsgående sprickbildning. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 55, 57, 140f; J Tuneld 1960 s 124; P Tångeberg 1986 s 166 och n 305; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 21

Crucifix; end of 15th century or ca. 1500; oak; colouring not medieval; defects considerable: arms missing, legs broken off; cross missing.

287. **Östra Kärrstorp**, Färs härad (*pl 189*)

Östra Kärrstorps kyrka

krucifix; 1400-talets andra hälft

ek¹⁵⁴

figuren höjd: 79 cm

figuren bredd: 65 cm

korset höjd: 129 cm

korset bredd: 92 cm

Huvudet lutat något åt höger. Ansiktet rundlagt, ögonen smala och grunda springor med ögonlockskanter i relief, munnen slutet med fyllig underläpp. Hår och skägg räfflat med grova breda skårar, håret i en rak test framför höger skuldra. På hjässan en kungakrona med slät ring. Armarna diagonalt utsträckta, händerna öppna med lätt böjda fingrar. Bålen långsträckt och spenslig, bröstkorgen välvd, revbenens ändar framskjutande knölar i avgränsning mot det indragna mellangärdet. Skuret sidosår saknas. Höftklädet knutet mitt fram med grunda, grenformade och brutna veck, framtill en bred sicksackveckad ändflik. Knäna svagt böjda, fötterna inåtvridna och korslagda.

Kors med plan framsida, avfasade ytterkanter, rund mittskiva, halvcirkelformade och skålformigt urholkade utsprång längs kanterna, fyrkantiga släta ändplattor med fem runda fördjupningar.

Kungakronans spiror separat gjorda. Ryggsidan massiv. Inget tapphål i hjässan.

Bemålningen är inte medeltida. På korset fragment av staffering bakom figuren: korset grönt med röda kanter.¹⁵⁵

Kungakronans spiror borta. Det grovt utförda skulderpartiet sannolikt en klumpigt reparerad skada.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 98, 169

Crucifix; second half of 15th century; oak; no medieval colouring except for green, red on the cross behind the figure; defects slight.

288. **Östra Nöbbelöv**, Järrestads härad (*pl 140*)

Östra Nöbbelövs kyrka

Anna-själv-tredje; 1400-talets första hälft

ek

höjd: 81 cm

S:ta Anna sittande frontalt på en låg bänk med profilerade sidor. Ansiktet ovalt och flackt skuret, ögonen smala och lågt placerade med ögonlockskanten i relief, munnen liten och slutet med neddragna mungipor, hakspetsen framskjutande. Framför hakan och halsen ett halslin. På hjässan och framför skuldrorna ett huvuddok i tunna sicksackflikar. Livklädnad med tunna vertikala veck, i midjan ett smalt skärp. Mantel över armarna och från knäna i v-formade veck och strutveck. Maria sittande på S:ta Annas vänstra knä vänd halvt åt höger. Huvudet litet, halsen kraftig. Fysionomin som S:ta Annas. På hjässan en krona. Håret i en glest skårad massa, vid tinningarna ett par fritt hängande testar. Livklädnad med grunda vertikala veck, slätt skärp. I Marias knä Jesusbarnet i en lång veckad livklädnad, sittande vänt halvt åt höger. Armarna lyftade. Huvudet runt med litet ansikte. Håret parallella räfflade upphöjningar, runt ansiktet små lockar.

S:ta Annas högra arm möjligen separat gjord. Ryggsidan urholkad. I S:ta Annas hjässa ett tapphål med bortfallen tappt.

Enstaka rester av staffering. S:ta Annas mantelfoder rött. Jesusbarnets livklädnad röd. Rester av kredering.

S:ta Annas högra arm och ett finger på vänster hand avbrutet. Marias vänstra arm avbruten. Marias krona skadad. Barnets båda armar avbrutna. Nederdelen mycket multnad och sliten, ett stycke mitt fram på fotplattan avbrutet.

LITTERATUR:

M Rydbeck 1947 s 249f; O Rydbeck 1921 a s 30; *Uställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 42; H Wåhlin 1921 s 146

St. Anne with Virgin and Child; first half of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects moderate: right arm of St. Anne, left arm of Virgin and both arms of Child broken off, lower part mouldered.

289. **Östra Tommarp**, Järrestads härad (pl 66,67)

LUHM 15919 d

tronande madonna; 1300-talets första hälft

ek

höjd: 96 cm

Maria sittande frontalt på en bänk med avlång sittdyna. Ansikte ovalt med hög panna, runda kinder, fullig haka. Anletsdragen fint skurna: ögonen smala böjda springor med de övre och nedre ögonlocken i relief, munnen rak och sluten med tunna läppar och uppdragna mungipor. Håret i tjocka buktande lockar. På hjässan och ned till skuldrorna ett huvuddok i tunna strutveck. Livklädnad med spetsig halsringning. Mantel över skuldrorna och framför underbenen i stora och tjocka, v-formade och nedtill brutna veck, nederkanten i en s-slingrande kontur på fotplattan. Barnet ursprungligen sittande på moderns vänstra arm. Barnets återstående högra ben täckt av en lång livklädnad, höger fot stödd mot Marias högra knä.

Ett stycke av Marias huvuddok och skuldra på varje sida ursprungligen separat gjort, fastpluggat med träappar. Bänksidorna ursprungligen separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I Marias hjässa ett stort tapphål med kvarsittande tapp.

Enstaka rester av staffering. Marias hår förgyllt. Livklädnaden blå. Manteln förgyllt med blått foder.

Stora skador. Ett stort stycke av figurens framsida med barnet och Marias vänstra ben bortbrutet. Marias armar avbrutna. Näsan skadad. Ett stycke av huvuddoket och skuldran på varje sida borta. Bänksidorna borta.

LITTERATUR:

A Andersson 1966 s 107f; W Andersson 1938 s 37; F Beckett 1926 s 118; L Liepe 1992 a s 4; E Nyborg 1977 s 179 n 39; O Rydbeck 1921 a s 46f; O Rydbeck 1943 a s 96, 98; C Wallin 1955; H Wentzel 1938 s 74; H Wählin 1921 s 142ff, 156

Seated Virgin and Child; first half of 14th century; oak; slight remains of medieval colouring; badly damaged: front part of Virgin with Child broken off, arms of Virgin missing.

290. **Östra Tommarp**, Järrestads härad (pl 68)

LUHM 15919 n

krucifix; 1300-talets mitt

ek

höjd: 134 cm

Överkroppen vriden något åt vänster. Huvudet vridet åt höger och lutat framåt. Ansiktet långsmalt och benigt, pannan hög, ögonen släta upphöjningar, kindbenen markerade, munnen rak och öppen. Mustaschen en kant ovanför munnen, skägget en slät rundad valk. Håret en vågig slät massa. På halsen senor i hög relief, ovanför nyckelbenen fördjupningar. Bröstkorgen kraftigt välvd, revbenen breda rundade upphöjningar. Brett sidosår. Buken rundad. Knälångt höftkläde draperat från höft till höft i tjocka utstående v-veck, på sidorna långa nedhängande sicksackvåder. Knäna uppdragna och böjda, höger ben och fot lagda framför vänster. Underbenen smala och raka, fötterna platta och nedåttekande med spretande tår.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Rester av staffering under senare röd övermålning. Karnationen rosa på mycket tunn kredering. Över hela kroppen och ansiktet röda bloddroppar i grupper om tre och tre. Ögonen smala målade springor med bruna kanter, ljus vita, brun iris, svart pupill. Ögonlockens konturer målade med röda linjer. Höftklädet vitt med ljust gul kantbård, rött foder.

Armarna borta. Framtill i bröstkorgen en bred spricka. Höftklädets kanter något slitna och skadade. Kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 48, 54, 60, 133 (som arbete från Västra Tommarp utom s 60); A Andersson 1966 s 148 n 1 (som arbete från Västra Tommarp); S Kaspersen 1980 s 140 n 24 (som arbete från Västra Tommarp); L Liepe 1992 a s 4; H Wählin 1921 s 148ff, 154 n 1

Crucifix; mid 14th century; oak; remains of medieval colouring beneath later painting; defects considerable: arms missing, chest cracked; cross missing.

291. **Östra Tommarp**, Järrestads härad (*pl* 223)

LUHM 15919 e

sittande Kristus; 1400-talets andra hälft

ek

höjd: 120 cm

Figuren sittande frontalt på en hög rundad sittkulle i fotplattans bakre kant. Armarna lyftade. Huvudet lutat åt höger. Ansiktet avlångt och smalt, ögonen släta rundlar, munnen halvt öppen med den övre tandraden i relief. Mustaschen i trekantiga flikar ned över det tudelade skägget. Törnekronan virad med fyra breda, tredelade omtag. Bålen rak med bröstmuskulatur, bröstkorg och mellangärde som rundade, tydligt avgränsade upphöjningar. Benen kraftiga med långa underben. Fötterna tjocka.

Händerna och törnekronans taggar separat gjorda. Figurens ryggsida massiv, sittkullens baksida urholkad. Inget tapphål i hjässan.

Rester av medeltida staffering. Karnationen ljusrosa med röda bloddroppar över hela kroppen och ansiktet. Törnekronan grön. Hår och skägg mörkt brunt.

Händerna borta. Törnekronans taggar avbrutna. Tårna på höger fot skadade. Fotplattan sprucken mitt fram.

LITTERATUR:

S Karling 1946 s 65

Seated figure of Christ; second half of 15th century; oak; remains of medieval colouring; defects moderate: hands missing.

292. **Östra Tommarp**, Järrestads härad (*pl* 350)

LUHM 15919 a-c

grupp från altarskåp; 1500-talets första del

ek

S:ta Katarina höjd: 88,5 cm

S:t Nikolaus höjd: 92,5 cm

kungahelgonet höjd: 88,5 cm

Grupp med tre stående helgonfigurer: S:ta Katarina, S:t Nikolaus, ett kungahelgon (S:t Olof eller S:t Knud). S:ta Katarinas huvud lutat åt höger. Vänster ben framskjutet, böjt. I höger hand en bok mot bröstet, i vänster hand

ett svärd. Ansiktet stort och runt med fylliga kinder, ögonen grunda och tätt sittande springor med breda ögonlock, munnen smal och sluten, hakan bred. Håret i kantigt buktande slingor. På hjässan en låg vid krona. Livklädnad med ett åtsittande, rikt utsmyckat liv: livstykke med tudelad spetsig överkant över en rundad bröstplatta med ovala fjäll. Livstycket blusande ovanför den sammandragna midjan. Ärmarna långa, på två ställen slitsar med pösande undre ärm. Kjol med längsgående obrutna veck. Mantel i en spetsig snibb framför vänster skuldra, nedtill i en djup båge med kantigt utstående v-veck, halvcirkelformat uppvikt kant mitt fram och på höger sida. Under fötterna ett stegelhjul och en halvliggande manlig underliggare med brett flikigt skägg och turban.

S:t Nikolaus stående med huvudet vänt åt vänster, höger ben framskjutet och böjt. I vänster hand en bok med tre stenar på, lutad mot höger arm en biskopsstav. Ansiktet karaktärsfullt: veck mellan ögonbrynen, djupa fårar över kinderna och kring mun och haka, ögonen diagonalt satta springor med ögonlock i relief. Håret grovt skurna lockar. Mitran mycket bred och vid, kanten dekorerad med utsprång, mitt fram en relief med en apokalyptisk madonna. Dalmatika i breda längsgående veck framtill, nedtill en frans. Korkåpa om vänster arm, ned i en spets på vänster sida, kantad av en frans och en bred bård med helgonfigurer i relief. I halsen ett stort fyrpassformat spänne. Nedtill en alba med halvcirkelformat uppvikt kant över fotplattan.

Kungahelgonets höfter förskjutna åt vänster, benpartiet vridet åt höger. I vänster hand ett ciborium, i höger hand skaftet till en yxa eller en spira. Ansiktet bredlagt och fårat, ögonen diagonalt satta och spetsovala, munnen dold av mustasch och skägg i flätliknande böjda lockar. På hjässan en låg krona med utskjutande hattliknande brätte. Rustning med kraftigt buktande reliefpytt bröstharnesk, järnhandskar, bukskenor, knälångt höftskört, lår- och benskenor med knäbucklor samt järnskor. Mantel över skuldrorna och på sidorna med halvcirkelformat uppvikt nederkant.

Ryggsidorna urholkade. I S:ta Katarinas och kungahelgonets hjässor tapphål med kvarsittande tappar.

Rester av staffering. Karnationen beige. Dräkterna förgyllda på röd bolus. S:ta Katarinas mantelfoder blått.

Mycket slitna och vittrade. Spirorna på S:ta Katari-
nas och kungahelgonets kronor borta, brättet på kunga-
helgonets krona skadat. S:ta Katarinas vänstra hand och
svärdets fäste skadade, fotplattan vittrad och sliten.
Kungahelgonets näsa avslagen, skaftets övre del avbru-
tet, fingrarna på vänster hand skadade, fotplattan med
höger tåhätta multnad och delvis borta. Spetsen på S:t
Nikolaus mitra avbruten, biskopsstavens övre del avbru-
ten, näsan avslagen, vänster hand och boken skadade, hö-
ger sida vittrad och skadad, en bit av fotplattan framtill
avbruten.

LITTERATUR:

KLNM 12 sp 570; U Otterstedt 1929 s 69; O Rydbeck
1943 a s 80; F B Wallem 1947 s 104, 106, 119; C Wallin
1955 s 43ff; C Wallin 1963 s 8

*Group of figures from reredos; first part of 16th century;
oak; slight remains of medieval colouring; defects consid-
erable: figures very weathered and worn, several details
broken off*

293. Östra Vram, Gälds härad (färgpl 3, 4)

Östra Vrams kyrka

helgonskåp med tronande madonna; 1310-talet¹⁵⁶
ek

helgonskåpet höjd totalt: 177 cm

sidodörrarna höjd: 104 cm

baldakinen höjd: 38 cm

sockeln höjd: 22 cm

ryggbrädet bredd: 56 cm

de inre dörrhalvorna bredd: 44 cm

vänster yttre dörrhalva bredd: 28 cm

baldakinens framstycke krönet bredd: 60 cm

baldakinens vänstra sidostycke krönet bredd: 58 cm

sockelns framstycke bredd: 56,5 cm

Mariafiguren höjd: 119 cm

Helgonskåp med högt rektangulärt ryggbräde, ett par
tvådelade dörrar, baldakin. Baldakinens högra sidostycke
slätt, nedtill avslutat av en trepassbåge utan ornamen-
tik. Framstycket och det vänstra sidostycket förnyade
under senmedeltiden: breda och flacka kölbågar inskriv-
na i rektangulära tresidiga listverk. På kölbågarnas övre

kanter tillbakavikta akantusblad. Inuti kölbågarna fem
mindre rundbågar med näsor längs nederkanterna, krab-
bor på spetsarna. Bakom kölbågarna genombrutet gotiskt
fönsterverk. Överst ett krön med bred kantlist och rek-
tangulära utsprång. Sidodörrarna delade i relieffält:
dubbla fält på de bredare inre dörrhalvorna, enkla fält
på de smalare yttre. Relieffälten inramade av höga tre-
passformade bågar burna av halvkolonnetter. Längs sido-
dörrarnas ytterkanter och mellan relieffälten cirkelrun-
da större och mindre fördjupningar. Sockeln lådformad
med utskjutande över- och nederkant.

Maria sittande frontalt på en låg bred bänk med släta si-
dor och profilerad sockel. I höger hand en spira. Ansiktet
stort och ovalt med fylliga kinder och haka, ögonen lågt
placerade och spetsovala med ögonlockskanter i relief,
munnen liten och rakt slutet. Håret i räfflade vågor. På
hjässan en krona med stora krabbformade spiror och lä-
gre spetsar (sekundär). Livklädnad med bred slät hals-
bård. Mantel omlott framför livet, över armarna och
från knäna i tunna, raka obrutna veck, på sidorna sick-
sackvikta våder. Jesusbarnet sittande på moderns vän-
stra knä vänt halvt åt höger. Höger arm lyftad, i vänster
hand ett klot mot bröstet. Ansiktet ovalt och fylligt,
ögonen spetsovala, munnen slutet med uppdragna mun-
gipor. Håret en slät vågig hjälm. På hjässan en krona med
stora treflikigt bladformade spiror (sekundära). Lång liv-
klädnad i grunda, raka och böjda veck. Benen böjda, hö-
ger fot stödd mot moderns högra knä.

I höger sidodörr en relief med födelsen. På höger sida
Maria sittande i profil vid en pulpet med en uppslagen
bok. I överkanten krubban med det lindade Jesusbarnet,
överst oxens och åsnans huvuden. I reliefens vänstra
kant Josef sittande vänd åt vänster med huvudet lutat i
handen, på hjässan en toppig judemössa.

Spiran i Marias hand separat gjord. Fotplattans kan-
ter separat gjorda. Ryggsidan urholkad. Marias hjässa och
krona samt spirorna på barnets krona förnyade under
senmedeltiden.¹⁵⁷ Baldakinens framstycke och vänstra si-
dostycke förnyade under senmedeltiden.¹⁵⁸ Baldakinen
sekundärt uppflyttad ca 5 cm på ryggbrädet.

Senmedeltida staffering.¹⁵⁹ Karnationen vitaktig med
rosa kinder, röd näsa och hakspets. Ögonen med mörk
övre och röd nedre kontur, ljus vita, mörkblå iris och
mörk pupill. Ögonbrynen ljusa. Läpparna röda. Håret

förgyllt. Marias huvuddok vitt. Marias och barnets kronor förgyllda på röd bolus. Marias livklädnad förgylld i den senmedeltida stafferingen, ursprungligen röd (fragment av rödockra på halsen under karnationen). Manteln förgylld på röd bolus. Mantelfodret blått. Marias skor rödbruna. Barnets livklädnad försilvrad med bårder i guld. Tronens sidor med fördrivningar i ljust rött och grönt och dekorativa bågar och cirkelar i svart och vitt. Fotplattan mörkt grön.

Helgonskåpets ryggbräde mörkt grönt, kanterna röda med rosor i silver, på fonden bakom Marias hjässa en förgylld gloria med röd mitt. Baldakinens ursprungliga sidostycke grönt med bred röd kant. De senmedeltida sidostyckenas arkitekturornamentik i blått, gulvitt och ljust rött. Krönet rött med vita blommor. Sockeln svart med röda kanter och målade vita rosor. Sidodörrarnas kanter röda med rosor i silver, de runda fördjupningarna förgyllda. Kolonnetterna och kanterna runt relieffälten gulvita med svarta konturer. Ytan ovanför trepassbågarna gulbrun med ett rutmönster i svart och en utsparad ornamentik i form av storflikigt bladverk.

Figurreliefernas fond blå. Reliefen med födelsen: Marias livklädnad, läspulpet och pall förgyllda, pallen med röda sidofält. Boken vit med svarta bokstäver. Marias hår gult. Krubban röd med gröna kanter, barnets lindor förgyllda och röda. Oxens huvud rött, åsnans huvud grått. Josefs hår och skägg grått, dräkten grön, judehatten röd. Fonden bakom Josef röd.

Skåpsockeln svart med röda kantlister, vita rosor.

Spirorna på Marias krona skadade. Spiran i Marias högra hand avbruten. Ornamentiken på baldakinen skadad. Den högra sidodörrens yttre halva borta. Dörrarnas nedre del avsågad ca 15 cm. Alla utom en av skåpdörrarnas figurreliefer borta. Rektangulära urtag i den vänstra yttre dörrhalvans överkant och i den vänstra inre dörrhalvans övre vänstra hörn. Endast den främre delen av skåpets sockel bevarad.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 34f; A Andersson 1966 s 76 n 1; W Andersson 1938 s 36; J Barfod 1986 s 26, 114; F Beckett 1926 s 115; C G Brunius 1850 s 543f; E Cinthio 1969 s 123; T Eriksson 1976 s 37ff, 50; S Fernlund 1980 s 62ff; KLN 14 sp 88; C A Nordman 1964 s 82ff; E Nyborg

1977 s 179 n 39; U Otterstedt 1929 s 18; O Rydbeck 1943 a s 92; B Skans 1991; P Tångeberg 1986 s 34f, 39, 305; C R af Ugglas 1915 s 171 n 6; H Wählin 1921 s 98ff, 105ff, 115, 120

Shrine with seated Virgin and Child; 1310's; oak; late medieval colouring preserved; Virgin's crown and spires of Child's crown late medieval; front part and left side of canopy late medieval; defects moderate; socle and folding doors of shrine preserved in part.

294. Östra Vram, Gärds härad (färgpl 5; pl 57)

Östra Vrams kyrka

helgonskåp med S:t Olof; 1310-talet¹⁶⁰

ek

helgonskåpet höjd totalt: 177 cm

sidodörrarna höjd: 106 cm

baldakinens höjd: 30,5 cm

sockeln höjd: 23,5 cm

ryggbrädet bredd: 59 cm

höger inre dörrhalva bredd: 40 cm

vänster yttre dörrhalva bredd: 28 cm

baldakinens framstycke krönet bredd: 60 cm

baldakinens högra sidostycke krönet bredd: 54 cm

sockelns framstycke bredd: 58 cm

sockelns högra sidostycke bredd: 53 cm

figuren höjd: 134,5 cm

Helgonskåp med högt rektangulärt ryggbräde, ett par tvådelade dörrar, baldakin. Baldakinens tre sidostycken släta, nedtill avslutade av trepassbågar utan ornamentik. Överst ett krön med bred kantlist och rektangulära utsprång. Sidodörrarna indelade i relieffält inramade av kölbågar. Längs sidodörrarnas ytterkanter och mellan relieffälten cirkelrunda fördjupningar. Sockeln lådformad med utskjutande över- och nederkant.

Figuren sittande frontalt på en låg bred bänk med släta sidor och profilerad sockel. I höger hand en yxa, vänster hand lyftad och fattande med två fingrar om mantelns band i halsen. Huvudet stort och runt, ansiktet bredlagt, ögonen stora och spetsovala med ögonlockskanter i relief, munnen lågt placerad, rak och slutet. Skägget som grunda fördjupningar. Håret en slät vågig massa. På hjässa

san en krona med stora krabbformade spiror mellan lägre spetsar (sekundär). Livklädnad med bred slät halsbård, vertikala grunda veck över livet, slätt midjeskärp med lång nedhängande tamp. Mantel över skuldrorna och från knäna i obrutna vertikala veck. Under fötterna en underliggare på rygg; en korpulent manlig gestalt med rundkullig hatt, höftkort jacka och ett byxliknande veckrikt plagg. I höger hand ett svärd eller liknande.

I höger sidodörr en relief med S:t Olofs martyrium: till vänster S:t Olof sittande på en jordkulle med huvudet i handen. Runtom sju soldater i rustning, ovanför kungen en soldat med höjt svärd, framför kungen en soldat med yxa. I vänster sidodörr en halv relief med S:t Olofs seglats: ett skepp med uppdraget segel, tre personer ombord – två soldater i rustning och en rorsman –, vatten som vågiga räfflor.

Övre delen av yxan i S:t Olofs hand och underliggarens huvud och svärd separat gjorda. Ryggsidan urholkad. S:t Olofs hjässa och krona förnyade under senmedeltiden.¹⁶¹

Senmedeltida staffing.¹⁶² Karnationen vitaktig med rosa kinder, röd näsa. Ögonen med mörk övre och röd nedre kontur, ljus vita, mörkblå iris och mörk pupill. Ögonbrynen ljusbruna. Läpparna röda. Hår och skägg ljusbrunt. Kronan och manteln förgyllda på röd bolus, mantelfodret mörkt blågrönt. Livklädnaden röd med bladornament i (mörknat) guld. Bältet förgyllt med dekor i mörkt rött. På fingrarna breda målade guldringar med röda kanter. Underliggaren med röd hatt, grön jacka, röda byxor och gröna strumpor. Tronen ljus grön med dekorativa bågar och cirklar i svart och vitt.

Helgonskåpets ryggbråde mörkt grönt med röda kanter med rosor i guld. På skåpfonden bakom S:t Olofs hjässa en förgylld gloria med röd mitt. Baldakinens sidor gröna med en bred röd kant. Sockeln sidor gröna med röda kanter. (De franska liljorna och rosorna på ryggbrådet och sockeln från 1600-talet).¹⁶³ Sidodörrarnas kanter röda med guldrösor, de runda fördjupningarna förgyllda, kanterna runt relieferna gröna.

Reliefernäs fond blå. Figurernas ansikten med samma bemålning som den stora helgonfigurens. Reliefen med martyriet: soldaternas rustningar förgyllda och försilvrade med svarta detaljer, två soldater med röda benkläder, tre soldater med gröna benkläder, S:t Olofs livklädnad

och krona förgyllda. Reliefen med S:t Olofs seglats: skeppet rött med förgylld stam och grönt segel, havet skiftande i blått, fonden bakom skeppet vitblå, soldaternas rustningar förgyllda och försilvrade med svarta detaljer, rorsmannen med röd dräkt, grön huvudbonad.

S:t Olofs högra tumme avbruten. Yxans övre del borta. Mantelspännet borta. Underliggarens näsa avslagen, övre delen av underliggarens svärd borta. Krönets utsprång skadade. Den högra yttre dörrhalvan borta, den vänstra inre dörrhalvan borta, av den vänstra yttre dörrhalvan återstår endast en mindre del, dörrarnas nedre del avsågad ca 15 cm. Alla utom två av skåpdörrarnas reliefer borta. I den högra dörrhalvans övre högra hörn ett rektangulärt urtag.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 34f; A Andersson 1950 s 154; A Andersson 1966 s 76 n 1; W Andersson 1938 s 36; J Barfod 1986 s 26; F Beckett 1926 s 115; C G Brunius 1850 s 543f; E Cinthio 1969 s 123; T Eriksson 1976 s 37ff, 50; T Eriksson 1980; S Fernlund 1980 s 62ff; U Haastrup 1981 s 151; KLN 12 sp 573; A a 14 sp 88; R Norberg 1941 s 127 n 1; C A Nordman 1964 s 82ff; E Nyborg 1977 s 179 n 39; U Otterstedt 1929 s 18; O Rydbeck 1943 a s 92; B Skans 1991; P Tängeberg 1986 s 34f, 39, 305; C R af Ugglas 1915 s 171 n 6; F B Wallem 1947 s 142ff; E Wrangel 1917–1918 s 122; H Wählin 1921 s 98, 104ff

Shrine with St. Olof; 1310's; oak; late medieval colouring preserved; crown of St. Olof late medieval; defects moderate; folding doors of shrine preserved in part.

295. Östra Vram, Gärds härad (färgpl 9; pl 122)

Östra Vrams kyrka

krucifix; 1400-talets första hälft

ek; beslag på kronan och livklädnaden bly

figuren höjd: 130 cm

figuren bredd: 90 cm

korset höjd: 225 cm

korset bredd: 163 cm¹⁶⁴

Huvudet lyftat, riktat rakt fram. Ansiktet avlångt, fint skuret: pannan slät, ögonen breda och spetsovala med kupade ögonlock och ögonlockskanter i relief, kindbenen markerade, munnen rak och slutet med tunna läppar.

Skägget i två grunt räfflade breda spetsar. På hjässan en krona med ett fyrpassformat blybeslag med fyra kronor i relief mitt fram. Armarna diagonalt utsträckta, händerna stora och öppna med något böjda fingrar. Hellång livklädnad med långsgående, parallella obrutna veck på ärmarna och längs hela klädnaden. På livet nio beslag i bly – runda, fyrpassformade och sexkantiga – med mönster i upphöjd relief (ursprungligen ytterligare minst två beslag). I midjan ett skärp med spänne och lång nedhängande tamp. Fötterna parallellt hängande, nedåtpekande med släta rundade fotbeklädnader.

Kors med svagt rundad framsida, släta kantlister, rund mittskiva med strålgloria i nedsänkt relief, utstående bladformade krabbor längs kanterna. Runda ändplattor med krabbformade hörnblad och evangelistsymboler i relief: överst örn, nederst oxe, på höger sida bevingad människa, på vänster sida lejon.

Spirorna på kronan separat gjorda. Krabborna längs korsstammens kanter samt ytterkanterna på den nedre ändplattan separat gjorda. Ryggsidan urholkad, urholkningen dold av ett smalt täckbräde. I hjässan ett tapphål.

Medeltida staffering. Karnationen gråbeige med rosa kinder, röda läppar. Ögonen med mörka konturer, ljus vita, brun iris, mörk pupill. Ögonbryn, hår och skägg mörkt. Krona och dräkt förgyllda, dräkten med blått ärmfoder och en smal röd bård nedtill. Skärpet förgyllt med punsat mönster av rutor och punkter. På händerna målade mörka handskar. På fötterna målade blå strumpor, förgyllda fotbeklädnader med svarta ornament. Livklädnadens undersida rödbrun med en målad serpentinslinga. Korsets kantlister och krabbor förgyllda. Ändplattorna mörka, evangelistsymbolerna förgyllda med vita textband.

Kronans spiror avbrutna. Näsan skadad (förnyad). Brott på höger hands fingrar. Två blybeslag borta. Två krabbor avbrutna. De övre och nedre ändplattornas hörnblad skadade. Korsets tapp nedtill avbruten.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 16, 83ff, 165; W Andersson 1938 s 43f; C G Brunius 1850 s 553; E Cinthio 1969 s 127f; T Eriksson 1972 a s 23; S Fernlund 1980 s 62ff; KLN M 9 sp 460; O Rydbeck 1943 a s 256ff; B Skans 1991 s 7, 13; C R af Ugglas 1915 s 166f n 3; C R af Ugglas 1951 s 41

Crucifix; first half of 15th century; oak, mounts on crown and dress lead; medieval colouring preserved; defects slight.

296. Östra Vram, Gärds härad (pl 103)

Östra Vrams kyrka

krucifix; 1400-talets första hälft eller mitt

ek

figuren höjd: 61 cm

figuren bredd: 60 cm

korset höjd: 119 cm

korset bredd: 83 cm

Överkroppen lutad något åt höger. Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet bredlagt och knotigt, ögonen tätt placerade släta rundlar, veck över kinderna, munnen sluten. Skägget grova räfflade testar. Håret i en slinga framför höger skuldra. Törnekronan virad. Armarna kraftiga och diagonalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Överkroppen kort, bröstkorgen framskjutande, revbenen rundade upphöjningar på sidorna. Skuret sidosår saknas. Höftklädet draperat från höft till höft med utbuktande svängda veck, på höger höft en knut med nedhängande ändflik. Benen kraftiga och rakt hängande. Fötterna smala och korslagda.

Smalt kors med slät framsida, snedfasade kanter.

Ryggsidan massiv. I ryggsidan borrhål i nackhöjd och på höftklädets baksida. I hjässan ett tapphål med kvarsittande tapp.

Medeltida staffering. Karnationen rosabeige med röda läppar. Ögonrundlarna blåaktiga med en dubbel mörk ögonspringa. Hår, skägg och ögonbryn mörka. Mörkt rött blod i pannan, från sidosåret och längs bälens sida och höger lår, runt spikhålen, längs armarna och på fötterna. Höftklädet förgyllt med blått foder (azurit på rödbrun grund).¹⁶ Linneväv under krederingen vid armfästena.

Törnekronans taggar avbrutna. Fingertopparna på båda händerna avbrutna. Höger fot avbruten vid spikhålet.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 63f, 152; B Skans 1991 s 7, 13; P Tångeberg 1986 s 241

Crucifix; first half or middle of 15th century; oak; medieval colouring preserved; defects slight.

297. **Östraby**, Färs härad (pl 230)

Östraby kyrka

Anna-självtredje; 1400-talets slut

ek

höjd: 94 cm

S:ta Anna sittande vänd halvt åt vänster. Ansiktet stort och ovalt, ögonen spetsovala med ögonlockskanterna i relief, munnen slutet med tunna läppar, hakspetsen framskjutande. Över hjässan och skuldrorna ett huvud-dok. Framför halsen ett halslin i djupa kantiga veck. Mantel över armarna och från knäna ned över sockeln i stora framskjutande v-veck. Jesusbarnet stående på S:ta Annas knä vänt något åt vänster. Huvudet stort och runt med trubbiga drag. Håret i spiralformade lockar. Livklädnad med långa veckiga armar, längsgående obrutna veck. På vänster sida Maria, vänd halvt åt höger. Ansiktet ovalt med fysiologi som S:ta Annas. På hjässan en krona. Håret i en slät massa, vid ansiktets sidor räfflat med grova skårar. Livklädnad med snävt liv, vida långa armar. Kjolen lyft på vänster sida med stora brutna v-veck.

Spirorna i Marias krona separat gjorda. Jesusbarnets högra hand möjligen separat gjord. Ryggsidan urholkad. I S:ta Annas hjässa ett tapphål med kvarsittande tapp.

Bemålningen är inte medeltida.

Jesusbarnets vänstra arm och ett finger på höger hand avbrutna. Spirorna på Marias krona borta. Marias vänstra arm avbruten.

St. Anne with Virgin and Child; end of 15th century; oak; colouring not medieval; defects moderate: left arms of Virgin and Child missing.

298. **Östraby**, Färs härad (pl 190)

Östraby kyrka

krucifix; 1400-talets slut eller omkring 1500

ek

figuren höjd: 57 cm

figuren bredd: 51 cm

Överkroppen lutad åt höger, höfterna förskjutna åt vänster. Huvudet vridet åt höger, hängande ned mot höger skuldra. Huvudet stort med smalt ansikte, ögonen djupt liggande välvda rundlar med en smal ögonspringa, munnen rak och öppen med skulpterad övre tandrad. Skägget parallella korkskruvslockar. Håret i en spiralvriden test framför höger skuldra. Törnekronan vriden. Armarna kraftiga och diagonalt utsträckta, händerna halvt slutna med krökta fingrar. Bålen smal, bröstorgen välvd, revbenen rundade upphöjningar. Skuret sidosår saknas. Höftklädet knutet mitt fram med grunda veck. Benen långa och smala, knäna böjda. Fötterna breda och korslagda.

Ryggsidan massiv. Inget tapphål i hjässan. Korset sekundärt.

Bemålningen är inte medeltida.

Håret avbrutet på vänster sida. Taggar borta i törnekronan. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne 1914 s 20

Crucifix; end of 15th century or ca. 1500; oak; colouring not medieval; defects slight; cross secondary.

299. **okänd kyrka, Skåne** (pl 258)

grupp från altarskåp; 1400-talets slut

LUHM 18594 a, b

ek

figurerna höjd: 83 cm

Grupp med stående madonna, Johannes döparen. Marias ansikte ovalt, pannan hög, ögonen runda upphöjningar, munnen högt sittande, liten och slutet. Håret i kraftigt räfflade vågor. På hjässan en låg kronring. I vänster hand en rund frukt. Livklädnad med längsgående obrutna veck. Mantel över skuldrorna och armarna, i en båge från höger till vänster arm, nedtill i stora och utstående kantigt brutna veck och med framkanten i ett stort sick-sackveck. Jesusbarnet naket, sittande på Marias högra arm vänt åt vänster, med vänster hand på frukten i moderns hand. Huvudet runt, ögonen små utstående kulor, munnen slutet. Kroppen oformligt proportionerad, bröstet smalt, magen rundad.

Johannes stående med lyftade händer, på vänster arm en bok med ett lamm med benen vikta in under kroppen. Gestalten lång med litet huvud. Ögonbrynen framskjutande, ögonen släta upphöjningar, munnen lågt placerad och sluten. Hår och skägg långa parallella korkskruvslockar skårade med djupa böjda räfflor. Kamelhudsklädnad sammanhållen i midjan med ett grovt rep, på vänster sida med kamelhuvudet släpande på fotplattan, på höger sida med en hög slits. Mantel över skuldrorna och de lyftade armarna, nedtill på vänster sida i utstående, kantigt brutna veck.

Spirorna på Marias krona och höger sida på Jesusbarnets huvud separat gjort. I hjässorna tapphål med kvarsittande tappar. Ryggsidorna urholkade.

Enstaka spår av äldre staffering under sentida övermålning. Marias livklädnad röd. Båda figurernas mantlar färgglada på röd bolus.

Spirorna på Marias krona borta, näsan avslagen, höger sida av barnets huvud borta, kanterna på Marias mantel något slitna och spruckna, fotplattans kant avbruten. Två fingrar på Johannes döparens högra hand delvis avbrutna, pannlockarna i helgonets panna skadade, en bit av mantelns nederkant på höger sida avbruten, tre tår på höger fot och ett stycke av fotplattan framtill borta.

Group of figures from reredos; end of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring beneath later painting; defects moderate.

300. okänd kyrka, Skåne (pl 259)

LUHM 19385 a 1–5

grupp från altarskåp; omkring 1500
ek

figurerna höjd: 34,5–36,5 cm

Grupp med fem apostlafigurer. Av dessa kan identifieras S:t Jakob d ä (med pilgrimshatt med mussla i relief, bok i höger hand) och S:t Paulus (med bok i höger hand, svärd i vänster hand). Två av de återstående med rester av en stav eller liknande i ena handen, bok respektive bokpåse i den andra. Det tredje helgonet med bok i vänster hand. Figurerna stående frontalt. Ansiktena avlånga med breda pannor, fåror mellan ögonbrynen, raka kinder. Ögonen släta upphöjningar, munnarna lågt placerade, raka och

slutna. Skäggen i parallella, längre eller kortare korkskruvslockar. Långa livklädnader i stora, kantigt brutna veck. Mantlar över skuldrorna, överarmarna – på en figur över hjässan –, nedtill i stora utstående brutna veck och v-veck.

Ryggsidorna urholkade. I hjässorna tapphål med kvarsittande tapp hos fyra figurer, bortfallen tapp hos en figur.

Bemålningen är inte medeltida.

S:t Jakobs d ä vänstra hand avbruten. De övre och nedre ändarna av S:t Paulus svärd avbrutna. Ett helgon helt utan attribut bortsett från en bok. Två av helgonen med rester av stavar eller liknande. Fotplattorna skadade framtill på fyra figurer. Tårna skadade på två figurer. S:t Jakobs d ä tåhättor avbruten.

Group of figures from reredos; ca. 1500; oak; colouring not medieval; defects moderate.

301. okänd kyrka, Skåne (pl 141)

LUHM 19385 b

S:t Agnes; 1400-talets början

ek

höjd: 40 cm

Figuren stående i s-attityd med höfterna förskjutna åt höger. På vänster arm ett lamm med benen vikta under kroppen. Ansiktet brett och ovallt med fyllig haka, ögonen släta upphöjningar, munnen rak och sluten. Håret i utstående lockar räfflade med breda böjda skårar. På hjässan rester av en krona. Livklädnad med åtsittande liv, kjol i långsgående obrutna veck. Mantel över skuldrorna, i sicksackvåder från vänster arm och i en båge över livet till höger arm, nedtill i bågformade och diagonala grunda veck. Livklädnadens nederkant i släpveck över fotplattan och de spetsiga tåhättorna.

Ryggsidan massiv. I hjässan ett tapphål med bortfallen tapp.

Bemålningen är inte medeltida.

Kronans övre del skadad. Höger arm och höger tåspets avbrutna.

St. Agnes; beginning of 15th century; oak; colouring not medieval; defects slight.

302. okänd kyrka, Skåne; Frosta härad¹⁶⁶ (pl 133)

LUHM 19791

tronande madonna; 1400-talets första hälft

ek

höjd: 105,5 cm

Maria sittande frontalt på en bänk med profilerade sidor. Ansiktet ovalt med bred panna, ögonen breda spetssovaler med en längsgående ögonspringa, munnen rak och slutet, hakspetsen framskjutande. Håret en slät massa. På hjässan rester av en krona som en fyrkantig kloss. Livklädnad med spetsig nedsänkt kantbård. Mantel över skuldrorna och från knäna i platta strutveck, nederkanten omegaformad. Jesusbarnet i en lång livklädnad med ett fåtal grova veck, om livet ett horisontalt slag. Barnet sittande på moderns vänstra knä vänt halvt åt höger. I vänster hand ett klot. Huvudet stort och ovalt, fysionomin som Marias. Benen böjda, fötterna stödda mot moderns högra knä.

Kronans spiror separat gjorda och fästade vid mittklossen med träpluggar. Höger hand separat gjord. Ryggsidan urholkad. I Marias hjässa ett tapphål med bortfallen tapp.

Staffering saknas.

Vittrad och sliten, framför allt upptill på vänster sida och nedtill. Kronans spiror borta. Näsorna skadade. Marias högra hand och barnets högra arm avbrutna.

LITTERATUR:

H Wählin 1921 s 121

Seated Virgin and Child; first half of 15th century; oak; no colouring; defects considerable: figure weathered and worn, right arms of Virgin and Child missing.

303. okänd kyrka, Skåne; Frosta härad¹⁶⁷ (pl 292)

LUHM 19792

S:t Olof; 1510–1520-talet

ek

höjd: 96 cm

Figuren sittande frontalt. I vänster hand ett ciborium. Ansiktet brett och fyrkantigt, ögonen diagonala med ögonlock i relief, kindbenen markerade, munnen rak och

sluten. Mustasch och skägg i täta runda lockar räfflade med böjda skåror. Håret i större, brett skårade lockar. På hjässan en vid slät kronring. Harnesk med ornamentik i grund relief på bröstet, bukskenor. Mantel över skuldrorna med nedvikt kant, framför underbenen i stora, djupa och skarpt brutna veck. Över bröstet ett brett dekorerat band. På händerna järnhandskar, på fötterna ledade järnskor. På fotplattan resterna av en drake: en lång hals med ett skäggigt krönt manshuvud och en ringlande svans.

Ryggsidan urholkad. I hjässan ett tapphål med delvis bevarad tapp.

Staffering saknas.

Mycket vittrad och sliten. En del av kronan på vänster sida borta. Höger hand avbruten. Vänster sida av drakens huvud borta. Nederdelen med fotplattan till stor del bortmultnad.

LITTERATUR:

F B Wallem 1947 s 91

St. Olof; 1510's–1520's; oak; no colouring; very weathered and worn; lower part mouldered away.

304. okänd kyrka, Skåne (färgpl 16)

LUHM 24263

nådafader; 1510–1520-talet

ek

höjd: 105 cm

Gud fader stående frontalt, hållande sonen framför sig med händerna täckta av ett kläde. Faderns ansikte litet och benigt, pannan bred, ögonen brett och diagonalt satta med kupade ögonlock, kindbenen framskjutande, munnen slutet med neddragna mungipor. Mustasch och skägg med breda böjda skåror, håret i stora, kraftigt skårade lockar. På hjässan en låg vid kronring med spiralvriden bård nedtill. Omfångsrik mantel i en mängd skrynkligt brutna, tjocka veck över armarna och nedtill, manteln nederkant diagonalt uppdragen med en bred frans. Livklädnad i brutna veck över fotplattan. Under vänster fot ett klot. Sonen hängande med huvudet nedsjunket mot höger skuldra, överkroppen lutad åt höger, armarna slappt hängande, benen släpande och böjda. Ansiktet

trekantigt med hög rundad panna, ögonen djupt liggande smala skåror mellan kupade ögonlock, kindbenen framskjutande, munnen liten och slutet med neddragna mungipor. Skägg och hår som faderns. Bålen knotig och mager. Litet diagonalt sidosår. Höftklädet omfångsrikt och knutet mitt fram med tjocka brutna veck, på vänster sida en stor uppfladdrande flik.

Spirorna i faderns krona separat gjorda. Ryggsidan urholkad. I faderns hjässa ett tapphål med bortfallen tapp.

Medeltida staffering. Karnationen rosa, på sonen rött blod på bålen, i spikhålen och i ansiktet. Läpparna röda. Sonens ögonspringor mörka, faderns ögon med mörk övre och rosa nedre kant. Sonens hår och skägg brunt, faderns hår och skägg gråblått. Faderns krona och mantel, sonens höftkläde och klotet under faderns fot förgyllda på röd bolus, manteln och höftklädet med blått foder. Faderns livklädnad röd med ornamentik i guld. Klädet i faderns händer randigt i vitt och mörknad förgyllning (?). Mantelns frans brun och grön. Linneväv under stafferingen på flera ställen.

Spirorna i faderns krona avbrutna.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 81f; A Andersson 1980 s 226, 269; G Bringéus 1992 s 3; S Fernlund 1980 s 214f; L Liepe 1992 a s 6; O Rydbeck 1921 a s 25f; O Rydbeck 1921 b s 162; O Rydbeck 1943 a s 74; P Tängeberg 1986 s 250 n 472

Mercy Seat; 1510's-1520's; oak; medieval colouring partly preserved; defects very slight.

305. okänd kyrka, Skåne (Vemmenhögs härad?)⁶⁸
(pl 142)

LUHM 24264

pietà; 1400-talets första del
ek

gruppen höjd: 138 cm
ryggbrädet höjd: 170,5 cm
ryggbrädet bredd: 110 cm

Modern sittande frontalt på en kulle med ojämnt kantiga och rundade upphöjningar. Vänster arm lyftad. An-

siktet ovalt med hög rundad panna, ögonen stora släta rundlar, munnen liten och slutet med framskjutande underläpp. Håret i en rundad valk med längsgående vågiga räfflor. Över hjässan ett tjockt huvuddok med tandad kant, vid ansiktets sidor i sicksackvikta våder, framför bröstet i en båge. Livklädnad med slätt liv. I midjan ett skärp med nedhängande tamp. Över skuldrorna en omfångsrik mantel med tillbakavikt kant, från knäna rika, buktigt u-formade veck och tunnare strutveck, över fotplattan i flera stora böjda släpveck. Sonen liggande över moderns knän vänd halvt utåt med händerna korsade över höfterna. Ansiktet rakt med hög panna, ögonbrynen sammandragna, ögonen smala springor med ögonlock i relief, munnen halvt öppen med neddragna mungipor och tandraderna i relief. Mustasch och kort skägg med grunda skåror. Håret i raka testar med bredare längsgående skåror. Törnekronan glest virad. Bålen utmärglad med uppstående nyckelben och revben, insjunket mellangärde. Litet djupt sidosår. Höftklädet horisontalt med grova, grunda veck. Benen hängande ned på vänster sida. Huden på fötterna uppdragen i en valk ovanför spikhålen.

Brett rektangulärt ryggbräde. Två kraftiga gångjärn i varje kant efter sidodörrarna. Längs ryggbrädets övre kant sitter skåptakets innersta plankor.

Separat gjorda stycken: moderns huvud ned till hakan, sonens huvud, törnekronans taggar, en hårslinga på höger sida av sonens huvud, sonens ben samt två stycken på sittkullens vänstra sida. Ryggsidan urholkad. I moderns hjässa ett tapphål med bortfallen tapp; hålet mynnande vid hakan (se nedan).

Enstaka rester av staffering. Moderns hår förgyllt. Manteln förgylld på röd bolus, mantelfodret blått. Skärpet rött. Höftklädet förgyllt. Sittkullen grön. På takplankans undersida en sirlig ornamentik i rött på vit botten.

Moderns hakparti skadat och delvis borta. Dokets ändflik framför bröstet avbruten, bröstpartiet skadat. Moderns händer avbrutna. Hål från baksidan vid moderns midja (fodring med linneväv antyder att hålen är ursprungliga). Taggarna i sonens törnekrona avbrutna. Sonens högra arm delvis avbruten, brott på vänster arm och på vänster hands fingrar, ett finger avbrutet på hö-

ger hand. Klädnadens veck och sittkullens kanter slitna och skadade.

LITTERATUR:

W Andersson 1938 s 38; S Fernlund 1980 s 210f; O Rydbeck 1943 a s 98ff; H Wåhlin 1919 s 188ff

Pietà; first part of 15th century; oak; slight remains of medieval colouring; defects considerable: chin and chest of Mother damaged, hands of Mother missing, arms and hands of Son damaged.

306. okänd kyrka, Skåne (färgpl 14)

LUHM utan inventarienummer

Mariekröningsgrupp; 1500-talets första del ek; främre delen av Marias krona annat lövträ smärtomannen höjd: 89 cm

Maria höjd: 75 cm

Gud fader höjd: 91,5 cm

I mitten en knäböjande Maria, på höger sida Kristus som smärtomannen, på vänster sida Gud fader. Smärtomannen och fadern hållande en krona över Marias hjässa. Maria med händerna lyftade, sammanförda i bön framför livet. Ansiktet ovalt med hög panna, ögonen smala spetsovaler med ögonlockskanter i relief, munnen rak och sluten, hakan fyllig. Håret i långa lockar räfflade med böjda skårar. Livklädnad med spetsig ringning, åtsittande liv. Mantel över skuldrorna och runt vänster arm, nedtill i ett par stora raka veck, på vänster sida ett utstående v-veck. Livklädnadens nederkant bruten över fotplattan. Smärtomannens ansikte smalt med markerade kindben, ögonen spetsovala, munnen sluten med neddragna mungipor. Skägget spetsigt och fint räfflat, håret i stora, djupare skårade lockar. Törnekronan virad. Överkroppen benig, bröstkorgen framskjutande, mellangärdet insjunket. Höger tumme mot ett gapande sidesår. Mantel över skuldrorna och framför höfterna med en brett uppvikt kant, nedtill i ett stort diagonalt veck från vänster knä till fotplattan. I faderns vänstra hand ett klot stött mot vänster lår. Ansiktet bredlagt, ögonen diagonala. Skägget stort och rundat, håret i stora lockar med djupa böjda räfflor. På hjässan rester av en krona med slät ring. Löst hängande livklädnad. Över skuldror-

na en mantel, framför underbenen med veckning som smärtomannens mantel.

Gruppen gjord i flera stycken: mellan smärtomannen och Maria en vertikal skarv. En bit av smärtomannens högra skuldra, främre delen av Marias krona, spirorna på faderns krona, ett kors på klotet i faderns hand samt bänksidorna separat gjort. Ryggsidan urholkad. I smärtomannens hjässa ett tapphål med kvarsittande tapp; i Marias hjässa ett tapphål med bortfallen tapp; i faderns hjässa två borrhål varav ett med delvis kvarsittande tapp.

Medeltida staffering. Karnationen ljusrosa (i Marias ansikte något retuscherad). Ögonen med en brun övre, rosa nedre kant (smärtomannen, fadern) eller helt bruna kanter (Maria), iris ljust brun med mörkare brun kant, pupillen svart. Ögonbrynen ljust bruna. Läpparna röda. Marias hår förgyllt, faderns hår blågrått, smärtomannens hår brunt. Törnekronan grön. Figurernas livklädnader och mantlar förgyllda på röd bolus, smärtomannens och faderns mantelfoder blått, Marias mantelfoder rött. Faderns skor röda. Fotplattan rosa. Längs livklädnadernas och mantlarnas kanter dubbla rader av små gjutna metallnejlikor, fästade på träpiggas (fyra återstår). Linneväv synligt på flera ställen.

Fingrarna på smärtomannens vänstra hand borta. Taggarna i smärtomannens törnekrona borta. Faderns krona skadad på höger sida, spirorna borta, ett krönande kors på klotet i faderns vänstra hand avbrutet. Lillfingrarna på Marias båda händer skadade. Ett stycke av fotplattan inklusive ett stycke av smärtomannens högra fot avbrutet på höger sida. Bänkens sidostycken borta. Alla utom fyra av klädnadernas metallblommor borta.

LITTERATUR:

A Andersson 1980 s 226, 269; L Liepe 1992 a s 6; W Paatz 1939 s 146; O Rydbeck 1943 a s 74, 76; T Rydén 1995 s 112; P Tångeberg 1986 s 153 n 287, 175, 249; E Wrangel 1915 s 49

Coronation of Mary; first part of 16th century; oak; medieval colouring preserved; defects moderate.

307. okänd kyrka, Skåne (pl 299)

LUHM utan inventarienummer
manligt helgon; 1500-talets början
ek
höjd: 53 cm

Figuren stående med huvudet lutat åt vänster. Höger ben framskjutet och något böjt. I vänster hand en uppslagen bok. Ansiktet bredlagt med markerade kindben, ögonen djupt liggande och spetsovala med kupade ögonlock, i ögonvrårna rynkor, munnen rak och slutet med fyllig underläpp. Hår och skägg i oregelbundna lockar med grova skårar. Livklädnad med kantigt blusande veck mitt fram. I midjan ett bälte med spänne i relief. Mantel med bred nedvikt krage, framför armarna långa styva veck, framför midjan i en båge, ned till fotplattan i utstående, skrynkligt brutna veck.

Ryggsidan urholkad, täckt av ryggplatta (sekundär?). I hjässan ett tapphål med kvarsittande (eller sekundär) tapp.

Staffering saknas.

Höger arm avbruten. Mantelveckens kanter slitna. Ett stycke avbrutet nedtill på höger sida.

Male saint; first part of 16th century; oak; no colouring; defects moderate: right arm missing.

308. okänd kyrka, Skåne (pl 11)

S:t Clemens kyrka, Helsingborg
krucifix; 1200-talets första hälft
ek
figuren höjd: 128 cm
figuren bredd: 97 cm

Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet litet, ögonen släta välvda rundlar, munnen rak och slutet. Skägget rundade fördjupningar. Håret i spiralräfflade slingor, på skuldrorna upprullade lockar. Törnekronan bred och virad (sekundär). Armarna diagonalt utsträckta, händerna öppna med raka fingrar. Bålen lång och smärt, bröstkorgen slät, revbenen bågformade upphöjningar, mitt fram där revbenen möts en rundad upphöjning. Litet sidosår. Knållångt höftkläde med djupa v-veck mitt fram, skarpa vertikala veck framför låren och på si-

dorna, i midjan en rundad vulst, på sidorna stora halvcirkelformade överhäng. Underbenen raka och kraftiga, höger ben böjt och lagt framför vänster.

Ryggsidan urholkad. Hjässpartiet och törnekronan sekundära. Korset sekundärt.

På bålen enstaka rester av äldre, mörkt rosa karnation under sentida övermålning.

Den ursprungliga kronan borta. Vänster hands fingrar utom tummen avbrutna. Höger stortå skadad. Ursprungligt kors saknas.

LITTERATUR:

A Anderberg 1915 s 35, 125; *Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 17; H Wählin 1921 s 95

Crucifix; first half of 13th century; oak; slight remains of medieval carnation beneath later painting; top of head and crown of thorns secondary; defects slight; cross secondary.

309. okänd kyrka, Skåne (pl 219)

Helsingborgs museum utan inventarienummer
S:t Olof; 1400-talets mitt
ek
höjd: 63 cm

Figuren stående bredbent med vänster ben böjt. Händerna höjda, i vänster hand ett ciborium. Ansiktet bredlagt med framskjutande panna, ögonen djupt liggande smala springor med ögonlockskanter i relief. Tjockt rundat hår och skägg med grunda räfflor. På hjässan en krona med hög slät ring. Höftkort jacka plisserad i breda rundade veck över livet. På höfterna ett brett diamantfasetterat bälte. Åtsmitande hosor. Mantel framför skuldrorna och ned till fotplattan. Under fötterna en drake med rundad ödleliknande kropp, lång svans, skäggigt krönt manshuvud.

Ryggsidan massiv.

Staffering saknas.

Mycket sliten och skadad. Kronans spiror borta. Attribut i höger hand borta. Ett stort stycke av drakens kropp mitt fram avbrutet.

LITTERATUR:

F B Wallem 1947 s 181

St. Olof, mid 15th century; oak; no colouring; defects considerable: figure weathered and worn; part of dragon missing.

310. okänd kyrka, Skåne (färgpl 2; pl 2)

Huseby herrgård, Växjö¹⁶⁹

krucifix; 1100-talets mitt eller andra hälft

sälg¹⁷⁰

höjd: 90 cm

Huvudet vridet åt höger och lutat något framåt. Ansiktet smalt och långdraget, ögonen stora släta spetsovaler, näsan rak och kraftig, munnen slutet med tunna läppar och något neddragna mungipor. Skägget en bred slät valk med fyra små runda lockar i nederkanten. Hjässan slät och rundad med en avfasning för en krona. Håret i släta vågiga länkar vid tinningarna. Bålen kort och rak med flat bröstorg. Skuret sidosår saknas. Höftkläde brutet i grunda v-veck mitt fram, över låren och på sidorna med tjocka, platta strutveck, i midjan ett slätt bälte, höftklädet på höger sida uppdraget i ett halvcirkelformat överhäng över bältet, nederkanten i en sicksackformad kontur. Underbenen långa och kraftiga, rakt hängande med parallella nedåttepkande fötter. Fötterna breda med spikhål.

Ryggsidan djupt urholkad genom en smal längsgående öppning. I hjässan ett tapphål ned till ryggens urholkning.

Ursprunglig staffering. Karnationen rosa med röda kinder och läppar. Ögonen med mörka konturer, ögonvitan karnationsfärgad, pupillen en mörk fylld rundel i den övre kanten, ögonlocken en böjd linje. Hår och skägg mörkbrunt med fint penslade strån på kinderna och överläppen. Sidosår med röda och svarta kanter och blodströmmar högt uppe på höger sida. Höftklädets bemålning eftermedeltida.¹⁷¹

Sliten och multnad. Armarna och kronan borta. Fötternas nedre del avbruten. Håret avskuret vid huvudets sidor. Kors saknas.

Crucifix; middle or second half of 12th century; willow; medieval colouring preserved; crown missing; defects considerable: arms missing, feet broken off; cross missing.

311. okänd kyrka, Skåne (pl 30, 31)

SHM 23638¹⁷²

krucifix ("Alsikekrucifixet"); 1200-talets andra hälft

figuren, korsarmarna ek; korsstammen furu¹⁷³

figuren höjd: 134 cm

figuren bredd: 113,5 cm

korset höjd: 231 cm

korset bredd: 148 cm¹⁷⁴

Höfterna förskjutna något åt höger. Huvudet vridet åt höger, lutat framåt. Ansiktet smalt med markerade kindben, ögonbrynen svängda, ögonen smala springor med ögonlockskanter i relief, munnen rak och slutet med tunna läppar. Skägget i åtta böjda räfflade lockar från hakan. Håret en slät massa framför skuldrorna. Törnekronan vid och smal. Armarna kraftiga med blodådror i relief, diagonalt utsträckta och något böjda. Händerna öppna med raka fingrar. Bålen rak och platt, revbenen täta parallella upphöjningar, mellangärdet tydligt avgränsat från bröstorgn med en hög kant. Buken rundad, höfterna breda. Skuret sidosår saknas. Knälångt höftkläde med mjukt rundade långa v-veck över höger lår och mitt fram, i midjan en rundad veckad vulst, på höger höft en lång utstående knut med nedhängande sicksackveckad ändflik, nedanför vulsten en kort horisontal våd, fällen diagonal. Underbenen raka och smala, lätt böjda med parallella fötter. Fötterna breda och långa med tånaglar i relief.

Kors med plan framsida, utsprång längs kanterna, runda ändplattor med små halvcirkelformade dubbla hörnblad med utsprång. Korsstammen vidgad bakom figuren.

Törnekronan separat gjord. Höftklädesfliken på höger sida och ett avlångt oregelbundet stycke i höftklädet mitt fram (i dag förnyat) separat gjorda. Ryggsidan djupt urholkad. I hjässan ett tapphål.

LITTERATUR:

H Ekeröth 1873; E Nyborg, V Thomsen 1993 s 172; E Nyborg, V Thomsen 1994 s 42; P Tångeberg 1986 s 5 n 1, 12 n 13, 13, 16 n 21, 107 n 195

Resterna av bemålning är inte medeltida.

Ytan sliten med sprickbildning. Sprickor i höger axel och knä. Höftklädet genombrutet från baksidan på vänster sida. Ett rektangulärt, separat gjort stycke i höftklädet mitt fram borta (förnyat). Tre tår på vänster fot skadade (förnyade). Korsets tvärarm avkortad, ändplattornas hörnblad skadade, den övre ändplattan borta (förnyad; möjligen är samtliga ändplattor sekundära), utsprången på korsstammens sidor och på ändplattornas hörnblad avbrutna.

Noter

¹Lunds stifts landebok 1-2.

²Datering saknas för sex skulpturer vars utförande inte medger någon närmare tidbestämning (i flera fall på grund av senare omarbetningar): en madonna och ett helgon från Djurröd, ett diakonhelgon från Simlinge, ett krucifix i Stora Herrestad, ett krucifix i Tofta samt en sittande figur från Örsjö. Två krucifix i Bjuv och Långaröd samt rester av kors från Bösaarp och Norra Mellby (LUHM) kan inte ges någon mera preciserad datering än "senmedeltida". I katalogen har inte medtagits ett antal krucifix som trots medeltida drag sannolikt är eftermedeltida: detta gäller bl a krucifix i Ask, Norra Sandby, Simrishamn, Södra Sandby, Rinkaby, Vä och Östra Strö samt krucifix från Everlöf, Knästorp och Tolånga.

³L Liepe, *Den medeltida träskulpturen i Skåne. Produktion och förvärv*, Skånsk senmedeltid och renässans 14, Lund 1995.

⁴A Anderberg 1915 s 167.

⁵Samtliga mått från A Anderberg 1915 s 167.

⁶Samtliga mått från Inventeringen 1918-1932, Barsebäcks kyrka.

⁷E Hervius, R Holmberg 1972 s 66.

⁸A Anderberg 1915 s 159f.

⁹Antikvarisk-topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet, Stockholm, O Rydbeck, skrivelser 1926.03.18 och 1926.05.28.

¹⁰T Eriksson 1972 s 15, 25 n 4.

¹¹Muntlig uppgift från konservator Lars Sandberg.

¹²Uställning af äldre kyrklig konst från Skåne 1914 s 41.

¹³Uställning af äldre kyrklig konst från Skåne 1914 s 21.

¹⁴Medieval Wooden Sculpture in Sweden 4 1975 s 104.

LITTERATUR:

A Andersson 1950 s 281ff; A Andersson 1980 s 67ff; G Ekholm 1960; *Medieval Wooden Sculpture in Sweden* 4 1975 s 83; M Rydbeck 1951 a s 82; B Thordeman 1947

Crucifix; second half of 13th century; figure and cross arms oak, cross stem pine; remains of colouring not medieval; defects moderate: separately made part of loin-cloth missing (renewed); cross arm shortened, end tablets renewed or altogether secondary.

¹⁵Medieval Wooden Sculpture in Sweden 4 1975 s 103.

¹⁶Ibid.

¹⁷Ibid.

¹⁸Samtliga mått från LUHM accessionskatalog, nr 15512 f.

¹⁹Samtliga mått från A Anderberg 1915 s 170.

²⁰Konserveringsrapport 1972-1973.

²¹Uställning af äldre kyrklig konst från Skåne 1914 s 24.

²²Ibid.

²³Samtliga mått från A Anderberg 1915 s 151.

²⁴Ibid.

²⁵Ibid.

²⁶Ibid.

²⁷Uställning af äldre kyrklig konst från Skåne 1914 s 37f.

²⁸Samtliga mått från A Anderberg 1915 s 158.

²⁹Madonnan har enligt en beskrivning från 1700-talet utgjort mittgruppen i ett altarskåp med evangelister och apostlar (Stockholm, Kungliga Biblioteket, Engeströmska samlingen B:VIII 2:42 s 29).

³⁰Inventeringen 1918-1932, Dalköpinge kyrka.

³¹LUHM accessionskatalog, nr 16710 c.

³²Brev från forskningsingenjör Thomas Bartholin, Kvartärbiologiska laboratoriet, Lunds universitet till Ebbe Nyborg, Danmarks Kirker, Nationalmuseet i København.

³³Muntliga uppgifter från Bo Ossian Lindberg.

³⁴Altarskåpet flyttades från Elleköpinge till S:ta Maria i Åhus när socknens kyrka nedlades omkring 1620 (1828 års inventering, S:ta Maria kyrka i Åhus).

³⁵Konsveringsrapport 1968.

³⁶*Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 23.

³⁷P Tångeberg 1986 s 246.

³⁸Ibid.

³⁹Uppgifter om stafferingen bl a från B Lindberg, anteckningar för Projektgruppen Gamla material och tekniker i målerier, Institutionen för konstvetenskap, Lunds universitet.

⁴⁰P Tångeberg 1986 s 237 n 438.

⁴¹Jfr bild av madonnan med båda sidogavlarna bevarade i M Rydbeck 1942 s 167.

⁴²V Moore 1993 (opubl) s 59.

⁴³Ibid s 42.

⁴⁴Prinsessan beställdes 1509 från Heninck Roleves verkstad i Rostock och levererades 1522 (H A Gräbke 1941; M Rydbeck 1942).

⁴⁵Samtliga mått från A Anderberg 1915 s 168.

⁴⁶Ibid.

⁴⁷*Medieval Wooden Sculpture in Sweden* 4 1975 s 116.

⁴⁸Ibid.

⁴⁹*Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 24.

⁵⁰Inventeringen 1918–1932, Gislövs kyrka.

⁵¹Samtliga mått från A Anderberg 1915 s 139.

⁵²Dendrokronologisk datering (E Nyborg 1993 s 173).

⁵³Samtliga mått från A Anderberg 1915 s 138.

⁵⁴Krucifixet finns i dag i LUHM och kommer enligt accessionskatalogen från Önnarp (LUHM accessionskatalog, nr 24293). Av kyrkoherde Viktor Åkermans *Minnen och anteckningar från Gärdslövs och Önnarps pastorat* framgår att krucifixet från början har hört hemma i Gärdslövs kyrka (V Åkerman 1964 s 60).

⁵⁵Samtliga mått från A Anderberg 1915 s 168.

⁵⁶Figurens mått från A Anderberg 1915 s 167.

⁵⁷Korsets mått från Inventeringen 1918–1932, Hannas kyrka.

⁵⁸Lunds universitets Folklivsarkiv, Mandelgrenska samlingarna, serie 5:VII.

⁵⁹Altarskåpet kan dateras med hjälp av krönets vapensköldar (T Mårtensson 1951 s 54).

⁶⁰Muntlig uppgift från konservator Åsa Sandberg.

⁶¹Samtliga mått utom predellans höjd, flygeldörrarnas bredd och figurernas höjd från brev 1954.04.09 från L-G Kindström, Helsingborgs museum till A Andersson, SHM.

⁶²B O Lindberg, B Skans 1984 (opubl).

⁶³Ibid; muntliga uppgifter från konservatorer Åsa Sandberg och Lars Sandberg.

⁶⁴Muntliga uppgifter från konservatorer Åsa Sandberg och Lars Sandberg.

⁶⁵Samtliga mått enligt muntlig uppgift från konservator Herman Andersson.

⁶⁶A Anderberg 1915 s 46f.

⁶⁷*Medieval Wooden Sculpture in Sweden* 4 1975 s 144.

⁶⁸LUHM accessionskatalog, nr 16937 b. I katalogen anges mått för ett helgonskåp till Anna-självtredje-skulpturen: höjd 129 cm, bredd 59 cm, djup 13,5 cm.

⁶⁹Konsveringsrapport 1933.

⁷⁰W Andersson 1941 s 89.

⁷¹Samtliga mått utom korsets bredd från A Anderberg 1915 s 124.

⁷²Samtliga mått från Inventeringen 1918–1932, Kyrkoköpinge kyrka.

⁷³C G Brunius 1850 s 554.

⁷⁴Samtliga mått från M Rydbeck 1932 s 13.

⁷⁵*Medieval Wooden Sculpture in Sweden* 4 1975 s 178.

⁷⁶O Rydbeck 1921 a s 24f.

⁷⁷Altarskåpet daterat med hjälp av testamente från 1398, med donation av tio mark silver till det nyss färdigställda altarskåpet (*Testamenter fra Danmarks middelalder indtil 1450* nr 72).

⁷⁸Se E Wrangel 1915 s 20–35.

⁷⁹Jfr a a s 15–20.

⁸⁰Gruppen har hört hemma i ett altarskåp som ärkebiskopen Jens Brosstrup skänkte till ett av honom 1483 instiftat altare i Lunds domkyrka (LÄU 4 nr 446).

⁸¹Altarskåpet har stått på ett altare i Lunds domkyrka som nämns för första gången 1480 (LÄU 4 nr 355).

⁸²Samtliga mått från A Anderberg 1915 s 128.

⁸³Samtliga mått från A Anderberg 1915 s 157.

⁸⁴Samtliga mått från A Anderberg 1915 s 137.

⁸⁵*Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 25.

⁸⁶Inventeringen 1918–1932, Norra Rörums kyrka.

⁸⁷A Anderberg 1915 s 127.

⁸⁸Ibid.

⁸⁹Konsveringsrapport 1969.

⁹⁰P Tångeberg 1986 s 226 n 414.

⁹¹Brev från forskningsingenjör Thomas Bartholin, Kvartärbiologiska laboratoriet, Lunds universitet till Ebbe Nyborg, Danmarks Kirker, Nationalmuseet i København.

⁹²A Anderberg 1915 s 134.

⁹³Brev från forskningsingenjör Thomas Bartholin, Kvartärbiologiska laboratoriet, Lunds universitet till Ebbe Nyborg, Danmarks Kirker, Nationalmuseet i København.

⁹⁴Samtliga mått från A Anderberg 1915 s 126.

⁹⁵Muntlig uppgift från konservator Herman Andersson.

⁹⁶Redogörelse för medeltida staffering enligt muntlig uppgift från konservator Herman Andersson.

⁹⁷Muntlig uppgift från konservator Herman Andersson.

⁹⁸Se konsveringsrapport 1960.

⁹⁹Muntlig uppgift från konservator Herman Andersson.

¹⁰⁰Ibid.

¹⁰¹Ibid.

¹⁰²Muntlig uppgift från konservatorer Åsa Sandberg och Lars Sandberg.

¹⁰³*Medieval Wooden Sculpture in Sweden* 4 1975 s 61.

¹⁰⁴P Tångeberg 1986 s 23.

¹⁰⁵A a s 23, 305.

¹⁰⁶Samtliga mått från A Anderberg 1915 s 156.

¹⁰⁷Samtliga mått från beskrivning 1897 av Th Wählin.

¹⁰⁸Samtliga mått utom höjden på Maria och Johannes sockel från A Anderberg 1915 s 163f.

¹⁰⁹Inventeringen 1918–1932, Södra Rörums kyrka.

¹¹⁰*Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 25.

¹¹¹Jfr C G Brunius 1850 s 540.

¹¹²C G Brunius 1850 s 539.

- ¹¹²Samtliga mått från A Anderberg 1915 s 127.
- ¹¹⁴*Uställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 44.
- ¹¹⁵Konserveringsrapport; *Medieval Wooden Sculpture in Sweden* 4 1975 s 62.
- ¹¹⁶Samtliga mått *Medieval Wooden Sculpture in Sweden* 4 1975 s 62.
- ¹¹⁷Muntlig uppgift från konservator Peter Tångeberg; P Tångeberg 1986 s 83f n 142, 110 n 199.
- ¹¹⁸*Medieval Wooden Sculpture in Sweden* 4 1975 s 258.
- ¹¹⁹Ibid.
- ¹²⁰Muntlig uppgift från konservator Herman Andersson.
- ¹²¹De saknade delarna av krucifixet sågades vid 1800-talets slut upp till orgeltangenter av en folkskollärare i Vallkärra (O Rydbeck 1943 a s 96).
- ¹²²Samtliga mått från A Anderberg 1915 s 121.
- ¹²³Kulturen i Lund, Karlins katalog, nr 2995.
- ¹²⁴Muntlig uppgift från konservator Herman Andersson.
- ¹²⁵Samtliga mått enligt muntlig uppgift från konservator Herman Andersson.
- ¹²⁶Muntlig uppgift från konservator Herman Andersson.
- ¹²⁷*Uställning af äldre kyrklig konst från Skåne* 1914 s 24.
- ¹²⁸P Tångeberg 1986 s 206.
- ¹²⁹A a s 165.
- ¹³⁰Ibid.
- ¹³¹Om stafferingen, se a a s 206, 225 n 410, 266 n 504, 274 n 515.
- ¹³²Korsets mått från LUHM accessionskatalog, nr 15936 a.
- ¹³³Muntlig uppgift från konservator Herman Andersson.
- ¹³⁴Samtliga mått enligt muntlig uppgift från konservator Herman Andersson.
- ¹³⁵Stafferingen beskriven enligt muntlig uppgift från konservator Herman Andersson.
- ¹³⁶*Medieval Wooden Sculpture in Sweden* 4 1975 s 70.
- ¹³⁷C G Brunius 1850 s 529f.
- ¹³⁸Muntlig uppgift från konservator Lars Sandberg.
- ¹³⁹Samtliga detaljer om altarskåpets staffering enligt muntliga uppgifter från konservator Lars Sandberg.
- ¹⁴⁰Jfr konserveringsrapport 1937.
- ¹⁴¹Samtliga mått från A Anderberg 1915 s 135.
- ¹⁴²P Tångeberg 1986 s 182.
- ¹⁴³E Wrangel 1915 s 122.
- ¹⁴⁴P Tångeberg 1986 s 237 n 440.
- ¹⁴⁵P Tångeberg 1986 s 223.
- ¹⁴⁶P Tångeberg 1986 s 225.
- ¹⁴⁷Samtliga mått från Inventeringen 1918-1932, Ystad S:ta Maria kyrka.
- ¹⁴⁸A Andersson 1980 s 269.
- ¹⁴⁹P Tångeberg 1986 s 179.
- ¹⁵⁰Mått från Inventeringen 1918-1932, Äspö kyrka.
- ¹⁵¹Av kyrkoherde Viktor Åkermans *Minnen och anteckningar från Gärdslövs och Önnarps pastorat* framgår att krucifixet, som i dag hänger i Gärdslövs kyrka, från början har hört hemma i Önnarps kyrka (V Åkerman 1964 s 60). Jfr nr 97 i katalogen.
- ¹⁵²Samtliga mått från A Anderberg 1915 s 130 (krucifixet som ett arbete från Gärdslov).
- ¹⁵³Samtliga mått från konserveringsrapport 1933.

- ¹⁵⁴Muntlig uppgift från konservator Lars Sandberg.
- ¹⁵⁵Ibid.
- ¹⁵⁶Dendrokronologisk datering (T Eriksson 1980 s 9; brev från forskningsingenjör Thomas Bartholin).
- ¹⁵⁷Enligt Bengt Skans gjordes förnyelsen av madonnans och barnets kronor under 1600-talets första hälft (B Skans 1991 s 98f). Av kronspirornas form framgår dock att förnyelsen är senmedeltida.
- ¹⁵⁸Enligt Bengt Skans skulle baldakinens högra sidostycke ha förnyats under 1600-talets första hälft medan det främre stycket och det vänstra sidostycket skulle vara ursprungliga (B Skans 1991 s 98f). Jämförelser samtida helgonskåp visar dock att det är det högra sidostycket på madonnaskåpets baldakin som är det ursprungliga.
- ¹⁵⁹Bengt Skans förefaller i sin analys av helgonskåpen i Östra Vram räkna med att stafferingen är den ursprungliga (B Skans 1991 s 112ff). Att de båda skåpens nuvarande staffering är senmedeltida visas bl a av underliggande fragment på madonnafigurens högra kind av en äldre (ursprunglig) staffering med kredering och bemålning, samt av det faktum att de senmedeltida kronornas förgyllning är gjord samtidigt som övrig staffering (muntlig uppgift från Bo Ossian Lindberg; jfr P Tångeberg 1986 s 305). Uppgifter om stafferingen bl a från B Lindberg, anteckningar för Projektgruppen Gamla material och tekniker i målerier, Institutionen för konsthvetenskap, Lunds universitet.
- ¹⁶⁰Dendrokronologisk datering (T Eriksson 1980 s 9; brev från forskningsingenjör Thomas Bartholin).
- ¹⁶¹Enligt Bengt Skans gjordes förnyelsen av S:t Olofs krona under 1600-talets första hälft (B Skans 1991 s 98f). Av kronspirornas form framgår dock att förnyelsen är senmedeltida.
- ¹⁶²Jfr ovan nr 293.
- ¹⁶³B Skans 1991 s 98.
- ¹⁶⁴Samtliga mått från A Anderberg 1915 s 165.
- ¹⁶⁵P Tångeberg 1986 s 241.
- ¹⁶⁶"Bilderna n:ris 19791-92 köptes okt. 1918 för 375 kr. (utom transportkostnader) af ryttmästare greve A. Moliké-Huitfeldt å Kvesarum, hvars far enligt grevens uppgift sannolikt skulle ha förvärfvat dem från Fulltofta kyrka. Kvesarum ligger i S. Röruns socken, från hvars under senare 1800-talet rifna kyrka de möjligen kunna härstamma" (LUHM accessionskatalog, nr 19791-19792).
- ¹⁶⁷Se föregående not.
- ¹⁶⁸O Rydbeck 1943 a s 99f.
- ¹⁶⁹Krucifixet inköptes på 1870-talet från en skånsk kyrka (okänt vilken) till samlingarna på Huseby herrgård (H Ekeröth 1873).
- ¹⁷⁰P Tångeberg 1986 s 5 n 1.
- ¹⁷¹P Tångeberg 1986 s 107 n 195.
- ¹⁷²Krucifixet ingick sedan 1870-talet ingick i friherre Emanuel Cederströms samlingar på Krusenbergs herrgård i Alsike socken i Uppland. Cederström anger i en förteckning över samlingarna att krucifixet härrör från en skånsk kyrka. Krucifixet förvärvades 1946 till SHM genom köp från en konsthandel i Stockholm (G Ekholm 1960).
- ¹⁷³*Medieval Wooden Sculpture in Sweden* 4 1975 s 83.
- ¹⁷⁴Samtliga mått Ibid.

Otryckta källor och litteratur

Samtal med konservator Herman Andersson, Tollarp; docent Bo Ossian Lindberg, Institutionen för konstvetenskap, Lunds universitet; konservator Håkan Lindberg, SHM; konservator Våga Lindell-Andersson, Kristianstads läns-museum; konservatorerna Lars Sandberg, Åsa Sandberg och Magnus Wihlborg, Citadellet i Landskrona; konservator Peter Tångeberg, Nyköping
Brev från forskningsingenjör Thomas Bartholin, Kvartärbiologiska laboratoriet, Lunds universitet till Lena Liepe
Brev från forskningsingenjör Thomas Bartholin, Kvartärbiologiska laboratoriet, Lunds universitet till Ebbe Nyborg, Danmarks Kirker, Nationalmuseet, København
B O Lindberg, anteckningar för Projektgruppen Gamla material och tekniker i måleriet, Institutionen för konstvetenskap, Lunds universitet

Antikvarisk-Topografiska Arkivet, Riksantikvarieämbetet, Stockholm

1828 års inventering (även på Lunds Landsarkiv)

Inventeringen 1918–1932

N G Bruzelius, *Antikvarisk Beskrifning öfver Oxie och Wemmenhög's Härader i Skåne* 1863–1864

N G Bruzelius, *Antikvarisk Beskrifning om Ljunits och Herrestads Härad i Skåne*, 1866

N G Bruzelius, *Arkeologisk Beskrifning öfver Ingelstads, Järrestads och Albo härad i Skåne*, 1869–1870

N G Bruzelius, *Arkeologisk Beskrifning öfver Bara härad*, 1878

N G Bruzelius, *Arkeologisk Beskrifning om Torna Härad i Skåne*, 1880

Konsveringsrapporter

O Rydbeck, skrivelser 1926.03.18 och 1926.05.28 (krucifix Barsebäcks kyrka)

L-G Kindström, Helsingborgs museum, brev 1954.04.09 till A Andersson SHM (altarskåp S:ta Maria kyrka, Helsingborg)

Lunds Universitetsbibliotek

Engeströmska samlingen

Lunds universitets Historiska museum

Accessionskatalog

Kulturen i Lund

Karlins katalog

Lunds universitets Folklivsarkiv

Mandelgrenska samlingarna

J C Jensen, *Meister Bertram als Bildschnitzer. Das Verhältnis des Doberaner Lettneraltars zu den Skulpturen des Hamburger Petrialtars* (Inaugural-Dissertation, Ruprecht-Karl-Universität, Heidelberg), Lübeck 1956

B O Lindberg, B Skans, *Preliminär rapport rörande Vårfrukyrkans i Helsingborg altarskåp från 1451*, Projektgruppen Gamla material och tekniker i måleriet, Institutionen för konstvetenskap, Lunds universitet 1984

V Moore, *Den senmedeltida altartavlan i S:ta Gertruds Kyrka, Falsterbo* (seminarieuppsats, Institutionen för konstvetenskap, Lunds universitet), Lund 1993

Tryckta källor och litteratur

- A Anderberg, "Medeltida krucifix" i *Åsbo häraders tidning* 1910.12.16
- A Anderberg, "En romansk-gotisk krucifix" i *Fornvännen. Tidskrift för svensk antikvarisk forskning* 9 (1914)
- A Anderberg, *Studier öfver skånska triumfkrucifix*, Lund 1915
- A Andersson, *English Influence in Norwegian and Swedish Figuresculpture in Wood 1220–1270*, Stockholm 1950
- A Andersson, *Mariabilden i skulptur 1150–1450*, Ur Statens historiska museums samlingar 6, Lund 1957
- A Andersson, *Kristusbilden i Danderyd och de äldsta uppländska triumfkrucifixen*, Antikvariskt arkiv 11, Stockholm 1958
- A Andersson, *Medieval Wooden Sculpture in Sweden 2: Romanesque and Gothic Sculpture*, Stockholm 1966
- A Andersson, *L'Art Scandinave* 2, La-Pierre-qui-Vire, Yonne 1968
- A Andersson, "The Holy Rood of Skokloster and the Scandinavian Early Gothic" i *Burlington Magazine* 112 (1970)
- A Andersson, *Medieval Wooden Sculpture in Sweden 3: Late Medieval Sculpture*, Stockholm 1980
- W Andersson, "Baltische Küstenkunst des 15. Jahrhunderts" i *Nordelbingen. Beiträge zur Heimatforschung in Schleswig-Holstein, Hamburg und Lübeck* 7 (1928)
- W Andersson, "Skåne och gotiken. Några bilder från Gälds" i *Gälds härads hembygdsförenings årsbok* 3 (1938)
- W Andersson, *Bräkne härad och Listers härad*, Sveriges Kyrkor 51. Blekinge 2, Stockholm 1941
- S Anjou, *Heligorskyrkan i Dalby*, Svenska fornminnesplatser 16, Stockholm 1980 (7 uppl)
- The Antiquaries Journal* 23 (1943)
- J Barfod, *Die Holzskulptur des 13. Jahrhunderts im Herzogtum Schleswig*, Husum 1986
- F Beckett, *Danmarks Kunst 2: Gotiken*, Köpenhamn 1926
- Beskrifning öfver staden Ystad författad år 1793 af Georg Henric Bæijer*, Ystad Fornminnesförenings skrift 10, Ystad 1965
- M Blindheim, "Skandinaviske krusifiks med verdighetstegn" i *Ikongrafiska studier framlagda vid det nordiska symposiet för ikonografiskt studium på Julita slott 1970*, Antikvariska serien 26, Stockholm 1972
- J von Bonsdorff, *Kunstproduktion und Kunstverbreitung im Ostseeraum des Spätmittelalters*, Finska Fornminnesföreningens tidskrift 99 (1993)
- Borrby kyrka i äldre beskrivningar*, Föreningen för fornminnes- och hembygdsvård i sydöstra Skåne. Småskrifter 4, Simrishamn 1943
- N Boström, "Övermålningen av S:t Olofs kyrkas högaltares altartavla år 1855" i *Skånes hembygdsförbunds årsbok* 1940
- G Bringéus, "Nådestol och Nådafader" i *ICO. Iconographisk post. Nordisk tidskrift för bildtolkning* 1992:1
- C G Brunius, *Nordens äldsta metropolitankyrka eller Historisk och arkitektonisk beskrifning om Lunds domkyrka*, Lund 1836 (2 uppl 1854)
- C G Brunius, *Skånes konsthistoria för medeltiden*, Lund 1850
- C G Brunius, *Konstanteckningar under en resa år 1849*, Lund 1851
- E Cinthio, "Études sur un crucifix roman" i *Meddelanden från Lunds universitets Historiska museum. Kungliga Humanistiska Vetenskapssamfundets i Lund årsberättelse 1948–1949* (1949)
- E Cinthio, "Majestas Domini Crucifixi" i *Meddelanden från Lunds universitets Historiska museum* 1958
- E Cinthio, "The Oldest Bishop Churches in Lund and Antiquarian Observations in connection with the Restoration of Lund Cathedral" i *Meddelanden från Lunds universitets Historiska museum* 1960
- E Cinthio, "Kyrkorummet – funktion och utsmyckning" i E Gustafsson, E Cinthio, *Skånsk lantkyrka från medeltiden. Sydsvenska Dagbladets Årsbok* 1969
- B Conrades, *Niedersächsische und Hanseatische Plastik um 1400*, Rostock 1930

- J Corylander, *Berättelse om Lunds domkyrka* (utg av M Weibull), Lund 1884 (1756)
- H Ekeröth, "Resebilder, tecknade af -r. -t." i *Smålandsposten* 1873.10.24
- G Ekholm, "Krusenbergskrucifixet" i *Fornvännen. Tidskrift för svensk antikvarisk forskning* 55 (1960)
- T Eriksson, "Triumfkrucifixen i Benestad och Ramsåsa" i *Tomelilla hembygdskets årsbok* 1970–1971 (1972) (1972 a)
- T Eriksson, "Sankt Olof på Österlen. Knutsföreläsning på Glimmingehus den 8 juli 1972" i *Then Sølfv Fuel. Gillesblad för Thumatorps Sankt Knuts Gille* 12:2 (1972) (1972 b)
- T Eriksson, "Trydekrucifixet. Konstföremål och symboler" i *Tomelilla hembygdskets årsbok* 1972–1973 (1973)
- T Eriksson, "Himladrottningen från Eljaröd" i *Tomelilla hembygdskets årsbok* 1974
- T Eriksson, "Madonnan och biskoparna. Fyra medeltida kultbilder från kyrkorna i Brösarp och Eljaröd" i *Tomelilla hembygdskets årsbok* 1975 (1976)
- T Eriksson, "Olof den helige, Walther von der Vogelweide och Petter Dass. Till kunskapen om melankolins anatomi" i *ICO. Iconographisk post. Nordisk tidskrift för bildtolkning* 1980:4
- S Fernlund, *Kyrkor i Skåne – en kulturhistoria*, Lund 1980
- S Follin, *Dissertatio Academica de paroecia S. Olavi in Scania sita*, Lund 1816
- E Forssman, "Medeltida träskulptur från Västmanland" i *Västmanlands fornminnesförenings årsskrift* 41 (1958–1959)
- E Frostin, *Trelleborgs kyrka Sankt Nicolai*, Helgedomar på Söderslätt 3, Trelleborg 1983
- A Goldschmidt, *Die Elfenbeinskulpturen aus der romanischen Zeit. XI.–XIII. Jahrhundert* 3, Berlin 1923
- E Græbe, *Lunds domkyrka. Sammanställning av händelserna kring Lunds domkyrkas kor och altare 1833–1960*, Malmö 1960
- E Græbe, *Lunds Domkyrkas restaurering 1953–1963*, Lund 1963
- H A Gräbke, "Heninck Roleves, ein Rostocker Meister in Falsterbo" i *Beiträge zur Geschichte der Stadt Rostock* 22 (1941)
- E Gustafsson, "Gräbrödernas hus" i *Ystad – den räddade miljön. Sydsvenska Dagbladets årsbok* 1968 (1967)
- A M Göransson, *Jacob Kremberg och Lundaskolan. En undersökning av den manieristiska träskärarkonsten i Skånekyrkorna*, Hässleholm 1977
- U Haastrup, "Olav der Heilige in dänischen Wandmalereien" i *St. Olav, seine Zeit und sein Kult. Acta Visbyensia VI. Visbysymposiet för historiska vetenskaper* 1979, Visby 1981
- U Haastrup, "Pilgrimmens billeder. Brunnby kirkes kalkmalerier" i *Kring Kärnan. Helsingborgs museums årsbok* 23 (1994)
- C Habicht, *Hanseatische Malerei und Plastik in Skandinavien*, Grote'sche Sammlung von Monographien zur Kunstgeschichte 6, Berlin 1926
- M Hasse, *Der Flügelaltar* (Inaugural-Dissertation, Philosophischen Fakultät der Friedrich-Wilhelms-Universität, Berlin), Berlin 1941
- M Hasse, "Bildwerke des mittleren 15. Jahrhunderts in Lübeck und Vadstena" i *Niederdeutsche Beiträge zur Kunstgeschichte* 1 (1961)
- M Hasse "Bernt Notke" i *Zeitschrift des Deutschen Vereins für Kunstwissenschaft* 24 (1970)
- M Hasse, "Neue Beiträge zur lübeckischen Kunst des späten Mittelalters" i *Zeitschrift des Vereins für Lübeckische Geschichte und Altertumskunde* 61 (1981)
- M Hasse, "Benedikt Dreyer" i *Niederdeutsche Beiträge zur Kunstgeschichte* 21 (1982)
- E Hervius, R Holmberg, *Barsebäcks och Hofterups kyrkor*, Sveriges Kyrkor 144. Skåne 1:2, Stockholm 1972
- H Hildebrand, *Sveriges medeltid. Kulturhistorisk skildring*, volym 3, Stockholm 1898–1903
- Hilfelings skaanske tegninger*, Köpenhamn 1977
- R Holmberg, *Den skånska öresundskustens medeltid*, Acta Archaeologica Lundensia 11, Bonn/Lund 1977
- R Holmberg, *Kyrkobyggnad, kult och samhälle. Landskyrkan i Lunds forna ärkestift genom tiderna*, Lund Studies in Medieval Archaeology 8, Stockholm 1990

- P Ingesman, "Sankt Jørgens alter i Lund som kaldes Svendealteret" i *Kongemagt og samfund i middelalderen. Festskrift til Erik Ulsig, Arusia – Historiske skrifter* 6, Århus 1988
- J C Jensen, "Der Schnitzaltar in Petersdorf auf Fehmarn. Ein lübeckische Werk von Ende des 14. Jahrhunderts" i *Nordelbingen. Beiträge zur Heimatforschung in Schleswig-Holstein, Hamburg und Lübeck* 25 (1959)
- "Journal fördd vid antikvitetsstecknaren C G Hilfelings antikvariska resa i sydöstra Skåne sommaren 1777" (utg av C Wallin) i *Tomelilla hembygdsrets årsbok* 1980
- S Karling, *Medeltida träskulptur i Estland*, Stockholm 1946
- T Karlson, "Göingekyrkorna 1619–1620 samt 1665" i *Västra Göinge Hembygdsförenings skriftserie* 20 (1972)
- T Karlson, "Göingekyrkorna under 1600-talet. Västra Göinge härad II: Stoby-Önnestad" i *Västra Göinge Hembygdsförenings skriftserie* 23 (1975)
- S Kaspersen, "Kalkmaleri og samfund 1241–1340/50" i *Kulturblostring og samfundskrise i 1300-tallet*, Köpenhamn 1979
- S Kaspersen, "Den hudflettede Kristus på korset. Et birgittinskt indslag i den sengotiske kunst i Norden?" i *Kristusfremstillinger. Foredrag holdt ved det 5. nordiske symposium for ikonografiske studier på Fuglsang 29.aug.–3.sept. 1976*, Köpenhamn 1980
- C M Kauffmann, *An Altar-piece of the Apocalypse from Master Bertram's Workshop in Hamburg*, London 1968
- M Kempff, *Atribueringarnas mångfald. Johannes Stenrat och Hans Hesse – Den senmedeltida verkstadens produktion*, Stockholm 1994
- Kulturhistoriskt lexikon för nordisk medeltid* 1–21, Köpenhamn–Helsingfors–Reykavik–Oslo–Stockholm 1956–1978
- B C Lange, "Noen ikke-geistlige gravstener i norske klostre" i *Den monastiska bildvärlden i Norden. Konsthistorisk tidskrift* 59:1–2 (1990)
- L Liepe, "Bemålad medeltida träskulptur" i *Målningens anatomi. Material, teknologi, bevaring, förfalskning* (utställningskatalog Kulturen), Lund 1989
- L Liepe, "Skånsk medeltida träskulptur – en presentation" i *Ale. Historisk tidskrift för Skåneland* 1992:3 (1992 a)
- L Liepe, "Maria i templet från ett altarskåp i Lunds domkyrka" i *ICO. Iconographisk post. Nordisk tidskrift för bildtolkning* 1992:4 (1992 b)
- L Liepe, "Vem betalade de medeltida träskulpturerna i skånska kyrkor?" i *Roller och rötter*, Lund 1994 (1994 a)
- L Liepe, "The Törringe Master and his school – Ten Crucifixes in New Light" i *Figur und Raum. Mittelalterliche Holzbildwerke im historischen und kunstgeographischen Kontext*, Berlin 1994 (1994 b)
- L Liepe, *Den medeltida träskulpturen i Skåne. Produktion och förvärv*, Skånsk senmedeltid och renässans 14, Lund 1995
- A Lindblom, *Viktigare förvärf af medeltida kyrklig konst under tiden mars 1914–mars 1915* (utställningskatalog SHM), Stockholm 1915
- A Lindblom, "Ett nyfunnet verk i Sverige af Meister Bertram von Minden" i *Konsthistoriska sällskapets publikation* 1916
- C von Linné, *Carl Linnæi Skånska Resa på Höga Öfverhetens Befallning förrättad år 1749*, Stockholm 1751
- N Månsson Mandelgren, *Samlingar till svenska konst- och odlingshistorien* 1, Stockholm 1866
- B Martens, *Meister Francke*, Hamburg 1929
- F A Martens, *Meister Bertram. Herkunft, Werk und Wirken*, Berlin 1936
- R Marth, *Untersuchungen zu romanischen Bronzekreuzen. Ikonographie–Funktion–Stil*, Europäische Hochschulschriften 28:87, Frankfurt am Main 1988
- Medieval Wooden Sculpture in Sweden* 1–5, Stockholm 1964–1980
- K K Meinander, *Medeltida altarskåp och träsniderier i Finlands kyrkor*, Helsingfors 1908
- T Mårtensson, "Sancta Maria kyrka i Hälsingborg" i *Sancta Maria kyrka i Hälsingborg. Minnesbok vid 500-årsjubileet* 1951, Helsingborg 1951
- T Mårtensson, *Raus, Välluvs och Bårslövs kyrkor i Skåne*, Sveriges Kyrkor 96. Skåne 2:1, Stockholm 1963

- R Norberg, "De medeltida skulpturerna i Sjösås gamla kyrka" i *Hyltén-Cavalliusföreningen för hembygdskunskap och hembygdsvård. Årsbok* 1941
- R Norberg, "Eskilstunakrucifixet. Ett bronskrucifix från missionstiden" i *Fornvännen. Tidskrift för svensk antikvarisk forskning* 48 (1953)
- C A Nordman, *Medeltida skulptur i Finland*, Finska Fornminnesföreningens tidskrift 62 (1964)
- E Nyborg, "Mikaels-altre" i *hikuin* 3 (1977)
- E Nyborg, V Thomsen, "Roskilde domkirkes triumfkrucifiks" i *Nationalmuseets arbejdsmark* 1983
- E Nyborg, V Thomsen, "Fra Paris til Sneselev. De ældste danske krucifikser og helgenbilleder" i *Nationalmuseets arbejdsmark* 1993
- E Nyborg, V Thomsen, "Dänische Holzskulptur vor 1300 – ein Forschungsprojekt" i *Figur und Raum. Mittelalterliche Holzbildwerke im historischen und kunstgeographischen Kontext*, Berlin 1994
- P Nørlund, *Gyldne Altre. Jysk metalkunst fra Valdemarstiden*, Köpenhamn 1926
- P Nørlund, "Ældre Middelalder. Træ og Metal" i *Danmarks Billedhuggerkunst fra Oldtid til Nutid*, Köpenhamn 1950
- U Otterstedt, *Från gotik till renässans. Skånska kyrkoinventarier i trä och sten under 1500-talet*, Lund 1929
- W Paatz, "Die lübeckischen Bildschnitzer und Maler Hans Hesse, Johannes Stenrat und ihr Kreis" i *Nordelbingen. Beiträge zur Heimatforschung in Schleswig-Holstein, Hamburg und Lübeck* 7 (1928)
- W Paatz, "Die lübeckische Steinskulptur der ersten Hälfte des 15. Jahrhunderts" i *Veröffentlichungen zur Geschichte der Freien und Hansestadt Lübeck* 9 (1929)
- W Paatz, recension av F Beckett 1926 i *Zeitschrift für bildende Kunst. Kunstchronik und Kunstliteratur* 63 (1929–1930)
- W Paatz, *Bernt Notke und sein Kreis*, Denkmäler deutscher Kunst, Berlin 1939
- W Paatz, "Prolegomena zu einer Geschichte der deutschen spätgotischen Skulptur im 15. Jahrhundert", *Abhandlungen der Heidelberger Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-historische Klasse* 1956:2, Heidelberg 1956
- G Pauli, "Die Meister Bertram und Francke" i *Konsthistoriska sällskapets publikation* 1922 (1923)
- I Pegelow, *Sankt Martin i svensk medeltida kult och konst*, Stockholm 1988
- S F Plathe, "Brabantine carved altarpieces in Denmark" i *Antwerpse retables 15de–16de eeuw 2: Essays*, Antwerpen 1993
- S F Plathe, "The Altar-Piece in Ulkebøl Church on the Island of Als" i *Figur und Raum. Mittelalterliche Holzbildwerke im historischen und kunstgeographischen Kontext*, Berlin 1994
- P Reuterswärd, "Nederländska altarflyglar: Lofta och Västra Ingelstad" i *Den ljusa medeltiden. Studier tillägnade Aron Andersson*, The Museum of National Antiquities, Stockholm. Studies 4, Stockholm 1984
- J Roosval, *Medeltida skulptur i Gotlands Fornsal*, Stockholm 1925
- J Roosval, recension av C Habicht 1926 i *Tidskrift för konstvetenskap* 10 (1925–1926)
- J Roosval, "Studier i Finland. III. Skulpturer från Margaretaperioden av hamburgisk skola m.m." i *Tidskrift för konstvetenskap* 12 (1928)
- M Rydbeck, *Kävlinge kyrkor i Harjagers härad*, Sveriges Kyrkor 38. Skåne 1:1, Stockholm 1932
- M Rydbeck, "Två senromanska absidkyrkor i Sydsåne och deras kulturhistoria" i *Skånes hembygdsförbunds årsbok* 1938
- M Rydbeck, "Henning Roleves s. Göransgrupp i Falsterbo kyrka" i *Meddelanden från Lunds universitets Historiska museum. Kungliga Humanistiska Vetenskapssamfundets i Lund årsberättelse* 1941–1942 (1942)
- M Rydbeck, "Medeltida måleri och skulptur" i *Lunds stift i ord och bild* 1, Stockholm 1947
- M Rydbeck, "Åhus kyrka – en byggnadshistorik" i *800 år i Åhus. Utgiven i anledning av Åhus 800-årsjubileum* 1949, Åhus 1949
- M Rydbeck, "Renässansskulptur i Skåne. En supplerande översikt" i *Antikvariska studier* 4, KVHAA Handlingar 71, Stockholm 1950
- M Rydbeck, "Randanteckningar till en avhandling om skandinavisk träskulptur från 1200-talet" i *Konsthistorisk tidskrift* 20 (1951) (1951 a)

- M Rydbeck, "S:t Olofs kyrka i Skåne restaurerad" i *Fornvännen. Tidskrift för svensk antikvarisk forskning* 46 (1951 b)
- O Rydbeck, "Några bidrag till Skånes konsthistoria" [recension av E Wrangel 1915] i *Tidskrift för konsthistoria* 2 (1917) (1917 a)
- O Rydbeck, *Studier i Skånes renässans- och barockskulptur*, Lund 1917 (1917 b)
- O Rydbeck, "Utställningen av äldre kyrklig konst från Skåne. En överblick" i *Äldre kyrklig konst i Skåne. Studier utgivna med anledning av kyrkliga utställningen i Malmö 1914*, Lund 1921 (1921 a)
- O Rydbeck, "Trabes och lectorium i skånska kyrkor" i *Äldre kyrklig konst i Skåne. Studier utgivna med anledning av kyrkliga utställningen i Malmö 1914*, Lund 1921 (1921 b)
- O Rydbeck, *Lunds domkyrkas byggnadshistoria*, Lund 1923
- O Rydbeck, "Kyrkliga fönminnen i nordöstra Skåne" i *Villands och Gärds häraders hembygdskurs i Åhus 1923*, Kristianstad 1924
- O Rydbeck, "Den arkeologiska forskningen och historiska museet vid Lunds universitet under 200 år, 1735–1937" i *Meddelanden från Lunds universitets Historiska museum. Kungliga Humanistiska Vetenskapssamfundets i Lund årsberättelse 1942–1943* (1943) (1943 a)
- O Rydbeck, "Fornminnen i Färs härad. En snabborientering" i *Skånes hembygdsförbunds årsbok 1943* (1943 b)
- O Rydbeck, "Lunds domkyrka, byggnadens och dess inventariers historia enligt de nyaste forskningsresultaten" i *Lunds domkyrkas historia 1145–1945 1: 1145–1536*, Stockholm 1946
- T Rydén, *Domkyrkan i Lund*, Malmö 1995
- R Schneider-Berrenberg, *Studien zur monumentalen Kreuzfixgestaltung im 13. Jahrhundert* (Inaugural-Dissertation, Ludwig-Maximilians-Universität, München), München 1977
- F W von Schubert, *Resa genom Sverige, Norrige, Lappland, Finnland och Ingermanland* 3, Stockholm 1825
- N H Sjöborg, *Samlingar för Nordens fornälskare* 3, Stockholm 1830
- B Skans, "Våra kyrkliga bilder – kulturarvet och framtiden" i *Frostabygden. Frosta härads hembygdsförenings årsbok* 35 (1988)
- B Skans, *Vad säger oss altarskåpen i Ö. Vram?*, Lund 1991
- Sockenbeskrivningar från Frosta härad författade av häradets präster åren 1746–1747* (utg av G Carlquist), Svenska bygger i äldre beskrivningar. Skåne 1: Frosta härad 1747, Lund 1920
- A Stange, *Deutsche Malerei der Gotik 2: Die Zeit von 1350 bis 1400*, Berlin 1936
- A Stange, *Deutsche Malerei der Gotik 3: Norddeutschland in der Zeit von 1400 bis 1450*, Berlin 1938
- A Stange, *Kritisches Verzeichnis der deutschen Tafelbilder vor Dürer* 1, München 1967
- R Struck, "Materialien zur lübeckischen Kunstgeschichte" i *Zeitschrift des Vereins für Lübeckische Geschichte und Altertumskunde* 23 (1926)
- J Svanberg, "Sankt Göran i medeltida konst i Sverige och Finland" i *ICO. Iconographisk post. Nordisk tidskrift för bildtolkning* 1990:4
- J Svanberg, A Qvarnström, *Sankt Göran och draken*, Stockholm 1993
- E Tegnér, "Anteckningar om Lunds Universitets Historiska Museum" i *Samlingar till Skånes historia, fornkunskap och beskrifning*, Lund 1871
- B Thordeman, "Ett ungotiskt mästerverk" i *Fornvännen. Tidskrift för svensk antikvarisk forskning* 42 (1947)
- B Thordeman, "Erik den helige i medeltidens bildkonst" i *Erik den Helige. Historia, kult, relikier*, Stockholm 1954
- V Thorlacius-Ussing, *Billedskæderen Claus Berg. En fremstilling af hans liv og virksomhed med særlig henblik paa nyere fund og undersøgelser*, Köpenhamn 1922
- V Thorlacius-Ussing, "Altartavlen i Havrebjerg Kirke. Et arbejde af Neukirchen-mesteren" i *Tilskueren* 1932
- V Thorlacius-Ussing, "Bertram'-Kunst in Schweden und Dänemark um 1400" i *XIIIe Congrès International d'histoire de l'art, Stockholm 1933. Résumés des communications présentées au Congrès*, Stockholm 1933

- V Thorlacius-Ussing, "Den senere Middelalder" i *Danmarks Billedhuggerkunst fra Oldtid til Nutid*, København 1950
- A Trotzig, "Målningarna på altarskåpet från S:t Petri klosterkyrka i Ystad" i *Fornvännen. Tidskrift för svensk antikvarisk forskning* 79 (1984)
- J Tuneld, *Prästrelationerna från Skåne av år 1667 och 1690*, Skrifter utgivna av Kungliga Humanistiska Vetenskapssamfundet i Lund 59 (1960)
- A Tuulse, *Romansk konst i Norden*, Stockholm 1968
- P Tångeberg, "Måleri på romanska träskulpturer" i *Den ljusa medeltiden. Studier tillägnade Aron Andersson*, The Museum of National Antiquities, Stockholm. Studies 4, Stockholm 1984
- P Tångeberg, *Mittelalterliche Holzskulpturen und Altarschreine in Schweden. Studien zu Form, Material und Technik*, Stockholm 1986
- P Tångeberg, *Das "Schöne Kruzifix" in Vadstena und Nussbaumholzskulpturen aus dem Deutschordensland*, Antikvariskt arkiv 75, Stockholm 1993 (1993 a)
- P Tångeberg, "Norddeutscher Export von Holzskulpturen und Altarschreinen nach Schweden im Mittelalter. Bestimmung von Herkunftsort und Entstehungsdatum anhand technologischer Untersuchungen" i *Sculptures médiévales allemandes. Conservation et restauration. Actes du colloque organisé au musée du Louvre par le service culturel les 6 et 7 décembre 1991*, Paris 1993 (1993 b)
- C R af Ugglas, "Den medeltida träskulpturen" i *Svensk konsthistoria*, Stockholm 1913
- C R af Ugglas, *Gotlands medeltida träskulptur till och med höggotikens inbrott. Bidrag till kännedomen om stilströmningarna i Norden under den äldre medeltiden*, Stockholm 1915
- C R af Ugglas, "Studier i svensk medeltidsskulptur. Marginalanteckningar i ett par utställningskataloger" i *Tidskrift för konstvetenskap* 4 (1919)
- C R af Ugglas, "Trydekrucifixet och Lund" i *Från stenålder till rokokko. Studier tillägnade Otto Rydbeck*, Lund 1937
- C R af Ugglas, "Ett arbete ur korstolsateljén i Lund?" i *Skånes Hembygdsförbunds årsbok* 1942
- C R af Ugglas, "Riddarhelgonet från Bjäresjö – ännu ett ord därom" i *Skånes Hembygdsförbunds årsbok* 1943
- C R af Ugglas, "Krucifix från Visby domkyrka" i C R af Ugglas, *Efterlämnade konsthistoriska studier*, KVHAA Handlingar 75, Stockholm 1951
- Utställning af äldre kyrklig konst från Skåne* (utställningskatalog), Malmö 1914
- F B Wallem, "Iconographia Sancti Olavi. Olavsfremstillinger i middelaldersk kunst 1" i *Det Kgl Norske Videnskabers Selskabs Skrifter* 1930:1 (1947)
- C Wallin, "Tommarps Sankt Knut 'återfunnen'. Kring tvenne medeltida altarskåp från Ö. Tommarp" i *Tommarps Sanct Knuts Gille. Tänkebok* 1953, Lund 1955
- C Wallin, "S:t Knut i Österlens medeltida kyrkokonst" i *Then Sølfv Fuel. Gillesblad för Tommarps S:t Knuts Gille* 3 (1963)
- J Wanngren, S Fernlund, *Västra Vrams kyrka – den som fanns och den som finns*, Tollarp 1992
- C A Wassberg, *Beskrifning om S Olofs kyrka i Lunds stift*, Lund 1819
- H Wentzel, *Lübecker Plastik bis zur Mitte des 14. Jahrhunderts*, Berlin 1938
- E Wrangel, "Det medeltida bildskåpet från Lunds domkyrkas högaltare. Ett ikonografiskt och stilkritiskt bidrag till skulpturens historia" i *Lunds Universitets årsskrift* NF 1:11 (1915)
- E Wrangel, "Altarskåpet från Ystads klosterkyrka" i *Minnesskrift 1907–1917*, Skrifter utgivna af Ystads Fornminnesförening 1, Ystad 1917–1918
- E Wrangel, "Medeltida altarskåp i Skåne" i *Äldre kyrklig konst i Skåne. Studier utgivna med anledning av kyrkliga utställningen i Malmö 1914*, Lund 1921
- E Wrangel, *Konstverk i Lunds domkyrka*, Lund 1923
- H Wählin, "Bidrag till pietäbildens historia" i *Från Lunds Universitets Historiska Museum, skrift utgiven med anledning af museets inflyttning i dess nya hem* 1918. *Lunds Universitets årsskrift*, NF 1:15 (1919)

- H Wåhlin, "Fransk stil i Skånes medeltida träskulptur" i *Äldre kyrklig konst i Skåne. Studier utgivna med anledning av kyrkliga utställningen i Malmö 1914*, Lund 1921
- K-V Wåhlin, "Några prov på skånsk metallkonst under 1200-talet" i *Äldre kyrklig konst i Skåne. Studier utgivna med anledning av kyrkliga utställningen i Malmö 1914*, Lund 1921
- Th Wåhlin, "Valleberga kyrka" i *Kult och konst. Tidskrift för hymnologi, kyrkomusik, kyrklig bildande konst samt liturgiska frågor i allmänhet* 1907 (1908)
- Th Wåhlin, *Ystads S:ta Maria kyrka. Kyrkans och dess fasta inventariers historia samt plan för deras återställande*, Lund 1916
- Th Wåhlin, "Mariakyrkans i Ystad byggnadshistoria" i *Minnesskrift 1907-1917*, Skrifter utgifna af Ystads Fornminnesförening 1, Ystad 1917-1918
- J Åkerman, *Försök till Beskrifning öfwer Hellestads Pastorat*, Lund 1828
- V Åkerman, *Minnen och anteckningar från Gärdslövs och Önnarps pastorat*, Skrifter från Folklivsarkivet i Lund 7, Lund 1964
- I-L Ångström, *Altartavlor i Sverige under renässans och barock. Studier i deras ikonografi och stil 1527-1686*, Acta Universitatis Stockholmiensis, Stockholm Studies in History of Art 36, Stockholm 1992

Förkortningar

KLNM	<i>Kulturhistoriskt lexikon för nordisk medeltid</i> , Köpenhamn/Helsingfors/Reykavik/Oslo/Stockholm 1956-1978
KVHAA	Kungliga Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien
LUHM	Lunds universitets Historiska museum
SHM	Statens Historiska Museum, Stockholm

I skriftserien

SKÅNSK SENMEDELTID OCH RENÄSSANS

har utkommit

1. Gösta Johannesson: *Den skånska kyrkan och reformationen* 1947.
2. Nils Gösta Sandblad: *Skånsk Stadsplanekonst och stadsarkitektur intill 1658*. 1949.
3. Karl F. Hansson: *Lundabiskopen Peder Winstrup före 1658*. Med ett tillägg om Peder Winstrup som svensk biskop 1658–1679. 1950.
4. K. G. Ljunggren och Bertil Ejder: *Lunds stifts landebok*. Första delen: Nuvarande Malmöhus län. 1950.
5. K. G. Ljunggren och Bertil Ejder: *Lunds stifts landebok*. Andra delen: Nuvarande Kristianstads, Hallands och Blekinge län samt Bornholm. 1952.
6. K. G. Ljunggren och Bertil Ejder: *Lunds stifts landebok*. Tredje delen: Tillkomst, innehåll, handskrifter samt register. 1965.
7. Gösta Johannesson: *Jordeböcker över Lunds ärkesätets gods vid Medeltidens slut*. Palteboken och 1522 års uppbördsjordebok. 1953.
8. Wilhelm Norlind: *Tycho Brahe*. En levnadsteckning. Med nya bidrag belysande hans liv och verk. 1970.
9. Salomon Kraft: *Tre senmedeltida godsorganisationer*. 1971.
10. Knut Knutsson och Göte Paulsson: *Dalby klosters intäktsbok 1530–1531* utgiven med inledning och kommentarer. 1983.
11. Sten Skanjö: *Söderslätt genom 600 år*. Bebyggelse och odling under äldre historisk tid. 1983.
12. Per Ingesman *Ærkesædets godsadministration i senmiddelalderen*. 1990.
13. Sölve Johansson, Sten Skansjö, Flemming Beyer, Niels Erik Jensen, Hans Henrik Engqvist, Erik Rosengren: *Bjersjöholm. Gods och slott*. 1992.
14. Lena Liepe: *Den medeltida träskulpturen i Skåne*. Produktion och förvärv. 1995.
15. Lena Liepe: *Den medeltida träskulpturen i Skåne*. En bilddokumentation. 1995.

Den medeltida träskulpturen i Skåne

En bilddokumentation

Under medeltiden var Skånes kyrkor fyllda av kultbilder i trä: krucifix, skulpturer av Maria med Jesusbarnet, helgonbilder och altarskåp. I dag återstår en bråkdel av denna bildskatt. Nio tiondelar eller mera av de medeltida träskulpturer som en gång fanns i städernas och landsbygdens kyrkor är borta, men de som är bevarade vittnar om den historiska miljö i vilken skulpturerna kom till, och om de människor som brukade kyrkan och dess bilder under medeltiden.

I detta planschverk presenteras för första gången i ord och bild det samlade beståndet av medeltida kyrklig träskulptur i Skåne: totalt 311 skulpturer från 1100-talets mitt till 1500-talets första hälft, från 186 kyrkor runtom i landskapet. Boken innehåller närmare 400 bilder i färg och svartvitt av alla Skånes medeltida träskulpturer, både nytagna fotografier och bilder efter äldre negativ och glasplåtar. I en inledande text behandlas olika slag av medeltida träskulptur, skulpturernas funktion som kultbilder i kyrkorummet och tillverkningen i medeltidens verkstäder. I boken ingår också en katalog med en bibliografi över varje skulptur.

I samma serie som planschverket ingår en doktorsavhandling i konstvetenskap med samma titel. Avhandlingen är en studie över Skånes medeltida träskulptur och dess historiska miljö, med analyser av skulpturernas datering, produktionsförhållandena, den kyrkliga kulturen och villkoren för förvärv av träskulptur till enskilda kyrkor.

Lund
University
Press

Art nr 20391
ISBN 91-7966-338-9